

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GEORGES
SİMENON
TÜRKİYE'DE

SİMENON'UN
TÜRKİYE ROMANLARI
RÖPORTAJLARI
VE FOTOĞRAFLARI

S

ÖNSÖZ
AHMET ÜMİT

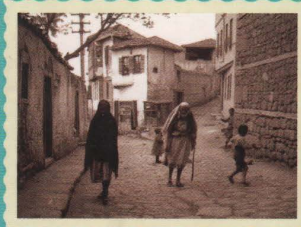

"Georges Simenon, Edgar Allan Poe gibi, Arthur Conan Doyle gibi, Agatha Christie gibi polisiye edebiyatın kurucularından biridir. Polisiye romana sadece Fransızcanın inceliklerini katmakla kalmamış, aynı zamanda psikolojik bir zenginlik de getirmiştir. Bu büyük yazarın ülkemizde yaşadıklarını okumak, kültürümüzün onu nasıl etkilediğini görmek benzersiz bir deneyim."

Ahmet Ümit

Georges Simenon, yazarlık kariyerinin henüz başlarında, 1933 yılında Türkiye'yi ziyaret eder. Öncelikli amacı, 1929 yılından beri Büyükkada'da sürgün hayatı yaşamakta olan Troçki ile röportaj yapmaktır.

Simenon'un Türkiye macerası, kitapta yer alan bu röportajla sınırlı kalmaz. Türkiye'nin insanlarından, kültüründen çok etkilenen yazar, büyük bir hayranlık duyduğu İstanbul'un gece hayatına da karışır, 'Cumhuriyet'ten daha yaşlı' olan şehrin suç dünyasının izini sürer, Pera'da, Rejans'ta, Eyüp Mezarlığı'nda, Galata'nın arka sokaklarında, Boğaz'da dolaşır; Ankara'yı ziyaret eder, Akdeniz'de yolculuk yapar.

Kendisinde derin izler bırakan Türkiye yolculuğundan geriye, 30'lu yılların Türk toplumunun genel havasını, muazzam gözlemlerle, ayrıntılarla, kesitlerle canlı bir şekilde aktardığı *Karşı Penceredeki İnsanlar* ve *Avrenos'un Müşterileri* adlı iki roman, fotoğraflar, öyküler ve röportajlar kalacaktır.

Simenon Türkiye'de, Ahmet Ümit'in önsözüyle, usta yazarın Türkiye metinlerini ve fotoğraflarını bir araya getiriyor.

GEORGES SIMENON TÜRKİYE'DE

EVEREST

www.everestyayinlari.com

[f/everestyayinlari](https://www.facebook.com/everestyayinlari)

[t/everestkitap](https://www.instagram.com/everestkitap)

[@everestyayinlari](https://www.instagram.com/everestyayinlari)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GEORGES SIMENON

13 Şubat 1903'te Liège'de (Belçika) doğdu. Çok genç yaşta yazmaya karar verdi. *La Gazette de Liège*'de gazeteci olarak çalışmaya başladığında on altı yaşındaydı. İlk romanı Georges Sim takma adıyla 1921'de yayımlandı: *Au pont des Arches, petite histoire ligeise*. Aralık 1922'de karısı, ressam Régine Renchon'la birlikte Paris'e yerleşti. Çeşitli takma isimler altında, birçok farklı türde popüler romanlar yayımladı: 1923-1933 yılları arasında yaklaşık iki yüz roman, binlerce hikâye ve sayısız makale. 1929 yılında yazdığı *Pietr-le-Letton* (*Letonyalı Pietr*, 1931) ünlü "Komiser Maigret" dönemini açan roman oldu. İster polisiye bir olayın etrafında gelişen ve genellikle sıradan insanların işlendiği; kusurlu, suçlu, yasadışı da olsalar onları yargılamaktan kaçınan, onlarla şeyler arasındaki ilişkileri daha iyi kavramak için onların mekânında onlarla birlikte yaşayan Komiser Maigret dizisindeki eserlerinde olsun, ister çeşitli çevreleri, durumları, karakterleri incelediği psikolojik romanlarında olsun, Simenon, insan gerçeğini, gündelik hayattaki trajediyi her türlü yapıpıktan uzak, sade bir üslupla kaleme almakta ve atmosfer yaratmakta son derece uzmandır. Paris'te yaşadığı yıllar boyunca sık sık seyahat eden yazar, uzun bir süre (1945-1955) ABD'de kalmış, 1957'de ise İsviçre'ye (Echandens) yerleşmiştir. *Je me souviens* (*Hatırlıyorum*, 1945) adlı kitabında çocukluk anılarına değinen Simenon, *Pedigree* (*Soyağacı*, 1948) adlı otobiyografisinde onu yazar yapan unsurlara ışık tutmuştur. 1952'de Belçika Kraliyet Akademisi'ne kabul edilen Simenon'un eserleri sayısız dile çevrilmiş, ayrıca pek çok defalar sinemaya uyarlanmıştır. 1973'te romancı kariyerine son verdiğini duyuran Simenon, 4 Eylül 1989'da ölmüştür.

SELAHATTİN BAĞDATLI

27 Ağustos 1942'de Arhavi'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1967). İstanbul'da avukatlık yaptı (1970-1985). Üç yıl Paris'te çeşitli okullara devam etti. Gelişim Yayınları Büyük Larousse Ansiklopedisi'nde Hukuk bölümü yönetmeni olarak çalıştı (1985-1990). Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı (1994-2005). Kitapları: *Temel Hukuk Kavramları* (1985); *Hukuk Sözlüğü* (1997); *İtalyan Yenigerçekçiliği* (2000); *Felsefeden Edebiyata Selahattin Hilav* (Haz., 2006); *Selahattin Hilav'la Konuşmalar* (Haz., 2009). Çeviri: *Hükümdar* (Machiavelli, 1985); *Uluslararası Hukuk* (R.J.Dupuy, 1997); *İnsancıl Hukuk Sözlüğü* (F.Boucher-Saulnier, 2002); *Güneş Ülkesi* (Campanella, 2011); *Tolstoy ve Çağdaşları* (S.Laffitte, 2016).

ELODIE EDA MOREAU EVCİL

1987 İstanbul doğumlu. 1995'e kadar Fransa'da sonra İstanbul'da yaşamıştır. Galatasaray Üniversitesi Felsefe bölümü mezunudur. 2009-2010 senelerinde Paris, Sorbonne Üniversitesi'nde Erasmus programıyla felsefe okurken, Paris 4'te biyoloji felsefesi master programının birinci yılını tamamlamıştır. 2010 yılından beri pek çok sayıda film, belgesel ve animasyona türkçe altyazı ve dublaj çevirisi yapmıştır ve halen devam etmektedir.

GEORGES SIMENON TÜRKİYE'DE

Yayın No 1605
Çağdaş Dünya Edebiyatı 219

Simenon Türkiye'de
Georges Simenon

Editör: Başak Güntekin
Fransızca aslından çevirenler:
Selahattin Bağdatlı / Elodie Eda Moreau Evcil
Kapak tasarımı: Faruk Baydar
Sayfa tasarımı: Emir Tali
Düzeltilen: Barış Tut

The Bosphorus Gangsters / Chez Trotsky
© 1933, Simenon,tm.
Les Gens d'en Face
© 1933, Georges Simenon Limited, all rights reserved.
Les Clients d'Avrenos
© 1934, Georges Simenon Limited, all rights reserved.
Mare Nostrum © 1934, Simenon,tm.
Fotoğraflar: © 1933 Simenon,tm, collection Fonds
Simenon de l'Université de Liège
© 2016, bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Aralık 2016

ISBN: 978 - 605 - 185 - 062 - 7
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

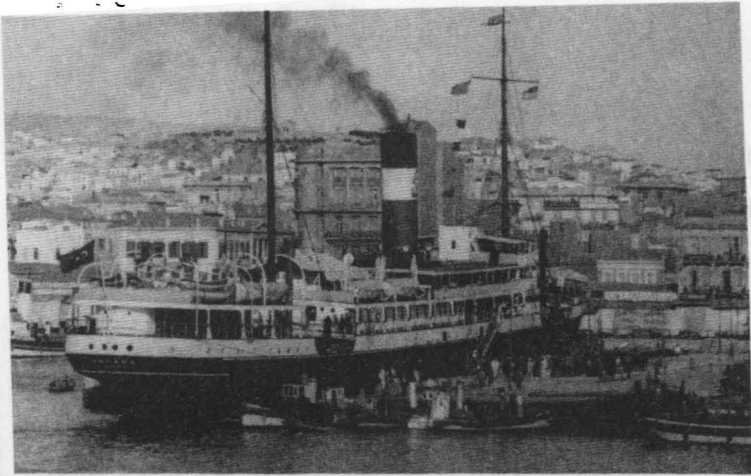
EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Çağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz / Simenon Türkiye’de - Ahmet Ümit.....	7
Troçki’nin Evinde.....	25
Boğaz’ın Gangsterleri.....	43
İstanbul’un Polisi	69
Mare Nostrum ya da Uskuna’yla Akdeniz.....	109
Avrenos’un Müşterileri.....	215
Karşı Penceredeki İnsanlar	339

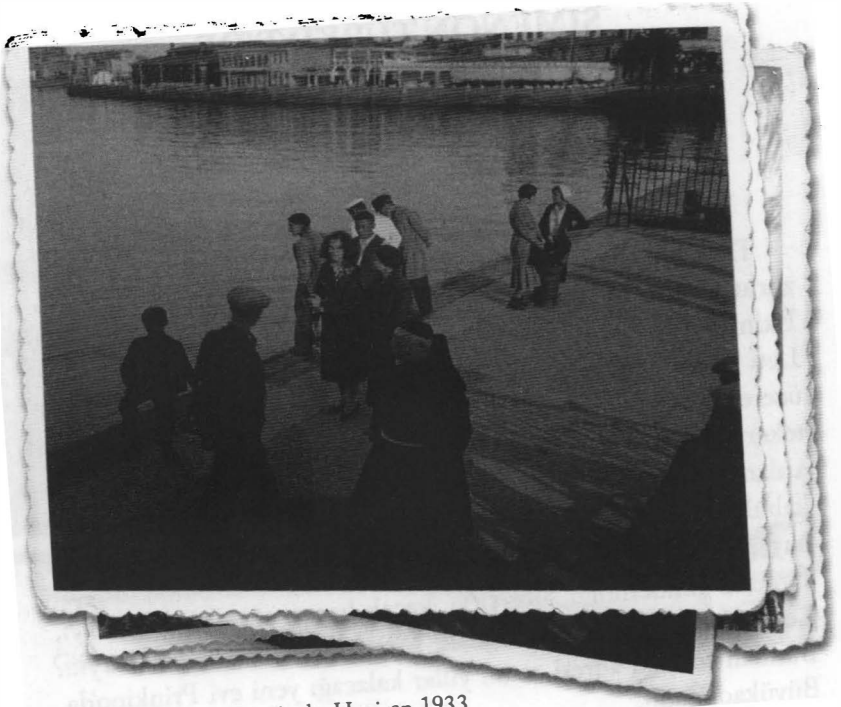
Georges Simenon, İstanbul, Haziran 1933

SIMENON TÜRKİYE'DE

Ahmet Ümit

Tarih 12 Şubat 1929. Odessa'dan kalkan "İlyiç" adlı vapur, zorlu bir yolculuktan sonra Büyükdere açıklarına demirliyor. Ekim Devrimi'nin mimarlarından, eski Kızılordu Komutanı Lev Troçki ailesiyle birlikte yeni sürgün hayatına başlamak üzere. Stalin ile amansız bir iktidar mücadelesine girişen, teker teker tüm yetkilerini kaybeden ve en sonunda Parti üyeliğinden atılan Troçki, Sovyetler'den sonsuza kadar kovulmuş, kendisini kabul eden tek ülkeye, Türkiye'ye gelmiştir. Yolculuk boyunca hayatını düşünmüştür, Ukrayna'yı, Çar kuvvetleri tarafından sürgüne gönderildiği Sibiryayı, kaçak hayatı yaşadığı Viyana'yı, Londra'yı... Rus topraklarındaki son durağı olan Alma Ata'yı... Bundan sonraki adresi, uzun yıllar kalacağı yeni evi Prinkipo'da, Büyükkada'dadır.

Tarih 1 Haziran 1933. Henüz 30 yaşındaki, Belçikalı genç polisiye yazarı Georges Simenon, eşi Regine ile birlikte, Marsilya'dan kalkan "Ankgor" adlı gemiyle İstanbul'a ulaşır. Amacı 4

Georges Simenon, Büyükada, Haziran 1933

Georges Simenon, İstanbul, 1933

Troçki, Büyükada'daki evinde, 7 Haziran 1933

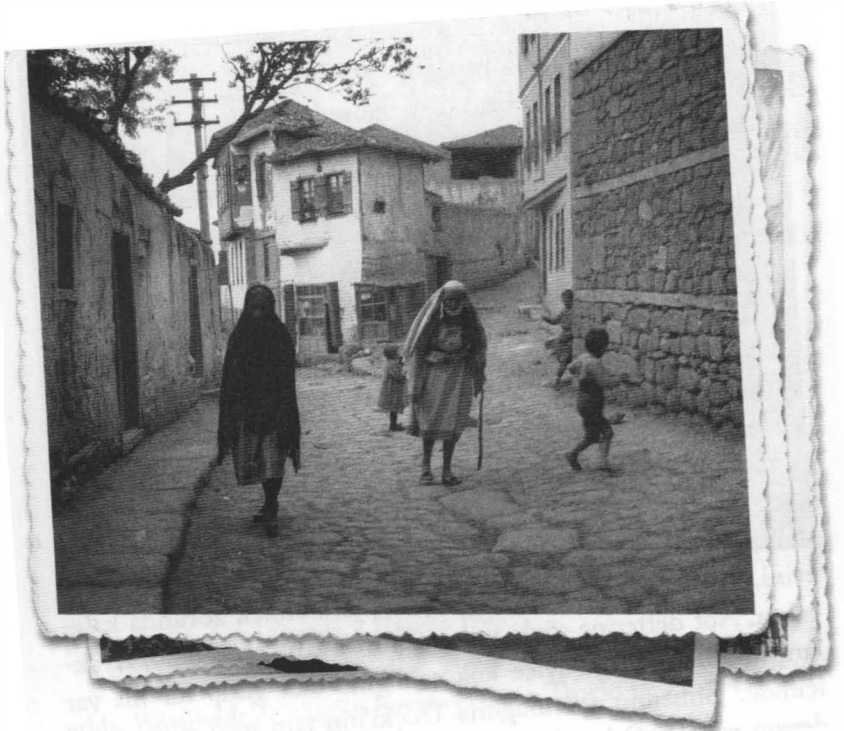
yıldır Büyükada'da sürgün hayatı yaşayan Troçki ile *Paris-soir* için röportaj yapmaktır.

7 Haziran 1933 günü, Simenon, konakladığı *Pera Palas*'tan çıkarak Seine nehri kıyılarına benzettği Büyükada'ya, Troçki'nin Rus Devrim Tarihi'ni ve yaşamöyküsünü yazdığı Sivastopol

Köşkü'ne ulaşır. "Kaiserhof'ta Hitler'le on defa karşılaştım, şansölye olmasına rağmen gergin ve ateşli bir seçim kampanyası yürütüyordu. Binlerce genç erkeğin yürüyüşünü hiç bıkmadan, hayranlıkla izleyen Mussolini'yi gördüm. Ve bir akşam, Montparnasse'ta, beyaz bir siluet halinde evlerin önünden geçip giden Gandhi'yi tanıdım, peşi sıra kendisine hayran kadınlarla uzaklaştı. İşte şimdi de, Troçki'yle görüşmek için kendimi eski ve tarihi Konstantinopolis'te buluyorum."

Uzunca bir süre Hitler'den bahsederler, mesele Troçki'nin aklını meşgul etmektedir, endişelidir. Simenon'un zeki sorularına verdiği yanıtlar 10 yıl içinde olacakları öngörmektedir: "Faşizm, özellikle Alman nasyonal sosyalizmi, Avrupa'ya tartışmasız olarak askeri bir sarsıntı tehlikesi getiriyor. Dışında olduğum için belki de yanılıyorumdur, ama bana öyle geliyor ki bu tehlikenin büyüklüğünün derecesi yeterince fark edilmiyor. Acaba aylar üstüne kurulu değil de yıllar üstüne kurulu bir görüşümüz var mı? Faşist Almanya tarafından başlatılacak bir savaşın patlamasını kesinlikle kaçınılmaz olarak görüyorum. Tam da bu mesele Avrupa'nın kaderi için belirleyici olabilir. Umarım ki, kalanı için, bu konu hakkında basında çok yakında kendimi ifade edebilirim."

Kaderin bir oyunu mudur bilinmez, Troçki, 4 küsur yıllık evini, Simenon henüz Türkiye'deyken terk etmek zorunda kalacaktır. Not defterine şöyle yazar: "Dört buçuk sene oldu. Ayaklarımın Büyükkada'ya iyice kök saldığına dair garip bir his var içimde." Simenon, yolculuğuna Troçki'nin tam tersi istikamette devam edecek, Odessa'ya, oradan Batum'a ve Trabzon'a uğrayıp İstanbul'a geri dönecektir. Bu arada trenle Ankara'ya da gider. Sovyet kıyıları hakkında bilgi toplamak amacıyla Karadeniz'de bir gezi yapar. Türkiye bu genç yazarda derin izler bırakacak, iki roman, bir öykü, iki röportajda yankı bulacaktır.

Georges Simenon, Ankara, Haziran / Temmuz 1933

Georges Simenon, Ankara, Haziran / Temmuz 1933

Simenon'un, "yüzlerce, hatta binlerce kere tasvir edilmiş, büyük, olağanüstü fakat her zaman olduğu gibi, hayallerimizde canlandırdığımızdan daha az güzel, daha küçük, daha az olağanüstü," dediği İstanbul macerası Trocki röportajıyla sınırlı değildir. Komiser Maigret, İstanbul'un suç dünyasını merak etmektedir, gittiği her yerde olduğu gibi.

"Sokaklarda da aynı karışıklık, aynı karmaşa. Tramvay ve tak-silerin arasında, hırpani kıyafetleriyle hamallar yine sırtlarında devasa paketler taşıyarak ilerliyor ve pasajlarda her şeyi bulmak mümkün; kolyeler, yerfıstığı, antepfıstığı, pullar, kartpostallar. Dilenenler var, birileri size rehberlik etmeyi öneriyor, başkaları da ayakkabılarınızı boyamayı, tüm bunlar kaldırımsız, daracık, biçimsiz sokaklarda oluyor ve yetmiyormuş gibi bu sokaklarda küçük atlar ve eşekler size asla çarpmadan yanınızdan teğet geçip gidiyor. Bu bir mucize.

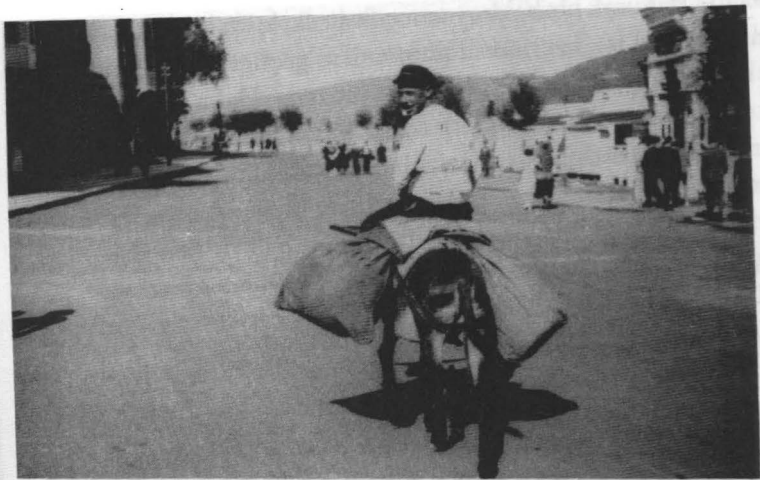
Ama bizim meselemiz, gangsterlerimizi keşfetmek, öyle değil mi?"

Bu yüzden doğruca İstanbul polisini ziyaret eder. Tozlu, kasvetli, yeşil dosyalarla, sararmış kağıtlarla dolu resmi dairelerden birinde, kehribar tespini çeken bir başkomiser, etrafında kalabalık bir insan kitlesi, konuşmaktadır. Satıcılar, dilenciler, gazeteciler, deliler, düzenbazlar rahatça girip çıkmaktadır buraya. Her şey uluorta konuşulmaktadır. Başkomiser, Simenon'a sigara ve kahve ikram eder, İstanbul'un yeraltı organizasyonlarının kökünün kurutulduğundan, cinayet, hırsızlık, fuhuş, kumar ve uyuşturucu suçlarının sifra yaklaştığından bahseder gururla. Simenon bu anlatılanlara inanmaz ve kendisini gecelere bırakır, kenti keşfe çıkar. Pera'daki gece kulüplerine gider. Yıkık dökük evlerin olduğu eski mahallelerde, esrar satılan kahvelerde, batakhanelerde, limanın öteki tarafında, Galata'nın karanlık sokaklarında dolaşır, fahişelerle, kaçakçılarla tanışır, konuşur. Birisi durumu

tüm çıplaklığıyla şöyle dile getirir: “Cumhuriyet yeni kuruldu. Tüm geç ülkeler gibi, bu ülke de, erdemli olmak istiyor. Ancak İstanbul, Cumhuriyetten daha yaşlı.” Dünyanın neresinde olursa olsun suçun, kötülüğün devam ettiğinin bir kanıtı gibidir adeta bu yolculuk. Sonunda “Boğaz’ın Gangsterleri” adlı yazı-röportaj ve “İstanbul’un Polisi” adlı öykü çıkar ortaya.

“Aç Halklar” adlı makalesinde, Cumhuriyet’in yeni başkentine, konakladığı Ankara Palas’a dair eşsiz ayrıntıları dillendirir: “Dağlık ve kurak bir belde, yazın çok sıcak, kışın buz gibi. Belde-nin ortasında ise, üzerinde Timurlenk’in geçtiği bir kale harabesi ile çok eski bir doğu köyü bulunan bir teppe. Daha yedi yıl önce, bu tarif Ankara’ya (Angora) tıpatıp uyuyordu. Oysa Mustafa Kemal, Konstantiniye’den (İstanbul yazmazsanız, mektuplarınız çöpe gider) başkent unvanını alarak, gidip oraya yerleşmiştir. Şimdi Ankara’da bir istasyon, üç asfalt bulvar, banyosu olan gerçek bir palas, iki gece kulübü, bir Temsilciler Meclisi, henüz inşaatı bitmemiş birkaç bakanlık ve iki tarafında oyuncak gibi güzel büyükelçiliklerin yer aldığı bir bulvar var. O kadar! Bunu alaycılıkla söylemiyorum. Tabii, bir başkentin bir evrensel sergi kadar doğaçlama ve aynı acelecilikle inşa edilmesi bizleri biraz şaşırtıyor. Ama her halükârda, Mustafa Kemal ve Ankara olmasa, büyük bir ihtimalle, Türkiye diye bir şey kalmayacaktı.”

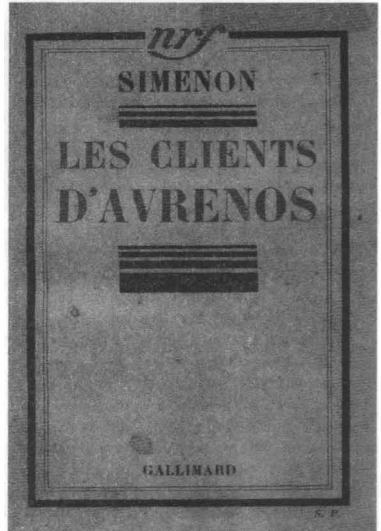
Georges Simenon, Ankara, Haziran / Temmuz 1933

Georges Simenon, Ankara, Haziran / Temmuz 1933

Türkiye'den ayrıldıktan hemen sonra, romanlar gelir peşi sıra. İlk Simenon'un İstanbul'a gelmeden önce ziyaret ettiği SSCB izlenimlerinden hareketle kaleme aldığı *Karşı Penceredeki İnsanlar*'dır. 1992 yılında Jesus Garay'ın yönettiği bir filme de konu olan roman, 1932 yılında Batum'da geçer. Romanın kahramanı, Stalin'in Gürcistan'ına atanmış Türk konsolosu Adil Bey'dir. Otuz iki yaşındaki Selanik doğumlu genç diplomat, Çanakkale'de savaşmıştır. "Bronzdan yapılmış, kısa boylu, bol pantolonlu, dünyayı simgeleyen kürenin üzerine ayaklarını koymuş Lenin heykelini turlayan kalabalık" dahil olmak üzere hemen her şeyi garip bulduğu, dilini bilmediği, bürokrasisiyle, insanlarıyla uzlaşmadığı, korktuğu, hiç kimseye güvenemediği bu şehirde ayakta kalmaya çalışmaktadır. Kendisine her konuda yardımcı olan on sekiz yaşlarında, solgun, küçük yüzü, sarı saçlı, açık renk gözlü Sonya adlı sekreteriyle yaşadığı gönül ilişkisi, araya ajanların, kiskançlıkların, ikili oyunların, şüphelerin, ispiyonların girdiği, ülkeden apar topar kaçma planlarına dek sürüklenen bir maceraya dönüşecektir.

Simenon'un 1934'te yazdığı *Avrenos'un Müşterileri*, yazarın tamamına yakını Türkiye'de geçen tek romanıdır. Rahmetli Çetin Altan, bu romanı 1949 yılında "Eminönü'nde Avrenos Meyhanesi" adıyla çevirmiş, Zafer gazetesinde tefrika olarak yayınlamış. Roman 90'lı yıllarda bir de TV filmine konu olmuştur.

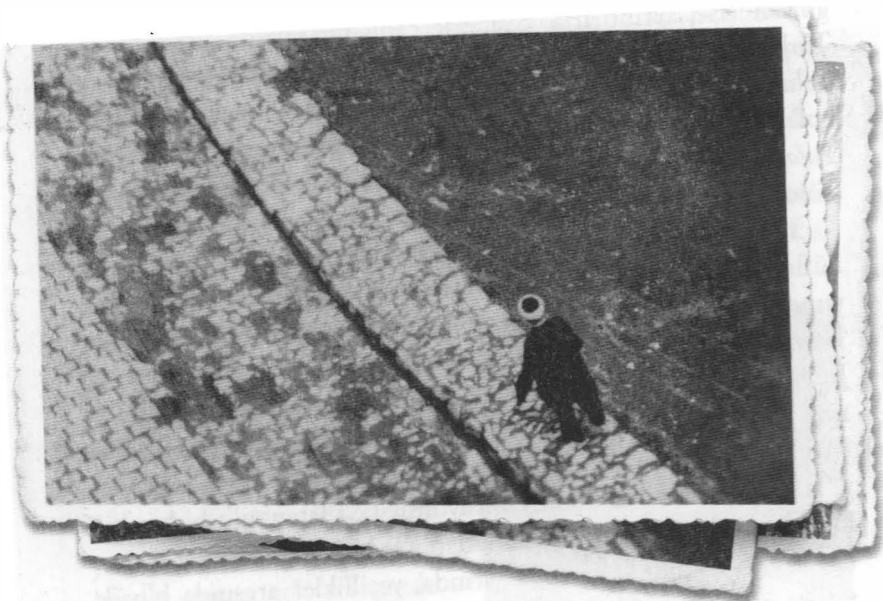

Menderes Samancılar, Mahir Günşiray, Nahit Özcan da filmde rol almışlardır.

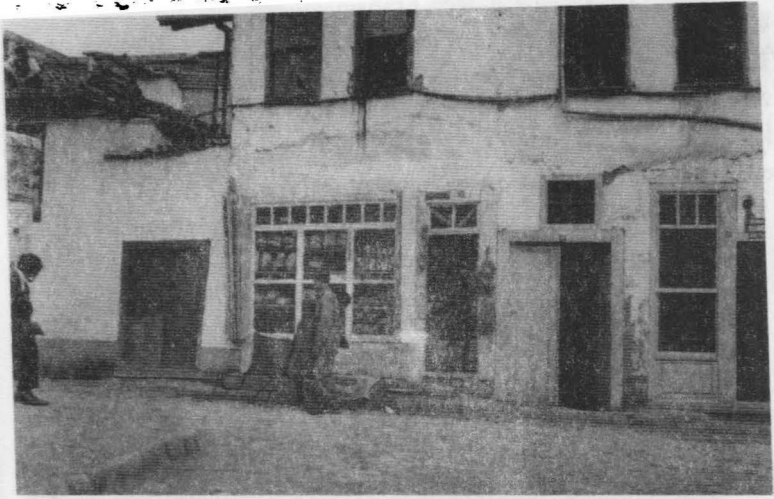
Fransız Büyükelçiliği'nde çevirmenlik yapan Bernard de Jonsac ile gece kulüplerinde konsomatrislik yapan 17 yaşındaki Nouchi'nin öyküsü Ankara'da bir gece kulübünde başlar, İstanbul'da devam eder. Bu roman, henüz çok genç olan Cumhuriyet'i her yönüyle betimlemesi açısından son derece kayda değerdir. 30'lu yılların Türk toplumunun genel havası ve atmosferi, muazzam gözlemlerle, ayrıntılarla, kesitlerle canlı bir şekilde aktarılmıştır. Türkiye'ye tamamen yabancı, tuhaf bir çiftin Ankara'nın bir gece kulübünde, *Le Chat-Noir*'da (Kara Kedi) başlayan macerası, İstanbul'da, Avrenos'un Meyhanesi'nde, Balık Pazarı'nda, Pera'da, *Pera Palaşa*, *Rejans*'ta, Eyüp Mezarlığı'nda, Maksim Gazinosu'nda, Tokatlıyan Pastanesi'nde, Boğaz'da, Üsküdar'da devam eder.

Yer yer “yumuşaklığı, ihtişamı ve yoksulluğuyla, kokuları ve küfleriyle” harika İstanbul tasvirlerine denk geliriz roman boyunca: “Güneş batıyordu. Davetliler terasta toplanmıştı. Karşıda, İstanbul'un minareleri erguvan renkli gökyüzüne uzanıyordu. Jonsac'ın getirttiği müzisyenler garip sazlarla peşreve başladı, müzik hep aynı tonda tekrarlanıyordu. Boğaz'da yelkenliler dolaşıyor, kırmızı boyaları gün batımında iyice kan rengine dönüşen gemiler limanda demirlemiş duruyordu. (...) İstanbul'a birkaç kilometre uzaklıkta, Boğaz'ın Karadeniz'le birleştiği yerin az önünde, dağın eteğinde, deniz kenarında, yeşillikler arasında büyük yalılar sıralanır. Bunlar ahşap yalılarıdır. Bayraklı olanlar elçilikler, ötekilerse yerli ya da yabancı önemli kişilere ait özel mülklerdir. Körfezde teknelerin bakır aksamaları parlar, yelkenlilerin armaları suda yankılanır.”

Abidin Dino anılarında Simenon'la ilgili çok ilginç bir anekdota yer verir. Simenon'u, Türkiye'ye geldiğinde, Kandilli'den her geçeni kıpkızıl rengiyle, ihtişamıyla çarpan Kont Ostrorog

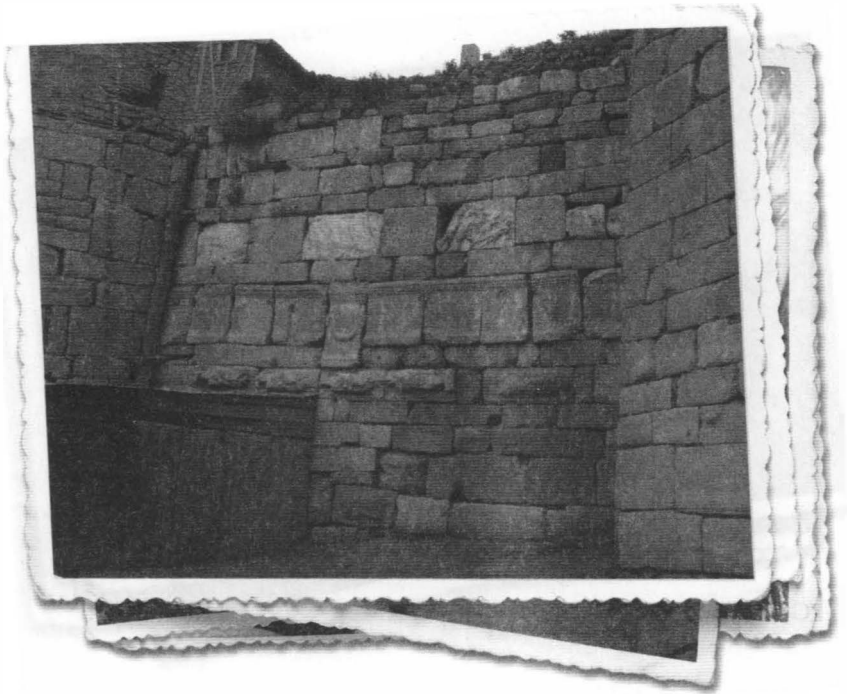
Georges Simenon, İstanbul, 1933

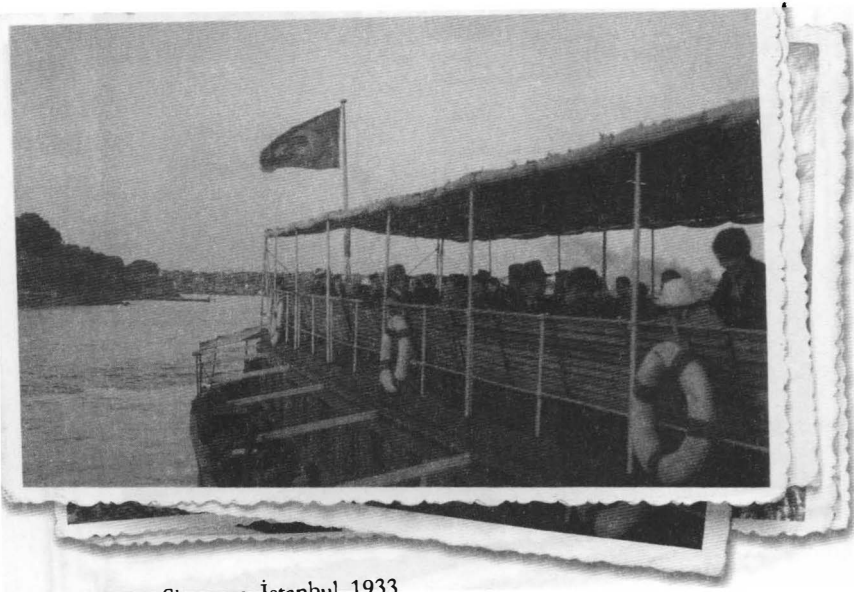
Georges Simenon, Ankara, 1933

Yalıısı'na davet etmişler. Davet gecesi Dino'nun da aralarında bulunduğu hınzır bir grup, yazarı uydurma bir esrar tekkesine götürüp yalandan bir polis baskınının içine sürüklemişler. Simenon komployu yutmuş mudur bilinmez. Dino o gece başarılı olduklarını dile getiriyor ama eklemeyen de edemiyor, Avrenos'u intikam almak için yazmış olabilir, diye!

Georges Simenon, Edgar Allan Poe gibi, Artur Conan Doyle gibi, Agatha Christie gibi polisiye edebiyatın kurucularından biridir. Polisiye romana sadece Fransızcanın inceliklerini katmakla kalmamış aynı zamanda psikolojik bir zenginlik de getirmiştir. Bu büyük yazarın ülkemizde yaşadıklarını okumak, kültürümüzün onu nasıl etkilediğini görmek benzersiz bir deneyim. Bu kitapla biz polisiyeseverlere bu fırsatı sunan Everest Yayınları'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

Georges Simenon, Ankara, Haziran / Temmuz 1933

Georges Simenon, İstanbul, 1933

Troçki'nin Evinde

Türkçesi: Elodie Eda Moreau Evcil

Simenon'un Troçki röportajının yayınlandığı 15 Haziran 1933 tarihli *Paris-soir* gazetesi

Konstantinopolis, 7 Haziran 1933

1

Kaiserhof'ta Hitler'le on defa karşılaştım, şansölye olmasına rağmen gergin ve ateşli bir seçim kampanyası yürütüyordu. Binlerce genç erkeğin yürüyüşünü hiç bıkmadan, hayranlıkla izleyen Mussolini'yi gördüm. Ve bir akşam, Montparnasse'ta, beyaz bir siluet halinde evlerin önünden geçip giden Gandhi'yi tanıdım, peşi sıra kendisine hayran kadınlarla uzaklaştı.

İşte şimdi de, Troçki'yle görüşmek için kendimi eski ve tarihî Konstantinopolis'te, yani İstanbul'u ve Galata'yı birbirine bağlayan, Paris'in Pont-Neuf köprüsünden daha da kalabalık olan köprüünün üstünde buluyorum. Peki neden kendimi Seine Nehri üstünde, Saint Cloud, Bougival veya Poissy tarafında, güzel bir pazar günü yaşıyormuş gibi hissediyorum? Ne bileyim?

İskeleler boyunca dizilmiş vapurlar bana nehir gemilerini anımsatıyor. Daha mı büyükler? Kesinlikle. Onlarda da denize ait gibi bir hal var, pervaneleri tuzlu suyu dövüyor. Ama aslında

Troçki Büyükkada'daki evinde

bu bir boyut meselesi. Dekorun tamamı daha engin, gökyüzü bile daha uzakta.

Burada bir kıyının ismi Avrupa, diğerininki Asya. Seine Nehri'nin şileplerinin ve mavnalarının yerini, dünyanın her yerinden gelip Karadeniz'e doğru giden veya Çanakkale Boğazı'na yol alan yük gemileri ve yolcu vapurları alıyor.

Ne önemi var? Güzel bir pazar gününe dair edindiğim intibayı sürdürüyorum, aklımda banliyöler, kır kahveleri. Vapurun güvertesinde âşık çiftler var, kafeslerde tavuklar ve horozlar taşıyan köylüler, birazdan yaşayacakları zevklerin hayaliyle önceden gülümsemeye başlayan izne çıkmış denizciler.

Troçki? Görüşme ayarlamak için ona evvelsi gün yazmıştım. Hemen ertesi sabah da telefonun ziliyle uyandırıldım:

“Mösyö Simenon? Ben Bay Troçki'nin sekreteriyim. Bay Troçki sizi yarın dörtte ağırlayacak. Size önceden söylemeliyim ki, verdiği demeçler sıklıkla çarpıtılmış olan Bay Troçki, sorularınızı önceden yazılı olarak almak istiyor. Kendisi de size yazılı olarak cevap verecektir.”

Üç soru sordum. Gökyüzü mavi ve derin sular kadar berrak; içinde koyu yeşil yosunların hareket ettiğini gördüğümüz o derin sular gibi. Orada, Marmara Denizi'nde, Konstantinopolis saatiyle saat bir itibariyle, dört ada beliriyor. “Adalar”, burada kısaca den-diği gibi ve birincisinin iskelesine yanaştık bile.

Meudon veya Saint Cloud, Côte d'Azur'un renkleriyle. Sahil çamların gölgesinde, yokuşlar yumuşak ve yemyeşil. Ama burası kentin dışında bir banliyö. Küçük kayıklarda, sevgilileri kürek çekerken hayallere dalanlar daktilocu ve terzi yamağı genç kızlar. Çikolata ve dondurma satılıyor, fotoğrafçılar geçenleri durduruyor, diğer tarafta ise elinde karabina tutan soğukkanlı bir kadın var.

Georges Simenon, İstanbul'a geldiği dönemde

Troçki'nin Büyüka'daki evi

Adaların arasındaki mesafe Seine Nehri kıyılarının arasındaki mesafeden fazla değil. Üst üste yükselen beyaz villalar yeşilleri bölüyor. Bir durakta durduk. Ve bir tane daha. Neredeyse bütün çiftler vapuru terk etti.

İşte Büyüka'da, bir yerlerinde Troçki'nin evinin bulunduğu ada.

Burada ihtişamlı bir emeklilikten, lüks yazlıklardan ve cennetlik evlerden bahsedebiliriz.

Seine Nehri kıyısından giderken, Paris'ten uzaklaştıkça, sınıf farkı kendini aynı böyle belli eder; barakaların yerini şık villalar, kiralık kayıkların yerini motorlu tekneler alır.

Büyüka'da iskele daha şık ve beyaz masa örtüleri güneşte parıldayan restoranlarla çevrili. Arabalar bekliyor, iki küçük ata bağlılar, üzerlerine gerili bir kumaşın gölgesinde, gözlerinde sa-

bırsızlıktan eser olmayan eyerli eşeklerle rekabet halindeler. Elli, hatta belki yüz tanesi bu ufacık alana sıkışmış.

Türkiye’de tatil olan bir Cuma gününde havada kapılacaklar. Kalabalıklar gölgeliklerin ve çimenliklerin olduğu her yere, en ufak koyalara, çalıların ardına ve bayırlara doluşup yiyeceklerini ortaya serecek, gülmekten, müzikten ve aşk kaçamaklarından çakırkeyif olacaklar.

Troçki? Bir araba beni alıp villalarla dolu uzun bir yol boyunca ilerliyor. Çoğu ya kiralık ya da satılık, zira kriz Türkiye’de de hissediliyor. Panjurlar kapalı ama bahçeler güllerle dolu, o kadar kocamanlar ki kendilerini taşıyamıyorlar. Aşağıda çarşaf gibi, masmavi bir deniz görüyoruz. Araba duruyor. Arabacım kolunu uzatıyor. Bana iki duvar arasındaki dar bir sokağa inmek kalıyor. Her şey o kadar dingin, o kadar hareketsiz ki; hava, su, yapraklar, gökyüzü, sanki içinden geçtiğimiz güneş ışınları kırılıveriyor.

Ve işte orada bir adam duruyor, parmaklıkların arkasında. Beyaz bir gömleğin üstünde önü açık Türk polisi üniformasıyla ve tıpkı kiraladığı evin bahçesinde keyif yapan biri gibi, yumuşak terlikleri ayağında.

Başka bir polis daha beliriyor, sivil kıyafetle; görevde değilmiş gibi, zira banyodan yeni çıkmış, bir yandan bir havlunun ucuyla kulaklarını temizliyor.

“Mösyö Simenon?”

En fazla yüze elli metre büyüklüğündeki abartılı bahçenin içindeyim. Küçük bir köpek tozların içinde yuvarlanıyor. Sallanan koltukta oturan hırpani görünümlü genç bir adam bir İngiliz broşürü okumaya dalmış, bana gözünün ucuyla bile bakmıyor.

Verandada bir adam daha var. O da terlikli ve kısa kollu gömlekli. Ve diğer ikisi, yalnızca bir masadan ve sandalyelerden ibaret olan odada kahve içiyor.

Her şey sanki ağır çekimde olup bitiyor ya da havadan ben öyle sanıyorum. Ben de ağırlaştım, sakın ve neredeyse meraksızım.

“Mösyö Simenon?”

Genç adamlardan biri öne atılıyor, samimiyetle elini uzatıyor. Kısa bir süre sonra ikimiz terasta oturuyoruz, o sırada bahçenin diğer ucunda, polis memuru banyosunu tamamlıyor.

Burada saatlerce kalabiliriz, hiçbir şey yapmadan, söylemeden ve hatta belki de düşüncelere bile dalmadan.

“İsterseniz önce ikimiz sohbet edelim. Sonra gidip Bay Troçki’yi görürsünüz.” Sekreteri Rus değil. Kuzeyli genç bir adam, sağlıklı, akça pakça, açık renk gözleri var. Paris’te doğmuş gibi Fransızca konuşuyor.

“Bay Troçki’nin sizinle görüşmeyi kabul etmesine çok şaşırdım. Genelde gazetecilerle görüşmekten kaçınır.”

“Bu ayrıcalığı neye borçluyum sizce?”

“Hiçbir fikrim yok.”

Benim de yok. Ve bunu gözardı etmeye devam edeceğim. Belki de sorduğum sorular, Troçki'nin belli bir mesele hakkında, tam bu dönemde vermek istediği bir demece tesadüf etmiştir?

Sohbet ediyoruz, etrafımızdaki her şey havanın durağanlığında kıpırtısız. Bahçede iki genç misafir var: bir İngiliz ve bir İsveçli. Bir hafta veya bir ay sonra gidecekler ve başkaları gelecek, dünyanın herhangi bir yerinden, dostlar yahut çömezler, Büyü-kada'nın mahremiyetini bir süreliğine yaşamaya gelecekler. Sahici bir mahremiyet, nerdeyse bir kışlanın mahremiyeti gibi.

Tepemizdeki yoldan arabalar geçiyor.

“Hiç saldırı teşebbüsü olmadı mı?”

“Hiç. Gördüğünüz gibi hayat basit. İki polis memuru bahçenin ucundaki kulübede yaşıyor. Bay Troçki, Konstantinopolis'e yalnızca doktorunu veya dişçisini ziyaret etmeye gidiyor. Polis eşliğinde sizi de getiren vapura biniyor.”

Evin dışındaki hayatının neredeyse tamamı bundan ibaret. Bay ve Bayan Troçki'nin doktora gitmesi gerekiyor.

Gerisi için kasabaya bile inmiyorlar. Niye insanlar ki? Bunu anlamak için burada, bahçeye ve denize uzanan terasta, bir tarafında Asya, öbür tarafında Avrupa olan ufka yakın menzilde olmak gerek.

“Onu şimdi görmek ister misiniz?”

Odaların içerisinde duvarlar çıplak, bembeyaz, gözü oyalayan tek şey ışık huzmeleri ve kitaplardan ibaret. Her dilde kitap var, kapağı oldukça yıpranmış bir *Gecenin Sonuna Yolculuk* kopyası gözüme lişiyor.

“Bay Troçki onu daha yeni okudu ve derinden etkilendi. Hatta literatür anlamında en çok Fransız edebiyatına hâkimdir.”

Troçki elimi sıkmak üzere ayağa kalkıyor ve ardından beni süzmeye devam ederek çalışma masasının başına dönüyor.

Bu binlerce kez tasvir edildi, bir kez de ben denemek istemiyorum. Benim istediğim, karşılaştığım sakinlik ve huzuru birebir hissettirmek; bahçedeki, evdeki, dekorun içindeki sakinliği ve huzuru.

Troçki, sorularıma verdiği yanıtların olduğu daktilodan geçmiş kâğıtları sadelik ve samimiyetle uzatıyor bana.

“Bunları Rusça yazdırdım ve bu sabah sekreterim onları tercüme etti. Sizden sadece saklamam için ikinci bir kopya imzalamanızı isteyeceğim.”

Çalışma masasının üstünde dünyanın her yerinden gelen gazeteler dağınık bir halde duruyor ve yığının en tepesinde de *Paris-Soir* var.

Şehrimizde bulunan M. Troçki
Büyükkadada balık avı ile meşgul
olmaktadır.

Yukarıki resim Troçkiyi büyük
bir levreği tutarken gösteriyor.

Acaba Troçki ben gelmeden önce ona mı göz gezdiriyordu?

Açık pencereden, bahçenin aşağısında iki küçük teknenin durduğu minicik bir liman fark ediliyor: memlekete özgü küçük bir kayık ve takıp çıkarılabilir motora sahip bir filika.

“Gördüğünüz gibi,” diyor Troçki gülümseyerek, “sabahın altısında balığa çıkıyorum.”

Yanında bir polis memurunu da götürmek zorunda kaldığını söylemiyor ama ben biliyorum.

Bir el hareketiyle en fazla beş kilometre uzaklıktaki Anadolu yakasının yumuşak tepelerini işaret ediyor:

“Kışın, şuralarda avlanılır...”

Masasının üstünde, gazetelerin yakınında, yeni başladığı bir makale.

Hepsi bu, evin tüm yaşantısı bu. Her gün bir, sıklıkla da iki kez, Troçki ağlarını ve oltalarını Marmara Denizi'nin sakin sularına bırakmak üzere açılıyor.

Geriye kalan zamanı, dünyanın hem uzağında hem de bir o kadar yakınında bulunan bu küçük odada geçiyor.

“Gazetelerim maalesef birkaç gün gecikmeyle geliyor.”

Troçki ve eşi İstanbul'da

M. Troçki ve refikası Tokatlıyan otelinin arka kapısından çıkarılırken..

Gülümsüyor. Dinlenmiş bir suratı var, bakışları dingin. Ama bu emeğin sonucunda gelen bir ödül değil midir? Güçlerini idareli kullanmak zorunda değil mi? Bir münzevinin tereddütlü hareketlerini anımsatan bu temkinli hayata sığınışı, eserini tamamlamak için değil midir?

Veyahut belki de yalnızca bilgeliktir?

“Bana soru sormakta serbestsiniz.”

Doğru. Fakat konuşulacakları yayınlamamak üzere söz vermiş bulunuyorum. Troçki bana teslim ettiği açıklamalar üzerine yorumlar yapıyor. Ve sesi hareketleriyle birlikte etrafı kaplayan huzurla buluşuyor. Uzunca bir süre Hitler'den bahsediyoruz. Mesele aklını meşgul ediyor. Endişesi hissediliyor. Avrupa'nın hemen her yerinden duyduğum zıt fikirleri iletiyorum, sadece

Führer'in eseri üzerine olanları değil, mizacı ve kişisel değerleri hakkındakileri de.

Ve Berlin'den o kadar uzakta, Büyükkada'daki evde konuşulan ve beni sarsan birkaç kelimeyi tekrar ederek, sanırım vermiş olduğum söze sadık kalmamış olacağım:

“Hitler, eserini yarattığı süreç boyunca kendini de inşa etmiş oldu. Savaşı boyunca, adım adım, aşama aşama, öğrendi.”

Sorularıma verdiği yanıtlar mı? Onları birlikte okuyoruz.

Troçki'ye sordum: Gündemi işgal eden ve süreci takip eden gelişmede, ırk meselesinin baskın çıkacağını düşünüyor musunuz? Yoksa sosyal mesele mi ağır basacaktır? Yoksa ekonomik mi? Veya askerî mi?

Troçki yanıtlıyor: “Hayır, önümüzdeki süreçte yer alacak gelişmelerde ırk meselesinin belirleyici bir etken olacağına ihtimal vermiyorum. Irk, kati olarak antropolojik bir alandır –heterojen, saf olmayan, melez (*mixtum compositum*)–, öyle bir alandır ki, ulusları meydana getirmiştir, yani tarihsel gelişimin yarı üretilmiş ürünlerini... Ulusların temelleri üzerine inşa edilmiş sınıflar ve sosyal gruplar, politik akımlar yeni gelen çağın kaderine karar verecek olanlardır. Irkların özelliklerini ve onları birbirinden ayırt eden çizgileri elbette yadsımıyorum; ama gelişme sürecinde, işi ve düşünceyi meydana getiren tekniği göz önünde bulunduracak olursak arka planda kalıyorlar. Irk statik ve pasif bir öge iken, tarih dinamiktir. Göreceli olarak sabit olan bir öge, nasıl olur da kendiliğinden hareketi ve gelişmeyi belirleyebilir? İçten yanmalı bir motorun karşısında ırkları ayırt eden tüm özellikler silinir, taramalı tüfeklerden bahsetmiyorum bile.

Hitler, Kuzeyli-Germen saf ırkına tekabül eden bir devlet rejimi kurmaya hazırlanırken, güneydeki Latin ırkı yok etmekten daha iyi bir yol bulamadı. Zamanında, Mussolini başa geçme

mücadelesi verirken, bir Alman'ın, daha doğrusu bir Alman Yahudisi'nin sosyal doktrinini kullanmıştı, Marx'ın doktrinini, her ne kadar tersine çevirmiş olsa da. Ve onu, bir veya iki sene öncesinden, 'hepimizin ölümsüz ustası' diye adlandırmıştı. Eğer günümüzde, 20. yüzyılda Naziler tarihe, toplumsal dinamiklere ve uygarlığa sırtlarını dönmeyi teklif ediyorlarsa ve bütün bunlar 'ırk' mefhumuna gerilemek içinse, o zaman neden daha da geriye gidilmesin: antropolojiye mesela –doğru değil mi?–, antropoloji, zoolojinin sadece bir bölümü değil midir? Kim bilir? Belki de ırkçılar, yaratıcı eylemleri için en yüce ve tartışılmaz ilhamları insansı primatların krallığında bulacaktır?”

Soru: “Diktatörler grubu yeni bir gruplaşmanın ilk oluşum süreci olarak görülebilir mi, yoksa bu yalnızca gelip geçici bir tesadüf mü?”

Troçki'nin yanıtı: “Devletlerin gruplaşması sanmam ki ne bir dikta rejiminin ne de bir demokrasi rejiminin altında olsun.

Profesyonel politikacılardan oluşan ve azınlıkta olan bir zümrenin haricinde, uluslar, halklar, sınıflar politikayla var olmuyor. Devlet yapıları, belirlenmiş görev ve sorumlulukların karşısındaki araçlardan ibarettir, özellikle ekonomik bakımdan. Elbette ki farklı devlet rejimleri arasındaki belirli benzerlikler yakınlaşmalarına olanak sağlıyor ve bunu kolaylaştırıyor. Ama son kertede, maddiyata dayalı görüşler belirli olacaktır: ekonomik çıkarlar ve askeri hesaplar.

Faşist diktatör grubunu (İtalya, Almanya) ve yarı Bonapartçıları (Polonya, Yugoslavya, Avusturya) dönemsel ve geçici buluyor muyum? Maalesef! Bu kadar iyimser bir teşhisin arkasında duramam. Faşizm, bir psikozdan veya bir 'histeri'den değil (Kont Sforza gibi salon teorisyenlerinin tesellisidir bu), Avrupa'nın

bünyesini acımasızca kemiren derin bir ekonomik ve sosyal krizden ötürü çıkmıştır ortaya.

Günümüzün bu döngüsel krizi, marazi organik süreçleri daha keskin hale getirmekten başka bir işe yaramadı. Bu döngüsel kriz, kaçınılmaz olarak, yerini konjonktürün yeniden canlandırılmasına bırakacaktır, yine de bu canlanma beklenenden daha düşük seviyede olacaktır, Avrupa'nın genel durumu çok düzelme-yecektir. Her krizden sonra, küçük ve zayıf şirketler ya daha da zayıf düşer ya da tamamen iflas ederler; güçlü şirketlerse daha da güçlenir. Parçalara ayrılmış ABD, ekonomik devlerinin yanında, birbirlerine düşman küçük şirketlerin bir toplamından oluşuyor. Amerika'nın durumu halihazırda oldukça zor: dolar bile diz çöktü. Bununla birlikte şu anki krizin ardından, dünyanın güç dengeleri Amerika'nın lehine ve Avrupa'nın aleyhine değişecektir.

Eski kıtanın bir bütün olarak geçmişteki ayrıcalıklı konumunu kaybetmesi durumu, Avrupa devletlerinin ve bu devletlerin bünyelerindeki sınıfların oluşturdukları zıt kutupların abartılı bir şekilde alevlenmesine neden oluyor. Elbette, farklı ülkelerde, bu süreçler değişik bir gerginlik seviyesine ulaştı. Ama ben

tarihî bir eğilimden söz ediyorum. Ben-
ce, sosyal ve millî
karşıtlıkların büyü-
mesi, diktatörlük-
lerin kaynağını ve
göreceli istikrarını
açıklıyor.

Düşüncemi açık-
lamak için, bundan
birkaç sene evvel bu

Troçki ve eşi

meşale üstüne fırsatını bulup da söylediklerimden alıntı yapmak isterim, soru şuydu, neden demokrasiler yerini diktatörlüklere bırakır ve bu uzun süreli midir? 25 Şubat 1929'da yazılmış makeden edebi bir alıntı yapmama izin veriniz:

‘Bazen söz konusu olanların geri kalmış veyahut olgunluktan yoksun uluslar olduğu söylenir. Bunu İtalya için söylemek güç. Ama bu açıklama doğru olduğu durumlarda bile hiçbir şeyi aydınlatmıyor. 19. yüzyılda, geri kalmış ülkelerin demokratikleşmeleri kanun addedilirdi. 20. yüzyılda diktatörlüğe doğru itilmelerinin sebebi nedir? Demokratik müesseseler çağdaş karşıtlıkların baskılarına dayanamadıklarını gösteriyorlar, yeri gelince uluslararası, yeri gelince ulusal ve genellikle hem uluslararası hem ulusal olanlara karşı. Bu iyi midir? Kötü müdür? Her neyse, bu bir olgu.

Elektroteknikle bir benzetme yaparsak, demokrasiyi devre anahtarına benzetebiliriz, ulusal ve sosyal kavgaları da fazlasıyla güçlü akımlara benzetebiliriz, bu akıma karşı gelen demokrasiyle bu kavgaları yalıtkanlardan oluşmuş bir sisteme benzetebiliriz.

İnsanlık tarihi boyunca başka bir çağ daha yoktur ki bizimki kadar karşıtlıklar yüzünden yıpranmış olsun. Avrupa ağının farklı noktalarında, akımda bulunan yüksek gerilim gitgide kendini hissettiriyor. Sınıfsal ve uluslararası karşıtlıkların yüksek gerilimi altında, demokrasinin devre anahtarları eriyor veya patlayarak yok olup gidiyor. Diktatörlüğün kısa devreleri işte böyle. Elbette ki ilk teslim olanlar, şalterleri en zayıf olanlardır.’

Bu satırları yazdığım sırada, Almanya'nın başında hâlâ sosyal demokrat bir hükümet vardı. Almanya'da, yani kimsenin geri kalmış diyemeyeceği bir ülkede, geçmişteki olayların gidişatı hiçbir şekilde benim değerlendirmemi sarsamadı.

Doğrusu, bu süre içerisinde, İspanya'daki devrimci hareket yalnızca Primo de Rivera'nın diktatörlüğünü değil, monarşiyi de silip süpürdü. Bu tür zıt akımlar tarihi bir süreçte kaçınılmazdır.

Ama iç dengelerin, Pireneler'in ötesindeki yarımada etkili olmasına daha çok var. Yeni İspanyol rejimi henüz istikrarlı olduğunu gösteremedi."

Soru: "Siz değişimin kolaylıkla, süzülür gibi mi, yoksa şiddetli sarsıntılarla mı olacağına inanıyorsunuz? Şu anda var olan dalgalanmanın daha ne kadar uzayabileceğini düşünüyorsunuz?"

Cevap: "Faşizm, özellikle Alman nasyonal sosyalizmi, Avrupa'ya tartışmasız olarak askerî bir sarsıntı tehlikesi getiriyor. Dışında olduğum için belki de yanılıyorumdur, ama bana öyle geliyor ki bu tehlikenin büyüklüğünün derecesi yeterince fark edilmiyor. Acaba aylar üstüne kurulu değil de yıllar üstüne kurulu bir görüşümüz var mı? —Onlarca yıl sürmeyecek olsa da— faşist Almanya tarafından başlatılacak bir savaşın patlamasını kesinlikle kaçınılmaz olarak görüyorum. Tam da bu mesele Avrupa'nın kaderi için belirleyici olabilir. Umarım ki, kalanı için, bu konu hakkında basında çok yakında kendimi ifade edebilirim.

Belki de durumla ilgili çok karamsar bir değerlendirmede bulunduğumu düşünüyorsunuzdur? Yalnızca olgulardan yola çıkarak sonuçlar elde etmeye çaba gösteriyorum, bana yol gösteren şey, sempati ve antipati üstüne kurulu bir mantık değil, ama nesnel bir sürece bağlı olan mantıktır. Bulduğumuz dönemin keyifli, huzurlu ve politik olarak rahat bir dönem olmadığını kanıtlamama umarım gerek yoktur. Fakat değerlendirmemi fazla karamsar bulan biri, tarihin ilerleyişini ancak fazla kısa bir birimle ölçen biridir. Yakından bakınca tüm önemli çağlar çok karanlık görünür. Değişimin mekaniği, kabul etmek gerekir ki, oldukça kusurlu. Ama Hitler'in veya Hitler gibilerinden oluşan bir bileşimin uzun süre başarıyla devam edeceğine, sonsuza dek yahut en azından onlarca sene boyunca, bu mekaniği geriye doğru çalıştıracığına inanmak için hiçbir sebep yok. Çarkların birçok

dişlisini kıracaklardır, pek çok manivelayı bükceklerdir, böylece Avrupa'yı birkaç sene geriye götürebilirler. Ama insanlığın, eninde sonunda yolunu bulacağından şüphem yok. Tüm geçmiş bunun bir garantisidir.”

“Bana soracak başka sorunuz var mı?” diye soruyor Troçki sabırla.

“Bir tane, ama uluorta sormaktan çekiniyorum.”

Gülümüyor ve bir el hareketiyle devam etmem için beni yüreklendiriyor.

“Birtakım gazeteler, yakın zamanda Moskova'dan özel görevlilerin geldiğini ve Rusya'ya dönmenizin istendiğini iddia ettiler?”

Gülümsemesi belirginleşti:

“Yanlış, ama haberin kaynağını biliyorum: Amerikan basınında iki ay evvel çıkmış, benim tarafımdan yazılmış bir makale. Diyordum ki, özellikle, güncel Rus politikasını göz önüne alırsak, eğer ülkeyi tehdit eden herhangi bir tehlike olursa yeniden hizmet etmeye hazırım.”

Sakin ve huzurlu.

“Aktif hizmete dönmeyi düşünür müsünüz?”

Evet anlamında sallıyor başını, o sırada gençler, akşam balığa çıkmak için olsa gerek, ağıları kayıklara yüklemekle meşgul.

Bir nehir gemisiyle, Saint Cloud dönüşündeyim, yani Büyü-kada.

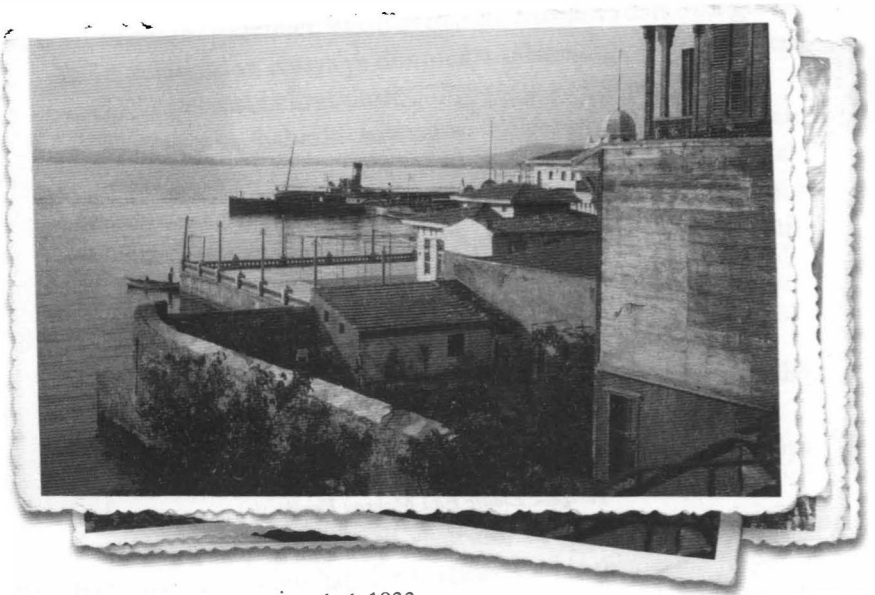
Akşam, *Rejans*'ta yemek yiyorum. Broşürde: “Aristokrat Rus hanımlar tarafından karşılanacağınız şık bir restoran...” diyor.

Zira Konstantinopolis'te halihazırda binlerce göçmen Rus var ve akşam, Paris'te, Berlin'de veya başka yerlerde olduğu gibi, Balalaykaların, böreklerin, votkaların ve şiş kebabların nostaljisi yaşıyor.

Bu saatlerde Troçki'nin adasını terk edenler yalnızca terzi kızları ve manifaturacı çırağı oğlanlar, Troçki ise uyudu bile.

Boğaz'ın Gangsterleri

Türkçesi: Elodie Eda Moreau Evcil

Georges Simenon, İstanbul, 1933

1

Askerî strateji neyse gangsterlik de odur. Nasıl ki üst düzey bir subay bir haritaya bakar bakmaz Rhine Nehri, Cebelitarık Boğazı, Süveyş Kanalı vs. gibi, *ölümüne* kuvvetlendirilmiş noktaları tanıyabiliyorsa, suç teşkilatıyla bağlantılı işler yapan biri de, hırsızlık, kaçakçılık, kadın ticareti ve uyuşturucu vs. alanlarının yer aldığı büyük faaliyet merkezlerini ilk bakışta tanır.

Bu durumda, Akdeniz bölgesinin haritasına bakınız. Bir tarafta Marsilya var, doğuya açılan kapı dedikleri Marsilya, ne kadar da doğru demişler. Büyük gemilerin uğradıkları limanlara bakın: Cenova, Napoli, Pire, Konstantinopolis, Kahire...

Konstantinopolis, bugünkü adıyla İstanbul, Marsilya'da biten bu yolun öteki uç noktası olarak görünmüyor mu?

Işıkların, gemilerin, her dilden her dinden insanın içine, minarelerin ve binaların arasına daha yeni çıkartma yaptım.

Konstantinopolis yüzlerce, hatta binlerce kere tasvir edildi, yenisini yapmaya yeltenmeyeceğim. Büyük. Olağanüstü. Fakat, her zaman olduğu gibi, hayallerimizde canlandırdığımızdan daha az güzel, daha küçük, daha az olağanüstü.

Seine Nehri'nin birkaç misli kadar geniş olan denizin kollarıyla ayırdığı iki, üç şehir gibi. Evler kıyı çevrelerinde üst üste

yığılmış ve iki yakanın arasından eşi benzeri görülmemiş şekilde hareket halinde olan her büyüklükte yük gemileri, üç bacalı büyük yolcu vapurları, İsveç, İtalyan, Fransız ya da Amerikan kargoları taşıyan gemiler, yatlar, iki kıyı arasında ısıklık çalarak hizmet veren küçük buharlı vapurlar ve nihayet kayıklar geçiyor, ortalıkta gezinen binlerce kayık var.

Sokaklarda da aynı karışıklık, aynı karmaşa. Tramvay ve tak-silerin arasında, hırpani kıyafetleriyle hamallar yine sırtlarında devasa paketler taşıyarak ilerliyor ve pasajlarda her şeyi bulmak mümkün; kolyeler, yerfıstığı, antepfıstığı, pullar, kartpostallar. Dilenenler var, birileri size rehberlik etmeyi öneriyor, başkaları da ayakkabılarınızı boyamayı, tüm bunlar kaldırımsız, daracık, biçimsiz sokaklarda oluyor ve yetmiyormuş gibi bu sokaklarda küçük atlar ve eşekler size asla çarpmadan yanınızdan teğet geçip gidiyor. Bu bir mucize.

Bundan birkaç sene evvel, bu gösteri daha da resmedilmeye değerdi. Erkekler fesle veya sarıkla geziyordu. Kadınlar çarşaf-lydı. Cumhuriyet bu görüntüleri yok etti. Fakat hâlâ fazlasıyla resmedilmeye değer şey var.

Ama bizim meselemiz, gangsterlerimizi keşfetmek, öyle değil mi? Ve bu yüzden ilk işim doğruca polisin yolunu tutmak oldu.

Yerel polis nasıl mı? Dünyadaki diğerleriyle aynı. Resmî da-irelerin havası her yerde tozlu ve kasvetlidir. Pencereelerde eksik camlar ve yerlerine yerleştirilmiş kâğıtlar. Ampullerin üstü o kadar tozlu ki etrafı zar zor aydınlatıyor. Ve her yerde yeşil dos-yalarla, sararmış kâğıtlar var.

Koridorlarda polis memurlarına rastlıyorum, onlar da tüm diğer polis memurlarına benziyor. Öyle ki, Paris sokaklarında polisleri nasıl tanıyorsam onları da öyle tanıyorum. Ama işte en azından burada ilk kez bir sürprizle karşılaşıyorum, ilk özgün-lükle. Başkomisere kartımı vermesi için bir mübaşir arıyorum.

Bulamıyorum. Geleni geçeni durduruyorum ve bana bir kapı gösteriyorlar.

Çalmam yetiyor. Bir büroda on veya on beş kadar insan var, fakirlerle zenginler, adamlarla kadınlar, hepsi koltuklarda veyahut iskemlelerde oturmuş ve ortalarında başkomiserin ta kendisi, konuşan birini dinlerken bir yandan kehribar tespihini çekiyor.

Oradakilerin hepsi teker teker yaklaşacak ve herkesin önünde küçük hikâyesini anlatacak.

Birini kenara çekip fısıldayarak soruyorum:

“Böyle herkes girip çıkabiliyor mu?”

Bay Chiappe’nin bürosuna bu şekilde satıcıların, dilencilerin, gazetecilerin, delilerin, düzenbazların girdiklerini gözünüzde canlandırabiliyor musunuz?

Birisi bana cevap veriyor:

“Türkiye’nin her yerinde bu böyle, bütün devlet dairelerinde. Eski düzende bahşiş kullanımının çok yaygın olduğundan haberiniz vardır. Parayla her şey elde edilebiliyordu. Memurlar açık arttırmadaydılar. Böyle suçlamaların önüne geçmek için, artık her şey uluorta yapılıyor. Kapılar açık. Kimlerin arasında geçerse geçsin, en ciddi görüşmelere bile şahit olabilirsiniz...”

Sıra bende. Başkomiser bana bir iskemle gösteriyor, âdet olduğu üzere sigara ikram ediyor, küçük bir fincan Türk kahvesi eşliğinde. Ona, İstanbul’daki yeraltı organizasyonlarıyla ilgilediğimi anlatıyorum ve o, Müslüman tespihini çekmeye devam ederek beni dinliyor. Başta çok sinir bozucu geliyor hali. Bu herhalde oryantal bir kılığa inanılmaz yakışırdı. Ama bu büroda, bu düzgün saç kesimiyle, telefonla, daktiloyla...

“Hangi suçlar ilginizi çekiyor?”

“Hepsi...”

“Yani?”

Madem ısrar ediyor, polisin faaliyet gösterdiği ana alanları sayıyorum.

Öncelikle cinayet ve hırsızlık. Sonra fuhuş. Sonra da kumar ve uyuşturucu satıcıları.

Biraz sonra farklı şube amirlerini çağırdı ve aralarında bir kadın olduğunu görünce az şaşırmadım, hatta bir genç kız, yirmi altı yaşında var yok.

Komiser unvanına sahip ve dördüncü şubeyi yönetiyor, yani yabancılar şubesini.

Dünyada polis hiyerarşisinde böylesi bir konuma gelebilmiş tek kadın olmalı.

Hâlâ insanlarla çevriliyiz. Bir kadın ağlayarak başkomisere bir şeyler anlatırken, uyuşturucu kaçakçılarıyla ilgilenen şubeden bir komiser bana açıklama yapıyor:

“Eskiden evet, çok içilirdi: esrar ve afyon. Kaçakçılık büyük ölçekte gerçekleştiriliyordu. Şimdi bu bitti. Hiçbir şey bulamazsınız. Çok katıyız. Bir kahvede, yerde kokain bulaşmış bir kâğıt bulmamız, o kahvenin kapatılması için yeterli...”

“Yine de satıcılar vardır...”

“Bulamazsınız...”

Hımm! Ona ne dememi bekliyorsunuz? Sıra ahlak şubesine geldi.

“Fuhuşla ilgili durum nedir?”

“Fuhuş kalmadı.”

“Sahiden mi?”

“Yasaklandı ve buna hizmet eden tüm kadınlar derhal tutuklanıyor.”

“Hiç genelev kalmadı mı?”

“Kapatıldılar.”

“Sokakta fahişe yok mu hiç?”

“Tutuklandılar...”

“Hiç tıbbi muayene yapmıyor musunuz?”

“Tabii ama...”

Komiser o kadar hızlı cevap verdiğine pişman oluyor, lafı havada kapıyor ve kibarca şaşırıyorum:

“Nasıl yani? Hiç fahişe kalmadı ama özel ziyaretler devam ediyor o zaman? Bir tek bakirelerle, anneleri mi kontrol ediyorsunuz?”

Dudaklarını ısıırıyor.

“Fuhuş yasak fakat bu arada...”

“Bu arada ne?..”

“Eski rejimde kayıtlı olan fahişelerin hâlâ mesleklerini icra etmeye izinleri var...”

“Hesabım doğruysa, hepsi en aşağı kırk yaşlarında olmalı?”

“Öyle. Birkaç tane kaldı. Yakında hepsi bitecek...”

Kumarla ilgilenen komiser, ona döndüğüm anda başını salladı.

“Türkler çok kumarbazdılar. Fakat sert çıktık. Şimdi...”

Sözünü kesiyorum, hevesim kırık bir şekilde “Biliyorum,” diyorum. “Artık oyun yok, içki yok, uyuşturucu yok, hiç...”

Komiser hanımefendinin bakışı beni zamanında durdurdu ve onu sorgulama sırası bende.

“Tabii ki yabancılar size hiç sorun çıkartmıyorlar. Hepsi dürüst ve çalışkanlar...”

“Nerdeyse... İstenmeyenlerin hepsini sınırdışı ettik...”

“Öyleyse beyler, hanımlar, bana size teşekkür etmek kaldı. İzninizle gitmeden evvel size hoşça kalın demeye gelirim...”

Nitekim de yaptım. Ama bu başka bir hikâye.

Önce Pera'daki, yani İstanbul'un Avrupa yakasında ve modern bir bölgesindeki, gelişigüzel bir gece kulübünün kapısını ittim. İsmi tabii ki Fransızca olan bir gece kulübünün. Dünyanın her yerinde kabarelerin ismi ya *Moulin Rouge* ya da *Chat Noir*, *Tabarin*, *Montparnasse* vs.

Dekorları hep eski püsküdür. Burada garsonların yelekleri o kadar kirli ki, kıyafetleri smokin sanabilir insan. Masalarda kadınlar oturmuş bekliyor...

Namuslu kadınlar, eğer poliste söylenenlere inanırsam. Yerimi alıyorum. Bana bir şey ikram ediliyor. Garsona soruyorum, "Kadınlar Türk mü?"

"Hepsi değil. Ama yakında..."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Türkiye kendine yetmek istiyor. Yavaş yavaş yabancı çalışanlar sınırdışı ediliyor. Geçen ay kuaförlerdi. Önümüzdeki ay sıra dansöz ve sanatçılara gelecek..."

"Ah! Bu hanımlar sanatçı mı?"

"Öyle denebilir," diyor eskiden Montmartre'da servis yapmış olan garsonum.

Ve sözlerine manidar bakışları eşlik ediyor.

İşte tam bunun üzerine içlerinden biri masama geliyor. Gece elbisesi nerdeyse garsonun yeleği kadar tozlu.

"Bana bir şey ikram eder misiniz?"

"İsterseniz..."

"Bir locaya geçmek istemez misiniz?"

Hehe! İşte şimdi işler ilginçleşiyor.

"Tabii ki..."

Locaları fark etmemiştim bile. Önleri kırmızı çarşaftan perdelerle kapatılabilen odacıklar. Bunun üzerine, çalışanlar koşturmaya başlıyor. Garsonun sorusu üzerine, bana eşlik eden hanım cevap veriyor:

“Şampanya...”

Ve perdeyi kapatıyor, kibarca, olacıkları bekleyerek gülümüyor.

“Siz Türk müsünüz?”

“İstanbul’da doğdum ama annem Rum, babam İspanyol. Önümüzdeki ay gitmem gerekiyor, diğerleri gibi...”

“Nereye gideceksiniz?”

“Bilmiyorum. Ülkemin hangisi olduğunu bile bilmiyorum... Benim durumumda üç kişi daha var...”

İçiyor. Bir meyve tabağı sipariş ediyor, bunda hiçbir kurnazlık sezmiyorum. Sonra sigara istiyor. Ardından da müzik için iki lira vermemi söylüyor (yirmi beş frank). Ben, polisin söylemlerini düşünüp iskemlemi yakınlaştırıyorum, o sırada yanımdaki kadın otomatik olarak perdeleri daha da sıkı kapatıyor.

“Bir şişe daha...” diyor sadece.

Boş şişe içeri gidiyor. Kız uysal ve hâlâ güleryüzlü. Mükemmel göğüsleri var, ince beli ve yumuşacık bir teni.

“Bu olmaz...” diye mırıldanıyor tam da...

“Ama...”

“Biri girebilir.”

“Her şey olabiliyor, değil mi? Ve daha pek çok küçük şey daha. Ama bu olmaz.”

“Daha sonra, isterseniz, benim evimde...”

“Saat kaçta?”

“Kapattığımız zaman, saat dörde doğru.”

Tatlılar, tekrar ediyorum, yumuşak ve uysal, hep güleryüzlü, Rum olsunlar, Macar, İspanyol veyahut Türk, isimleri ne olursa olsun Aspasia, Sacide, Necla veya Edna.

Saat dörtte garson yaklaşıyor, o da güleryüzlü ve nazik. Tatlılığın ve güleryüzün ülkesi burası. Hiçbir zaman size ters düşülmez.

“Nasıl? Bin sekiz yüz frank mı?..”

Garson daha da kibarca gülümsüyor.

“Hesaba kendiniz bakın. Yerimiz dürüst bir yer.”

“Ama yalnızca üç viski...”

“Bu yüz elli frank ediyor.”

“Görüyorsunuz...”

“Affedersiniz. Hanımefendinin üç şişe şampanyası var...”

“Üç mü?”

“Pek tabii... Onları yenilediğimi gördünüz...”

Hiç de sarhoş olmayan eşlikçime bakıyorum, çakırkeyif bile değil.

“Üç şişe şampanya mı içtiniz?”

“Evet tabii.”

Kadehinin dibinde biraz kalmış. İçiyorum. İçinde bir damla şarap ya da alkol olmayan bir limonata.

“Buna şampanya mı diyorsunuz?”

“Hanımların tercihi bu. Eğer çok sert bir şampanya içselerdi, ayakta duramazlardı, anlıyorsunuz değil mi?..”

Herkes gülümsüyor. Kadın “Garsona elli frank ver sevgilim...” diyor. “Gel...”

Beni evine sürüklüyor, taşları kötü döşenmiş sokaklardan oluşan bir ağın dibine. Odası bir fakirhane, pek temiz değil. Annenin ve nişanlının portreleri yatağın tepesinde duruyor.

“Ayakkabılarım yıprandı. Çok az para veriyorlar.”

Anladım. Musluktan su akmıyor, hatta hiç su yok.

Sayın ahlak polisi, aklımdasınız...

Bunlara rağmen, bir şey bulmam gerekiyor, öyle değil mi? Kulüpten kulübe dolanıyorum. Localardan kaçınıyorum ve yanıma gelip oturan kadına yalnızca normal tarifelendirilmiş alkollü içeceklerle izninin olduğunu baştan ilan ediyorum.

Aniden yumuşak ve keyifli bir koku burnuma çarpıyor. Nereden geldiğine bakıyorum. Genç bir erkek görüyorum, Türk, iki kadının arasına oturmuş, dingin bir halde piposunu tütürüyor. Onu gözlemliyorum. On beş dakika sonra bir pipo daha dolduruyor ve birkaç kahverengi tohum düşürdüğünü fark ediyorum.

Geriye arkadaş olmamız kaldı. Sabahın üçünde ıssız sokaklardayız, kafamız viskiden ve esrardan dumanlı.

“İstanbul’da içilmiyor sanıyordum.”

“Esrar satın almamızı ister misiniz?”

Pera’nın büyük caddesindeyiz. Gececiler hâlâ ortalıkta. Birkaç dakika sonra yanımdaki geçenlerden birini durduruyor.

“Ne kadar?”

“Beş liralık...”

Derken elime yumuşak ve kokulu bir top sıkıştırılıyor. Aynı satıcı soruyor:

“Kokain?”

Ondan da alıyorum, çünkü bir fikrim var. Ve yeniden geziyoruz. Yıkık dökük evlerin olduğu eski mahallelere giriyoruz. Buralarda, gece de hayat devam ediyor. İnsanlar gelip gidiyorlar. Yalnızca kahve satılan küçük kahveler açık. Fakat içerde hava çok sıcak. Dışarda oturmak lazım, ufak bir sandalyenin üstünde, sıcak kahvenin, geleneksel su bardağının ve nargilenin karşısına.

Esrar birazdan tütüne karışıyor. Dakikalar geçiyor, o sırada üstlerini ancak örten, paçavralar kuşanmış kızlar, pis ayaklarında terlikleriyle önümüzden geçiyor.

“Çingeneler...” diye fısıldıyor sürekli esrar içen yanımdaki adam.

“Fahişeler mi?”

“Ne demek istiyorsunuz? İstediginizde bir tanesini kapmanız yeter, burada, orada veya nerede olursa olsun, bir barakanın arkasında veya bir eşikte...”

“Gerçek esrar içme mekânları yok mu?”

“Var ama gitgide azaldılar, çünkü polis kontroller yapıyor.”

“Bir tanesini görebilir miyim?”

“Yarın...”

Pek de istekli değil gibi geliyor bana. İyi bir ailede yetişmiş genç bir adam, çekingen bir hali var. Pera’nın ışıklı sokaklarına giriyoruz ve kısa bir süre sonra ondan ayrılıyorum.

“Yarın için anlaştık...”

Ama daha on metre uzaklaşmamıştı ki birisi bana bir şey söylüyor.

“En iyisi benimle gelmeniz...”

Yabancıya bakıyorum, uzun, geniş omuzlu, düzgün giyimli.

“Korkmayın... Falanca oteline geldiğinizi biliyorum... Dün, falanca kulübünde paranızı çarptıklarını da... En azından kadınla yatmadınız, değil mi?”

“Hayır...”

“Hayrınıza olmuş... Genç adam size bu akşam eski İstanbul’un küçük kafelerini gösterdi. Ama bir şey bildiği yok... Galata’da gerçekten ilginç sokaklara girmeyi gözü yemez onun...”

“Affedersiniz... Kim olduğunuzu sorabilir miyim?”

“Eskiden jandarmada görevliydim.”

“Peki şimdi?”

Elini havada anlaşılmaz bir şekilde sallıyor.

“Benden korkmamanız gerektiğini tekrar ediyorum size... İstanbul’u tanırım ve özellikle Galata mahallesini herkesten çok daha iyi bilirim...”

“Ama görülecek bir şey yok...”

“Efendim?”

“Fahişe yok...”

Gülümüyor.

“Hırsız yok...”

Gülümsemesi iyice yayılıyor yüzüne.

“Esrar içilen evler yok, kumarhane yok...”

Bu sefer elini omzuma koyuyor.

“Bu bilgileri nereden edindiğinizi biliyorum,” diyor bana. Karakoldan geliyorsunuz. Cumhuriyet daha çok genç. Tüm genç ülkeler gibi, bizimki de erdemli olmayı arzuluyor. Fakat İstanbul, Cumhuriyet’ten daha yaşlı ve... göreceksiniz...”

“Belki gidip bir silah alsam daha iyi ederim...”

Yumruklarını göstermekle yetiniyor.

“Ben varken bu çok gereksiz. Şu taksiyi çağırın. Bir liradan fazla ödemezsiniz, sizden üç istense bile... Önce biraz gülmek ister misiniz?.. Bu durumda önce sizi yabancılar için olan yerlere götürürüm... Biraz pahalı, ama Amerikalılar için ayarladığımız eğlenceler hakkında bir fikriniz olur.”

Camilerin, çarşıların ve hamamların olduğu İstanbul’da, limanın öteki tarafında bir yer. Burada sokaklar ıssız ve bir yabancı gece vakti yolunu bulamaz, o kadar çok çıkmaz sokak, üstü kapalı pasaj, ani dönemeç var ki.

Bir yerde, rehberim bir kapıyı tırmalıyor ve bir telin arkasından bir surat peydahlanıyor. Birkaç cümle, o derece kısık bir sesle konuşuluyor ki mırıltıları zar zor işitiyorum.

“Size büyük oyunu oynatıyorum,” diyor rehberim kapı aralanmadan evvel. “Bırakın kendinizi. Ben buradayım...”

Bir kadının eli, elimi tutuyor. Bir merdivenin ilk basamağına takılıyorum. Karanlığın içinde beni sürüklüyor ve kısa bir süre içinde yalnızca bir gece lambasının yanmakta olduğu bir odada buluyorum kendimi.

Bana yolu gösteren kadın yaşlı ve eskiden Türklerin olduğu gibi çarşafli. Rehberim kayboluyor. Herhalde Fransızca konuşmuyor, çünkü hareket etmeden durmam gerektiğini işaret diliyle anlatmakla yetiniyor.

Ve şimdi o da gitti. Oda Türk usulü döşenmiş. Zaman geçiyor. Gelip geçenler var ve birileri fısır fısır konuşuyor gibi. Nihayet yaşlı kadın geri geliyor, yeniden elimi tutuyor, ışığı kapatıyor ve bir duvara doğru götürüyor beni. El yordamıyla arayıp buluyor ve sanırım bir çerçeve kaldırıyor zira sonrasında bir açıklık beliriyor, ötesinde de loş bir oda fark ediyorum.

Bir defa daha yalnızım. Cadım toz oldu. Gözetleme deliğinin arkasında, yastıkların üstünde üç kadın oturuyor, Türk usulü giyinmişler veya daha doğrusu Türk operetlerindeki gibi soyunmuşlar.

Sahneleme mükemmel. New York'ta veya Chicago'da bu tarzda bir harem hayal ediliyor olsa gerek. Hatta sahibesinin vücuduna krem süren zenci bir köle bile var. Bu üç kuruşluk erotizm manzarasını sindirebilmem için bana uzunca bir zaman bırakılıyor. Derken cadı, üç kadının olduğu odaya giriyor ve arkasında saklanmış bulunduğum duvarı göstererek kısık bir sesle onlara bir şeyler söylüyor.

Mahcup olmuş numarası yapan bu insanlar kaçışıyorlar. Derken yaşlı kadın bir sürü mimikle, bendeniz olan yabancıнын onlara mücevher takımları, kolyeler vereceğini anlatıyor gibi görünüyor, daha kim bilir neler?

Sakinleşiyorlar. Tavsiyeleri dinliyorlar. Güzelliklerinden emin olmak için, hemen aynada kendilerini süzüyorlar.

Yaşlı kadın yine elimden tutup beni sürüklüyor ve bu tatlı ürkme sahnesinin yeniden başladığı ve mahremiyetin yavaş yavaş yeniden kazanıldığı meşhur hareme giriyorum...

“Siz Amerikalı değilsiniz?” diye şaşırıyor çok iyi Fransızca konuşan kızlardan biri.

Size beni karşılamak için filmlerdeki gibi çarşaf giydiklerini ve yalnızca koyu renk gözlerinin gözüküğünü söylemiş miydim?

Bu onların canını sıkıyor, hissediyorum, Amerikalı olmayışım.

Buna rağmen oyunu sürdürüyorlar, eski zamanların yüksek rütbeli üniformasını giymiş bir Türk'ün tablosunu gösteriyorlar, mücevherlerle bezenmiş kılıcı tablonun yanında asılı duruyor.

“Bu bizim kocamız...”

“Sahi mi? Peki bu kılıkla mı geziyor?”

“Hayır. Yeni rejimden sonra Sultan'ın yanındaki mevkiini kaybetti, servetinin bir kısmıyla birlikte.”

“Çok mutsuzuz çünkü bizi geçmişteki gibi hapis tutuyor ve çok acımasız. Sizi burada bulursa...”

“Çıktı mı?”

“Uyuyor... Burada, haremde... O, selamlıkta yaşıyor, erkeklerin kısmı, evin öteki kanadında..”

“Şşıtt...” Bana bir çıplak ayak, bir bacak, bir diz gösteriliyor çarşafın arasından... Ama ben bunların hepsini ve daha fazlasını az önce dikiz deliğinden gördüm zaten. Yaşlı kadın reçel ve kahve getiriyor.

“O bizim bakıcımız. Bize çok bağlı ama çok cimri. Susması için ona elli frank vermeniz gerekiyor...”

Hımm! Bir seferde altı yüz frank ve bu sadece bahşiş. Bunu es geçiyorum. Eğlenceli. Bana reçeller ikram ediliyor, su bardağı ve kahve ve bir göğüs omzumu sıyrıyor.

“Biz Türk kadınları, Batı erkeklerine bayılırız... Onlar için tüm kaçamaklara, tüm risklere hazırız...”

Tamamdır. Beni çevreliyorlar. Beni okşuyorlar. Öteki odada birinin benim yerimi aldığını hissediyorum, dikiz deliğinin arkasında.

Ve işte sonrası Amerikan filmi hızında akıyor. Kapı açılıyor. Üç kadın korku çılgınlıkları atıyor. Bir adam beliriyor, bıyıkları karmakarışık, gözleri öfkeli ve bir bıçak çıkarıyor. Orijinal bir tipi var. Bana doğru yaklaşıyor. Onun üstüne atlamak için tereddüt ediyorum, fakat aynı anda rehberim bir tentenin arkasından fırlayarak adamın üstüne atlıyor ve bana, “Çabuk çıkın... Beni Galata Köprüsü’nde bekleyin...” diyor.

Tüm bunlar gece lambasının kısık ışığında oluyor. Çıkıyorum. Zar zor merdiveni ve kapıyı buluyorum. Sokakta yolumu bulmaya çalışıyorum ama Galata Köprüsü’nü bulmam en aşağı yarım saat alıyor.

Burada bir anda artık cüzdanımın olmadığını fark ediyorum.

Öfkeleniyorum ve itiraf ediyorum. Kendi kendime rehberimin beni inanılmaz bir kabiliyetle oyuna getirdiğini söylüyorum. Onu beklemeye değer mi?

Ne olur ne olmaz duruyorum ve işte sakince geliyor, elleri ceplerinde.

“Ne diyorsunuz?”

“Bunun bir rezillik olduğunu söylüyorum...”

“Sizi uyarmıştım... İyi oynadılar değil mi?..”

“O kadar iyi ki cüzdanım kayboldu.”

“Olamaz...”

“Nasıl olamaz?”

“Size şikâyet etme hakkı verilerek cüzdanınız çalınmış olsaydı bu komedi ne işe yarardı? Yani evi, adamı ve üç karısını bulabilirsiniz, ki lâf aramızda, Rumların en fenası bunlar...”

“Siz onların simsarı mısınız?”

“Benden bahsetmeyelim, olur mu? İşte cüzdanınız... Hatta yaşlı kadından elli liranızı geri aldım ve ona on lira bıraktım. Bu kadar yeter...”

“Anlamıyorum...”

“Gazeteci olduğunuzu biliyorum, doğru değil mi? O halde...”

“Yani, gazeteci olmasaydım...?”

“Haydi. Bunu anlamak için yeterince zekisiniz. Şimdi gerçek batakhaneleri görmeye gidelim...”

Ve yolda giderken ekliyor:

“Bu arada, bu numarayı yaptığımız Amerikalıların hemen hepsi mutlu oluyor, cüzdanlarının yok olmasına rağmen. Düşünün ki sonrasında gerçek bir hareme gittiklerini, sahici Türk kızlarını okşadıklarını ve öfkeli bir kocayla dövüştüklerini gidip anlatabiliyorlar... Şu aptalın neden bugün eline bıçak aldığını bilmiyorum... Normalde bir palayla ortaya çıkıyor ki çok daha yöresel bir renk olsun... Artık gülme vakti geçti...”

4

Gülme vakti geçti, gerçekten de öyle, Galata Limanı'nın yanında hareketli bir mahalle var ve işte ikimiz hiçbir lamba tarafından aydınlatılmayan labirentimsi sokaklarda dolaşıyoruz. Gölgele bizi teğet geçiyor. Sesler duyuyoruz. Bazen kapılardan birinin rezil bir odaya açıldığını görüyoruz, biraz ışık var ve bu ışığın içinde, yarı çıplak bir kadın eşikte oturuyor, sigarası veya piposu ağzında.

Marsilya'nın batakhanelerini bilirim, Hamburg'un, Anvers'in, Berlin'in ve Kahire'nin meşhur mahallesindekini de ve sanırım, dünyadakilerin en büyüğü de odur.

Ama burada artık dünyada değiliz. Ondan, karanlık duvarlarla ve tüm tasvirlerle meydan okuyan ışıkların arasından zorlukla seçebildiğimiz varlıklarla, ayrılıyoruz.

Bu kadınlar polisin bahsettiği eski fahişeler mi? Aralarında tek gözlü, tek bacaklı, şişman ve iskelet gibi olanlar var. O kadar ki, erkekler girdiklerinde, kapıyı kapama gereği duymuyorlar.

Ve buna rağmen bir müzik sesi duyuluyor. Hafifçe yayılan bu ses sefil kahvelerden geliyor.

Arada bir birtakım gruplar yolumuzu kesiyor ama yanımdaki, geniş omuzlarıyla insanları kenara itiyor ve kimse buna ses çıkarmıyor. Herkesi ismiyle tanıyor, kadınları ve erkekleri.

“Nerdeyse hepsini tutukladım, jandarmada olduğum dönemler,” diyor bana.

“Peki size kızgın değiller mi?”

“Artık o işi yapmıyorum.”

İşinin tersini yapmıyor mu? Bana kendi adamları arasında bir şef havası varmış gibi geliyor.

“Cigara içmek istiyor musunuz?” Buraya girelim...

“Diğerleri gibi bir kahve.”

Bu diğerlerine benzer bir kahve: birkaç küçük sandalye, orada burada ufak masalar, köşede bir adam flüte benzer bir şey çalıyor ve en az elli yaşında korkunç bir kadın, hiç bıkmadan, dümdüz önüne bakarak göbek dansı yapıyor.

Bize kahve ikram ediliyor ve âdet olduğu üzere su. Derken rehberim yere bastonuyla vuruyor. Bu eski ahşap döşemeye bakıyorum, o kadar eski, o kadar çürük ki, her bir parçanın arasında en az beş santimetre boşluk var.

Ve işte aniden ayaklarımın arasında bir şey beliriyor, kehribardan bir uç, kırmızı bir boru.

“Alın...”

Bu bir nargilenin ucu. Nargilenin kor yeri yer döşemesinin altında ve yüzükoyun uzanmış bir genç adam ateşle ilgileniyor.

Esrar tabii ki. Bir müşteri daha yere vurdu ve yeni bir boru onun yanında beliriverdi.

Rehberim gülümsüyor.

“Zekice, değil mi ?... Polis gelebilir... Elinizdeki nargileyi bırakmanız yeterli, boru kendiliğinden gizlendiği yere girecektir...”

Şişman kadın dans etmeye devam ederken, birisi nostaljik bir şekilde şarkı söylemeye koyuluyor. Yanımdaki bile içlenmiş gibi. Ağıt uzadıkça uzuyor, o sırada kafalar omuzlarıma eğiliyor ve tüm göğüslerden sağır edici mırıltılar yükseliyor.

“Bir aşk şarkısı mı bu?”

“Hayır...”

“Eski ulusal bir şarkı mı?”

“Yaklaşmadınız bile... Bir hapishane şarkısı... Buradaki herkesin az çok hapis yatmışlığı vardır. Dansöz kocasını ve onun metresini öldürdü... Şu adama gelince, köşedeki, o bir profesyonel, sabit tarifeyle çalışıyor... Eğer birisi sizi rahatsız ederse, iki liraya halleder, zira bu aralar kriz var... Çok içmeyin... Böyle giderse bacaklarınız uyuşur ve sizi taşımak zorunda kalırım...”

On defa, yirmi defa, hiç bıkmadan aynı nostaljiyle devam ediyor. Ama bu esrarın etkisi değil mi? Sakin ve keyifliler. Yakında gün doğacak fakat kimsenin içinden gitmek gelmiyor ve bu durum Galata'daki tüm küçük mekânlar için geçerli. Buna rağmen, birazdan, yan sokakta adamın biri bıçaklanarak öldürülecek. Çok geç kalıyoruz. Polis adamı yakalamış, hiç gecikmeden, etrafta bulunan birkaç adamı da götürmüş bile.

“Ne oldu?”

“Çete meselesi...”

“Efendim ?”

Amacıma ulaşıyorum.

“Başka mahalleden birisi buralarda gezinmek istedi...”

“Yani burada örgütlü gangsterler var öyle mi?”

Rehberim kelimeyi bilmiyor ama bahsettiğim şeyi anlıyor...

“Her mahallenin kendi çetesi var...”

“Anladım... Esrar, kokain, vs.?..”

“Ve diğerleri...”

“Yani?”

“Gelin...”

Çok da uzakta olmayan bir sokağın köşesinde, Galata'nın ve daha sakın mahallelerinin sınırındayız. Oldukça iyi giyimli bir adam ortalıkta geziniyor, başında melon şapkası, elleri ceplerinde. Aradan beş dakika geçmeden biri yanına yaklaşıyor.. Alçak sesle bir görüşme yapıyorlar. Bir şeyler takas ediliyor.

“Birbirleriyle hesap mı görüyorlar?”

“Dediğiniz gibi... Melon şapkalı adam, bütün bir mahalleyi kontrol eden önemli bir aracı... Öteki ona para getirmeye geldi ve daha başkaları da gelecektir...”

“Esrar ve diğerleri demiştiniz...”

“Evet... Karada veya denizde yapılabilecek tüm kaçakçılıklardan söz ediyorum... Gördüğünüz adamların çoğu Karadenizli denizciler... Romanya'ya, Bulgaristan'a ve Rusya'ya kadar gidiyorlar... Kaçak ipek, silah, ne isterseniz var, hatta insan..”

“İnsan mı?”

“Rusya'dan pasaportsuz çıkmak isteyen insanlar... Onları her zaman buraya kadar getirmiyorlar, zira bu külfetli ve riskleri olan bir iş... Başka bir deyişle Rusların ellerinde ne varsa taşıyorlar, hatta...”

“Hatta?..”

“Onlardan açıklarda kurtulmak daha iş bitirici oluyor... Suda yani, başka bir deyişle...”

“Ve bunların başlarında..?”

Yanımdaki homurdanmaya başlıyor.

“Eğer zincirin en başına ulaşmaya çalışırsanız, başaramazsınız. Buradakiler, alt kademedен emir kulları ve araçlardır. Ama düşünün ki limandan çıkan gemilerin çoğu –ve burada yabancı büyük gemileri kastediyorum; büyük yolcu vapurlarını, petrol gemilerini vs.– ile bir tona kadar uyuşturucu taşıyorlar... Yüz binlerce frank değerinde...”

“Bunlara bir anapara gerekir...”

“Ve suç ortakları.... Marsilya’da, arada sırada yüzlerce kilo kokainin ve afyonun ele geçirildiğini okursunuz... *Arada sırada...* İşte, size yemin ederim, konuştuğunuz bendeniz dahil, olanın yüzde birini bile tasavvur edemeyiz... Her şeyden evvel, gemilerde suç ortakları var ve beraberinde mutlaka oyuna dahil olan bir subay.. Elbette ki birinci sınıf bir yolcu da olmalı ki mallara ve operasyonlara göz kulak olsun... Marsilya’ya çıkartma yapılırca da orada bir başka suç ortağı malları teslim alıyor ve Le Havre’a kadar taşımaktan sorumlu oluyor zira nerdeyse bütün stoklar Amerika’ya gönderiliyor.”

“Zincir uzun. Siz de diyorsunuz ki büyük elebaşları..?”

“Buradalar, hemen hepsi. Bundan birkaç ay önce iş üstünde yakalanan ve şimdi Paris’e yerleşmiş olan bir Belçikalı haricinde...”

“Elebaşları Türk mü?”

“Tanıdığınız çok Türk var mı?”

“Ama... Bilmiyorum...”

“Burada birkaç ay kaldığınızda ancak kökenleri ayırt etmeye başlarsınız, Rumları İspanyollardan ayırmaya, İspanyolları

Yahudilerden ve Ermenilerden, Rusları, Romenleri, Suriyelileri saymıyorum bile ve daha nicelerini.”

Yeniden Pera'daydık, Avrupa yakasında ve gün doğuyordu, dükkânların kepenklerini aydınlatarak. Rehberim birini gösterdi.

“Burada ne satılıyor?”

“Halılar... Paris'te bir şubesi var ve bir tane de New York'ta. Aile, baba, anne, kız ve oğuldan oluşuyor... Her ay bu insanlardan bir tanesi Paris'e gitmek üzere gemiye biniyor... Gemi diyorum, tren değil, üstelik daha hızlı olmasına karşın... Üç ayda bir, adamlardan biri Le Havre'a yol alıyor, New York'a geçmek üzere... Boğazda bir villaları var, bir tane de Yalova'da. Champs-Elysées'ye yakın bir daireleri bile olan varlıklı ve fena insanlar bunlar ve her sene birkaç haftalarını Côte d'Azur'de geçiriyorlar.”

“Sanırım anladım...”

“Aslında söylemeye bile gerek yok ama, bunların Galata'da biraz önce görmüş olduğumuz insanlarla aynı zincirin parçasını olduklarına kimseyi inandıramazsınız... Zaten, Galata'ya adımlarını bile atmazlar... Yalnızca elçilerin, sefirlerin akşam yemeklerine ve çaylarına eşlik ederler. Başka bilmek istediğiniz bir şey var mı?”

“Tek bir şey... Sizi karşıma kim çıkardı? İlk konuştuğumuzda bile beni tanır gibi bir haliniz vardı...”

“Tahmin edemiyor musunuz?”

“En ufak bir fikrim yok.”

“Dün geceniz...”

“Takip ettiğim kız mı?”

“Olamaz. Bir zincir halkası daha...”

“Bu durumda, son bir sorum var, diğerlerinden daha açık. Sizin bu zincirdeki yeriniz nedir?”

Gülümsüyor.

“Size hiçbir yer diye cevap verebilirim. Yalan söylemiş olmam.”

“Fakat...”

“Hiçbir yer ve hepsi...”

“Yani?”

“Yani kervan boyunca koşarken, bir parçası olmaksızın, ondan çok da kazanç sağlanabilir...”

Tabii ya. Kimi zaman birilerine hizmet ederek, kimi zaman başkalarına, gerektiğinde de ihanet ederek ve...

Her şeye rağmen adamın dürüst bir yüzü vardı. Bana kendi isteğiyle yardımcı olmuştu. Buna karşılık benden ne isteyecekti?

Cüzdanımdan elli liralık bir kâğıt para çıkarttım, bana iade etmeden önce paraya baktı.

“Çok bu... Yirmi lira yeterli... Bana yalnızca adresinizi verin ve günün birinde Paris’e gitme şansım olursa...”

Onu bekleyeceğim.

5

Gökyüzü pembeydi. Şehir, sakaların ve meyve satıcılarının çığlıkları ve minare tepelerindeki müezzinlerin sesleriyle uyanıyordu hayata.

Yalnız başıma arşınladığım sokaklarda, rehberimin söylediklerini anımsayarak yüzleri inceliyordum.

Ve bana öyle geliyordu ki yavaş yavaş, diğerlerini gerçek Türklerin yüz hatlarından ayırt etmeye başlamıştım. Ne dükkânların eşiğinde, ne de çarşıda bir tane bile yabancı gördüm. Daha düne kadar, yani devrimden önce, tüm Türkler ya memurdu ya da subay. Şimdi Türkiye’nin Türklere ait olmasını istediklerinden, tüm meslekleri deniyor, hatta kibar fahişelerin bile yerini kadınları alıyor.

Fakat hâlâ çekingenler. Hepsi kibar ve biraz da kederli. Hepsi beceriksiz.

Onları şu meşhur zincirde göremiyorum. Buna karşın onları karakolda buluyorum, bana sıcak bir kahve, bir bardak su ve sigara ikram edilen yerde.

“Bir şeyler bulabildiniz mi?” diye soruluyor bana hafif bir gerginlikle.

Afyon, esrar, morfin, hileli oyun kartları ve şehirdeki tüm kötü yerlerin adresleriyle dolu ceplerimi boşaltıyorum.

Hemen bunun bir kötülük olduğunu fark ediyorum. Beni ağırlayanlar birbirlerine bakıyor, üzgünler, aralarında birkaç cümle konuşuyorlar.

“Fransız polisinden misiniz?” diye soruyorlar.

“Asla. Ben gazeteciyim.”

“Fransa’da suçlunuz yok mu?”

“Var tabii.”

“Fahişeniz yok mu?”

“Çok.”

“Uyuşturucu kaçakçınız?”

“Daha da çok.”

“O zaman?”

Onları gerçekten üzdüm.

“O zaman,” dedim, yalnızca alınacak ufak bir öcüm vardı. “Sizi duyan, burada her şeyin mükemmel olduğunu sanır, kadınların iffetli, satıcıların dürüst olduklarını ve kötü çocukların vaftiz edildiklerini düşünür... Gerçeği bilmek istedim... Neden bu kadar özenle saklıyorsunuz?..”

“Siz saklamıyor musunuz sizin orada?”

“Aksine. Hatta belki de biraz fazla gösteriyoruz, bize kötü bir ün kazandıran bir gösterişle...”

İkisinden biri bana itirafta bulunuyor:

“Burada saklıyoruz...”

“Niçin?”

“Çünkü biz yanlış tanınıyoruz... Yabancılar bizi barbarmışız gibi görmeye meyilli. Hepsi bizi haremelerde, tepeden tırnağa silahlarla kuşatılmış hadımlar arasında hayal ediyor... Kafa kes-tiğimizi ve en ufak meselede düşmanlarımızın kanını içtiğimizi farz ediyorlar... Bu yanlış... Türkiye huzurlu bir yer...”

“İstanbul sonuç olarak herhangi başka bir başkentten ne daha az ne daha fazla tehlikeli bir yer...”

Bu defa hoşlarına gidiyorum. Bundan etkilenmiş görünüyorlar.

“Sahiden mi?”

“Yemin ederim. Kanıtı, bir kere bile saldırıya uğramamış ol-mam...”

Hâlâ kehribar tespihini çekiyor. Şubede komiser unvanına sahip genç kız özenle mektuplarını araştırıyor.

“Herhalde sizde olmayan şey, burada kaçakçılık yapan binler-ce yabancıdır...”

“Eh tahminimce bizde fazlası var...”

“Gece hayatını seven Türkler de var mı?”

“Çok az...”

“Zaten Paris’te de, size yemin ederim ki, gece kulüplerine giden çok Parisli görmezsiniz...”

Barıştık ve birlikte, güzellikle, sohbetimizden bir sonuç çıkar-dık, nihayetinde İstanbul’da, Kahire’de, Marsilya’da, Barselona’da, New York ya da Chicago’da, karşımıza çıkanlar az çok aynı; aynı meslekleri icra eden, aynı yöntemlerle çalışan insanlar.

O kadar aynı ki, burada ya da orada, büyük elebaşları genel-likle tek bir adam ve bu aynı kişi.

Fakat bu başka bir hikâye, günün birinde yazılması ilginç olacak *Uluslararası Gangsterler*’in hikâyesi.

Georges Simenon, İstanbul, 1933

İstanbul'un Polisi

Türkçesi: Elodie Eda Moreau Evcil

1

İç karartıcı, kirli tenli, gariban kelimesi adeta kendisi için yaratılmış gibi duran ufak tefek yaşlı bir adamdı. Zaten çelimsizken, düşük omuzları onu daha da cılız gösteriyordu. Yetmezmiş gibi, garip kesimli, siyah bir kıyafet giymişti; modern bir ceketle eski rejimde yaşayan Türklerin sevdiği redingot arası bir şeydi bu.

Bir zamanlar ortalıkta gezen köpekler gibi, (bugünkü adı İstanbul olan) Konstantinopolis'in sokaklarında amaçsızca dolanan sayısız yaşlıdan biri gibi görünüyordu; nerede yediğini ve yattığını kimse bilmeseydi de her şeye rağmen esrarengiz dinginliğini koruyordu.

Her ne kadar ağırbaşlı ve kıpırtısız haliyle gölgede bir köşeye çekilmiş ve hareketli tek yanı Türk tespihinin amber boncuklarını makine gibi hızla okşayan parmakları olsa da, bulunduğu yerin *Pera Palas*, yani İstanbul'un en lüks oteli olması daha da hayret vericiydi.

Acaba bir fırsatçı mı? Gün boyu lüks otellerde, çıkarına uyacak zengin bir gezgin tarafından çağırılmayı bekleyen bu insanlara rastlarız. Fakat bir fırsatçı olsaydı, maun büronun arkasında, mükemmel üniformasıyla duran görevli ona arada bir gizlice, manalı bir işaret göndermezdi herhalde.

Daha da garibi, camlı, geniş kemerin ötesinde görünen bardan, arada bir, beyaz ceketli bir barmenin ona bir bardak rakı – suyla karıştırılınca mat bir beyaza bürünerek yumuşak bir anason kokusu yayan Türk milli içkisi– göndermesiydi.

En iyisi, olan biteni tüm özneliliğiyle, anbean anlatmak olacak.

Öğleden sonra yedide, nihayet çıkan serinliğin biraz nefes almaya izin verdiği ve gökyüzünün rakının farklı tonlarına dönüştüğü esnada, resepsiyonun telefonu her zaman olduğu gibi ısrarla çalmaya başladı. Fakat bu sefer telefona cevap verirken bilhassa heyecanlı olduğu gözlenen görevli, ufak tefek yaşlı adamın bulunduğu yere doğru dönerek belli belirsiz gözünü kırptı.

Bir yandan da konuşuyordu:

“Tabii ki Bay Burns... Anladım, Bay Burns... Yarım saate burada olur Bay Burns... Kesinlikle onun adına yanıtlarım Bay Burns...”

Ve telefonu kapattıktan sonra meydancıyı çağırıp yüksek sesle emretti:

“Avrenos’a gidip iyi bir otomobille on beş dakikaya burada olmasını söyle. Bay Burns için...”

Ufak tefek adam kımıldamadı ve tavrında söylenenleri duyduğunu varsaymaya yönelik hiçbir ize rastlanmıyordu. Hâlâ tespîh çekiyordu, birçok işadamı ve bankaların modern bürolarında çalışanlar da dahil olmak üzere pek çok Türk’ün yaptığı gibi.

Hatta biraz önce kımıldayan gazeteye bakmamıştı bile.

Pera Palas’ın holündeki ufak tefek yaşlı adamın mavi ve devasa porselen vazo kadar hareketsiz olduğunu varsayarsak, onunla aynı durumda olan bir başkası vardı; koltukların en uzak olanına sığınmış, yalnızca çapraz duran bacaklardan ve ince, beyaz deri ayakkabılardan ibaretmiş gibi görünen biri. Adamın vücudunun kalanıysa iki yana açık bir gazetenin arkasına saklıydı.

On beş dakika geçti. Havada, Yakın Doğu'nun şehirlerine has, hem ağır hem de baharatlı bir koku vardı.

Derken üstü açık, kocaman Hispano marka bir otomobil girişin önünde durdu. Eskiydi, İstanbul'da taksi görevi gören, zamanının şatafatlı pek çok otomobili gibi. Beyaz kasketli şoför arabada bekliyordu. Bir adam indi, dönen kapıdan geçti ve resepsiyon görevlisinin elini sıktı.

Ham zeytin rengine de bir suratı, parlak saçları, canlı gözleri ve sivri dişleri vardı, tercüman olduğunun uzaktan bile anlaşılmasına sebep olan sıradışı saç kesimi ile parmaklarındaki yüzükleri ise cabası.

Avrenos'tu bu ve işi, zengin yabancılara Konstantinopolis'te ve esasen gece hayatında rehberlik etmek ve onlara arzulayabilecekleri tüm zevkleri sağlamaktı.

Avrenos, ufak tefek yaşlı adama gizlice bir göz attı.

Bu sırada resepsiyon görevlisi telefonla konuşuyordu.

"Alo! Bay Burns'e tercümanının otomobille birlikte burada olduğunu söyler misiniz?"

Gazetenin arkasından bir ses, meydancıyı çağırdı.

Bay Eric Burns, Amerikan vatandaşı, dünyadaki en meşhur sigara markalarından birinin sahibi, birdenbire anıtsal merdivenlerin tepesinde belirdi, uzun boyuna rağmen esnek ve hafif bir havası vardı, ağır hareket eden, eski model asansörü hor görür gibiydi.

Olsa olsa otuz beş yaşlarındaydı, kendinden emin duruşu, hareket etmeye alışık bir adam olduğunun işaretiydi.

"Bu adam mı?" diye sordu resepsiyon görevlisine, Avrenos'u eleştirel bir gözle inceleyerek.

İçten değildi. Omuzlarını silkmesi bir yana, bakışlarında aşağılayıcı bir ifade vardı.

“İyi!” dedi. “Güne küçük bir Türk lokantasında yemekle başlamak istiyorum, eski usul gerçek bir lokanta olsun, yalnızca memlekete has yemeklerin sunulduğu...”

“Elbette efendim!”

“Ben kimsenin efendisi değilim. Bana, herkes gibi Bay Burns olarak hitap edin.”

O esnada oldukça sıradışı bir şey oldu: Çıt çıkarmadan hareket etmeye alışkın olan yaşlı adam yerinden kalktı, holü geçti ve dışarı çıktı. Bunu öylesine sessizce yapmıştı ki kimsenin ruhu duymadı.

Bay Burns, yalnızca, Avrenos’un yanına, Hispano’daki yerine geçtikten sonra şoförün yanına oturmuş olan adamı fark etti, kımıldamayan, gariban yaşlının tekiydi. Bay Burns kaşlarını çatıp

“Kimdir bu?” diye sordu.

“Kapıyı açan ve durduğumuzda arabayı kollayan biri,” diye izah etti tercüman. “Bu ülkenin âdeti böyle...”

Dünya turunu tamamlamakta olan ve iki gece evvel Türkiye’ye gelmiş Bay Burns, belki de kendisi için özgün bir program tasarlanmış olduğuna inanıyordu.

Fakat bu aslında meraklarını ve keyiflerini tatmin etmek üzere –ödedikleri meblağ ölçüsünde– tüm yabancılara sunulan bir programdı.

Önce İstanbul’un tarihî semtlerinden birindeki balık pazarında, küçük ve pis bir lokantada akşam yemeği: midye kızartma, fesleğenli karides, keskin tatları olan tuhaf mezeler ve Avrenos’un kısık bir sesle ve taşkın bir gülümsemeyle sunduğu körpe kuzu etlerinden oluşan bir tabak.

Başka yabancılar da ordaydı, çoğuna tercümanları eşlik ediyordu.

Burns, içlerinden birine, kendisinden hemen sonra içeriye girmiş olana kaşlarını çatarak bakıyordu.

Ufak tefek yaşlı adamsa, Hispano'nun koltuğuna geçmiş uyukluyordu.

Programın ikinci kısmı hayal kırıklığı yarattı. Burns esrar içilen bir yere gitmeyi istemiş olmalıydı. Hispano, eski mahallelerin dar sokaklarında ilerliyordu, onu da hemen arkasından bir taksi takip ediyordu.

Avrenos arada sırada arabadan inip, labirente benzeyen sokakların arasından müşterisine yol gösterip anlatıyordu:

“Daha evvelsi güne kadar burada içiliyordu... Kendi kendime acaba polis...”

Ve, ne tesadüftür ki, esrar içilen bildiği tüm mekânlar polis tarafından kapatılmıştı.

Gösterisini daha az tehlike barındıran açıklamalarla değiştiriyordu.

“Şimdi kapalı olan şu küçük kafede, daha dün, yerin altında yüzükoyun uzanan bir genç, yerde açılmış gizli deliklerden müşterilere nargile ucu uzatıyordu...”

Bay Burns hiçbir şey söylemiyordu. Memnun olup olmadığını anlamak mümkün değildi. Arada bir mırıldanmakla yetiniyordu:

“Devam...”

Devamı, *Moulin Rouge*, öldürücü darbe: Bir düzine konsomatrisin esneyerek kapıcının zili çalmasını ve müşterilerin gelişini haber vermesini bekledikleri, kırışık kadifelerle süslü bir gece kulübü.

Burns'e hiç sorulmadan herkes için bir şampanya getirildi. Kadınların çoğu Rum'du. Bazıları birkaç kelime İngilizce biliyordu. Misafirlerini dans ettirmek istediler, o da gönülsüzce kabul etti. Fakat aralarından biri kravat iğnesini isteyince, adam sert bir biçimde cevap verdi:

“İndir patilerini!”

Bir başka müşteri girdi içeri, böylece kadınların üçte birinden kurtulmuştu.

Ne tesadüftür ki, öteki müşteri de Amerikalı'ydı. Daha da tesadüfi olan, balık pazarındaki restorana Burns'un hemen ardından gelen de oydu ve *Pera Palas*'ta gazetesiyle oturan yabancıyla tıpatıp aynı ayakkabıları giyiyordu.

Burns'ten birkaç yaş genç görünüyordu; sarışındı, yakışıklı çocuktı, kızlar kendisini beğendiklerini söylediklerinde onu inandırmakta pek güçlük çekmiyorlardı.

Avrenos'un gözü her şeyin üstündeydi, müziğe kaş göz ediyordu, arada sırada sahiden içilmiş olan şişelerin yanına boş olanları ekleyen işletmeciye de. En güzel konsomatrisin, iştah kabartma vaktinin geldiğini anlamasına yardımcı olan da oydu, yani Burns'un yemek yemeye karar vermesini sağlama vaktinin.

Amerikalı kendini oyunun akışına bıraktı. Tercihi güzel bir Kafkas kızı olan Natacha'dan yana gibiydi. Avrenos'un tek bir işaretiyle iç geçiren kız, "Eyüp mezarlığında bir gezintiye çıksak ya?" dedi.

Bu gerçek bir klasikti işte! *Moulin Rouge*'un işletmecisinin ondan istediği binlerce frankı döküldükten sonra Burns otomobile geri bindi. Natacha onunla Avrenos'un arasına sıkışmıştı, o sırada ufak tefek yaşlı adam, bir manken edasıyla hâlâ şoförün yanında hareketsiz duruyordu.

Ona Eyüp mezarlığına gitmesini söylemeye gerek yoktu, çünkü tüm yabancılar, âdet olduğu üzere, eski Müslüman mezarlığında güzel bir kadının eşliğinde dolunayda gezinti yapmayı arzulardı.

On beş dakika yol gidildi. Bu törende henüz gökyüzüne çıkmamış olan Ay eksikti bir tek.

Otomobil karanlıkta durdu. Başka bir otomobil onun yüz metre gerisinde durdu. Burns, Natacha'yı da koluna takıp, kap-

karanlık bir yolda yürümeye başladı. Avrenos'un bir sigara içecek, hatta biraz kestirecek kadar vakti vardı. Şoförün de.

Bacaklarını açmaya ihtiyacı olan bir tek yaşlı gariban olsa gerek, zira o da arabadan inip gölgelere karıştı.

Görmeden görüyordu. Daha çok tahmin ediyordu. Eric Burns ve Natacha yüz metre önünde yürüyorlardı ve hiç şüphesiz Amerikalı, geleneği sonuna kadar sürdürme saygısını gösterip Natacha'yı mezarlıkların arasına sürükleyecekti.

Bu sırada elli metre gerilerinde, bir adam hiç ses çıkarmadan, çiftle arasındaki mesafeyi kapatarak ilerliyordu ve aniden, arabanın oldukça uzağındalarken ve Burns gevşemeye karar vermişken, onun üstüne atılıp, Amerikalı'yı profesyonel birinin el becerisiyle tek cop darbesiyle bayılttı.

Ufak tefek yaşlı duraksamadı, sokak kedisi gibi karanlıkta ilerlemeye devam etti.

Saldırgana gelince, Natacha'ya birkaç cümle söyleyip, onu arabasını bıraktığı yere sürüklemeye başlamıştı.

İhtiyar onu takip ediyordu, daha doğrusu kestirmeden gidiyordu. Ondan önce taksiye varıp, şoförün kulağına birkaç kelime fısıldadı ve onun yanına saklandı. Çift taksiye bindi. Araba yola koyuldu. Arkada, coplu adam vicdan azabını yatıştırsın diye Natacha'ya bir miktar para verdi ve geçerken onu *Moulin Rouge*'ün kapısına bıraktı.

Tekrar yola koyulan taksi *Pera Palas*'a ulaştı, adam ödeme yapıp indi ve çabucak otele girdi.

O esnada, ufak tefek yaşlı adam da onunla aynı anda küçük bir kapıdan içeri girdi. Bir duvarın arkasına saklanmış, yabancı'nın resepsiyon görevlisine yaklaşmasını, ondan ateş istemesini ve görevlinin eğilip henüz geri dönmemiş müşterilerin anahtarlarının durduğu yerden bir anahtar alışını seyrediyordu.

“İyi geceler...”

“Yarın sabah uyandırılmak istemiyorsunuz değil mi, Bay Smit?”

“Hayır. Bırakın uyuyayım...”

Bay Smit merdivenlerde kaybolduktan sonra, bu sefer ufak tefek yaşlı adam resepsiyon görevlisine yanaştı, anahtarlara bakıp “Yanlış anahtar ald... Bay Burns’ünkini aldı,” deyiverdi.

Resepsiyon görevlisi hiç heyecanlanmadı.

“Gidip ona söylemeli miyim?”

“Hayatta olmaz!.. Bana telefonda 18-14’ü bağlayın...”

“Derhal Ali Bey...”

Bar kapalıydı. Sabahın üçüydü. Telefon kabininde bir süre kaldıktan sonra Ali Bey gidip dolaptan kendisi için özel olarak ayrılmış rakı şişesini aldı. Kendisine bir bardak doldurup, hoşgörölü resepsiyon görevlisine ikram etmeyi düşünmedi bile.

Hâlâ aynı derecede yaşlı, donuk ve paspal görünüyordu. Ama rakının etkisiyle olsa gerek, küçük gözleri gizemle pırılıyordu.

Öte yandan, Smit denen adam, dünyadaki en normal şeymiş gibi Eric Burns’un dairesine girmişti.

Birinci katın en büyük dairesiydi bu, büyük markaların patronlarını, prens ve prensesleri konuk etmişti. Salon yaldızlı, abartılı bir süs içindeydi, duvarlara otantik halılar asılmıştı. Banyo havuz kadar genişti ve muhteşem balkondan Boğaz’ın, minareler şehrinin eşsiz manzarası görülebiliyordu.

Bu esnada Smit, ışığı yakmış, mekânı titizlikle incelemeye koyulmuştu, ceketini çıkardı, ayakkabılarını da ve yine aynı titizlikle iki silahının da dolu olduğunu kontrol etti.

Böylece çarşafların altına girdi ve nihayet ışıkları söndürdü.

O andan itibaren dakikalar uzamaya başladı, çok nadir bir ses duyuluyordu; *Moulin Rouge*’dan veya şehrin üç diğer gece kulü-

bünden gelen müşteri geri getiren bir taksinin kornası ya da geçce kalmış bir yayanın ayak sesleri...

Smit bir an, bir arabanın *Pera Palas*'ın önünde durduğunu sandı ama emin olamadı çünkü tam o esnada pek de uzak olmayan bir bahçede köpeğin biri uluyordu.

On dakika daha geçti, sonra on beş dakika...

Smit, çarşafın altındaydı, parmakları tabancalarının kabzalarını sıkıca kavramış, işaret parmakları tetiklerin üstündeydi...

Yoksa biri koridorda ayak seslerini duyurmadan mı yürüyordu?

Ve yoksa bu biri kapının önünde mi durmuştu?

Smit, sinirleri gerilmiş vaziyette bekliyordu ve metalin kilide değdiğinden emin gibiydi, hatta birinin kilidi bir anahtarla veya kartla döndürdüğünden de. Nitekim az sonra yabancı birinin varlığını hissetti. Tam olarak çözememişti fakat çok da uzak olmayan bir yerde birinin yaşadığı, nefes aldığı, hareket ettiğini hissediyordu.

Peki bu biri ne yapacaktı? Tam olarak neredeydi? Odanın hangi tarafına doğru yöneliyordu?

Smit'in başının tepesindeki elektrik düğmesi odayı bir sanide ışığa boğmaya yeterdi. Fakat beklemekte yarar vardı. Emin olmak lazımdı.

Tıpkı uyuyan biri gibi nefes almaya zorluyordu kendini.

Bu ses de neydi? Bu hışırtı daha doğrusu? Ayak sesi değildi, daha yumuşak, daha hafif bir sestti, sanki birisi elbiselerini yere bırakmıştı.

Ve... Artık Smit'in sinirleri gevşemişti. Bir anda, sol elinde tuttuğu tabancasını bıraktı ve o eliyle elektrik düğmesine ulaştı.

Ve yatakta oturur halde, ışığı açtı, öteki tabancasını seslerin geldiği yöne doğrultarak:

“Eller yukarı!.. Kımıldamayın...” diye bağırdı.

O kadar şaşırmıştı ki, bir süredir soyunmakla meşgul olan kadını tehdit eden tabancasıyla gülünç görünüyor olsa gerekti.

Odadaki bir kadındı, muhteşem bir esmer güzeli, şimdiden yarı çıplak, korku dolu gözlerle ona bakıyordu.

“Kimsiniz?” diye sordu, sözlerini müziğe çeviren koyu bir Türk aksanıyla.

“Ya siz?”

“Ama... Ben kendi odamdayım!..”

Yataktan fırlamıştı ve daha fazla soyunmamış olduğu için kendini tebrik ediyordu. Kadına gelince, önünde tuttuğu elbisesini yerden almıştı, yine de göz alıcı omuzlarının ve dekoltesinin fark edilmesini engelleyemiyordu.

“Nasıl kendi odanızda?”

“Ben 12 numaralı dairede değil miyim?”

“2 numaralı odadasınız,” diye cevap verdi kaşlarını çatarak. “Siz 12’de mi kalıyorsunuz? Eğer öyleyse, neden ışıkları yakmadan soyunuyorsunuz?”

Endişeyle dolan kocaman koyu renk gözleri vardı.

“Peki ya siz? Neden elinizde bir tabancayla uyuyorsunuz? Bırakın giyineyim... Bırakın gideyim...”

“Birbirimize hesap vermeden olmaz...”

“Ne bilmek istiyorsunuz?”

“Bu odada ne arıyorsunuz?”

“Kendi dairemde olduğumu sandığımı tekrar ediyorum... Eğer ışığı açmadıysam, kocamı uyandırmak istemediğimdendir... Geç oldu ve saat iki olmadan döneceğime söz vermiştim...”

Hâlâ giyinmemişti ve hatta, belki de istemeden, daha da açılıp saçılıyordu, bu durum Bay Smit’e bir terslik olduğunu hissettirse de, bir yandan bundan zevk alıyordu.

“Kocanız 12 numaralı odada mı? Kimdir?”

“Önemli bir Yunan tüccarıdır, Bay Graphopoulos... Ben Türk'üm... Birkaç günlüğüne İstanbul'dayız. Bir kız arkadaşım çıkmıştı ve...” Kızarıyordu, ağlamak üzereymiş gibi duruyordu, fakat aynı zamanda Bay Smit'e attığı bakış onun için cesaret vericiydi.

“Sizi rahatsız ettiğim için üzgünüm,” diye iç geçirdi. “Gidiyorum... Nasıl oldu da odaları karıştırdım bilmiyorum... Doğrusunu söylemek gerekirse çok şampanya içtik...”

“Erkeklerle!” deyiverdi.

“Hayır! Kadınlar arasında! Uzun zamandır görüşmemiştik ve birbirimize anlatacağımız çok şey vardı...”

Aşağıda, yalnızca birkaç lambanın yandığı bomboş holde, ufak tefek yaşlı adam koltuktaki yerini almıştı ve uykunun onun üzerinde en ufak bir tesiri yokmuş gibi görünüyordu.

Resepsiyon görevlisi görev başındaydı ve arada sırada iki adam, birinci kata kaçamak bakışlar attıktan sonra, birbirlerine dönüyor, hem alayla hem de memnuniyetle gülümsüyorlardı.

Şunu da eklemek lazım ki, oturmadan evvel Ali Bey, hemen yanı başına, bir sehpanın üstüne rakı şişesini ve bardağını koymuştu.

Eyüp'te, Hispano'nun içindeki Avrenos, şoförün yanında uyuyordu. O esnada Eric Burns, ancak yarı bilinçli bir halde, sisle çevrili olduğunu düşünüyor ve ışığa doğru yüzmek için fevkalade bir çaba sarf ediyordu.

Bir yandan, boylu boyunca uzanmaya devam ediyordu, burnu kokulu çalıların içinde.

“Gelin...” diyordu bu sırada Smit, gecenin bir vakti çıkagelen misafir gitgide daha da canını sıkıyordu.

“Başka bir odada konuşursak daha iyi olur...”

“Neden? Burası sizin odanız değil mi?”

“Her neyse... Benimle gelin...”

“Ama ya kocam beni yakalarsa?”

“Tehlike yok...”

“Neden böyle söylüyorsunuz?”

“Gelin! Anlayacaksınız...”

Ona eşlik eden hanımın ceketini, şapkasını ve mantosunu yerden topladı. Koridorda birkaç adım atıp, 12 numaranın ileri-sindeki kapının önünde durdu.

“Ne yapıyorsunuz?” diye geveledi.

“Görüyorsunuz ya! Kendi odama dönüyorum...”

“Ama...”

“Gelin! İçerde birbirimize durumu izah etmek için çok daha rahat olacağız.”

Ve odaya girer girmez sordu:

“İsminiz nedir?”

“Sacide...”

“Ve evli değilsiniz, değil mi?”

“Az kalsın evleniyordum.”

Sanki Bay Smit yapması gerekenle doğmakta olan tutkusu arasında gidip geliyordu.

“Biraz evvel elbiseniz üzerinizde değilken çok daha iyiydiniz.”

“Çıkarmamı ister misiniz?”

“Ben de kendime bunu soruyorum...”

Ve sahiden de kendi kendine soruyordu. Merakla ve arzuyla kaçamak bakışlar atıyordu kadına.

“Ne yapıyorsunuz?” diye aniden geveledi.

“Uzanıyorum... Bana bunu söylememiş miydiniz?”

“Ciddi bir şekilde konuşmamız gerektiğinden şüpheli gibisiniz...”

Kadına gelince, aynı anda şehvetli ve alaycı bir sesle:

“Sonrasında ciddi bir şekilde konuşamayacağımızı mı düşünüyorsunuz?” diye sordu.

Bay Smit homurdandı. Uzunca bir süre odanın içinde dört döndü, kafasında birbirine zıt fikirleri çarpıştırarak. Onu biraz gülünç hale getiren şeyse, farkında olmadan elinde hâlâ tabanca-
larından birini tutmasıydı.

Ama Sacide'nin süt beyazı omuzları, tamamıyla çıplak boynu ve çarşafın altından belli olan bedeninin kıvrımları tüm çekince-
lerini yok etti.

"Boşver Burns'ü!" diye karar verdi.

"Ne dediniz?"

"Hiçbir şey..."

"Burns'den mi bahsettiniz... Kim o? Neden kendi odanızda
değildiniz?"

"Ya siz?"

"Benimki farklı..."

"Benimki de!"

"Bana neden biraz önce 'Boşver Burns'ü' dediğinizi açıklama-
yacak mısınız?"

Derken Smit, çarşafın altına süzülüp "Belki, *sonrasında...*"
deyiverdi.

Pencere açıldı ve tan vakti gökyüzünü deniz kabuğu renkleri-
ne boyuyor, odalara sabahın kokularını taşıyordu.

Hispano model otomobil *Pera Palas*'ın önünde durduğunda
Smit, başını Sacide'nin yumuşak ve ılık göğsüne gömmüş uyu-
yordu. Avrenos, içi kararmış, teni solgun, kıyafetleri buruşmuş bir
vaziyette hole daldı, yerinde duran Ali Bey'i fark edip mırıldana-
rak, "Nasıl olur da buradasınız? Kötü şeyler oldu..." dedi.

"Aa!" dedi usulca ufak tefek yaşlı adam.

"Bizim adam... Burns... Onu biraz önce şeyde bulduk..."

"Kendine geldi mi?"

"Tam olarak değil... Onu odasına taşımam için yardım la-
zım..."

Ufak tefek adam istifini bozmadıysa da meydancı koştu. Burns ağırdı. Üç kişi onu birinci kata zar zor çıkarıp soyabildiler. Amerikalı'nın bilinci yerine gelmişti, ama çok içmişti ve hiçbir şeyi hatırlamıyor gibiydi.

Bu tarz maceralara alışmış meydancı, alnına soğuk kompres koyup aşağıya indi.

“Şimdi ne yapmalıyım?” diye sordu Avrenos Ali Bey’e.

“Hiçbir şey... Ya da kazayı polise bildirin... Ama tavsiye etmem bunu...”

“Orada olduğunuzun bilinmesini mi istiyorsunuz?” diye yeniden homurdandı memnuniyetsiz Avrenos, adama epey kötücül bir bakış atarak.

“Kimsenin sana sormadığı şeyleri anlatmak gereksizdir.”

“Hep aynı hikâye!..”

Çekip gitti. Ufak tefek yaşlı adam saate baktı, kendine son bir duble rakı koydu ve gece bekçisine seslendi:

“Beni yedide uyandırırısın...”

Holün köşesindeki koltuğu ona yatak olmuştu, tuhaf redingotuysa geceliği. Kafasındaki şapkayı bile çıkartmadı.

2

Nahim Paşa'nın o sabahki öfkesi resmedilmeye değerdi.

Az önce, günde yirmi kere yapıldığı gibi, karakolda başkomi-serin çalışma masasına geleneksel bakır tepside su eşliğinde Türk kahvesi fincanları konmuştu.

Bir saat boyunca, Nahim Paşa seçkin misafirlerine, Osmanlı'nın yüksek rütbelilerinin âdeti olduğu üzere, sarı tütünden sigara ve kahve ikram ediyordu.

Eski bir sarayın güneşli bahçesine açılan pencereleri olan odası kalabalıktı, on beş yirmi kişiden kimi oturuyordu, kimi ayakta idi. İstanbul'un önde gelenleriyle, ayakkabı boyacıları, geleneksel kıyafetleriyle hamallar bir aradaydı.

Yeni Türk kanununa göre, kademleri ne olursa olsun bütün memurlar, onlara işi düşenlerin ve onlardan sonra gelenlerin görüşmelerini halk önünde topluca yapacaktı, mübaşirlik ve bekleme odaları da yasaklanmıştı ki burada amaç, bir zamanlar ödenmesi âdetten sayılan yüksek bahşişlerin önünün kesilmesiydi.

Nahim Paşa şişman, bakımlı ve parfümler içindeydi; başında bir fesi eksikti ki o da artık yasaktı, yoksa eski lüks sigara paketlerinin üstündeki Türk imajına birebir uyuyordu.

Fakat aniden, bu kibar adam gevşemiş halinden çıkıp ayağa kalktı ve sinirli bir hareketle Türk kahvesi tepsisini masadan itip, sekreterlerinin olduğu yöne haykırmaya başladı:

“Bana derhal Ali Bey’i getirin!”

“Henüz saraya gelmedi efendim!”

“Gidin getirin... Nerdeyse bulun çıkarın onu...”

Ve Nahim Paşa, terini silip soluklanmak için yerine oturdu, hava gerçekten de sıcaktı. Yüzünü mendiliyle örttüğü sırada, çok yakınından gelen mütevazı bir ses ona “Beni görmeyi mi arzu etmiştiniz efendim?” diye fısıldadı.

Bu tür bir sahne ilk kez yaşanmıyordu, zira Ali Bey ele avuca gelmez biriydi ve kimse onun ne yediğini, nerede uyduğunu, nerede banyo yaptığını bilmezdi. İlkel bir hayat sürdüğü bir gerçektir.

Görevleri de belirsizdi, hizmetinin tam tanımı yoktu, yani seçkin misafirlerle ilgileniyordu, fakat bunu kendine özgü, gayri-resmî bir şekilde ve gözden uzak yapıyordu.

Bazıları, bu kötü tıraş olmuş, sefil kılıklı, ufak tefek yaşlı adamın, Bab-ı Âli'de parlak bir konsolos yardımcısı olduğunu ve böylece Avrupa'nın tüm başkentlerinde yaşamış olduğunu iddia ediyordu.

O bununla övünmüyordu. Hiçbir zaman, yedi ya da sekiz dil bildiğini de iddia etmiyordu, fakat yabancı dilde yapılan hiçbir konuşmayı da kaçırmıyordu...

“İşte buradasınız Ali Bey! Size önceki gün ne talimat vermiş-tim?”

Biraz yüzü kızaran ve gitgide daha da utanmış olan birisi varsa o da Avrenos'tu. Nahim Paşa'nın karşısında dikiliyordu ve paşayı çileden çıkaran da onun açıklamalarıydı. Oysa Ali Bey ona öfkelenmeden bakıyordu, hiç istifini bozmadan, yumuşak sesiyle anlatıyordu:

“Bana dediniz ki efendim, zengin bir Amerikalı olan Eric Burns İstanbul'a gelecek ve Amerikan polisinden gelen telgrafa göre kendisinin hayatı tehlikede... Kendimi belli etmeden ona göz kulak olmamı istediniz ve...”

“Siz ne yaptınız?”

“Göz kulak oldum efendim.”

Başkomiserin öfkesi yeniden alevlenmek üzereydi ve sıralarını bekleyen garibanlar korkudan titremeye başlamıştı.

“Sahiden de göz kulak oldunuz! Şu anda Eric Burns'ün nerede olduğunu bana söyleyebilir misiniz?”

“Pera Palas'taki yatağında efendim.”

“Peki ne halde acaba? Dün gece başına ne geldi? Lütfen açık-lar mısınız?”

“Başına fena bir şey geldiğini düşünmüyorum efendim...”

Avrenos'un bu kibir karşısında nefesi kesilmişti. Her zaman affettirmesi gereken birtakım hataları olduğu için, bildiklerini başkomisere anlatmak üzere koşarak gelmişti ve şimdi de Ali Bey'in kendini ateşe atmasını izliyordu.

Bu kötüydü işte. Kaçınılmaz olarak, iki adamdan biri ona karşı olacaktı! Ya da ikisi birden!

"Yani, Ali Bey, size emanet ettiğim adamın sabahın üçünde Eyüp mezarlığında olduğunu bilmiyordunuz öyle mi?"

"Bilmiyor değilim efendim, ama misafirperverlik kurallarımız misafirlerimizin çekici refakatçileriyle gece gezmelerine engel olmamıza izin vermiyor..."

"O kurallardan biri de kafalarına cop yemelerini engellemek!"

"Doğrudur efendim!"

"Eğer yanılıyorsam, olan da buydu ve siz ya bunu bilmiyorsunuz ya da benim bunu bilmeme engel oldunuz..."

Gözlerini bir fare gibi yere dikmiş olan zavallı Ali Bey, telefon ahizesini kaldırıp *Pera Palas*'ı istedi.

"Bana Bay Burns'ü bağlar mısınız lütfen? Ne dediniz?.. Bu kural başkomiser için geçersizdir... Bay Burns'e, Nahim Paşa hazretlerinin onunla şahsi olarak konuşmayı arzu ettiğini bildirin..."

Ve alçakgönüllü bir gülümsemeyle, ahizeyi müdürüne uzattı.

"Alo!.. Bay Burns?.. Nahim Paşa, evet... Dün gece olanlardan ötürü özrümü bildirmek ve hatırlınızı sormak için arıyorum... İçişleri bakanı, sizin gibi önemli bir şahsın başına gelenleri duyunca üzülecektir... Nasıl?.. Ne?.. Anlamıyor musunuz?... Başınıza bir şey gelmedi mi?.. Fakat... Eyüp'te?.. Sade bir gezinti mi?.. Ya sonra?.."

Ali Bey gözlerini kaldırmaktan kaçınıyordu ve Avrenos bu konuşmanın içeriğini görmezden gelemeyerek, delirdim mi yoksa hayal mi görüyorum, diye soruyordu kendi kendine.

“Affedersiniz... Bana dendi ki... Evet... Başınıza bir şey gelmediğine çok sevindim... Sevindim... Memnun oldum, Bay Burns...”

Telefonu kapatıp Avrenos’a sert bir ifadeyle baktı.

“Dün gece sarhoş muydunuz? Utanmıyor musunuz? Görev başındayken haddinden fazla içtiğiniz için! Kaybolun! Bana maval okumak için bir daha beni rahatsız etmeyin, yoksa emin olunuz ki başınızı yakarım...”

Avrenos daha fazla başını derde sokmamak için çekip gitti. Ali Bey kaldı ve kendisine yeni bir kahve tepsisinde küçük bir fincanla bir bardak su ikram edildi, sigara içmediği için cebine attığı ucu yaldızlı sigarayla birlikte.

“Sizce adamın hayatı gerçekten tehlikede mi Ali Bey?”

“Amerikalıların raporlarını okudum. Onlara göre, Burns aylardır, belli bir tarihe kadar iki yüz bin dolar ödemediği takdirde öldürüleceğine dair tehdit mektupları alıyormuş. Bu yüzden, Amerikan polisiyle anlaşıp dünya turuna çıkmış. Bir işadamı değil kendisi. Servetin içine doğmuş, çünkü Büyük Burns diye adlandırılan Jack Burns kurduğu sigara şirketi ile milyon dolarlar kazanmış.”

Ali Bey tüm bunları ayakkabılarının ucuna bakarak, monoton bir sesle anlatıyordu.

“Şimdi nereden geliyor?” diye sordu Nahim Paşa.

“Hawaii Adalarından, Japonya’dan ve Hindistan’dan geçti. Öte yandan, yola çıktığından beri, ölümünün yaklaştığını bildiren ve gitgide sıklığı artan tehdit mektupları almaya devam ediyor...”

“Bu mektuplar Amerika’dan mı geliyor?”

“Hayır! Burns’ün bulunduğu yerlerden ve sanırım dün *Pera Palas*’ta bir tane daha aldı...”

“Ne gibi önlemler alıyor?”

“Kendisine New York’tan beri, Smit adında, onu gölgesi gibi takip eden ve iki otomatik silahı olan bir dedektif eşlik ediyor...”

“Ve Amerika’dan beri bu dedektif, Burns’ün menzilineki suratı fark etmedi mi?”

“Bilmiyorum efendim. Ben gölgede kalıyorum. Eric Burns ve Smit benim mütevazı şahsiyetimden habersizler... Türk topraklarında, Amerikan kodamanının başına bir kötülük gelsesin diye göz kulak olmakla yetiniyorum...”

“Yanınıza adam vermemi istemiyor musunuz?”

“Bir işime yaramaz efendim!”

“Beki de her şeye rağmen tedbirli davranıp *Pera Palas*’ı gözetlemeliyiz.”

Ali Bey yanıt vermedi, içtenlikle selamını verdi ve bir zamanlar hayatta başka bir yeri olsa da, bir serseri gibi uzaklaştı.

Bahçede Avrenos onu bekliyordu, utanmış, sinirli bir halde.

“Şikâyetçi olacağını düşünmüştüm,” diye geveledi. “Bu durumda polis sessiz kaldığım için beni suçlardı...”

“Her zaman bildiğimizi söylemek lazım ama yanılmamaya da dikkat etmek gerekir...”

“Ali Bey, şunu iddia edemezsiniz ki...”

“Başkomiserin telefon konuşmasını duydunuz mu? Eric Burns’ün kendisi resmî olarak dün gece bir şey olmadığını bildirdi... İçkiyi fazla kaçırmayın Avrenos!..”

Ve Ali Bey, hafifçe topallayarak, şehre uzanan güneşli cadde-
den aşağıya inmeye başladı.

Bir fare gibi sessiz, kimsenin ruhu bile duymadan. Ne bir yere girerken, ne de çıkarken görülüyordu, önünden geçtiği şey-
lerin sanki rengine bürünüyor, onlarla bir oluyordu. Ama sefil ve sakın haliyle ortaya çıkmasını görmek için ondan bahsetmek yeterdi.

Nitekim *Pera Palas*’ta, elinde ayırdığı mektuplarla hole dönüp de Ali Bey’i dudaklarında belli belirsiz bir gülümsemeyle ona elini uzatmış halde gören resepsiyon görevlisinin ödü koptu.

Ali Bey emretmiyordu, sormuyordu. Sadece elini uzatmıştı. Ve resepsiyon görevlisi ona elindeki desteyi verdi. Yaşlı adam mektupları parmaklarıyla adreslerine göre tarıyordu, İstanbul pulu taşıyan ve Eric Burns'e gönderilmiş olan bir tanesini seçip aldı.

Polis, otelin holünde ve barında haylazlık etmekle yetinmiyordu, bir süre sonra, fırından bir parça kuzu çıkaran şef, ibriğin üstüne eğilmiş olan Ali Bey'le burun buruna geldi.

Ali Bey, bu tarz işlere alışık bir adamın titizliğiyle, mektubu zarfından çıkardı, kâğıdı açtı ve okumak için mutfağın aydınlığına doğru gitti.

Eric Burns,

Size düşünmeniz için zaman tanıdım ve tehditlerimin boşuna olmadığını kanıtlamak için pek çok fırsatım oldu.

Bir hafta içinde, nerede olursanız olun, belirtilmiş olan koşullara göre istenen parayı yatırmadığınız takdirde hiçbir polis, hiçbir dedektif kaderinizin önüne geçemeyecek.

O zamana kadar, bazıları canınızı yakacak nitelikte birkaç uyarı daha alacaksınız.

Mektup, kırmızı mürekkeple atılan üç küçük çarpıyla imzalanmıştı.

Bu amaçla yazılmış olmasına rağmen, mektupta ilginç olan, geleneğin aksine, daktiloda veya gazeteden kesilmiş harflerin yan yana getirilmesiyle yazılmamış olmasıydı.

Güzel ve düzgün bir el yazısı ile yazılmıştı ve yazı karakteri bir kadına ait gibiydi. Ali Bey, yazarın bir Türk kadını olduğuna yemin edebilirdi.

Şefin yemeği bir baharatlandırması kalmıştı ki polis oradan ayrılmıştı bile ve *Pera Palas*'ın karşısında oturan fotoğrafçı, ka-

ranlık odanın kısık kırmızı ışığı altında onu bir anda karşısında buluverdi.

“Benim için bunun fotoğrafını çeker misiniz Selim Bey?”

Sonrasında mektubu *Pera Palas*’ın resepsiyon görevlisine iade edecekti.

“Sacide?” diye sordu kısık sesle, o kadar ki dudakları nerdeyse kımıldamıyordu.

Resepsiyon görevlisinin durumu anlatmak için gözleriyle üst katı işaret etmesi yetti.

“Burns?”

“Uyuyor... Bu sabah sağlam bir kahvaltı söyledi.”

“Doktor istemedi mi?”

“Sadece aspirin...”

Resepsiyon görevlisi, Ali Bey’in bir anda ortadan kaybolduğunu düşündü, ama o otelden ayrılmamıştı, zira tezgâhını parlatan barmen onu daha sonra kendisine büyük bir bardak rakı koyarken ve zeytin yerken gördü.

Kat görevlisi ise onu bir koridorun sonunda görür gibi olmuştu ama önemsemedi.

12 numaralı odada Smit, şık pijamasıyla yatakta oturuyordu, kıyafeti bir gömlekten ibaret Sacide ise yanı başında.

Pencerelerden alçak şehrin minareleri görülüyor ve neşeli çift şevkle kucaklarında birer tepsiyle kahvaltı ediyordu.

Özellikle Smit’in keyfi yerindeydi ve macerasından pek memnun görünüyordu.

Gülen küçük gözleriyle uzunca ona eşlik eden kadına baktıktan sonra,

“Şimdi samimi bir şekilde konuşsak mı?” diye sordu.

Kadın dudak bükünce muzipçe ekledi:

“Yeterince yakın olduğumuzu düşünmüyor musunuz?”

“Siz bir şeytansınız!” diye kıkırdadı kadın. “Söylemeyi tercih etmediğim şeyleri itiraf ettireceksiniz bana... Zavallı bir kadının utanmasına karşı hiç acımanız yok!..”

Göğüsleri çıplak ve bacakları yanındaki adaminkilerle dolmuşken, utanma kelimesini kullanması da pek hoştu doğrusu.

“Hadi ama, güzel Sacide!.. Size yardımcı olmamı ister misiniz? Başından başlayalım... Öncelikle, sizin bir kocanız yok... Sonra, güzel elbiselerden, parfümlerden ve mücevherlerden hoşlanıyorsunuz... Ve tüm bunlara para olmadan sahip olmak kolay olmadığından...”

“Acımasızsınız!” diye iç geçirdi kadın.

“Ben Amerikalı’yım! Bizler olan biteni hesaba katmayı severiz... Eminim ki herhangi bir gezginin odasına öylesine girmiyorsunuzdur...”

“Umarım!”

“Kızmayın... Siz lüksü seven birisiniz. Size Eric Burns’ün, yani sigara kralının, *Pera Palas*’ta kaldığını ve sevimli bir bekâr olduğunu söylemiş olmalılar...”

Kızarıyor muydu? Kızarma taklidi mi yapıyordu? Ne olursa olsun, yanındakinin uysallığından cesaret alan Smit devam ediyordu. Ama kadının bir bakışının onu susturmaya yeteceğine dair bir his vardı içinde.

“Haklı değil miyim küçük güzel Sacide?.. Siz zavallı Smit’le karşılaşmayı hiç istememiştiniz, ama aslında patronuyla, büyük Burns’le karşılaşmak istemiştiniz... Ama tesadüfe bakın ki o gece, zavallı Smit, patronunun yatağında yatıyordu!”

“Neden?” diye sordu kadın, şehvetin izlerini taşıyan büyük, saf gözlerini ona çevirerek.

“Bu başka bir hikâye... Anlatması uzun zaman alacak bir hikâye...”

“Bu adil değil!”

“Adil olmayan ne?”

“Ben size tüm gerçeği itiraf ediyorum ve siz bana hiçbir şey söylemek istemiyorsunuz... Patronunuzun yatağında dolu taban-calarla ne aradığınızı bilmek istiyorum...”

Bir sigara yaktı, bir anlığına tereddüt etti.

“Varsayın ki Burns ölümle tehdit ediliyor...”

“Kim tarafından?”

“Ne önemi var! Ülkemizde zengin insanların hepsi az çok gangsterlerin hedefindedir veya bugünlerde dendiği gibi şantajcılar... Burns, dün gece tehlike altındaydı ve doğal olarak, ondan sorumlu olarak ben...”

“Tehlike altında olduğunu nereden biliyorsunuz?”

“Çünkü bir mektup almıştı.”

“Bu nasıl olabilir, henüz gelmişken?”

“Mektup Port Said’den geldi, birkaç gün evvel yaşadığımız limandan. Bakın... Size göstereyim...”

Kalktı. Belki biraz bacaklarını çalıştırmaya da ihtiyacı vardı. Üzerinde kırmızı deriden, kilitli bir çantanın durduğu çalışma masasına doğru gitti, kilidi açtı, birkaç kâğıdı karıştırıp bir mektupla geri geldi.

Eric Burns,

Dikkat! İstanbul'daki ilk gecenizde ciddi bir uyarı alacaksınız ve belki de bulunduğunuz yatak bir hastane yatağına dönüşecek!

Karar verin!

“Form itibarıyla sanki bir kadının el yazısı,” diye mırıldandı Sacide, ufak bir ürperme geçirdikten sonra.

“Benim düşüncem de bu!”

“Ama pek de eğitilmiş olmayan bir kadın... Buna rağmen hata yapmıyor.”

“Bu bütün mektupları için geçerli...” dedi Smit, odaya güneş sızdığı için panjurları indirmeye giderken.

“Burns bunlardan çok mu aldı?”

“Her durakta... New York’ta, her posta kutusunda bir tane vardı.”

“Her defasında aynı el yazısıyla mı?”

“Her seferinde farklı bir el yazısıyla...”

“Bana bir sigara ikram etmek istemez misiniz?”

Kadına yaklaşırken hislerini tarttığına ona gerçekten âşık olduğuna inanmaya başladı.

“Siz tuhaf bir adamsınız Smit...”

“Neden?”

“Çünkü bazı anlar var ki fena halde utangaçsınız ve ben Amerikalı dedektifleri utangaç insanlar olarak hayal etmezdim...”

“Kadınlara karşı!” diye düzeltti gülümseyerek.

“Çok kadınla birlikte olmadınız, öyle değil mi?”

“Neden böyle söylüyorsunuz?”

“Halinizden anladım... Kadınlara alışık bir adam farklı davranır... Bana kalırsa... iştahlısınız...”

“Bu hoşunuza gitmedi mi?”

“Aksine! Demek ki bu macera sizi öylesine sarstı ki bütün sorumluluklarınızı unuttunuz...”

“Hangi sorumluluklarım?” diye samimiyetle şaşırdı Smit.

“Mesleğinizin sorumlulukları... Varsayalım burada olduğunuz süre içerisinde Burns’ü öldürdüler... Ondan haber bile almadınız!.. Siz onun yatağındayken, o neredeydi?”

“Tehlikede değildi...”

“Ya o zamandan beri?”

“Bilmiyorum,” diye itiraf etti. “Bekleyin! Gidip soracağım...”

Bu esnada, genç bir erkeğin sakarlığı vardı üzerinde. Ahizeyi kaldırıp resepsiyon görevlisini sorguluyordu.

“Alo! Bay Burns döndü mü? İyi... Hayır! Onu rahatsız etmeyin... Sizi temin ederim ki gereği yok... kalktığında haber verin yeter... Teşekkür ederim...”

Kadına döndü ve şaka yollu, “Görüyorsunuz! Yattı ve uyuyor! Bir süre daha tatildegim... Biliyor musunuz Sacide, sizden gerçekten etkilendim, Amerikalı genç kızlara hiç benzemiyorsunuz.”

“Amerikalı genç kızları beğenmiyor musunuz?”

“Tek düşündükleri tonla para harcamak...”

“Ya Japonlar...”

“Tanıdığım hiç Japon yok.”

“Bana yolculuğunuz sırasında uğradığınız ülkelerde âşıklarınız olmadığını söylemeyeceksiniz değil mi?”

“Hayır... nadiren... Huyum değildir...”

“Ya Bay Burns?”

Smit kaşlarını çatıp homurdandı.

“Ah! Onun için aynı şeyi söyleyemem... Kaptan daha demir atar atmaz, onu bütün malum evlere götüren rehberlerin, sizin deyiminizle tercümanların elinde. Bugün ne yapacağız küçük Sacide?”

“Tarabya’da kayık gezintisi yapmaya gidelim mi? Âşıkların gezisidir... Boğaz’da gezeriz...”

“Harika! Giyinin hadi! Tarabya’ya gidiyoruz...”

“Peki Bay Burns?”

“Öğleden sonrası için izin aldığımı ona bildiririm... Birkaç saatliğine sakın durabilir...”

“O halde, giyiniyorum.”

Kalktı, kıyafetlerini topladı ve banyoya girdi. Arkasından kapıyı kapayıp seslendi:

“Sizden yarım saat rica ediyorum!”

Aradan bir iki saniye geçmişti ki bir metre uzağında, banyonun kenarında sakince oturan Ali Bey’i görünce yerinden sıçradı.

“Siz burada mıydınız?”

Adam işaret parmağını dudaklarına götürdü ve giyinmesini işaret etti. Sacide’nin banyosu sırasında ondan yana hiç bakmadı.

Bir kâğıdın ucuna birkaç kelime yazmakla yetindi, zira Smit’in dört döndüğü yan odadan duyulmadan konuşmak zordu.

Onu akşam saat ona kadar oyala. Sarhoş etmeye çalış. Rakıya alışıktır değil. Odada duran kırmızı çantanın anahtarını da isterim.

Dušta ayakta duran kadın, anladığına dair bir işaret yaptı ve esmer teninden akıp giden buz gibi suyun hissiyle ürperdi.

Bornozunu almak için döndüğü sırada, Ali Bey artık orada değildi.

“İçeri girmek hâlâ yasak mı?” diye sabırsızlanıyordu kapının önündeki Smit, kuşkusuz âşıktı.

3

Bardan rakı ve Türkiye’deki tüm meyhanelerde bulunan kurutulmuş, tütsülenmiş balık dilimleri: üzerinde sıradan bir öğün olan bir masaya nadiren oturan Ali Bey’in ögle yemeği buydu.

Smit ve Sacide, kiralık Packard model bir otomobille Tarabya’ya doğru yola çıkmıştı. Bu sıcak saatte, çok uyudukları için sersemlemiş olan birkaç müşteri dışında otel neredeyse boştu.

Normalde holün köşesinde ayakkabı boyayan küçük çocuk neden birinci katın koridorunda geziniyordu?

Ali Bey, yabancı bir davetsiz misafirden en ufak bir korkusu olmayan biri gibi, 12 numaralı odaya rahatça yerleşmişti. Sacide’nin

resepsiyon görevlisine onun için teslim ettiği küçük anahtarla ona çok çekici geldiği belli olan kırmızı deriden çantayı açmış ve Louis XV döneminden kalma masasının üstüne kâğıtları yaymıştı.

Tuhaf bir ayrıntı vardı, adamın çehresini değiştiren: Ali Bey, okumak için kelebek gözlükler taşıyordu ve böyle olunca çocukların hayalindeki yaşlı bilgelere benziyordu.

Notlar alıyordu, belli harfleri kopyalıyordu. Özellikle de tuhaf bir işe, nerdeyse istatistiğe kendini kaptırmıştı.

Sabah Smit'in metresine söylemiş olduğu gibi, Eric Burns'ün, New York'tan beri tehdit mektubu almadan geçtiği tek bir liman olmamıştı.

Tüm mektuplar buradaydı. Aynı el yazısıyla yazılmış iki tane yoktu. Ve bir tanesi bile bir erkek tarafından yazılmamıştı.

Nihayetinde, harfler genellikle farklılık gösteriyordu, her ne kadar ödev kopyalayan bir öğrenci tarafından yazılmış gibi dursalar da. İstatistik çalışması hataları bulmaya yönelikti. Ve tüm harfler arasında yalnızca bir ya da iki tanesinde hata vardı ki bu oldukça beklenmedikti.

Bu konuda sizi iyi niyetle uyarıyorum...

Zaman yaklaşıyor...

Bir sonraki limana vardığınızda durumun ciddiyetini anlayacaksınız ve...

Sigara kralına böylesine saldıran dolandırıcıların, görünen o ki hiçbir şeyi aceleye getirmeye niyetleri yoktu. Harekete geçmeden önce, ondan daha kolaylıkla karşılık almak için Burns'ü iyice korkutmak istiyor gibiydiler.

Yarın yatağınızın başucunda, sizi uyurken öldürmenin ne kadar kolay olduğunu kanıtı olan bir bıçak bulacaksınız...

Böylece limandan limana ilerleyen Burns, bazen bundan daha açık tehditler, bazense daha ürkütücü uyarılar alıyordu.

Aniden kapı hafifçe tıklatıldı ve Ali Bey hayret edilesi kıvrak hareketlerle her şeyi yerine koyarak, banyonun istikâmetine doğru döndü ve birden yok oldu.

İşareti veren, ayakkabı boyacısı çocuktan ve çok geçmeden başı ağrıdığı belli olan Burns'ün ta kendisi pijamalarıyla dedektifinin odasına girdi. Cebinden ufak bir anahtar çıkardı ve onu kırmızı maroken çantayı açmak için kullandı.

“Sizi çok beğendiğimi söylesem,” diye edalı edalı konuşuyordu Sacide, “İstanbul'da kalacağınız süreyi uzatır mıydınız?”

İki kürekçinin Boğaz'ın ayna gibi yansıyan sularında uçurduğu hafif bir kayığın ucunda oturuyorlardı. Kıyıda ihtişamlı büyükelçilik binaları yükseliyor, bir zamanların soylularına ait dev ahşap yalılar sıralanıyordu.

“Sanırım bu mümkün olmayacak...” diye iç geçirdi Smit, sıkılarak.

“Burns yüzünden mi?”

“Öyle. Maalesef yolculuğuna ara vermeden devam etmek isteyecektir...”

“Korkuyor mu?”

“Doğrusunu isterseniz... Durumun ciddi olduğu ortada... Amerika'nın dışında gangsterlere pek inanılmadığını fark ettim... Biz, onlarla mücadelenin çetrefilli olduğunu biliyoruz...”

“Ama siz burada onu korumak için varsınız ya!”

“Evet... Doğru... Onu korumak için buradayım...”

“Ya biraz daha kalmanız için size yalvarsaydım?”

“Hayır... Aslında sizi Yunanistan'a götürmeyi tercih ederim, sonra belki de İtalya'ya...”

“Ya Burns?... O ne der?..”

“Yine mi Burns!” diye kızdı nihayet. “Varsa yoksa o! Burns aşağı... Burns yukarı...”

“Neden onu bırakmıyorsunuz?”

Hayretle ona baktı, omuzlarını silkti, gülümsemeyi başardı.

“Sizin de parlak fikirleriniz varmış!”

“Yaşamak için illa ona mı ihtiyacınız var?”

Tam da bu esnada Sacide ürperdi; suda kendi kayıklarıyla aynı yönde ilerleyen bir kayık daha vardı ve içinde iki kayıkçıdan başka yalnızca siyahlar giymiş ufak bir adam vardı.

Smit de fark etmişti, kaşlarını çattı, homurdanarak:

“Kim bu herif? Sıkça karşılaşmışız gibi geldi bana... Boğaz’da gezintiye çıkmak için uygun bir kıyafet değil üzerindeki...”

Kayık daha da yaklaştı. Ali Bey, küçük kayığının içinde denmesini kaybetmek pahasına saygıyla ayağa kalktı. Ve törensel bir şekilde, “Bay Burns?” diye sordu.

Sacide şaşırdı veya şaşırmış gibi yaptı. Adama gelince, suratını ekşitti, sıkıntıyla çevresine baktı ve ağzının içinde geveleyerek:

“Ne istiyorsunuz?” dedi.

“Bay Eric Burns, sizinle bir görüşme yapmayı isteme şerefine nail oldum. Bunun oldukça acil olduğunu eklemeliyim, zira şu anda, tanıdığınız biri çok hassas bir durumda bulunuyor...”

“Benimle burada, Boğaz’ın üstünde mi konuşmak istiyorsunuz?”

“Tarabya’ya dönüp orada bir çay içebiliriz...”

“Ben asla çay içmem!”

“O halde, eğer izin verirseniz, bir rakı içeriz... Viskiden daha iyi olduğunu göreceksiniz.”

Böylece iki kayık yan yana yol aldı, o sırada bakışlarındaki tedirginlik iyice belli olan Amerikalı, artık tek bir kelime etmiyordu.

“Rakı bu şekilde içilmez, Bay Burns... Asla bardağın içinde suyla alkolü karıştırmayınız... Bir yudum rakı, böyle... Ağzınızda tutuyorsunuz... Ve üstüne buz gibi bir bardak dolusu suyu ekliyorsunuz...”

“Neden inatla beni Bay Burns diye çağırıyorsunuz?”

Tarabya'nın en büyük otellerinden birinin terasında, toprak rengi şemsiyelerin altında, sahildeki herhangi bir mekânda bulunabilecek müzisyen çingenelerin pek uzağında olmayan bir yerdeydiler.

“Size rahatsızlık verdiğim için özür dilerim Bay Burns, ama asla var olmamış bir tehditten kurtulacağınız için kızgın olmayacağınıza inanmak istiyorum...”

Derken bakışları muhatabının şaşkınlıkla rahatsızlığı aynı anda yansıtan yüzüne sabitlenirken, Sacide yerinden zıpladı.

“Neden bu tehdidin...”

“Asla var olmadığını mı söylüyorsunuz?! Çünkü eğer gerçekten korkutulmak istenseydiniz, daha iş bitirici yöntemler kullanılırdı. Mesela, kaçırılabilirdiniz ve size hayatınız pahasına yüklü bir çek imzalatılabilirdi... Bunu hiç düşünmediniz mi?”

“Düşündüğüm oldu, evet!”

“Ama buna inanmadınız? Görüyorsunuz Bay Burns, siz çekingen birisiniz ve yalnızca kadınlara karşı değil. Nerdeyse milyarder doğdunuz. Fazla mülayim bir çocuktunuz. Eminim ki ülkenizde seve seve yapıldığı gibi yumruk yumruğa pek sık dövüşmediniz...”

“Sık sık değil, hayır!”

“Bu devasa servet size miras kalınca, rahatsız olmuş olmalısınız?”

“Sakin hayatı seviyorum... Her gün beleşçilerden yüzlerce mektup almaktan nefret ediyorum ve bekleme odamda benden bir şeyler koparmaya çalışan bir sürü insanın olmasından da...”

“Smit’i ne zamandır tanıyorsunuz?”

“Liseden beri... Avukat olmak istiyordu ama pek başarılı olmadı...”

“Sizden hiçbir zaman herhangi bir talepte bulunmadı mı?”

“Yalnızca bir kere. Bir iş kurmak için sermaye vermemi istiyordu: reddettim, prensip gereği, çünkü enayi yerine konmak istemiyorum...”

“Dost kalabildiniz mi?”

“Arkadaş! Aynı çevreyle görüşüyoruz...”

“Smit bir dedektiflik ajansı mı kurdu?”

“Ajans değil çünkü anaparası yetmedi. Ama araştırmayla ilgileniyordu. Çok becerikli, çok kurnaz biridir...”

“Bir gün tehdit mektupları mı almaya başladınız?”

“Evet... Bundan bir yıl kadar önce...”

“Onları polise gösterdiniz mi?”

“Hayır! Hemen değil çünkü böyle durumlarda işler daha da kötüye gidebiliyor.”

“Smit’e gösterdiniz mi?”

“Evet... İlgileneceğine dair söz verdi... Derken, hiçbir şey bulamayınca, bunlardan polise söz ettim... Onlar da bir şey bulamadı ve birazcık huzur bulmak adına dünya turuna çıkmaya karar verdim, uzun zamandır istediğim bir şeydi...”

“Ve Smit’i de yanınıza aldınız!”

“Doğal olarak... Polis de her zaman yanımda birinin olmasını tavsiye etmişti...”

“Ondan şüphelenmeye ne zaman başladınız?”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Çok iyi biliyorsunuz. Günün birinde Smit’in size dürüst davranmadığından şüphelenmeye başladınız... O siz olarak, siz de Smit olarak, kimliklerinizi değiş tokuş ederek yolculuk etme fikri kimden geldi?”

“Sanırım ondan... Ama bu değiş tokuş beni rahatsız etmiyordu... Çok daha özgürdüm... Tüm angaryalar ona kalmıştı...”

“Riskler de!” diye cevabı yapıştırdı kuru bir sesle ufak tefek ihtiyar. “Geçelim!..”

“Buna rağmen, bir süredir şu meşhur tehditlere gerçekten ne olduğunu da kendi kendinize soruyordunuz... Geçen gece Burns’ün yatağında saldırıya uğrayacağını söyleyen mektupla birlikte, bir enerji patlaması yaşadınız ve orada olmak istediniz...”

“Doğru... Bıkmıştım... Bilmek istiyordum...”

“Çekingenlerin kahramanlığı!.. Kuzuların öfkelenmesi gibi bir şey... Bu hiçbir yere varmıyor... Bir kere daha size oyun oynayamayacağından emin olmak için, Eyüp mezarlığında bir cop darbesiyle ondan bir süreliğine kurtuldunuz... Sonra, yatağınızda, sözümona, onun yerini aldınız... Düşmanı karşılamaya hazırđınız...”

“Gelen bir kadındı!” diye iç geçirdi kendiyle gurur duymayan Burns.

“Tabii ki.”

“Niçin ‘tabii ki’ diyorsunuz?”

“Çünkü onu size gönderen bendim...”

Burns, Sacide’ye uzunca bir süre sitemle baktıktan sonra başını eğdi. Yeniden kaldırdığında sorgulamaya başladı:

“Peki bütün bunları nasıl keşfettiniz?”

“Araştırarak...” diye hafifçe mırıldandı Ali Bey. “Araştırarak ve düşünerek... Farklı insanlar tarafından yazılmış şu mektuplar var ya, tüm o farklı uyruklu kadınlar tarafından gelenler... Demek ki

sizi takip eden üçüncü bir kişi yokmuş... Dolayısıyla, size eşlik eden...”

“Smit, değil mi?” diye bağırdı öfkeyle.

“Dün, çıktığı andan itibaren, sahte Burns’ü takip ettim. Şüphesiz, sizin de bildiğiniz üzere, misafirperverliğiyle bilinen bir eve kendini otomobille taşımakla gecikmedi... O esnada, bu bana olağan göründü... Bugün, farklı mektupları okuduktan sonra...”

“Çantanın kilidini mi zorladınız?”

“Size teslim etmeyi ödev bildiğim anahtarla açtım...”

Burns yine genç kızdan yana kızgın bir bakış attı.

“Düşündüm de, dedim, her yerde durum aynı olmalı... Hatta sahte Burns’ün farklı limanlara yanaşmasından bahsettiniz...”

“Siz odada mıydınız?”

“Banyoda,” dedi mütevazı bir şekilde.

“Ama o zaman?..”

Ve bu defa Burns’ün yanındaki kadının üstüne atlamak üzere olduğunu düşünebilirdiniz.

“Özür dilerim... Her mesleğin kendine göre terslikleri var... Kendinize şunu söyleyin, hareketleriniz hiçbir yerde lüks otellerde takip edildiği kadar incelikle takip edilemez. İster New York’ta, Paris’te, Berlin’de, ister İstanbul’da olsun... Dün sahte Burns’ün gittiği eve gittim... Ona eşlik eden hanımı buldum...”

Kafasını hafifçe çevirdi, bir işaret etti ve yan masada bir şeyler içen çok esmer genç bir kadın yaklaştı. Ali Bey onunla Türkçe konuşuyordu. Derken, muhatabına:

“İngilizce bilmiyor... Sacide size anlattıklarını tercüme edebilir...” dedi.

Ve öteki heyecanla konuştuğu sırada, Sacide tercüme etmeye başladı.

“Beyefendi bana bir kâğıt gösterdi ve onu kopyalamamı istedi... Zordu, çünkü anlamıyordum... Arkamda duruyordu... Üç kere baştan başlattı. Bana yirmi Türk lirası verdi...”

“Araştırma masraflarına eklemiş olduğu para!” diye öfkelenip patlamak üzere olan Burns.

Herkesin nazarında enayi yerine konmamış mıydı? Yalnızca arkadaşı Smit’in değil ama Avrupa’ya götürmeyi teklif ettiği Sacide’nin nazarında da? Bir de buna ek olarak, bulundukları şık terasa uymayan, bu gariban kılıklı adamcağızın nazarında da...

Adam yine de devam ediyordu:

“Az önce, sizin odanıza girdiğinde, birbirimizi aydınlattık, Bay Smit ve ben...”

“Nerede o?”

“Hâlâ orada, iki polis tarafından gözetim altında tutuluyor... Tedirgin bir şekilde dönüşünüzü bekliyor... Ona kendimi takdim ettiğimde, yok etmek istediği mektupları ele geçirmeye çalıştı, çünkü o geceki olaylar ondan şüphelendiğinizi düşünmesine sebep olmuştu.”

“Eh yani!”

“Haksızsınız, Bay Burns. Sizi nereye götürdüğünü anlamaya çalışmadan hemen bir fikre kapılıp gidiyorsunuz... Aslında, size tüm söylediklerime rağmen, Sacide’nin size gerçekten âşık olduğundan eminim... Smit’e gelince, aynı zamanda hem kötü bir dedektif, hem de kötü bir gangster... Servetinizde gözü yoktu... O çapta biri değildi... Ama kendi kendine, sizi isimsiz bir şekilde tehdit ederse, hizmetlerine ihtiyaç duyacağınızı düşündü, zira böylece kendini sağlama almış olacaktı...”

“Benim adımla masraf etmeden yolculuğa çıkma imkânı da cabası!”

“Kesinlikle... Yaktığı ateşleri söndürerek kendi şanını parlatan itfaiyecinin hikâyesini bilmiyor değilsinizdir... Smit de onun

gibi... Başarısız bir avukat, başarısız bir dedektif, sistemi yokluyordu sadece... Dünya turunuz bitince, sizi rahatlatmayı planladığına dair bana yemin etti, gangsterlerden kuşkulandırmakta haklı olduğunuzu söyleyecekti.. Böylece Amerika'daki saygınlığını da yeniden kazanmış olacaktı... Dikkat edin, Bay Burns!.. Sanırım bu üçüncü bardak rakınız..."

"Sert bir içki değil..."

"Her zaman başta öyle derler... Gözleriniz parlıyor... Sesli nefes almaya başladınız..."

"Ama hayret doğrusu, eğer böyle nefes alıyorsam bunun sebebinin, en sonunda bu kâbustan kurtulmamdan olduğunu anlamıyor musunuz? Ne şeytanmış o!.. Ben de nihayet..."

Sacide ona doğru döndü. Kadına çekimser bir şekilde baktı.

"Nihayet?.." diye ısrar etti Ali Bey.

"Hiç... Size teşekkür ediyorum bayım... Smit'e ben gelmeden gitmesini söyleyin... Memnun olacaksa, Amerika'ya döndüğünde tüm gangsterleri elleriyle öldürdüğünü anlatsın... Size gelince, yarın *Pera Palas*'a uğrayın ve sözüm olsun size..."

"Benim için değil..." diye mırıldandı mütevazı bir şekilde Ali Bey. "Bu benim zavallı..."

"Bu parayı ne yapacak?" diye sordu kadına, rahatlamış olan Burns, Ali Bey adına kestiği çeke imza atarken.

"Muhtemelen altın alır..."

"Neden altın?"

"Çünkü bu onun huyu, en azından anladığımız kadarıyla! Altınları biriktirip saklıyor. Kıt kanaat geçiniyor ve kendini polislik aşkına teslim ediyor. Harikulade bir insan... Her şeyi anlıyor, her şeyi tahmin ediyor, her yerde..."

Bir anda, Burns ayağa kalktı ve banyonun kapısını açmaya gitti, içi rahatlamış bir halde geri geldi ve yanındaki kadını sürükledi.

“Avrupa turunu birlikte yapacağız,” diye karar verdi. “Smit’le olduğundan daha heyecanlı olacaktır.”

“Ya da Burns’le, madem ki siz Smit’tiniz!”

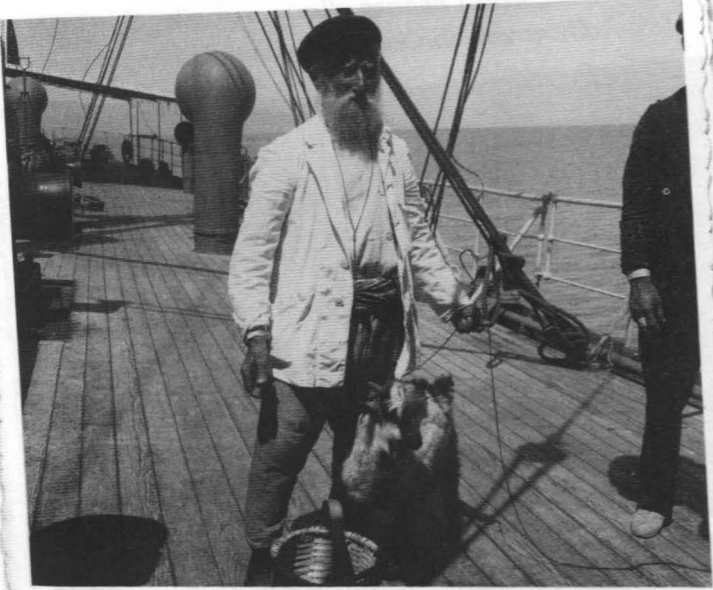
Homurdandı.

Korktuğu dönemlere gönderme yapılmasından hoşlanmıyordu.

Ali Bey’e gelince, o zavallı, gariban haliyle barmenin ona bir duble rakı getirdiği holün bir köşesinde oturuyordu.

Georges Simenon, İstanbul, 1933

Georges Simenon, Karadeniz' de gemi yolculuğu,
bir Rus köylüsü ve keçisi, 1933

*Mare
Nostrum
ya da
Uskuna'yla
Akdeniz*

Türkçesi: Elodie Eda Moreau Evcil

1

Porquerolles Adası, 23 Mayıs 1934. "Akdeniz demek.. Akdeniz demek... Akdeniz demek..."

Burada duruyorum, kalemim çekimser, çocukken karatahtanın önünde ağırlığımı bir bacadan diğerine verirken, benim gibi acınası bir sınıf arkadaşımı gözümün kenarıyla aradığım günkü kadar tutuğum.

Akdeniz demek...

Ve her şeye rağmen bir tanımlama yapmak, en azından önceden konuştuklarımın alanını sınırlamak istiyorum, tıpkı kesik çizgilerle deniz haritasının üstünü Marsilya'dan başlayarak, Messina Boğazı'na ve Pire'ye, İzmir'den Beyrut'a ve Port-Said Limanı'na, Malta'dan Sardunya Adası'na ve Tunus'a, Tanca'ya ve Barselona'ya çizmiş olduğum gibi.

Akdeniz demek...

Mesela, Raoul Dufy'nin bir tuvalinde Akdeniz; küçük dalgaları olan, çamaşır suyu mavisinde bir su, beyaz yelkenlerden oluşmuş bir karmaşa ve bazen bir vapurun gri çizgisi.

Pek çok insan için deniz aşağı yukarı şöyle bir şeydir: plajlarda pijamalarıyla denize giren insanlar, gazinolarda oyuncular, limanlarda balıkçılar, yatların üstünde beyaz kasketli insanlar ve uzaklarda ufuk çizgisinde geçmekte olan büyük yolcu gemileri.

Bu insanlar için Akdeniz çok geniş, sınırları birkaç kerteriz noktası dışında oldukça belirsiz kalıyor: bir tarafta, Toulon ve filosu, Nice ve atlıkarıncası, Napoli ve volkanı, Pire ve Parthenon tapınağı, belki Korsika, diğer tarafta ise, Araplar, develer ve kum.

Oysa Akdeniz bundan ibaret değil. Akdeniz demek...

Öncelikle çok ufak bir yer. Bunun kanıtı, ona havza denmesi ama aslında bulvar demek daha doğru olurdu.

Ve öyle bir bulvar ki, bence taşradaki bir gezinti yerine sandığımızdan daha çok benziyor. Geçerken birbirlerine işaret eden insanlar... Pierre'in ve Emma'nın, Ekrem Bey'in veya Pepito'nun selamı var.

Bakın! Belki de yüzlerce gemi var, diye geçiyor aklınızdan.

İşte, bugün bulunduğum Porquerolles Adası'nda, veledin biri bir uskunanın kare şeklindeki fenerinin geçtiğini gördüğünde size der ki:

"Bu, Toulon'dan demir hurdası yükleyecek olan bir İtalyan gemisidir."

Ve daha yakından baktığında ekler:

"Livorno'dan gelen *Toscana* olmalı."

Bunda şaşılacak bir şey yok, çok da fazla İtalyan uskunası yoktur ve Fransa'ya geliyorlarsa mermer getirip demir hurdası yüklemek içindir bu.

Demir hurdaları, büyük gemilerin parçalara ayrıldıkları şantiyelerin bulunduğu Toulon'dan yüklenir.

Bir gezinti yerinde bulunduğumuzu göreceksiniz. Bundan iki sene evvel bahsettiğim Akdeniz'i, iyi kötü, vadesini doldurmakta olan eski yolcu gemisi *Angkor*'la geçiyordum. Barında, göz koyduğum şahane bir Japon feneri dikkat çekiyordu.

Dünden beri bende! Çünkü dün *Angkor*'umu yıkım şantiyesinde yeniden buldum, şimdiden iç kısımları yarı yarıya sökülüyordu. Feneri satın aldım. Kaptanın çalışma masasını ve

subayların çalışma kamarasının kapısını bile aldım. Kendime şömineyi bile hediye edebilirdim! Güçlü bir motora sahip, oldukça temiz, büyük bir uskunanın Marsilya'ya veya Nice'e yol aldığını fark ettiğinizde, şubatla temmuz arasında olduğunuzdan emin olabilirsiniz. Bu işten anlayan birinin havasıyla şunu deyin:

“Portakallar!”

Nitekim bu, Palma de Mallorca veya Valencia'dan gelen, üç veya dört yüz ton portakal taşıyan bir gemidir.

Gördüğünüzde...

Herhangi bir Akdenizli'nin, Cassis'ten olsun veya Pire'den, Cezayir'den veya Port Said'den, şöyle dediğini duyamazsınız:

“Güzel bir yat geçiyor.”

Diyeceği şudur:

“*Ryon*'un güvertesindeki *Zographos*'tur. Cannes sezonu bitti.”

Veya:

“İşte İstanbul'a gitmekte olan *Eski Hidiv*.”

Veyahut:

“*Connaught Dükü* de limana vardı.”

Çünkü gemiler sayısız değil. Limanlar da öyle. Bundan birkaç hafta önce, altı aylık bir mavi yolculuk için yelkenli kiralamaya karar verdiğimde, bir gün içinde Marsilya'yla Menton arasında sefer yapan tüm teknelerle tanıştım.

Bu arada hepsi, istisnasız olarak, ya kiralık ya satılıktı, *Zographos*'unki de dahil.

Dünyaca ünlü kişilerle tanışmanın bir yolu da bu. Size bir bulvarda olduğumuzu tekrar ediyorum. Sinema filmlerinin son ünlü jönünün on altı metrelik, bir tenorun on metrelik yelkenlileri, bir gazete yöneticisinin küçük bir yatı ve bir ilaç üreticisinin iki yarış teknesi, Amerikalı bir bankacının vapuru, aristokrat bir İngiliz'in “keç”i, Mısırlı bir bakanın ve Yunan finansörünün yatları var.

“İstikamet Balear Adaları mı?”

“Hayır, bu sene Yunan adalarına açılıyor.”

İki adım ilerde. İtalya’yı Sicilya’dan ayıran koridoru geçince sola sapıyorsunuz, kendinizi tam ortasında buluyorsunuz!

“İzmir’den dönen kayınbiraderimle karşılaşsınız belki.”

Muhakkak! Akdeniz’de her zaman karşılaşırsınız. İster Atina’nın meşhur lokantalarında ızgara karides yerken, ister Port Said’in özel mahallelerinde, ister Tunus’un gölgeler içerisinde kalan çarşılarında olsun.

Gemiler karşılaşıp selamlaşıyorlar:

“Merhaba!” diyor bir tanesi, düdüğünü çalarak.

“Good bye.” diye cevap veriyor ötekisi.

Ve geminin muhasebecisi yolculara açıklama yapıyor:

“Avustralya’ya giden bir İngiliz bu.”

Başka bir deyişle, gerçek bir Akdenizli değil. Yalnızca geçiyor. Durmuyor bile!

Esas dikkat çekenler, aralıksız tekrar tekrar geçenler, tramvay gibi olanlar. Kimin güvertede olduğunu önceden biliyoruz.

Örneğin, temmuz ayında sigara içme bölümünde, Atina’ya ve Napoli’ye artık bakmaya tenezzül etmeyen, Pera’nın bütün zengin tüccarlarını göreceğimizden eminiz. Vichy’ye doğru yol alırlarken, oyun başına bir kuruşa poker oynuyorlar.

“Abramoviç gemide değil mi?”

“Haftaya *Théophile-Gautier*’yle denize açılacak.”

“Paris’te halıcı kardeşinin işi batıyor değil mi?”

“Evet, fena!”

Pire’den binen başkaları var, Yahudi başka tüccarlar, bir öncekilerin kayınbiraderleri veya kuzenleri.

“Vichy?”

“Bu sene Aix-les-Bains’i deniyoruz.”

Tam o sırada, Port Said'e demir atmış gemilere Deauville'i ve Paris plajlarını çekici bulan Mısırlılar yerleşiyor.

Sigara içme bölümünün terasında, Doğu kuvvetlerinin subayları iskambil oynarlarken, kadınlar çocuklara göz kulak oluyorlar.

Onlar da birbirlerini tanıyorlar.

"Beyrut bölgesini hâlâ o dev mi yönetiyor?"

"Karısının onu terk ettiğini biliyor muydunuz?"

Bir de, daha yeni Atina, İstanbul, Beyrut ve Port Said'den geçmiş olan ünlü kabare oyuncusu var, üçüncü mevkide yolculuk ediyor.

Elbette ki Macar bir kadın. Üçüncü mevki için bilet almakla kalmadı, bir de Port Said'den İzmir'e kadar olan yol için ödeme yaptı. Oysa ki Marsilya'ya gidiyor. Üç gün sonra artık üçüncü mevkide yolculuk etmiyor, ikinciye geçti. Napoli'de, neden olduğu bilinmez, birinci sınıf bir kamaraya yerleşmiş durumda.

"Lola'yı tanıdınız mı?"

"Malta'da kabare işleten mi?"

"Bir Ermeni'yle evlendi, Tunus'ta bir kulüp işletiyorlardı. Şimdi Fransız olduğunu söylüyor."

"Ama o Rus."

"Hayır, Arnavut!"

Dördüncü mevkiden sorumlu olan adam, *kahveci*, on beş-yirmi dil ve lehçe konuşuyor ve herkesi tanıyor.

"Sınavlarınızı geçtiniz mi?" diye soruyor Tel Avivli Yahudi küçük bir kız öğrenciye.

Zira güvertede yolculuk edenlar arasında, Fransa'da okumaya giden Filistinliler var, yanlarında da taslarında fasulye ve nohut yiyen göçmenler.

"Ya sen, Yunanistan'da seni görmedik?"

"Pasaportumun geçerli olmadığını iddia ettiler."

Gerçekten de pinpon topu misali bir sınırdan diğerine gönderilen insanlar var. Tam olarak hangi milletten oldukları bilinmiyor. Oysa değişen onlar değil, ülkeleri! Yunanlar, haberleri olmadan Türk oldular ve Türkler de Yunan.

Ortalığı kaplayan kolilerle, şiltelerle, kafeste bir kanaryayla ve bir sürü çoluk çocukla çıkılan bir yolculuk.

Akdeniz...

Tüm bu anlatmış olduklarım ve daha pek çok şeydir.

Türkiye'den İspanya'ya giden konserve yumurtalar ve İtalya'dan Rusya'ya giden yengeçlerdir.

Orada burada, Barselona'da, Tanca'da, Messina'da, Korinth'te, İskenderiye'de dükkânları olan Yahudi, Ermeni veya Rum satıcılarıdır.

Yunanistan etrafında sefil ve cengâver tayfasıyla gezinirken dünyanın işporta mallarını taşıyan gemilerin tamamıdır.

İtalya'nın batıdaki tüm komşularına, sosise benzer bir şekilde, dizi halinde teslim edilecek olan torpido botlardır.

Güneşten kavrulmuş oldukları halde havayı tütsü gibi kokutan bitkilerin olduğu sarp kayalıklı adacıklardır.

Bir tarihî binadan diğerine sürüklenirlerken, hediyelik eşya, ılık bira ve kartpostal satılan turistlerdir.

Parthenon tapınağının dibinde açlıktan ölen insanlar ve Monte-Carlo'da intihar eden aptallardır.

Ama Akdeniz demek aslında...

Genellikle gece balığa çıkıyorum. Su o kadar berrak ki, ay on metre derindeki en ufak yosunu bile aydınlatıyor.

İşte! İlk zamanlar, bundan yıllar önce, buna aşıktım, tıpkı sert bir içki içmeye veyahut bir panayırın kalabalığında salıncaktan salıncağa koşmaya bayıldığım gibi.

Çünkü Akdeniz yalnızca plajların berrak ve boş sularından ibaret değildir.

O daha çok...

Binlerce, binlerce şekilsiz, kırmızı ve yeşil, mavi ve sarı, pullu, çizgili, rengârenk balığın mütemadiyen saklanarak yaşadıkları yerdir; yılan gibi sürünerek, ok gibi fırlayarak, yemle beslenmiş öküzler gibi hareketsiz durarak yaşayan ve tek varoluş sebepleri başkaları tarafından yenmek olan binlerce balık...

Aynı balık sepetinde, bir bacağı eksik bir ahtapot tarafından yenmiş langust buldum. Bir yılanbalığının midesinde, kendi cüsesi kadar yer kaplayan yarım düzine balık keşfettim.

Martılar geçmekte olan sardalya sürülerini işaret ederlerken, sardalyalar balıkçıların filotillasını takip eden ton balığı sürülerinin habercisiydi.

Akdeniz, bunlar da demek....

Ve dahası...

Uskunam dün Elba Adası'na geldi. Güçlü bir İtalyan yelkenlisi-dir, bugüne kadar Carrara'dan mermer taşımıştır. Kaptanım sarışın ve otuzunda var yok. Dört tayfa, *senyor*'a takdim etmek için yelkenliyi direğinin tepesinden omurgasına kadar yeniden boyadılar.

Yarın yola çıkıyoruz. Kamaramız yok böylece hamaklarımızı sintineye veya manevra yerlerine bağlıyoruz. Çünkü rüzgâra bağlı olarak, ya yirmi dört saat ya da on beş gün sonra Cenova'da olacağız.

Zira Akdeniz daha çok rüzgâr demektir! Bir şeyi tanımlamaya çalışırken ne de çok şey unutulabiliyor! Doğu rüzgârı, mistral veya siroko ve işte, fakir ya da zengin toplumların yıkılmış limanları, tahrip olmuş ekinleri!

Gazeteler bana Paris'tekilerin siyasi kongrelerle, birleşme ya da ayrışmalarla ve bilmem hangi savcının oğlunun işlediği bir cinayetle ilgilendiklerini söylüyor.

Burada, yarın hangi rüzgârın eseceğiyle ilgileniyoruz ve adamlarım şimdiden yakan güneşin altında, bir bocurgatın güverteye gıcırdayarak yüklediği içme suyu fiçilerini yuvarlıyorlar.

Porquerolles Meydanı'nda, insanlar dokuz kuka oynuyor ve başlıca olay, dünden beri ülkede fıçı birası satışının başlamış olması. Dolayısıyla tüm mideler genleşmiş bile.

Sırası gelmişken, Akdeniz'in bir anlamı da budur!

Her neyse, zaman ilerledikçe, geldiği gibi, rüzgârlara ve akıntılara göre ve gemimin gittiği yönün doğrultusunda size anlatmaya çalışacağım.

"Entelektüel" bir dergi yakın zamanda bana bir anket yolladı: "Latin medeniyeti gerilemekte mi? Onu kurtarmak için ne yapmak gerekir?"

Bilmiyorum fakat burada, güneşin altında daha yeni ovalanıp parlatılması bitmiş gemimin güvertesinde, tayfamdan biri, iki su arasında gezinen bir ahtapotu göz hapsine almışken, bu soru pek de ilgimi çekmiyor ve dokuz kuka oynayan oyuncularının ona cevap vermeye çalışarak kafa patlattıklarını da sanmıyorum pek.

2

Bundan tam olarak bir sene önceydi. Küçük bir İtalyan vapuruyla Odesa'ya henüz gelmiştim, *Guépeou Maritime*'in kaptanı, pasaportum geçerli olmasına rağmen Moskova'ya ulaşmadan önce karaya inmem için beni bırakmaya cesaret edemiyordu.

Hayatımda bu kadar sinirlenmemiştim. Rusya'yla ilk temasımdı. Hapis olduğum gemiden, tül den elbiselerinin içinde çıp-

lak, güzel kızları görebiliyordum; komşu gemilerin yüklerini boşaltıyorlardı ve sekiz saatlik mesaipleri sona erdiğinde, üstlerinde kalan tek kıyafeti çıkarmak için biraz daha öteye gidip havzanın suyuna dalıyorlardı.

Öte yandan, tam bir tesadüftü bu. Daha uzakta, onlara dikilen gözlerden kendilerini sakınmıyorlardı, benimkilerden de. Bundan sonra kalacakları yeri seçmişlerdi ve bizim yerimiz erkeklere ayrılan yeri.

Moskova'nın cevap vermesi üç gün aldı, güvertede dört dönüyordum, vinçlerin gıcırtilarından, rayların üstünde giden trenlerden, düdük seslerinden ve motorların gürültüsünden kulaklarım sağır olmuştu.

Şehir iki yüz metre kadar uzaktaydı. Akşam, ışıklarını görebiliyor, uğultusunu işitiyordum. Özellikle güverte görevlilerinin ve denizcilerin geçtiklerini görüyordum, süslenmiş, kokular sürünmüş, çapkın bakışlı, ceplerinde gizemli paketler taşıyan adamlar. Ve ben kendime rağmen, tatlı yeme yasağı konmuş ve diğerlerinin yemelerini seyreden bir çocuğun gariban havasını taşıyordum. Kaptan gülümsemekten kendini alamıyordu.

“Görürsünüz, inmenize izin vermeyecekler ve bizimle geri döneceksiniz!”

Başgarson beni avutmak için mezeler servis ediyordu ve bir akşam acınacak halde görüldüğümünden olsa gerek, bana tavsiyede bulundu:

“Neden şef makiniste gitmiyorsunuz?”

Ona güvendim, az sonra uzun boylu, kuvvetli, basık burunlu, uzun suratlı, göğsü kullı, sinemada kabadayı rolü için biçilmiş kaftan elli yaşlarında bir adamın karşısındaydım.

“Siz karaya çıkmıyor musunuz?” diye sordum agresif bir tavırla.

“Hiçbir zaman! Oturup bir içki içmez misiniz?”

Beni geminin diplerine doğru, makinelerin yanındaki, hizmetçi odasına benzeyen bir kamaraya götürdü. Odada ipekten yastıklar, duvarda alacalı bulacalı fotoğraflar ve resimler, raflarda biblolar vardı.

“Hoş, değil mi? Biraz müzik yapacağız. Lulu, beyefendiye yer ver...”

Lulu, oyuncak bir bebeğin yanındaki yastığın ortasına kurulmuş kıvrıcık tüylü, küçük, beyaz bir köpekti. O esnada, şef makinist minicik iki bardağı yumuşak bir likörle dolduruyor ve kendi imalatı olduğunu anlatıyordu.

“Piyasada satılan likörler o kadar sert ki!”

Derken, yine kendisinin tasarladığı bir ses aygıtının düğmesini çevirdi. Biraz sonra durdu, huzurluydu, *Carmen*’in müziği odayı doldurdu.

“Sanırım Rusça söylüyorlar,” diye belirttim.

“Rusça, evet.”

“Moskova?”

“Hayır! Bu akşamki seansın yeniden yapılan yayını, Odesa Operası’ndan. Kaptan ve ikinci kaptan salondalar...”

Bunu sanki güzel bir iş başarmış gibi söylüyordu. Lombozdan bakınca, söz konusu Opera binasını çevreleyen ışık demetlerini görüyorduk, gemiden en aşağı üç yüz metre kadar uzaktaydı.

“Keyfimizi bozmamıza gerek yok, gördüğünüz gibi! Otuz senelik denizcilik hayatımda hiç karaya ayak basmadım...”

Ertesi gün bunun doğru olduğunu öğrendim, kesinlikle. Otuz yıldır bu adam Akdeniz ve Karadeniz’i boydan boya geçiyordu, önemli isimler taşıyan limanlarda duruyordu, İstanbul’da, Port Said’de, Pire’de, Napoli’de, Valencia’da, Malta’da veya İzmir’de. Tek bildiği mazottu, daha düşük kaliteli miydi veya daha pahalı mı, yüklenmesi orada mı daha kolaydı, burada mı.

Nihayet inmeye tenezzül ettiği yer Cenova'ydı, kendi şehrinin limanı. Lulu'nun eşliğinde hızla, olabildiğince uzakta bir dağın derinliklerinde denizi göremeyecek bir yerde kendi inşa ettiği bir eve gidiyordu.

Bu hikâyeyi neden mi anlattım? Ne bileyim? Veya daha doğrusu, sanırım adamımın saplantılarını tek tek ele alacağım. Bundan dört gün önce ben de Cenova'daydım ve şehirde iki üç saat geçirmeye yeni karar vermiştim. Bir gün öncesinde Elba Adası'nda Portoferraio'daydım, Napoléon'un evinin yarım kilometre uzağında. Beş dakikada bir, bir eşek arabası geminin yanında duruyordu.

“*Casa di Napoleone?*” diye seslendi arabacı sokulgan bir edayla.

Gitmedim. Ne diye gideyim ki? Karaya ayak basmak için toplamda akla yatkın dört sebep var, yani ziyaret edilecek dört yer:

1-Liman ofisi; buraya limanla ilgili kâğıtlar getirmek, bir sürü formaliteyle zaman harcamak ve biraz para vermek için.

2-Gümrük; yine bir sürü evrak ve para vermek için.

3-İadeli posta ofisi; burada da genellikle sizden para isteyen mektupları bulmak için.

4-Kerhane, alışkanlıkları yerine getirmek, tanıdık bir dekoru, sizin dilinizi konuşan kızları bulmak, dünyanın her yerinden gelen içkilere kavuşmak ve işin doğrusu, yine biraz para vermek için.

Bu dörtlü hac yeri ziyareti bitince, sizi temin ederim ki, bacaklarınız tutmazken, akşamdan kalmayken ve cüzdanınız incelmışken yalnızca tek bir arzunuz oluyor: yelken açmak.

Porquerolles Adası'na vardığımda, dalgakıranın üstünde gezinen yağız bir adama sormuştum:

“Bu bölgede çok insan var mı?”

Bana güven vermek için gülümsedi ve teyit etti:

“Tabii ki bayım! Hatta İngilizler, İsviçreliler var...”

Suratımı buruşturduğumu görünce durdu, kaşlarını çatı, kısa bir süre sonra yeniden gülümsemeye başladı, soru sorma sırası ondaydı:

“Sakinliği mi tercih ediyorsunuz?”

“Kesinlikle!”

Hiç utanmadan göz kırptı.

“O hâlde burası sizin mekânınız! Nerdeyse kimsecikler yok.”

“Ama daha şimdi dediniz ki... İngilizler, İsviçreliler...”

“Eskiden gelenler olmuştu, yıllar önceydi...”

“Şimdi de öyle mi?..”

“Yalnızca adanın iki kişilik nüfusuyla karşılaşsınız... Onu bile bulamazsınız! Hepsi burada değiller... Ben, anlırsınız ya, kalabalıktan hoşlandığınızı düşündüm, sizi memnun etmek istedim...”

Angelino da beni memnun etmek istiyor. Ve tüm İtalyan tayfam da. Biraz da kendi gemimden bahsetmem gerekir, yoksa hikâyemden hiçbir şey anlaşılmaz.

Bu bir uskuna, sanırım belirtmiştim ve sırf kelimeyi telaffuz etmek bile gökyüzüne doğru gerilmiş yelkenleriyle, iddialı cıvdrasıyla ve kanatlar misali açılmış floklarıyla şairane bir görüntüyü çağırıştırıyor.

Aynen böyle ve de böyle değil. Yelkenleri var, cıvdrası var ve kartpostallarda hayranlıkla baktığımız her şeyi var. Geçmiş zamanlara meraklı hevesliler için, iyiden iyiye vurgulanmış bir korsan gemisi havası bile var. Güvertede balık tutmak için fiçılar ve ağlar, kazanlar, her yere sinmiş balık ve katran kokusu, yığınla eski ve hiçbir zaman temiz olmayan eşyalar var ve kirli ayaklarını, kıllı bacaklarını, çıplak bağırlarını sergileyen miçolar da var, hatta sabahın altısından itibaren pantolonlarını çıkarıp gün boyunca pazarda arasanız da bulamayacağınıza bahse gireceğim, çizgili veya kareli uzun donlarıyla ortalıkta geziniyorlar.

Bir geleneğe göre gemilerin, hangisi olursa olsun, özgün bir karaktere sahip olmaları gerekiyor, bu bir efsane değil bir hakikat, defalarca bunu kontrol ettim.

Bizimkinde Angelino var. Miçolarımdan veya kaptanımdan daha fazla Fransızca konuşmuyor, ben de İtalyanca konuşmuyorum. Bu yüzden vücut dilini çok kullanıyoruz.

“Yaş kaç?” diye sordum Angelino’ya ilk gün, sözlerimi yüz ifadelerimin gücüyle pekiştirerek.

“İki yüz elli!” diye cevap verdi.

Şimdi de, acaba beni gerçekten yanlış mı anladı, diye düşünme noktasına geldim. Bir domuz yavrusunun pembe tenine sahip ve vücudunda tek bir kıl olmadığı için daha da pembe görünüyor, saç yok, kaşı yok, mavi gözlerini örtecek kirpikleri bile yok.

Angelino her şeyi yapmayı biliyor. Her şeyi yapıyor. Sanırım gemiyi harekete geçirmek yeterli. Yıldırım hızıyla gemi direğinin tepesinde. Tüm tayfa için yemeği pişiren o. Çaparileri ve ağıları hazırlayan o.

“Siz ihtiyaç olursa, deyin ki Angelino!”

Ve böylece bir alışkanlık doğdu. Ne sebeple olursa olsun Angelino’ya seslenmek yetiyor ve Angelino her daim orada.

Diğerleri şekilden şekile giriyorlar, işi yeni yeni öğrenen en genç miço hariç. O yakışıklı, yumuşak ve diğerleri tarafından hor görülüyor, tıpkı Praksiteles’in genç delikanlıları gibi ve adamlarının karaya çıkıp da bulamadıkları zevkleri onlara sağladığından şüpheleniyorum. Herhalde bu sebeptendir ki, takatsiz bakışlarla uzun siyah kirpiklerini kırıştırarak denize bakmaktan başka hiçbir şey yapmıyor, katıyetle hiçbir şey.

Özünde hâlâ çok şairane, öyle değil mi? Ve şimdi uskunayı, en azgın denizlerde dalgaları gururla aşarak ve kalabalık limanlara yanaşırken hayal edin.

Başka bir şeyden bahsetmeden evvel, size vardığımız bir noktadan bahsetmek istiyorum, yalnızca birinden, söz veriyorum. Porquerolles Adası-Cenova noktasından, mesela, *Ponente*'nin hikâyesi diye adlandırabiliriz bunu.

Bu kelime size bir şey ifade etmiyor mu? Bana da etmiyor-du ama bundan sonra unutmayacağınıza size temin ediyorum. *Ponente*, İtalyanca, batı rüzgârı anlamına geliyor. Ve Porquerolles'ten Cenova'ya gitmek için batı rüzgârı gerekir. Tahmin etmeye başladınız mı?

Olayları –böyle diyebilirsek!– günbegün anlatacağım ve bu deniz parçasını benim kadar siz de tanıyacaksınız.

27 Mayıs, akşam on birde, Angelino yıldızlı gökyüzüne bakarak doğruluyor:

“*Ponente*, bayım! Biz gitmek...”

Batı rüzgârı henüz burada değil ama madem Angelino birazdan olacağını söylüyor, demir almaya başlıyoruz, bu da bir saat boyunca beş adamın bedenlerindeki tüm sıvıyı terle boşaltmak suretiyle bocurgatı çevireceği anlamına geliyor, o esnada köprü-nün üstündeki genç kızlar şiir gibi gözlerle bizi izliyor.

Gece yarısı, minnacık limanın dışındayız ve gerçekten de hafif bir esinti bizi doğruya doğru itiyor.

“Yarın akşam, Cenova!” diye yemin ediyor bu esintinin coşacağını öngören Angelino.

Sabahın üçü veya dördünde büyük bir şehirde gezmişliğiniz varsa ve tiryaki bir gececiyseniz, gölgede kayan tüm siluetleri tanımaya başlarsınız.

Geçe kalmış, gelip geçen ender insanlar haricinde, iki çeşit insan vardır: ilki şehirde hayatın devamını sağlayan güçlü ve ciddi insanlar grubu; bir gaz kaçağı veya yeni bir metro için yerleri kazan işçiler, hallere giden sebze yetiştiricileri, görev başında olan

polis memurları, işe giden demiryolları teknisyenleri. İkinci grup ise, yalnızca gece dışarı çıkan ve geceyi yaşayanlardan oluşur.

Denizde de aynı şey.

Kıyidan dört veya beş mil açıktaki yol almaktayız, uzaktan fark edilen bir fenerin yanıp sönererek aydınlattığı bir yoldan gidiyoruz.

İlk bakışta, yakınımızda hiçbir şey yok. Oysa...

Birdenbire sesler duyuyorum, çok yakınımızda, oysa ki ortalıkta en ufak bir ateş yok.

“Balıkçılar!..” diyor Angelino.

Ve birkaç gün Porquerolles’te kaldığım için anlıyorum. Yasak olsa da bu bölgelerde büyük ağlarla balık avlanıyor; adanın fazla yakınında ve bu yüzden kesinlikle ışıkla işaret vermiyorlar.

Bir kayığın, ufak kürek hareketleriyle, balık dolu küçük bir koya yavaşça kaydığını da biliyorum. Suyun ipeksi sesini duyuyoruz. Angelino, “Dinamit!..” diyor.

Doğru. Birazdan birisi suya, yüzlerce ölü balığı denizin yüzeyine çıkaracak bir karton dolusu dinamiti atacak. Bu kimliği belirsiz, gölgeden ibaret kişi, şehrin duvarlarını tırmanan şu gölgelere benziyor. Ama kimin gölgesi? Porquerolles’te yaşayanlardan hangisinin?

Belli bir mesafede üç küçük ateş parlıyor, namusluların ateşleri, metroyu yapan yol işçilerinin veyahut yollara katran dökenlerin maltızı gibi: üç sürtme ağı balıkçı teknesi ağlarını sürüklüyor.

Oysa onlar da yasak bir alanda çalışıyor ve karanlık ufku inceliyorlar.

Avlanma bekçisinin Ciotat’ta olduğu işaret edilmişti. Peki ya bir anda o da bu taraflarda bir tur atmaya heveslense?..

Çevresinden dolaştığımız adada insanlar, yani iki-üç kişi, şimdiden çam ormanlarının içinden yol almaya başlamışlardı: bunlar oltayla avlananlar, gözüpek emekliler, balık tutabilecekleri yer

diye belirtilen yere, sabahın ilk ışıklarında varmak isteyen tatilci iyi burjuvalar.

Termoslarının içinde sıcak kahveleri, yer kaplayan bastonları, katlanabilen sandalyeleri, canlı balık havuzları, balıkçı kepçeleri var, daha ne saysam?

Karada, ışıkları yanan binalar çoğunlukla kumarhaneler. On kişi oynuyor. Üç kişi dans ediyor. Elli hizmetkâr ve krupiyeler ise esnemekle meşguller. Kriz ânı! Angelino direğin tepesinde. Kaptan uyuyor.

“*Ponente!*”

Doğru. Esinti kuvvetlendi ve gemi fosforlu suyu kaldırarak altı düğümünden boşalıyor.

Bundan iki sene evvel *Angkor*’un güvertesindeyim, tam da Napoli civarında gecenin karanlığında yol alan bu yolcu gemisi bir uskunayı ikiye böldüğü sırada. Sahneyi hayal edebiliyor musunuz? Yolcular şok içinde uyanmış, özellikle düdük ve ateşli emirlerin sesleriyle: denizcilerin boşuna aranan bedenleri.

Hepsinden de öte komutanın trajik yüz ifadesi:

“Konum bildiren lambaların yanmadığından eminim!”

Geçmiş olsun! Bir komutan kazaya sebep olduğu zaman haklı olsa dahi kapının önüne konuyor.

Ve bugün, uskunanın güvertesinde olma sırası bende. Angelino’yla acemice sohbet ediyoruz ve birdenbire yüz metreye yakın bir mesafeden yeşil ve kırmızı iki ışık fark ediyorum, tam arkamızda: dosdoğru üzerimize gelen bir gemi. Çığlık atıyorum. Angelino çığlık atıyor. Bir liman feneri arıyoruz, bulamıyoruz. Cankurtaran düdüğü arıyoruz, yerinde değil. Ve şimdiden yolcu gemisinin köprüsündeki denizcilerin seslerini işitiyoruz.

Nihayet bir elektrikli lamba bulmamız tam bir tesadüf, salladığımız gariban, ufak bir cep feneri hayatımızı kurtarıyor.

Gemi manevra yapıyor, iskeleden kavis çiziyor, yirmi metreden az bir mesafeyle yanımızdan geçiyor, barın terasında birç oynayan insanlar görüyoruz, biraz uzağında dans eden çiftler var.

"Dollar Line!" diye açıklıyor oyunu Angelino.

Dolar çizgisi. Dünya turu yapan yolcu gemileri. Heyecan içindeki yolcular küpeşteye yaslanmış bizleri hayranlıkla süzüyor, içlerinden yelkenlilerin çok daha şairane olduğunu geçiriyorlar.

Ben konum bildiren ışıkların yandığından emin olmak için bakıyorum. Yanmıyor. Korsanlar gibi körüz. Ve Angelino, aydınlatma için günde beş-altı franklık petrol gerektiğini açıklıyor...

Beş-altı frank! Tayfamdaki beş adamın masrafları, pilav ve domatesli makarna yiyerek günde on frankı geçmiyor bile!

"Ponente!.." Yarın, Cenova...

28 Mayıs. Tamamen sakın. Esintinin hızı yavaşladı veya gemiyi sarsan büyük bir dalga yelkenleri çarpıştırıyor. Deniz boş. Bulunmayan rüzgârı aramak üzere açıktan aldık. Yalnız bir sis bize Estérel'in orada, kuzeyde olduğunu işaret ediyor, kırmızı kayalıkları, villaları ve bir yanında Saint-Raphael, öteki yanında Cannes ile.

Bu durağan saatler boyunca ne yapsak beğenirsiniz? Duş almak yerine birbirimize kova kova su atıyoruz; patates soyuyoruz; Porquerolles'te aldığımız dana etini yiyoruz; gökyüzünü seyrediyoruz, sonra denizi; esniyoruz, biraz kestiriyoruz, bir bardak roze içiyoruz...

Nihayetinde, şairlerden özür diliyorum: iskambil oynuyoruz.

Akşam vakti, küçük ışıklar yine kıyı boyunca bize aydınlık bir yol oluşturuyor: Cannes, Nice... Daha uzakta, Villefranche, Monaco, Menton, Vintimille...

İki adım uzaktaymış gibi duruyorlar. Neredeyse, kumarhanelerin çaldığı müzikleri ve Monte-Carlo'nun krupiye seslerini duyabilirmişiz gibi geliyor:

“Hiçbir şey olmuyor...”

“*Matino, Ponente!*” diye söz veriyor Angelino, Porquerolles’teki adamımın olumluluğuna sahip.

Hoşuma gittiği sürece sorun yok...

Bundan bir süre evvel, bir çingene karavanı kasabama geldi, daha doğrusu kasabamın sınırına, zira otoriter bir pankartla durdurulmuştu: *Göçebelere günübirlik geziler yasaktır.*

Bir ay boyunca, aynı karavan her yerde karşıma çıktı, komşu köyün girişinde, sonra sağda, solda, bir tarlanın kenarında, bir ormanın kenarında. Kendi kendime bu bölgede ne işi olduğunu soruyordum ve cevabını öğrendim.

Hiçbir şey yapmıyordu! Muhtar ve jandarma onu bir pinpon topu gibi birbirlerine yollayıp duruyorlardı. Kimse onu istemiyordu. Dolayısıyla ortalıkta dört dönüyordu, bıkmadan, ne bu çemberin içinde kalabiliyor, ne de dışına çıkabiliyordu.

Gün boyunca bu insanlar, bir yerden bir yere giden, yoldan geçen zengin arabaları görüyordu. Bazen lüks bir araba duruyordu ve güzel bir kadın göçebelerin fotoğraflarını çekiyordu.

“Ne kadar da şairane!..”

Biz de şairaneyiz. Fakat elbette...

Sabahın ikisinde, varla yok arası bir esinti bizi her şeye rağmen San Remo’ya kadar itebildi.

Yatıyorum. İki saat sonra çekilen çapanın gürültülü sesiyle uyanıyorum. Kendimi İtalya’da zannediyorum ve köprüye çıkıyorum.

Menton’dayız! San Remo’ya varabildik mi? Her neyse. Esinti gitmemizi engelledi ve geri dönmemiz gerekti. Dahası, Menton’a kıl payı girebildik. Bir an için, Nice’e kadar geri dönmemiz bile söz konusu olabilirdi.

29 Mayıs. Yarın, *Ponente!*

Karaya varabileceğimize inanabiliyor musunuz? Rüzgârı bekliyoruz, hayret edilesi bir şey! Vaktimizin tamamını burnumuz

havada, rüzgârgülünü gözleyerek geçiriyoruz ve böylece üç gün geçiriyor.

Bizimle aynı yolu yapmakta olan iki, üç, dört İtalyan uskuna, yine bizim gibi limana sığınmaya geliyor. Aralarından bir tanesi, kısa bir durgunluk ânı sırasında açığa savruluyor ve yirmi dört saat boyunca acınası bir halde sıraya yeniden girebilmek için uğraşmasını seyrediyoruz.

Alışıldığı üzere, kumarhanenin tüm müdavimleri limana ufak bir tur atmaya geliyor ve fotoğraf çekiyorlar. Gemiler o kadar güzel ki!

2 Haziran. *Ponente!* Gidiyoruz. Kaçıyoruz. Yirmi küsur mil yol alıyoruz, derken rüzgâr dönüyor ve bizi geri dönüp San Remo'ya sığınmaya zorluyor.

Dolayısıyla, demir atıyoruz ve rüzgârı bekliyoruz!

3 Haziran. Rüzgârı bekliyoruz.

4 Haziran. Rüzgârı bekliyoruz.

5 Haziran. Rüzgârı bekliyoruz.

6 Haziran. Rüzgâr!

Hatta fırtına. Ama doğru yöne esen bir fırtına, birkaç saat içinde bizi Cenova'ya taşıyor. Angelino ısıldıyor.

Bella!.. diye her fırsatta tekrar ediyor, geminin iki yanında akan suyu göstererek.

Bir vapur bizi geçiriyor, bembeyaz. Bir yat, sahibi de orada, M. Lebaudy, kaymak tabakadan kendisi. Bizim hurdalar taşıyan garibanlar olduğumuzu düşündüklerinden selam vermiyorlar.

Cenova'da, limanda antika bir yat daha var; bundan iki yüz sene evvelin firkateynlerini kopyalamış, siyah gövdesinde altın çizgileri, yaya köprüsünün önünde paspası, kaptanlar gibi yakışıklı denizcileri ve koltukta oturan yaşlı bir adamı var.

Bu yaşlı adam, İngiltere kralının amcası, her sene yaptığı gibi, tiksinden, yine aynı küçük gezintisini yapıyor. Çok uzağa gitmiyor. Yatlar asla çok uzağa gitmez, zira denizde fazlaca sallanır ve kirlenirler.

Güzel bir limanda palamar bağlıyor ve bir pankart asıyoruz: *Gemiye çıkmak yasaktır...* Kucığımızda bir kitapla katlanır bir koltukta oturuyoruz.

Bizler, bahsettiğim Rumenler gibiyiz. Bizi fark ettikleri anda yetkililer bağıra çağıra emirler yağdırıyorlar. İstedığımız yere palamar bağlayabileceğimizi sanmamalıyız. Dalgakırandan sırmalı bir tip, bize semafor gibi işaret veriyor. On beş dakika boyunca, çeşitli gemiler arasında havzada geziniyoruz ve sonunda suyun orta yerinde bize çapa attırıyorlar.

Karaya çıkmak için her seferinde kano kullanmamız gerekecek. Peki hâlâ karaya çıkmayı canımız istiyor mu? Zaten ancak birkaç saat sonra iznimiz olacak, önce sağlık kontrolü için gelecekler, sonra gümrük memurları, sonra polis, sonra kaptan ofisi, sonra...

Sonra iki günde üç-dört defa yerimizi değiştirecekler, tıpkı Rumenler gibi, çünkü yelkenliler çok yer kaplıyor ve izinler için çok para ödemiyorlar. Bocurgatı çevirmek her seferinde tayfanın bir saatini alıyor. Fakat şikâyet etmiyorlar. Üniformaya ve armalı kaskete karşı bir saygıları var.

Nihayet, çingeneler gibi bizi limanın ortasında neredeyse birbirimize yapışık bir halde apar topar bir araya getiriyorlar. Toplamda on beşe varan üç direkli, dört direkli ve uskunalardan oluşuyoruz.

Dört direkli, savaş esnasında orduları canlandırmak için Amerikalılar tarafından inşa edilmiş. Şimdi elinden geldiğince son demlerini yaşıyor.

Odun kömürü dolu bir uskuna, kıyının küçük limanlarında bunları satacak.

Bir arada bir adacık meydana getiriyoruz. Ateşli havasıyla ve azametiyle büyük bir liman etrafımızı çevreliyor. En lüks İtalyan uskunası; *Rex*, bu akşam New York istikâmetine doğru yelken açacak. İskandinav, Yunan, İspanyol, Alman pavyonları var. Ünlüler, meşgul karıncalar misali, güzel giyimli bir yığın insanla bir binadan diğerine gidiyorlar.

Arkamızda, önceleri Alman olan, sonra savaş bitince Fransa tarafından alınan, sonra da İtalya'ya satılan bir yolcu gemisini parçalıyorlar. Sağlam parçalarından modern bir gemi çıkar muhtemelen. Zira hiçbir şey israf olmaz.

Şehir?... Arkamızda kaldı. Onu duyuyoruz. Onu kokluyoruz. Fakat ne demeye oraya gidelim ki?

Kargoların ve yolcu gemilerinin tayfaları gidiyor, çünkü onlar sendikalar ve her şeyleri olan bilinçli ve organize olmuş "iş çözücüler".

Bizim yelkenlilerden oluşan adacığımız için aynı şey söz konusu değil. Köprüde yemek yiyoruz, beyaz şarap dolu azıklarımızı veya hasırlı şişelerimizi değiş tokuş ederek bir güverteden diğerine bakışıyoruz.

Cenova'da değiliz. Büyük bir limanda değiliz. Dinlenmeye çekildik, Charenton'daki veya farklı kanalların kenarındaki mavnalar gibi.

Gece vakti, bir gitar, önce çekingen birkaç nota tıngırdatıyor. Daha da çekingen bir ses ona cevap veriyor.

Aruk birbirimizi görmüyoruz. Birbirimizi tanımıyoruz. Fakat beyaz şarap ortalıkta dolanıyor. Küpeştelere gölgeler geçiyor. Başka sesler o ilk sesi takip ediyor.

Orada, yatların limanında gramofonlardan caz tınları duyuluyor fakat burada, *Rex* yola koyulurken, karanlık yüzünden artık ayırt edemediğimiz onlarca adam bitmeyen bir koroya karışmış hâldeler.

“Ne kadar da şiirsel!” diyor olmalı, fitilli beyaz pantolonlu kocasının koluna girmiş iskelede gezen ufak tefek bir hanım.

Yalnızca beyaz şarap kaldı. Şarkıcılar içiyor. Sesleri yükseliyor. Sabahın üçünde hâlâ uyumuyorum ve gürültü hâlâ devam ediyor.

Buna rağmen, sabahın erken saatinde uyandığım zaman, geriye üç dört yelkenlinin kaldığını görüyorum. Diğerleri bilinmeyen istikâmetlere doğru yol almış. Benim de canım gitmeyi o kadar istiyor ki, uskunanın kasarasındaki bir kovada yıkanmakta olan Angelino’ya soruyorum:

“*Ponente?*”

Ona soruyorsam, evet diye yanıtlayacağını bildiğimdendir. Ponente geri gelmiyorsa ve San Remo’ya veya Menton’a dönmemiz gerekiyorsa, ne yapalım?

3

Bundan birkaç sene evvel, Hollanda’da bir limanın dibinde boşa çıkmış eski bir geminin sintinesinde baştan sona bir roman yazdım. İşçiler kalafatlamak için yatımı ele geçirmişlerdi ve hayatımı zindan ediyorlardı. Dolayısıyla daktilomu ve kâğıt stoğumu alıp, içinde otuz santimetre su ve fare kabileleri olan gemi enkazını evim ilan etmiştim. Üstünde kazazedeleri oynadığım adacık, üç-dört eski kasadan meydana geliyordu.

Eğer bugün bunu aklıma getiriyorsam, bir o kadar acayip bir yerde yazmakta olduğum içindir. Gemim, yalnızca onun ve iki balıkçı teknesinin sığabileceği, Elba Adası’nın minicik limanında çapa atmış. Kasabada yaşayan insan sayısı iki yüzü ancak

buluyor. Tepelerle çevrili, şimdiden dalları üzümlerden ağırlaşmış bağlar denize kadar iniyor, nerdeyse hiç bakım görmemişler, anlaşılan köylüler sadece güneşe güveniyorlar. Ekimlerde, evlerin konumlarında hiçbir düzen yok. Kötü otların arasında lahanalar büyüyor, sırtlarına semer vurulmuş eşekler, Rus keçileri eşliğinde ortalıkta geziniyor. Hava, herkesin yol kenarlarında toplayabileceği, olgunlaşmış incirlerin yumuşaklığında.

Gemimi bıkmadan usanmadan tekrar tekrar boyayan tayfalar tarafından kovuluyorum, bir kayanın tepesinde inşaatı devam eden bir ev buldum.

Tam bir ev bile değil. Yalnızca bir odası var. Duvarları ve çatısı bitmiş, fakat henüz ne penceresi, ne kapısı, ne de yer döşemesi var.

“İnşaata devam edilmiyor mu?” diye sordum, kum yığınlarını, çimento torbalarını ve üst üste yığılmış parkeleri göstererek.

Ve tanımaya başladığım bir gülümsemeyle karşılık veriliyor; tam olarak hüznü olmayan, tamamen mütevekkil değil fakat isyan da içermiyor. Bu gülümseme demek oluyor ki, ilerde bir gün devam edeceksek ederiz, öyle değil mi? Yani olur da eğer para gelirse.

Côte d’Azur’de, otel işletmecilerinin, barmenlerin, krupiyelerin aşağı yukarı benzer bir gülümsemeleri var, biraz kasılmış, zira espadrillerle gezemiyorlar, öğle vakti dalgakıranın sıcak taşlarında uzanamıyorlar ve bir avuç pilavla beslenemiyorlar.

Hadi ama! Cannes ve Deauville’in büyük ustadı, bundan iki ay önce bana demişti ki:

“Size üç kuruşa kumarhanenin bütün imkânlarını sunuyorum!”

Ve bir gemi aradığım duyulduğu için, tonlarca mektup ve ziyarete maruz kaldım.

Cannes’ın limanını bilirsiniz, hani dünyanın en güzel yatlarının dolup taşıdığı?

Büyük yolcu ve yük gemileri kadar görkemli, altı-yedi milyon değerinde olanları da var, altı metrelik ufaklar da, gerçek mücevherler, değerleri iki yüz bin, üç yüz bin franktan aşağı olmayanlar.

Bir teklif sunun! Buranın ultra hızlı şampiyonu, her biri üç yüz beygir çeken Hispano marka çift motorlarıyla fiyatı yirmi bin frank civarında. İki veya üç yüz kâğıdı sökölün, iki milyon değerindeki çok lüks iki direkli yelkenliyi götürürsünüz – bu da bir konuşma biçimi.

Villalar satılık. Otomobiller satılık. Côte d’Azur satılık. Ve vizon deriler ve mücevherler ve güzel hanımların incileri de.

İçinde yazmakta olduğum, ne kapısı ne de penceresi olan ve belki de hiçbir zaman olmayacak olan virane, kasabanın bakkalına ait. Yani eğer bakkallar bile batık durumdaysa...

Karşımda, mazgal işlevi gören deliklen, emsalsiz bir çerçevenin içerisinde hayal edilebilecek en güzel evlerden birini görüyorum. Denize uzanan bir kıyılığın üstünde duran ihtişamlı bir yapı ve çevresinde, sihirli bir şekilde, Akdeniz’in tüm esanslarını kavuşturan yemyeşil bir park yapılmış.

Dün akşam daha da yakından gidip baktım. Maalesef ferforje parmaklıklardan paslanmış! Yollarını yabancı bitkiler bürümüş. Saçakları çürümekte. Fırtınada darbeler yemiş duvarları yer yer dökülmüş.

“Sahipleri ölmüş herhâlde?”

“Hayır, her sene geliyorlar.”

Fakat bekliyorlar, bakkal gibi, herkes gibi...

Boğaz’da, orada, Akdeniz’in diğer ucunda, bunun neredeyse aynısı olan bir çerçevede, *yalı* denen ahşaptan yapılmış evler var. Eski Türkiye’nin tüm ihtişamını oluşturunuyorlar, genellikle hepsinin elle ince ince işlenmiş, koridorla ayrılan *baremlik* (kadınların evi) ve *selamlık* (ev sahibi erkeğin evi) bölümleri var.

Tarihteki ünlü büyük vezirlerden birinin torunu olan bir arkadaşım, ailesinin *yahılarını* göstermişti. Hepsi harikulade halılarla, müzelere layık biblolarla doluydu. Birçok şeyin yanı sıra, üç bin mumluk kristal bir avize gördüm, gerçek mumlar elbette!

“Avizenin üç bin mumunu yakmak için kaç hizmetkâr gerekir hayal edebiliyor musunuz?” diye mınıldanmıştı arkadaşım.

Yahılar satılık. Veya sanlık bile değiller, çünkü alıcı bulamayacaklarını biliyorlar. Ve büyük vezirin torunu Pera'daki eşyalı bir odada, demirden bir karyola ve çam ağacından mobilyaların arasında cimrice yaşıyor.

Boğaz'da, ince minareleri olan eski camiler gösterdiler.

“Birini ister misiniz?” diye soruldu bana.

Tabii ki! On bin, yirmi bin frankla bir camii ve onu çevreleyen arsayı satın alabilirsiniz.

Satılık olmayan ne var? Yine yazmaktayken, penceremden uskunaların geçtiğini görebiliyorum. Üç direktiler, çünkü İtalya yelkenli denizcilikte sadık kaldı. Eski gemiler değiller. Çoğu son on yılda, kalın meşeden yapılmış.

Sadece yeni bir yelkenli takımı, en az elli bin frank ediyor. Gemilerin kendileri ortalama iki yüz elli bin ediyordur.

Eğer motorları varsa, otuz bin, kırk bin, yüz bin franga alabilirsiniz.

Kuzey ülkelerini tanırım. Enflasyon zamanında Almanya'da yaşadım. Maden kömürü işletmelerinin ve yüksek ısı ocaklarının kapanışlarını gördüm.

Orada, katı yüz ifadeleriyle insanlar güçlü bir ümitsizlikle, hastalıklı zevklerin çalgunluğuyla, kasvetli bir yılgınlıkla hareket ediyor.

Orada, özellikle “kriz” deniyor.

Oysa Akdeniz'de kriz lafı geçmiyor. Başkaldıran kimse yok. Kadere lanet edilmiyor. Ne ümit var ne de ümitsizlik.

Acaba daha az acı çekildiği için mi böyle?

Güneşin birkaç haftada ekinleri büyüttüğünü, bağları olgunlaştırdığını, her yerde yaşamı çoğalttığını görünce buna inanabiliriz.

Ama sanırım bu bir Kuzeyli'nin yaklaşımı.

Ben kendi adıma İncil'i tekrar okumayı tercih ediyorum. Daha o zamanda, yedi besili inek ve yedi zayıf inek söz konusu değil midir? Daha o zamanlar yine aynı derin, mavi suların etrafında, fetih için değil de yemek bulmak için gezinen halkların arayışı değil midir konu?

Aziz Yusuf'un tüm serveti eşeğiydi ve ben bunu Nil Nehri boyunca gezerken, bir eşeğin gün boyunca ekinlerin sulanması için kuyudan çekilen suları taşıdığını, sonra da bütün bir aileyi, babayı, karısını ve çocuklarını sırtlayıp bir de dişiye bebeklere süt verdiğini gördüğümde anladım.

Burada, küçük İtalyan adasının üstünde, eşeklerin durumu aynı ve her biri sahiplerinin en büyük sermayesi.

Yeri gelmişken! Bütün fark da bu değil mi? Yukarı çıktıkça, geldiğim yerde, kuzeyde, insana güçlü atlar, verimli inekler lazım, atlara iyi yulaflar, ineklere sağlam meralıklar lazım.

Akdeniz'in çevresinde, doğusunda olsun, batısında olsun, Afrika'da veyahut Avrupa'da olsun, ne üdüğü belirsiz şeyler otlayan, devedikenleri, kuru otlar ve gökyüzü su vermeyi istediğinde su içen eşekler, koyunlar ve keçiler var.

Bir eşeğin neşeli olduğu söylenemez. Fakat mutsuz olduğu da iddia edilemez. Yolunda gidiyor sadece, o kadar görmüş geçirmiş ki artık hiçbir şeye karşı bir duygu hissedemeyen yaşlı filozof misali sabırla ilerliyor. Eğer açlık işkembesine vuruyorsa, bağırmanın hiçbir işe yaramayacağını biliyor ve Tanrı'nın inayetinin

daha merhametli olmasını bekliyor. Eğer susamışsa ağlayıp sızlanmalarının bulutları delemeyeceğinin farkında.

Büyük vezirin torununun ağzından asla kederli bir söz çıkmadı. Ve ona iki yüz bin franga mâl olmuş yelkenliyi bana yirmi bin franga satan adam, kaderi konusunda kendisini bana acındırmadı.

Daha dün gece, sabaha kadar çalışıp kasalar ve ağlar yerleştiren bir balıkçı gördüm. Deniz fırtınalıydı. Batacağına şahit olacağımdan korktuğum, düz tabanlı bir kayığı vardı yalnızca.

Ona bu sabah kasabanın yegâne yolunda rastladım. Elinde bir sepetle kapıdan kapıya gidiyordu.

“İyi balık tuttunuz mu?” diye seslendim.

Ne evet, ne hayır dedi. Bana içinde bir müren balığının bulunduğu sepetini gösterdi, kırmızı ve sarı benekleri olan yılan şeklindeki bir balık bu, Neron’un Hıristiyanlarla beslediği. Müren bir kilo kadar vardı. Balıkçı onu on kûsur parçaya bölmüştü. Ve satmakta olduğu şey bu parçalardı.

Yeni Ahit, fakir balıkçılardan da söz etmez mi?

İşte! Burada biz İncil’in içindeyiz, Yeni Ahit’in içinde. Yüzlerce İtalyan, Yunan, Türk, Suriyeli, Ürdün’ü aşarak, mütemadiyen vaat edilmiş toprakları aramazlar mı? Büyük havzanın etrafında döner ve hiçbir zaman yabancı bir yerdelermiş gibi hissetmezler kendilerini, çünkü her yer aynıdır.

İhtişamla korkunç bir sefaletin karışımı... Öğlen su çarşaf gibi dümdüz ve kadifemsiydi ki iki saat sonra fırtına her yeri dövmektedir... Buğdaylar mucizevi bir şekilde büyüyor ve sıcaklık en kısa ota kadar her yeri kurutuyor...

Elba Adası’yla ilgili birkaç kelime söyledim size, yazmakta olduğum kasabayla ilgili, yeşile çalan iki kaya arasında küçük koyları, bağlarla kaplı yeşil tepelikleri ve sanki her gün, gün boyunca ortalıkta gezinen insanları var.

Birisine sordum:

“Peki ama adanın kaynakları nelerdir?”

Bana hayretle baktı.

“Bilmiyor musunuz? Burası İtalya’nın en önemli maden merkezlerinden birisi. Az kalsın gülmekten patlayacağım. “Maden” kelimesi bende o kadar farklı bir çağrışım yapıyor ki: yabancı manzaralar! mezar yolları gibi hüznü bir biçimde dizilen işçi evleri, sertleşmiş ve oerdcyse kindar sayılabilecek suratlar, her tarafta demiryolları, yapay tepeler, semaforlar, gökyüzünün kendisini karartan bacalar.

“Madenleriniz nerede?”

“Orada...”

Kesinlikle! Demir arığım limandan beş yüz metre uzaklıkta. Tepenin yalnızca bir kesiti, bir taşocağı gibi. Birkaç küçük vagon gidip geliyor. Bazen sakın havada bir paket dinamit patlıyor.

Temel kazaklarından yapılmış bir dalgakıran var, maden cevheri yüklü mavnaları almaya gelen ve onları karaya götüren römorkörler var.

“Yalnız, fabrikanız yok,” diyorum.

“Ne diyorsunuz? Yüksek ısı ocaklarımız var!”

Onları da gördüm, pek uzakta değiller. Her ikulade küçük bir vadide.

“Peki ama işçiler, işçilerin evleri?..”

Her tarafa dağılmış viraneler var, bahçesi, tavukları, bağları ve aile başına bir epeği olan.

Farklı hissediyor musunuz?

Bologna’dan, Ijmuiden’den, Emden’den sürükledikleri siyah ağları olan balıkçı tekneleriyle, morina balığı, yılanbalığı avcılarıyla ava çıktım, Atlantik Okyanusu’nun diplerinde barlam balığı avına çıkanlara da katıldım.

Gemide otuz, kırk adam, bir armatörün kararıyla gelen emirlerle denize açılıyor:

“Bu akşam çıkıyoruz...”

Paylaşımaya da o karzı veriyor, kim yüzde kaç alır.

Bu balıklar sendikalı. Proleterler. Döndükleri zaman, paralarını almak için hüzünlü bir yapının gişesinin önünde kıyuğa giriyorlar.

Tonlarca balık tutuluyor. Borsa kurları ve darbeleri söz konusu. Hatta bazen, gizemli sebeplerden ötürü, yakalanmış tüm balıkların denize geri atıldığı da oluyor, sebebi iki hafta boyunca ağlarla boğuşmuş olanlar için meçhul.

Buradaki kayıklar minicik. Dahası, bir tanesini iki veya üç kişi paylaşıyor.

Kumsalda veya dalgaların kayalarında oturan adamlar, günlerinin tamamını olta kancalarına sardalye batırmakla geçiriyor, yani çarparilerini bir tuzığa çeviriyor veya langust ve yılanbalığı yakalamak için kullanacakları sorgun ağacından yapılmış sepetlerine ahtapot parçaları yerleştiriyorlar.

Dahası, ışıkla avlanıyorlar, filikanın önünde kıvırtı bir ışıkla akşam denize açılıyorlar, böylece sepetlerine yakalanacak balığı kör etmiş oluyorlar. Kur yok. Borsa yok. Hafta sonu gelince bir gişenin önünde maaş almak yok.

Hal böyleyken, proletarya da yok.

Belki de bu yüzden krizden söz edilmiyor. Kriz, modern bir icat, tıpkı para değişimi, yükselen, inen hisseler, grev ve işten çıkarma gibi.

Tüm bu kelimelerin burada bir anlamı yok. Akdeniz’de, İncil’de olduğu gibi, besili ineklerle cılız inekler var, yokluk yıllarıyla bereket yılları var.

Biraz birinden, biraz diğerinden olması alışkanlığı var, yokluktan ve bereketten bahsediyorum. Aç kaldığında kimse kendini kaybetmiyor ve ambarlar dolunca kimse kendini göklere çıkarmıyor.

Tevekkül?

Sanmıyorum. Daha çok bilgelik derdim, kadim zamanlardan, atalardan istemsiz gelen bir bilgelik.

Kuzeyli bir adam toprak satın alır. Birinci sene, öküzlerle tarlayı sürerek elli bin frank kazanır ve bundan bir sonuç çıkarır:

“Bir traktör satın alayım böylece mantıken seneye altmış bin kazanırım.”

Bir sonraki sene iyi geçer ve istediği miktarı kazanır:

“Öyleyse, bir kamyonet satın alayım böylece seneye de yetmiş bin frank kazanayım.”

Fakat, söz konusu sene yalnızca dolu ve yağmur getirir ve traktörle kamyoneti yeniden satmak zorunda kalır, hatta toprağı ipotek etmeyi bile düşünür.

“Bu bir felaket!” diye inler adam, devlete dönüp şikâyet ederek...

Bu basit ironi için özür dilerim. Ama pencere yerine açılmış delikten, cebinde beş kuruş olmadan etrafta avare gezinen insanlar görüyorum, akşam yemeği için biraz makarnayla yetinirler.

Onları ilk gördüğümde, bundan yıllar evvel, kanımda kaynayan çalışkan ve endişeli karıncalar bir tur dönüvermişlerdi.

“Tembeller!” demiştim. “Açlıktan ölürlerse oh olsun onlara!”

O dönemde New York Borsası dünyayı yönetiyordu, Londra ve Amsterdam piyasalara hükmediyordu, Amerikalılar, Côte d’Azur’ün bütün villalarını satın alıyor ve Fransa’nın eski şatolarını parça parça söküp Ohio’da veya Wisconsin’de yeniden inşa ettiriyorlardı.

Bugün, Amerikalılar Côte d’Azur’ü terk ettiler, yatları satılık, hizmetkârları işsizlik maaşıyla yaşıyor.

“Kriz...” diye inliyorlar.

Burada, tekrar ediyorum, kriz lafı edilmiyor. Ve burada derken, Akdeniz dediğimiz bu mavi havzanın çevresinin tamamını

kastediyorum. Eski zamanların hayat tarzına geri döndük, hepsi bu. İyi dönemlerin ve kötü dönemlerin olduğu eski zamanlar, besili ineklerle cılız ineklerin olduğu, tıpkı doğada olduğu gibi.

Yalnızca büyük vezirin torunu değil keder içinde olan. Zengin Mısırlılarla tanıştım, koca vilayetlerin tamamına sahipler ama buna rağmen, yaşamak için bir sebep bulmakta zorlanıyorlar. Yolcu gemisinde, ikinci mevkide yolculuk eden ve gülümsemelerini yitirmemiş olan önemli Yunan toprak sahipleriyle tanıştım. Pera'da, oğullarının okuduğu Fransız üniversitelerinin parasını artık ödeyemeyen halı ve tütün tüccarı Yahudilerden bahsetmiyorum bile. Madem İncil'den söz ettim, bana da üstü kapalı konuşmam için izin verin.

Kuzeyin uskunalarının, yani okyanusunkilerin, katedralleri andıran sağlam direkleri var, demirden levhalar gibi ağır yelkenleri. Hava durumu merkezlerinin onlara söz verdiği düzenli rüzgârlara bağlılar...

Buradaysa, gemimin donanımı, bütün gemilerin donanımı, sanki gümüş bir ipe bağlı. İlk bakışta, en ufak rüzgârın bile hepsini darma duman edeceği sanılır.

Halbuki dağılmıyorlar. Fazlasıyla esnekler. Masallardaki saz gibi fırtınalarda kuvvetleniyorlar.

Müren avlayan balıkçım, belki önümüzdeki gece mucizevi bir ava denk gelir. Ama artık balığı gidip şehirde satabilmek için kamyonet satın almayacaktır, hatta eşek bile almayacaktır.

Ne yapar, hiç bilmiyorum. Ama —o da Akdenizli olan— deveyi taklit eder gibi geliyor bana, açlığı kalmayana dek karnını doyuracağını, susuzluğunu giderene dek içeceğini düşünüyorum, ta ki oruç günleri gelip de, geçmişin anılarıyla yaşamaya başlayana dek.

Kedersiz! Aklında, besili ineklerin her zaman geri geleceği, güneşin asla sonsuza dek batmadığı, her ilkbaharda eşeğin yiyeceği devedikeninin yeniden çıkacağı var.

Kafam karışık. Bende torbalar dolusu olan hikâyelerden anlatmak istiyordum. Maalesef! Posta beni her yerde takip ediyor ve dün, Latin medeniyeti ve Anglosakson medeniyeti hakkında fikirler getirdi.

Latin medeniyeti Akdeniz'dir.

Bu dönem göz önüne alınırsa, Anglosakson medeniyeti, geriye kalanı diyebiliriz...

Mücadele –o da eğer varsa– otlamakla yetinen eşekle yulaf isteyen atın arasında...

Mücadele –o da eğer varsa– mürenle yetinen eşekle...

Zorla çıkarılan meyvelerle kendi hallerinde çıkanların arasında...

Öğle uykusuna yatanlarla akşamları futbol oynayanlar arasında...

Kimliği belirsiz şirketlerle doğaya hükmedenler ile doğayı kahrolası yaşlı, bir anne gibi görenlerin arasında...

Aç kalmaktan korkanlarla zaten açlığa alışmışların arasında...

Nihayet, Kutsal Baba Tanrı'ya ve Muhammed'e inananlar ile onlar tarafından işgal edildiklerine inananların arasında...

Alfabetesini dünyaya kazandıran bu Akdeniz havzasını, üç veya dört kere boydan boya kat ettim.

Yeniden başlıyorum, neredeyse yanılmış olmamın umudunu taşıyarak.

Geçen gün yazıyordum: “Akdeniz demek...” “Akdeniz demek...”

O kadar çok şey ki, bugün felsefe yapmaya kendime izin verdim ama size söz veriyorum ki bundan sonra mesleğimin, Stevenson'ın dediği gibi, “hikâye anlatıcılığı” olduğunu asla unutmayacağım.

Eğer yanıyorsam ve *Kalpsiz Kadının Hikâyesi*, Paris'e vardığımda solmuş olursa yapacak bir şey yok. Yine de anlatacağım, çünkü o burada Epinal'ın manzaralarının parlak kırmızı şiirselliğini taşıyormuş gibi geliyor bana.

Başarılı olması için hikâyeyi illüstrasyonlarla anlatmak gerekir, deniz için saf bir maviyle, manzara için yeşille ve kan için kırmızıyla. Karakterlerin beceriksiz bir çizer veya bir çocuk tarafından çizilmesi daha iyi olur.

Birinci resim yeşil bir ada olur, küçükken hayal ettiğimiz gibi bir ada, yani tepesi göğe yükselen bir piramit gibi. Etrafında küçük dalgalarıyla mavi denizi.

Bir tek kara kalemle, adaya yaklaşan ve dumanı tüten bir vapur çizmek kaldı.

Tam olarak bu, mahkûmların götürüldükleri, İtalya'nın güneyinde kaynayan adalardan biri.

Piramidin tepesinde bir kale var.

Mahkûmları adaya götüren vapurun küpeştesine yaslanmış yaşlı denizci, efsanelerdeki gerçek denizciler gibi tütün çiğneyip tükürüyor, Robinson Crusoe'ya benziyor.

“Evet, bayım. Bu gördüğünüz bendeniz, bundan üç yıl evvel, *Kalpsiz Kadın*'ın kocasını adaya götürdüm.”

Gözlerini kısıp bana yan yan bakıyor ki onu tutkuyla dinlediğimden emin olsun.

“*Kalpsiz Kadın*'ın hikâyesini bilmiyor musunuz? Hiç işitmediniz mi? Bana, bayım, kendi kocası anlattı, burada, tam sizin bulunduğunuz yerde, ayaklarında demir prangalar vardı. Evet! Bayım... Bir denizciydi, memurdu, yakışıklı ve gençti ve de oku-

muş. Sevmediği bir kadınla evlenmesi için onu zorlamışlardı ve o da ona demişti ki:

‘Sana tek bir şeyi yasaklıyorum: denizde olduğum zamanlar beni aldatmanı. Eğer gururumu zedelediğini duyarsam, ben de senin kalbini yerim...’

Robinson Crusoe beni yine inceliyor, çünkü tam bu noktada dinleyicinin ürpermesi gerekiyor.

“Adam, ‘Kalbini yerim! demiş.’” diye tekrar etti iki sessizlik arasında.

Ardından, adanın tepesindeki kaleye bakıyor, kocanın yukarıda olduğunu ve dolayısıyla hikâyenin gerçek olduğunu bana hatırlatmış oluyor.

“İsterseniz onu görmek için izin bile alabilirsiniz... Böylece, denize açılıyor ve geri döndüğünde, aylar sonra, karısının gözlerinin içine bakıyor. Ve karısını gülme tutuyor. ‘Seni canım kimi istediye onunla aldattım!’ diyor karısı.

Adam hiçbir şey demiyor fakat ertesi gün karısı ölü bulunuyor. Adamı polis karakoluna sonra da mahkemeye çağırıp soruyorlar:

‘Karınız neden öldü?’

‘Çünkü kalbi yoktu!’ diye cevap veriyor adam.

‘Nasıl kalbi yoktu?’

‘Artık yoktu. Kalbini yedim...’

Daha uzun bir sessizlik oldu. Suyun üstünde hareler yapan bir tükürük fırladı. Bir-iki defa, köşeden bakış attı.

“Mahkemedeki insanlar ona inanmadılar. Kadının bedenini getirttiler, sonra da bir doktoru. Doktor kadının göğsünü açtı ve dedi ki:

–Burada, güzel bir resim gerekirdi, beyaz bir beden, bir miktar kan, etrafında hâkimler.–

"Ama bu kadının kalbi yok!"

O zaman adamın doğru söylediği anlaşıldı ve günlerini bu adada sonlandırması için hüküm giydi.”

Ağzımı açtım ve denizcinin bunu beklediğini gördüm, hikâyenin bu noktasında ağzını açıp karşı çıkmanın gerekli olduğunu anladım:

“Peki ama kalbini nasıl çıkardı?”

Bu sefer, acele etmedi, başkalarının onu dinlemediğinden emin oldu.

“Şeyden... Evet, bayım... Günah işlediği yerden... O yüzden doktorlar hiçbir şey görmemişlerdi...”

Vapur, mavi sularda beyaz izler ve gökyüzünde şatafatlı siyah dumanlar bırakarak ilerliyordu. Robinson Crusoe bıçağını bile-yerek eğleniyordu. Kendime rağmen gülümsüyordum ve bana bakmadan gülümsediğimi hissetti ve kendisi de gülümsemek için çabaladı. Başaramadı. Elinde değildi. Kafasını çevirmesine rağmen, ağırbaşlılığını koruyamıyordu.

“Bana inanmadığınızı biliyorum...”

“Yani bu fiziken olası değil...”

“Fiziken olmaz diye bir şey yok, çünkü size diyorum ki Kalp-siz Kadın’ın kocası buradaydı, bu gemide, ayaklarında prangalarla ve bana bütün bunları anlatan kendisiydi...”

Bunun üstüne yine gülümsedi, suç ortağı gülümsemesiyle göz kırptı ve biraz daha uzağa tükürdü.

Bu kadar.

Eğer *Kalpsiz Kadının Hikâyesi*’nden şüphe ediyorsanız veya sizi sıkılmışsa, size *Kuzenlerin Hikâyesi*’ni anlatacağım, çünkü bu sefer-kinin gerçekliği konusunda size kendim de garanti verebilirim.

Gemim bir limanda demir attığı anda, köprü karayla gemi arasında henüz yeni açılmışken kaptanın ilk işi Cenova’da güzel bir yazıyla boyattığımız tabelayı asmak oluyor, üstünde de yazan şu: *E vietato salire a bordo.*

Gemiye binmek yasaktır, demek oluyor. Bu önlem alınmazsa, demir attıktan üç dakika sonra köprü, müzeye sergi için para verip, sakın ve düşünceli bir havayla gezinenlerle, her yere bakan, her şeyi elleyen küçük erkek çocuklarıyla, daha büyükleriyle, adamlarla ve kadınlarla dolup taşıyor.

Böylece, bir gün Il Cavo'nun limanına geldim, tayfamin memleketi olan, yaklaşık dört yüz kişinin yaşadığı bir liman. Yazıya rağmen, daha on beş dakikadır oradaydım ki, adamlarının sayısının arttığını fark ettim. Ama meraklılar söz konusu değildi. Küçük bir erkek çocuğu patateslerimi soyuyordu. Çıplak ayaklı genç bir adam, pantolonunun paçalarını kıvrımış, kovalar dolusu suyla köprüyü yıkıyordu. Üçüncü bir adam, sanki ömrü boyunca bunu yapmış gibi balık ağlarımı tamir ediyordu.

“Kim bunlar?” diye sordum Angelino’ya.

“Cousino!” diye cevap verdi.

“Üçü de mi?”

“Evet!”

Kasabaya bir tur atmaya gittim ve geri geldiğimde, gemide çalışanlar on kişiye çıkmıştı, geminin dışını yıkıyorlardı, kaportaları boyuyorlardı, diğerleri benim için deniz ürünleri avlıyordu.

“Hepsi de kuzenlerin değıldir diye tahmin ediyorum!” dedim.

“Cousino, kaptanın ve genç tayfanın...”

Birisi bize meyve satmaya geldi ve karar vermemiz için mırıldandı:

“Kaptanın Cousino...”

Yemek vakti geldiğinde tüm bu *cousinoları*, tayfamla birlikte masaya oturmuş halde buldum.

Tayfama yemekleri için belirli bir miktar para verdiğimi ve dolayısıyla bu gönüllülerin benim hesabımdan değil, onlarınkinden yediklerini belirtmek lazım oldu.

Ertesi gün, sabahın ilk ışıklarında, tayfamdan iki üç kişi eksilmişti, ailelerini ziyaret etmekle meşguldüler fakat buna mukabil, var olan işçi sayımdan fazlası vardı. Yatağımı yapan kişi bir yabancıydı, rahat rahat, bana hiçbir şey sormadan, yine başka bir yabancı bez terliklerimi İspanya beyazı oluncaya kadar yıkıyordu, her yerde yabancılar vardı hatta içlerinde bir gün öncesinde görmediklerim bile vardı.

“*Cousino!*”

Özetlemem gerekiyor, yoksa bu şikâyet etmeye dönüşecek, *cousinolar*dan şikâyete. Il Cavo limanında on gün kaldım. Her gün böyle devam etti. Kanom hayatımda hiç görmediğim insanlar tarafından yeniden boyandı ve en ufak ihtiyaçlarımı önceden sezen başka yabancılarla balığa çıktım.

Bir akşam, açıklardan yaklaşan ve içinden gelen müziği etrafa yayarak ilerleyen bir kayık gördüm.

Gemiye yanaştığında, kendilerini öylece esintiye bırakmış, mandolinlerle ve gitarlarla kuşanmış beş, altı, sekiz adamla karşılaştım.

“Angelino!..” diye bağırıyorlardı bu adamlar.

Çok geçmeden hepsi güvertede sıraya dizilmiş, bir Napoliten romansı çalmaya başlamışlardı, aralarında kırmızı mayolu tenora gelince, kendini kaptırmış dizeler döktürüyordu.

“Bu nedir Angelino?”

“*Cousino!* Benim ve kaptanın *cousinolar*...”

Bir çığ gibi düştüler. Köprü hücumu uğradı. Her yeri kuşatmaya başladılar, korkuluklarda, ambarlarda. İskele meraklılarla dolarken yorulmak bilmez müzisyenlerim, sürekli yeni parçalar çalışıyorlardı.

Tıpkı *Kalpsiz Kadının Hikâyesi*’nde olduğu gibi, Epinal’ın resimlerinin saf çizgileri ve çığ renkleri lazımdı bana. Arka planda

günbatımı, gitarın üstüne hisli bir şekilde eğilmiş, siyah favorili genç âşık...

Kartpostallara kızıyoruz ama söz konusu Akdeniz olunca, kartpostallar da, insanları evler kadar büyük çizen o ilkel, eski İtalyan ustalar da haklılar.

Şiir ve müzik ne yazık ki insanı dünyevi şeyleri düşünmekten alıkoyamıyor ve endişeli bir şekilde Angelino'yu kenara çekiyorum.

“Bakın,” diyorum, “bu insanların parasını kim ödeyecek merak ediyorum, yalnızca müzisyenlerinkini değil ama sekiz gündür burada çalışan bütün bir ordununkini de.”

“*Cousino!*” diye tekrar etti, sorumdan şaşkına dönmüş ve cevabının fazlasıyla yeterli olduğundan emin olarak.

“*Cousino!*” anladık. Ama hayatlarını da kazanmaları gerekiyor... Bunu sanat aşkına yapmıyorlar herhalde.

“*Cousino!..*”

“Bu gitaristler mesela... Nereden geliyorlar?”

“Rio Marina’dan, burnun öteki ucundaki köyden...”

“Ve nereye gidiyorlar?”

“Herhangi bir yere! İşsizler. Çoğu hiçbir yere bağlı olmayan denizci veya tamirciler...”

“Müzik yaparak mı ekmeklerini kazanıyorlar?”

“Bizimle yemek yiyecekler... Geminin dibinde uyurlar, onlara örtü vazifesi yapacak yelkenin altında... Yarın onlara başka bir yerde yiyecek verilir...”

“Peki ya diğer *cousinolar*? Güvertede çalışmış olanlar ne olacak?”

“Onlara da yemek verilecek...”

İşte! Bu kadar basit. Hatta İncil'e yakışır bir hal. Her yerde kuzenleri var. Kuzenlerine yardım ediyorlar ve kuzenleri de onlarla makarnalarının yarısını paylaşıyor.

Bize iki saat boyunca serenat yaptıkları için müzisyenlere para vermek istediğimde, sert bir biçimde karşı çıktılar ve biliyorum ki ısrarlarım onları aşağılanmış hissettirdi.

Yalnızca yemek ve içecek istiyorlar. Ayakkabıları delik ama tertemiz beyaz pantolonları ve amiral kasketleri var.

Gemimden ayrıldıktan sonra, başka bir yerde çalmaya gittiler, kasabada, sonra başka bir yere daha ve gece güzel olduğundan, ay ışığında gitarlarını tıngırdatarak yeniden denize açıldılar.

Cousino...

Bu kelime artık bir nakarattan ibaret değil ve onu saygıyla telaffuz ediyorum.

Ekonomist değilim ama şu vakitte, ama yeri gelmişken şunu da sormamak elde değil:

“Neyle geçiniyorlar?”

Burada insanların çok fakir oldukları hususunda beni uyardılar. Onları kendi gözlerimle gördüm, özellikle limandaki dalgakıranın üstünde gezinen, balık tutan, demir toplanla oynayan on beşle yirmi iki yaş arası genç insanları. Ve hepsinin kusursuz temizlikte beyaz pantolonları vardı.

“Neyle geçiniyorlar? Çalışmıyorlar mı?”

“Çalışmıyorlar.”

“Karılarını doyurmaları gerekiyor ama?”

Cousino! Padre! Ve Mamma! Sizi temin ederim ki burada anlamları olan asıl kelimeler bunlar.

Altı, sekiz çocuklu ailelerde, fertlerin içinde her zaman çalışan birileri oluyor. Genellikle baba oluyor bu, çünkü büyük firmalar en yaşlı çalışanlarını işten çıkaramaz.

Bu da sonu gelmez makaroniyi ödemeye yetiyor. Hepsi bir yana, illa ki *cousinolar*! Bir oraya gidiyorlar, bir buraya. Nerede aile varsa! Yardım görüyor, bir bardak beyaz şarap içiyor ve bir kâse makarna yiyorlar.

Kır saçlı, gri elbiseli, yumuşak ve muzip balmışlı ve hayranlık uyandıracak kadar mükemmel Fransızca ve İngilizce konuşan yaşlı bir kadınla tanıştım.

Sürekli onu çocuklarla dolu bir butiğin eşliğinde otururken gördüğüm için, sordum:

“Çocuklar sizin mi? Torunlarınız mı acaba?”

“Onlar yeğenlerim...”

“Nasıl oluyor da bu kadar iyi Fransızca konuşuyorsunuz?”

“Tüm kışlarımı Nice’te geçiriyorum.”

“Peki ya İngilizce?”

“İki senede bir beş ya da altı ay New York’ta kalıyorum ve üç ay da Boston’da...” Bu alçakgönüllü butik bir servet mi saklıyordu?

“Nice’te başka yeğenlerim var, kuaförler... New York’taki yeğenim bir restoran sahibiyle evli... Boston’da...”

Cousino! Bu şekilde onlar yalnızca İtalya’ya sahip değiller ama dünyanın her yerinde bu böyle. Ve benim yaşlı hanımcağım, dul kalmış ve çocuksuz, her yerde aynı şekilde karşılanıyor.

Çok sade bir karşılama bu, duygusal olmayan. Ne hayırsızlık söz konusu, ne de duygusal bir taşkınlık. Aynı kasabadanız, aynı ailedeniz ve bu yetiyor. Birbirimize yardımcı oluyoruz. Minnet bile söz konusu değil.

*Hodie mihi, cras tibi...**

İlk günlerde, bu kadar çok yabancının gemimi istila etmesi beni öfkeliendiriyordu.

* (Lat.) Bugün bana, yarın sana. (y.n.)

“Tayfa olarak altı adam aldım, kabile değil!” diye homurdanıyordum.

Yanılan bendim. Altı adam tutarak, altının altı katı ve onun da altı katı kadar adam işe alıyordum... Tayfaların kasabalarından gelen erkek kardeşleri, kuzenleri ve işsizleri kadar adam.

Utunarak ekliyorum ki, benden hiçbir şey istemediler, kendi taslarını paylaştılar, benimkini değil.

O kadar ki gereksiz ve bencil tabelamdan yüzüm kızardı.

Şu anda, işimi görenlerin sayısı on ya da on beş kişi kadar ve ben yalnızca altısına ödeme yapıyorum.

“Cousina...” diye bana takdim ediyor Angelino.

Onlarla tanışmaktan vazgeçiyorum. Her gün değişiyorlar. Ne diyorum ben? Her saat değişiyorlar.

Ve bu yüzdendir ki bu huzurlu kasabayı, temiz ve güleryüzlü insanları gördüğümde şunu fark ettim:

“Ama burada mutsuz değiller ki! Peki neyden geçimlerini sağlıyorlar?”

Kabileden, İbrahim dönemindeki gibi! Belki de bana sürekli İncil’e geri dönmenin bir saplantı olduğunu söyleyeceksiniz. Onu daha yeni anlamaya başladıysam, yapabileceğim bir şey yok.

Beni her zaman sarsmış olan bu adamların ve kadınların huzurunu da yeni anlamaya başladım; yolcu gemileriyle yapılan uzun yolculuklar esnasında, sonsuza dek geminin ön kasarasında kalan, bir bocurgatın yakınında veya bir şala sarılmış halde yatan, çocuklarını emziren veya hukukla ilgili ağır bir kitap okuyan, kasede nohut yiyen ve akşamları bir gitaristin etrafında toplanan bu insanların huzurunu.

Birinci mevkideki güzel harımlar köprünün tepesinden onlara biraz da içleri ürpererek bakıyor.

“Bir bebekle nasıl böyle yolculuk edilir?”

“Bu zavallı insanların hâli ne olacak? Hayattan ne bekliyorlar?”

“Gece soğuktan ölüyor olmalılar...”

Oysa bazı akşamlar onlara imrendiğimi hatırlarım, bir örtüyle doğru dürüst sarınamasalar bile aynı ailenin üyeleriymişçesine birbirlerinin yanına sıkışıyorlardı. Ve bebek elden ele geçiyordu. Kendini en sıcak hisseden onu kucağına alıyordu. Fırtına olduğunda, en az hasta olanı diğerlerine bakıyordu. Buna ek olarak, onlarla aynı ırktan, aynı memleketten veya aynı kasabadan olan birkaç hizmetçi, birinci mevkinin masalarından artanları önlüklerinde onlara taşıyordu.

Göçmenleri anlamıyordum ya da belki de onları karanlık bir Rus romantizminin penceresinden görüyordum.

Bugün, kaderleri beni artık korkutmuyor. Nereye gidiyorlar? Hainaut’nun ya da Ruhr’un kömür madenlerine mi? Kuzeyin iplik fabrikalarına mı?

Orada veya burada, geldiklerini görünce şaşırmayacak olan ve onlara masalarında bir yer ayıracak *cousinoları* olacaktır. Ne diyorum ben? Genellikle onları çağırmış olan zaten o *cousino* oluyor. Yabancı bir şehre gittiğimizde, bizi alıştıığımız çevreden koparmak için, lüks otellerde her şeyi ona göre hesaplıyorlar. Tarafsız bir alandayız, her yer aynı, oda hizmetçisinin düğmesi aynı, aynı baş garson, aynı yemekler ve aynı ceketli resepsiyon görevlisi.

Göçmenlere gelince, nerede olurlarsa olsunlar, onlara Ceno-va’yı, Milano’yu, Atina’yı ya da İzmir’i hatırlatan mahallelerde bir aile olarak bir aradalar. Ve bu mahallelerde, Amerika’da olsun, Paris’te veya Almanya’da, kendi sokaklarının kokularını, bir kunduracının küçük dükkânının tepesinde *cousinolarından* birinin ismini, gümüşî badem şekerleriyle ilk kudas ayini pastasını ve bando eşliğindeki cenaze törenlerine kadar her şeyi yeniden buluyorlar. Kendi kendinize bunun farkında olabilir misiniz?

Akşamları Paris'te, büyük belediye binasının çevresinde gezerken, İtalya'nın bütün *cousinolarına* rastlarsınız. Ve eğer Yunanistan'a yolculuk etmek isterseniz, Cadet Sokağı'nda patlıcan ve kabak yahnisi, kızarmış kuzu ve yaprak sarma kokan birkaç restorana girin.

Londra'da aynısıyla karşılaşsınız. Ve başka her yerde... Akdeniz bir yerlere göçtüğü zaman, kokularını, baharatlarını, gitarlarını ve *cousinolarını* beraberinde götürür...

Ve muhtemelen bu yüzden, bu insanlar dördüncü mevkide, hayvanlar gibi sıkış tepiş yolculuk ettiklerinde, içlerinde hiçbir merak, endişe taşımıyorlar.

İşe yalnızca bir hikâye anlatmak üzere başlamıştım, belki de inanmak istemediğiniz *Kalpsiz Kadının Hikâyesi*'ne karşılık. Ve kuzenler beni oldukça uzaklara sürüklediler ki bu da doğal, zira onlar her yerdeler ve buradaki herhangi küçük bir köye her gün San Francisco veya Honolulu pulu taşıyan mektuplar geliyor. Côte d'Azur'de İngilizler, Amerikalılar ve Almanlar da var elbette!

Neden Akdeniz de sağa sola taşmasın ki?

Acaba yine zihnimde bir resim canlandırmaya çalışabilir miyim? Çünkü bu sefer, Epinal'in beceriksizce çizilmiş resimlerini değil, romantik ve nerdeyse kâğıttan uçacak tonlar taşıyan üç renkli bir suluboya görmek istiyorum. Tüm pastelliğine rağmen ihtişamlı, baharatlı bir kırmızı nota da olsun içinde.

Hiç gondol gördünüz mü, en azından sinemada olsun? Onları, Venedik'in dümdüz ve pis kokan kanallarında, solmuş çiçeklerin ve şatafatı her gün biraz daha sönmekte olan sarayların arasında hayal ediniz.

Başka gondollarla da karşılaştım, başka kayıklarla da, en azından öne çıkık pruvaları ve pupaları olan ve arabesk motiflerle işlenmiş karinalarıyla onlarla benzerlik taşıyan kayıklara.

Okyanusta yol aldığınız zaman, içinde üzerlerinde su geçirmez denizci kıyafetleri ve yağmur şapkaları olan otuz kırk adamın uğraşıp didindiğini görürsünüz. Bundan söz etmişim. Yine tekrar ettiğim için özür dilerim...

...Başımızı döndüren, denizin rüzgârı...

Hâl böyleyken karadan uzakta, tüm bu zorluklarla mücadele etmek için yalnızca kürekleri olan, aşağı yukarı sekiz metre uzunluğunda ince bir kayıkla karşılaşacağınızı düşünün! Gövdesi eski bir mücevher misali ince ince işlenmiş. Ahşabın en ufak desimetrekaresi, eski firkateynler gibi oymalarla süslenmiş ve boyanmış. Kırmızı baskın, az önce sözünü ettiğim derin ve asil kırmızı ve kenarlarındaki Verona yeşili onun değerini daha da artırıyor.

Mazotlu yolcu gemilerinin geçtiği bu denizlerde, bir dükün lakayt gezintileri için tasarlanmış bu filika ne taşıyabilir ki?

Bundan iki ay önce Sicilya'dan yola çıkmış sekiz, on adamdılar. Balıkçıydılar. Oturdıkları bankların altında, bacakları arasında, çapariler ve ağdan torbalar vardı.

Nereye gidiyorlar?

Her yere! Kendi evlerine! Akdeniz'e!

Nerede uyuyorlar?

Kanoda, başları ağların üstünde, bacakları arkadaşlarının kollarıyla dolanmış hâlde, zira herkese yetecek yer yok.

Bir sabah limana girdiklerini görüyoruz. Nereden geldiklerinin bir önemi yok. Pazara doğru gidiyorlar, omuzlarında balıklarla dolu sepetler var.

Daha sonra, cepleri bozuk paralarla şingardarken, bir bistroya girip, birkaç şey sipariş ediyorlar. Bir saat sonra, mideleri dolmuş, dalgalarının sıcak taşı üzerinde uyurken yeniden görüyorsunuz onları.

Akşam gitmiş oluyorlar ve yalnızca denizin akıntısı tarafından sürüklendiklerinde geri gelecekler. Daha uzağa gidiyorlar,

neresi olursa olsun. Akdeniz de, güneşi de, rengârenk parıldayan balıkları da onların.

Sakalları uzuyor. Saçları diken diken oluyor. Suratları korsan gibi, fakat buna rağmen çocuk gibi yumuşaklar.

Her günün sıkıntısı o güne yetiyor.

Bugün yeterince balık tuttular. Uyuyorlar. Belki kanları, çocukları, en genç olanlarınsa nişanlıları var.

Ama gitmek, aylar boyunca her akşam bilmedikleri küçük bir koyda uyuyup, en yakın pazar yerini aramak onların kaderinde var.

Ziftli yolların döşenmesinden önceki Fransa'da, aynı yolcular yok muydu? Geçtikleri köyün ismine bile bakmadan girip, her yerde bir saman yığını bulacaklarından emin olarak ortalıkta gezinen?

Akdeniz kendisinininkileri muhafaza etti. Onlara denizin gezginleri diyebiliriz.

Onlar gazete okumazlar. Belki de ancak kim tarafından yönetildiklerini biliyorlardır. Yalnızca rüzgârı tanır ve korunaklı yerleri miller öteden koklarlar.

Onları da bir gün öldürecekler, tıpkı bizim kendi gezginlerimizi öldürdüğümüz gibi. Şunu kastediyorum, onlar da Fransız Akdeniz'inde olduğu gibi, kredilerle motorlar satın alacak ve anlaşmalar imzalayacaklar. Artık o kadar uzağa gidemeyecekler, çünkü benzin pahalıya gelecek ve yeni aldıkları yemek takımının maksitlerini ödüyor olacaklar.

Tabii o güne kadar, taksitle satış ve "seri" üretim yapanların hepsi batmamış ve karalarının ve denizlerin gezginleri yeniden kral olmamışsa...

Felsefe yapmadan Akdeniz'de dolanmak çok zor. Ve felsefe yapınca da, elbette, saçma sapan şeyler söyleme olasılığınız artıyor...

Eğer uydursaydım, sizi temin ederim ki daha iyi uydururdum. Ve dahası, bunu uydurmaya kalkışmazdım. Daha yeni ve daha heyecanlı bir şey bulurdum. Ve herhalde, bunca macera romanından sonra, bu başıma gelmeseydi, “eksik içme suyu” hikâyesini anlatarak gururumun incindiğini düşünürdüm. Bu hikâyeleri bilirsiniz: geminin içme suyu kasalarını delmiş bir hainin hikâyesini veya dili dışarı sarkmış tayfanın su depolarını bitiren uzun süreli durgunluk dönemlerinde deniz suyunun tuzunu arıtmak için imbik üreten yaratıcı denizcilerin hikâyelerini...

Bunun Akdeniz’de başıma geldiğini itiraf etmekten nerdeyse utanıyorum.

Elba Adası’yla Sicilya’nın arasındaki mesafeyi aşağı yukarı canlandırabiliyor musunuz gözünüzde? İtalyan çizmesinin hemen hemen bütün uzun şeridi, kaval kemiği diyebiliriz buna.

İşte, Elba Adası’ndan yola çıkalı on iki gün kadar oldu, Mesina’ya varıncaya dek hiçbir yerde durmadan gitme kararlılığıyla ilerledik. Alışıldık içme suyu depoları gözüme yetersiz görünmüştü, içleri parafinden ince bir tabakayla kaplı on tane fiçı satın aldım ve olması gerektiği gibi suyla doldurulular.

Uskunanın üst köprüsünde, açık deniz yerine köyü hatırlatan beklenmedik sesler işitiyorduk. Günlük kesim için beslenen tavuklar ve tavşanların sesleriydi bunlar.

Sebze ve meyve parçaları, tuzlamalar ve konserve ekleyin, mutluluk ve berekete dair oldukça güzel bir görüntü elde edersiniz.

Yumuşacık etli saf bir horozun ötüşüyle uyanmak... Güneş ışınlarının arasından, sarımsakla soğanı çoktan havanda dövmüş

aşçıyı fark etmek... Savaş öncesi zamanlarda zarif hanımların giydikleri gibi değişken mavili satenden elbiseli bir deniz... Dipsiz bir suyun serinliğine bir dalış ve boş saatler boyunca hiçbir şeyin, gereksiz bir giysinin dahil, sıkıntı yaratmayacağıının kesinliği... Arada sırada, homurdanan bir yumuşaklığın üstüne basabilirsiniz: köşede uyuyan bir denizci, hırpanî, ağzı açık, donmuş gibi... Bir diğeri, eğilmiş, çıplak ayaklarının altındaki sert nasırları bir çakıyla kazıyor... Üçüncüsü küpeştelere tırmanıp cıvadraya asılıyor, en temel ihtiyaçların saf okyanusunu tatmin etmek için, haliyle, şiirle içini dolduruyor...

Bir gün, iki gün, üç gün... Şerbetli ilâhi bir mutluluğun içinde, belki de onları anlamaya başlayarak tüm Antik Yunan edebiyatını yeniden okudum ve Latin edebiyatına da yan gözle bakıyorum.

Üç gün daha geçiyor. "Nokta" bize Napoli açıklarını işaret ediyor ve bazılarının sinemaya gittiği gibi, biz de karaya doğru yelken açıyoruz. Ayak basmak için değil, hayır! Yalnızca biraz manzara değişikliği olsun diye. Uzaktan, koyun dibinde binlerce küçük ev görüyoruz ve sağda, tam olması gerektiği yerde, Vezüv Yanardağı mütemadiyen çıkarttığı duman bulutu içinde.

Geçiyoruz. Gece çöküp bizi yavaşça yutuyor. Uyuyoruz veya uyumuyoruz. Şu saat veya bu saatte uyumanın bir önemi yok.

Ruhunuzu nostaljiyle bulandırdım mı? O hâlde, size bir itirafta bulunmanın vakti geldi: tüm bu mükemmel günler boyunca, ender istisnai durumlar dışında, deliye dönüyoruz! Homeros'u veya Aristophanes'i yüz kere bırakıp direğin tepesine yapıştırılmış rüzgârgülüne bakıyorum. Tayfalar da aynı durumda. Bakışlarımız kesiştiği zaman iç çekip birbirimizi anlıyoruz.

Rüzgâr yok! Veyahut olduğu zaman da ters esiyor. Etrafımızdaki devasa boş çemberi hayal edin. Her yönden gelen esinti işimize yarayabilir, tam burnumuza doğru esen, sonsuz olasılık arasından yalnızca incecik biri haricinde. Sürekli oraya esiyor! Geriye

alabanda etmek kalıyor. Açığa gidiyoruz, nerdeyse Sardinya'ya kadar, sonra biraz yol almış olmanın ümidiyle geri dönüyoruz.

Karşımızda sahilin ardında yükselen Vezüv'ü görmek için!

Orada burada, maskaralığa vurduğumuz güzel bir saate denk geliyoruz ve tadını çıkarıyoruz. Tavuklar sulu, tavşanlar yumuşacık. İşte, öğleden sonra saat beş sularında bir tanesini yolmakla meşgulken, tayfalardan biri palanga yardımıyla sintineden bir su fiçisi çekti.

Okumalarımın arasından yaptığı işi tahmin ediyorum, tıpkı tavşanın kırmızı kanını hayalimde canlandırdığım gibi.

Aniden kaşlarımı çatıyorum, kafamı kaldırıyorum ve sert bir biçimde aşçıya bakıp diyorum ki:

“Tavşanınız bozulmuş!”

“Neden bozuk olsun?”

“Çünkü pis kokuyor, Tanrı aşkına!”

“Pis kokmuyor!”

“Size kokuyor diyorum...”

Belki deniz bazı insanların ruh hâlini yumuşatır. Bizim gemide tam tersi ve kimse en ufak bir karşı çıkışa tahammül edemiyor.

Tavşan kokmuyor. Kokan suydu ve denizciler onu denize boşaltmakla meşguldüler.

“Başka bir fiçi.” diyorum biraz endişeli bir şekilde.

O da pis kokuyor! Üçüncü de! Dördüncü de pis kokuyor ve etrafındaki herkesin suratından düşen bin parça. Su stoğumuz kalmadı.

Mucizevi bir rüzgâr olmadıkça, daha üç-dört gün denizdeyiz ve köprüye palamarla bağlı eski fiçinin içinde içilebilir sudan elli litre bile yok.

On varil boşaltıldıktan sonra, birini az kalsın yumrukla bayıltacaklardı; bu, Pontius Pilatus kadar masum bir havayla ve

fütursuzca ellerine hepimize paylaştırılacak sudan rahatça iki litre döken bir tayfaydı!

“Yıkanmak yasaktır!”

Örnek vereyim! Dişler için, bende Vichy'nin üç dört şişesi kaldı, ama başka bakım yapmak söz konusu değil, sakal tıraşı dahil. Sebzeleri deniz suyuyla yıkayıp pişiriyoruz. Bu da demek oluyor ki mide bulandırıcı oluyor ve pişmeyi reddediyorlar.

“Bu gece kuzey rüzgânı olacak,” diye beni teselli etmeye çalışıyor Angelino.

Elbette ki kuzey rüzgânı falan yok, ne ertesi gün, ne de ondan sonraki gün. Normalde, arada sırada ufuk çizgisinde giden bir yolcu gemisi görme eğlencemiz vardı. Bitti! Hepsi bizi es geçmek için birbirlerine söz vermişler ve karamel kıvamında dümdüz ve mide bulandırıcı bir denizde tamamen yalnızız. Yoldan sapa sapa kaybolduk, tam olarak nerede olduğumuzu bile bilmiyoruz.

Fark ediniz ki, durup dururken başımıza gelen trajik bir durum değil bu. Ağır basan duygu, en güzelinden soğuk bir öfke, öyle ki köprünün üzerindeki iki kişi birbirlerine zehirli bakışlar atmadan karşılaşamaz hâle geldi artık.

Eğer Angelino bana “Yarın kuzey rüzgânı...” diye başlayacak olsa, artık gülümsemiyorum, omuzlarımı bile silkmiyorum, avazım çıktığı kadar bağırarak:

“Bu doğru değil! Her şeyden önce siz, mesleğinizi doğru düzgün öğrenin!” diyorum.

Kesinlikle! Denizci olduğumuzu iddia ediyorsak, gelecek rüzgân öngörebiliyor olmalıyız. Profesyonellik bilinci gitgide kayboluyor. Lanet olsun!..

Fıçıları ödemeyeceğime yemin ediyorum ve de belki yalnızca daha fazla parafın koymuş olması gereken satıcıdan hasarların

masraflarını ödemesini talep edebilirim. Hatta işin kötü yapıldığını kanıtlamak için fiçılardan birini testereyle kestiriyorum.

Haklıyım! Ve haklı olduğum için öfkeleniyorum. Şu lanet Vezüv Yanardağı'nı üçüncü veya dördüncü kez gördüğüm için öfkeleniyorum, çünkü benim görmek istediğim Stromboli, onun kardeşi, en azından biraz yol aldığımızı kanıtlardı.

Bu fikre takılıyorum. *Stromboli'yi görmek istiyorum!* Günde elli defa, her birimizin bir şeyi gördüğünü sandığı ufuk çizgisini kesiyoruz.

Dikkat ediniz, yolcu gemisiyle geçildiği zaman, her defasında Stromboli'yle karşılaşırız.

Benim *denizcilikle ilgili bilgilerim* yüz mil uzaklıktan hava açıksa görünür olduğunu garanti ediyor ve eğer geceyse kırmızı ışımasını, çember biçiminde denizi aydınlatıyor.

Buna rağmen, iki gün, üç gün Stromboli'siz geçiyor; onu görmeyeceğim! Duyuyor musunuz? Güzel bir akşam vakti, henüz uzakta olduğumuzu işaret eden bir ateşe rastladık. Fakat nereden geçtiğimizi Tanrı bilir!

Rüzgârdan eser yok. Akıntılar ters istikâmette. Vezüv'e doğru geri döndüğümüz senaryosunu görebiliyorum. Böylece, kızgın bir şekilde, balık tutmama yarayan motorlu küçük kanoyu denize koydurtuyorum. Gece vakti. Keyifsiz büyük bir çalkantı var. Motorun gitmesi iki saat alıyor. Fakat nihayet, uskunanın önüne geçiyorum ve onu römork olarak alıyorum. Aptalca görünüyor. Gökyüzünde bir uçağı çekmekte olan bir kırlangıç misali. Neyse ki gemi hareket etmeye başlıyor. Bir milden fazla gitmiyoruz. Ve şu karşımızda fenerini gördüğümüz Messina'ya varmak bir gün ve bir gecemizi alacak.

Bir hafta boyunca, sıcak saatlerde herkes iç çekiyordu:

"Ah! Messina'da olmak ve *cassata* yemek vardı.."

Dünyanın en iyi dondurmalarının olduğu söyleniyor. Dolayısıyla acele ediyoruz. Bir tane yedikten sonra ikincisini de yiyoruz ve akşam karnımız ağrıyor. Ertesi gün, bir pastanenin veya insanların dondurma yedikleri terasların yalnızca görüntüleri bile midemizi kaldırıyor.

Ben küçükken herkes gibi okuyabiliyordum, çünkü henüz katılaşmamıştım ve tüm saflığımla edebiyatın tadını çıkarabiliyordum.

İşte o zamanlarda bir dilekte bulundum: *zaten bilgili olanlara* asla yazmayacağıma dair.

Kendimi açıklayayım. Bir yazar mesela Amerika'ya gidiyor. Geri geliyor ve Amerika hakkında bir kitap yazıyor. Bize ülkeyle ilgili bir fikir vereceğini sanabiliriz. Hiç de bile! Genellikle, Amerika'dan gelen, *kendisinden önce gidenlere yönelik* bir kitap yazıyor. Yalnızca oralara vâkıf olanların anlayabilecekleri incelikli atıflarda bulunmanın ve alelade okuyucuya yabancı gelen kelimeleri kullanmanın arzusuna karşı koyamıyor. Öyle ki yolculuğu yapmış birkaç Fransız muzip bir gülümsemeyle şöyle diyor:

“Gerçekten böyle! Adam sahiden de Amerika'ya gitmiş... Ben de gittim!”

Birçok şey için durum aynı, birçok başka konunun arasından gemilerle ilgili de durum bu. Büyük Conrad'ın kendisi için de aynısı geçerli, denizciler dışında herhangi birisinin onu sözlükle veya detaylı bir denizcilik elkitabıyla okuması gerekir.

Ben de böylece bu niyette bulundum...

Velhasıl! Tutması zor oluyor. Bir çeşit kahramanlık gerekiyor. Bunu bugün dünyanın ve tarihin olduğu kadar, Akdeniz'in büyük kapılarından birine geldiğimde, hiçbir zaman olmadığı kadar iyi fark ediyorum.

Bir örnek. D n, Charybde ve Scylla'nın arasından geçtim. Ve bunun üzerine bilgi dolu bir şiir yazmaya kalkı tım.

Size anlatmaktan daha kolay: Messina Boğazı... bir boğazdır, elbette ki! Sicilya bembeyaz bir  ehir olarak bir tarafta duruyor ve Etna gökyüzünün dibinde. Öteki yakada, Calabria uzanıyor.

Ama özellikle burası iki dünyanın sınırındır – ve daima öyle olmuştur. Messina'ya kadar az çok evinizdesinizdir ve her şey değeri korur, mesela kelimeler, tıpkı ışık, renkler ve duygular gibi. Bunun  tesinde, Yunanistan'a rağmen burası doğu, İsa'dan öncesine ait zamanların Akdeniz'i, halklar çalkantılı, farklı ırktan insanlarla kaynıyor.

Şimdi, boğazın girişinde iki ters akıntı hayal edin, çalkantılar oluşturarak denizi bir  aydanlıktaki su gibi kaynatan meşhur Charybde ve Scylla'yı. Vapurlar bile oradan geçerlerken pek çok önlem alıyor.

Oysa Fenikeliler, sonra da Yunanlar buradan geldi... Medeniyet batıya buradan geldi...

Görüyor musunuz, birkaç yüzyıl sonra  ad'ın zencileri, i  makinelerinde giden görevlilerden birini gösterip şöyle diyecektir:

“İ te  uradan geldiler...”

Boğazın sakini ve renkli sularında bulunanlardan yalnızca ikisi bunlar ve çevrelerinde balıkçılar kılıçbalığı kovalıyor; sanki deniz bundan başka hiçbir i e yaramamı  gibi.

Acaba niyetimi bozdum mu? Hayır, çünkü size ne  u anda gördüğüm bir dağdan, elindeki aynayla Ar imet'in gemileri nasıl ateşe verdiğinden, ne de Odysseus'tan bahsettim, hatta...

Evvelsei gün Messina'dan ayrıldım ve bu gece Siraküza'ya vardım. Eğer antik  ağlardan Marco Polo'ya kadar eski gezginlerin anlatılarını okumu sanız, söz konusu liman ister Orta Asya'da olsun ister Uzakdoğu'da,  u türden cümlelere rastlarsınız:

...O anda önemli bir şehir fark ettik, birçok tapınağı ve zengin sarayları olan... Yerlerin neredeyse tamamı taşla veya mermerle kaplı. Pazarlarda envai çeşit ürün üst üste yığılmış ve iyi giyimli bir kalabalık içinde gezinirken, her dönemde müzisyenler ve rehberler hem kulakları hem de gözleri şenlendiriyorlar... Sanatsal işlemlerle bezeli çeşmeler havayı serinletiyor... Beyaz güvercinler geçenlerin arasından uçuşuyor... Bahçelerdeki gölgelerin arasında âşıklar...

Kısacası, refahın, yaşama sevincinin resmi. Özellikle yapacakları hiçbir şeyleri olmayan, yığın halinde duran azıkları satanlar, müzisyenler, iyi giyimli insanlar var... Şu âşıklarla çeşmeler meselesi var...

Yazmakta olduğum şu sırada saat on sularında olmalı. Gemim, deniz kenarından uzanıp bir bahçede biten bir gezinti yolu boyunca demir atmış durumda. Bu bahçede bir çeşme; daha doğrusu, içinde yüzyıllardır gümüş balıklarının, kefallerin yelpaze biçimindeki papirüslerin arasında yüzdükleri, doğal bir kaynak tarafından oluşturulmuş bir göl var.

Diyeceksiniz ki bunu her yerde bulabiliriz. Tamam! Devamını bekleyin. Gezinti yolu rahatlıkla bir kilometre kadar var. Baştan sona, aralarında bir metre mesafe olan yeşile boyanmış banklar var.

İşte! En azından bir saattir tüm banklar dolu. Birileri oturmaya gelmiş, gençler ve yaşlılar, erkekler ve kadınlar, kitapları olmadan, el işleri olmadan... İşleri güçleri gölgede yayılmak ve sinekler kadar inatçı uçakların vızıldadığı, parıldayan körfezi izlemek olan insanoğulları bunlar.

Hepsi bu değil. Gezinti yolunun üstünde iki de kafe var. Her kafenin bir terası ve gramofonu var. Ve yine bir saattir, iki gra-

mofon aralıksız bir şekilde, kimsenin kakofoni diye adlandırmaya dilinin varmayacağı, birbirleriyle karşılaşınca ses anaforları oluşturan, cılız müzik dalgaları yayıyor.

Hepsi bu.

Fakat sabahın birinde geldiğimde de gramofonlar çalışıyordu, bankların ve teraslardaki sandalyelerin çoğu doluydu...

Yine de bu biraz sonra duracaktı, öğlene doğru, çünkü sıcaklık kavurucu oluyormuş ve insanlar panjurların arkasında uyuyacaklarmış.

Sonra saat dörtte yeniden başlayacaklar...

İşte bu yüzden Akdeniz'i ve Doğu'yu ziyaret etmiş gezginlerin tarifleri üzerinde bu kadar çok durdum.

Evler, saraylar, tapınaklar, taş sokaklar, satılan mallar ve lüks, bunların fazlası kuzeyde de var, Paris'te, Londra'da, Amsterdam'da, Berlin'de, Oslo'da da.

Altını çizmek istediğim şeyler, ortalıkta gezinen insanlar, müzisyenler ve rehberler, bahçelerin gölgeleri, âşıklar... Bu bir parfüm, bir gevşeklik, bir ritim...

Bana yine de dediler ki:

“Kriz var, anlıyorsunuz ya! İki plakçalardan evvel, birbirlerine yüz metre uzaklıkta iki orkestra varmış, biri erkek orkestrası, öteki kadın orkestrasıymış. Kadınlar tango çalarlarken, erkekler caz tınıları çalışırmış...”

Bir de üç sinema var. Başka bir yerde, sinema sinemadır, yani arkasında keskin endüstriyel bir tat bırakan bir şey anlamına geliyor. Buradaki, daha çok antik sirkleri çağrıştırıyor. Gülümsemeye gerek yok. Yeni boyanmış çitlerle çevrilmiş geniş bir açık hava alanı. Önüne bir üçgen yapı, bir perde ve bir sahne koyun, Aristophanes oynanabilir.

Yine başka bir yerde, “düzenli gösteri” kelimeleri leş gibi endüstri kokabilir. Burada ise, içeri girilen, dışarı çıkılan, gezilen,

oturulan, dondurma yenmeye veya barda bir limonata içilmeye gidilen, bahçelerinde aşklar yaşanan yer anlamına geliyor.

Hava serin, önemli olan bu. İnsanın tepesinde yıldızlardan delik deşik olmuş koyu bir mavilik var. İlk sıraya dans eden, vücudu yumuşak ve kıvrımlı, güvercinleri büyüleyen, Üç Kreol'un şarkıcısına âşık olanlar dizilmişti.

Dendiğine göre Hitler... Çünkü daha şimdi gazete okudum, üç haftadır yapmadığım şeydi. Bir de diyorlar ki Amsterdam'da...

Hepsi iyice korkunç şeyler! O kadar korkunç ki, karşılaştığım insanlar hakkında hiçbir şey bilmiyorlar. Gazetelerde yalnızca birkaç satır var ve kalanı, Tanrım, kalanı... Ne basabileceklerini bilmiyorum. Gramofonla kavga ederken, bu saatte, gezinti yolu boyunca banklarda oturan yüzlerce insanın ilgisini ne çeker bilmiyorum.

Oysa orada burada bana birkaç adamdan bahsedildi, boksörler gibi kırık burunları ve falçata izleri vardı.

"Gangsterler!" dendi bana bir gülümsemeye.

Bu bir şaka değil. Chicago'yu ve Amerika'yı titretmiş olan nerdeyse tüm gangsterler buradan gelmişler, bu teraslarda *cassata* yemişler ve papirüslü çeşmenin içindeki balıkları seyretmişlerdi.

Şimdi Amerika'da içki içme hakkı geri gelince, hepsi oraya döndüler. Diğerleri gibi geziniyorlar. Diğerleri gibi işsizler.

Anlıyor musunuz? *Bunlar işsizliğin icadından evvel işsiz olanlar*. Bu insanlar hiçbir şey yapmamak tatlı geldiğinden veya bir şey yapmak boşuna olduğundan, hiçbir şey yapmıyorlar.

Peki tüm bu yapıların, bu mozaik sokakların, bu çeşmelerin...

Elbette ki birileri tarafından yapılmış olmaları gerek! Sırf kafamı kaldırıncaya bile, hayranlık uyandıran kolonları M.Ö. 10. yüzyıla ait bir Yunan tapınağı, daha düşük bir zevke hitap eden ama üstünde çok işlemesi olan yedinci yüzyıla ait bir kilise ve içinde

hâlâ gariban insanların yaşadığı, müzelik tavanlara sahip Rönesans evleri görüyorum.

Neyi kanıtlıyor? Buranın halkının çalışmış olduğunu mu?

Asla! Çalışmak için insanların gelmiş olduğunu kanıtlıyor, ya kendi arzularıyla geldiklerini ya da kaliteli köle getirtilmiş olduğunu.

Ve belki de bu, Akdeniz'in sırrıdır. Herhangi bir yerden geliyorsunuz, Galler'den ya da Ermenistan'dan, Makedonya'dan, hatta Macaristan'dan. Ateşlisiniz. Pek çoğu arasından garibanın tekisiniz. O zaman, çalışıyorsunuz.

Fakat, oğlunuz veya torununuz yaşamayı öğreniyor ve kendisi çalışmak yerine, barbar ülkelerin ücra köşelerinden yeni gelenleri çalıştırıyor.

Aristokrasi kelimesinin tanımı herhalde bu olsa gerek.

Ve bu yüzden tüm Akdenizlilerin aristokrat olduğu söylenebilir. Şu anda yüzlercesi var, müziğini icra eden denizi izlemekte ve kendilerine birkaç haftalık Akdeniz gezisi hediye etmek için on sene boyunca ırgatlar gibi çalışmış İngiliz ve Amerikalılar gibi masraflarını düşünmekteler.

...Ve bunun tadını çıkarmayı bile bilmiyorlar!

6

Buraya vardığımda edindiğim izlenim o kadar karmaşık ki, bunu yansıtmaya umudum hiç yok. Akdeniz'i defalarca, her yöne doğru yolculuk ederek kat ettim ve işte şimdi ortasını keşfetmekle meşgulüm.

Zira Akdeniz'in iki kapısı varsa –Cebelitarık ve Süveyş kanalı,– bir de merkezi var, ki o da Malta ve orası da İngilizlere ait.

Haritada gördüğümde bu beni fazla şaşırtmıyordu. Fakat burada olduğumdan beri sıkıntı içindeyim...

Malta çok uzaktan fark ediliyor, çünkü denizin maviliğinin içinden ortaya çıkan ve ender görülen yeşil lekelerle kemirilmiş göz kamaştırıcı bir kaya. Ama ne kıymetli yeşillikler! Adanın hiçbir su kaynağı, hiçbir nehri, hiçbir çayı yok. Zamanında toprağı bile yoktu! Yalnızca güneşin ısıttığı kuru taştan ibaretti!

Bugün yükselen ağaçlar, bu buğday tarlaları, parklar Malta toprağına değil, fakat benimki gibi yelkenlilerle denizcilerin Sicilya'dan tonlarla getirdikleri topraklara kök salmış.

Onların yolunu takip ediyorum. Ve yamacın ayrıntıları ortaya çıktığında, her yerden çıkmış toplar görüyorum, taş duvarların tepesinde veya kayalıkların engebeliklerinin arasından.

Limandan çıkan gemiler, artık gövdesi işlenmiş uskunalar değil de, Britanya bayrakları açmış torpidolar ve denizaltılar.

Her renkten kayıklar bizi karşılayıp satılabilecek her şeyi satmak için aceleyle yaklaşıyor, fakat kıyıdaki evlerin üzerinde İngiliz tabelaları var ve sokaklar haki renginde üniformaları olan İngiliz polisleri tarafından korunuyor.

Her devletin kendine ait kolonileri var, doğru değil mi? Piramitlerin birkaç adım uzağında, aynı İngiliz polislerini "kendi" hava sahalarının trafiğini kontrol ederlerken gördüm, o sırada firavunların mumyalanmış kafalarının tepesinde *Imperial Airways*'in üç motorlu uçakları dönüp duruyordu.

Neden bu bende aynı etkiyi yaratmadı, bilmiyorum. Akıntıyla rotadan saparken bile güvenli hissettiğim, gitmekte olduğum bu denizi tanımaya başladım. Etrafında yaşayan tüm halkları tanıyorum. Dün İtalya'daydım ve kısa bir süre sonra Yunan adalarının yanından geçmekteydim. Burada ya da orada, Orta Asya'ya veya Balear Takımadaları'na kadar, aynı kayıtsızlıkta, belki de dünya

tarihini yüzyıllar boyunca bir tek kendileri yazmış olmaktan yorgun düşmüş olan aynı halkları karşımda buldum.

Ve işte kıyılara egemen bu orta yerde, haritada bende hiçbir etki yaratmayan bu Malta Adası, bana münasebetsizlik sembolü gibi görünüyor, daha doğrusu münasebetsiz bir gerçeklik gibi.

İngilizleri İngiltere’de seviyorum. Onları Orta Afrika’yı kendilerine çok güvenen bir havayla sömürge haline getirirken de gördüm; zencilere öylesine tepeden bakıyorlardı ki, onları adeta görmüyor gibiydiler. Ama burada, Tanrı aşkına, Akdeniz’deyiz! Ve aynı yüksekte bakışla, aynı hor bakan gözlerle sömürmeniz haline getirdiğiniz bu insanlar, Sicilya’dan toprak getirmiş olanlar. Minerva ve Parthenon tapınaklarını inşa etmiş, –onlar da ve çok eski zamanlarda– Afrika’nın kalbine kadar ticari merkezler kurmuş olanların oğulları. Heykellerini ve silahlarını bronzla kaplamak için henüz İngiliz diye adlandırmadığımız vahşi halkların yaşadığı ne üdüğü belirsiz bir adaya kalay aramaya gidenlerin oğulları!

Haksızım elbette ki. Güçten düşmüş halklara geçmiş olsun! Maltalılar her şeyi unuttular ve esaslarını unutmuş bir halde, gemime hücum edip tırmanıyorlar, Port Said’in Araplarından veya herhangi bir yerin Ermenilerinden daha fazla gururlu değiller.

On dilde ses çıkarıp bir tanesini bile konuşamıyorlar. Bana benzin, mazot, yiyecek, bir kano, kanaryalar ve baharatlı eğlenceler sunuyorlar.

Size ne dememi bekliyorsunuz? Londra’dan gelmiş, üniformalı ve copla silahlanmış bir adamın üzerlerinde egemenlik kuran bir hor görüşle onları dağıttığını görmek yine de beni rahatsız ediyor.

Muzaffer ordular kadınların ırzına geçtikleri zaman, en azından kendi aralarındaydılar! Napolyon komşu ülkeden geliyordu, benzer bir başka adadan ve devam eden şey eski Akdeniz mayalanmasıydı.

Bugün, Akdeniz'in ortasında kökeninde yakınlarda hiç rastlanmayacak bir dil konuşuluyor, adı golf ve briç olan yabancı oyunlar oynanıyor ve kuzeyden kutular içinde gelen yiyecekler yeniyor.

Bunu anlamak için ve İyonya Denizi'yle Kartaca arasında binlerce yıldır yaşamış olan halkların, şu anda bir başka ırk tarafından sömürülmelerinden ötürü yaşadıkları kalp acısını hissetmek için, sanırım burada olmak gerekiyor.

Elbette bu, sokakların daha düzgün, sarnıçların daha sağlam betonlanmış, binaların bir veya iki kattan daha yüksek olmalarını sağlıyor.

Ve bu gece bir Maltalı'nın bana dediği gibi:

“Limanlarımız dolduğu zaman, ceplerimiz de doluyor!”

Birçok torpido, zırhlı, denizaltı, kuzeyden gelmiş adamlar, ticareti canlı tutuyor.

Geldiğim sırada, André Maurois'nın buralarda olduğu bildiriliyor, benim geveleyerek ele aldığım bu konu hakkında herhalde derin şeyler yazacaktır. Kulüplerde misafir edildiğini biliyorum, hani şehrin hemen her yerinde dikilen İngiliz kaleleri gibi olan. Ve tıpkı zencilere veya Hindulara “iki yıllığına görev yapmaya” gittikleri gibi, buraya da “iki yıllığına” gelen görevliler ona içlerini döküyorlardır.

Ben ne yaptığımı itiraf etmekten nerdeyse utanıyorum.

Ben... Gecelerimi şehrin ıssız sokaklarının damlarında gezen adi bir kedi gibi, kadınların peşinde koşarak geçirdim.

Yine de bu ilginizi çekiyor mu?

Narbonne'dan Nice'e kadar, kıyı şeridi boyunca, pahalı evler saklanıyor denemez, geceleri işlemeli lambalar tarafından süslenediklerinde saklanabilecekleri kadar saklanıyorlar.

İçlerine girmek için de fazla gizlenmeye lüzum yok ve tüccar gezginlerin günleri sona erdiğinde, buraya son bir kez iskambil

oynamaya geliyorlar, en iyi müşterisiyle oturan gömlekli genç kızların arasına.

Nice'te, mermerlerin, işlenmiş demirlerin ve camların müsrifçe yığılmış olduğu sahici bir saray var.

Cenova'da, Napoli'de, Messina'da taş merdivenli bir evin serinliğine giriyorsunuz, kapının eşiğinden geçer geçmez mahremiyetlerin en gülyüzlü olanının tadını çıkarıyorsunuz.

On, on beş, yirmi salon açık; koridorlar kesişiyor. Bir yerlerde bir gramofon çalıyor ve genç erkekler, olgun adamlar sigaralarını içerek gelip gidiyorlar.

Neden burada olduklarını, ancak tahmin edebilirsiniz.

Bakışlarda en ufak bir çekimserlik yok. Davranışlarında benzerliğe dair bir şey yok. Dışarda hava sıcak. Evin içi serin. Tütün yumuşak. Salondan salona geziniyoruz. Güzel kadınlar gelip geçiyor; genellikle elbiselerinin altında çıplaklar.

Ve geçerken, bir el uzanıyor, bir göğsün sıklığından veya karnın gerginliğinden emin oluyor. Dünyanın kalanında olduğu gibi, gizlice yapılan okşamalar, utanç içinde hareketler değil bunlar.

Bu kibar fahişeler hep saygın olmadılar mı?

Bazen kapanan bir çift kapının ardında kaybolunuyor ve onların arkasından gülümseyen ya da ayıplayan kimse yok.

Yanılp yanılmadığımı bilmiyorum ama Antik Çağ'da da kerhanelerin buna epey benzediklerini hayal ediyorum.

Atina'da durum gelişmiş ve gümüşü saçlı olgun bir kadın sizi rahat bir salonda karşılayıp bir tablo gösteriyor.

Fotoğrafların sıralandığı ahşap bir çerçeve bu. Onur sırasına göre dizilmiş bilmem ne okulunun eski öğrencilerinin veya örnek bir fabrikanın çalışanlarının sergilendiği tablolara benziyor.

Tüm fotoğraflar kadınsı. Ve yanlarında şunları okuyabiliyorsunuz: *Aspasie, yirmi bir yaşında, esmer, uzun boylu ve yuvarlak hatlı, yumuşacık.*

Veya: Lelia, yirmi altı yaşında, toplu, tutkulu ve otoriter.

Kısacası, katalogdan seçiyorsunuz.

Tam olarak öyle olmadan Akdeniz'in bir parçası olan İstanbul'da, bir mahcubiyet dalgası yayıldı ama yine de hâlâ Galata mahallesinin sokaklarında sefil evler bulursunuz. Sokağa bakan bir oda. Kapısı açık. Bir perde toplanmış. İndirildiği vakit, bir müşteri girmiş demektir ve size yalnızca beklemek düşüyor.

Bundan yalnızca on sene kadar evvel dikta rejimi, bir kararnameyle artık fahişeliğin yasaklandığını ilan etti, fakat belirli seneler boyunca düzenli olarak kaydedilmiş fahişelerin ölene kadar mesleklerine devam edebilecekleri belirtilmiş. Böylece çoğu altmışlarına yakınlar...

Port Said, İskenderiye, Kahire... Mahallelerin tamamı... Bir panayır yeri, bir pazar alanı...

Herhangi bir yerde gezinildiği gibi, belediye muhafızlarının veya garnizon bandosunun oynadıkları kaptan köşkünün çevresinde geziniyoruz. Eşiklerde yarı çıplak kadınlarla sohbet ediyoruz ve Türk kahvesi içilen, sıcakta keskin bir bacak kokusu eşliğinde nargile tüttürülen teraslar var.

İki frank karşılığında zenci kadınların sokağı var, beş franka İsrailli ve Ermeni kadınların sokağı, yirmi franga Alman, İtalyan, Yunan ve nihayet Fransız kadınlarının aristokratik sokağı...

Sabahın ikisinde mahalle, günün ortasında büyük bir cadde-nin kalabalığı kadar kalabalık ve kimse tensel arzuların şeytanı, başını döndürüyor diye veya usulca şuradan, buradan el yordamıyla, rüyalarının kadını arıyor diye bundan utanç duymuyor...

Barselona'da...

İnsanî doğamızın tüm ihtiyaçları kibirli bir biçimde yayılmakta ve güzel erkekler kadınlarla yarış halindeler...

Her yerde, Akdeniz'in doğusunda veya batısında, benzer bir kolaylık bu kadar basit bir hareketin tamamladığı şeyi gösteriyor...

Başka bir yerde, kuzeyde, sislerin arasında, hüznü ve pratik insanlar yüzlerini ekşitip karar verdiler ve...

Eğer sapkın değilseniz Malta'ya sevişmeye gelmeyin. Oysa ki, İtalya'daki gibi, Yunanistan'da, Türkiye'de, İspanya'daki gibi, alaylı kızlar "tenisel temasın" namussuzluk olduğuna inanmıyor.

Yalnızca, Thames Nehri'nin kıyılarından getirtilmiş bir adam var, Akdeniz'de ahlâkın hüküm sürmesi için duran bir polis memuru.

Şimdi bu, aşk yapılmayacağı ve Büyük Britanya'dan yola çıkmış binlerce denizcinin oraya döndükleri zaman el sürülmemiş iffetlerini geri götürdükleri anlamına mı geliyor?

Hayır! Ve tam olarak bu yüzden öfkeleniyorum, bu yüzden alındım, kendimi aşağılanmış hissettim, mutsuzum.

...artık kafeste sevişmiyorum... diyor şimdiden eskimiş bir şarkıda.

Burada güneşin altında artık sevişilmiyor! Artık Akdenizliler gibi sevişilmiyor!

Londra ve sisli limanların tarzında sevişiliyor.

Bu, müzikhol diye adlandırılmaya başlıyor, ki sonunda "*Honi soit qui mal y pense*" (fesat düşünen utansın).

Müzikhollerin isimleri şöyle: Rexford, Happy Return Bar, Union Jack, Derby... Kısacası, iyice onlara ait isimler.

Onlardan sokaklar dolusu var, her kapıda bir İngiliz polisi duruyor ve her yöne kusarcasına müzik dağılıyor.

Unutmayalım ki üç, dört haftadır denizde olan bir denizcinin aklında tek bir fikir var: kadın dediğimiz o mükemmel varlıkla baş başa kalmak.

Alakası yok! Bu patentli fabrikalardan birine giriyor: Kadınların her çeşit ırkından var, önüne geçip onu “yakışıklım” diye çağırıyor ve masasına oturuyor.

“Bana ne ısmarlıyorsun?”

Gürültünün, dumanın içerisinde iki, dört, altı içki ısmarlanıyor. Kulüp dolu. Dans ediliyor. Alkol sıradışı adımlara ve en yakın arkadaşlar arasında dövüslere ilham veriyor.

Kadına gelince...

Kadın yalnızca tüketmek için burada. En fazla, dizini veya belinin bir köşesini okşaması için yanındakine müsaade ediyor.

Dışarı çıkamaz. Kapanışa kadar kalmak zorunda.

Gariban adam başka bir yere gidiyor, kendisine dört beş içki ısmarlatan yeni bir arkadaş buluyor ve başı dönerek, bir başka kapıyı çalıyor...

“Bana bir sandviç alır mısınız?”

Bakiyesi tükendi ve içkinin arttırdığı arzuyla kalıyor.

“Gel!..”

“Gelemem...”

Kapıda her zaman bir İngiliz polisi var, her şeyin arzulandığı gibi ahlâk çerçevesinde gerçekleştiğinin kanıtı bu.

İşte adamımız sokakta, bir kez daha yalnız, kafasına tek bir düşünce dadanmış vaziyette, görüşü bulanık, midesi altüst.

Kadınlar geçiyor, ama onların da sevişmeye izinleri yok. İngiliz polisi hâlâ orada!

O zaman...

Bunu tecrübe ettim. Sabahın ikisi olabilir. Gizemli bir biçimde, yabancı biri bana yanaştı:

“Bir *signorina*’ya ihtiyaç var mı?”

Bunu söyleyen bir Maltalı’ydı. Bu “ihtiyaç” bile bir inceliğin şaheseri! İngilizlerin öyle “ihtiyaçları” yok.

Henüz cevap vermemiştim ki bir atlı araba duruyor. Adamım arabacıyı indirtip yerine geçiyor. İşte, kendimizi şehrin dışına çıkarken, karanlık köylerden geçerken, yarım saatin sonunda bir çeşit kenar mahalleye girerken buluyoruz. Sokağın birinde araba yavaşlıyor, kendi etrafında bir tur atıyor, sonra ikinci bir tur, ve üçüncü bir tur.

“Nereye gidiyoruz?”

“Şşş!..” diyor gitgide daha da gizemli olan rehberim.

Parmağını dudaklarından çekmeye fırsat bulamadan, iki kadın bilmem nereden fırlayıp dört nala giden arabanın içine atlıyor. Onları zar zor görüyorum. Birinin on sekiz yaşında, incecik yüzlü bir köylü kızı olduğunu tahmin etmek ve yanındakinin de annesi olduğunu anlamak için eğilmem gerekiyor.

Gülümsemiyorlar. Hiçbir şey söylemiyorlar. Buradalar, bir tramvayın içinde gibi hareketsiz ve kasvetliler. Arabacı meraklanmaya başlıyor, arkasını dönüyor, açık havanın beni kaskatı hâle getirdiğini sanıp arabanın yan perdelerini çekiyor. Öyle olunca, anne para koymam için elini uzatıyor ve avcuna koyduğum kurşulları sayıyor.

“*Por una?*” diye soruyor.

Başka bir deyişle: Bir kişi için mi?

Ne anneyi, ne kızı istiyorum. Acınacak hâlde ve hüznülüler. Alışık olduğu küçük patırtıları duymayan arabacı arabasını durdurup perdeyi aralıyor.

“İstemiyor musunuz?”

“Teşekkür ederim!”

“*Signorina dix-octo yaşında!*” (On sekiz).

“Umurumda değil!”

O kadar alındı ki, bu kız onun kız kardeşi olmalı ve yaşlı kadın da annesinden başkası değil herhalde.

“*Senorina’ya ihtiyaç yok mu?*”

“Beni nereye götürmek istiyorsun?”

“*Bella senorina, dix-octo yaşında...*”

“Hangi mahalleye?”

“Messina’ya!”

Ben oradan geliyorum! Anlıyor musunuz? Tüm şehir için yalnızca bu ikisi var! O sırada İngiliz polisi, onlarla yatmayacak kızlarla birlikte içki içen denizcilerin olduğu bir kulübün önünde bekçilik ediyor.

Belki de bu yüzden içiyorlar. Yapacak başka hiçbir şey yok.

Cenova’da, Napoli’de, Atina’da, Port Said’de dondurma, limonata ve Türk kahvesiyle yetiniyorlardı.

Fakat onlar daracık bir arabanın içinde saklanmadan sevişebiliyor!..

Başka bir sokağın köşesinde, beni fark eden iki genç insan bana garip işaretler yapıyor, sonra ben anlamadığım için, parmaklarının uçlarıyla bana öpücükler gönderiyorlar...

Onları da, sanırım, arabayla almalı ve...

İşte! Akdeniz’in tam ortasında, topların dört ana yönde doğrultulmuş oldukları bir ada mevcut ve efendileri, Manş Denizi’nin yağmurlu kıyılarından gelmekte.

Sömürüyorlar!

Başka bir şey demek istemedim. Onlara alınmadım.

Eğer Zenci olsaydım, Zencilerin sömürülmesine kızgınlık duyardım. Eğer Çinli olsaydım, Şanghay’ın temizlenmesi için canımı verirdim.

Tıpkı Akdeniz’de, Akdeniz’in tam ortasında huzursuz olmakla yetiniyorum ve gemimin yarın yola çıkması için emirler veriyorum.

Kadınların yas kıyafetleriyle kalacaklarını umarak!

Geçen gün, ahşaptan bir iskeleye yanaşırken Araplarla Zenciler göz kamaştırıcı güneşin altında koşturuyorlardı, mavnaların üstüne toprak testileri yüklüyor, başlarının üzerinde taşıdıkları sepetlerin içini dolduran kumları yelkenliden boşaltıyorlardı. O sırada diğerleri, derin suyun içerisinde ya gri atlarını suya sokuyor ya da kendileri suya giriyorlardı, karım, gayet masum bir şekilde, fotoğraf makinesinin objektifini bu kalabalığa yöneltti.

Derken, bize en yakın olan ve belinde düğümlemiş bir çamaşır taşıyan Arap hamalin biri, kıyafetini açıp parıldayan dişlerini bir gülümsemeyle ortaya çıkardı ve cinsel organını apaçık görünecek şekilde objektife çevirdi.

İşte! Tunus'tayız.

Geçen hafta Malta'da, sislerden gelen İngilizler Akdenizlileri sömürdüklerini iddia ediyorlar diye kızmadım mı?

Haklıydım! Ve, yerlilerin soluk benizli kadınlara karşı, dünyanın tüm medeniyetlerinin tanımladıkları bu organı inanılmaz bir ukalalıkla ortaya serdikleri yer, size yemin ederim ki Malta değil.

Burada sis yok! Kesinlikle hayır! İliklerinize işleyen saf bir güneş ve insanlar var, gelip giden binlerce insan yerde yatıyor, uyuyorlar, suda oturuyorlar, ne bulurlarsa yiyorlar, avuçlarından su içiyorlar, para ödmeden tramvayın üstüne atlıyor, sizden iki kuruş isteyip, on kuruşunuzu alıyorlar, sizden her türlü şeyi istiyor ve kendi dillerinde sizinle alay ediyorlar. Bunlar, hava değişikliği olsun diye çölden gelen insanlar veya hava azıcık serinlemiş mi diye bakmaya geri dönüyorlar, Avrupalı fahişelerle veya Muhammed'in kızlarıyla, ufak oğlanlarla ya da keçilerle se-

vişiyorlar, onlar için fark etmiyor, yaşadıklarını hissetmeleri için ne olsa olur. Size alaycı bir gözle bakarlarken beyaz elbiselerini kaldırıp işiyorlar veya dinî liderlerin ağırbaşlılığıyla aptes alıyorlar. Bu insanların bizim kiliselerimize girmeye ve beyaz kadınlarımızı hamile bırakmaya hakları var, fakat siz onların camilerini kirletmeye veya Müslüman bir kızı tavlamaya kalkışırsanız sizi domuzlar gibi kanatırlar...

Malta? Hakkında konuşurken imparatorluğun baronlarından biri gibi, soyağacı Aziz Louis'ye dek uzanan bir büyük efendinin alçakgönüllülüğüyle konuşuyorum.

Burada, Akdenizliler olarak dostlar arasındayız, tarihi o kadar uzun zamandır yazan insanlarız ki onu unuttuk. O hâlde...

Fransa'ya yaptığı harikulâde yolculuğun ardından bir Bey geçen gün geldi. Ve harikaydı!

Önce, gitmeden evvel, sarayına geleceği gören bir kadın çağırdı. Yaşlı kadın ağlamaya ve efendiye bu yolculuktan vazgeçmesi için yalvarmaya başladı ve adam ısrar ettiği için, sonunda geminin ikiye bölüneceğini açıkladı. Bey, gür ve güzel, gri sakalını sıvazladı ve adamlarından birine cadıyı hapsedmesi için emir verdi.

İşitmiş olduklarına rağmen yola çıktı.

Fakat daha en başta bir ağız dalaşı yaşadı. İskeleye vardığında, bineceği *De Grasse* ismindeki yolcu vapurunu gördü ve ayağını yere vurdu.

“Ben bir kruvazör istiyorum!” diye ilan etti.

“Ama bizim yolculuk için kruvazörümüz yok ki...”

“Bir kruvazör istiyorum!”

Bey çok genç değil ama çocuk gibi tutturuyor ve Sayın Genel Müdür, onu *De Grasse*'in güvertesine çıkarabilmek için kendini epey bir sıkıntıya sokuyor.

Marsilya'da, dönüş için gemiye binme vakti geldiğinde, Bey az kalsın hayretinden bayılıyordu.

“Bu mu benim gemim?”

Alelâde bir posta gemisi! *De Grasse*’ın yarısı kadar bir yolcu gemisi!

“Yüce ayaklarımla basmaya bile...”

“Fakat, efendim...”

Fikrini değiştirmeyi başardılar.

Durun! Daha bitmedi! Açıkta, gemiyi sarsan sağlam bir fırtına patladı. Bu durumda, anlıyorsunuz ya, efendileri hapse attırdığı yaşlı kadını düşündü ve...

Hasta oldu.

Biz de nerdeyse oluyorduk. Tunus’tayız, hava durumu raporlarını okuyoruz ve radyodan Bey’in rahatsızlığını öğreniyoruz.

Çünkü geminin gerçekten ikiye ayrıldığını hayal edin, öyle ya da böyle cadının haklı olduğunu bir düşünün... Aramızda kalsın ama, hâlâ hayatta olacağımızdan şüpheliyim! Hatta tersinin olacağına eminim!

Karşılamanın muhteşem olduğunu söyledim. Her yerde bayraklar vardı. Kırmızı bir halı. İskele bir resepsiyon salonuna dönüştürülmüştü.

Beyaz üniformalarıyla Fransız yetkililer ve yığınlarla rütbeliler vardı.

Daha uzakta, hepsi otuzlarında olan, siyah setreli, başlarında fesleriyle, az çok kullanılmış ayakkabılar giyinmiş prensler duruyordu.

Daha da uzakta saray görevlileri vardı, herhangi bir sebepten general ilan edilen bu insanlar artık ancak sinemalarda görülen üniformalar giyiyorlardı.

Nihayet, demirlerin arkasında kalabalık halk; bağırان, dans eden ve biçimsiz enstrümanlar çalan karınca yuvası misali Araplardan oluşuyordu.

Ve gerçekten! Şaka etmiyorum, sizi temin ediyorum ki bu devasa bir olaydı...

Bu rengârenk eski püskü kıyafetlerden yayılan büyüklüğü hissettirme ve nedenini açıklama konusunda bile yetersiz hissediyorum kendimi.

İki yaşlı ırkız, bunu daha önce söyledim, tarihin bir noktasında her ikimiz de dünyanın imparatorluğuna sahip olduk; bilinmesi gereken, inanılması gereken ve inanılmaması gereken her şeyi bilen iki ırk.

Siz de hayal edersiniz ki yüz yüze gelince kurnazlığı bırakıyoruz! Söylenmesi uygun olan şeyleri söylüyoruz, gerekli konuşmaları yapıyoruz ve protokolü izliyoruz fakat bıyık altından gülüyoruz.

Büyük Ulus'un...

Güçlü ırkın...

İkisi arasında hangisi daha güçlü? Hiç bilmiyorum. Herhalde en yaşlı olanı. İki maymun gördüğümüz zaman, hangisinin diğerine maymunluk öğrettiğini söylemek zor.

Ex aequo (eşit) yani! Muhakkak size, Türkiye'de, devrimden önce hüküm süren ve Türklerin çok eskiden uygarlaşmış olduklarını tek başına kanıtlayan, bahşiş denen âdetten bahsedilmiştir.

"Bir tadilat, gümrük lisansı, arazilerde bir imtiyaz, bir iş mi istiyorsun? Güzel, tam da yerine geldin! Ben de birkaç bin frank istiyorum..."

Karşılıksız bir şey vermenin bir mantığı olmadığını siz de itiraf edin.

Varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğan bir Arap bana demişti ki:

"Reis olmak istemiştım ama fazla pahalı."

"Nasıl pahalı?"

Çünkü reis vali gibi bir şey, aynı zamanda da vergi tahsildarı.

"Yirmi beş bin frank!"

“Kime vermek için?”

Saf gibi görüldüğümü tahmin edersiniz!

“Şey için... Beni o göreve koyacak olanlar için... Yirmi beş bin frankım olmadığı için on bin frank civarındaki görevlere bakacağım...”

Mahçup olduğunu düşünmezsiniz. Bunu doğal buluyor. Tıpkı bir prensin topraklarında yaşayan adama gidip şunu ilan etmesi gibi:

“Çok fena! Yine borçlarım var...”

“Borçlarınız mı? Size her ay ödediğim bin beş yüz franka rağmen mi?..”

“Maalesef! Keşke yardım edebilseydiniz...”

Elbette borçları ödeniyor. Çünkü o da birtakım kolaylıklar sağlayacaktır...

Aman, yanılgıya düşmeyin! Bunda kötü bir şey yok! Beyin gelişinden daha asil bir şey görmedim, pek de yeni olmayan setresi ve bin beş yüz franklık prensleri haricinde.

Bu bir haysiyet ve kibir meselesi. Ve herkes haysiyet sahibi ve kibirli. Yüksek sezonda otuz frank tutacağını bilen dilenciler bile yoksulluk belgelerini sezonu geçince gidip elli franka alıyorlar...

Kuzey Afrika’da, gerçek kahramanlar var, şatafatlı renklerde kumaşlar giymiş Fransızlar, at veya deve sırtında çölün derinliklerine doğru dört nala gidiyorlar. Walter Scott romanlarındaki gibi soylu yerli kabile şefleri ve her üyesi Tanrılar gibi yakışıklı göçebe kabileleri var.

Orası hem İncil hem Odyseia...

Fakat Yusuf ve Telemakhos bizim şehirlerimizde komik kaçıyor.

Bakın! Bey’in sarayında bir taht salonu var. Ve sahici, üzeri kırmızı kadife gerilmiş bir taht.

Louis-Phillipe tarzında bir koltuk. Tam ortada bir uyarı var:
Tahta oturmak yasaktır.

Yemin ediyorum, bu da azametten yoksun değil derken dalga geçmiyorum. Yalnızca anlamak lazım...

Bu çeşit azameti anlamak lazım. Bakın! Yakın zamanda burada küçük bir Fransız pezevengi vardı, yanında da koruyucusu olan yaşlı ve varlıklı bir kadın.

Akşam yemeği yiyorduk. Çiftin karşısında boylu poslu bir genç Arap duruyordu. Derken bir anda, bilmem hangi replikten sonra, bizim pezevenk prestijini korumak için tüm pezevenklerin arada sırada yapması gerektiği gibi, metresine çekidüzen verme gereği hissetti.

Böylece seans başladı. Tokatlar ve ayakkabıyla birkaç darbe. Arap bakıyor, sıkılmış, kendi ırkının soyluluğunu ve şövalyelik kanunlarını düşünüyor.

Böylece iyi bir Fransızcayla bağırmaya başlıyor:

“Önümde bir kadını döverek şerefimi beş kuruşluk etmene izin veremem!”

Sonra daha bir o kadar iyi bir Arapçayla küçük pezevenge:

“*A'drob!... A'drob!... A'drob!..*” diyor.

Basitçe şu anlama geliyor:

“Vur!.. Vur!.. Vur!..”

Kuzey Afrika'yı anlamaya başladınız mı?

Yoksa, işte yine ufak bir kroki.

Bey'in sarayında, tahtın yanı sıra bir de tuvaletler var. Bey ünvanına sahip olmayan insanların evlerindeki gibi ufak bir yer, “alafranga” dedikleri klozet tarzı bir şey var yani oval şeklinde ve porselenden ama klozetin meşe veya maun oturma yeri ve kapağı yok. Klozetin biraz daha tepesinde bir tahta parçası var. Tahta –elbette ki ortası delik–, saçaklarla kırmızı kadifeyle asılmış.

Ve ben bunu oldukça iyi buluyorum çünkü, yine de, burada bir asalet söz konusu...

...Tüm gezginlerin ayak uydurmaları gereken âdetler vardır. Diğerleri gibi ben de ayak uydurdum, yani Tunuslu nazik meslektaşlarımla malum mahalleyi ziyaret etmeye gittim. Onlar da artık alışmaya başlamışlar, çünkü birkaç ay içerisinde sırayla Carco'ya, Paul Reboux'ya, Montherlant, Bedel, José Germain, Kessel ve daha pek çoğuna gitmişler...

Yeni bir şey bulmak ne kadar zor, değil mi?

İki mahalle bulunuyor, yan yanalar, bir metre genişlikte benzer sokaklardan yapılmışlar ve benzer dükkânlardan. Bir müşteri girdiği anda kapıları kapanıyor.

İlk mahalle beyaz dediğimiz kadınlarla dolu, Yahudiler, Yunanlar, İtalyanlar, Fransızlar... Araplar dar sokaklardan gelip geçiyor, oraya buraya giriyorlar, tarifeyi konuşuyorlar, işlerini görüp gidiyorlar... Beyazlar da öyle...

İkinci mahalle Arap kadınlarına ayrılmış ve burada...

Sokaklar yine dar. Evler Ay'ı parlatan beyazla aynı beyazlıkta. Kapıların yerinde demirler var ve her demirin arkasında taştan bir merdiven yükselmekte.

Bu merdivenlerin basamaklarında kadınlar oturuyor, huzurlu ve güleryüzlüler, bazen üç nesil birden; kız, anne ve artık dişleri olmayan büyükanne.

Bir numaralı mahallede konuşuluyor, hareket ediliyor, grup halinde toplanılıyor, bağırılıyor, hatta pikap bile çalınıyor.

İki numaralı mahallede nerdeyse huzur hâkim. Sokaklar boş. Yalnızca kandura giymiş Araplar kendilerini farkettilmeden usulca geçiyor. Bazen bir tanesini, arkasından bir kadın silüetinin geçtiği demirlere yaslanmış görüyorsunuz.

Bir saat, iki saat kadar burada kalacaktır. Birbirlerine gülümseyiyorlar. Şarkı söyler gibi bir sesle, azıcık konuşuyorlar.

Tam anlamıyla, birbirlerine kur yapıyorlar ve ancak epey bir vakit geçtikten sonra âşık içeri girecek, karşısındaki kadınla birlikte basamakların tepesinde kaybolacaklar, böylece içeride dört beş çekici kadının üzerinde uzanmış oldukları divanların bulunduğu, duvarları kireçle sıvanmış odaya varacaklar.

Biz yalnızca oradan geçtik. Demirleri aşmadık. İznimiz yok.

Çünkü az önce size bahsetmiş olduğum gibi, yerlilerin bizim kadınlarımızla yatmaya hakları var ama bizim onlarınkine dokunmamız kesinlikle yasak. Ne diyorum ben? Sokaklarda, siyah çarşafların arkasında bizden sakladıkları yüzlerini bile göremiyoruz.

En sonunda, bana gösteri olsun diye, Tanrıların bu adamın ölümüne karar verdiklerine inanmaya başlayacağım.

Tam o gece, Arapların malum mahallesine yalnızca bir kere gittim. Sessizce yürüyen birkaç kişiydik. Gece duru ve hava, siz ne düşünürseniz düşünün, uhrevi bir saflıktaydı; daha doğrusu, girerken ayakkabılarınızı çıkarttığınız bir camii saflığında.

Bir çığlık duyduk. Çığlık mı? Az çok. Boğuk bir inilti, çekingen, gecenin huzurunu bozmak istemeyen bir inilti.

Ve beyaz elbiseli bir adam, sallanarak birkaç adım attı, bir duvar dibine yığıldı, kıyafeti kadar hareketsizdi.

Bizimle aynı anda başka gölgeler yaklaştı; gecenin kaskatı kestiği yerliler. Bir şey demeden eğildik.

Ve biri tarafından boğazı tek bıçak darbesiyle kesilmiş olan yerdeki adam, oluk oluk kan kaybediyordu, o kadar çok kan akıyordu ki, bir zamanlar zambak rengi olan gömleği boğa güreşlerine has İspanyol kırmızısına dönmüştü.

Kimse bağırmadı. Bir polis geldi, sakince. Sordu:

“Bunu kim yaptı?”

Ve ona akli başka bir yerdeymiş gibi duran Arap’ı gösterdik.

Komşu pencerelerde, bu hanımların merdivenlerini koruyan demirlerin ardında, aşk şiirleri fısıldanmaya devam ediyordu.

Yoldan geçen insanların arzularından hiçbir şey götürmüyordu bu kan.

“Öldü mü?”

Fena halde ölü, ağzı açık, gözleri dimdik göğe bakıyor! Küçük bir Arap atı sokaktan geçti, bir çeşit ambulans çekiyordu. Ölüyü ona koyduk, baş aşağı.

“Sen, bizimle geliyorsun,” dedi polis katile.

Ve bu kadar. Grup, tramvaylı ve bistrolu sokaklara varmadan evvel mahremiyete boyanmış mahalleyi geçti. Hayat devam etti.

Pencerenin birinde, evlenme çağına ancak gelmiş bir yerli kız gördük ve aramızdan biri ona yaşını sordu.

Hemen anlamadı. Zaman kavramını hatırlamak için çaba gösterdi ve ardından güldü.

“Bilmiyorum...”

Çünkü Araplar yılları sayacak kadar saf değiller. Ayva tüyleri çıktığı zaman tamamdır, bu, sevişme yaşına geldi demektir.

Beyaz saçlar ortaya çıktığındaysa, bu, bilgelik yaşı anlamına geliyor.

Ve tüm dişler döküldüğünde, hiç zorlanmadan eski toprak olduğunuzu anlıyorsunuz.

Gerisinin önemi yok.

Adam öldü, kimse neden diye düşünmüyor, polis bile -büyük ihtimalle bir güzelin yanında vakit geçirirken- ondan sonra gelecek aday vakti uzun bulmuş olmalı.

Açık ağzına, cam gibi gözlerine, çok güzel bir kırmızıya boyanmış gömleğine bakarken başımızı sallıyoruz.

Bir adam eksildiğinde yerine yenisini koymak o kadar basit ki!

Gemiye döndüm ve gemimin etrafında insanlar uyuyordu, kum ve çakıl yığınlarının üstünde uzanıyorlardı. Bazıları ikişerli gruplar halinde uyuyordu, sadece adamlar vardı, belki de kendilerine dünyada yeterince insan olduğunu söyleyen insanlardı bunlar.

Başkaları, gecenin ortasında, atlarını veya eşeklerini suya sokuyordu.

İki kilometreden daha az bir mesafede, zar zor da olsa Bedevileri ayırt edebiliyorduk, üç deve ve beş küçük eşek, birkaç kadın ve birkaç çocukla güneyden geliyorlardı.

Hepsi eski paçavralardan yapılmış iki çadırın altına yığıldılar.

Kadınların ve çocukların tam olarak kime ait olduklarını biliyorlar mı? Bunun hiçbir önemi yok. Beyazlar içindeki Bey'i, setreli prensleri ve yüksek rütbeli üniformalı Fransızların geçtiklerini gördüler.

Memnunlar, o kadar memnunlar ki kalabalığın içinde birkaç cüzdan çaldılar.

Ve günün birinde, Tunus'un özerk bir bölge mi, bir sömürge mi, yoksa bir imparatorluk mu olduğunu bilmeden güneye geri dönecekler veya binlerce insanın, şaraplarını ihraç edip edemeyeceklerini, bağlarını koparmalarının gerekli olup olmadığını, buğdayın Fransa'dan mı onaylanabileceğini, yoksa onu yakmak mı gerekeceğini kafaya taktıklarından bihaber olacaklar, yoksa... Bütün bunlar neden onların umurunda olsun ki?

Tüm bu hikâyeler, tıpkı bir anayasanın olup olmayacağı ve olursa nasıl olacağı meselesi gibi, gidip kıtada eğitim görmüş ve kendilerine öğretilenleri ciddiye almış gözlüklü genç Arapların işleri.

Hatta gazeteler bile kurdular! Ne diyorum ben? Ekonomik politika hakkında makaleler yazmaya kadar vardırıdılar işi, sanki herhangi bir yerde, günümüzde bulunduğumuz noktada, ekonomi ve siyaset varmış gibi.

Bu arada, yaşlı cadıyı bıraktılar mı, yoksa yanıldığından onu cezalandırmak için hapiste mi tutacaklar, sormam gerek; biliyorsunuz işte, geminin ikiye ayrılacağını öngören kadından bahsediyorum.

Bu makaleye başladığım liman...

Bundan daha sonra yine bahsederiz, öncesinde birkaç küçük hikâye anlatmak isterim, meyveler gibi, yolda tüm lezzetlerini kaybetmeyeceklerini umarak.

Tunus'a birkaç kilometre uzaklıkta, körfezin kenarında, Sidi Bu Said isminde, tüm çekiciliğini korumuş, oryantal bir kasaba var. Denize hâkim bir kayanın tepesinde, etrafını hâlâ ihtişamla ve gizemle çevreleyebilecek reislerin oturduğu saklı ve sessiz saraylardan oluşuyor.

Tuhaf asaletini yansıtabileceğim umudunu taşımadan sokaklarını arşınılıyordum, derken bir tümseğe vardım. Denize biten yeşil bir yokuşun başındaydım, her şey daha iyi olsun diye, özellikle de şiirsel bir kelime dağarcığı yüzünden, alelâde bir fotoğraf makinesini çıkarıp kareyi sabitledim.

O an birisi omzuma dokunup, kibarca:

"E proibito, signor! Defenze nazionale!" dedi.

Güneşi, farklı bir ülkede olma durumunu, yol kenarı Bedevilerinin arasında çarşıda geçmiş saatleri göz önünde bulundurun. Nerede olduğumuzu tam bilmiyoruz, öyle değil mi? Benimle konuşan kişiye saygılı bir merakla baktım. Ona cevap vermek için kullanmam gereken dil konusunda tereddüt ettim. Nihayet, donakalmış bir biçimde, geveledim:

"Ah! İyi... Ah! İyi..."

Ve bu yiğit İtalyan ustabaşı, bir Fransız toprağında ulusal savunma kurallarına uyulmasını sağlamakla görevliydi, bana karşı kızgın olmadığını işaret etti ve ekledi:

"Buona notte, signor!"

İyi akşamlar, bayım! İki gün sonra gemim Bizerte Limanı'na demir atmıştı. Bu limanın ötesinde, biraz tuzlu bir gölde askeri gemilerimiz dizilmiş. Ben de öylece motorlu kanomla yine de ilerleyebileceğimi sandım. Hiç de bile! Toprağın altında harika şeyler inşa ediyoruz, “gelecek savaşın” bombalarından ve tüm tehlikelerinden korunan mazotlu rezervuarlar ve bilmem neler.

Dolayısıyla, kimsenin yaklaşmasına izin verilmediğini tahmin edersiniz...

Elbette ki söz konusu çalışmaları yerine getiren işçiler hariçinde.

İtalyan ve Maltalı olanlar!

Yaşım ilerledikçe dünyanın hayranlık verici bir şekilde kurulmuş olduğunu düşünüyorum. İnsanların mutluluğu için yapılmamış şey kaldı mı gerçekten?

Mesela, çok zengin insanların ekstrem heyecanlara ve para kaybetmeye ihtiyaçları var ve bunun için kumarhaneler ve borsa icat edildi. Kumarhanelerde, abiye kıyafetler veya tam takım smokinler, gala yemekleri, özel salonlar, şık bir stile sahip uşaklar, incelikli bir ortam ve tüm gerekli şiiressellik, özel bir dil, özel bir ünvan, purolar ve gazetelerde kısa yazılar mevcut...

Oyun sevmeyen çok zengin var ama sevişme huyları var, söylemeye dilim varırsa, tüm güçleriyle diyebilirim.

Ve işte! Her sene, hava koşullarının ideal olduğu ve her şeyin onları tatmin etmek için organize edildiği Pasifik Okyanusu'nun bazı adalarına giden birtakım kimseleri tanıyorum.

Burada da şiiressellik tasarlanmış, konfor ve diğer her şey...

Bir de hayatta yapacakları hiçbir şeyleri olmayan zenginler var, ne oyunu ne de kadınları severler. Onlarla geçen hafta karşılaştım ve hâlâ kendilerine karşı hayranlık duyuyorum, doğanın yeni bir gücü karşısında her defasında bıkip usanmadan duyduğum hayranlık gibi.

Kumarhaneleri icat edenin kim olduğunu biliyor muyuz? Sanmıyorum. Hiç kimse ve herkes. Aynı zevk belli bir sayıda insanı bir araya getirdi ve sonrasında dekor geldi. Birtakım tatminsizler içgüdüsel olarak Hawaili aşkları keşfettiler...

Ve şüphesiz, yine gizemli bir içgüdü, Hammamet diye adlandırdığımız dünyanın bu ufak köşesinde görmüş olduğum bu adamları bir araya getirmiş olmalı.

Hammamet? Coğrafi olarak, deniz kenarında, Tunus ve Gabes arasında ufak bir Arap köyü. Rakımı alçak. Açık renkli kumlarla kaplı geniş bir plaj ve güneşin altında beyaz evler, bir camii, bir kışla, çömlek yapan birkaç zanaatkâr veya kapı girişinde sandaletler.

Arkadaki manzarada, hurma ağaçları ve zeytinlikler var.

Görünüşte hiçbir şey Hammamet'in dünya tarihinde bir rol oynayacağına işaret etmiyordu, fakat şimdi biliyorum ki Amerika'da, Çin'de, İsveç'te veya İskoçya'da, belli ortamlarda bu ismi telaffuz etmemle beraber bir kabul havasıyla karşılandığımı belirtmeye yetiyor.

Hammamet, oğlancılığın Mekke'si!

Kelimayı ben uydurmadım. Bu kasabayı bu kelimeyle tanımlamışlardı ve şimdi bunun abartı olmadığını biliyorum.

Nasıl ki birkaç yağlı Richard, ortak bir kararla, Deauville'de veya Cannes'da, başka bir yerde değil, paralarını kaybetmeye karar vermişse, aynı şekilde mistik bir buluşma Hammamet'te aralanıyor.

Fakat çok daha gizli, çünkü demiryollarından veya ruletten daha incelikli bir kült söz konusu.

Hurmalıklar ve zeytinliklerin içinde, bazıları oryantal tarzda birkaç saray yükseliyor – bana oryantal tarzın tam olarak buna uyduğuna dair yeminler edildi.

Dans salonları yok, balolar yok. Yalnızca bir otel var, o kadar seçkin duruyor ki özel bir yer diyebiliriz.

Deniz güzel, kum sapsarı, yerliler acılı ve sessizler.

Kumar oynamak için abiye giyiniyoruz. Pasifik Okyanusu'nda beyaz çiçeklerden yapılma bir kemerle yetinip çıtırçıtlak oynuyorlarmış.

Hammamet'te, dışarda açık renkli ve vakur bir kıyafet seçiliyor ama sarayların içinde, heybetli duran geniş Arap *kanduraları* tercih ediliyor.

Burada artık İncil'e değil, Antik Yunan'a atıfta bulunacağım, şaka yapmıyorum.

Bu beyefendiler çok uzaklardan geldiler. Hepsi kendi ülkelerinde büyük toprak efendileri; Norveç'te, Avustralya'da, Balkanlar'da. Bazıları nam salmış. Ve her şeylerini terk etmişler! Onları saraylarının bahçelerinde, Sokrates misali, sakın ve sade bir biçimde gezerken görüyoruz. Yalnızca bazı akşamlar onları dışarda görebilirsiniz –fakat çok karanlık!–, askerlerin çıkışlarını, gölgelerin içine saklanıp beklerlerken.

Oyuncular, hilekâr oldukları için gürültü koparıyorlar, hiç şık olmayan bir biçimde kendilerini batıran insanlar bunlar ve sonunda kendilerine ateş ediyorlar.

Âşıklar da gürültü çıkıyor ve tüm dünyaya hikâyelerini anlatma ihtiyacı hissediyorlar.

Hammamet'in oğlancıları o kadar ihtiyatlı ki, sanki birkaç dini yeminle birbirlerine bağlılar.

Bu Mekke'de hiçbir eksiklik yok, ırkının özelliğini çok iyi taşıyan yaşlı bir İngiliz kadın bile var. Çok aristokrat, neden burada olduğunu bilmiyoruz, herkesin arkadaşı, yanında da genç sekreteri var.

Buna rağmen bir dram yaşandı, fakat eğer oraya gideceksiniz, en iyisi bundan hiç bahsetmeyeyim. Genç sekreter, İskandinav bir büyük efendinin sekreteriyle tanıştı. Görevlerini unuttular. Birbirleriyle buluşmak için sözleşmeye kadar gittiler. Bir gece,

biraz uzakta bir yerde, Hammamet'te akıldışı sayılan bir şey yapmak için, yani... Evet! Sevişmek için.

Bundan iki yıl evveldi. Ama Hammamet, bu küfrü hâlâ unutmadı.

Her limanda kaptan pilotlar var, hemen hepsi zamanında uzun yol yapmış eski kaptanlar olan liman görevlileri. Gece bir limana geliyorsunuz. Bir kano yanaşıyor ve kaptan pilot güverteye çıkıyor. Tam o anda, nerdeyse her zaman, şaşırmadan etmeden, Bröton aksanını fark ediyorsunuz.

“Quimper?”

“Hayır, Saint-Malo?”

“Denizde çok yol yaptınız mı?”

“Bordes'a yirmi yıl...”

Eğer Bordes'un ne olduğunu bilmiyorsanız, denizcilikten anladığınıza kimseyi inandırmaya çalışmayın. Size, dünyanın bir ucundan ötekisine ondan bahsedilir. Ve eminim ki, ondan size bahsedildiğinde şapka çıkarabilirsiniz.

Bordes, bundan birkaç sene öncesine kadar, doksan dokuz büyük yelkenliye sahip bir Fransız şirketi (çünkü bir şirketin yüzüncü gemisi hukuken devlete ait).

Üç, dört, beş direkli bu yelkenliler her sene Horn Burnu'nu geçip, Şili'ye ve Pasifik Okyanusu'nun limanlarına gidiyorlardı.

Tayfaları bir veya iki yıllığına denizde olurdu, bazen daha da fazla. Bir yolculuğun tamamı ne kadar vakit alıyorsa, süreyle orantılı olarak dönüşünde adamlar eksilmiş olurdu...

“Bordes'ta yirmi yıl!” diyor sizi Tunus'un limanına götüren kaptan pilot, Bizerteli ya da Cezayirli bir Berberi.

Bu kaptanlar vapurla açılmaya alışmakta zorlanıyor ve günlerini sakın bir görevde sonlandırıyorlar.

Onlara “Hava kötü” dediğinizde, size açık ve rüyalara dalmış gözlerle bakıyorlar ve sizi temin ederim ki henüz atlattığınız fırtınadan onlara bahsetmek içinizden gelmiyor.

Peki size neden Bordes’tan ve yelkenlilerinden bahsetmiştim? Ah! Evet... Şu liman yüzünden...

İsmi söylemeyeceğim, neden olduğunu anlayacaksınız. Bir Akdeniz limanı düşünün, çarpan dalgaların üç metreyi asla geçmediği, ikliminin ılıman olduğu ve gemilerin düzenli, tramvay gibi belli bir saatte yanaştığı.

Kaptan pilot güverteye çıkmıştı, gece vaktiydi, beni açığa götürmek için ve ona sordum:

“Brötanya’dan mı?”

“Brötanya’dan.”

Limandan çıkışımız yavaştı. İki bardak likör koydum.

Normalde bu, hikâye dinleme vaktidir ve dökülsünler diye söyle mırıldandım:

“Bordes’ta mı?”

“Evet.”

O kadar! İkimizdik, karanlık köprünün üstünde, dümencinin dümeni çevirdiği yere yakındık.

Arada sırada bir emir veriyordu:

“Çeyrek sağa... Çeyrek sola...”

Gücenmişim. Gecedен haz etmeyen bir adama çattığımı düşündüm ya da uykusu vardı.

“Bir bardak daha?”

“İsterseniz.”

Bir şey söküp almak imkânsız. Elimi sıktı ve bana yolu gösterdikten sonra kendi gemisine indi.

Ertesi akşam başka bir limana vardım ve yine bir Brötanyalı bana eşlik etti.

“X’ten mi geliyorsunuz? Kaptan pilotunuz kimdi?”

“Bilmiyorum. Ama kesinlikle konuşkan olmayan bir tipti!”

“O zaman falancadır.”

“Karaciğer hastalığı mı var?”

Çok uzun süre şaka yapamadım, inanın bana. Ve yersiz bir şaka yapan bir beyefendi gibi kızardım.

“*Françoise*’dan bahsedildiğini duydunuz mu?”

Gerçek ismini söylememek için bir gemi ismi uydurdum.

“Hayır...”

“Şili’ye gidiyordu. Bordes’un bir gemisi. Güzel bir dört direkli. Sizin dünkü kaptan pilot vardı dümende.”

“E sonra?”

“1900’lerdeydi, *Françoise* gemisi, Horn Burnu’nun civarında tamamen kayboldu.”

Muhatabım sesini alçalttı, ben de bu satırları özel bir mürekkeple, yazılanları saklayan bir mürekkeple yazmak isterdim. Gemimiz kanalın içinden yavaşça ilerliyordu ve arada bir kaptanın emirleri sırlarını bölüyordu.

“Biraz sağa... Devam edin...”

Sonra içmekte olduğumuz viski gibi kokan kısık bir sesle:

“Gemide altı kişiymişler, erzaksız, susuz bir halde ve can-kurtaran filikası okyanusun ortasında yirmi sekiz gün boyunca rotadan sapmış...”

Akdeniz’in nefesi, genç bir kızın yumuşak nefesi gibi kokuyordu ve dün geceki suskun kaptan pilotumu düşünüyordum.

“Kendi idrarlarını içmişler... Biri hariç, o da deniz suyu içmek istemiş ve üçüncü gün ölmüş...” Böyle durumlarda, deniz suyu içmek dışında herhangi bir şey yapmak daha iyi...

Kaptanımın yalnızca silüetini ve bir sigaranın kırmızı ucunu görüyordum.

“Biraz sola... İleri!.. O dönemlerde bundan bahsediyorduk ama her zaman ihtiyatlı bir şekilde, çünkü en iyisi bunlardan bahsetmemek... Size bir şey demedi, değil mi?”

“Hiçbir şey...”

“Bize de... Az konuşur... Haftalar boyunca, normal bir adam gibi, oldukça neşeli, sonra bir anda esiyor, aniden ateşlenmiş gibi, birkaç gün boyunca ağzını bıçak açmıyor... Olan biteni bildiğimizden, onu rahat bırakıyoruz...”

“Sonra ne oldu?”

“Size anlatacağım... Beş tanesi kalmıştı, biri İngiliz'di... Bu bir tesadüftü... Konu milliyet değişti... Günlerce ne bir baca, ne de bir yelken görerek rotadan sapıyorlardı... Bazıları delirmeye başlamış.”

Dümandeki adam bizi duymuyormuş gibi yapıyordu ama tutmakta olduğu nefesini duyuyordum.

“Olması gereken oldu... İngiliz aralarındaki en zayıftı... Diğerlerinin yaşaması gerekiyordu...”

Şunu demek için kafamı çevirdim:

“Onu öldürdüler mi?”

Fakat o da Bordes'tan olan kaptanım, kafasını salladı.

“Bu şekilde olmuyor... Normalde yenmez... Yani şunu demek istiyorum... Bazı insanların bunlardan gülererek bahsettiklerini bilirim. Fakat, denizdeyken, her an başına bir şey gelebilecek bir gemide...”

“İngiliz'in şahdamarını kesmişler...”

Kaptan durdu.

“Sağa! Hayret bir şey! Şamandıraya dikkat edin...”

Ve önümüzde Afrika limanının ışıklı yolu belirdi.

“İçtiler, anlıyor musunuz? Yapacak başka bir şey kalmamıştı ve İngiliz zaten ölecekti...”

Biz de büyük bir bardak viski içtik.

“Bundan asla bahsetmediğini mi söylüyorsunuz?”

“Asla! En yakın dostlarına bile. Meraklarını her şeyin üstünde tutan insanlar ona soru sorma cüretinde bulundular, ama duymuyormuş gibi davrandı...”

“Takibe alınmadılar mı?”

“Onları yarı ölmüş buldular, yirmi sekiz gün boyunca can çektiikleri bir filikanın dibinde... Ne yapılmasını... Dikkat! Hollandalı vapurun arkasına yanaşacağız...”

O akşam, tamamen tesadüfen, ben ve kaptan sarhoş olduk. Masamıza gelip oturan Macar dansçı kızların olduğu bir kabarede, dünyadaki tüm fahişelerin yaptığı gibi, onlar da kaptan kasketimi başlarına takıp aynaya bakma ihtiyacı duydular. Deneyin ve görün! Herhangi bir kulübe bir denizci kasketiyle gidin.

Ben öteki kaptanı düşünüyordum, rahat bir evi olan ve üç çocuğundan birisi hukukta okuyan.

İçinde beş kişi oldukları filikayı düşünüyordum, İngiliz’i dahi, gökyüzüyle su arasında...

Yine hiç düşünmeden kullandığımız bir deyim...

Ve bir gece öncesinde, muhabbeti başlatmak için, Hammamet’ten ve tuhaf insanlarından bahsettiğimi hatırlıyordum!

Hammamet! Farkında mısınız, ne kadar da ilgisini çekiyordu bu adamın?

İki gün sonra denize açıldığımda, her zamanki güvenimden eser yoktu ve sanırım tahtaya vurdum.

Sardinya Adası’nın batı kıyısına ulaşmak istiyordum, Carloforte diye adlandırdığımız bir küçük limanına. Ters rüzgarlar nerdeyse beni geri dönmeye zorluyordu ve sonunda ıssız bir koyda sığındıktan sonra, Cagliari’ye vardım, şu Sardinya’nın kıyısı olan.

Bu satırları Cagliari’de yazıyorum, şu anda genç insanlar gemimin etrafında cırlıçplak yüzüyor.

“Bizerte’den mi geliyorsunuz?” diye sordular geldiğimde. O zaman, güvertedeki herkesin sağlık muayenesinden geçmesi gerekiyor. Bizerte’de bulaşıcı bir veba salgını var...

Bu idari bir gerçeklik. Bunun gibi kötü ün salmış limanlar var. Dakar’da, Matadi’de sarı sıtma olması gibi. Vebaymış!

“Hazırım,” diyorum.

“Bugün değil. Bugün pazar. Sağlıkçılar yarın gelir. Onlar gelene kadar, köprünüzü kurup geçmeniz yasak...”

Kötü bir adacık gibi limanın ortasında kalakaldık. Tesadüfen, midesi bozulduğundan kamaramla ilgilenen kadın biraz ateşlendi. Bu sabah doktor geldi, bizi muayene bile etmeden hepimizi karaya inebilecek durumda ilan etti.

İyi ki hizmetçiyi fark etmedi. Gökyüzüyle deniz arasında karantinada kırk günü bulabilirdik. Hani... Hani...

Arnak Bordes’un gemisini düşünmemeyi tercih ediyorum, kaptanı, İngiliz’i ve hikâyemi unutmanızı tavsiye ediyorum.

9

Uzun bir zaman, olması gerektiği gibi takdim ettiğim bir arkadaşım vardı:

Bay X.

Sonra daha kısık bir sesle, muhatabıma veya evin sahibesine eğilip şunu ekliyorum:

“Hayatımda tanıdığım en etkileyici ve en sempatik namussuz!”

Doğruyu söylüyordum ve arkadaşımın bu konuda büyük başarıları vardı. Bazı ülkeler aynı başarının tadını çıkarıyorlardı,

bazılarıysa hâlâ çıkarıyor. Size bu sırrı vereceğiz, tıpkı yakında bir evin adresini vereceğimiz gibi:

“İyi bir tavsiye: İspanya’ya gidin! Her şey bedava! Ve özellikle Barselona’da.”

Bu yaz İspanya, İngiliz ve Amerikalı kızlarla doluydu.

Ve bu bana tanık olduğum bir sahneyi hatırlatıyor, bundan birkaç yıl evvel, lira dünyada kraliçeyken. Champs-Élysées’nin tiyatrosunda, o zaman tüm ihtişamı yerindeyken, koltuğu yüz yirmi frank olan bir gala gecesi düzenlenmişti.

Hâlâ iki İngilizimi (veya Amerikalı’mı) görebiliyorum, kıyafetlerinin içinde solmuş bir haldelerdi. Yer gösteren bir kadın onlara ilk sıraya kadar eşlik etti, otururken rahat bir nefes aldılar. Orada yer gösteren kadın, elini uzatmış bir şekilde bekliyordu.

Ve İngilizlerden biri, ceplerini karıştırıp, elli kuruşluk bir madenî para çıkarıp kadına soğukkanlılıkla uzattı.

“Yanılmış olmalısınız,” diye mırıldandı kadın diplomatik bir şekilde.

“Hayır!”

“Bu durumda size teşekkür ederim. Belki buna ihtiyacınız olur.”

Parayı iade edip, çok asil bir biçimde gitti. Ama ondan daha asil bir şekilde, İngiliz bozuk parayı cüzdanına koydu, arkasına yaslandı, bacaklarını uzattı ve gösterinin tadını mutlulukla çıkarmaya hazırlandı.

Anlıyor musunuz? Ona da şöyle demişlerdi:

“Fransa’ya mı gidiyorsunuz? Dikkat edin! Fransızlar inanılmazdırlar ve de sempatik namussuzlardır...”

Bir de ilk günden beri trenin banklarına ayağını koyma alışkanlığı oluşturdular.

Fikrimi bir görüntüyle ortaya koymak istiyordum, şu anda buldum. İki çeşit ülke var: ayaklarına banka koyulduğu ülke ve bunun insanın aklına bile gelmediği ülke.

İşte! İtiraf etmek gerekir ki birkaç sene evvel, Akdeniz'in her yerinde herkes ayaklarını banklara koyabiliyordu. Parası olması kaydıyla elbette!

Dolayısıyla deli gibi insan vardı. Rahatlatıcı ve sempatik namussuzların arkadaşlıkları. Bu insanlarla kendinizi rahatsız hissetmenize gerek yok. Onlarla kıyaslayınca, kendiniz hakkında yüksek ve tatmin edici bir fikre sahip oluyorsunuz. Küçük bir İngiliz burjuvasını ele alalım veya Hollandalı, İskandinav bir tüccarı, daha da iyisi: Batı Amerikalı bir çiftçi.

Bu adam nasıl olmuşsa, Yunanistan'dan, Roma'dan, Pompei'den bahsedildiğini duydu. Günün birinde buraları gidip görmeye karar verdi. Ve gemiyle yola koyulduktan hemen sonra, hırpani elli küçük erkek çocuğu ondan çıkan bozuk paraları yerden toplamak için tozların içinde dövüştüler.

İşte bizim yanki çiftçimiz şimdiden göğsünü kabartmaya başladı! Hamallar koşup onu *efendim* diye çağırıyor. Otelde kont veya markiz olan bir beyefendi, kontes kız kardeşiyle baş başa yemek yemeleri için teklifte bulunuyor...

Her şey en iyisinden ve muhteşem, öyle değil mi? Çiftçi şişindikçe şişiniyor ve arada sırada alçakgönüllü bir havaya bürünüp birinin poposuna tekme basıyordu, çünkü bundan rahatsız olmak için bir neden yoktu ve çünkü bu fena halde komikti.

Buna o kadar alıştı ki sonunda kendi ciddi ülkesinde geçen ciddi birkaç aydan sonra popoya tekme atılabilecek ülkelerde tatil yapma ihtiyacı hissetti...

Bu ülkeler birbirlerinden farklılar. Nasıl ki ülkelerin para birimi değişkenlik gösteriyorsa, haysiyet dereceleri de değişkenlik gösteriyor. Bunu gazetelerin dördüncü sayfasından öğrenemezsiniz ama bunun yine de bilinen bir şey olduğuna inanmanız lazım, çünkü bazen daha doğuda, bazen batıda, bu insanları trenlerin banklarına ayaklarını koyarlarken bulursunuz.

Tam da çok yakın bir zamanda, bu düşünce akışına uygun bir olay meydana geldi. Fransa'da üstünde durulmayan bu olayın, tarihî öneminin tadının tüm lezzetini, Akdeniz'in ortasında çıkarıyordum belki de.

Size Malta'dan söz ettim, İngiliz donanmasının yuvası gibi olduğundan da. Bazen donanma ona ait olmayan kıyılara gezmeye gidiyor, dolu kulelerini ve tirbuşon çakısı gibi parlak namlularını insanlar seyretsin diye.

Böylece bundan birkaç hafta önce, gemileri karadan oldukça uzakta demir atmışken, Majesteleri'nin üç subayı gezmeye karar veriyorlar.

Verniklenmiş bir yata yerleşip kıyıya yöneliyorlar. Ne tesadüf-tür ki orası da Orta Asya'nın kıyıları.

Kıyıdan onlardan açıklama istendiğinde, üç İngiliz huzurla suda yol almakta. Bu çağrıların onlara yönelik olduğunu düşünemiyorlar bile! Gülüyorlar! İlerlemeye devam ediyorlar!

Hâl böyleyken gümrük memuru "Yanaşmak yasak!" diye bağıyor.

"Bizi rahat bırak! Pişkine bak!" diye bağıyor öteki kendi dilinde.

"Yanaşmak yasak, yoksa ateş ederim..."

Tüfeği bile var Türk'ün! Ve işte ihtarlara başlıyor, önce havaya ateş ediyor.

Kiminle dans ettiğini gidip göstermemizi hak etmedi mi? Böylece üç subay karaya çıkmaya hazırlanıyorlar ve...

Dan! Dan! Dan! Bir ölü ve bir yaralı! Türk, tıpkı Londra veya Hull polisi gibi sakince yerine getiriyor görevini.

Kuzeyde, buna kimse inanamıyor. Donanmanın bir kısmına Türkiye'ye diplomatlarının yanına gidip, Ankara'yla bağlantı kurma emri verildi ve özür dilenmesi gerektiği söylendi.

Çünkü hep özrünü bildiren ülkeler de var, onların tepesine çıkılsa bile.

Başlangıçta size bu olayın belki de tarihi bir önem taşıdığını söylemiştim, bunun böyle olup olmadığının kararını siz vereceksiniz.

Mustafa Kemal özür dilemeyi reddetti!

Ve İngiliz donanması, birkaç gün boyunca olumlu yönde bir adım atılmasını beklemekten sıkılınca başka yerlere gezmeye gitti.

Biliyorum çünkü ben de olay başladığı gibi Türk kıyılarını ziyaret ettim, İstanbul'u, Ankara'yı ve Gazi'nin kendisini de. Bu hatta, "*Kıçını kollamayı bırakma sanatı*" diye ufak bir makalenin başlığını bile oluşturabilir.

Mustafa Kemal'in ilk kuralları en acayip görüldü: Türklerin sigara paketleri üstünde çok güzel duran, pasta kalıbı şeklindeki kırmızı başlığı giymelerini yasakladı. Aynı zamanda, hanımların yüzlerini siyah çarşafarla örtmeden sokaklarda gezmelerini rica ediyordu.

"Bu bir skandal!" diye haykırdı yabancılar. Bizim Türkiye'yi değiştiriyorlar! Herhalde! Oraya gelen genç yabancı kızların sokaklarda "tablo gibi" fotoğraflar çekmek için sebepleri kalmıyordu ve gazeteciler haremle ve *yılgın hayatlarla* ilgili senelik araştırmalarından oluyorlardı.

Mustafa Kemal tarafından verilen ikinci bir karar da, tüm memurların en ufak bir bahşisi bile kabul etmeyecekleri oldu.

Bu defa hoşnutsuzluk tavan yaptı. Türkiye'de bu bahşiş düzeni olmadan ne yapılacak? Artık gitmenin manası yok desek yeridir!

Eskiden cüzdanı kalın bir yabancıнын en azından her şeye hakkı vardı, kendine her imkânı sunuyordu, ayrıcalıklar, kayrılmalar, adamlar, kadınlar ve küçük çocuklar.

Oysa Mustafa Kemal'in şeytanî bir fikri vardı: memurların ofislerinin günün tüm saatlerinde herkese açık olmasına ve olayların kalabalığın önünde halledilmesine karar verdi.

Sonuç: Birkaç sene sonra, aynı Mustafa Kemal, kızmadan, dostane bir tavırla:

“İngiliz kralının ne hali varsa görsün!” diye belirtti.

Bir gemi –yolcu gemisi, kargo veya yat– limana girdiği zaman, liman komutanı denen en üst mevkiden bir memurun malı sayılır.

Mahalledeki bir muhtar, Paris'in emniyet müdürü, çalıllıklar-daki bir Afrika kralı veya nasıl isterseniz öyle düşünün, liman kaptanından daha az güce sahiptir.

Gerçekten, kuzey iskelesine mi, yoksa güney iskelesine mi yanaşacağınıza o karar verir, havzanın ortasında mı kalacağınıza, yoksa birkaç saat koyda mı turlayacağınıza da.

Belki de bu size çok etkileyici görünmüyor, ama düşünün ki iskelenin birinde depolarınızı doldurmak için su kaynağı yok, çıkışın biri lağımın döküldüğü yerin orada veya başka bir çıkıştan şehre ulaşmak için balçıkların içinden yürüyerek geçmeniz gerekiyor.

Ve daha yükleme ve boşaltma meselesinden bahsetmiyorum bile, ne de gümrük meselesinden ki bir kargo için bu, günde binlerce franklık rakamlara mal oluyor.

Tüm memleketlerin gemileri, dünyanın denizlerinde yol aldıklarına ve hemen her yerde demir attıklarına göre ve bu gemilerin kaptanları bazen liman komutanından başka yerli görmediklerine göre, bir ülkenin şanı açısından bu insanların önemini takdir edersiniz.

Mesela bundan beş sene evvel, gemimle bir Hollanda limanına geldim, başka memurların beni alıştırdıkları âdetleri yerine getirmek istedim, yani gizlice muhattabımın cebine on florinlik bir kâğıt para sıkıştırdım, o da bana kibarca şöyle dedi:

“Neen, mijnbeer, hier het is Holland!”

Düzgün bir Fransızcayla karşılığı şu:

“Hayır bayım, burada Hollanda’dasınız.”

Bu yaz, Akdeniz’in orta yerinde, bunu suratıma yeniden çarp-
tılar, kibarca. Bu sefer İtalya’daydı.

Size Türkler’den bahsettiğim zaman, siyaset yapmıyordum ve
İtalyanlar’dan bahsederken de hiç yapmıyorum. Demir attığım
limanlarda, bir defa bile Mussolini’nin adını anmadım ve hiç-
bir zaman faşizmden bahsetmedim. Sadece şunu söylüyorum:
dilencilerin bol olduğu ülkelerde bahşiş vermeye çalıştım ve
reddedildim! İnsanlar bana yardımcı olup karşılığında hiçbir şey
istemедiler!

Bu beni kızdırmaya yetiyor. İtalyanlar yüzünden değil de,
yatları kiraladıklarında, bekçilik yaptıklarında ve gemileri sattık-
larında alçaklık ettiklerine inanmayan Côte d’Azur’un bazı liman
komutanları yüzünden.

Bakın! Size bir an! Beni şaşırtacağını sanan bir liman komu-
tanı bana bunu kendisi anlattı.

“...Bundan birkaç hafta önce, X lordunun yatı geldi (İngilte-
re’nin önde gelen isimlerinden biri). Lord güvertede idi. Kendisi
gelip beni ziyaret etmeyi gerekli görmedi... (Hım! Anlıyor musu-
nuz?) Şimdi bunun ona neye mâl olduğunu biliyor, zira onu lima-
nın en kötü köşesine yerleştirdim, bütün gün gıcırdayan vinçlerin
yanına ve sonunda gitmek durumunda kaldı... Bu ona ders olur.”

Beni teselli eden bir şey var: Côte d’Azur, Fransa’nın yalnızca
küçücük bir kısmı, Akdeniz’in ufak bir parçası.

Ve liman komutanının insanlığın haysiyeti konusundaki
düşüncelerini güçlendirmeye muhtemelen etkisi olan bir şey
daha var: İtalyanlar kimsenin onları satın almalarına izin ver-
mediklerinden beri ülkelerinde çok daha az İngiliz, Amerikalı
vesaire var.

Biraz önce anlattığım da buydu: bu turistler tercihen ayaklarını banklara koyabilecekleri ülkelere gidiyorlar.

Kendi ülkedeki gibi derli toplu durduktan sonra gezmenin manası nedir, söyler misiniz?

Küçük oğlan çocuklarıyla el ele kol kola gezip dudaklarından öpmek yasak olsaydı, Hammamet'te oğlancılık olur muydu hiç?

Kahire'ye o kadar İngiliz ve Amerikalı kadın turist gelirmiydi, eğer büyük otellerin yöneticileri damızlıklar gibi heybetli, hadımlar gibi ihtiyatlı Arap hizmetkârlarını onların hizmetine sunmasaydı?

Alan memnun, veren memnun!

Bu süre içerisinde, bu hanımların kocalarının Krallar Vadi-si'ndeki hazineleri ele geçireceği de bir gerçek...

Tıpkı bir zamanlar bahşiş almayı kabul edip, kıçlarına tek-meyi yemiş bütün ülkelerde, Akropololis tapınağının kabartmalarını, eski Hitit eserlerini ve Etrüsk vazolarını yağmaladıkları gibi.

Şimdi, Mustafa Kemal İngilizler'e o malum lafı söylediğinden beri Türkler'in daha mutlu olup olmadığını hiç sormayın bana, ne de dilencilik yasaklandığından beri İtalyanlar'ın daha iyi yemek yiyip yemediklerini.

Hiçbir fikrim yok. Veyahut...

Mesela İzmir'de ayda dokuz yüz lira kazanan yüksek rütbeli memurlarla karşılaştım. Kılık kıyafetleri düzgündü. Buna yakışır bir haysiyetle geziyorlardı.

“Şu terasta bir duble rakı içsek mi?” diye teklif ettim.

“Kusura bakmayın! İmkânsız! Size bunu iade edemeyiz...”

Bahşiş dönemlerinde de bunu iade etmezlerdi ama dubleyi, şişeyi, hatta cüzdanımı bile alırlardı.

Hadi siz çözün, mutluluk nerede?

Napoliten romansları söylemekten ve yabancılara *efendim* diye hitap etmekten başka bir şey yapmayan İtalyanlar'a gelince, onlara posta ofisleri, garlar, belediye binaları, şehirlerin tamamını inşa ettiriyorlar.

O derece ki, tarihle ve mimariyle ilgili tüm fikirlerim altüst oldu. Sahiden de, antik çağların büyük yapılarının inanılmaz bereketli dönemlerde yapıldıklarına inanırdım.

Aptalca! İşler yolunda gittiği zaman, mermeri oymaya vakit kalmıyor ve en sağlam bankalar en az cephesi olanlardır: işler yolunda gittiği zaman, herkes başka bir şeyle ilgilenmekte, bir de üstüne üstlük birkaç bin franklık bir havale olacağı zaman postanenin kirli veya kokuşmuş olmasını kimse umursamıyor.

İşler yolunda gitmediğinde ve insanların yapacakları daha acil bir şeyleri olmayınca ama...

İtalya, dünyanın en güzel postanelerine, en güzel garlarına sahip, en güzel...

Ve bakın! O kadar çok ipek kozası var ki, polis memurlarını ve askerlerini ipekten kıyafetlerle giydirecekler.

Halkın mutlu olup olmadığını söylemeye gelince, ben Tanrı babamız değilim ki...

10

İlk makaleme başlayalı üç aydan fazla olmuş olmalı ve sanırım o zaman sahiden de Akdeniz'in bir tanımını yapma gibi bir iddiam vardı.

Eğer bugün bana bu tanımın ne olduğu sorulsa, mizahi bir şekilde şöyle cevapladım: “Körfezler!”

Ve bu bir şaka değil. Akdeniz bir körfez oyunu*, cinas yaptığım için beni bağışlayın. Bana görünen gerçekliğin en doğru ifadesi bu. Bu satırları yazdığım sırada, içerde kırk derecelik hafif bir sıcağın hüküm sürdüğü kamaramda çıırılçığa ve sineklik terimde boğularak ölen sineklere engel olamıyor.

Akdeniz’in etrafı körfezlerle çevrili ve herkes gibi uzun bir süre onları basit coğrafi varlıklar olarak gördükten sonra şimdi yakından tanımaya başladım.

Henüz mitolojiyi kullanmamış olduğumdan, bir kerecik ondan yararlanmama izin verirsiniz herhalde. Aiolos’un kıyıların hemen hemen her yerine gönderdiği oğullarının hikâyesini bilirsiniz, hani ciğerlerinin yettiği kadar üfleme dışında işi gücü olmayan şu şişman yanaklı koca bebekler vardır ya...

Bundan asırlar önceydi ama size yemin ederim ki hâlâ ordalar, hatta sanırım zamanla büyüdüler ve güçlendiler.

Oysa, bir kıyı fark edildiği zaman, oraya yanaşmak için neye ihtiyaç duyulur? Bir körfeze. Aiolos’un çocukları tüm körfezlere yerleşmişler, bazen bir tanesinin farklı yerlerine ikişer üçer olmak üzere.

Ve üflüyorlar!

İşte bu halde üç aydan biraz fazla zaman geçmiş olmalı, belki de dört ay kadar oldu; zira zaman kavramını kaybettim, bu yaramaz çocuklar gemimle körfez oyunu oynuyorlar ve artık buna bir tepki vermeyi düşünmüyorum.

* Yazar, burada Fransızca “körfez” anlamına gelen “golfe” sözcüğü ile kelime oyunu yapmış. Gemisiyle oradan oraya savruluşunu golf oyununa benzetmiş. (ç.n.)

İtalya'ya ulaşmayı arzu ettiğim sırada, Cenova Körfezi beni yine İspanya'ya savurmaya çalışan rüzgârlar gönderiyordu. Biraz daha ilerde, Napoli Körfezi beni Messina'ya götüren yolu kesmeye kalkıştı ve ondan beri körfezden körfeze yol almaktayım. Orası yerine buraya gideceğim diye hiç inat etmiyorum.

Eğer abarttığımı inanıyorsanız, meteoroloji raporlarını okuyun: *Gabes Körfezi'nde basınçlı hava; Tunus Körfezi'nde bora; Lion Körfezi'nde fırtına...*

Güzel projeler tasarlamıştım ve deniz haritasında etkileyici bir rota çizmiştim. Oysa Afrika'dan çıkıp geldim Sardinya'ya ve belki Balear Adaları'na giderim, belki Cezayir'e, belki de yeniden Cenova'ya.

Aslında bunun hiçbir önemi yok. Çünkü bir kere her yer aynı; sonra, belli bir zaman sonra akşamdan kalma halini anımsatan bir mutluluk hali geliyor, daha az mideye vuran, daha yumuşak ama sürekliliği daha çok olan. Sabah uyanıyorsunuz. Köprüye çıkıyorsunuz. Bir burun görüyorsunuz, yani az çok açık renkli, denizden farklı bir kütle.

Burası Cenova Körfezi'nin girişi, veyahut Bizerte Körfezi'nin ya da bilmem hangi körfezin. Öğleye doğru burun yaklaşmış oluyor ve kendi kendinize şöyle diyorsunuz: “Bak! Bu akşam şehirde yemek yerim...”

Yanlı! Saat dörde doğru, size bahsettiğim çocuk, yelkenlerinize üfleme oyunuyla eğlenmeye ve akşama burun, size çok daha uzak görünmeye başlıyor.

Gece daha eğlenceli, ışıklar yüzünden. Yirmi mil uzakta fenerin yanıp söndüğünü görüyorsunuz. Sonrasında, küçük ışıklar parıldayıp size kafe ve teraslarla dolu bir sahilde beyaz pantolonlu insanların dondurma yiyip müzik dinlediğini işaret ediyor.

İlerliyoruz. Geri gidiyoruz. Nihayet varıyoruz.

...Ve nihayet aynı İtalyanlar'ı, aynı Yunanlar'ı, aynı Yahudiler'i ve aynı Fransızlar'ı buluyoruz karşımızda...

Bir körfeze girmeyi başaramadığımız zaman bir adaya yanaşıyoruz, çünkü az çok her yerden ada bitiyor.

Ve daima aynı şey: Adalar dağlık oluyor. Yani az çok çorak tepeler görülüyor. Tepelerin arasında, içlerinde bağların, domateslerin, patlıcanların, koyunların, tatlı biberlerin, incir ağaçlarının, limonların, zeytinlerin ve salatalıkların yetiştikleri dar vadiler var.

Gemi bir koya girip, başka yelkenlilerin çimento boşaltıkları veya şarap yüklendikleri minicik bir dalgakırana yaklaşıyor. Birkaç balıkçı teknesi, geminin etrafında yüzen birkaç çıplak çocuk, bira ve vermut içilen bistrolar.

Biraz daha ileri gitmek isterseniz eşek kiralarsınız ve çukurluk bir yerde burada ne aradığınızı düşünen köylülerin olduğu bir başka köy keşfedersiniz.

Körfezler ve adalar! İşte Akdeniz. Eşekler ve koyunlar, biberler ve zeytinler.

Fakat aynı yerde, mesela Sicilya'da olduğu gibi, üstünlük dörd beş katman medeniyet gösterilir, böyle ifade etmem doğruysa eğer, Phidias zamanından önce yapılmış bir Athena tapınağı, ilk Hristiyanların gömüldüğü yeraltı mezarlarının aşındırdığı bir Roma sirkinin yanında bulunuyor, tepesinde ise hâlâ bir Bizans kilisesi yükselmekte.

Washington'da, eğer gitmiş olanların sözüne inanacak olursam, doğru bir açıda durulursa, antik çağlardan kalma yeni gibi duran ve eski düzenini korumuş tüm yapıları seyretmek mümkünmüş, başta Parthenon olmak üzere...

André Maurois'ın Amerika üstüne yazmış olduğu övgüye değer makaleyi daha yeni okudum; bu kadar beklediğim için affedilmez bir insanım.

Bu da kötü ruh halimi açıklamak için körfezler hikâyemin üstüne geldi, çünkü birkaç sayfada çizmiş olduğu sağlam Amerika'nın yanında benim Akdeniz'im kaba mukavvadan yapılmış gibi duruyor.

Ama şu da var ki Maurois fikirleri olan bir ülkeye gitmiş olmasın? Şunu demek istiyorum, tıpkı sabahları burada çift sürmek için öküze boyunduruk vurulduğu gibi, orada bir beyefendi fikirler üretmek üzere masa başına oturmuyor mu..?

Ekonomik tasarıları olan bir ülke orası, yani bir futbol takımı misali, insanlar ve ülkeler arası ilişkileri kodlayacak insanların oluşturdukları takımların bu ilişkileri düzenlediklerine inanılıyor...

İlerlemeye doğru yürüyen bir ülke, yani kendinden son derece emin bir şekilde yeni bir şey yaptığına ve herhangi bir makinenin insanların mutluluğuna katkıda bulunabileceğine inanıyor...

Bir ülke ki... Her neyse, üstüne konuşulabilecek bir ülke!

Oysa ki Akdeniz'le ilgili birisine söylenebilecek en iyi şey, *Odyseia*'yı yeniden okumasıdır.

Biraz önce bir kasaba daha gezdim, çünkü her yeri gezme alışkanlığımız var.

İşte! Bir kasabaydı altı üstü! Ne yapmamı bekliyorsunuz? Her bir sokağın köşe başında adaklar bulunuyor, tıpkı eski zamanlarda pagan tanrıları için sunaklar bulunduğu gibi. Eşeğin biri kyunun tekerliğini döndürüyor, ta Hazreti İbrahim döneminden beri yaptığı gibi ve eşeğin sahibi, tek toynaklı bir hayvanla dönen çarklı bir pompanın hektolitre veya galon bazında randımanlarının kıyaslandığı istatistiklere bakma gereği duymamış.

İnsanlar zengin değiller. Tüm seyahat edenler acıklı bir edayla bunu size söyler, çünkü bir frangı önemli bir miktar sayan insanlarla karşılaşmışlardır.

Tanrım! Binebilecekleri metroları yok, ödeyecekleri gazları yok, hatta sinemaları bile yok. Her gün domatesli, biberli, bazen de balıklı veya kuzu etli makarna yiyorlar.

Ondan sonra da uyumaya gidiyorlar...

André Maurois'ı tanı mıyorum ama bana bıyık altından gülen birisiymiş gibi geliyor. Amerika hakkındaki incelemesini bunca çabanın sonucunda insanların mutluluğunun artıp artmadığını veya insanların arasında eşit olarak hissedilip hissedilmediğini sorgulayarak bitirmiş.

“Bunca insan ekonomik sorunlara, arz-talep kanununa, altın hareketliliğine ve mübadele değerine kafa yorarlarken, kısacası günlük sorunlara ilişkin meselelerle uğraşırlarken, üstüne en az düşündüğümüz sırada, zamanla gelen belirsiz çözümlerden başka bir çözüm yolu bulunacak mı acaba?” diye de sormuş kendi kendine.

Bugün dünyanın iki kutbu gibi olan Amerika ve Akdeniz arasında kıyas yaparak ortaya çıkan fikirlerimi beyan etme izni vermeyeceğim kendime, bu çeşit bir düşünce akışında düşünce sahibi olma iznini de.

Bir tarafta Antik Yunan harabelerinin dibinde kuyunun tekerleğini döndüren eşek, diğer tarafta otuz ya da kırk günde dikilmiş Athena Tapınağı etrafında dönen otomobiller...

Bir tarafta kilisenin bahçesinde gömlek kollarını sıyırmış altı adam dokuz kuka oynarlarken, diğer tarafta beş bin insan soğutulmuş bir sinema salonuna yığılmışlar; üstelik de illüzyonu kuvvetlendirsın diye parfüm kokuları sıkılmış olan bir salona.

Bir fikir belirtmek yerine bir hikâye anlatmak istiyorum. Tanık olduğum sırada beni etkilememiş olsa da, bu hikâye bugünden geriye bakınca Akdeniz'in tüm sosyal, ekonomik ve şiîrsel özüy müş gibi görünüyor.

Porquerolles Adası'nda geçiyor, deniz seyahatime başladığım yerde.

Orada adını bilmediğim yaşlı bir adam var. Herhangi birinin girmesinin yasak olduğu bir kulübede yalnız başına yaşıyor.

Bu onun bakış açısı. Evinde olmayı önemsiyor, nokta! Ve ona yaşını sormayın: bunun kimseyi ilgilendirmedığı görüşüne de sahip.

Pencere niyetine duran yerden bir göz atınca, bir çeşit şilte ve bacası çekmeyen bir şömine görebildim, baca çekmiyor çünkü yaşlı adam çalı çırpı yaktığında oda dumanla doluyor, nihayet bir tencere ve bir bardak fark ettim ve sanırım ikisi de asla yıkanmamıştı.

Kışın adamcağız Fransa'nın yolları boyunca gezinen tüm yaşlı aylaklara benziyor: koyu renkli gözleri, bir Bizans imparatorunun gibi halkalarla dolu ve henüz tam ağarmamış sakalı ve Nisan ayına doğru ceketin yakasına ulaşan saçlarıyla.

Zira kışın yaşlı adam kendine hiç bakmıyor. Etrafta az görülüyor. Birkaç komşusu için odun topluyor, yaban mantarları ya da kuzugöbeği mantarları toplayıp ucuza satıyor.

Fakat güzel havalar geldiği vakit, bir günden diğerine bir dönüşüme tanıklık ediyoruz. Güzel bir yaz sabahında, temiz traşını olmuş ve saçları iyice kesilmiş atamıza raslıyoruz. Üstünde yalnızca ketenden bir pantolon, espadriller ve dilimli yakası olan bir gömlek giymiş oluyor.

Yaşını bilmesem de, en azından yetmişini geçtiğini biliyorum.

Yine de gün doğduğunda küçük bir koya gidiyor, önce dizine sonra kalçasına kadar suya giriyor ve bir sopayla karıştırdığı balığa eğilmiş vaziyette saatlerce öylece çalışıyor.

Nihayet işi bittiğinde, köyün yolunu tutmadan, pantolonunu, gömleğini çıkarıp birkaç dakika boyunca yüzüyor.

Bu faaliyeti merakımı cezbedti. Kendim de yaşlı adamın müşterisi olmadan evvel insanlara sorular sordum.

Ve şimdi biliyorum ki işi *deniz solucanı* yakalamak ve onları satmak.

Burada Amerika'dan uzağız, göreceksiniz! Deniz solucanı, denizlerin balçıklı kısımlarında yaşayan bildiğiniz bir solucana benziyor.

Bir oltanın ucundaki iğneye solucanı takınca ve oltayı yarım saat boyunca iyi bir noktaya sallayınca, eğer gökyüzü ve rüzgârlar bizden yanaysa ve gerekli ustalık da varsa, bir *gelin balığı* hatta bir *çırçır balığı* bile yakalamak mümkün.

Gelin balığı kılçıkla dolu küçük bir balıktır ve çırçır balığı bir başka türlü ama ek olarak yumuşak bir ete sahiptir.

Gelin balığının kilosu, eğer iyi bir fiyat ödenirse, üç frank kadar ediyor ve bir kilo çırçır balığı eğer yanında bir buğulama yapmaya yetecek kadar iskorpit yoksa beş kuruş etmiyor.

Dolayısıyla, diğerleri gelin balığı ve çırçır balığı yakalasın diye solucan avlayan adamcağızın aslında cebi delik, garibanın biri olduğunu söyleyebilirsiniz.

Hiç de bile! Ve işte Amerika'ya cevabım da bu. Beni iyice dinleyin ve zerre kadar abartmadığımı da anlayacaksınız.

Adamcağz deniz solucanlarını iki franga hatta bazen iki buçuk franga satıyor!

Yüz franklık deniz solucanına karşılık, en iyi ihtimalle elli gelin balığı yakalayabilirsiniz, hadi elli bir olsun, hatta elli iki olsun ama o kadar, iyi de tartılmış olsun, sonuçta altı franklık balık eder...

Buna karşın ihtiyarın asla yeterince solucanı yok!... Günde bunlardan kırk, elli tane yakalıyor... Yaz geldi mi, adanın en zenginini o...

Bana diyeceksiniz ki... Mesela şöyle diyebilirsiniz, gelin balığı tutmak için solucan yakalayacağına doğrudan gelin balığı tutsun, çok daha akıl kârı olur...

Washington'daki beyefendilere bundan bahsedin mesela, ve yahut Londra'daki ya da Kopenhag'dakilere, soğukkanlı herhangi bir ırka yani. Solucan ve gelin balığı avını hemen standartlaştırdılar. Anında emek kaybı yaşandığını anlayıp, dünyanın daha mutlu olmasını sağlamak adına, ihtiyarın gelin balığı yakalamasını sağlar veyahut da ihtiyarı devre dışı bırakırlardı...

Onu huzur evine koyarlardı demek istiyorum... Denendi bu! Birtakım insanlar tüm iyi niyetleri ve Hıristiyanlara yakışır merhametleriyle, ihtiyarın ırkından olan diğer atıkların yanına onu yerleştirme maksadıyla geldiler. Böylece yaşamının son günlerine kadar bir derdi kalmayacaktı...

Porquerolles'te, insanseverlerin nasıl karşılandığı size anlatılabilir ve ihtiyarın silahı olmuş olsaydı neler olacağı da eklenirdi...

Onun müşterileri sizin, benim gibi insanlar, bir balığın gümüşü yansımasıyla suyun içinden kavisler yaparak ilerlediğini gördüklerinde onu ele geçirmek için deli olurlar.

On beş günlüğüne veya iki aylığını vakitlerini denizde geçiriyorlar. Yapacak başka işleri yok. İhtiyardan solucanları satın alıp, saatlerce, sanki dünyanın kaderi oltalarına ucundaki yeme bağılıymışçasına, onu uslu uslu tutuyorlar.

Solucanların olmadığını bir düşünün... Kumarhanelere ihtiyaç olurdu... Sinemalara... Politika konuşulurdu... Rulet oynanırdı... Veya Amerika'lılar gibi borsadan bahsedilirdi!

Belki de ekonomik sistemler araştırıldı ve bunlardan nasıl sıyrılacağı... Kaşif adamın biri kauçuktan yapılmış plaj eğlenceleri icad ederdi ve başka bir adam suya atlama platformları yerleştirirdi...

Elbette ki, iflas ederlerdi. Herkes iflas bayrağını çekerti ve devlet bu durumdan kurtulmak için planlar yaptı...

Nihayetinde belki de gümüşten, kurşundan, çinkodan üretilen paralara gelinirdi...

Behemeha, yüz frank solucana karşılık altı franklık gelin balığı tutmuş olmaktan mesut iyi aile babasının mutluluk verici gösterisini göremezdik ve inanılmaz bir anlayışsızlıkla karısının şöyle buyurmasını duymazdık:

İlla pis balıklarını yemek istiyorsan, onları git kendin temizle! Bunları göremezdik...

İnanın, Akdeniz'i göremezdik ve belki de bizde de, tüm plajlarda Parthenon tapınakları olurdu, ama rekabet sebebiyle daha muntazam bir hâlde, bir de sahte cereyanlar olurdu ki hanımların etekleri havalansın, yürüyen bantlar, salıncaklar ve de enfes çarpışan arabalar olurdu, yüce elektriğin icadı sayesinde.

Huzur evindeki ihtiyar, piponun içi gibi katranlı bir bardakta üzüm suyu içeceğinde, üzerinde ölçü birimleri olan bir bardakta sterilize su içerdi.

Hijyen olurdu, ev adacıkları, seçimle gelen memurlar, üç kağıtlar, havuzlu boş oteller ve işi gücü olmayan jigololar olurdu, bir de...

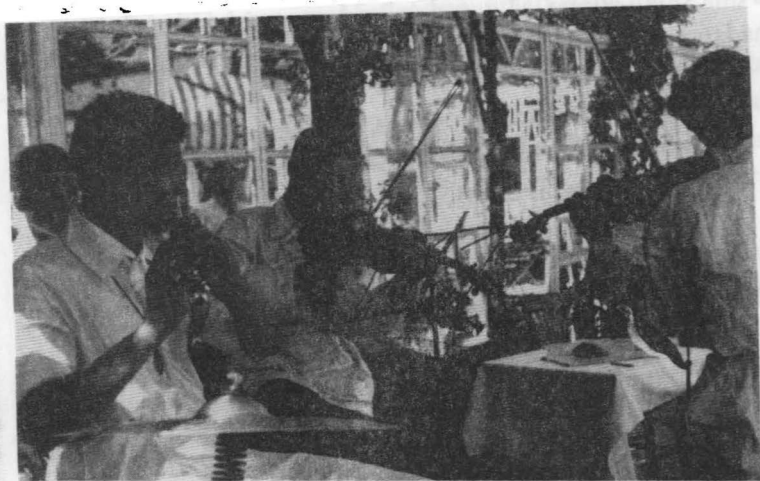
Belki de bana diyeceksiniz ki, tüm bunlardan birazcık Côte d'Azur'de de var, fakat şöyle geniş bir açıdan bakınca, Côte d'Azur pek bir şey ifade etmiyor: birkaç bin ateş böceği misali, çok yüksekten, uçaktan bakınca Magic-City veya lunapark benzeri bir yer...

Başka yerlerde adalar var, körfezler ve çağırılmadıkları yerlere gelip burunlarını sokma iddiasıyla yanaşmaya çalışan benimki gibi küçük gemilere hırslı bir biçimde üfleyen Aeolus'ın tüm oğulları var.

Ciğerlere sahip olduklarını bilmeden yaşayan insanlar var, Londra'nın veya New York'un borsasından bihaber çiftçilik yapıyorlar, kaç beygirle ne kadar randıman elde edeceklerini hesaba katmadan eşek alıyorlar, sanat eserleri ürettiklerini akıllarına getirmeden Antik Yunandaki gibi çömlekçilik yapıyorlar ve devlete kısırlaştırılmaları gerekip gerekmediğini sormadan çocuk yapıyorlar.

Belki de tüm bunlar onlara öğretilecek...

Ama kendi adıma, M. Jourdain'i aklıma getiriyorum, farkında olmadan nesir yaptığını keşfettiğinde, konuşması bozulmuştu...

Georges Simenon, İstanbul, Haziran 1933

Avrenos'un Müşterileri

Türkçesi: Selahattin Bağdath

EVRENOS MEYHANESİ

Yazar : Georges Simenon

Çeviren : Çetin ALTAN

Tefrika No. 8

CIKAN KISIMLARIN HULASASI

Jonsak yeni tanıştığı Nini ile Ankara'ya İstanbul'dan gelince Paris'te bekliyor.

Evrenos meyhanesi adı Jonsak Nini'yi etkilerken evrenosun taahhüdü. Maren zamanı bir evrenos sonra Jonsak evrenos'un Nini'yi yanında bulmuş. Nini, evrenos'ta Paris'ten gelen.

Maren, Nini'ye evrenosun Nini'ye evrenosuna evrenos. Jonsak daha çok evrenos'ta.

Jonsak, Nini'ye evrenosun evrenosuna evrenos. Jonsak, Nini'ye evrenosun evrenosuna evrenos.

Bü defa geçenlere karşı, bazı kelimeler mırıldanarak, azır diledi. Alın kırışımı, bakışları sert, sinirden parmakları gayet hareketliydi.

ne ancak yer gösterildikten sonra oturmuştu.

— Bir dakika müsaade eder misiniz? Şu elindeki şeyi bitireyim.

Genç adam başlamış olduğu bir işi bitirmeye uğraşıyordu. Bu arada, Jonsak şapkası dizlerinin üstünde sessiz sessiz beklerken bir de telefon etti.

Nihayet bazı kayıtlar toplayıp sarı bir dosyaya koyarak ziyaretçisine uzattı;

— Bunların ne olduğunu göreceksiniz. Şimdilik Gazi tarafından kabul edilmek isteyen bir Parisli gazeteci var. Pasa ne zaman geliyor?

— Her saat bekleniyor

Simenon'un neyi gördüğünü.

— Ankara'da kavalatı sıcak mı?

— Burdan daha sıcak. Gazi ne zaman geliyor?

Komisier elli yaşlarında bir adamdı. Saçları karışmıştı, elindeki kehribar teahhübünün danelerini komuşurken dahi sayıyormuş gibi bir hali vardı.

— Gazinin ne zaman geleceği hiç belli olmaz. Bununla beraber, sekiz gündür yatı, kendisini Haydarpaşadan almak üzere emre amade bekliyor.

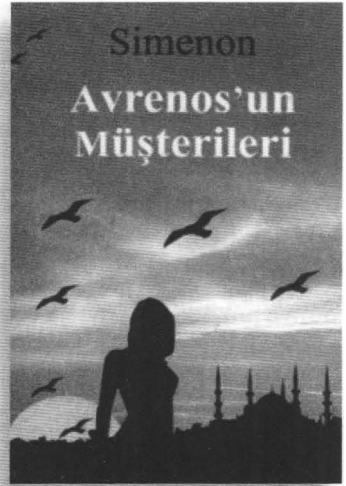
Jonsak, sarı dosyayı açtı, muhabiri elini uzatıp evrakı alarak kâğıtlara şöyle bir göz attı. Bunlar ikamet izni, tren kartı ve telgraf-ları için tenzilâtî tarifinin talbiki gibi yeni gelmiş gazetecinin isteklerine ait şeylerdi.

— Mustafa Kemal'in kendisini kabul edeceğini tahmin eder misiniz?

Evrenos Meyhanesi adıyla, Çetin Altan'ın çevirisiyle 1949 yılında Zafer gazetesinde tefrika edilen *Evrenos'un Müşterileri*

Çevirmenin Önsözü

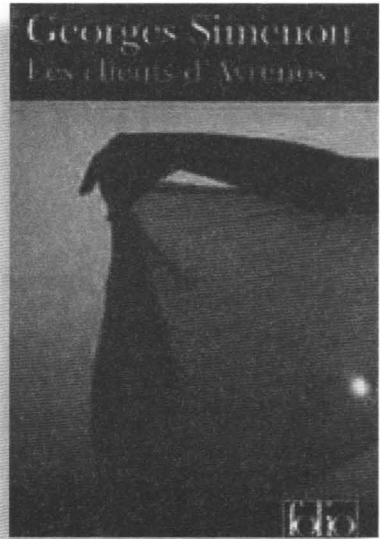
Daha çok polisiye romanlarıyla tanınan Georges Simenon, 1903 yılında Belçika'nın Liège kentinde doğdu. 1918 yılında okulu bırakarak çalışma hayatına atıldı. 1919'da *La Gazette de Liège*'e girdi. Burada gündelik kısa yazılar yazdı. 1922'de Paris'e gitti; yazar Binet-Valmer'in sekreterliğini yaptı. Gazeteler için öyküler yazmaya başladı. Polisiye roman serisinde "Komiser Maigret" karakterini yarattı. Polisiye romanlar dışında, toplumsal çevreyi canlı bir biçimde anlatan romanlar da yazdı. Elinizdeki kitap onlardan biridir. Simenon 4 Eylül 1989'da Lozan'da öldü. Simenon'un romanlarının edebi niteliği konusunda görüş birliği olmasa da, onun büyük bir ya-

zar olduğunu herkes kabul etmektedir. André Gide onu yere göğe sığdıramaz; tüm romancıların en büyüğü sayar. Çok verimli bir yazardır Simenon. Beş yüze yakın roman yazmıştır. Çok okunan bir yazardır; elli beş dilde beş yüz milyon kitabı basılmıştır.

Simenon'un birçok romanı Türkçeye çevrildi. Romanları içinde özellikle ikisinin Türkiye'yi yakından ilgilendirmesi gerekir. Bunlardan biri *Karşı Pencere-*

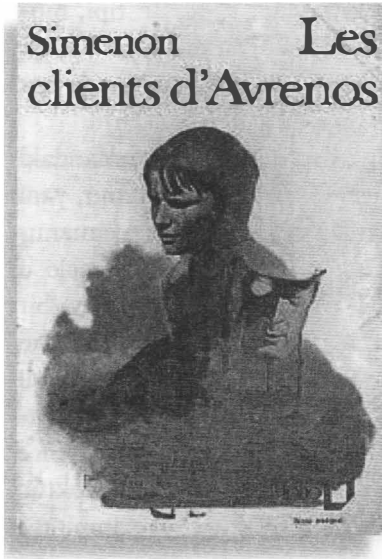
deki İnsanlar (Les gens d'en face) ötekisi, elinizdeki *Avrenos'un Müşterileri* (Les clients d'Avrenos) adındaki romandır. Kitaba geçmeden önce, Simenon'un 1933 yılında yazmış olduğu, *Karşı Penceredeki İnsanlar* romanının önsözüne göz atalım. Çünkü bu önsözde yazarın Türkiye'ye bakışı konusunda ipuçları var. Simenon bu önsözde, romanındaki karakterlerin Batum'da yaşamakta olduklarını, bu tipleri gerçek hayattan aldığını söylüyor. "Bu insanların hepsi yaşıyor. Böyle olmasaydı, bu kişileri, bu dekoru ve hatta bu serüveni yaratamazdım," diyor. "Adil beyin evi gerçek, Sonya'nın odası da öyle, Pendelli'nin evi de... Romanımdaki Adil bey Türktür, Ömer İranlı. Pendelli de İtalyan. Türkleri çok severim, ülkelerinde birkaç hafta kaldım. İranlılarla bir sorunum yok; İtalya'da da çok iyi arkadaşlarım var... Bir Türkü neden seçtiğimi sordular. Neden? Evet... Çünkü bir konsolosun bağlı olduğu bir ülke gerekiyordu... Sonra... Rusya'da bu kişilere benzer çok insan

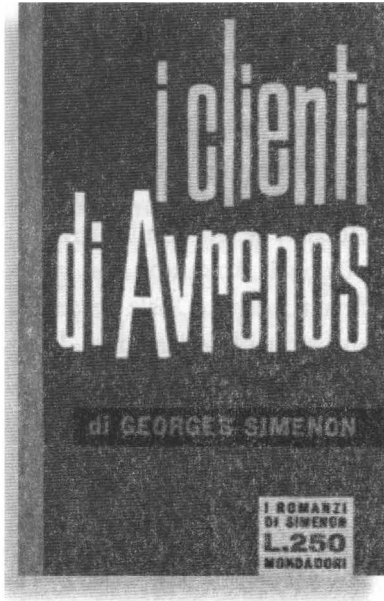

gördüm. Bir roman yazdım. Batum gerçektir, insanlar gerçektir. Tüm ayrıntılar gerçek. Ama bütünü gerçekdışı...”

Avrenos'un Müşterileri'ne gelirsek, bu romandaki olaylar, büyük oranda Türkiye'de geçiyor. Romanın başkahramanları Türk olmasa da, olayların arka planında Türkler ve Türk toplumu var. İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği (o dönemde konsolosluk olmalı) çevirmeni Bernard de Jonsac ile gece kulüplerinde konsomatrislik yapan Nouchi'nin öyküsü Ankara'da bir gece kulübünde başlıyor ve İstanbul'da devam ediyor. Düşle gerçeğin iç içe girdiği olay örgüsünde cumhuriyetin ilk yıllarındaki Türkiye'den kesitler yer alıyor. Roman kahramanlarının öykülerinin arkasında, biraz örtülü de olsa, Türk toplumuyla ilgili gözlemler var. Simenon, yer yer çok önemli ayrıntılar yakalıyor. Yukarıdaki önsözde Simenon Türkleri çok sevdiğini söylerken, birkaç hafta Türkiye'de kalmış olduğunu belirtiyordu. Bu süreyi boşa geçirme-

miş olduğunu yapmış olduğu gözlemlerden anlıyoruz. Ünlü Fransız edebiyat eleştirmeni ve yazarı Claude Roy'nın “bir abide roman” diye nitelendirdiği bu kitapta insanın çevresiyle ilişkisi ve ona boyun eğişi anlatılıyor. Romanda bireysel öğelerin ön plana çıkarılmış olması belki yazarının dünya görüşüyle ilgilidir, belki de daha teknik nedenlere dayanmaktadır. Ancak, kuşku götürmeyen bir şey varsa o da Simenon'un kavrama yeteneği ve büyük yazar olduğunu bu-

rada da kanıtlamış olmasıdır. Çünkü genel olarak tablo doğrudur. Bu açıdan, Tekin Alp'in (Moiz Kohen) 1936 yılında belirtmiş olduğu görüşlere katılmak güçtür, "... kitaplarında yeni Türkiye'nin yaşamını yansıtmaya çalışan bazı yabancı romancıların yarattıkları tipler, yeni Türk tipini göstermekten çok uzaktır. İyi bir aileye mensup, hayatını sefahat muhitlerinde geçiren ve iffetini zampara bir ihtiyara teslim ettikten sonra kendini pencereden atan Leyla gibi mütereddi genç kız tipi, mo-

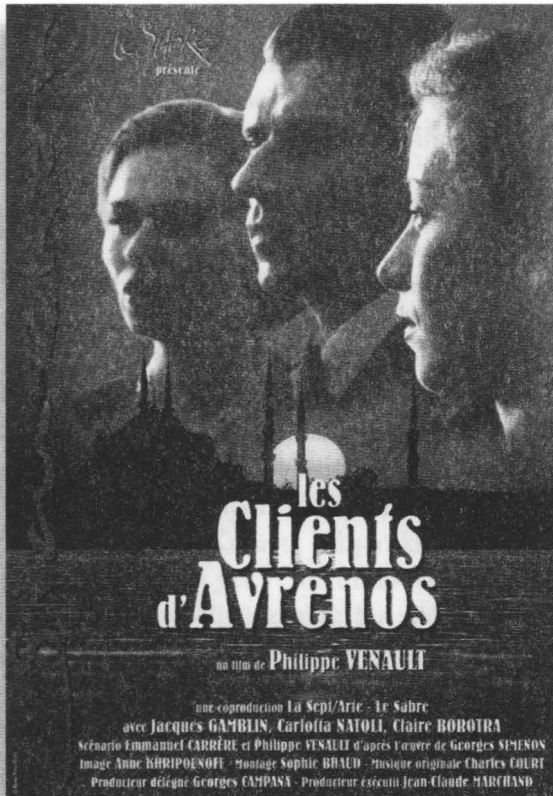
dern sosyete, hemen her tarafta tesadüf edilen bir tiptir. Bu tipi bulmak için İstanbul'a gelme zahmetine değmez; o, burada her yerden daha nadir görülür." (Tekin Alp, *Kemalizm*, 1936)

Bizce, Simenon'un değerlendirmesi doğrudur. Romandaki Leyla tipine en çok Türkiye ve benzer ülkelerde rastlanır, yani modernleşme ve çağdaşlaşma girişimlerini tamamlayamamış ülkelerde; Batı toplumlarına öykünen ülkelerde. Leyla, hele o dönemlerde -yani 1930'lu yıllarda- bizde çok karşılaşılan bir karakterdir. Bugün de tümüyle ortadan kalktığı söylenemez bu karakterin. Ayrıca, Tekin Alp'in Leyla karakterini mütereddi (soysuz) sıfatıyla nitelemesi de yakışıksız. Leyla Batı'ya öykünmeye çalışan, kolejli bir genç kızdır. Hayatını zevk ve eğlence çevrelerinde geçirmedigi gibi başka yaramazlıkları da yoktur. Ayrıca, romanın başkahramanı Leyla değildir. Romanın asıl

kahramanı olan Nouchi'nin hayatı çok daha sıra dışıdır. Nouchi Macar değil de Türk olsaydı, Tekin Alp ne derdi acaba ? Bu konuyu burada kapatıyorum.

Romandaki karakterler gerçekçi bir şekilde çizilmiştir. Asıl önemlisi, Simenon'un o dönem Türk toplumunun genel havasını ve atmosferini yakalamış olmasıdır. Roman bunu canlı bir biçimde yansıtıyor.

Selahattin Bağdatlı

I

Müşterilerin gelmesine henüz vakit vardı. Barda yalnızca Sacide'yi görmeye gelen öğrenci oturuyordu. Ona da servis yapmaya gerek yoktu. Çünkü her zaman bir bira söyler ve onunla oyalanırdı.

Ortalıkta gözüken yalnız şişko Lola'ydı. Pembe ipekliden gülünç elbisesi, iri incik boncuklarıyla ön masaların birinde oturuyordu. Bütün bir gece yüzünden eksik etmeyeceği belli belirsiz bir gülümsemeyle önüne bakıyordu. Bu gülümsemeyi yakında kaybedecek, sıkıntıyla ayaklarına bakacak, kaşlarını çatacak, ağzını kenetleyecekti. İyi dans etmek gibi bir iddiası hiç olmamıştı. Öteki kızlar gibi, o da yasal zorunluklar nedeniyle dans ediyordu. Yasalara göre gece kulüplerinde çalışmak için "artist" olmak gerekiyordu. "Artist" olduğu pasaportuna bile işlenmişti.

Sacide ortalarda yoktu. Kulüpte çalışan kadınlar için ayrılmış tavanarasındaki odadan en geç o inerdi. Duvardaki delikten sallona bakar, kalabalığı gördüğü zaman bir yıldız edasıyla ortaya çıkardı. O anda müşteriler kendisine sevgi gösterisinde bulunur, gülücükler yağdırır, önlerinden geçerken de kalçasına el atarlardı. Böyle davranmayan birinin Ankara'ya yeni gelmiş olduğu düşünülmürdü.

Bardaki öğrenci gerçekten abayı yakmıştı. Kulüpte dansözlük yapmayan ama Fransızca ve Almanca şarkılar söyleyen Rus asıllı Sonya'yı soru yağmuruna tutuyordu:

“Geçen akşam geç mi kapattınız?”

“Her zamanki gibi, saat beşe doğru.”

“Ya Sacide?..”

Öğrenci, salonun dibindeki iki katlı dar localara öfkeyle bakıyordu. Locaların dışında bira ya da gazoz içilebilirdi ama locada Türk şampanyası ya da kokteyl içmek ve “artist”lerden birine bu içkilerden ısmarlamak şarttı. Bunun karşılığında locanın perdesi iyice kapatılabilirdi.

Müşteri beklerken saksofoncu sıkıntıyla çalgı aletine bakıyor, birkaç nefes üfleyerek garip sesler çıkarıyor, sonra yeniden dalıp gidiyordu. Bu sırada piyanist İstanbul gazetelerinden birini okuyordu.

Patron ufak tefek, dazlak kafalı, hareketli bir Yahudi'ydi. Gece için hazırlık yapıyordu. Aşağı yukarı kaç müşteri geleceğini önceden kestirirdi.

Meclis'in toplantı dönemi sona ermek üzereydi. Milletvekillerinden bazıları şimdiden Ankara'dan ayrılmışlardı.

Elçiliklerin dışında ne kalıyordu? Ağır aksak bir şekilde gece hayatına hazırlanan *Kara Kedi* kulübünün çevresindeki sanki bir kent değil, Amerika'nın fethi sırasında görülen bir konaklama yeri idi. Birkaç yıl içinde, tümüyle kırsal bir alanda bulunan çorak tepenin üstündeki köy ortadan kalkmış, yerine Mustafa Kemal'in iradesiyle evler, bakanlık binaları ve büyük bir otel yapılmış, yollar asfaltlanmıştı.

Bu akşam Ankara Palas'ta önemli bir yemek vardı. Elektrik hattı ihalesi için iki aydır burada bulunan İsviçreliler ve Belçikalılar işi almışlardı. Bunu kutlamak için bakanlara ve yüksek rütbeli memurlara yemek veriyorlardı.

Kara Kedi kulübünün patronu, oradaki davetlilerin sabah ikiye doğru kulübe geleceklerini hesaplayarak on şişe hakiki şampanyayı soğutmak için ayırmıştı.

Aspasia adındaki Rum kızı üzgün gözler ve mor bir mürekkeple mektup yazarken, patron:

“Masa örtüsünü kirletirsen sana gösteririm!” diye bağırdı.

Aspasia’nın yanında Ankara’ya gelesi sekiz gün olan Nouchi adındaki Macar kız tırnaklarını boyuyordu.

Misafirlerin gelmesine yarım saat kadar vardı... Belki de daha fazla...

Telefon çaldı. Patron ahizeyi kaldırdı ve saksofoncuya susması için işaret etti. Saygılı bir tavır takındı. Ahizeyi yerine koyar koymaz gurur ve güvenle bağırdı:

“Sacide!.. Aspasia!.. Lola!..”

Bir büyükelçinin arka kapıdan dolanarak localardan birine yerleştiğini gördüğü zamanlarda bile bu kadar heyecanlanmamıştı. Yukarıya bakarak bir kez daha: “Sacide!” diye seslendi.

Ayak sesleri işitildi. Sacide gözüktü. Üstünde kirli bir sabahlık vardı. Yarı çıplak ve makyajsızdı.

“Elini çabuk tut. Hemen üstünü giy!”

Kız şaşırmadı, alıştığı bir durumdu. Lola locaya doğru koşarken Sonya sordu:

“Ben de mi?”

“Hayır. Birinizin burada kalması gerek. Müşteriler şarkı istemeseler de birinin burada kalması gerekiyor.”

“Ya ben?” dedi, Macar Nouchi.

İçlerinde en genci oydu. On sekizinde bile değildi. İlginç bir yüzü vardı; burnu sivri, bakışları deliciydi.

“Dene bakalım!”

On beş dakika içinde *Kara Kedi* kulübü altüst oldu. Kızlar giyinme odasına çıkan merdivende koşuyor, ruj ve pudra sürüyor, küçük bir ayna parçasının önünde işip kakışyordu.

Sacide taksiye doğru yürürken, öğrenci yalvaran bir sesle, "Sacide!" dedi.

"Ne var?"

"Söz mü?"

Sacide bir kakhaha attı ve öğrenciyi yanağından öperek otomobildeki arkadaşlarının yanına sıkıştı. Kulüpte yalnız Sonya kalmıştı. Müzisyenlerden biri, dans etmedikleri için sürekli olarak kulübe bağlı olmayan ama arada bir "ekstra" olarak çalışan iki kızı aramaya çıkmıştı.

Kara Kedi'deki genç müşteri, servisin yapılmamasından yararlandı, içki içmeden ve hesap ödmeden çıktı.

"Neden hiç davet etmedin beni?"

Ertesi gündü. Nouchi ince belini sıkın ve göğüslerini iyice ortaya çıkaran siyah ipekliden yeni bir elbise giyinişti. Kendisine gurur veren göğüsleri gerçekten çok biçimliydi.

Vakit gece yarısını geçmişti. Sacide locadaydı, iki İtalyan'la içki içip eğleniyordu. Sonya şarkı söylüyordu. Çok paraları olmayan Türkler kendi aralarında eğlenip bira içiyorlardı.

"Macarcayı nerede öğrendin?"

"Memleketinde kaldım."

Nouchi adama kuşku ve ilgiyle bakıyordu. Onu *Kara Kedi*'de daha önce görmüştü. Hatta sabahın dördünde Sacide ile çıktığını da.

"Gerçekten Fransız mısınız?"

"Evet," dedi gülümseyerek. "Sen de tam bir Macar'sın. Viyana'da doğduğuna bahse girerim."

"Nasıl anladın?"

Garson geldi. Nouchi her zaman olduğu gibi şampanya diyecekti. Ama yanındaki adam iki kokteyl istedi.

“Yemek ısmarlamayacak mısın?”

“Hayır,” anlamında başını sallarken garson uzaklaşıyordu. Elini Nouchi’nin dizlerine koyarak, “Buraya nasıl geldin?” diye sordu.

“Geldim, çünkü canım öyle istedi,” diye cevap verdi kız.

“Yok artık!”

“Ama öyle!”

“Ama yok artık!”

İki çocuk gibi tartışıyorlardı.

“Ötekileri nerede bıraktın?”

“İzmir’de. Söylediler mi?”

“Kimse bir şey söylemedi.”

Bunu anlamak o kadar güç müydü? Hep böyle gelirlerdi. On ya da on iki küçük Macar. Çoğu dansözdür. Kimi zaman bir, kimi zaman da iki anneleri olur. Doğu’nun gece kulüplerine çalışmaya gelirler. Her yerde aynı “*Tabarin*”leri, “*Kara Kedi*”leri, aynı perdeli locaları, birkaç dil bilen patronları bulurlardı.

Onlardan çok şey istenmezdi. Olabildiğince açık, belli belirsiz danslar dışında. Asıl işleri, müşterilere içki ısmarlatmaktı.

“Neden bana yemek ısmarlamıyorsun?”

“Çünkü param yok.”

İnanmadan adama baktı. Kırk yaşlarındaydı. Şimdiye kadar gördüklerine hiç benzemiyordu. Böyle birini yalnızca filmlerde görmüştü.

Belki de Fransız’dı. Seyrek, sarı saçları vardı. Şakakları hafifçe kırılmıştı. Uzun boyluydu...

Nouchi tüm ayrıntıları yakalayamıyordu. Onun için önemli olan, adamdaki zarafetti. Bunun dışında kişiliğine sert ve soylu bir hava veren bir monoklü vardı. Giydiği basit bir kostümdü. Buna

karşılık onun üstünde daha başka türlü duruyordu. Önceki günlerde kulübe geldiği zaman da aynı kostüm vardı üzerinde. Belki de aynısı değildi. Ama giydiği her şey terzi elinden çıkmış gibiydi.

“Adın ne?”

“Bernard de Jonsac.”

“Demek ‘de’ Jonsac? Soylu musun?”

Yanıt vermedi. Gülümseyerek Nouchi’ye sordu:

“Ötekileri neden İzmir’de bıraktın?”

“Suriye’ye gittiler. Orada on sekiz yaşından küçük kızların gece kulüplerinde çalışmaları yasak.”

Sonya önlerinden geçti. Şarkısını bitirmişti ama bunu pek fark eden olmamıştı, zira her zaman fonda çalan hafif bir müzik olurdu. Aspasia ile Lola dans ediyordu. Jonsac’ın eli Nouchi’nin dizlerinin üstündeydi ama elini kızın kalçalarına götürmeye de kalkışmıyordu.

Garson kokteylleri getirdiği zaman konuşmayı kestiler. Birkaç dakika sinirli ve ne yapacaklarını bilmez bir şekilde bakıştılar.

“Sana benden söz ettiklerini biliyorum. Patron söyledi değil mi?”

“Ne söyleyebilir?”

“Dün gece için?..”

Kızın yüzü daha bir incelmış, bakışları keskinleşmişti.

“Beni neden davet ettiğini bilmediğimi mi sanıyorsun? Önceleri bakmıyordun bile. Şimdi herkes şampanya ısmarlamak için yarışıyor.”

Jonsac dikkatle konuşmanın sonunu bekledi.

“Dün Çiftlik’teydim de ondan.”

“Sahi mi?”

“Sacide’ye sor. Gördün mü bak! Bakıyorum keyiflendin!”

Locanın perdeleri açıldı. Aşağıda içki içen birkaç kişi görünüyordu.

“Yemek ısmarlasana bana!”

“Hayır” anlamında başını salladı adam.

“Gerçekten paran yok mu? Ne iş yapıyorsun?”

Jonsac gülümsedi yeniden, gizemli bir gülümseme idi bu.

“Tahmin et bakalım.”

“Elçiliklerden değilsin. Onların hepsini tanırım. Tüccar da değilsin.”

Adamın bakımlı beyaz ellerine baktı. Parmağındaki platin içine yerleştirilmiş elması fark etti.

“Dur bir dakika!.. Sen...”

Düşünceye daldı. Kafası karışmıştı.

“Hususi işler yapıyor olmalısın... casusluk gibi ya da kokain!.. bunun gibi şeyler...”

Adam, alaycı bir tavırla ne evet ne de hayır diyordu. Sinirlenen Nouchi bir dikişte bitirdi içkisini.

“Ankara’da çok kalacak mısınız?”

“Sanmıyorum... Belki de yarın giderim...”

“Hangi mevkide olacaksın?”

“Yataklı vagon da.”

Nouchi düş kurmaya başladı, bakışları kaygılıydı.

“Gazi de gidecek... Sekiz gün içinde gece kulübü kapanacak...”

Durup dururken, “Beni de götür!” deyiverdi.

Yine ne evet ne de hayır diyebilirdi adam. Karşılıklı bakıştılar. Gürültü patırtı içinde umulmadık bir ilişki doğmuştu aralarında. Konuşmadan durup birbirlerine gülümsediler.

“Evet mi demek bu?”

“Belki.”

Jonsac’ı alnından öptü. Fakat adam bu durumdan yararlanarak kızı kendine çekmeye kalkışmadı.

“Dinle! İçkiyi yenilemezsen patron kızar. Kokteyl ısmarla bana! İstersen yüzdemi geri veririm.”

Jonsac, kızın kulüp kapanmadan çıkamayacağını biliyordu. Son müşterinin gitmesine daha iki saat vardı. Sacide'nin kahkahası duyuldu. Yanındakiler ona İtalyanca bazı kelimeler öğretiyordu.

“Kaç yaşındasın gerçekte?”

“On yedi.”

Jonsac biraz üzüldü, biraz da heyecanlandı.

“Yani uzun zaman olmuş sen...”

“Ben, ne?..”

“Ne olduğunu çok iyi biliyorsun.”

Nouchi güldü. İrice, parlak dişleri vardı.

“Bundan sana ne!”

“Hiç...”

İki saat geçmek bilmiyordu. Sanki bir bekleme salonundaydılar. Kulübün kapanmasına on dakika kala, Nouchi barın tezgâhına yaklaştı. Jonsac onun patronla hesaplar yaptığını, birlikte hesap pusulalarını gözden geçirdiklerini ve bozuk paraları saydıklarını gördü. Daha sonra giyinme odasına giren kız, içinde dans giysileri ve makyaj malzemeleri bulunan küçük bir paketle döndü.

Sokakta buluştular. Tren sabah yedide kalkıyordu. Daha üç saatleri vardı.

“Nerede oturuyorsun?” diye sordu Jonsac.

“Şu yukandaki mahallede bir oda kiraladım. Tüm ayın kirasını ödemem şart.” dedi ve “Ya sen? Ankara Palas'ta mı kalıyorsun?” diye sorduktan sonra bir süre düşündü.

“Oraya almazlar beni. Bana da gelemezsin. Saat yedide istasyonda bekle beni,” dedi sonunda.

Jonsac'ı öptü ve koşarak uzaklaştı.

Jonsac, Nouchi'nin geleceğinden emin olmadığı için bir tek bilet almıştı. Yediye beş kala kızın taksiden indiğini ve küçük bir valizi hamala verdiğini gördü.

Nouchi çok sakindi. Eskiden beri tanışıyorlarmış gibi davranıyordu. Vücudunu sımsıkı saran siyah bir tayyör giymişti, yeşil bir şapkası vardı. İpek çorapları gergindi. Karısını yolcu eden İran Konsolosu üç dört kez dönüp kıza baktı. Memurlar da bakışlarıyla onu izliyordu.

“Günaydın,” dedi Jonsac’ın yanına vardığında.

Sonra biraz gerileyip genç adamın cilalı ayakkabılarının üstündeki beyaz tozluklarını dikkatle inceledi.

“Çok şıksınız! Çok...”

Duraksamadan trene doğru yürüyüp, “Hangi numaralar?” diye sordu.

“Yedi ve dokuz numaralı kuşetler.”

Hava çok sıcaktı. Güneş, herkesin birbirini tanıdığı bu küçük istasyonu kavuruyordu.

“Yanınıza okuyacak bir şey aldınız mı?”

Nouchi ceketini çıkardı. Şapkasına uyan yeşil ipek bir gömlek giymişti. Trenin sarsıntısından göğüsleri titriyordu. Kaygılı bir yüzle kapıya baktı.

“Paranızın olmadığı doğru mu?”

Yüzündeki ifade değişmişti şimdi.

“İşte size siz diye hitap ediyorum artık. Böyle olmasını isterdiniz değil mi?”

“Fark etmez.”

“O halde bazen sen diyeyim, bazen siz. Paran yok mu?”

“Çok param yok.”

“Ben çok para istiyorum. Yoksul olmak kötü bir şey. Para kazanacağız!”

“Yoksul” derken kızın gözleri donuklaştı. Doğduğu yeri, Viyana banliyösündeki işçi mahallesini hayal etmek güç değildi. Romanya ve Bulgaristan’da sefalet içinde yaşadığı zamanlardaki evleri de...

“Garsonu çağır ve maden suyu söyle.”

Yataklı vagonda garsonu çağırıp içecek bir şey ısmarlanabileceğini az çok biliyordu.

“Nouchi...”

“Ne var?”

“Dün sordum, daha doğrusu bu gece. Acaba uzun süredir...”

“Uzun süredir... Ne?”

“Ne diyeceğimi biliyorsun.”

“Bu o kadar ilgilendiriyor mu seni?”

Nouchi bu kez gülmedi. İnadı tuttu ve bir çeyrek saat konuşmadan öylece durdu.

“İstanbul’da tanıdıklarınız var mı?”

“Çok.”

“Zengin insanlar mı?”

“Zenginler ve az zenginler.”

“Nasıl tanıştıracaksın beni?”

Yanıt bekliyordu. Tek bir yanıt olmalıydı.

“Bilmem. Diyeceğim ki...”

“Bir arkadaş! Başka bir şey değil! Ayrıca gerçek olan bu.”

Jonsac, sabahtan beri kıza yaklaşmamıştı. Bir ara yerinden kalktı, onu kucaklamak istedi ama Nouchi sızlanarak reddetti.

“Hava çok sıcak.”

Hava gerçekten sıcaktı. Kızın yeşil ipek gömleğinin koltukaltılarında ter lekeleri vardı. Burnunun ucu parlıyordu. Yüzünün tipikliği daha belirgin bir hale gelmişti.

“Restorana gidelim mi?”

Nouchi restoranda çok keyifliydi. Üstelik yol yordam da biliyordu. Aralarındaki yaş farkına rağmen normal bir çift gibiydiler.

“İstanbul’da tanıdıkların Türk mü?”

“Türk, Fransız, İtalyan, Yahudi...”

“Beyoğlu’nda ev fiyatları yüksek mi?”

Nouchi İstanbul’dan geçerken Galata’da bir otelde kalmış, Haliç’in arkasına düşen tepedeki şık Pera semtinin demir kapılı yeni evleri, ışıklı apartman daireleri gözünü kamaştırmıştı.

“Fiyatları bilmiyorum,” dedi Jonsac.

“Öğrenmelisin. Bu çok önemli.”

Genç kız her zaman lüks yerlere gidermiş gibi rahat bir biçimde oturmuş yemeğini yiyordu.

“Benimle olmaktan sıkılıyor musun?”

“Kesinlikle hayır.”

“Bazen sıkılıyorsun galiba. Sıkıldığın zaman bunu açıkça söylemelisin. İstanbul’a varır varmaz hoşça kal derim, olur biter...”

“Hayır, olmaz.”

Kız bütün bir öğleden sonra Almanca roman okudu, pasta yedi... Sonunda konuştu:

“Ben soyununcaya kadar koridorda dolaş.”

On beş dakika sonra kompartımanın kapısı aralandı. Nouchi, geceliğini ve robdöşambrını giymişti.

“Sıra sende!”

İki yatak arasında birbirlerini gecelikleri içinde buldular. Jonsac, kollarını uzatarak “Nouchi” diye mırıldandı.

“Sus ve yat artık... Çok yorgunum!”

Nouchi altına girdiği çarşafı çenesine kadar çekti.

“İyi geceler. İstanbul’a varmadan bir saat önce beni uyandır.”

Jonsac, bir iki kez kalkmayı aklından geçirdi. Sonra bunun yararsız olacağını düşündü. Uyandıklarında trenin İstanbul’a girişine çeyrek saatten az bir zaman kalmıştı. Giyinmeleri bir sorun olmadı. Küçük kompartımanın içinde gömlek ve ayakkabılarını aradılar. Jonsac, bir ara kızın beyaz göğsünü, çoraplarını giyerken de bacaklarını görür gibi oldu.

Kısa bir süre sonra, valizleri ellerinde trenin gara girmesini bekliyorlardı. Büyük Haydarpaşa Garı'nın gürültüsüne dalmaya hazırıldılar.

Onları Boğaz'ın karşı yakasına geçirecek vapur iskelede bekliyordu. Solda minareler, sağ yanda ise şehrin yeni beton binaları görünüyordu.

Gözleri güneşten ve denizden kamaşmış olan Jonsac, hızlı adımlarla yürüyordu. Sanki alışmış olduğu bir hareketmiş gibi, kızın koluna girmesini doğal karşıladı.

“Adımların amma uzun,” dedi Nouchi.

II

Öğleden sonra, Altınboynuz'a hükmeden Taksim'in bahçelerinden geçerken Nouchi sivri burnunu kırıştırmış, iki küçük siyah pastile benzeyen gözbebeklerini birbirine yaklaştırarak kararını vermişti.

“İşte burada yaşamalıyız!”

Jonsac birdenbire beliren bu sabit bakışları, hayvani bir şehveti andıran bu burun titreyişlerini iyi tanıyordu. Nouchi, parkın kenarındaki yeni evleri gösteriyordu. Bu evlerin demir parmaklıklı kapılarının ardında, mermer koridorları, sessiz ve hızlı asansörleri vardı. İnsan buradan İstanbul'un panoramik bir manzarasını seyre dalebilir.

Mavi giysili bir kadın balkona dayanmıştı. Bu mavilik, beyaz evin üstünde ışıltılı bir mutluluk, gerçekdışı bir iç rahatlığı veren titrek bir leke gibiydi. Bahçede tiril tiril beyazlar giymiş dadılar, çocukları gezdiriyorlardı.

Nouchi, bu mavi lekeye o kadar yakından, o kadar dokunaklı bakıyordu ki birdenbire onun yerinde olmak istedi.

Jonsac, onun bu evde ipek sabahlık içinde tırnaklarını törpüleyerek gezinişini, belli belirsiz kenti seyredişini görür gibi oldu.

Çok pahalı olmasın diye, *Pera Palas*'ın altıncı katında, Boğaz'ı görmeyen bir oda tutmuşlardı. İlk geceyi ayrı yataklarda geçirdiler, Jonsac beceriksizce kıza yaklanmış ama Nouchi yatağın içinde çoraplarını çıkarıp ayaklarını ovarak yine yorgun olduğunu söylemişti.

Jonsac, Nouchi'nin gözlerinde gerçek bir sıkıntı görmüş ve kendi yatağında uyumuştı. Sabahleyin uyandığında kız tuvalet-teydi. Keçeden terliklerini serin döşeme taşları üzerinde sürüyerek geziniyordu.

“Garsonu çağır,” dedi. “Sütlü kakao istiyorum.”

Rahatlık ve utangaçlık karışımı tuhaf bir duygu içinde Jonsac'ın önünde giyinmişti. Sözgelimi, soğuk suyla ıslattığı süngerle memelerinin arasını silerken göğsünü kapatmıyordu. Ama bakış-ları çevresine yasak bir daire çizer gibiydi ve Jonsac, bu dairenin dışında kalmak zorundaydı.

Nouchi, sanki gece kulübündeki arkadaşlarının karşısınday-mış gibi yarı çıplaktı. Alnını kırıştırmıştı. Bir süre, elinde onar-maya çalıştığı çorapla kaldı.

“Bugün ne yapıyoruz?”

Yıllardır evliymişler gibi “biz” diye konuşuyordu. Oysa Jonsac'ın tek yaptığı, kızın dizini okşamak ve birkaç kez de alnından öpmekti, aralarındaki ilişki bu kadardı.

“Büyükelçiliğe gitmem gerekiyor.”

Nouchi çorabını onarmayı sürdürerek sevinçle baktı:

“Anlıyorum. Fransız Büyükelçiliği'ne mi?”

“Evet.”

Jonsac, Nouchi'nin önünde giyinemezdi. Banyoya girip kapıyı kapattı. Döndüğü zaman gözünde monoklü vardı, tıraş olmuştu, kusursuz görünüyordu.

“Monokl sana çok yakışıyor.”

Jonsac'ın sevinmesine güldü. Sık sık birbirlerine gizlice bakıyor, bazen göz göze geliyor, ellerinde olmadan gülümsüyorlardı. Bu bir oyuna benziyordu. Jonsac, kızın kendine güvenli haline gülüyordu. Bu, tıpkı küçük bir çocuğun koruyucu havalar takınıp büyükleri yönetme hevesine gülümsenmesi gibiydi. Nouchi de Jonsac'ın ağırbaşlı ve dengeli erkek rolü oynamasına gülümsemiyor muydu?

İstiklal Caddesi'ne çıktılar. Büyükelçiliğe giden dik sokaktan indiler. Bir manastır bahçesi kadar sessiz olan bahçe içindeki güzel bir binaya geldiler. Bahçıvan çiçekleri suluyordu. Nouchi bir banka oturdu.

“Burada beklerim.”

Jonsac hole girdi, görevlilerin önünde durmadan büyük merdivenden çıkmaya başladı. Nouchi onu gözleriyle izliyordu.

Jonsac, yarım saat sonra kızını aynı yerde buldu. Nouchi teklifsizce koluna girdi.

Bahçenin gölgeliklerine ve sıra halindeki sütunlara yeniden baktı, sonra Jonsac'a dönerek:

“Çok para kazanmamız gerek!” dedi Nouchi.

İssız sokaklarda ağır ağır yürüyorlardı. Saat sabahın dördüydü. Göğün solgun ışıkları güneşin doğmak üzere olduğunu haber veriyordu. Nouchi, “Arkadaşların pek ilginç kişiler değil. Onlarla sık sık görüşüyor musun?” dedi.

“Oldukça.”

“Her gün onlarla olduğunu açıkça söyle!”

Doğruydu bu. Ama Jonsac bunu itiraf etmedi. “Her gün değil,” dedi.

Nouchi’nin buna inanmadığını çok iyi bir şekilde görüyordu. Akşam yediye doğru eski İstanbul’un dar sokaklarına saptılar. Köprünün ötesinde, Balıkpazarı’nın arkasındaki Avrenos Lokantası’na girdiler.

İki basamak aşağıya indiler. Salonda on kadar masa ve mezelerle dolu bir tezgâh vardı. Duvarlar sarıya boyanmıştı. Jonsac, girer girmez akadaşlarıyla karşılaştı; onlara yer açmak için sandalyelerini geriye çekiyorlardı.

Birbirleriyle her akşam aynı yerde karşılaşan kişiler oldukları anlaşılıyordu. Nouchi’nin varlığı, başlangıçta onları rahatsız etti. Havadan sudan konuşmaya başladılar.

“Ankara’ya dönüyor musunuz?”

“Kışa kadar buradayım. Selim Bey gelmiyor mu?”

“Romatizmaları var. Onu görmek için birazdan Beyoğlu’na çıkacağız.”

Masa her zamanki gibiydi. Garson, kendiliğinden, midye tava, yaprak sarma ve biberli balık yahnisi getirdi. Masa örtüsüzdü. Rakı bardakları kalındı ve buğulanmıştı.

Nouchi ağır ağır yemek yiyor, sayıları kısa zamanda artan yeni dostlarını inceliyordu. Her gün tekrarlanan bir buluşmaydı bu. İki kişi daha geldi. Masadakiler yer açmak için sıkıştılar. Jonsac, en genç olanı göstererek “Tevfik Bey!” dedi.

Sonra, otuz yaşlarında olduğu halde saçları ağarmış olan birine döndü, “Uzun, bankacı...”

Adam, uzanıp Nouchi’nin elini öptü. Nouchi, “Daha önce karşılaşmıştık,” dedi.

O da hatırlıyordu, ama söylemeye cesaret edemiyordu. Nouchi, “Romanya’da, Köstence’de; Maksim’deydi sanırım,” dedi.

Nouchi rahattı, adam rahatsız oldu. Yemek, şöyle böyle sürüp gidiyordu. Başköşede oturan Nouchi kibirle gülümsüyordu. Herkes istediğini ısmarlıyor ve kendi hesabını ödüyordu.

Sabahın alacakaranlığında otele dönerlerken Nouchi, “Uzun ne iş yapıyor?” diye sordu.

“Devrimden önce ailesi çok zengindi. Cenevre’de okuyordu. Sonra bir Türk bankasında müdür yardımcısı oldu. Ama banka geçen hafta iflas etti.”

“Köstence’de ona şampanya ısmarlatamazdık,” dedi Nouchi.

Her yerde aynı şey değil miydi? Bükreş’te, Sofya’da, İzmir’de, Ankara’da, İstanbul’da orada ya da burada aynı gece kulüpleri, aynı dansözler, hatta aynı müşteriler vardı. Nouchi iki tür müşteriyi görür görmez ayırırdı. Birinci türdekiler gerçekten paralı insanlardı. Eğlenmek için gelirler, masalarına iki üç güzel kız alırlar, hesapsızca yerler içerlerdi. İkinci türdekiler, yani Uzun gibiler, Jonsac’ın tüm arkadaşları gibi olanlardı! Akşamları yapacak hiçbir işleri yoktu. Bir köşede otururlar, olabildiğince uzun süre kalırlar, en ucuz yiyecek ve içecekleri seçerlerdi. Nouchi bu yüzden, “Arkadaşların ilginç kişiler değil!” diyordu.

Ve işte bu yüzden Uzun kızarıyordu. Halihazırda yoksul oluşunun ve Köstence’deki tatsız olayın sıkıntısını çekiyordu. Şampanya ısmarlaması için kız ısrar etmiş, o da bu ısrar karşısında sıkılarak çekip gitmişti.

“Hepsi böyle parasız mı?”

“Türkler korkunç bir kriz atlattılar,” diye cevap verdi Jonsac.

Fakat Nouchi omuz silkti. “Rumenler, Bulgarlar, benzerini hepimiz atlattık. Krizmiş! Bunun hiçbir anlamı yok!..”

Nouchi, belki de çocukluğunu hatırlattığı için, yoksulluktan tiksiniyordu. Dünyaya gözlerini açtığında Viyana açlıktan kırılmıyor muydu?

Nouchi sakın bir sesle, “Elçilikteki işinden dolayı daha önemli kişiler de tanıyorsundur herhalde,” dedi.

Sürekli yürüyorlardı. Nouchi zihninde gecenin bilançosunu çıkarıyordu.

Avrenos’ta, yemeğin sonunda yedi sekiz kişiydiler. Yavaş yavaş Nouchi’ye alışmış, senli benli konuşmaya başlamışlardı. Sadece Uzun mesafeli duruyordu... Ancak görünüşüne bakılırsa o her zaman böyleydi. Alaycı olmak isteyen bir gülümsemesi vardı. Aslında kaderine boyun eğmiş bir kişiydi. Onun karşısında oturan Müftü Bey tipik bir Türk’tü. İri kehribar tespihini inançsızca çekiyordu. Osmanlı döneminin önemli kişilerinden birinin oğluydu. Devrimden önce Boğaz’da birçok yalısı ve geniş toprakları vardı. Şimdi bir pansiyonda kalıyor, kalan parasını hesaplı bir biçimde harcıyordu. Yine de bir bey sayılırdı. Nouchi onun yanında zayıf, kurnaz görünüşlü bir delikanlı görmüş ve Jonsac’a, “Bu kim?” diye sormuştu.

“Arnavut. Eski bir başıbozuk asker. Savaşta bir avuç askerle koca bir alayı bozguna uğratmış. Şimdi Müftü Bey’in yanında kalıyor.”

“Hizmetlisi gibi mi?”

“Hem öyle hem değil. Her yerde onunla birlikte. Giyeceklerini onarıyor, çamaşırlarını yıkıyor, yatağını yapıyor ama hizmetlisi değil.”

Sonra Tefvîk Bey vardı, sıradan bir gazeteci. Ve son olarak, heykeltıraş olduğunu söyleyen, Nouchi’ye esrar içmeyi sevip sevmediğini soran uzun saçlı genç adam.

Herkes Fransızca konuşuyordu ama arada bir dikkatsizlikle Türkçe sözcükler kullandıkları da oluyordu. Genç kız Jonsac’ın da Türkçe bildiğini fark etti.

Nouchi için tuhaf bir geceydi. Değişik de denebilirdi. Eskiden masaların çevresinde gördüğü kişileri bu kez gece kulüplerinin dışında tanıyordu.

Balıkpazarı'na gelmişlerdi. Uzun, “Ne yapıyoruz?” diye sordu.

Saat on olmuştu. Birbirlerine baktılar. Her akşam böyle bakışıyor olmalıydılar. Karar veremiyorlardı ama yine her zamanki gibi hareket edeceklerini biliyorlardı. Başka hiçbir şey akıllarına gelmezdi. Heykeltıraş, “Tüttürmeye gidiyor muyuz?” diye sordu. Yanıt veren olmadı.

Nouchi, onların alçak sesle değişik yerlerden söz ettiklerine tanık oldu. Müftü Bey Arnavut'a danışıyordu.

“Üç gün önce polis tarafından kapatıldı.”

“Galata'daki yer?”

“Orası da kapalı.”

Bu süre içinde ayakta duruyorlardı, geleneksel kılık kıyafetleriyle sokaktan geçen Türkler'in silüetleri görülüyordu.

Nouchi beklemekten sıkılmış, sabırsızlanıyordu. “Daha ne kadar tartışacaksınız?” diye sordu. Bu sırada yeni bir şey keşfetti: Müftü Bey ceplerini karıştırıyor ve Arnavut'a para veriyordu. Ama parası yetmemişti. Kalan parayı Jonsac ödedi.

Hava ılıktı. Dar sokaklardan geçtiler. Köprü'de, Beyoğlu'na çıkmak için bir taksiye bindiler. Gece kulüplerinde dansözlerin hazırlıklarını bitirip masalarına geçtiği, müzisyenlerin çalgılarını akort ettiği vakitlerdi.

İstiklal Caddesi'nde tüm taşra kentlerinin gece hayatı sergileniyordu. Gruplar halinde ağır ağır yürüyen genç kadın ve erkekler dönüp birbirlerine bakıyor, caddenin sonuna geldiklerinde karşı kaldırıma geçerek geri dönüyorlardı.

Nouchi ve arkadaşları da aynı şeyi yaptılar. Müftü Bey herkesi tanıyor, gelip geçen arkadaşlarının ellerini sıkıyordu. Arnavut

ortalıkta görünmüyordu. Nouchi, yüksek topuklu ayakkabıları yüzünden yorulmuştu. “Ne bekliyoruz?” diye söylendi.

On kez aynı caddenin iki yanından gidip gelmekten ve aynı yüzleri görmekten sıkılmıştı.

“Esrar aramaya gitti.”

Arnavut, Tophane’nin dar sokaklarına dalmıştı. Döndüğü zaman onlara avucunun içinde tuttuğu koyu renkli topağı gösterdi gizlice.

Yeni bir tartışma başladı. Esrar içmek için gidecekleri yeri konuşuyorlardı. Biri, küçük alaturka bir kahveyi önerdi. Dik bir sokağa girdiler. Sokak merdivenle inilecek kadar dikti. Koyu karanlık içinde sessiz bir yaşam süren insanları gizliyordu. Arnavut, indirilmiş kepenkleri göstererek, “Kapalı,” dedi.

Nouchi, İstiklal Caddesi’nde iki gece kulübü keşfetmişti: *Kara Kedi* ve *Tabarin*. Önlerinden geçerken akort edilen çalgıların sesini duymuştu.

İkisine de girmediler. Bozuk kaldırımlı sokaklardan geçerek yeni bir yere geldiler. Modern bir yapının zemin katına girdiler. Burası Selim Bey’in eviydi. Romatizmaları yüzünden Selim Bey arkadaşlarıyla çıkamamıştı. Dışarıdan gelenler onu daracık bir mutfakta kahve pişirirken buldular. Kılığı düzgün değildi. Nouchi’yi görür görmez ortadan kayboldu ve az sonra düzgün bir kılıkla döndü. Jonsac onu, “Büyükelçilik danışmanı Selim Bey, en Fransız ve en nüktedan Türk!” diye tanıştırdı.

Jonsac, gergin duruşuna ve monokl takmasına rağmen, onların arasında rahattı. Nouchi ona biraz kızıyor, fakat bir yandan da köşede yapılan gizli konuşmalara kulak kabartıyordu.

Otuzla elli yaş arasındaki bu adamlar, öğrenciler gibi, bir içtenlik içinde yaşıyorlardı. Selim Bey’in evinde herkes işe koyuldu. Kısa bir süre sonra, meze tabaklarıyla donatılmış masa hazırды.

Sofradaki “mezeler” yani Türk ordövrleri içinde çiroz, balık yu-murtasının yanı sıra, rakı ile iyi gittiği bilinen her şey vardı.

Uzun, bütün bir gece boyunca Nouchi’yle hiç konuşmadı ama gözlerini de ondan ayırmadı. Nouchi gülümsüyordu. Gazeteci Tevfık Bey’in kendisine servis yaparken bardağı devirmesine de gülümsemişti.

Arnavut nargile hazırlıyordu. Ötekiler gibi, genç kızın da içmesini istemişti. Ama Nouchi ilk nefeste öksürmeye başladı ve marpucu bıraktı. Nargile Uzun’un eline geçti.

Bu bir içki âlemi sayılmazdı. Bazıları divana uzanmış, bazıları yere oturmuştu. Zaman zaman biri Fransızca ya da Türkçe şiir okuyor, öteki başka bir şiirle karşılık veriyordu. Heykeltıraş bir şarkı söyledi. Nouchi pek rahat değildi. Gitmek istediğini belli eder şekilde ayağa kalktı. “Acaba dans etmeye mi gitsek?” dedi.

Karşı çıkan olmadı. Fakat bu sırada perdenin arkasında para hesapları yapan Jonsac’ın arkadaşlarını gördü ve canı sıkıldı. Nouchi’nin arkasına takıldılar, İstiklal Caddesi boyunca yürüye-rek *Tabarin*’e geldiler. Kulüpte dansözlerin dışında yalnızca iki müşteri vardı. Bu kez Nouchi de müşteriydi. Önüne konan listeyi bir kenara koydu, garsona baktı ve “Macar mısın?” diye sordu.

Sonra onunla anadiliyle konuştu, fiyatları sordu. Kırk frank tutarında şarap getirtti.

Bir kadının varlığına henüz alışamamış olan Jonsac, beceriksizce davranıyordu. Kızın her hareketi onu şaşırtıyordu.

Başka ne olmuştu? Hepsi bu kadardı. Heykeltıraş esrar içmeyi *Tabarin*’de de sürdürdü. Sigarasını sarmadan önce esrarı tütünün içine karıştırıyordu. Sonunda bakışları donuklaştı, Eyüp mezar-lığında gezinti yapmaktan başka teklif edecek bir şey bulamadı.

Kulübün işleri iyi gitmiyordu. Nouchi, patronun yorgun hali-ne, kızların kendilerini bırakmışlığına şaştı. Bu saatten sonra yeni bir müşteri beklemiyorlardı. Bir masanın etrafında toplanmışlar-

dı. Masa örtüsü kirliydi. Nouchi'nin ısmarladığı elmayı dışarıdan getirttiler.

Nouchi esnemeye başladı. Onlar da kulüpten çıktılar.

Hepsi buydu...

"Nouchi..."

Yanıt vermedi. Nouchi, *Pera Palas*'taki odalarında soyunuyordu. Işığı yakmamışlardı. Sabahın yarı aydınlığı pencereye yansıyor. Jonsac koltuğa oturmuş elbisesini çıkaran kıza bakıyordu.

"Evet, ne var?"

"Sana bir şey soracağım..."

"Acaba sen şey yapmayı..."

"Ya sen?"

Jonsac bir şey söylemedi. Nouchi çoraplarını çıkarmak için yatağın kenarına oturmuştu. Jonsac kendi kendine soruyordu. Acaba kıza kendisi mi takılmıştı, yoksa kız mı ona? Burada ne arıyorlardı? Hiçbir ilişkileri olmadığı halde neden bu odada birlikteydiler? Arkadaşları ona Nouchi'yle ilişkilerini sormuş, o da metresi olduğunu söylemişti. Ama söyledikleri hiç gerçek olmayacaktı belli ki.

"Beni sevmiyor musun?"

"Ne demek istiyorsun? Bir saniye sırtını döner misin?"

Jonsac kızın isteğine uydu. Tekrar dönebileceğini söylediği zaman kıızı pijamasını giymiş halde gördü. Pijamanın altı kalçalarını ve bacaklarını olduğundan daha ince gösteriyordu.

"Benden sıkılıyorsan söyle. Söylemen gerek. Beni hiç üzmez."

İkisi de yorgundu. İçki ve uykusuzluk ruhsal olarak da, fiziksel olarak da aynı olumsuz etkiyi gösteriyordu. Nouchi başını yastığa gömmüş yatıyordu.

"Arkadaşlarından söz ederek seni kızdırmak istemedim. Bu onların ilginç kişiler olmadığını söylememe engel değil tabii. *Tabarin*'de hesabı kim ödedi?"

“Ben.”

“Görüyorsun işte. Esrar için de parayı sen verdin.”

“Geri kalanı Müftü Bey verdi.”

Kız sustu. Jonsac ona yaklaşıp yaklaşmamakta kararsızdı, tepki göstereceğini biliyordu.

“Dinle Nouchi...”

“Dinliyorum.”

“Anlamalısın ki senin yanında sensiz...”

“Yeter artık...”

Nouchi bıkkınlıkla yanıt veriyordu.

“Yine bunun sözünü edersen aramızdaki ilişki sona erer. Anlamıyor musun? Erkeklerden nefret ediyorum. Ya da en azından...”

Dirseğini yastığa koydu, elini başına dayadı.

“İstersen başka kadınlara gidebilirsin, buna engel olmam...”

Jonsac’ın monoklü, ütülü pantolonu ve beyaz tozluklarıyla zarif, kendinden emin bir görünümü vardı. Ama Nouchi aldanmıyordu. Bu konuda hiç aldanmamıştı. Kibirli bir sevinçle Jonsac’a bakıyordu. Kendi kendine söyleniyormuş gibi, “Çok şıksın,” dedi.

Sonra birden ciddileşti, bir iş konuşması yapar gibiydi.

“Elçilikte ne iş yapıyorsun?”

Jonsac’ın keyfi kaçtı, kızardı.

“Nasıl olsa bir gün gerçeği öğreneceğim.”

“Birtakım işler yapıyorum.”

“Küçük işler,” diye söylendi kız. “Ne kadar kazanıyorsun?”

“Ayda bin frank.”

Yalan söylemek istemiş, daha büyük bir rakam söylemek istersen ağzından kaçırılmıştı.

“Hepsi o kadar mı?”

“Başka gelirlerim de var.”

Nouchi'nin bakışları genç adamın ayakkabılarına kadar indi. Ayakkabılar insanı aldatmaz. Jonsac'ın ayağındakilerse eskiydi, tozlukların beyazlığıyla durumu kurtarıyorlardı.

Sonuçta her şey bir resmin parçalarıydı: Avrenos Lokantası, iflas etmiş bir bankanın müdür yardımcısı Uzun, devrimin hışmına uğramış Müftü Bey...

"Jonsac gerçek adın mı?"

Yanıt vermedi. Nouchi, "Yat şimdi," dedi. "Güneş doğmak üzere. Beni istemiyorsan yarın sabah söylersin... Uykum var."

Nouchi gözlerini kapadı. Jonsac uykulu gözlerle tuvalete girdi. Pijamasının üstüne giydiği robdöşambıyla döndü. Yatağa eğildi, Nouchi'ye baktı. Kız uykuya dalmış gibiydi. Alnından öpmek için biraz daha eğildi.

Nouchi, gözlerini açmadan, rüyada konuşur gibi, "Biliyor musun," dedi "arkadaşların ilginç kişiler değil..."

III

Jonsac uyandığı zaman karşısındaki yatağın boş olduğunu gördü. Birkaç gündür sürdürülen iki kişilik bu tuhaf yaşamı anlamakta güçlük çekiyordu. Kendine gelmek için biraz bekledi. Birden korkuya kapıldı ve yataktan kalktı. O kadar telaşlanmıştı ki köşede ayakta duran Nouchi'yi görmedi. Kız bir kahkaha attı. Şaşırıp kalan Jonsac diyecek bir söz bulamadı.

"Giyindin mi şimdiden?"

"Öğle oldu."

Nouchi siyah bir tayyör giymişti. Aynanın önünde yeşil renk şapkasını başına yerleştirmeye uğraşıyordu.

“Geri gelmemek üzere gittim diye mi korktun?”

Jonsac yanıt vermedi. Asık bir yüzle, “Nereye gidiyorsun?” dedi.

Kentin tüm gürültüsü pencereden içeriye giriyordu. Jonsac beceriksizce su bardağına uzandı. Kız sıkıntıyla, “Müftü Bey’le randevum var,” dedi.

“Nasıl? Müftü Bey’le mi? Ne zaman verdi bu randevuyu?”

“Dün akşam. Beyoğlu’nda arkanızdan yürürken. Evinde ilginç Türk bibloları varmış. Onları göstermek istiyor bana. Heykeltıraş da evine çağırıldı. Boğaz’da oturuyormuş.”

Kız, Jonsac’ı kışkırtıyordu. Jonsac ise yataktan çıkmak ve robdöşambrını giymek için kızın sırtını dönmesini bekliyor ve susuyordu. Nouchi, “Yapacak işlerin vardır senin. Öğleden sonra burada buluşuruz,” dedi. Tam çıkacakken eşikte durup başını kapı aralığından uzatarak, “Müftü Bey’le buluşacağım için kızma, tehlikeli biri değil o!” diye ekledi.

Jonsac, çeyrek saat sonra yalnız başına Beyoğlu’ndan geçerek elçiliğe doğru gidiyordu. Müftü Bey yakınlarda oturuyordu. Hep birlikte eğlendikleri Selim Bey’in evi de aynı binadaydı. Az kal-sın oraya gidecekti. Gülünç düşmekten korkup gürültülü sokağa daldı. Tramvaylar yüzünden dar kaldırımda yürümek zorunda kalıyordu.

İki kez yoldan geçenlere çarptı, anlaşılmas bir biçimde özürler diledi. Alnı kırıkmıştı, bakışları dalgındı, elleri sinirden titri-yordu. Ne olacaktı? Evet ne olabilirdi? Olaylar nasıl gelişmişti? Nouchi’yi getirmek ve onunla yaşamayı isteyen kendisi miydi? Yoksa kız mı arkasına takılmıştı? Bu para ve meslek meseleleri de ne oluyordu? Nouchi onu serüven peşinde koşan bir adam

sanıyordu, bu açıktı. Hatta gerçek adının Jonsac olduğuna bile inanmıyordu.

Büyükelçiliğin bahçesine girdi. İkinci kata çıktı, küçük bir kapıyı çalarak danışmanın odasına geçti. Gözünde yine monokl vardı, görünümü kusursuzdu. Maun ağacından yapılmış masanın arkasında oturan genç adama elini uzatışında da bir teklifsizlik vardı. Ancak saygılı bir teklifsizlikti bu. Yer gösterildikten sonra oturdu. Genç adam, “Bir saniye,” diyerek işine devam etti. Bir yerlere telefon edip duruyordu. Jonsac, şapkasını dizine koyarak sessizce beklemeye koyuldu.

Telefon görüşmesini bitiren adam, birkaç kâğıdı bir dosyaya yerleştirdi ve Jonsac’a uzattı.

“Ne olduğunu göreceksiniz... Bu arada şunu da söyleyeyim. Paris’ten gelen bir gazeteci Gazi’den randevu almak istiyor. Gazi ne zaman geliyor acaba?”

“Bekliyorlar, her an gelebilir.”

“Randevu almaya çalışın!”

Danışman, her zaman olduğu gibi, puro kutusunu açtı ve Jonsac’a tuttu, Jonsac bir tane aldı ve odadan çıktı.

Bir çevirmendi o. Casusluk falan yapmıyordu. Kaçakçılık ve hırsızlık da yapmıyordu. Büyükelçilikte çeviri işlerine bakıyordu. Bunun dışında, devlet dairelerinde ufak tefek aracılık işleriyle de uğraşıyordu.

Sözgelimi şimdi “vilayet”e, yani Emniyet Müdürlüğü’ne gidiyordu. Burası en sık gittiği yerd. Binanın tüm karanlık köşelerini, tüm kapılarını ve odalarını bilirdi. Bu odalardan birine girdi. “Yabancılar servisi” şefinin elini sıktı. Burada yer gösterilmeden oturabilirdi. Komiser zile bastı. Bir süre sonra garson iki fincan Türk kahvesi getirdi.

“Ankara sıcak mı?”

“Buradan daha sıcak... Gazi bugün yarın gelir.”

Komiser elli yaşlarında kır saçlı biriydi. Koyu renk bir üniforma giyiyordu. Bileğine sardığı tespihi olmasa kimse onun Türk olduğunu söylemezdi. Konuşurken tespihin tanelerini tekrar tekrar sayardı.

“Gazi’nin ne zaman geleceği hiç belli olmaz. Yatı sekiz gündür Haydarpaşa’da bekliyor.”

Jonsac, sarı dosyayı açıp komisere vermişti. Adam kâğıtlara göz atıyordu. Bunlar yeni gelen gazetecinin oturma izni, tren kartı, telgraf için indirimli tarife vb. ile ilgili kâğıtlardı.

“Mustafa Kemal onu kabul edecek mi acaba?”

Komiser belli belirsiz bir jestle cevap verdi:

“Yarın bana uğrayın.”

Şimdilik hepsi buydu. Hayır. Türk’ün söyleyecek daha başka şeyleri olduğu anlaşılıyordu. Sigara kutusunu ve kibriti uzattı. Tespihini çekerek koltuğuna yaslandı.

“Bu sabah valiyle görüştüm,” dedi. “Gelmenize sevindim,” diye ekledi.

Uzun bir sessizlik oldu. Açık pencereden, elleri kelepçeli bir tutukluyu götüren iki polisin geçtiği görüldü. Bahçenin sakin ve güneş alan yanından yürüyorlardı.

“Macar bir dansöz arkadaşınız var sanırım. Elimdeki dosya onunla ilgili.”

Jonsac hemen tepki göstermeyecek ve sözün arkasını bekleyecek kadar tanıyordu bu ülkeyi.

“Biliyorsunuz, bir aydır yabancıların kimi işlerde çalışmaları yasaklandı. Öteki işler arasında dansözlük, berberlik, manikürcülük de var. Sözünü ettiğim kişi, sınırdışı edilme kararının kendisine tebliğ edileceği gün Ankara’dan ayrıldı.”

Jonsac kendine hâkim olmaya çalışıyordu ama kızarmıştı. Komiserin durumu anladığını sanıyordu.

“Ya artık mesleğini yapmıyorsa?” dedi.

“Bu daha kötü. Valiye sordum. Türkiye’de bir işte çalışmadan oturabilmek için bir gelirin olduğunu kanıtlaması gerekiyor.”

Jonsac tüm yabancıların, geldikleri günden başlayarak, gözaltında bulundurulduklarını uzun zamandır biliyordu. Ankara’dan Nouchi’yle ayrıldığını, *Pera Palas*’ta onunla aynı odada kaldığını kuşkusuz biliyorlardı. Burada rol yapmasına gerek yoktu. Basit bir çevirmendi, elçilik çevirmeni. Bir ara, terleyen yüzünü silmek için, monoklünü çıkardı. Miyopların yaptığı gibi, gözlerini kırıştırdı.

“Valiye, yapacak bir şey olup olmadığını sordum. Eskiden bu sorun olmazdı. Ama Gazi’nin yasalara uyma konusunda ne kadar titiz olduğunu biliyorsunuz.”

Jonsac bozuntuya vermiyordu. Şaşkına dönmüştü. Dansözle olan ilişkisinin ne kadar önemli olduğunu anlıyordu. Daha şimdiden kızla birlikte gitmek gerektiğini görüyor, bir kez daha ülke değiştirmeyi aklından geçiriyordu. Yabancılar servisi şefi de durumu anlıyor ama belli etmiyor, başka yöne bakıyordu. Nazik davranıyor, sözlerine hiçbir ağırlık vermeden, yumuşak bir sesle konuşuyordu. “Amirimle yaptığım görüşmeden çıkan sonuç...”

Jonsac sıkıntısını ve umudunu gizlemeksizin başını kaldırarak komisere baktı.

“... Oturma izni olan biriyle yasal olarak evlenmeden bu kız Türkiye’de kalamaz.”

Komiser kalktı, ziyaretçisinin elini sıktı ve onu kapıya kadar geçirdi.

“Sınırdışı etme kararı on beş gün ya da üç haftadan önce uygulanmayacak!” diye ekledi.

Jonsac bir bulutun içindeymiş gibi güneş altında yürüyordu. Nerede olduğundan habersizdi. Her şey ona düş gibi geliyordu.

Nouchi bu saatte Müftü Bey’in evindeydi. Arnavut da büyük bir olasılıkla gaz ocağında yemek pişiriyordu.

Jonsac, komiserin ihtiyatla ortaya attığı evlenme düşüncesini kafasından atamıyordu.

Hava sıcaktı. Güneş altında yürümek için gölgelik, dar sokaklara girmesi gerekiyordu; Jonsac burada hamalların, eşeklerin, dükkân önlerine konmuş sandıkların ve çuvalların arasından ustalıklarla sıyrılarak yürüdü.

“Onunla konuşmalıyım,” diye söylendi kendi kendine.

Adımlarını sıklaştırdı. Köprünün karşı tarafına geçip, *Pera Palas’a* yürüdü. Barın serin bir köşesine oturdu. Öğle yemeğini yememişti, badem ve rakıyla yetindi.

Saat iki olmuş, Nouchi gelmemişti. Saat üçte Jonsac hâlâ tek başına bardaydı. Dört beş kadeh içmişti. Bu yüzden kendisini selamlayanı neredeyse göremeyecekti.

“Ne oluyor, yolunda gitmeyen bir şey mi var?”

Jonsac kendine geldi. Birden döndü. Kont Stolberg’i gördü. Yanında, beyazlar içinde, bir genç kız vardı.

Az önceki dalgınlığından kurtulmaya çalıştı, uykudan uyanır gibi oldu. Genç kız gülmek için kendini zor tuttu. “Birini mi bekliyorsunuz?” diye sordu Stolberg.

“Hayır.”

“Bizimle bir kadeh bir şey içer misiniz?”

Stolberg, Jonsac’la genç kızı tanıştırdı.

“Bernard de Jonsac, Fransa Büyükelçiliği’nden. Matmazel Leyla Pastore, Beyoğlu’nun en güzel kızlarından.”

Bar, deri koltukları, koyu maundan mobilyaları ve sessiz barmeniyle tüm öteki büyük otel barlarından farksızdı, tek farkı duvarları süsleyen şark halılarıydı.

“Ankara’dan dönüşünüzden sonra arkadaşlarınızı gördünüz mü?”

“Dün akşam birlikteydik.”

Stolberg de tanıyordu onları. Aynı gruptan sayılmasa da, onlarla az çok ilişkisi vardı. Stolberg otuz yaşlarında, uzun boylu, sarışın bir gençti. Babası eskiden İsveç'in Türkiye büyükelçisiydi. Kendisine Boğaz'da bir yalı bırakmıştı. Çok zengin olmasa da, çalışmadan yaşayacak kadar bir geliri vardı. Arada sırada Müftü ve Selim Beylerle Uzun'un dahil olduğu gruba katıldığı olurdu.

"Selim Bey şişman mı yine?"

"Evet, hep bildiğiniz gibi."

"Tüttürdünüz mü bari?"

"Biraz."

Genç kıza dönerek, "Siz de denediniz mi?" diye sordu.

Genç kız Stolberg'in boyundaydı. Üzerinde Paris'te dikilmiş gibi duran beyaz bir tayyör vardı. Jonsac kızın güzel olup olmadığına dikkat etmedi ama zarif ve gösterişli bir havası olduğu izlenimi edindi. Aralarındaki konuşma uzayıp gidiyordu. Stolberg Leyla'ya dönerek, "Bir gece bizde toplansak nasıl olur?" dedi. "Aileniz izin verir mi?"

"Biliyorsunuz ki istediğim her şeye izin verirler. Yirmi üç yaşındayım."

"Gerçek bir Türk gecesi geçirmek eğlenceli olabilir. Bu durumda Jonsac'ın arkadaşlarına haber vermesi gerekiyor. Bir dakika... Bugün çarşamba. Cuma nasıl olur? Müzisyenlerle siz konuşuyorsunuz."

Bu sırada Nouchi bara girdi. Kapıdaki garson kendisini beklediklerini bildirmişti. Kararlı ve rahat adımlarla gruba yaklaştı. Jonsac'ın kendisini tanıttığını bekledi.

"Matmazel Nouchi, bir arkadaş..."

Nouchi oturdu. Buzlu bir içki söyledi. Leyla'nın masanın üstüne koymuş olduğu platin fermuarlı çantasına baktı.

Stolberg bir şey söylemiş olmak için, "İstanbul'da mı oturuyorsunuz?" diye sordu.

“Artık burada oturacağımı sanıyorum,” dedi Nouchi. Bir çeyrek saat sonra Stolberg ve Leyla’yla çok iyi anlaşmaya başlamıştı. Jonsac bunun nasıl olduğuna şaşıtı. Leyla, her mevsim model bakmak için Paris’e giden bir terzinin adresini verdi Nouchi’ye. İki genç kız, ertesi gün baş başa yemek yemeyi kararlaştırdılar.

Çift gittikten sonra Jonsac, Nouchi orada olmadığına kafasında dönüp duranları yeniden gündeme getirmek için biraz çaba göstermek zorunda kaldı. Polis şefinin söyledikleri otel barında altıncı kadehini içmiş bir insana daha önemsiz geliyordu.

“Seninle konuşmam gerekiyor, çıkalım,” dedi sonunda.

“Burada konuşamaz mısın?”

Barda kimse yoktu. Barmen altı yedi metre uzakta, kalemini özenle bastırarak hesap yapıyordu. Jonsac omuz silkti. “Fark etmez.”

“Müftü Bey bizi ünlü bir Türk şarkıcının konserine çağırıyor.”

Jonsac, Müftü Bey’in önerisini önemsemediğini anlatan bir jest yaptı.

“Ciddi olarak konuşmalıyız. Bir karar almamız gerekiyor. Ne iş yaptığımı sormuştun.”

“Biliyorum.”

“Ne biliyorsun?”

“Elçilikte çevirmenlik yapıyorsun.”

“Kim söyledi?”

“Arkadaşların. Adının gerçekten Jonsac olduğunu da. Vikont da olabilirdin. Dordogne’da bir evin var.”

“Harap bir halde.”

“Çiftlik harap halde değil. Yılda birkaç bin frank getiriyor.”

Genç adamın sıkıntısıyla eğleniyordu. Oysa Jonsac kızın bütün bu söylediklerini kendisi daha başka bir biçimde açıkça söylemek istemişti.

“Hepsi arkadaşlarım yani?..”

“İlginç kişiler olmadıklarını söylemiştim sana. Az önce Müftü Bey bana âşık olduğunu söyledi. Kahkahayı basmasaydım beni zorla elde etmeye kalkışacaktı; bu sırada Arnavut da nöbet tutuyordu.

“Nouchi..”

“Ne var?”

Evet ne vardı? Ne istiyordu? Ne umabilirdi? Kızın sandığı gibi bir serüven adamı değildi. Küçük bir soyluydu. Topraklarının geliri yaşamını sürdürecektir düzeyde değildi. Çeviri işleriyle uğraşıyordu. Berlin’de bir soruşturma komisyonunda çalışmıştı. Buda-peşte’de tarım makineleri işinde müdür yardımcılığı yapmıştı. Bu iş iflasla sonuçlanmıştı. Şimdi de çevirmendi ve...

Nouchi dirseklerini masaya dayamış, çenesini avuçlarının içine almış, gülümseyerek bakıyordu ona. Jonsac kendini denetleyemiyor, söze nereden başlayacağını bilemiyordu. Ancak kesin olarak bildiği bir şey vardı: Bir daha yalnız kalmak istemiyordu.

“Dinle...” diye başladı.

“Bir kıskançlık gösterisi mi yapacaksın? Hemen söyleyeyim ki davranışlarımda bağımsız olmak istiyorum. Doğal olarak, sen de öyle olmalısın. Az önceki kız bir an bile gözünü senden ayırmadı.”

“Beni ilgilendirmiyor.”

“Bu doğru değil. Sevincini gizlemek için kendini zorluyorsun. Eminim zengin bir ailenin kızıdır.”

“Yani?”

“Hiç! Bana diyeceğin nedir?”

“Polise gittim.”

Nouchi alnını kırıştırdı, kaşlarını kaldırdı, gözleri donuklaştı. Çocukluğundan beri her zaman polisle işi olmamış mıydı?

“Ne istiyorlar yine?”

“Oturma iznin yok!”

“Biliyorum. Sonra?”

“Sınırdışı edilmen için karar var!”

Jonsac birden açıldı, biraz önce söylemeyi kararlaştırdığı sözler ağzından dökülüyordu.

“Korkma... Yabancılar servisi şefiyle yaptığım görüşmeye göre, Türkiye’de oturma izni olan biriyle evlenirsen...”

Jonsac durakladı. Nouchi çok heyecanlıydı, yüzünde ilk defa gerçekten duyuladığını açık eden bir ifade vardı. Genç kız elini uzatarak Jonsac’ın elini tuttu.

“Sus!”

Birden Jonsac da duygulandı. Barmenin kendilerine bakıp bakmaması onun için artık önemli değildi.

“Yarın işlemlere başlayacağım. Prosedürü çok iyi bildiğim söylenemez ama fazla bir zorluk çıkacağını sanmam.”

Nouchi başını eğmiş, gözlerini kristal bardağın durduğu masaya dikmişti. Derin bir sessizlik oldu. Jonsac farkında olmadan kızın elini tuttu. “Neden yapıyorsun bunu?”

“Çünkü...”

“Ya evlenmek istemiyorsam?”

Nouchi yatışmıştı. Başını kaldırdı. Yüzü gergindi. “Rica ediyorum. Lütfen...” diye mırıldandı Jonsac.

“Ya evli olduğumun bilinmesini istemiyorsam?”

“Kolayı var, söylemeyiz olur biter.”

“Ya...”

Jonsac kızın ne söyleyeceğini anladı ve yüzü asıldı.

“Neden?”

Evet, neden onunla birlikte yaşadığı halde evlenmeyi reddediyordu.

“İstemiyorum.”

“Hiçbir zaman mı?”

“Öyle bir şey demedim. Şimdi istemediğimi söylüyorum. Görüyorsun ki tüm söylediklerin olanaksız.”

Nouchi ayağa kalktı, barı geçerek asansöre binmek için hole doğru yürüdü. Jonsac kararsızlıkla onu izledi. Sonraki asansöre binerek kendisi de odaya çıktı. Kapıyı kilitli bulmaktan korkuyordu. Hayır açıktı. Nouchi, yatağına uzanmış, gözlerini tavana dikmişti. Jonsac, kederli bir sesle seslendi. Nouchi kımıldamadı. Odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşarak kıza bir şeyler söylüyor ama ne söylediğini kendisi de bilmiyordu. Konuştukça duygularını daha iyi anlıyor, fakat dile getirmekte güçlük çekiyordu.

“Arkadaşların ilginç değiller,” demişti kız.

Bunun doğru olduğunu anlıyordu. Nouchi onu bazı konular üstünde düşünmeye, özellikle de kendi kimliği üstünde düşünmeye yönleltiyordu. O da arkadaşları gibi, bir bakıma, başarı kazanamamış bir insandı. Kırk yaşındaydı ve hâlâ bir öğrenci gibi bohem bir hayatın peşindeydi.

Fakat hayır. Tam da öyle değildi. Daha karmaşık bir durumdu bu... Her zaman yalnız yaşamıştı. Ve birdenbire, birkaç saat içinde, birisiyle birlikte yaşamının güzelliğini kavramıştı.

Sonra...

Evet, sonra başka duygular, başka düşünceler de vardı. Ama her şey bir noktada toplanıyordu: Nouchi'yi bırakmak ya da daha çok Nouchi tarafından bırakılmak istemiyordu. Kıza yalvarıyor, vaatlerde bulunuyordu.

“İstediğin gibi yaşayacaksın. Sana karışmayacağım, söz veriyorum.”

Nouchi gözlerini ayırmadan tavana bakıyordu.

“Taksim parkına bakan bir evden söz ediyordun ya. Onu kiralarız. Gerisinin de çaresine bakarım...”

“Nasıl?”

“Bilmiyorum, ama bakacağım.”

Jonsac'ın ona ihtiyacı vardı. Ona her vaadi, her güvenceyi vermeye hazırdı.

“Biraz önce aşığıda karşılaştığımız kızla neden evlenmiyorsun?”

Jonsac yanıt vermedi. Kız konuşmasını sürdürdü.

“İstersen yapabilirsin bunu. Doğru olan da budur.”

“Nouchi!”

“Ne var?”

“Evlenelim. Kimseye söylemeyiz. Değişen hiçbir şey olmayacak.”

Nouchi yatağın kenarına ilişti. Saçlarını geriye attı.

“Mutsuz olacaksın.”

Jonsac’a baktı ve gülümsedi. Jonsac’ın yüzü kızarmıştı. Başka görünüyor, bu haliyle seçkin ve sert bir erkekten çok, birazdan ağlayacak bir çocuğa benziyordu.

“Peki evlenelim!” dedi Nouchi. Ve aynı ses tonuyla, “Bu gece sinemaya gidiyoruz!” diye ekledi.

“Sahi mi?”

Jonsac genç kıza yaklaştı, ellerini tutmak istedi. Ama Nouchi kalktı, tuvalete doğru yürüdü.

“Giyinelim. Müftü Bey saat altıda bizi barda bekleyecek. Nüfus kayıtları için Viyana’ya yazmam gerekecek sanırım.”

Nouchi bir yığın tatsız formaliteyi düşünen birinin karışık yüz ifadesini takınarak Jonsac’ın önünde üstünü değiştirdi.

“Annemin izni gerekecekse Beyrut’a yazmalıyım. Annem ablamla birlikte Beyrut’ta.”

Nouchi makyajını yaparken konuşmasını sürdürdü. “Kösten-ce’de karşılaştığım bankacı arkadaşının adı neydi?”

“Uzun.”

“Evet... Bir akşam, düzgün görünümlü iki genç Alman işadami, ablamla beni yemeğe davet ettiler. Şimdi adını hatırlamadığım, kentin belli başlı meydanlarından birinin üstündeki lokantanın terasında oturuyorduk. Adamlar bizi etkilemek isti-

yorlardı, pahalı şeyler ısmarladılar: Havyar, istiridye, şampanya vs. Yan masada oturan ve her zaman olduğu gibi sandviçle karnını doyuran annemi tanımıyorlardı. Bir ara adamlardan biri annemi göstererek, ‘Şu dişi maymuna bir zamanlar güzel olduğu söylenmeli,’ dedi. Ablamla bakıştık.”

“Sonra ne oldu?”

“Hiç... Üç bine mâl oldu onlara!”

IV

Gece yarısından sonra yaşadıkları tatsızdı. Bir kez daha tutarsız bir dünyaya çekiliyordu. Şakakları zonkluyordu. Deniz kenarındaki ile birinci katın terası arasında gidip geliyor, her defasında odalara kaçamak göz atıyordu. On kez gidip gelmişti, yine aynı şeyi tekrarlıyordu.

Stolberg ona “Yumuşaklığı, ihtişamı ve yoksulluğuyla, kokuları ve küfleriyle tipik bir Boğaz gecesi bu,” demişti. İstanbul manzaralarında görüldüğü gibi, bir yanda aşırı bir şiirsellik, öte yanda az rastlanan iradedişi olaylar yaşanıyordu.

İsveçli’nin yalısı tüm öteki yalılar gibi ahşap bir binaydı. Boğaz’ın tam kıyısında olduğundan sandaldan inen hemen hole adımını atıyordu. Deniz berrak ve durgundu. Derin suda, taşlar arasında dolaşan balıklar görölüyordu. Nouchi bu dekordan özellikle de evin boyutlarından etkilendi. Birkaç adımdan sonra, iskelenin önünde Stolberg’i gördüler. Kruvaze ceketli, gri bir takım elbise giymişti. Batan güneşin ışıkları içinde daha bir sarışın, daha bir uzak ve daha bir asildi.

Sonra neler olmuştı? Jonsac hatırlamakta güçlük çekiyordu. Yorgundu ama aynı zamanda duyuları aşırı derece hassaslaşmıştı. Alkolün etkisi altında olabilirdi, fakat bu düşünmesine engel değildi.

Güneş batıyordu. Davetliler terasta toplanmıştı. Stolberg yerel atmosferi bozmamak için koltuk yerine minderler koymuştu. Herkes oradaydı: Selim Bey şiir okuyordu. Uzun, Nouchi'nin dizinin dibine oturmuştu. Müftü Bey Leyla'nın yanındaydı. Heykeltıraş ve Kalmuk yüzlü kardeşi de oradaydı. Tevfik Bey ve Jonsac'ın tanımadığı iki üç kişi daha vardı. Karşıda, İstanbul'un minareleri erguvan renkli gökyüzüne uzanıyordu. Jonsac'ın getirttiği müzisyenler garip sazlarla peşreve başladı, müzik hep aynı tonda tekrarlanıyordu. Boğaz'da yelkenliler dolaşüyor, kırmızı boyaları günbatımında iyice kan rengine dönüşen gemiler limanda demirlemiş duruyordu. Stolberg, mezeyle içilen rakı kadehlerini kendi elleriyle konuklara sunuyordu.

Gecenin bu saatinde yaşananın hepsi buydu. Bir cömertlik havası vardı mekânda. Nouchi bunu herkesten daha iyi sezmiş ve Stolberg'e yakınlık duymuştu.

Gecenin daha sonraki bölümünde, yüz kadar mumun aydınlattığı yemek salonunda, gizemli bir akşam yemeğine geçildi. Nouchi, Leyla'yla oturan Jonsac'tan uzakta, Stolberg'in yanındaydı.

Uzun bir masada oturuyorlardı. Jonsac, Nouchi'yi ancak ara sıra görebiliyor ya da onun gülüşünü işitebiliyordu; Selim Bey Leyla'ya şiirler okuyup duruyordu.

Bir şey daha vardı: Beyazlar içindeki Leyla, Nouchi'nin her kahkaha atışında Jonsac'a bakarak bir izlenim edinmeye çalışıyordu. Ne söylenmişti ona? Sevgili olduklarını mı? Yoksa arkadaş olduklarını mı?

Şişman Selim Bey, genç kıza sürekli içki veriyor, kız da pes etmiyordu. Nouchi, Jonsac'a dönerek, "Arkadaşınız müthiş bir baştan çıkarıcı! Dün birlikte bir gezinti yaptık. Uzun zamandır böylesine eğlenmemiştim," dedi.

O kadar erkeğin içinde birbirinden çok farklı iki kadındılar. Leyla, üç kuşaktan beri Beyoğlu'nda oturan zengin bir tüccarın tek kızıydı. Nouchi'den daha özgür bir davranış biçimi vardı ama karakterinin zengin bir burjuva kızına has olduğunu en küçük ayrıntılarda, en basit davranışlarında bile ortaya koyuyordu.

Jonsac, yemek boyunca, kimin doldurduğunu bilmediği kadehleri art arda yuvarlamıştı. Masadan kalktıkları zaman başı ağrıyordu, keyfi kaçmıştı. Müzisyenler yeniden çalmaya başladı. Davetlilerden birinin getirdiği yaşlı şarkıcı kadın, tiz sesiyle bir saat boyunca klasik Türk müziğinden şarkılar söyledi.

Bazıları müzik dinliyor, bazıları da bir köşede çene çalıyordu. Ev baştan aşağı hafifçe aydınlatılmıştı. Şamdanlar ötede beride kırmızı bir ışık çemberi çiziyor, geniş duvarlara gölgeler düşürüyordu.

Yaşlı kadın şarkı söylerken, Nouchi Stolberg'le ortadan kayboldu. Bir süre sonra Jonsac ile karşılaştığında genç kız ev sahibini göstererek, "Bana yalayı gezdirdi. Müthiş bir ev. Çok güzel eşyaları var," dedi.

Stolberg gülümsüyordu. Jonsac de gülmeye çalıştı. "Onu ikna ettim, şimdi tuttüreceğiz!" dedi Stolberg.

Esrar ve içki içmeyi sürdürdüler. Toplantının bir merkezi kalmamıştı. Bazıları holdeydi. Selim Bey burada bir koltuğa gömülmüş, müzisyenlere eski Türk fıkraları anlatıyordu. Jonsac bir süredir görmediği Leyla'nın yanına gitti; genç kız koyu perdeler çekilmiş bir odada divana uzanmış, Uzun'un hazırladığı pipodan esrar içiyordu.

Jonsac o anda mekândakilerle tüm bağlarını koparmak istedi. İçinden bir şeylerin koptuğunu hissediyordu. Hiçbir yerde rahat edemiyor, hiçbir grupta kaynaşamıyordu. Sıkıntıdan ne yapacağını şaşırılmış bir halde, giriş katıyla birinci kat arasında dolanıp duruyordu. Davetlilerin bir kısmı birinci katın terasında, bir kısmı da giriş katındaydı.

“Her şey iki kadının çevresinde dönüyor,” diye söylendi.

Evet, her şey iki kadının ve sayısız şişenin çevresinde dönüyordu. Örneğin Kalmuk yüzlü adamla kardeşi bir viski şişesinin başına çökmüştü. İki de sarhoştı. Onlar da, Jonsac gibi, ne yapacaklarını bilmiyorlardı.

Jonsac, Nouchi’yle Stolberg’in loş bir odada aynı divana uzanmış olduğunu gördü. Herkes görmüş olmalıydı onları. Akılları nerdeydi acaba?

Birinci katta gramofon çalmaya başladılar. Jonsac yukarı çıktı. Terasta beyaz elbise ve Uzun’un ince silüetini seçebildi. “Biz burada yalnızca birer figüranız, gösteriyi destekleyen bir kala-balık!” diye söylendi. Jonsac, her hareketiyle içindeki kıskançlığı ortaya döktüğünü fark etti ve toparlanmaya çalıştı. Üçüncü ya da dördüncü kez terasa doğru gidiyordu. Müzik çalmaya başladı. “Benimle dans eder misiniz?” dedi Leyla.

Jonsac’la Leyla dans etmeye başladılar. Jonsac genç kızın belinden tuttuğunda, elbisesinden başka pek bir şey giymediğini fark etti. Leyla’nın uzun ve sağlam bir yapısı vardı; Nouchi’nin yumuşak vücudundan çok farklıydı. Leyla, “Pek eğlenemiyorsunuz galiba?” diye sordu.

“Neden böyle düşünüyorsunuz?”

“Kıskanç mısınız?”

“Hayır. Hiçbir zaman.”

“Sahi mi? Sevdiğiniz bir kadına kur yapılmasına aldırılmaz mısınız?”

Ne diyebilirdi ki? Genç kız, “Tuhaf bir gece değil mi?” diye sürdürdü konuşmasını. “İlk kez esrar içiyorum. Sanıyorum bana hiçbir etkisi olmadı.”

Kızın sesinde bir gariplik vardı.

“Arkadaşlarınız çok eğlenceli tipler! Uzun, müthiş bir ciddiyetle bana kur yapıyor. Gelin bir şeyler içelim.”

Leyla, Jonsac’ı içki şişelerinin bulunduğu tarafa götürdü, rasgele bir içki alarak bardaklara koydu.

“Ötekiler kadar neşeli olmaya bakın. Sağlığınıza!”

Uzun, sinsi sinsi dolanıp duruyordu. Müftü Bey Leyla’ya dans etmeyi önerdi. Bir bardak dolusu tatlı likör içmiş olan Jonsac bir bardak daha doldurdu.

Gecenin ilerleyen saatlerinde her şey kafasını karıştırmaya başladı. Sağda solda dolaşan gölgeler görüyordu. Stolberg çalışma odasında Nouchi’ye fotoğraf albümünü gösteriyor, müzisyenler de içiyordu.

Boğaz havası evin her yanına sinmişti. İnsan hangi odaya girse denizi iliklerinde hissedebilirdi. Hafif şırıltılar ve geçen sandalların hışırtısı duyuluyordu.

“Bernard!”

Bu Nouchi’nin sesiydi. Çalışma odasından Jonsac’ı çağırıyordu.

“Stolberg’in bana verdiği şeye bak!”

İşin kötüsü, Stolberg de yanındaydı. Jonsac’ın kıskanacağı aklına bile gelmiyordu sanki.

Nouchi küçük bir kehribar heykel gösteriyordu.

“Çok güzel, öyle değil mi?”

“Evet, çok güzel.”

Jonsac yanlarından uzaklaşmak istiyordu. Heykel, Stolberg’in sahip olduğu az bulunur bir parçaydı. Birkaç bin frank ederdi.

Jonsac yeniden gezinmeye koyuldu. Leyla'yı önce Müftü Bey'le, sonra da Uzun'la dans ederken gördü. Heykeltıraş terasta korkuluğa dayanmış, akşam yediklerini çıkarıyordu. Saatin kaç olduğundan kimsenin haberi yoktu. Karşı yakada İstanbul'un ışıkları parılıyordu. Gramofondan alaturka müzik sesleri geliyordu.

Jonsac, terasın bir köşesinde yarım saat tek başına kaldı. Sarhoş olduğu her halinden anlaşılan Kalmuk'un uzattığı bardağı bir dikişte içti. Gölgele gittikçe birbirine karışıyordu. Mumlar sönmek üzereydi. Jonsac bir odanın önünden geçerken iki gölgenin birbirine sarıldığını, iki ağzın birbirine yaklaştığını gördü.

Nouchi mi, Leyla mı? Onun için ikisi de birdi. Çevresindeki tüm istekler, tüm kaçamak zevkler onu aynı derecede rahatsız ediyordu. Başka yöne döndü. Selim Bey ona bakıyordu. Piposuyla uğraşan Arnavut'a çarptı. Tam bu sırada terastan sinirli bir kahkaha sesi geldi.

Leyla bağıırıyordu:

“Bakmayın!.. Bakmayacağınıza yemin ederseniz...”

Adamlar alçak sesle ona yanıt veriyordu. Nouchi, Stolberg'le kim bilir hangi köşedeydi? Ne olup bittiğini görmek için herkes terasa geldi.

“Yalnız değil!” diyen ve sarhoş olduğu anlaşılan Leyla'nın tiz sesi duyuldu.

Birden denize düşen bir cismin sesi, sevinç çılgınlıklarına karıştı. Jonsac kendini zorlayarak yaklaştı. Kalmuk yüzlü adamı gördü, yunus gibi sular püskürterek yüzüyordu.

Erkekler, Leyla'nın beyaz giysilerine yapışmış, çevresini kuşatmışlardı.

“Bırakın da kendim yapayım. Bakmayacağınıza söz verin.”

Kıza en uzak yerde duran Jonsac'tı, aralarında on metre kadar vardı. Leyla'nın çevik hareketlerle üstünü çıkardığını gördü.

Bir an kızın çıplak vücudunun parıltısı görüldü. Deniz yeniden açıldı. Leyla suya atlamış, yüzüyordu. Su altında değişik biçimler alan beyaz vücudu karanlığa rağmen fark ediliyordu.

“Geri dönün,” diyen kaygılı bir ses duyuldu.

Jonsac bu sesin nereden geldiğini anlayamadı. Genç kız açığa doğru yüzüyor, elbisesiyle denize atlamış olan Kalmuk yüzülü adam da gülerek onu izliyordu. Adam soğuk denize rağmen ayılmamıştı; su püskürterek gülüyor, bu haliyle kıızışma dönemindeki bir memeliyi andırıyordu. Biri, “Geri dönün!” diye bağırdı.

Bu çağrıya kimse yanıt vermedi.

“Ne oluyor?”

Bu sefer konuşan, hiçbir şeyden haberi olmadan Stolberg’le terasa gelen Nouchi’ydi. Jonsac kıza öfkeyle baktı.

“Yeter artık. Dönün!”

Kalmuk yüzülü adam, tek başına kıyıya doğru yüzüyordu. Nefes nefese kalmıştı. Herkes kaygıyla birbirine baktı. Jonsac kalabalığı yararak terasa bağlı olan sandala atladı ve açıldı.

“Leyla! Leyla!”

Genç kızın sıkıntısını anlamış gibi, daha değişik bir sesle:

“Korkmayın... Benim. Söz veriyorum bakmayacağım. Neredesiniz?”

Boğaz’ın içinde, belirsiz bir yerden gelen sese doğru olanca gücüyle küreklere asılıyordu.

“Leyla! Ben Jonsac!”

Jonsac, kıızı görür gibi oldu. Sudan çıkmasını bekleyen teras-taki kalabalığa çılgın gözlerle bakıyordu.

Leyla, oradaki insanlara kendini göstermek, korkmadığını ve özgür olduğunu kanıtlamak istemişti. Onların meydan okumalarına aynı şekilde karşılık veriyordu. Soğuk su onu kendine getirmişti.

“Leyla! Neredesiniz?”

Jonsac kızı düşündüğünden daha yakın bir yerde buldu. Güçlkle yüzüyordu. Su oldukça berraktı, kızın her tarafı gözüküyordu. Ancak yorgun düşmüş bu haliyle Jonsac'ta yalnızca öfke ve merhamet uyandırdı. Herkese karşı duyduğu bir öfkeydi bu. Ve yalnızca Leyla yüzünden değildi. Belki de yalnızca Leyla için sandala atlamamıştı. İki kadın vardı. Nouchi'ye sahip çıkamayınca ötekine yönelmişti.

“Sandala tutunun. Ceketimi vereceğim size.”

Ceketini çıkardı ve arkasını döndü. Kızın sandala binerken çıkardığı sesleri duydu. Jonsac yerini aldığı zaman kız baş tarafa kıvrılmıştı. Ceket vücudunu tümüyle kapatmıyordu. Leyla başını elleri arasına almış sessizce ağlıyordu.

“Oraya gitmeyin! Oraya gitmeyin!”

Kıydan bağırarak Uzun'un sesi duyuldu, “Buldunuz mu onu?”

Jonsac yanıt vermedi. Ne yapacağını bilmiyordu. Şaşkın bir haldeydi.

“Oraya dönmek istemiyorum. Keşke ölüme terk etseydiniz beni.”

“Sakin olun!”

“Beni bu aşağılık insanların yanına götürürseniz kendimi öldürürüm!”

“Bu halde eve dönemezsiniz.”

“Önemi yok.”

Vücudu sarsılıyordu. Sinirli bir biçimde ağlıyor, kanatırcasına kolunu ısıırıyordu.

“Oraya gitmenizi istemiyorum.”

Işıklarla donatılmış yalının on metre kadar uzağındaydılar. Terastaki insanların silüetleri birer leke halinde gözüküyordu.

Jonsac yüksek sesle, “Elbiselerini verin!” diye bağırırdı.

Kısa bir sessizlik ve duraksamadan sonra, Nouchi sakın bir sesle emir verircesine, “Söylediğini yapın!” dedi.

Leyla bu sırada, terastakilerin kendisini görmemeleri için, sandalın iç tarafına geçmişti. Stolberg eğildi ve ipek bir bohça uzattı.

Nouchi, "Ayakkabıları!" dedi.

Yalıda müzik durmuş, konuşmalar kesilmişti. Utanç ve kaygı verici bir sessizlikten başka bir şey kalmamıştı.

Jonsac sandalı açığa doğru çekerek Nouchi'den öç almış oluyordu.

"Giyinebilirsiniz. Bakmıyorum, yemin ederim."

"Sizin için aynı şey söz konusu değil."

Jonsac o sırada pek dikkat etmedi, ama sonradan bu sözler kafasına takıldı. Sandalın sallantısından Leyla'nın üstünü giydiğini anlıyordu.

Leyla cılız bir küçük kız sesiyle, "Çantam yok!" dedi.

"Yarın getiririm size."

Genç kız bir düşünceden ötekine geçerek, "Bunu neden yaptınız?" dedi.

"Neyi?"

"Ötekilerden farklı davrandınız, arımdan geldiniz."

Jonsac kıza doğru dönmüştü. Islak saçlarını parmaklarıyla düzeltmeye çalıştığını gördü.

"Benim için ne düşünüyorsunuz?"

"Hiçbir şey. Ötekiler içinse pek de iyi olmayan şeyler."

Jonsac'ı birden sıkıntı bastı. Boğaz'ı hiç yalnız başına geçmemişti. Akıntı yüzünden sandal Karadeniz'e doğru sürükleniyordu. Bir süre hiçbir şey düşünmeden olanca gücüyle küreklere asıldı. Sonra kıza dönerek, "İlerliyor muyuz?" diye sordu.

"Bir dakika... Sanırım. Hayır... Evet, ilerlemeye başladık."

Yalının ışıkları hâlâ görülebiliyordu. Jonsac, İsveçli'nin Nouchi'yi otomobiliyle getireceğini düşündü içten içe. Onları karanlık bir otomobilin içinde hayal etti. Dudaklarının birbirine yaklaştığını görür gibi oluyordu.

“Tuhaf bir insansınız!” dedi Leyla.

Belki o da Jonsac ile ilgili aynı düşünceleri paylaşıyordu diğerleriyle. Bu adam metresiyle ilgileneneğine neden tanımadığı bir kızla birlikte, diye kendi kendine soruyordu.

“Arkadaşınız yalnız dönmek zorunda kalacak.”

Yanıt vermedi. Yüreği hınçla doluydu.

“Nereye gidiyorsunuz?”

“Bilmiyorum.”

Gecenin karanlığında bulundukları yeri kestiremiyorlardı. Jonsac hâlâ içkinin etkisi altındaydı. Davranışlarına egemen olmuyor, kendini toparlayamıyordu. Şakakları zonkluyordu.

İssız ve karanlık sokaklarda, kente dönüş için bir süre taksi aradılar. Gök parlak bir gri renk almıştı. Sabah oluyor, ortalık aydınlanıyordu. Leyla'nın ıslak elbisesi vücuduna yapışmıştı. Bu haliyle pek güzel sayılmazdı ama daha baştan çıkarıcı bir görünümdeydi.

Jonsac kızın sabit ve meraklı bakışlarını üzerinde hissedince, monoklünü kaybetmiş olduğunu anladı. Yorgunluktan yüzündeki çizgiler derinleşmişti. Miyop gözlerini kırptırıyor.

“Başınıza iş açacağım.”

“Neden?”

“Nouchi bu işten pek hoşlanmayacak.”

Jonsac başını çevirdi. Eski bir otomobilin içindeydiler. Onları iki sevgili sanan şoför yavaş gidiyordu. Jonsac kızın gözlerinde hafif bir kıskırtma sezdi. Âşık mı sanıyordu onu? Kıskançlık yüzünden böyle davrandığını mı düşünüyordu?

Evet, kıskançlık yüzündendi! Ama tüm erkeklere duyduğu kıskançlık! Leyla yanı başındaydı. Omuzunun omzuna değdiğini hissediyordu.

“Beni çok ciddi bir biçimde yargılıyorsunuz, değil mi?”

Jonsac bir şey söylemiş olmak için “Hayır,” diye yanıt verdi. Yargılamak aklının ucundan bile geçmemiştii.

“Bu gece olanları unutacağınıza söz verin.”

“Peki, söz.”

Leyla öne doğru eğilip taksi şoförüne evinin adresini verdi.

“Çantamı getirecek misiniz?”

“Yarın. Yani bu sabah!” diye düzeltti Jonsac.

Beyoğlu’nda yeni bir binanın önünde ayrıldılar.

Pera Palas’ın kapıcısı Jonsac’ın yalnız dönmesine şaşıtı. “Madam sizinle dönmedi mi?”

“Hayır, dönmedi.”

Jonsac, asansör sesini işittiğinde yatmaya hazırlanıyor, banyoda dişlerini fırçalıyordu. Gelen Nouchi’ydi. Kehribar heykelciği gazete kâğıdına sarmıştı. Şapkasını yatağın üzerine atarak, “Ne oldu?” diye sordu.

“Ne?”

“Kız?”

Yanıt vermedi, dişlerini fırçalamaya devam etti.

“Bütün bu olanlardan sonra hâlâ sana âşık olmadıysa...”

“Kes sesini!”

“Yarın konuşuruz o halde.”

Nouchi, ilk kez numara yapmadan ve sıkılmadan Jonsac’ın önünde cırılçıplak soyundu.

“Stolberg bir çılgın!” dedi.

Jonsac yanıt vermedi, Nouchi sözlerine devam etti. “Bu heykelin değerini bir düşün!”

Jonsac onu görmemek için arkasını dönmüştü. Sesini duymak istemiyordu. Bu nedenle yorganı üzerine çekti. Yine de kalkıp kızın yanına sokulmamak için çeyrek saat kendisiyle mücadele etti. Kötü geçen gecenin tatsız olayları gözünün önüne geldi. Nouchi, Leyla’nın çantasını getirmiş, kendi çantasının yanına, masanın üstüne koymuş ama Jonsac bunu fark etmemişti.

Jonsac yarı uykulu bir halde, "Saat kaç?" diye sordu.

Sonra durumun tuhaflığını sezdi ve kaşlarını çatı. *Pera Palas*'taki odasında, yatağındaydı. Güneş doğalı epeyce olmuş, kentin gürültüsü iyice artmıştı. Nouchi, yanı başında, yatağının üstüne oturmuş gülümsüyordu. Şaşırtıcı olan, kızın orada oturması değil, yüzündeki doğallık ve sevecenlikti. Jonsac'tan emin olduğu için yarı çıplak oturuyordu; sabahlığının üstünden taşan göğüsleri görünüyordu, dizleri de açıktaydı.

Jonsac'ın ilk hareketi monoklüne uzanmak oldu. Nouchi kolunu tuttu. "Ciddiyetini biraz sonra takınırsın," diyerek gülümsedi.

Nouchi, büyük bayram eğlencelerinin ertesi sabahında görülen, nedeni belirsiz bir keyif ve hafiflik yaşıyordu. Jonsac bunun nedenini bulmaya çalıştıysa da başarılı olamadı. Hatırladıkları tatsız şeylerdi. Uyku mahmurluğundan kurtulmak için ayağa kalkmaya çalıştı. Nouchi'nin oturuşu yataktan kalkmasına izin vermiyordu. Genç kız, "Huysuz bir çocuğa benziyorsun," dedi. Başını eğerek, başka bir görüş açısından Jonsac'a baktı. Sevimli bir hayvanı eğlendirmek ister gibiydi. Jonsac'ı yanağından ısırma-ya kalkıştı.

"Kızdın mı?"

Evet kızmıştı. Sözlerine nereden başlayacağını bilemiyordu. Masanın üstündeki heykelciğe takıldı gözü. Onu pencereden atmak istedi. Bakışlarını izleyen Nouchi, bir zafer kazanmışçasına, "Benim ilk kazancım!" dedi.

Jonsac başını çevirdi. Nouchi sevimli olmaya çalışarak, "Büyük bir ahmaksın. Yüzünü bir görsen. Kim bilir neler düşünüyorsun?"

Jonsac kızın söylediklerini duymamış gibi davranıyordu. Nouchi'nin yumuşak bir hareketle çarşafın altından kayarak kendisine sarılmasına şaşırdı.

“Bahse girerim, şu suratı koca bir şalgama benzeyen adamla yattığımı sanıyorsun.”

Nouchi her zamanki havasında değildi. Bir şeyler onu kışkırtıyordu. Aynı durumda olmayan Jonsac kendini gülünç buluyordu. “Bütün erkekler, hepiniz aynısınız. Yalnızca bir tek şey istediğimizi sanıyorsunuz. Uyanır uyanmaz benimle kavga çıkarmak istiyordun, değil mi? Açıkça söyle.”

Tatsız geceyi hatırlatan heykelcik masanın üstündeydi, fakat Nouchi'nin ılık vücudunu da hissediyordu. Kız yeni bir duyarlılık içindeydi, güvenle kendini bırakmıştı. Âşık bir kadın tavrı içinde sayılmazdı belki, ama her zaman görülmeyen değişik ve özenli bir hali vardı. Sanki bir çocukmuş ve ablasının yatağındaymış gibi geriniyor, Jonsac'ın yatağında yuvarlanıyordu.

“Mutsuzsun değil mi? Kötü bir kız olduğumu, seni kasten üzdüğümü düşünüyorsun. Sana büyük bir sır vereyim mi?”

Birdenbire değişti, burnu kıvrıldı, gözbebekleri birbirine yaklaştı. Jonsac'a eğilip kulağına bir şeyler fısıldadı. Ve bir kahkaha attı. Jonsac şaşkınlıkla kıza baktı.

“Olamaz!”

Evet, öyleydi ve hep öyle kalacaktı.

“Sen kendin söyledin.”

“Ne söyledim?”

“Ankara'da...”

“Bana kur yaptı, hepsi bu.”

Nouchi yine gülüyordu ama bu seferki daha az çocukçaydı.

“Gördün mü. heyecanlandın işte. Erkekler hep böyledirler, bu tür konularda heyecanlanırlar. Buna karşılık...”

Jonsac'ın somurtkanlığı geçmişti. Monoklünden de yardım beklemiyordu. Günü ve saati unutmuştu. Odaya giren güneş ipek yorganda parlak akisler yapıyordu. Nouchi melankolik bir sesle, "Anlayamazsın. Bazı duyguları erkekler hiçbir zaman anlayamazlar," dedi.

Genç kız ani bir hareketle yataktan kalktı. Mavi geceliği arkasından dalgalanıyordu. Bir valizi karıştırdı. Kenarları kırılmış, arkası sararmış bir fotoğraf uzattı. Meydan okurcasına, "Şuna baksana!" dedi.

Viyana banliyösünde kirada oturdukları evin resmiydi bu. Giriş katında dükkânlar vardı. Bunlardan biri de ayakkabı tamircisine aitti. Bayramlıklarını giymiş aile fertleri dükkânın girişinde durmuştu. Bismark bıyıklı baba, kareli önlüğüyle anne ve biri on dört, öteki yedi yaşlarında iki kız çocuğu.

Nouchi, "Küçük olan benim!" dedi.

Biraz önceki sevincin yerini alan melankoli, yavaş yavaş sessiz bir öfkeye dönüşüyordu.

"Yoksulluktan neden tiksindiğimi anlıyor musun şimdi? Dünyanın en korkunç, en iğrenç şeyidir. Bu fotoğraf bir pazar sabahı kiracı tarafından çekildi. Sen bunu gördüğün zaman hiçbir şey düşünmüyorsun tabii. Ama ben hatırlıyorum. Savaş sonrasının en kötü yıllarıydı. Günlerce yalnız pancar yediğimiz oldu. Babamın işi zenginlerin ayakkabılarına pençe yapmaktı..."

Ani bir hareketle Jonsac'ın elindeki fotoğrafı aldı ve masanın üstündeki heykelciğin yanına attı. Sabahlığının önünü kapattı, yatağın kenarına oturdu. Gözleri dolmuştu.

"Sözünü ettiğim ablam bu işte. Şimdi Suriye'de. Annem de onunla birlikte, dansözlere hizmetçilik yapıyor. Babam öldü. Karların erimeye başladığı bir gün sokakta düştü. Çamur içinde eve getirdiler."

Jonsac'ın gözlerinin içine baktı, “Sen hiç yoksulluk çekmedin, değil mi?”

Jonsac bir zamanlar yoksul olduğunu söyleyemedi. Çünkü Nouchi onun kendisi gibi yoksulluk çekmiş olmasını istemiyordu.

“Sana başka bir şey anlatacağım. Hepimiz açtık. Ablam on dört yaşındaydı. Kıştı. Saat üçte hava kararıyordu. Okuldan ablamla birlikte dönerdik. Kimi zaman erkekler ablama yanaşırdı. Renkli bir duvar afişini çok iyi hatırlıyorum... Duvarın arkasında boş bir tarla vardı. Ben beklerdim. Arada bir de gizlice bakardım. Ablam döndüğünde bir parça çikolata ya da ekmek verirdi bana.”

Nouchi fotoğrafa uzaktan bir göz attı. “Babamın yüzünü gördün. Şimdi düşünüyorum da olan biteni bildiğine inanıyorum. Ama ne yapabilirdi? Tüm mahallede çocuklar açlıktan ölüyordu. Bir parça çikolata ve ekmekle yaşanabilirdi.”

Nouchi'nin sözleri sona erdi. Başını sallıyor, anılarından kurtulmak istiyordu. Konuyu değiştirdi. “Senin Leyla, gece neler anlattı?”

“Soğuk suya girmek onu kendine getirdi.”

“Bak sen. Sonra da ağladı. Erkeklere lanet okudu.”

“Ona kötü davrandılar.”

“Âşık mısın ona?”

“Hayır.”

“Sana göre bir kız. Farkı anlıyor musun? Zengin. Hiç aç kalmadı. Ona göre aşk... Tek düşündüğü şeydir. Tehlikeli oyunlar oynar. Sonra paniğe kapılır.”

Nouchi'nin sesinde koruyucu ve aynı zamanda küçümseyen bir hava vardı. “O, bunun çikolatayla değiş tokuş edilen bir şey olduğunu bilemez.”

Heykelciğe doğru dönmek üzereydi, durakladı.

“O halde Bernard,” diye söylendi. Nouchi’nin ne istediği anlaşılmıyordu.

“Bütün bunlara sen ne diyorsun bakalım? Hâlâ benimle evlenmek ve bir ağabey gibi benim yanımda kalmak mı istiyorsun?”

Jonsac yanıt vermedi. Söyleyecek bir şeyi yoktu. Kızı kollarına almak istiyordu. Ama çok geç kalmıştı. Nouchi yorgun görünüyordu ve derin düşüncelere dalmıştı.

Nouchi ayağa kalktı, Leyla’nın çantasına dokundu. “Birazdan kibarca teslim edersin. Seni seveceğinden eminim.”

“Yok canım.”

“Elbette. Aşık olmaktan başka yapacak bir işi yok. Çok zenginmiş. Pişman mı oldun?”

“Nouchi!”

“Öyle biri yok... Bu sabah, sen uyanmadan gardrobuna baktım. Daha önce de tahmin etmiştim. Seni ilk kez Ankara’da gördüğümde. Çok zarıftın, titiz denecek derecede temizdin. Giysilerinde en ufak bir yanlış ütü izi yoktu. Ama bir giyinme biçimi vardır ki insanı yanıltmaz. Tek bir kostümün olduğunu daha o zaman anlamıştım. Üç gömleğin ve bir tanesi su alan iki çift ayakkabın vardı.”

Joncas’ın sıkıntısıyla eğleniyordu.

“Benim yanımda sıkılmana gerek yok. Kendine maceraperest bir adam süsü verdiğin zaman da sana inanmamıştım.”

Nouchi hem konuşuyor hem de odayı yerleştiriyordu. “İstersen Leyla’yla evlenebilirsin. Anne ve babası yaşlı olmalı. Stolberg’in evine bu kadar keyifle geldiğine göre çok arkadaşı yok.”

“Yeter artık.”

“Nasıl istersen. Ama hata ediyorsun. Onun sevgilisi olmana, hatta onunla evlenmene bir şey demem.”

Jonsac yataktan kalktı ve robdöşambrını giydi. Robdöşambrı ipektendi ama o da öteki giysileri gibi eskiydi. Nouchi’nin söy-

leyecekleri bitmemişti. Bunun tam zamanı olduğuna kendini inandırmak istercesine Jonsac'a bakıyordu.

“Taksim parkının yanında sana gösterdiğim evleri hatırlıyor musun?”

Jonsac kendini kurnaz bir manevranın içine düşmüş gibi hissetti. Ama bu duygudan çabuk sıyrıldı. “Seni dinliyorum,” dedi.

“Öğleden sonra ev bakmaya gidiyorum.”

Jonsac kaşlarını çatı. Kibirli bir adam tavrı takındı. Sol gözündeki monoklü parlıyordu.

“Suratını asma. Yoksa hiçbir şey söylemem bundan sonra. Elçilikte çalışan bir İsveçli oturuyormuş bu evde. Adamın kızı ağır hastaymış ve bu nedenle kendisini İsveç'e çağırılmışlar. Ancak aylar sonra dönebilecek. Belki de hiç dönmeyecek. Çünkü kendisinde de verem hastalığı varmış. Stolberg'in yakın arkadaşı. Stolberg onunla konuşacak. O yokken evine bakacağız.”

Nouchi gülmeye başladı. “Git de aynaya bak! Kıskançlık akıyor yüzünden.”

Genç kız Jonsac'a sokularak fısıldadı. “Hâlâ anlamadın mı? Daha önce söylediklerimi iyi hatırla. Özellikle ablamın hikâyesini. Hiçbir zaman, anlıyor musun, hiçbir zaman bir erkeğe ait olmayacağım, sen dahil.”

Jonsac'ı önce yanaklarından sonra dudaklarından öptü.

“Bu işleri bana bırak... Sen çantasını ve seni sabırsızlıkla bekleyen Leyla'ya git. Yararı dokunabilir. Arkadaşların önce ilgimi çekmemişti. Oysa bizi Stolberg'e götürdüler. O da bize ev buluyor ve bizi işe yarar insanlarla tanıştırıyor.”

“Gece benden sonra neler oldu?”

“Hiç. Çıldırıldılar. Bir şişe içkiyi bir solukta içen Kalmuk, hiçbir neden yokken kızdı ve her şeyi kırıp dökmeye kalkıştı. Bu yüzden çok geçmeden dağıldık.”

Nouchi, Jonsac'ın neler düşündüğünü anladı, aceleyle, "Sakın bir şey söyleme onlara. Bu yüzden bozuşmaya gerek yok," diye ekledi.

Telefon çaldığı zaman Jonsac tıraş olmaya hazırlanıyordu. Nouchi telefonu kaldırdı ve Jonsac'a dönerek, "Seni arıyorlar," dedi.

Jonsac'ın tanımadığı telaşlı ve sinirli bir ses, "Bay Jonsac'la mı konuşuyorum. Ben Pastore," dedi.

"Evet. Buyrun."

"Pastore... Leyla'nın babası. Hemen bize gelebilir misiniz? Hayır! Telefonda bir şey söyleyemem."

Nouchi, çok doğal bir biçimde ikinci kulaklığı alarak telefon görüşmesini dinliyordu.

"Sizi temin ederim ki çok acele. Dinleyin! Leyla kendini zehirlemeye kalkıştı. Size de bir mektup bırakmış."

Jonsac geleceğini söyledi. Telefonu kapattı. Nouchi gururla, "Nasıl, sana söylememiş miydim?" dedi.

"Anlamıyorum."

"Sana âşık. Dün olanlardan sonra saygınlığını geri kazanmak istiyor."

Jonsac sesini çıkarmadan giyindi. Nouchi de çıkmaya hazırlanıyordu. "Giderken beni öpmeyecek misin?" dedi.

Jonsac, davranışına kendisi de şaşırarak, kızı kollarına aldı ve nefesini kesecek kadar sıktı. Gözleri yaşarmıştı.

Bunun nedeni Leyla mıydı, yoksa Nouchi mi? Kendisi de bilmiyordu.

"Döndüğünde beni bulamazsan, ev bakmaya gittim demektir."

Dışarda hava sıcaktı. Türkiye'nin her yanında var olan şekerli ve baharatlı kokular ortalığa yayılıyordu.

Jonsac, Beyoğlu'nun en güzel evlerinden birinin asansörüne bindi ve üçüncü kata çıktı. Evin kapısı çalmasına gerek kalmadan

açıldı. Beyaz önlüklü hizmetçi kız kendisini izlemesini söyledi. Kızın gözleri kızarmıştı, avucunda buruşturulmuş bir mendil vardı.

Geniş bir evdi, çok iyi aydınlatılmış ve havalandırılmıştı. Kapıdan girer girmez insanın dikkatini çeken şey, zenginlik ve temizlikti. Kapıları camlı olan birçok oda geniş bir koridora açılıyordu. Odaların birinden hafif bir ses geldi. “Bir dakika bekler misiniz?”

Jonsac, kuyruklu büyük bir piyanonun bulunduğu salondaydı. Burası Haliç’e bakan büyük bir balkona açılıyordu. Kapının arkasında bir ağlama sesi duyar gibi oldu. Zil çaldı. Koridordan bir hastabakıcının geçtiğini gördü.

O sırada iki kişinin sahanlığa doğru geldiğini fark etti. Uzun boylu ve şapkasını elinde tutanı tanıdı, İstanbul’da çalışan Fransız bir doktordu. Doktor da Jonsac’ı gördü ve ona doğru iki adım attı, el sıkıştılar. Doktorun kendisini orada görmüş olmasına anlam veremeyen bir şaşkınlıkla baktı ona. Kısa boylu, kır saçlı ve keçi sakallı öteki adam ise doktoru geçirdikten sonra salona girdi.

“Bay Jonsac siz misiniz?”

Evet anlamında başını eğdi.

“Ben Leyla’nın babasıyım. Bu sabah, kızımın geç saatte yat-tığını bildiğim için onu uyandırmamalarını söylemişim. Saat bire doğru hizmetçi kadın yatağına yaklaştığı zaman Leyla’nın inlediğini fark etmiş. Masanın üstünde, biri size, biri de annesine yazılmış iki mektup vardı.”

Bay Pastore diyeceklerini unutmaktan korkuyormuş gibi hızla konuşuyordu.

“Sizden saklamam için hiçbir neden yok. Annesine aynen şöyle yazmış: ‘Affet beni anne ama hayat gerçekten yaşanmaya değmez’” Bay Pastore’nin gözleri doldu. Mektupta kendisiyle ilgili tek bir satır yoktu. Hiç hesaba katılmamıştı.

“Mektubunuzu okumak ister misiniz?”

Hava sakindi. Duvarlarda tanınmış ressamaların manzara resimleri asılıydı. Yandaki odadan yeniden ağlama sesleri geldi. Jonsac sinirli bir hareketle zarfı açtı. Mektubu okurken baba da onu gözleriyle izliyordu.

Sayın Beyefendi,

Bu mektubu aldığınız zaman ben ölmüş olacağım. Romantik olduğumu sanmayın. Hayattan neler beklenebileceğini öğrenmek için yeterince yaşadım. Geçen gece olup bitenler bana bu kararı verdirdi. Arkadaşlarınıza söyleyin, onlara kızmadım. Anlayamazlardı.

Ara sıra beni düşünün, nazik ve güzel Nouchi'nizle mutlu olun.
Leyla.

“Bir şey açıklamıyor mu?”

“Hiçbir şey... Annesine yazdığı mektuptan daha fazla bir şey yok. Gerçekten...”

Öldü mü, demeye cesaret edemiyordu. Ateşi vardı, kendini çok yorgun hissediyordu. Yer gösterilmesini beklemeden oturdu.

“İyileşecek... Doktor birkaç güne kadar düzeleceğini söyledi.”

İki adam için de nazik bir durumdu bu. Bay Pastore, sosyal hayatı olmayan bir insandı, pek kimseyle görüşmüyordu. Çekin- genliğinden anlaşılıyordu bu. Kızının geçirdiği o gece hakkında hiçbir şey bilmiyor ve bu konuda bir şey sormaktan da korkuyor gibiydi. Yine de Jonsac’a kızını uzun süredir tanıyıp tanımadığını sordu. Jonsac, yalnızca üç günden beri tanıştıklarını söylemeye cesaret edemedi. Kızardı. Kıza âşık olduğu, hatta kızın metresi olduğu sanılabilir, herhalde kızın umutsuzluğunda kendisinin bir payı olduğu akla gelebilir, diye düşündü. Bütün bu düşünceler- den dolayı o da Bay Pastore kadar çaresiz bir durumda kaldı. İki adam da birbirlerine ne bir çift söz edebiliyor ne de birbirlerine

bakabiliyordu. Sonunda yine Bay Pastore “Kendine gelecek, merak etmeyin,” diye mırıldandı. “Çok miktarda uyku hâpı yutmuş. Ama doktorlar midesini yıkadı.”

Yatak odasına girmek yasaklanmış olmalıydı. Çünkü çekingen bir şekilde sürekli olarak kapıya bakıyor, sanki odaya girmek için izin bekliyordu.

“Size bir şeyler ikram edebilir miyim?”

Bu sözleri sessizliği bozmak için mekanik bir biçimde söylüyordu. Dolaptan bir şişe içki ve birkaç bardak aldı.

“O kadar beklenmedik bir şey ki! Leyla her zaman neşeli bir kızdı. Her yıl Fransa ya da İsviçre’ye gezmeye gider. Geçen yıl tatilini Aix-les-Bains’de arkadaşlarının yanında geçirdi. Kışın Paris’e gitti ve Louvre’daki sanat tarihi kurslarına katıldı.”

Bay Pastore sessizliği bozmak için sürekli konuşuyordu.

“Ona hiç baskı yapmıyoruz. Arkadaşlarını davet etmesini hoş karşıladığımızı da bilir.”

Pastore ara sıra Jonsac’a gizlice bakıyordu, rahatlamış bir hali vardı.

“Henüz yirmi üç yaşında... Buyrun için lütfen. Ben daha bir şey yemedim.”

Birden heyecanla ayağa kalktı. Kapı açılmıştı. Eşikte kısa boylu, tombulca bir kadın görüldü. Beyaz saçları dağınıktı. Kocasına önceden kararlaştırılmış gibi bir işaret yaptı. Öteki sıkılganlıkla, “Bay Jonsac!” diye tanıttı.

Kadının gözkapakları şişmişti, kısa bir kararsızlıktan sonra, hafifçe selam verdi.

Bay Pastore, “İzin verir misiniz?” diye mırıldandı.

Karı koca kayboldular, kızın odasına girmiş olacaktı. On dakika geçti. Jonsac bir doktorun bekleme odasındaki kadar sıkıntılıydı. En sonunda hizmetçi kız gözüksü:

“Lütfen benimle gelir misiniz?” dedi.

Hizmetçi kız sessiz adımlarla yürüyordu. Jonsac da bu sessizliğe uydu. Hizmetçi kız bir kapıyı açtığı zaman Jonsac duvarları gri renkte bir yatak odası gördü. Mavi bir yorganla örtülü kuştüyü yatakta Leyla uzanmış yatıyordu. Genç kızın yorgun bir hali vardı, ama ölümden dönmüş birine de benzemiyordu. Kızıl saçlarını kalın örgüler halinde yüzünün iki yanından uzatmıştı. Annesi sağ tarafında, babası da sol tarafında oturuyordu.

Leyla, “Buraya gelmeniz büyük bir nezaket,” diye mırıldandı.

Jonsac ne diyeceğini bilmiyordu. Leyla da aynı durumdaydı. Madam Pastore metanetle kızın başucundaki yastığı düzeltti. Leyla, “Bakmayın bana. Ne kadar sıkıldığımı bilerseniz,” dedi ve birdenbire, “Nouchi nasıl?” diye sordu.

“Çok iyi.”

Annesi, “Kızım çok yorgun!” diye araya girdi.

“Gidiyorum.”

“Böylesine çirkin olmadığım bir zaman tekrar gelir misiniz?”

“Söz veriyorum. Geleceğim.”

Aşağı yukarı olan biten hepsi buydu. Jonsac çevresine fazla bakmaya cesaret edemedi. Kapıdan çıkarken Bay Pastore’nin elini sıktı. Bay Pastore kapıyı kapattı. Jonsac asansöre binmedi, aceleyle merdivenlerden indi, *Pera Palas*’a doğru yürümeye başladı.

“Bernard!” diye bir ses duydu. Önce kimseyi görmedi, sonra duran bir otomobilden bir kadının eliyle işaret ettiğini fark etti.

“Çabuk gel. Ne olmuş?”

“Kurtulmuş!”

Jonsac otomobilin arka koltuğunda oturan Stolberg’i gördü. “Atla. Evden geliyoruz. Görmelisin. Kiracı bu akşam çıkıyor.”

Jonsac koltuğa otururken Nouchi elini tuttu, kuvvetle parmaklarını sıktı.

“Ben sana dememiş miydim?” diye mırıldandı.

Jonsac yol boyunca Nouchi'nin bu sözü Leyla için mi yoksa ev için mi söylediğini düşünüp durdu.

VI

Bu olaydan on beş gün sonra, aniden kararlaştırılan Tarabya'daki bir pazar gezintisi.

Tarabya'nın Türkiye'de ayrı bir havası ve tıpkı hoş bir meyve gibi bir tadı vardır. Burası tembel yaz hayatının, Boğaz'ın, lüksün ve özellikle de eski debdebeli günlerin simgesidir.

İstanbul'a birkaç kilometre uzaklıkta, Boğaz'ın Karadeniz'le birleştiği yerin az önünde, dağın eteğinde, deniz kenarında, yeşillikler arasında büyük yalılar sıralanır. Bunlar ahşap yalılardır. Bayraklı olanlar elçilikler, ötekilerse yerli ya da yabancı önemli kişilere ait özel mülklerdir. Körfezde teknelerin bakır aksamaları parlar, yelkenlilerin armaları suda yankılanır.

Bir gün Stolberg, Nouchi'ye telefon ederek öğle yemeğine Tarabya'ya gitmeyi önermiş, Nouchi de Jonsac'a sorma gereğini duymadan kabul etmişti. Temmuz ayıydı. Müthiş bir sıcak vardı, kent mavi buharlar içindeydi.

Nouchi, çıplak ayaklarıyla halının üzerinde gezinerek, Jonsac'a, "Bir saat içinde bizi almaya gelecekler," dedi.

Artık her şeyleri vardı. Gri lake karyolaları odadaki öteki mobilyalarla uyum içindeydi. Yastıkları geniş dantellerle süslenmişti. Tuvalet masasında kesme kristal kutular vardı. İsveçli bir diplomatın evinde oturuyorlardı. Mobilyalar ve öteki eşyalar da ev sahibine aitti.

“Kalkmıyor musun?”

Kimi günler nedensiz olarak iyi başlar, kimileri de kötü. Bugün iyi başlıyordu. Maria’nın keyfi yerindeydi. Kahve servisini yaparken gülüyordu. Maria, Nouchi’nin keşfettiği, elinden her şey gelen siyahi hizmetçiydi. Neşeli olduğu zamanki gülüşü evi aydınlatırdı. Mutfakta tek başına saatlerce şarkı söyler, evi neşelendirirdi.

Nouchi banyoya doğru giderken Jonsac’a, “Beyaz flanel takımlarını giy!” dedi.

Bir saat sonra hazırıldılar. Nouchi de beyazlarını giymişti. Boyunda yeşil bir eşarp vardı. Balkondan, daha önce hiç görmedikleri üstü açık büyük bir otomobilin geldiğini gördüler. Stolberg, teklifsizce, başını yukarıya kaldırdı ve aşağıya inmeleri için işaret etti. Asansöre binip aşağıya indiler. Hava sıcaktı. Stolberg Nouchi’nin elini öptü. Otomobile doğru yürüdüler.

“Sizi Türk arkadaşlarımla tanıştırayım. Milletvekili Ömer Paşa, bugünlerde bakan olması bekleniyor. Kataş Bey, az sonra sizi yatına devet edecek...”

Üniformalı şoförün kullandığı otomobil bu Türkler’den biriydi. Nouchi arka koltukta, Türkler’in arasında, Jonsac portatif bir koltuğun üstünde, Stolberg de şoförün yanında oturuyordu.

Her pazar olduğu gibi, yol otobüslerle doluydu. Bunlar halkı deniz kenarındaki lokantalara taşıyordu. Otobüslerin yanında ayrıca, tüm bir aileyi taşıyan, atların ya da katırların çektiği her tür araba vardı.

İnsanlar daha şimdiden yol kenarlarındaki setlerde, gölgelik yerlerde oturmuş yemek yiyorlardı.

Nouchi çok sevinçliydi. Dudakları nemliydi, arada bir şefkatle Jonsac’a bakıyordu. Yanındaki erkekler kıza çapkınca iltifatlar yağdırıyorlardı. Nouchi içinden Jonsac’a, “İşte gerçek hayat! Öyle

değil mi? Özel şoförü olan bir otomobildemiz. Oysa öteki insanlar otobüslerin içinde ter döküyor,” diyordu.

Milletvekili, şişman, özenle giyinmiş bir adamdı. İpek gömleği, kokulu mendili, siyah saçları ve gözleriyle eskiden sigara kutularının üzerinde bulunan resimleri andırıyordu. Akıcı bir dille, yumuşak bir aksanla konuşuyordu. Fransızcası iyi olmayan arkadaşı ise gülümsemekle yetiniyordu.

Büyük Tarabya Otelinin önünde birkaç araba vardı. Terasta on kişilik bir masa hazırlanmıştı.

Stolberg, “İşte masamız,” dedi. “Birazdan birkaç arkadaş daha aramıza katılacak. Keyfiniz nasıl küçük hanım?”

Nouchi’yle böyle konuşan yalnız Stolberg değildi. Müftü Bey’in de aynı teklifsizlikle konuşmaya hakkı vardı. Birkaç gün önce, bu iki adamla Jonsac tartışırken Nouchi, “Sayın kocalarım artık anlaşsanız!” demişti.

O zamandan beri şakayla herkes, “Macar kızın üç kocası,” deyip duruyordu.

Nouchi gülüyor ve zaman zaman Jonsac’a bakıyordu. Bu bakışmaların ikisi için de bir anlamı vardı. Üç günden beri evliy-diler ve bu durumu kimse bilmiyordu. Bir sabah Boğaz’ın karşı yakasında bulunan Üsküdar’a geçmişler ve oradaki bir Katolik kilisesinde evlenmişlerdi. Türk makamları için bu evlilik yeterliy-di. Jonsac, aynı gün, evlenme kâğıtlarını yabancılar servisi şefine götürmüş, şef de kendisine kahve ve sigara ikram etmişti.

“Size sonsuz mutluluklar dilerim,” demişti ciddi bir ifadeyle ve genç kadına çiçek yollamıştı.

Nouchi, “Bilmiyorlar, galiba...” dedi. “Etrafına bir bak, her şey ne kadar güzel!”

Gelip geçenler gruba gıpta ederek bakıyordu. Önce birkaç kadeh içki içtiler. Daha sonra Kataş Bey masadakileri yatıyla Boğaz gezintisi yapmaya davet etti. Kataş Bey’in on iki metre

uzunluğundaki beyaz yatı kıyıdan birkaç metre açıkta demirliydi. Şık denizci elbisesi içindeki tayfa kıyıda bekliyordu.

Uzun ve Müftü Bey taksiyle geldiler. Nouchi'nin tanımadığı ve pek de aldırmadığı birkaç kişi daha aralarına katıldı. Herkes Nouchi'nin çevresindeydi. Onun için önemli olan da buydu. Mutluluğun doruklarındaydı. Düşleyebileceği en büyük mutluluğu yaşıyordu.

Milletvekili Nouchi'ye kur yapıyor, Jonsac'ı hiç dikkate almıyordu. Kataş Bey'le yapılan yat gezisi Nouchi'nin çocukluğunda gördüğü bayram eğlencelerinden daha başdöndürücü oldu.

Nouchi'nin saçları ensesine dolanıyor, yeşil eşarbi rüzgârda dalgalanıyordu. Kataş Bey, kızın eteğinin açılmasıyla ortaya çıkan dizlerinden ve ince bacaklarından gözlerini ayırmıyordu. Yat suda hızla kayıyor, ipek kumaş yırtılışını andıran bir ses çıkarıyordu.

Küçük bir burnu döner dönmez manzara değişti. Aristokrasi-den biraz uzaklaşmış, daha popüler bir semte, daha canlı bir yere gelmişler, halkın içine girmişlerdi. Burası daha az soylu ama daha doğal ve canlı bir yerdi. Kıyıda, direkler üzerine kondurulmuş meyhanelerde alacalı bulacalı giysiler giymiş müzisyenler, dans eden çiftler görünüyordu. Kızgın güneş altında canlı bir kalabalık vardı, kimi yüzüyor kimi kürek çekiyor, kimi sohbet ediyordu. Kıyıda esen tam bir curcuna havasıydı.

Nouchi, "Biraz daha yakından geçelim," dedi.

Genç kadın, bütün gözlerin hızlı ve gösterişli teknenin üzerinde, kendi beyaz silüetinde ve rüzgârda bir flama gibi dalgalanan eşarbinda olduğunu çok iyi biliyordu.

Büyük bir zevkti bu. Nouchi kıyıdaki halka kibirli bir biçimde gülümseyerek bakıyordu. Birden Jonsac'ın yanı başında olmasını, ona "şunlara bak," demeyi istedi. "Buraya mutlaka tıklım tıklım bir otobüsle gelmişlerdir. Çok susadıklarında bile ikinci bir gazo-

zun parasını hesap ederler. Az sonra İstanbul'a dönmek için, yol kenarında yorgun argın, yarım saat otobüs bekleyecekler.”

“Dönelim artık,” dedi.

Nouchi, birdenbire, korkuya kapılmıştı. Kıyıda gördüğü ve çocukken yaşadığı bu yoksul hayatı yeniden yaşamak istemiyordu.

“Hızlı mı gidiyorduk?” diye sordu.

“Saatte yirmi beş kilometre kadar.”

Masaya oturmak için herkes onları bekliyordu. Nouchi her zaman yaptığı gibi, kimse görmeden Jonsac'ın parmaklarını sıktı. Jonsac buna alışmıştı. Yine birbirlerinden ayrı yerlerde oturacaklardı. Jonsac tanımadığı geveze birinin yanına düşmüştü.

“Eski şairlerimizi tanımış olsaydınız bugün Türkler'i daha iyi anlardınız...”

Jonsac, sıkılmış bir halde, bildiği Türk şairlerini saydı. Yanındaki heyecanla, “Nasıl oluyor da bir yabancı bunları biliyor?” dedi.

Jonsac hüzünle gülümsedi. Evet, gerçekten. Beyaz bir kostüm giymişti. Monoklü, gösterişli bir kravatı vardı. Bir Alman'la Alman şairlerinden, bir Macar'la Macar halk hikâyelerinden söz edebilirdi.

Yanındaki adam, “Akademisyen misiniz?” diye sordu.

“Hayır, biraz ilgiliyim sadece.”

Karşısında, masanın öbür ucunda oturan Nouchi sevinç içindeydi. Kendine özgü yüz hatlarında belirgin bir güzellik vardı. Müftü Bey, Jonsac'ın tanımadığı birinin yanında oturuyordu. Adam ikide bir eğilip işaret ediyordu.

“Şu monoklü olan bey kim?” diye soruyordu, kuşkusuz.

Müftü Bey'in bakışı Jonsac'tan Nouchi'ye çevrildi. Kızın yüzü hafif bir gülümsemeyle, aydınlanmıştı. Ne söylemişti acaba? Jonsac'ın yüzü kızardı, bir süre ne yapacağını bilemeden yemek yedi.

Masadaki insanlar kalktıktan sonra yata doğru yöneldiler. Tekrar yat gezisi yapacaklardı. Nouchi ciddi bir ses tonuyla Jon-sac'a:

“Bir dakika bizimle gelir misin?” dedi.

Giriş katında holün bitişiğinde bir salon vardı. Nouchi, Jon-sac'la birlikte milletvekilini de oraya götürdü. “Ömer Paşa az önce ilginç bir şey söyledi.”

Ömer Paşa gülümseyerek doğruladı.

“Ankara’da yarış alanı genişletilecekmiş, daha doğrusu modern bir stad yapılacaktı. İtalyanlar ve Almanlar bu iş için sıraya girmişler. Ömer Paşa’nın bu konuda söyleyecekleri var. Bir Fransız grubu oluşturabilir misin?”

Nouchi’nin gözbebekleri birbirine yaklaşmış, dikkatle Jon-sac’a bakıyordu.

“Aşağı yukarı elli milyonluk bir iş. Değil mi Ömer?..”

Ömer Paşa sürekli doğruluyordu.

“Yarın bürosuna git. Bu işle ilgili tüm bilgileri sana verecek.”

Arkadaşları onları arıyorlardı. Müftü Bey kapı aralığından başını uzattı. Neşesine kavuşmuş olan Nouchi, “Haydi gidelim!” dedi.

Denizde rüzgâr çok hafifti, yelkenleri şişirmeye ve sakın suda yavaşça seyretmeye ancak yetiyordu. Tıpkı Stolberg’in yalısında yaptıkları gibi, yatta da gramofon çaldılar. Aynı tangolar, aynı *blues* parçaları, aynı çigan müzikleri dinlendi. Nouchi ara sıra tiz sesiyle müziğe eşlik etti. Yine Stolberg’in yalısındaki gibi, içki su gibi akıyordu...

Kataş Bey’in yatı tüm sandalların hayranlığını topluyordu. Sandaldakiler, zengin insanların eğlenme tarzlarını görmek için olabildiğince yakın geçiyordu yanlarından.

Müftü Bey, teknenin baş tarafında, iki Türk'ün arasında oturan Nouchi'yi işaret ederek "Eşimiz bizi boşadı galiba?" diye şakalaştı.

Sonra içtenlikle konuşmasına devam etti. "Böyle bir kadını nerede buldunuz? Bir ay içinde bütün İstanbul ona âşık oldu!"

Jonsac ne yanıt verebilirdi?

"Biliyorsunuz ki, Ömer Paşa Türkiye'de sözü geçen kişilerden biridir. Gerçekten önemli bir siyaset adamı."

Ara sıra Nouchi'nin sesi geliyordu. Yatın amblemini göğüslerinde taşıyan iki tayfa durmadan içki servisi yapıyordu. Katak Bey'in beyaz kasketini başına geçiren Nouchi, "Bernard!" diye seslendi. "Bize de bir yat gerekecek."

Jonsac, yavaş bir sesle konuşan yat sahibinin söylediklerini işitti. "Yatımdan istediğiniz kadar yararlanabilirsiniz. Tayfalarım her zaman emrinizdedir."

"Görüyor musun, Bernard?"

Stolberg'in pek keyfi yoktu. Belki de, Nouchi'yi kendisinden daha önemli sayılan kişilerle tanıştırdığına pişman olmuştu. Dönme isteğini ilk dillendiren o oldu.

"Akşam hava serinler," dedi.

Ama Nouchi onu duymuyordu.

"Yat bizi İstanbul'a kadar götüremez mi?"

"Nasıl emrederseniz..."

"Ya otomobil ne olacak?"

"Şoför getirir."

Hayat buydu işte! Nouchi hayatını yaşıyordu. Havayı, güneşi, Boğaz'ın tadına doyumlanmaz hafif ıslaklığını, nemini içine çekiyordu. Yaşadığı tüm bu güzelliklerin yansıması yüzünde görülüyordu. Jonsac nedenini bilmeden ağlama isteğine kapıldı.

Akşam vakti gökyüzünün kızılığıyla kendini gösterince, Müftü Bey güvertede gezinerek, kendi kendine şiirler mırıldan-

dı. Jonsac, gramofonun sesini duymuyordu, dalgın dalgın kıyıya bakıyordu.

Sıra sıra elçilik binaları görüldü. Sonra büyük yalılar, Beyoğlu tüccarlarına ait villalar... Sağda solda irili ufaklı sandallar vardı. Ne Tarabya'nın gösterişli havası ne de kıyı meyhanelerinin gürültülü hayatı kalmıştı artık. Evler kırmızı damlı ve yeşil panjurluydu. Bahçelerde güller vardı. Krem rengi keten giysileri içinde ihtiyar kadın ve erkekler hava almaya çıkmışlardı.

"Bernard!"

Bu, Nouchi'nin bir şey gördüğünde ona da göstermek için başvurduğu çağırma tarzıydı.

"Sarı sandala bak!"

Yakındaki bir evin önünde bir sandal yavaşça ilerliyordu. Genç bir kız belirsiz bir yöne doğru kürek çekiyordu. Yüz metre kadar uzaklıktaydı. İyice yaklaştı, birden Leyla başını kaldırdı. Önce Nouchi'yi, sonra da Jonsac'ı gördü. Nouchi eşarbını sallayarak:

"Bizimle gelir misiniz?" diye seslendi.

Leyla başıyla "hayır" diye işaret etti. Sarı sandalın içinde hareketsiz duruyordu. Genç kız "hayır" diye işaret ederken, Jonsac başını başka tarafa çevirmişti. Neler hissettiğini anlatamazdı. Üzgündü. Bir akşam hüznü çökmüştü üstüne. Bir sis göğü nasıl örter ve silerse Jonsac'ı da böylesine silmişti.

Kıyıdaki beyaz ev Pastore'lerin eviydi. Uzak olmasına karşın, Jonsac bahçedeki kısa boylu şişman anneye kır saçlı ve sakallı babayı görür gibi oldu.

Nouchi, "İlgi çekmek için intihar numarasına girişti. Bu seninle daha yakın bir ilişki kurma isteğinden başka bir şey değil!" diyordu.

Olaydan sonra Jonsac, Leyla'yı tekrar görmeye gitmişti. Onu Leyla'ya gönderen de Nouchi olmuştu.

Leyla'nın anne ve babası Jonsac'a çay ve pasta ikram etmişler, sempati ve kuşkuyla karışık bir ilgi içinde onu incelemişlerdi. Jonsac onlar için bir erkek, kızlarını ellerinden almaya gelen bir yabancıydı. Nouchi'nin varlığından haberleri yoktu. İhtiyathıydılar. Kimi zaman adama cesaret veriyor, kimi zaman da sınır koyuyorlardı. Leyla onlara Jonsac'ın elçilikte çalıştığını söylemiş ama çevirmen olduğunu belirtmemişti. Kuşkusuz, Jonsac'ın soylu olup olmadığını da sormuşlardı. Nouchi "Pastore'lere daha sık gitmelisin" diyordu, "olaylar nasıl gelişecek bilemezsin."

Neydi o bilemeyeceği? Nouchi, Jonsac'a Leyla'nın aşık olduğunu söylediğinde buna inanmıştı. Leyla'nın onu kıskanması da bunu kanıtlıyordu. Yalnız olduklarında "Sevimli Nouchi'niz nasıl?" ya da "Bana gelişinizi Nouchi tuhaf karşılamıyor mu?" demeyi ihmal etmişordu.

Leyla ikisi hakkında ne biliyordu? Birlikte oldukları apaçıktı. Ona göre bu bir aşık ve metres ilişkisiydi.

"Uzun zamandan beri mi tanırıyorsunuz onu?"

"Pek sayılmaz."

"Nouchi'ye büyük bir sevgi duyduğumu biliyorsunuz."

Zavallı Leyla! Jonsac denizin üstünde hareketsiz gibi duran sandala bakamıyordu. Yat, akşamın serin rzgri altında başını almış Haliç'e doğru gidiyordu.

Leyla da beyaz yatın lüksüne kapılmış ve onun çevresinde dolanan sandallar gidiydi.

Leyla evine dönüyordu. Ailesiyle akşam yemeği yiyecekti. Anne ve babası ondan belki de piyanoda bir şeyler almasını isteyecekti.

"Bernard!"

Jonsac istemeyerek başını kaldırdı. Nouchi başına bir gemici kasketi geçirmiş, şampanya şişesini açmaya çalışıyordu.

“Partinin bizim evde devam etmesini öneriyorum. Evde yiyecek bir şey olmadığını arkadaşlara söyledim. Beyoğlu’ndan geçerken öteberi alırız.”

Jonsac hayır diyemedi. Yorgundu. Kendisine içkili eğlence gecelerinin ertesi gününü hatırlatan bir şekilde midesi bulanıyordu.

Nouchi ise yorgunluğa ve mide bulantılarına meydan okuyordu. Kaprislerini zevkle karşılayan hayranları onu seyre dalmıştı. Yat Dolmabahçe Sarayı’nın aydınlattığı alanın önünden geçti. Ömer Paşa, eskiden sultanların kaldığı sarayın aydınlatılmış birinci katını göstererek, “Gazi burada!” dedi.

Jonsac, Ankara’daki ilk geceyi hatırladı.

Nouchi, “Yazık ki bizim konuğumuz değil!” dedi.

Dolmabahçe Sarayı’nı geçtiler. İstanbul’un ışıkları görünmeye başlamıştı. Yanlarından geçen gemilerin küpeşterlerinde tayfalar gözüküyordu.

Ömer Paşa’nın otomobili iskelede bekliyordu. Ama herkesin araca sığması olanaksızdı. Jonsac, Müftü Bey ve tanımadığı iki kişiyle bir taksiye bindi.

Müftü Bey Jonsac’a takıldı, “Eşimizi hiç bu kadar neşeli görmemiştim.”

Jonsac irkildi. Çünkü o sırada sarı sandalın içindeki Leyla’yı düşünüyordu.

“Evet, çok neşeli,” dedi, monoton bir sesle.

“Ömer Paşa da ondan az neşeli değil.”

Jonsac yanıt vermedi. Bir köşeye sinmişti. Eve geldikleri zaman masayı hazır buldular. Jambondan şampanyaya kadar her şey vardı. Katakş Bey ve Stolberg paketleri açıyordu.

Müftü Bey, “Nouchi nerede?” diye sordu.

Jonsac'ın sormasına gerek yoktu. Çünkü kapı aralığında onu görmüştü. Banyoda, Ömer Paşa kızı omuzlarından yakalamış, o da gülerek elinden kurtulmaya çalışıyordu.

Az sonra Nouchi, Jonsac'ın yanından geçerken parmaklarını kuvvetle sıkacak, Jonsac da az kalsın şaşkınlıktan bağıracaktı.

VII

Jonsac, Avrenos'ta her zaman oturduğu, pencerenin yanındaki masadaydı. Avrenos'un öğle müşterileri akşamkilerden farklı olurdu. Belirli bir saatte gelen bu insanlar, çoğu kez gazetelerini okuyarak yemeklerini yer, daha sonra da tezgâha doğru çekingen bir selam vererek işlerine dönerlerdi.

Sıcak bir gündü. Kaldırım taşları bile insanı rahatsız edecek derecede ısınmıştı. Birkaç günden beri büyükelçilik de her yaz olduğu gibi Boğaz'a taşınmış, İstanbul'daki bina terk edilmişti.

Sabahleyin Nouchi, "Seni benimkilerle tamamen zıt nedenlerden ötürü seviyor," demişti.

Jonsac balığını yerken dalgın bakışlarla hep bu sözleri düşündü. Nouchi bu saatte biriyle yemekte olmalıydı. Ömer Paşa'yla, Stolberg'le, belki de Müftü Bey'le. Bu bir alışkanlık haline gelmişti. Jonsac saat on bire doğru çıkar, elçiliğe uğrar, sonra da yalnız başına bir yerde yemek yerdi. Karısını ancak gece yarısı görürdü.

Nouchi önceleri *Pera Palas*'ın barına akşam nerede olacağını bildiren bir mesaj bırakırdı.

Günde dört beş saat gazetede çalışan Tefvık Bey'in dışında, arkadaşları hiçbir iş yapmazlardı. Birbirlerine telefon eder, erken saatlerde buluşur, Beyoğlu'nda dolaşıp dururlardı.

"Nouchi, bu akşam Opera'da Ömer Paşa'nın locasında olacak. İkinci perdeden sonra seni orada bekliyor," derlerdi.

Artık Nouchi'den kendilerinden biri olarak söz ediyorlardı. Ona alışmışlardı.

"Seni benimkilerle tamamen zıt nedenlerden ötürü seviyor."

Nouchi'nin bu sözleri belki de doğruydı.

"Sana çok inanıyor, anlıyor musun? Monoklün, ciddiyetin, ağırbaşlılığın onu etkiliyor. Bir kadının korkusuzca omzuna yaslanabileceği biri sayıyor."

Nouchi bunları muziplik yapmadan, yumuşak bir gülümsemeyle söylüyordu.

"Biraz da benim yüzümden seni sevdiğine bahse girerim. Gezip tozduğumuzu, hareketli bir hayat sürdürüğümüzü, otomobille dolaştığımızı, geceler boyu süren eğlencelerimizi görüyor. Ve bunları senin sağladığını sanıyor. Başka ne diyeyim. Ona göre ben, senin yarattığın biriyim."

Nouchi, bir saat önce yatağın kenarına oturmuş tırnaklarını boyarken bunları söylüyordu.

Jonsac da buna kızmış, "Neden benimle birlikte yaşıyorsun, anlamıyorum!" diye cevap vermişti.

Nouchi de "Tam üstüne bastın. Çünkü olduğun gibisin. Çekingen ve duygusal. Her şeyden korkan koca bir çocuk!" demişti.

Jonsac vedalaşmadan çekip gitmişti. Nouchi'nin haklı olduğunu biliyordu. Sözelimi, monoklü ilk taktığı zamanlarda ünlü bir milletvekilinin sekreteriydi. Bu adam kürsüde bağırıp çağırmasıyla, özel hayatında da kabalığı ve sertliğiyle ünlüydü. Jonsac para almıyordu. Politik hayatına hazırlanmak için onun yanında çalışıyordu. Patronundan o kadar korkuyordu ki, öfkeli olduğu

zamanlarında odasına bile giremezdi. Monokl takma düşüncesi ise bir Alman diplomatından geliyordu. Jonsac, monoklü dışarıda takmadan önce haftalarca odasında denemişti. Gülünç olmaktan korkardı. En hafif bir alaydan, bir gülümsemeden rahatsız olurdu. İşçi kızlar sokakta gülerek ona baktıkları zaman soğukkanlılığını kaybeder, aceleyle bir vitrinin önünde dururdu. İnsanları üzmemekten, kaba olmaktan ve yanlış anlaşılmaktan da korkardı. İnsanların kendisi hakkında iyi şeyler düşünmelerini isterdi, buna ihtiyacı vardı. Bir konuda başka insanlardan farklı görüşte olduğunu söylemeye pek cesaret edemezdi.

“Söylediklerimi unutma: Bu genç kızlar bizden daha gözüpektirler. Sana evet dedirtene kadar yakanı bırakmayacak.”

Yine Nouchi’nin sözleri. Jonsac bir kez daha ona hak veriyordu. Önceki gün evde yalnızken Leyla telefon etmişti. Bunu Nouchi’ye söylememişi. Genç kız sakın bir sesle, “Siz misiniz?” diye sormuş ve şaşırtıcı bir rahatlıkla eklemişi, “Nouchi yanında mı?”

“Biraz önce çıktı.”

“Ne yapıyorsunuz bütün gün? Ben sıkıntıdan patlıyorum.”

Bir sessizlik olmuştu, Jonsac ne diyeceğini bilemiyordu.

“Bir gün Nouchi’yle hep birlikte yemek yiyelim. Geçenlerde yaptığımız gibi. Hep Avrenos’a mı gidiyorsunuz?”

“Her öğlen.”

“Pazar günü çok keyifliydiniz.”

“Hiç de değil. İnanın.”

“Öyle mi?.. İşiniz vardır, tutmayayım. Nouchi’yi öpün benim için.”

Aslında bugün öğleyn Tarabya’da olması gerekiyordu, elçiliğe uğramak zorundaydı. Ama Leyla’nın sözlerinden bir tür randevulaşma anlamı çıkardığı için Avrenos’a gelmişti.

Jonsac, Avrenos'ta gazetesini okumuyor, sokağa bakıyordu. Sokakta dolu sepetleriyle insanlar geçiyordu. Lokantanın sahibi Avrenos, Jonsac'ın yanına geldi.

“Nasılsınız?”

“Teşekkür ederim, iyiyim.”

Avrenos ve müşterilerinin çoğu için Jonsac saygınlığı olan biriydi.

“Birkaç gündür yoksunuz. Duyduğumuza göre her gece eğlenmeniz varmış.”

Jonsac belli belirsiz gülümsedi. Sokağa eğilip baktı. Uzakta bir taksinin durduğunu fark etti. Biraz sonra beyazlar içinde uzun bir kadın silueti belirdi. Gelen Leyla'ydı. Zorlama bir rahatlık içindeydi. Balık pazarını merak etmiş gibi bir havadaydı. Ama Jonsac onu biraz sıkıntılı buldu. Acaba rahatlıkla lokantaya girebilecek mi, diye düşündü.

Genç kız kararsızdı. Bir ara duraklar gibi oldu. Sonra yoluna devam etti. Jonsac kalktı ve kapı yerine kullanılan perdeyi kaldırarak, “Leyla!” diye seslendi.

Jonsac'ın elinde peçete, ağzında da bir parça pasta vardı. Genç kız döndü, şaşırmış gibi yaptı:

“Burada mıydınız?”

Jonsac'ın elini sıktı. Şimdiye kadar hiç gelmediği lokantaya ilgiyle baktı.

“Sevimli bir yer!”

“Girsenize... Yemek yediniz mi?”

“Evet. Biz hâlâ erken yemek yiyoruz.”

“O halde bir kahve.”

Aceleyle kıza bir sandalye aradı. Avrenos'u çağırdı.

“Bize iki kahve.”

Jonsac, pastasını bitirmeye cesaret edemiyordu. Kızın karşısında pasta yemek ona gülünç geliyordu.

“Rica ederim, yemeğinizi bitirin.”

“Bitirmiştım. Pasta çok iyi değil!”

Jonsac, Nouchi'nin sözlerini hatırladı. “*Bu genç kızlar bizden daha gözüpektirler.*”

Aslında Leyla'nın gelmesinden gururlanmış, kendine güveni artmıştı.

“Bu mevsimde İstanbul'da kalmak sizi sıkıyor mu? Geçen yazlarda Fransa'da ya da İsviçre'deydim. Fakat bu yıl krizle beraber...”

Genç kız daha bir ciddiyetle, “İzne çıkmıyor musunuz?” diye sürdürdü.

“Kışın kullandım iznimi.”

Lokanta tenhalaşıyordu. Pencerenin kenarında oturuyorlardı. Bir garson akşam için hazırlık yapıyordu. Leyla, “Bugün öğleden sonra ne yapıyorsunuz?” diye sordu.

Jonsac ne diyeceğini şaşırdı. Her gün olduğu gibi elçiliğe gidecekti. Bunun için para alıyordu. Resmî dairelerde takip edilecek işleri vardı. Ama bunları yarına bırakabilirdi.

“Nouchi'yle buluşacak mısınız?”

“Akşamdan önce hayır.”

“... çok gözüpektirler...”

“Bu sıcakta, Kağıthane'ye gitmek isterdim.”

“... çok gözüpektirler.”

“Nouchi ne der acaba?”

“Hiçbir şey.”

“Kıskanç değil mi?”

“Sanmıyorum.”

Jonsac, bir kadına ilk kez kur yapıyormuşçasına beceriksizdi. Avrenos'ta açık hesabının olduğunu unutarak hesabı ödemeye kalkıştı.

Avrenos, “Hesabınıza yazarım,” diye karşılık verdi.

Jonsac bir taksi çevirecekken Leyla, “Vapura binelim... Gideceğimiz yerde eşek kiralarız!” dedi.

Köprünün ortasında kalabalığın içine karıştılar. Vapurlar sık sık iskeleye yanaşiyor, sonra tramvaylar gibi farklı yönlere dağılıyordu: Üsküdar, Adalar, Tarabya..

Nouchi kalabalığa karıştığı zamanlarda mutsuz oluyordu. Oysa Leyla’nın keyfi yerindeydi. Boğaz’daki yalıda oturdukları zaman her gün vapura binerdi. Alışkın olduğu üzere güzel bir yer seçti, dizlerinin üzerinde sepet bulunan köylü bir kadının karşısına oturdu.

Havayı iliklerine kadar içine çekerken “Çok keyifliyim,” diyordu.

Jonsac içinse bir genç kızla vapur yolculuğu yapmak yeni bir şeydi. Bilet fiyatlarını bile bilmiyordu. Leyla kendi biletinin parasını ödemekte ısrar etti. “Arkadaşça bölüşelim, yoksa sizinle bir yere gitmem. Atina’daki kuzenlerim geldikleri zaman da öyle yaparız. Montparnasse’da da böyle yaptıklarını gördüm,” dedi.

Vapur birçok iskeleye uğradı. Leyla’nın karşısında oturan köylü kadının sepetindeki ördek başını çıkarmış, dışarı bakınıyordu. Genç kız eldivenli eliyle hayvanın gagasını okşadı.

“İşte bizim ev. Gördünüz mü? Oldukça güzeldir. Bahçesi de öyle. Ama biraz hüznülüdür. Özellikle babamın baş ağrıları olduğu zamanlar.”

Jonsac yalnız evi değil, rıhtıma bağlı sarı sandalı da görmüştü.

Leyla başka tarafa bakarak, “Size kızdığımı biliyor musunuz?”

“Neden?”

“Pazar günü yatta gördüğüm insanlar, Stolberg’in yalısında tanıdığım insanlardı.”

Bir an durakladı. “Benim saflığım. Ama onları bir daha görmezsiniz, diye düşünmüştüm. Benim için neler söylediler?”

“Bir şey söylemelerine izin vermezdim.”

Jonsac yalan söylüyordu. Ama başka türlü de yapamazdı.

“Zorunlu olarak onlarla görüşüyorum. Çoğunun ilginç bir yanı yok.”

Yine Nouchi'den bir söz! Nouchi peşini bırakmayacak mıydı onun?

“Bir işte çalışmıyorlar galiba.”

“Pek çalıştıkları söylenemez. Eski yönetim döneminde zenginmişler. Ordu ve bürokraside belirli bir yerleri varmış. Şimdi sürekli bir işte çalışmıyorlar. Ufak tefek gelirleri var. Ayak uydurmak istemedikleri yeni dünyadan sıkılıyorlar.”

Vapur iskeleye yanaşmıştı, yolcular inmeye başladı. Karadeniz'den hafif, serin bir rüzgâr esiyordu. Boğaz'ın ucundaki burundan ufuk çizgisi görünüyordu. Kalabalığa karışan Leyla önüne bakıyor ve yolcuları izliyordu. Birden mırıldandı, “Soracağım soru için neler düşüneceksiniz bilmiyorum. Yanıtlamak zorunda değilsiniz. Acaba... boşverin.”

“Söyleyin.”

“Olmayacak şeyler düşüneceksiniz. Söylemesem daha iyi.”

“Lütfen, söyleyin.”

“Pekâlâ... Evli misiniz?”

Jonsac, mononklü sayesinde yüzünde meydana gelen değişimi gizledi. Zaman kazanmak için gevelemeye başladı, “Nouchi'yle mi?”

“Herhalde onunla. Tabii geniş bir hareminiz yoksa.”

“Hayır, evli değilim.”

Leyla başını çevirdi. Jonsac kızın bu durumdan memnun olup olmadığını anlayamadı.

“Uzun süreden beri mi tanışıyorsunuz?”

“Çok değil.”

“Dansöz olduğu doğru mu?”

“Evet, dansözdü. Nereden biliyorsunuz?”

“Uzun’la Müftü Bey söyledi.”

Leyla çevresine bakındı ve bir sevinç çılgılığı attı. “Şanslıyız! Bir sürü eşek var,” dedi. Sonra, hayvanları kiralayan Türk’e doğru gitti. Fiyatları sordu.

“Hangisini istiyorsunuz? En büyüğünü herhalde. Aksi halde pek gülünç olursunuz.”

Jonsac’ın hali yine de gülünçtü. Kızın arkasında, vadi boyunca uzanan patikadan ağır ağır ilerliyordu. Çeşit çeşit bitkilerin yaydığı havadan, çiçeklerin kokularından, böceklerin ısrarlı uçuşlarından hava iyice ağırlaşmıştı. Leyla eyere yan oturmuş bacaklarını da sarkıtmıştı. Jonsac’ın gözleri kızın üzerindeydi. Ama bu ışık cümbüşü içinde onun yalnızca ense çizgisini ve beyaz bir leke gibi görünen yüzünü seyredebiliyordu.

“Ancak amaçlarına ulaşınca mutlu olacak...”

Yine Nouchi’nin sözleri! Hep yanındaydı sanki. En uzak olduğunu sandığında bile yakasını bırakmıyordu. “Ne düşünüyorsunuz?” diye sordu Leyla.

“Hiçbir şey.”

“Üzgün görünüyorsunuz.”

Yanıt vermedi. Sessizce yola devam ettiler. İkisine de hüznün çökmüştü.

“Ölmediğime üzülüyorum!” diye içini çekti kız. Ardından, gülerek söylediklerini düzeltmek istedi.

“Artık bundan söz etmeseniz?”

“Hemen geldiniz değil mi? Babam söyledi. Kim olduğunuzu ve size nasıl davranacağını bilemiyormuş. Beni sorguya çekti.”

Leyla sürekli gülümsüyordu.

“Zavallı babam! Onu hiç bu kadar düşünceli ve mahcup görmemişim. Korkunç şeyler düşünüyor ama bana söyleyemiyordu. Annem daha açık davrandı. Neden korkuyorlarmış biliyor musunuz?”

“Neden?”

“Hamile olmamdan. Saatlerce bu sıkıntı içinde kalmışlar. Bize geldiğinizde...”

Kız sözlerini bitirmemişti, Jonsac kızarmaya başladı.

“Babamın size neden bu kadar dikkatle baktığını anlıyor musunuz?”

Tekrar sustular. Bir kır kahvesinin önüne gelmişlerdi. Çevre, pazar günleri çimenlerde dolaşmaya, gramofon dinlemeye ve soğuk bir şeyler yemeye gelen insanlarla dolardı. Hafta içindeyse تنها olurdu. Barakanın karşısında su akıyordu. Üst tarafta sıra sıra setler halinde bahçeler uzanıyordu. Leyla’nın eşiği kendiliğinden durdu. Küçük bir çocuk hayvanı tuttu ve bir ağaca bağladı. Jonsac da eşeğinden inerek. “Size soğuk bir şey ısmarlayabilir miyim?” dedi.

Kahvenin etrafından dolaştılar, meyilli bir bahçeden geçtiler. Jonsac kızı kolundan tutuyordu. Bu basit dokunma bile ikisini de heyecanlandırmaya yetiyordu. Garson boş bir yeri işaret ederek, “Şöyle buyurun!” diye yol gösterdi.

“Ne içersiniz?”

“Limonata”

Çardağın altında bir masa ve bir kerevet vardı. Garson buğulu bir şişe ve bardaklarla geldiğinde konuşmadan duruyorlardı. Genç kız havayı değiştirmek için çantasını açtı ve uzun süre pudra süründü. Sonra yarım ağızla, “Tam bir kartpostal değil mi burası?” dedi.

“Kartpostallar çoğu zaman uzun mektuplardan daha çok şey anlatır,” diye yanıt verdi Jonsac.

“*Amacına ulaşana kadar...*”

Jonsac, Nouchi’yi kafasından attı.

Leyla yavaş bir sesle, “Çok haklısınız,” dedi.

Çevrede pek kimse yoktu. Ara sıra yoldan geçen insanların sesleri duyuluyordu. Jonsac'ın ve Leyla'nın başlarının üstünde böcekler uçuşuyordu.

“Buraya niçin geldik?” Leyla, sinirli bir şekilde etrafına bakınarak konuşuyordu. Birbirlerine yakın oturuyorlardı. Jonsac genç kızın sarı, daha doğrusu kıızı çalan ensesini ve tenindeki parlak ter taneciklerini seyreliyordu. Birden teninin kokusunu duyar gibi oldu.

Leyla hafifçe kımıldadı. Belki de çantasını almak ya da limonatasından bir yudum içmek istemişti. Jonsac davrandı, kızın çıplak ve terden hafifçe nemlenmiş kolunu omuzuna yakın bir yerinden tuttu.

Genç kız ürkerek, “Ne yapıyorsunuz?.. Hayır!..” dedi.

Kaşlarını çattı. Üzgün bir halde bakıyordu. Ama fazla da karşı koymuyordu. Kendini Jonsac'a bırakmıştı. Genç adamın dudakları önce yanaklarında gezindi sonra dudaklarını buldu. Bu öpüşte bir yaz, açık hava, güneş ve çiçek lezzeti vardı. Doğa da sanki onlara katılmıştı. Jonsac'ın yarı kapalı gözleri Leyla'nın sabit bakışlarına takıldı. Birbirlerine öylesine yaklaşmışlardı ki Jonsac irkilip kalktı. Bu sırada monoklü kızın elinin üstünden kayarak yere düştü ve parçalandı. Toparlandılar. Jonsac eğilip, ikiye ayrılmış cam parçasını ayağıyla itti, gülümsemeye çalıştı.

“Beyaz cam bu, mutluluk getirir!” diye şakalaştı.

Jonsac terlemiş, kıpkırmızı olmuştu. Leyla, “Artık dönsek iyi olur,” dedi. “Hesabı ödediniz mi?”

“Evet... Bilmem... Garsonu çağırayım.”

Monoklsüz kalan Jonsac kendini rahatsız hissediyordu. Yüzünün değiştiğinin farkındaydı.

“Güneş altında kalmış şaşkın bir baykuşa benzemiş olmalıyım. İleri derecede miyop olduğumu biliyor musunuz?”

Leyla ayağa kalkmış, Jonsac'ın hazırlanmasını bekliyordu. Genç adamın yüzündeki heyecanın izleri silinmişti. Garson geldi. Bu kadar erken kalkıp gitmelerine şaşırılmış gibiydi. Jonsac eşeğe binmek istemedi, yularından tutarak yürüdü.

“Genellikle yedek bir monokl taşıyım.”

Leyla teselli etmeyi düşünmeden, “Ama bugün yanınızda yok galiba,” dedi.

Leyla da onu güçsüz ve zayıf biri olarak mı görecekti?

İskelede yarım saat vapur beklediler. Kızgın güneşin parıltıları yüzlerinde çizgiler meydana getiriyordu. Jonsac, “Pişman değilsiniz ya?” diye sordu. Ardından, her şeyi berbat edeceğini düşündü. Başı dönmüş gibiydi, birdenbire “Sizinle ciddi olarak konuşmamız gerekiyor,” dedi.

Leyla başını kaldırdı, şaşırmıştı.

“Size söyleyemek istediğim çok şey var. İnanmalısınız ki...”

Jonsac sözcük bulamıyordu. Bekledikleri vapur birkaç mil uzaktan sessizce yaklaşıyordu.

“Biraz önceki davranışım rastlantı değildi, anlıyor musunuz? Uzun zamandır...”

Leyla, “Ama Nouchi?” diye sözünü kesti.

“Nouchi önemli değil. Biliyorsunuz bunu! O küçük, hoş bir yaratıktır.”

Jonsac utanıyordu. Ama Nouchi'yi yadsıması ondan öç almak istemesindendi. İçine düştüğü güç durumun ve Leyla'yı istediği gibi elde edememenin sorumlusu sanki Nouchi'ydi. Leyla şimdi gereğinden fazla sakindi.

“Tekrar ediyorum. Size söyleyecek birçok şeyim var. Ne zaman görüşebiliriz?”

“Bilmiyorum. Daha sonra konuşuruz. Henüz vaktimiz var.”

Öteki yolcularla birlikte geçirecekleri tam bir saatlik vapur yolculuğu! Konuşmuyorlardı. Jonsac donuk bakışlarla denizi seyrediyor, davranışlarında kararlı olmaya çalışıyordu.

“Yanıt vermediniz?”

“Nouchi’yi düşünüyorum.”

“Söyledim size.”

“Biliyorum...”

Vapur Pastore’lerin yalısına yakın bir yerde durdu. Leyla kalktı, herhangi bir arkadaş gibi elini uzattı. “Belki yarın Avrenos’a gelirim,” dedi.

Jonsac başka bir yer olsun isterdi, ama bir şey söylemeye cesaret edemedi. *Pera Palas*’a döndü. Nouchi’yi sormak istiyordu. Onu Ömer Paşa’yla otururken gördü. Paşa, Jonsac’ı karşılamak için kalktı. Nouchi’nin gözleri gülüyordu. İyi günlerinde olduğu gibi burnu sivrilmişti.

“İşleri hemen hemen yoluna koyduk. Ömer Paşa sana anlatır. Ancak Osmanlı Bankası’nın müdürünü ikna etmek gerekiyor.”

Jonsac barmenden rakı istedi. Monoklü almak için gözlükçüye gitmiş, yeniden eski güvenliğine kavuşmuştu. “Leyla seninle buluşmak için Avrenos’a gelmiş öyle mi?”

“Kim söyledi?”

“Burada her şey bilindir. Avrenos Uzun’a söylemiş. Biraz önce Beyoğlu’nda karşılaşmışlar. Hemen bana yetiştirdi.”

Nouchi, Jonsac’ın henüz görmediği kolyesiyle oynayarak gülmüşüyordu.

“İyi gitmedi mi yoksa?” dedi.

Jonsac yanıt vermedi.

VIII

Jonsac sabahleyin uyandığında kendini çok kötü hissediyordu. Midesi bulanıyordu. İçkiyi fazla kaçırmış olmalıydı. Geceleyin Beyoğlu sokaklarını arşınladığından bacakları tutmuyordu. Her gün kendi kendine söz veriyordu. “Bugün ne Müftü Bey’i, ne Selim’i, ne Uzun’u, ne de Tevfik Bey’i göreceğim, Avrenos’a da gitmeyeceğim, *Pera Palas*’ın barına adımımı atmayacağım.” diyordu. Yıllardır böyle derdi. Sonra sözde içkiyi bırakmış içkiciler gibi küçük bir kadehe izin çıkardı. Raslantıymış gibi İstiklal Caddesi’nden geçirdi. Orada arkadaşlarından birinin kendisini ayartacağını bilirdi.

Türkler’in deyimiyle keyif başlardı. Bu sokak keyfi, rastlantılara ve havaya göre değişirdi. Eğer Uzun’un arkasına takılmışlarsa, iş Tophane’nin dar sokaklarıyla ahşap evleri arasında biterdi. Orada, köşede kimsenin görmediği alaturka bir kahve vardı. Kahvenin önündeki birkaç iskemle, insanı sırtını ılık duvara dayamaya davet ederdi. Kahvenin sahibi hemen kahve ve nargile getirirdi. Uzun, duvardaki ışık ve gölge oyunları ile incir ağacının yeşilliğine bakarak saatlerce burada kalabilirdi. Sanatsal bir rastlantı bu yeşil lekeyi bir ressamın koyabileceği yere yerleştirmişti.

Jonsac şimdi aynı hayalleri görebiliyordu. Yıllardır bir tek kitap okumamıştı. Arkadaşlarının okuduğu mısralar kulaklarında çınlıyordu. Bu sabah yine tıpkı hasta bir hayvan gibi ağır ve kederliydi. Gece dolaşmadıkları yer kalmamıştı. Nouchi, Ömer Paşa’yla yemeğe çıkmış, Jonsac da durumdan yararlanarak Avrenos’a gitmişti. Orada Tevfik Bey’i, iki ahababını, Kalmuk’u, heykeltıraşı ve onun kardeşini görmüştü. Sonra her zaman olduğu gibi Beyoğlu’na çıkmışlardı.

“Selim’e bir merhaba desek mi?”

Müftü Bey de Selim Bey’in evindeydi. Biraz içki, biraz da esrar içmişlerdi. Dışarı çıktıklarında kimse saatin kaç olduğunu bilmiyordu. Sinemalar boşalıyordu. Abdullah Lokantası’nın önünde Nouchi ve Ömer Paşa’yla karşılaştılar, lokantadan çıkıyorlardı.

“Ne yapıyorsunuz?”

“Ya siz?”

Epeydir yeni bir eğlence icat edememişlerdi. *Kara Kedi* kulübüne gittiler. Sonra daha kötü bir yer olan *Kristal Palas*’a uğradılar. Ömer Paşa’nın ısmarladığı tatsız şampanyayı içtiler.

Nouchi masa arkadaşlarıyla konuşmaya daldı. Yeni bir grup oluşturdular. İçlerinden biri –Ahbad’lardan biriydi kuşkusuz– Eyüp mezarlığına gitmeyi önerdi. Herkes kabul etti. Bu, kentteki yaşama biçimine uygundu. Jonsac en az yirmi kez buna benzer gece geçirmişti. Bu tür eğlenceler gelenek haline gelmişti. Yeni bir kadınla tanıştıkları zaman onu Eyüp’te mehtap seyretmeye götürürlerdi.

Taksilere doluştular. Ömer Paşa’yla Nouchi bir arabaya, Jonsac başka bir arabaya bindi. Eyüp’ün dar sokaklarında şürler okuyarak dolaştılar. Müftü Bey, atalarının mezarlarını süsleyen yazıları okuyarak onların debdebeli yaşamlarını anlattı.

Sabahın beşinde yatmışlardı. Jonsac baş ağrıları içinde, elçiliğin bazı işleri için resmî dairelerde dolanıyordu.

Nouchi, tanıştıkları gece “arkadaşların ilginç kişiler değil” demişti. Şimdi o da, Jonsac kadar onları arama ihtiyacı duyuyordu. Randevulaşmak ve akşamı birlikte geçirmek için ilk telefon eden Nouchi’ydi artık. Mezarlıkları dolaşmak için bile olsa...

Leyla onların yaşama biçimini kıskanıyor muydu? Genç kızı hatırlayınca Jonsac’ın kaşları çatıldı. Nouchi’nin sesini duyuyordu: “Hâlâ işi bitiremedin mi? Fırsatı kaçırdın azizim. Küçük hanım şu anda senden nefret etmek üzeredir. Bir genç kız, istediği

erkeği ele geçirmek için her şeyi yapar ama erkek onu acemice öpmekten başka bir şey yapmaz ve üstelik monoklünü de düşürse...”

Jonsac, Leyla ile Boğaz’dan dönüşünü hatırladı. Kız mesafeli duruyordu. Ama Avrenos’a geleceğini de söylemişti.

Jonsac’ın valiyi görmesi gerekiyordu. Çoğu kez boş olan vali o gün bir konferansa gitmişti. Bir saate yakın bir zaman vilayetin تنها koridorlarında beklemek zorunda kaldı. Yorgundu. Üzerinde alkol ve esrarın yarattığı bir ağırlık vardı, bir de Nouchi’nin gülüşlerinin.

“Görüyorum ki henüz beni aldatma noktasında değilsin...”

Unutmadığı, eğlenceli bir sahne vardı. Nouchi bir süredir çekingen davranmıyordu. Şakalaşüyor, neredeyse çıplak sayılacak bir kılıkla dolaşıyordu. Jonsac yabancı bakışlarla onu süzüyordu.

Nouchi jartiyerini çıkarırken, “Sana doğruyu söyledim diye öyle somurtma!” dedi.

Erkek olduğunu kanıtlamak için kızın üstüne atılmıştı. Nouchi ise kızacak yerde, katıla katıla gülüyordu. Jonsac’ın yaklaşmasına engel olmuştu.

“Görüşürüz bakalım...”

Jonsac öfkeyle, belki bir dakika ısrar etmişti. Ama bu gülme krizine karşı bir şey yapamıyordu. Sonuçta saçları darmadağın olmuş, kolları Nouchi’nin tırnaklarıyla yara içinde kalmış, partiyi terk etmek zorunda kalmıştı.

Uzunca bir süre geçmişti. Jonsac, Nouchi’nin uyuduğunu sanıyordu. Ama o sakın bir sesle, “Leyla’ya böyle davran asıl!” demişti.

Neden olmasın? Nouchi şakaya getirerek, Jonsac’ın zaafını abartıyor ve onu aşağılıyordu. Oysa ki onun hayatında başka kadınlar vardı ve istese başka birilerini bulabilirdi.

“Ortalıkta, herkesin görebileceği yerde olmaz...”

Jonsac, pratik ayrıntıları düşünüyordu. Avrenos'ta herkes kendisini tanırdı. Ancak birkaç kelime konuşabilirdi onunla. Boğaz'da sandal kiralayabilirlerdi ama bu durumda da yanlarında daima sandalcı olacaktı.

Jonsac hayallerinde otel odasına kadar gitti. Ama bu düşünceden hemen vazgeçti.

Birdenbire yabancılar servisi şefinin odasına girerek, "Telefon, edebilir miyim?" diye sordu.

"Tabii, rica ederim."

Evine, Nouchi'ye telefon ediyordu. "Öğleden sonra ne yapıyorsun?"

"Stolberg'le konsere gideceğim."

"Evden kaçta çıkıyorsun?"

"Bir saat içinde çıkacağım. Öğle yemeğinde pasta gibi bir şeyler atıştıracağım."

Elindeki tespihle karşısında oturan Türk'ün, yüzündeki değişimi fark edip etmediğini düşündü. Zoraki bir gülümsemeyle, sunulan sigarayı aldı. Kahve istemediğini söyledi.

"Memnun musunuz?"

Yabancılar servisi şefi Nouchi'yi sormuyordu. Türk geleneklerine göre birisine karısını sormak uygun düşmezdi.

"Çok memnunum."

Valinin yanında kimsenin olmadığını söylediler. Jonsac birkaç dakikalığına valinin odasına girdi. Görüşmenin sonucunu bildirmek için elçiliğe telefon etti. Elçilikteki sekreter sinirli bir biçimde konuşuyordu:

"Ne zaman geleceksiniz?"

"Akşama uğrayacağım."

"Büyükelçi, dünden beri sizi iki defa sordu. Evinize telefon ettim, yoktunuz. Şimdi gelemiz misiniz?"

"İmkânsız. Bağışlayın. Ekselanslarına söyleyin."

Sekreter telefonu kapatmıştı. Bir tatsız olay daha... Hepsi üst üste geliyordu. Jonsac, Balıkpazarı'na kadar yürüdü. Ürkek ürkek bakınıyordu. Sanki bir tehlike sezmişti. Belki de havadandı. Bir aydır yağmur yağmıyor, kuru hava insanın boğazını yakıyordu. Havadaki elektrik insanın sinirlerini geriyordu. Birdenbire çıkan rüzgâr sokaktaki tozları iki kez havaya kaldırdı...

Avrenos'a geldiğinde saat bir olmuştu. Leyla'nın orada olmadığını hemen fark etti.

"Beni kimse aramadı mı?"

"Telefon ettiler. Beklediğiniz hanım gelemiyormuş. Saat ikide yeni köprüde, soldaki iskelede olacaktı."

Dipteki masaların birinde oturan Kalmuk, tabağını aldı ve Jonsac'ın yanına geldi. Fransızcası çok kötüydü. Ama yanındaki-nin Türkçeyi çok iyi konuşmasına rağmen Fransızca konuşmakta ısrar ediyordu. Heykel sanatı konusunda anlattıkları usanç verici şeylerdi.

"Herhangi bir yüzey düşünün... Nedir bu?"

Kalmuk, içkiye ve esrara sabahtan başlıyordu. Ne zaman ayık ne zaman sarhoş olduğu bilinemezdi. Her zaman aynı yabani tavır ve kararsız ses tonuyla konuşurdu.

Jonsac, "Neden köprü ortasında?" diye kendi kendine sordu.

Sıkılmıştı. Her şey sıkıyordu onu. Hiçbir zaman bu kadar küçüldüğünü hissetmemişti. Bununla birlikte, tükürükler saçarak konuşan adama bakarak düşündü.

"Ondan çok daha zekiyim. Müftü'den, Stolberg'den, hatta Ömer Paşa'dan bile. Onlardan daha bilgiliyim. Fizik olarak..."

Evet, fizik olarak da fena değildi. Aksine... Oysa bu insanlar eksikliklerinden dolayı acı çekiyor gibi görünmüyorlardı. Es-kiden böyle düşünmezdi. Arada çok sıkıntılı olduğunda ya da akşamdan kalma olduğu günler dışında. Bütün bunlar Nouchi yüzündendi. Neden işine karışıyordu? Nouchi'nin hiçbir eğitimi

yoktu. Viyana'nın kenar mahallelerinde doğmuş, gece kulüplerinde sürtmüştü. Leyla'nın ona karşı koruyucu ya da küçük düşürücü bir havası hiç olmamıştı. Aksine...

"Evime gelmeli," diye düşündü.

Jonsac'ın bu kararında kesin olarak başka isteklerin de payı vardı. Gerekeni yapmalıydı.

Adam anlatıyordu, "Mısırlıların taş yontmak için kullandıkları aletlerin biçimlerini keşfettim, biliyor musunuz? Evime gelerseniz gösteririm size."

Jonsac hesabı ödedi ve çıktı. Köprü beş dakikalık bir mesafedeydi. Vakti vardı. Sokak her zamanki gibi kargaşa içindeydi. Bir yanı Doğu, bir yanı ise Batı: Tramvaylar, eşekler, hamallar, dilenciler ve arada bir hızla geçen lüks otomobiller...

Nouchi'yle yaptığı evlilik geçerli miydi? Yalnızca dinî bir nikâhtı ve Pastore ailesi Katolik değildi. Leyla'nın ailesi zengindi. Üstelik Leyla ailenin tek kızıydı. Boğaz'daki yalı yazın güzel olurdu. Jonsac'ın imrendiği kadar güvenli bir yaşamları vardı. Kız özgürlüğü seviyordu. Ama Jonsac ondan daha özgür olanlarını da görmüştü; evlenir evlenmez dünyanın en uysal kadınları olurlardı. Leyla yaşlanınca annesine benzeyecekti. Daha uzun boylu ama aynı burjuva tavırlarına sahip...

Çalışmak zorunda olmasa, elçilikte gönüllü olarak ataşe unvanıyla bir iş bulur ve bu unvanla da bütün kapılar açılır, diplomatik pasaporttan yararlanırdı.

Biri koluna dokundu. Leyla'ydı. Jonsac'ın kendisini göremeyecek kadar dalmış olmasına gülüyordu. "Öğle yemeğini evde yemek zorunda kaldım. Bu sabah İtalyan gemisiyle Cenova'dan arkadaşlar geldi. Haber bırakmıştım size. Söylemediler mi?"

Üstünde sarı saman rengine ipek bir elbise vardı.

"Fazla vaktim yok. Annem ve arkadaşlarımla Tokatlıyan Pasanesi'nde buluşacağız."

Jonsac dikkatle baktı.

“Neyiniz var?”

“Bir şeyim yok.”

Pastane düşüncesi nedense canını sıkıyordu. Tokatlıyan, Beyoğlu’nun büyük pastanelerinden biriydi. Kentin seçkin insanları saat beşe doğru orada buluşurdu. Büyükelçi oraya sık gittiği için, Jonsac çok seyrek olarak uğradı. Ayrıca pahalı bir yerdı.

“Nereye gidiyoruz?”

“Bilmem?” diye cevap verdi.

Bakışlarını Leyla’dan kaçırıyordu. Kaygı uyandırıcı bir hali vardı.

“Dünkü insan değilsiniz.”

“Sahi mi?” dedi gülerek.

Ciddi olup olmadığını bilmiyordu. Belki de yapay ve gerçek bir sıkıntının karışımıydı duyduğu. Ama bu durum kızın tepkilerini dikkatle izlemesine engel değildi.

“Benimle konuşmak istediğinizi söylemişsiniz.”

“Evet öyle. Ama şimdi acaba gereği var mı, diye düşünüyorum.”

Köprüyü geçtiler. Yavaş yavaş, Galata’dan Beyoğlu’na çıkacaklardı. Leyla, “Bana ne söylemek istiyordunuz?” dedi.

Jonsac durdu. İçini çekti. “Bir kişinin kaderi sokakta mı belirlenir?”

“Kimin kaderi?”

Leyla oltaya takılmak üzereydi. Jonsac’ın aklına gelen çok bayağı bir kelimeydi. Kabalıktan her zaman nefret ederdi. Onu böyle kıstırmanın gereği yoktu. Kızın gözlerine bakarak, “Bana güveniyorsunuz değil mi?” diye sordu.

Leyla bir saniye durakladıktan sonra, “Elbette,” diye cevap verdi.

“O halde bir saatliğine evime gelmenizi istiyorum. Size söyleyecek çok şeyim var. Konuşmamız birçok insanın hayatını kesin olarak etkileyecek.”

“Ya Nouchi?”

“Nouchi hesapta yok. Nouchi yok! Zaten evde değil.”

Leyla yine kararsızdı. “Bilmem, acaba...”

“Görüyorsunuz işte, bana güveniniz yok.”

Genellikle dengeli ve sakin olan Jonsac’ın sıkıntılı hali Leyla’yı şaşırtmıştı. Başını eğerek, “Peki geliyorum!” dedi.

Yine de kararsızdı ama fazla uzatmadı. Jonsac bir taksi çevirdi. Beş dakika sonra evdeydiler. Jonsac sevincini gizlemeye çalışarak asansörün düğmesine bastı.

“Nouchi’nin evde olmadığından emin misiniz? Aklına...”

“Düşünecek bir kapasitesi yok onun!”

Jonsac öğ alıyordu. Sözlerini hiç unutmadığı Nouchi’yi küçük düşürmeye ihtiyacı vardı.

“*Leyla’ya böyle davran asıl!*”

Hayatında yaptığı en gülünç ve en aşağılık bir şeydi bu. Kaba bir biçimde saldırdığı o uğursuz gecede, Nouchi yatakta soyunurken sinirli sinirli gülmüştü.

Leyla asansörden çıkınca durdu. Heyecanlanmış, soluğu kesilmişti. Jonsac cebinden bir anahtar çıkardı ve kapıyı açtı.

“Kimse yok mu?”

Genç kızın sorusuna bir gürültü yanıt verdi. Zenci hizmetçi kadının meraklı yüzü gözüksü.

“Çekinmeyin, şöyle buyurun.”

Jonsac, antreyi salondan ayıran yeşil perdeyi çekti. Leyla, balkondan giren güneşin iyice aydınlatıp ısıttığı salona girdi. Jonsac hizmetçi kadına para verdi.

“İki saat dışarıda dolaş, anladın mı?” dedi.

Hizmetçi kadının yüzüne geniş bir gülümseme yerleşti.

“Daha önce gelmek yok.”

Genç kızın gözlerinde bir kuşku gölgesi belirdi. Aynı anda bir bulut parçası güneşi kapattı. Güneş tekrar göründü ve yine kayboldu. Leyla bir şey söylemiş olmak için “fırtına” dedi. Ayaktaydı. Çantasını iki eliyle kavramış, nasıl davranacağını kestirmeye çalışıyordu.

“Eviniz çok güzel, mobilyalarınızı siz mi seçtiniz?”

“Evet.”

Yalan söylüyordu. Bu ayrıntılar hakkında açıklama yapacak zamanı yoktu.

“Annemle babam modern eşyadan pek hoşlanmaz. Bıraksam evin içini portreler, biblolar, suluboya resimlerle doldururlar.”

Kız isteksizce güldü. Jonsac da beceriksizce karşılık verdi. Köşede duran yeşil renkli kadife divanı göstererek, “Şöyle geçin!” dedi.

Rüzgâr perdeleri şişirip kaldırıyordu. Jonsac pencereyi kapatmaya gitti. Döndüğünde Leyla çantasını açmış makyajını yapıyordu. Masanın üstünde Nouchi’nin bir elbisesi duruyordu. Jonsac aceleyle onu kaldırıp bir kenara attı. Az kalsın içki dolaşmasını açıp şarap ikram edecekti. Bu çok aptalca bir şey olur, diye düşündü. Garsoniyer, içki... Kız hemen anladı.

“Dün ayrılırken neden o kadar soğuk davrandınız?”

“Soğuk mu davrandım?”

Rujunu koyarken çantasındaki küçük saatine baktı.

“Bütün bir gece bunu düşündüm. Size söylemek istediklerimi saatlerce tekrar ettim. Şimdi ne diyeceğimi bilemiyorum.”

“Çok güzel!” dedi, kendi kendine. “İyi bir başlangıç.”

“Umarım hatırlarsınız,” dedi kız.

“Belki... Eğer yardım ederseniz...”

“Ne yapabilirim?”

“Önce yanınıza oturmama izin verin ve yüzüme bakmayın.”

Jonsac, bunları söylerken divana oturmuş ve kolunu Leyla'nın beline dolamıştı. Kızın vücudu kasılmış gibi geldi ona. Sanki her an karşı koyacakmış gibiydi.

“Şimdi, konuşmalarımızı dün bıraktığımız yerden sürdürelim.”

Leyla ona doğru döndü. Elini dizine koydu. Sakindi.

“Dinleyin...”

Jonsac işin kolay olmayacağını anladı, bir an kendine olan güvenini kaybetti. Leyla konuşmasını sürdürdü.

“Hakkımda ne düşündüğünüzü bilmiyorum. Bir gece, gülünç, hatta iğrenç bir durumda tanıdınız beni. Arkadaşlarınız gibi içkiye alışkın değilim. O gün yaşadığınız ortama da.”

Jonsac, “O akşam...” diye başlayacak oldu. Leyla sözünü kesti.

“Bir dakika! Ertesi gün o kadar utandım ki ölmek istedim. Size de yazdım. Çünkü bana güven vermiştiniz. Yaşamak kötü ve çekilmez geliyordu.”

Heyecanla konuşmasına devam etti.

“Dün sizinle gezmeye gittim. Beni öptünüz. Şimdi de evinizdeyim işte. Nouchi her an gelebilir. Yanılmamanızı dilerim. Size güvendim. Ne söylemek istediğinizi bilmiyorum. Yine de benimle eğlenmeye kalkışmayacağınızı umarım. ‘Leyla, yanıldım ben, gitsek iyi olacak’ deseniz de kızmam.”

Jonsac kıpkırmızı oldu. Ayağa kalktı ve terli alnını cama dayadı. Genç kız oturduğu yerde bekliyordu. Adamın yalnızca sırtını görüyordu. Jonsac derin bir üzüntüye kapıldı. Gözleri yaşardı, Nouchi'nin sesini duyar gibi oldu:

“Leyla'ya böyle davran asıl!”

Hava yarı açık olduğu halde, iri yağmur taneleri vurmaya başlamıştı pencereye. Çok uzaklardan gök gürültüleri geliyordu.

“Buradan iki iyi arkadaş gibi çıkacağız, değil mi?”

Leyla'nın sesinde korku vardı, sinirli bir şekilde kalktı. Jonsac, gözyaşlarının apaçık ortada olduğunu farkındaydı. Döndü ve "Leyla!.." diyebildi.

Kız şaşkınlıkla ona baktı.

"Ağlıyor musunuz?"

Jonsac gülümsedi. Bu hüzünlü gülüşünün çok şey anlattığını biliyordu. Buğulanmış monoklünü gözüne takmadan önce hafifçe sildi.

"Neden ağlıyorsunuz?"

"Biraz önce söylediklerinizi düşünün."

"Bilmem. Köprüdeyken her zamanki gibi değildiniz. Sandım ki..."

"Ya şimdi?"

"Bilmiyorum. Sizi üzmemek istemedim. Durumumu anlamalısınız? Genç bir kıyım. Bazı şeylerden korkuyorum."

"Bana güvenmiyor musunuz?"

"Galiba artık güveniyorum."

Elleri kasılmıştı. Bu belki de beklenmedik fırtına yüzündendi. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Balkon kapısının altından giren yağmur suları salondaki halıyı ıslatmıştı.

"Sizi gerçekten sevdiğime inanıyor musunuz?" diye sordu Jonsac.

"Öyle diyorsanız..."

"Tek istediğimin sizinle olmak, sizinle evlenmek olduğunu söylesem..."

Dışarıdaki fırtına Jonsac'ın sinirlerini bozmuştu. Fırtınanın gürültüsü sesini bastırıyordu. Giriş kapısından gelen bir ses işitir gibi oldu.

Leyla rahatlamış bir halde gülümseyerek, "Bana söylemek istediğiniz bu muydu?" dedi.

Jonsac, kızıdan biraz uzakta, kederli ve yorgun bir halde duruyordu. Leyla birkaç adım attı. Elini adamın omzuna koydu, “Bernard!” diye mırıldandı.

“Leyla’ya böyle davran asıl! Leyla’ya böyle davran asıl!.. Leyla’ya böyle davran asıl!..”

Karar vermek için Jonsac’ın birkaç saniyesi vardı.

IX

“Sizi tuzağa düşürdüğümü mü sanıyorsunuz?”

“Hiçbir zaman böyle bir şey düşünmedim.”

“Düşündünüz bunu! Söyleyin! Biraz önce korkuyordunuz. Buraya gelmiş olmaktan pişmanlık duyuyordunuz.”

Kalın ve sıcak sesine, gösterdiği ustalığa ve süksesine hayran olmuştu. Genç kızı zorlamıyordu, avantajını sürdürme konusunda dikkatliydi; fazla yaklaşmaktan, onu kollarına almaktan kaçınıyordu. Kızın kızıl saçlarının arasından ensesini şefkatle okşuyor ve bununla yetiniyordu.

“Bir an bile eğlenilecek bir kız olarak bakmadım size.”

Salondaki telefonun çalmasıyla hava gerilir gibi oldu. Leyla irkildi. İki de, aniden, baskına uğramış gibi oldular. Jonsac kaşlarını çatı. Yavaşça ahizeyi kaldırdı.

“Bay Jonsac orada mı acaba?”

Telefondaki, elçilik sekreteriydi.

“Evet, benim efendim, kim arıyor?”

“Bir saniye. Büyükelçi görüşecek.”

Jonsac'ın elleri hafifçe terledi. Olduğu yerde kalakaldı. Gözleri masanın üstündeki Leyla'nın çantasına takılmıştı. Büyükelçi genellikle kendisini telefonla hiç aramaz, söylenecek bir şey varsa danışmanlarıyla iletirdi.

Duvardaki Goblen halısını, büyükelçinin her yere sinmiş Rus kolonya ve puro kokusunu, Boğaz'daki büyük büroyu iyi bilirdi. Sekreter kız alçak sesle, "Bay Jonsac telefonda," dedi.

Sonra oldukça uzaktan başka sesler duyuldu. Başka bir telefon görüşmesi sona ermek üzereydi. Büyükelçi biriyle vedalaşıyordu. Tarabya'ya yağmur yağmadığı anlaşıyordu. Pencere açık olmalıydı. Jonsac, Boğaz'dan geçen vapur seslerini işitiyordu.

"Alo! Jonsac, siz misiniz?"

Suç işlemiş gibi irkildi. Leyla'nın kendisine bakmadığını gördü.

"Evet sayın büyükelçi!"

Büyükelçi sinirli olmalıydı, çünkü genellikle çalışma arkadaşlarını adlarıyla çağırılmaz, onlara "dostum" ya da "azizim" diye hitap ederdi.

"Sabahtan beri sizi aratıyorum. Büyükelçiliğe gelebilir misiniz?"

"Evet... Tabii... Yani... İzin verirseniz bir iki saat içinde..."

"Bana söyledilerine göre, bir finans grubu oluşturmaktaymısınız. Ve Fransız hükümetinin desteğini sağladığınızı söylüyor musunuz. Bunlar doğru mu?"

"Ben mi?"

Jonsac birden anlayamadı. Sonra korkudan donup kaldı. Soğukkanlılığını kaybetti.

"Yabancı elçiliklerde ve Türk çevrelerinde, hemen hemen olmuş bitmiş bir iş olarak konuşuluyor. Hatta bir milletvekiliyle yüksek bir bürokratin da adı geçiyor..."

"Size hemen açıklayacağım efendim."

“Doğru mu bu tatsız iş?”

“Efendim. Yani...”

“Derhal bana gelin. Bu işi çözmenin vakti artık geldi de geçiyor!”

Karşıdaki telefonu kapadığı halde Jonsac mırıldanmaya devam etti. “İyi akşamlar sayın büyükelçi.”

Leyla çantasını alarak, “Çıkmamız gerekiyor değil mi?” dedi.

“Hayır. Sizi temin ederim...”

“Düşüncelisiniz, ters giden bir şey mi var?”

“Evet, önemli bir iş.”

Jonsac’ın sinirleri bozulmuştu. Parmaklarını sıkıca kenetledi.

Nouchi’yle Ömer Paşa’nın son günlerde karıştırdıkları işlerdi bunlar. Büyükelçiye ne diyecekti? Hiçbir şey bilmiyordu ki? Sabahleyin olduğu gibi yine paniğe kapıldı. Sakinleşmek için salonda dolaşmaya başladı. Leyla’ya baktı. Genç kız köşede ayakta duruyordu.

“Beni affedin,” diye mırıldandı, “daha söyleyeceklerim var. Fakat biraz düşünmem gerek.”

“Çıkmamız gerek. Acilen gitmem gerekiyor. Annem ve arkadaşlarımın Tokatlıyan’da beni beklediğini unuttunuz mu?”

“Yağmurun dinmesini bekleyin. Şuraya oturun.”

“Öyle mi dersiniz?”

Jonsac’ın sıkıntılı ve sinirli hali kızı etkiliyordu. Sonuna kadar gitmeye kararlıydı. Leyla önce metresi, sonra belki de karısı olacaktı. Ama bugün hemen bir şeyler olmalıydı. Yoksa hiçbir zaman başaramayacağını düşünüyordu.

“Çok üzgünüm Leyla. Birkaç dakika daha yanımda kalırsanız üzüntüm geçebilir.”

“Elçiliğe gitmeyecek misiniz?”

“Acelesi yok. Birbirimize tekrar bu derece yakınlaşmamız oldukça zaman alır. Biraz önce sorduklarıma cevap vermediniz. Beni sevebilecek misiniz?”

“Bilmiyorum.”

Genç kız rahat değildi. Yeşil divanın kenarında, Jonsac’ın yanında oturuyordu. On kez kapıya baktı ve gitmeyi düşündü. Belki o da Jonsac gibi olacakları önceden kestiriyordu. Daha şimdiden adamın kolu omuzundaydı, bacakları bacaklarına değiyordu.

Leyla korkuyordu, karşı koymak istiyor ama yapamıyordu. Etrafına sinirli sinirli bakıyordu. Jonsac ise kıza gittikçe daha çok sarılıyordu. Elini kızın çıplak kolunun üzerinden kaydırıyor, gömleğinin yuvarlak kıvrımlarına sokuyordu.

“İlk gördüğüm günden beri seviyorum sizi. Biliyorsunuz bunu.”

Kız utanarak, “Gidelim!” dedi.

Leyla’nın kalkıp gitmesine engel olan neydi? Bakışları pence-redeki parlak yağmur damlalarına iliştiği zaman, gökten düşen bu akışkan ve serin damlaları özledi, alnını sağanak halinde yağmura tutmak istedi. Bir adamın kolları arasında hapsolmuştu. Ne karşı koyabiliyor ne de kızabiliyordu. Kaderi buymuş gibi öpücüklerine boyun eğiyordu.

“Babanızın kabul edeceğine inanıyor musunuz?”

“Bilmiyorum.”

Leyla, sanki oradan uzakta, başka bir yerdeydi. Sarsılıyordu. Vücudunu saran kollardan kendini kurtarmaya gücü yetmiyordu.

“Ne kadar güzelsiniz Leyla!”

Jonsac artık her şeyi söyleyebilirdi. Acele etmesi gerektiğini hissediyordu. Bahsi henüz kazanmış sayılmazdı. Tutkulu biri sayılmazdı. Hiçbir zaman ihtiraslı ve şehvetli olmamıştı. Leyla’yı okşuyordu, ama bu belirli bir amaç içindi. Gözlerini parlatan şey yaklaşan zaferdi.

Bakışlarını çeviren Leyla, "Bırakın beni!" diye yavaşça direndi. Sonra daha alçak sesle ve daha az direnç göstererek, "Neden, Bernard?" dedi.

Evet, neden?

"Çünkü benim olmanızı istiyorum. Biraz sonra, artık bir arada olmadığımızda, aramızda sağlam bir bağın varlığını hissetmem gerek. Anlıyor musunuz Leyla? Beni reddetmeyin. Şu anda tüm hayatımız bizim elimizde."

Leyla, kederli gözlerini kapattı. Jonsac'ın kafasında yine bir-birini tutmayan hayaller ve düşünce kırıntıları gezinmeye başladı. Büyükelçi ve soğuk nezaketi, birazdan gelecek olan Nouchi'nin odaya fırlatacağı şapka, Avrenos'taki masası, Leyla'nın sarı sandalı ve babasının sakalı...

Dudaklarını kızın dudaklarına yapıştırmıştı. Hiçbir şeyi görmemekle birlikte balkondan gelen şiddetli yağmurun sesini işitiyordu. Pencereden akan bulanık damlaları hissediyordu.

Jonsac, bir kez daha evin girişinden gelen bir gürültü işitir gibi oldu. Hizmetçi kadın dönmüş olacak, diye düşündü. Kadın meraklının biriydi. Akşamları birçok kez Nouchi'yle yatağa girdikleri zaman perdenin arkasından gözetlerken yakalamıştı onu.

Bir kez daha dudakları birleşti. Leyla nefesi kesilmiş bir halde inledi. Jonsac onu geriye doğru yatırdı. Kız bir ara kurtulmaya çalıştı. İki kez gözlerini korku ve yakarmayla açtı. Sonra yüzü şiddetle gerildi. Jonsac zafer sarhoşluğu içinde hareketsiz duruyordu. Alnından bir ter damlası düştü.

Leyla sessizce ağlıyordu; yüzü solmuş, alnı kırıkmış, üzüntüyle kaşlarını çatmıştı. Gözyaşları burun kanatlarına akıyordu. Vücudunun açıkta kalmış yerlerini kapatmayı düşünmüyordu, yüzünü kapatmayı da. Bir eli çıplak memesinin üstündeydi. Öteki elini kadife divanın üstüne koymuştu, parmakları açıktı.

"Leyla!"

Jonsac'ın da alnı kırıışmıştı. Ayaktaydı. Aynaya gizlice göz atarak kravatını düzeltiyordu.

“Sizi sevdiğime göre neden ağlıyorsunuz?”

Jonsac nasıl bir ses tonuyla konuşacağını kestiremiyordu. Kızın bir an önce gitmesini istiyordu. Yalnız kalmak ve büyükelçinin tatsız hikâyesini düşünmek için sabırsızlanıyordu.

“Pencereyi açayım mı?”

Bu istek, dışarıdaki havanın odaya alınarak, yalnızlığın bir ölçüde giderilmesi için başvurulmuş bir çareydi. Sigara içmeye davrandı ama sonra paketi tekrar cebine koydu.

“Leylacığım bana kızmamalısın. En azından şimdi... birbirimize aitiz.”

Jonsac sustu. Kaskatı kesildi. Nouchi'yi görmüştü. Bir şey söyleyecek gücü kalmadı. Salona doğru yürüdü. Nouchi yeşil perdenin önündeydi. Gözlerinin içi gülüyordu. Ama sinirli bir gülüştü bu. Burnu her zamankinden daha fazla sivrilmişti. İsrarla bakıyordu. Jonsac başını eğdi. Nouchi hareketsiz duruyordu. Belki de uzun süredir oradaydı. Percereden giren rüzgâr cereyan yapıyor, perdeleri dalgalandırıyor.

Leyla, kuşkusuz bu sessizlikten dolayı kendine geldi. Önce çıplak memesinin üstünde duran elini hareket ettirdi, sonra gözlerini açtı. Bir süre uzun uzun tavana baktı. Anormal bir şey sezmiş olmalıydı. Birden doğruldu. Jonsac'a baktı. Nouchi'yi gördü ve korkunç bir çığlık attı. Jonsac böyle bir çığlığı hayatında hiç duymamıştı.

Nouchi masaya doğru ilerledi ve çantasını Leyla'nın çantasının yanına koydu. “Ben sizi rahatsız etmiş olmayayım,” dedi.

Nouchi, kılık kıyafetiyle tam bir şehirliydi artık. Aynaya baktı. Evine dönen bir kadının rahatlığıyla şapkasını çıkardı.

“Çeyrek saatten fazla bir zamandır buradayım. Rahatınızı bozmak istemedim.”

Jonsac, Nouchi'nin ablasının Viyana'da, okul dönüşü, erkeklerle duvar arkasına gitmesiyle ilgili sözlerini hatırladı.

Nouchi onları seyredirdi. Bugün de aynı şeyi yapmıştı.

"Bir fincan çay içer miydiniz şimdi?"

Jonsac, Leyla'ya bakamıyordu. Genç kızı sağda maviye çalan pencerenin önünde belli belirsiz görüyordu. Hareketsizdi. Ne düşündüğü, ne yapacağı anlaşılmıyordu. Beyaz elbisesi buruşmuş, ensesindeki topuz açılmış, saçları sırtına dökülmüştü.

"Hizmetçiyi pasta aldirmaya mı yolladin?"

Tuhaf bir ses duyuldu. Hıçkırık sesi değildi. Hırultıya da benzemiyordu. Buna karşılık gırtlığın derinliklerinden, göğüs kafesinin ta içinden geliyor gibiydi. Aynı anda, hareketsiz duran Leyla fırladı, balkona doğru koştu.

Jonsac atılarak, "Leyla!" diye bağırdı.

Genç kızı harekete geçiren ya da olayı çabuklaştıran belki de bu sesleniş oldu. Leyla, kısıtılmış bir hayvan gibi, panik içinde korkuluğu aştı. Her şey gözle görülemeyecek kadar çabuk oldu.

Jonsac daha uzağa gidemedi. Başını iki elinin arasına koydu. Yumruğunu sıktı. Ayağını şiddetle birkaç kez yere vurdu. Bu sırada kaldırırma düşen Leyla'nın sesi duyuldu. Çok geçmeden, sokağın ucundan polis düdüğü ve hızlı ayak sesleri işitiliyordu.

Jonsac, Nouchi'ye dönerek, "Çabuk bak! Çabuk ol ama!" diye bağırdı.

Kendisi eğilip bakmaya cesaret edemiyordu. Korkudan delireceğini sanıyordu.

Nouchi yavaşça balkona çıktı ve ilgisiz bir sesle, "Aşağı inmek gerekiyor. Herkes etrafına toplanmış. Bazıları yukarıya bakıyorlar," dedi.

Nouchi, çok ağır ve yorgun bir hareketle şapkasını aldı, kapıya doğru yürüdü.

"Aşağıya iniyorum."

Onunsa inmeyeceğini biliyordu. Jonsac önce ses çıkarmadı, sonra Nouchi'nin arkasından koştu ve "Annesi Tokatlıyan'da bekliyor!" dedi.

Jonsac kapıyı kilitledi. Tam bu sırada telefon çalmaya başladı.

"Bay Jonsac mı? Burası Fransız Büyükelçiliği."

Biraz önceki sekreterin sesiydi.

"Sayın büyükelçi saat beşte çıkacağını söyledi. Hemen bir taksiye atlayıp gelmenizi istedi."

Jonsac ağlamak istiyor ama ağlayamıyordu. Yalnızca yüzünü ekşiterek dört dönüyordu. Sokaktan gelen sesleri bastırabilmek için olabildiğince gürültü çıkarıyordu. Hiçbir zaman bir yaralıya bakamazdı. Otomobil altında kalmış bir kediye bile. Midesi altüst oldu. Kusmak için tuvalete koştu.

Olayın üstünden on dakika, belki de bir çeyrek saat geçmişti. O andan sonra bir ambulans sesi işitmişti. Acaba hastaneye kaldırmışlar mıydı? Kararsız adımlarla balkona yaklaştı ve başını uzattı.

Sokakta hâlâ meraklıların oluşturduğu bir kalabalık vardı. Ama ortada ne Leyla ne de Nouchi gözüküyordu.

Jonsac, açık kül rengi şapkasını aldı. Az kalsın her zamanki gibi asansörle inecekti. Düşündü, kalabalıktan kaçmak için servis kapısından çıktı.

Bir yandan taksi arıyor, bir yandan da polis eve gelecek diye kendi kendine söyleniyordu.

Kaçtığını düşünebilirlerdi. Belki de suçluydu. Oysa büyükelçiliğe gidiyordu. Gidemez miydi?

Ayrıca, Leyla daha önce de intihar girişiminde bulunmuştu. Soruşturmada durum saptanacaktı.

Bu düşünce onu biraz rahatlattı. Hastanenin önünden hızla geçen üstü açık bir araba gördü. Güneş ışınlarının arasından hafif

bir yağmur serpiştiriyordu. Pencerenin gerisinde çay içen ya da dondurma yiyen insanları gördü.

Daha ileride, kaldırımları arşınlayan Müftü Bey'le karşılaştı. Onu eliyle selamladı. Müftü Bey olayı bilmiyordu.

Soldan geçmek isteyen otomobil az kalsın bir tramvayla çarpıştıyordu, Jonsac şoföre eğilerek, "Deli misiniz?" diye bağırdı. "Yavaş gidin yoksa başka bir taksiye binerim."

Nouchi, aşağı indiği zaman ne demişti acaba? Sorguya çekilmiş olmalıydı. Sokağa indiği zaman genç kızın vücudu hâlâ..

"Sayın büyükelçi...."

Görüşmeye hazırlanıyordu.

"Belki adım karıştırıldı ama hiçbir şeyden haberim yok. Sizi temin ederim ki..."

Hayır! Olamazdı. Bu hipodrom işi konusunda çok şey bilmiyordu. Her şeyle karısı ilgileniyordu. Nikâhlı karısı! Büyükelçi bunu biliyor muydu acaba?

Belki de Leyla olayını anlatmak daha iyi olacaktı.

"Özür dilerim sayın büyükelçi... Biraz önce başımdan müthiş bir olay geçti..."

Büyükelçi formaliteleri kolaylaştırabilirdi belki. Leyla neden kendini aşağıya atmıştı? Aslında evine gelirken neler olup biteceğim düşünebilirdi. Aslında kendisine takılan kızın kendisi değil miydi? Evlenme vaadinde bulunurken yalan söylememişti. Olabilirdi bu. "Tuhaf bir kız," diye söylendi.

Jonsac'ı her şeyden çok rahatsız eden bir şey vardı. O da Leyla'nın yüzüydü... Kapalı gözleri, kırışık gözkapakları, öne doğru bombeli alnı.

Jonsac duygularını çözümlemekten, bu yüzün neler ifade ettiğini anlamaktan acizdi. Bu yüz ona bakire figürlerini hatırlatıyordu. Bu figürlerin önlerinde saatlerce durulabilir ama sırları ele geçirilemezdi. Bunlar dokunaklı ya da isyankâr resimler de-

ğildi. Bunların önlerinde dünyanın kendi kaderine bırakılmışlığı hissedilmiyor muydu?

“Hayır,” diyebilirdi. “Zorlamazdım onu.”

Jonsac Tarabya’ya yaklaşıyordu. Yağmur durmuştu. Yol kenarlarında yalnızca bulanık su birikintileri vardı. Jonsac’a evet demesi cinsel bir istekten değildi. “Kız yalnızca evlenmek istiyordu!..” dedi kendi kendine. Ölünün anısını kirlettiğini düşünerek kızardı. Gerçekten ölmüş müydü? Çok yüksekte düşüp sağ kalmak mümkündü.

“Elçilikten polise telefon edeceğim...”

En iyisi, yine Nouchi’yi bulmaktı. Olan biteni o biliyordu. Ne pahasına olursa olsun ilgililere bir şey söylemeden onu bulmalıydı. Yoksa ifadesinin aksine bir şeyler söyleme tehlikesi vardı. Nouchi soğukkanlılığını kaybetmemişti.

Kapının önünde büyükelçinin arabasını gördü. Demek henüz gitmemişti. Görevli personel ona beklemesini söyledi.

Rus kolonyası ve puro kokusu bekleme salonunun kırmızı kadife koltuklarına sinmişti. Kaplama kapının ardından içerdeki konuşmalar işitiliyordu. Beyaz mermer saatin yelkovanı her dakikada titreşerek ilerliyordu.

Jonsac dayanılmaz bir sıkıntı içindeydi. Yerinde duramıyor, çekip gidemiyordu. Allah’tan taksiyi bekletmemişti. Yoksa kendini dışarıya atabilirdi.

Kapının ardında, sanki hiçbir şey olmamış gibi, yavaş yavaş konuşuyorlardı.

Jonsac, “Olacak şey değil!” diye inledi. Her yanı ağrıyor, dizleri titriyordu.

“Eğer üç dakika içinde...”

Bunu söylemesinin üzerinden dakikalar geçti. Yeniden üçer dakikalık zamanlar kararlaştırdı. Nereye gideceğini bilmiyordu. Holde küçük bir masanın başında oturan kapı görevlisini gördü;

Fransızca bir gazete okuyordu, adam en ufak bir kıpırtıda gazetesini çekmeceye atmaya hazır durumdaydı.

“Babasına bildirilmiş olmalı...”

Jonsac gittikçe paniğe kapılıyordu. Canına yetmişti. Büyükelçi umurunda değildi. Koltuğa bırakmış olduğu şapkasını almak için eğildi.

“Allahaismarladık dostum, eşinize saygılar...”

Büyükelçi, kapıyı yarı açık tutuyordu. Değişik bir tonla, “Geldiniz mi? Giriniz!..” dedi

Kapı hafif bir gıcırtyyla üstlerine kapandı.

X

Büyükelçi, Jonsac’ı kapıya kadar geçirirken, ziyaretçisi kadar kaygılıydı. Sıradan bir formaliteden farklı olarak, görünür bir nezaketle Jonsac’ın elini sıktı. “Her zamanki gibi yarın gelin,” dedi.

Görüşme yarım saatten fazla sürmüştü. Sekreter odadan çıkarılmıştı. Kapı görevlisi, içerideki konuşmaları işitebilmek için birkaç kez kapıya kulağını dayamıştı.

“Öyle mi? Bu şirketle ilginizin olmadığını mı söylüyorsunuz?”

Jonsac karşı koymuyordu. Olayın önemini kavramakta güçlük çekiyordu. Büyükelçi konuşurken o Nouchi’yi nasıl bulacağını düşünüyordu. Her şeyden önce onu bulmalıydı. Hatta polisin kendisini beklediği evine girmeden önce.

“Leyla öldüyse cesedi ailesine götürülmüştür, ölmediyse has-tanededir. Nouchi de onunla gitmiştir,” diye düşündü.

Bu düşünceler arasında büyükelçinin konuşmalarını güçlükle izliyordu. Konuşmalarda, güveni kötüye kullanmak, nezaketsizlik gibi sözcükler geçiyordu... Jonsac hiç karşı koymuyor, bitkin bir halde başını sallıyordu.

Büyükelçi soğukkanlılığını kaybetti. Kısa süren bir kararsızlıktan sonra, “Yeni bir eve taşındığınızı söylediler Bay Jonsac.”

Jonsac başıyla doğruladı.

“Lüks bir apatmanda oturduğunuzu ve yalnız olmadığınızı söylediler.”

Jonsac, Stanislas Koleji’nde okurken disiplin amirinin buna benzer bir sorgusu olmuştu. O zaman on beş yaşındaydı. Bir kış akşamı, Sivastopol Bulvarı’nda müşteri bekleyen bir kadının arkasından gitmiş, okuldan biri de onu görmüştü. Disiplin amiri, “Kolejin onurunu ve kendi onurunuzu hiçe sayıyorsunuz Bay Jonsac!” diye tumturaklı bir nutuk çekmişti.

Büyükelçi daha az tumturaklı konuşuyordu.

“Biliyorsunuz ki İstanbul’da herkes birbiriyle ilgilidir. Büyükelçilikten birinin bu kadar dedikoduya karışmasını istemezdim. Sizin için söylenenler...”

Büyükelçi sert bir tepki bekliyordu. Oysa acı bir gülümsemeye karşıştı. Bu da onu kızdırdı. “Beni anlamıyorsunuz galiba. Birlikte yaşadığınız kadın bir kabare dansözü değil mi? Gece gündüz eğlenceye düşkün kişilerle dolaşıyormuş. Sizin de onun dümen suyunda gitmişiniz söyleniyor.”

Jonsac’ın gözlerinde hafif bir şimşek çaktı. Bir gün bunun başına geleceğini daha önce düşünmüştü.

Kendisini de şaşırtan bir sakinlikle, “Onun sırtından geçindim de söyleniyor,” dedi.

Büyükelçi başını çevirdi. Jonsac konuşmasını sürdürdü, “İstifa etmemi isteyeceksiniz sanırım.”

“Yok canım! Hayır. Sizden bilgi almak istedim, hatta bu konuşmanın yarına kalmasını da istemedim.”

“Yalnızca söyleyeceklerinizi duymak istiyorum, bunu biliyorsunuz.”

“Sayın büyükelçi, bugün hiçbir şey konuşacak halde değilim. İstifamı vermeye hazırım.”

Hep aynı sözcükler... Eğer Leyla hemen ölmemişse şu anda belki bir hastane odasında can çekiyordu. Polisin kendisini aramak için elçiliğe telefon etmeyişi şaşırtıcıydı. Her saniye telefon gelebilirdi.

“Durumunuzu anlamıyorum. Ama açıklamalarınızı bekleyeceğim...”

Büyükelçi henüz ayağa kalkmıştı ki, Jonsac hemen gitmek için sabırsızlıkla hareket edip kapının kenarına çarptı. Büyükelçinin sanki ona cesaret vermek için uzattığı eli aceleyle sıktı. Holü geçti, merdivenleri indi. Taksi bulma düşüncesiyle Tarabya Otelı’ne doğru gidiyordu. Tam bu sırada, yol kenarına park etmiş bir taksinin kapısı açıldı.

Nouchi yanına gelmesini işaret ediyordu. Solgundu, Jonsac’ın şimdiye kadar hiç görmediği bir hal vardı kızda. Davranışları bir ayindekiler gibi ağırdı. Jonsac taksinin içinde birden nefesinin kesildiğini hissetti. Tutuklanmış ve cezaevine götürülüyormuş gibi garip bir düşünceye kapıldı.

“Öldü mü?” diye sordu.

Nouchi, başıyla “hayır” diye bildirdi. Aynı anda bakışlarını sertleştirdi. Bu tatsız atmosferden kurtulmak isteyen bir hali vardı.

“İngiliz Hastanesi’ne kaldırıldı, dedi.

Taksi şoförü, Boğaz yolunda arabayı yavaş sürüyor ve gideceği yerin adresini bekliyordu. Nouchi birden bunun farkına vararak şoförle aralarındaki camı indirdi. Müftü Bey’in adresini verdi.

Nouchi, Jonsac'ın bakışlarından sorduklarını anladı.

“Tokatlıyan Pastanesi'ne gittim. Babası dahil herkes oradaydı. Bir de polis müfettişi vardı.”

Jonsac pastanedeki sahneyi düşünmek istemedi. Bu saatte orada ünlü bir topluluk oda müziği yapıyordu. “Kadınlar sokağa fırladı. Hastaneye doğru gidiyorlardı. Kenarda durdum. Babası polislere bir şeyler soruyordu.”

“Ne diyordu?”

“Bilmiyorum. Beni hastaneye almadılar. Karakola gitmek zorunda kaldım. Olanları orada öğrendim. Seni elçilikten aramak istediler. Yarına bıraktırdım.”

Kente giriyorlardı. Nouchi elini Jonsac'ın koluna koydu.

“Dikkatli olmalısın. Müfettiş beni uyardı. Babası kızının başucunda seni öldürmekten söz etmiş.”

Nouchi, bu nedenle onu eve değil, Müftü Bey'e götürüyordu.

“Tevfik'le karşılaştım. Gazeteci olarak tüm bilgileri alacak. Bizi nerede bulacağını biliyor.”

Bu saatte olayı yalnız Tevfik değil herkes öğrenmişti. Avrenos'ta insanlar masalarına oturmuş, Jonsac'ın her zaman oturduğu masayı işaret ederek, birbirlerine olan biteni anlatıyor olmalıydı. Avrenos, acaba önceki gün Jonsac'la kahve içen kızı hatırlıyor muydu?

Selim Bey, Ömer Paşa, Stolberg, herkes Beyoğlu sokaklarında ya da barlarında karşılaştıkları zaman birbirlerinden bilgi alırdı.

“Müftü evinde değil, ama anahtarı nereye koyduğunu biliyorum.”

Jonsac, Nouchi ile ilişkisi konusunda büyükelçinin kendisine söylediklerini hatırladı. Kızın taksi parasını ödemesine, Müftü'nün asansörün bir kenarında sakladığı anahtarı almasına, eve girişine baktı. Jonsac, Müftü'yü uzun zamandır tanımasına rağmen, bu ayrıntıların hiçbirinden haberdar değildi..

Birkaç basamak aşağıya indiler. Merdiven karanlıktı. Nouchi'nin eli alışkanlıkla elektrik düğmesini buldu. "Ömer Paşa'ya telefon etmeliyim!" dedi.

Masanın üstünde yemek artıkları, divanın üstünde kirli çamaşırlar vardı. Nouchi çamaşırları dolaba attı. Jonsac bir şişe rakı buldu. Kadehi ağzına kadar doldurdu, bir dikişte içti.

Nouchi, Ömer Paşa'yla telefonda görüşüyordu. "Siz misiniz? Evet, Müftü'deyim. Hemen gelmeniz gerekiyor. Ne diyorsunuz?.. Rica ederim konuklarınızı gönderin. Çok önemli. Birazdan akşam gazetelerini okuduğunuzda göreceksiniz..."

Tevfik, olayın akşam gazetelerinde verileceğini söylemişti. Gazete satıcıları şimdiden İstiklal Caddesi'ni tutmuş olmalıydı.

Nouchi ahizeyi yerine koyarak yorgun bir halde divana oturdu. "Bu kızın böyle bir şey yapabileceği aklıma gelmezdi," dedi. Olay ve nedenleri konusunda ilk kez bir imada bulunuyordu.

"Tevfik'in gelmeyişine şaşıtım. Haber beklediğimizi biliyor."

Nouchi, Jonsac'ın rakı şişesine baktığını gördü. "Çok içme... Bir şeyler ye!" dedi

Nouchi ayaktaydı. Dolaptan kurutulmuş balık ve ekmek çıkardı. "Herkesin ne yaptığını merak ediyorum. Ömer Paşa evinde yemekte. İlk fırsatta konuklarını yollayacak. Sanırım Kataş Bey de orada... Büyükelçiye söyledin mi?"

Jonsac başını hayır anlamında salladı.

"Belki de böylesi daha iyi."

İkisinin de sinirleri gerilmişti. En ufak gürültüde irkiliyorlardı.

"Sapsarı oldu... Ağlamadı, kaskatı kesildi."

Nouchi'nin isim vermesine gerek yoktu. Jonsac söz konusu kişinin kızın babası olduğunu anlıyordu. Onu evindeki haliyle yeniden düşündü. Sıkılğan, kararsız, bir şey yapmış olmak için kendisine içki getiren ve gizlice onu inceleyen...O gün, Jonsac ev-

lerine gittiği zaman acaba bir şey sezmiş miydi? Sevgilisi olup olmadığını kızına soramamıştı. Ancak haftalar sonra öğreniyordu.

Nouchi, “En tehlikeli insanlar bunlar, diyordu. Olağan yaşamda ne kadar sakın ve sessiz iseler, olağanüstü durumlarda o denli sert olurlar.”

Jonsac ayağa kalktı, yumruklarını kuvvetle sıktı.

“Bir şeyler ye!”

Canı istemiyordu. Yerinde oturamıyordu. Beklemekten sıkılmıştı.

Neyse ki kapı açıldı ve Arnavut içeri girdi. Bu saatteki bütün “bitirim”ler gibi, çok meşgul ve anlaşılmasız bir havası vardı. Kapıyı özenle kapadı. Sanki bu münasebetsiz gelişinden dolayı çekiniyordu. Alçak bir sesle, “Biraz önce Tevfik Bey’i gördüm,” dedi.

Sanki ışıklar da yas tutuyordu, garsoniyer bir ölü evi kadar karanlıktı.

“Tevfik Bey gazetesinde kaldı; müdür hastalanmış, gece on ikide gelecek.”

Nouchi’yle Jonsac, başka neler söyleyeceğini bekleyerek Arnavut’a bakıyorlardı.

“Kız ölmemiş!”

Nouchi, “Kurtulacak mı?” diye sordu.

“Öyle düşünüyorlar.”

Arnavut alnını kırıştırdı.

“Kalça kemikleri kırılmış. Babası telgrafla Viyana’dan ünlü bir cerrah çağırtmış. Doktor yarın sabah uçağıyla geliyormuş.”

Jonsac, mendiliyle alnını sildi. Nouchi’nin bakışlarına aldırmadan bardağına rakı doldurdu. Arnavut da aynı şekilde kendisine rakı koydu.

“Müftü mutlaka gelecek.”

Arnavut, her zamanki işlerine koyuldu. Mutfaktaki gaz ocağını yaktı. Masayı topladı.

Nouchi, mutfakta olan Amavut'a duyurmak için sesini yükselterek sordu, "Konuşabiliyor mu?"

"Bilmiyorum. Tefvik Bey bir şey söylemedi."

Nouchi telefonun başına geçti. Tefvik Bey'in çalıştığı gazeteyi aramaya koyuldu. Alçak bir sesle, "Tefvik Bey'i verir misiniz? Önemi yok... Nouchi'nin aradığını söyleyin."

Beklemesi gerekiyordu. Çünkü Tefvik Bey başka bir telefonda gazetenin Cenevre muhabiriyle konuşuyordu.

"Siz misiniz?.. Hayır... Acaba konuşabildi mi? Bunu öğrenmek istiyordum... Dinleyin azizim, hemen sorun ve bana bildirin. Evet, geceyi burada geçireceğiz."

Jonsac, başlangıçta olayın önemini kavrayamamıştı. Nouchi durumu anlattı. "Beni sorguya çeken komiser, bana söylemekten çok kendi kendine mırıldanarak, 'işin kötüsü tanık yok' dedi!"

Başka bir deyişle, Nouchi'nin anlattığı ve ertesi gün Jonsac'ın doğrulayacağı şeyler belki de yalandı. Karı kocanın genç kızı tuzağa düşürmediğini ya da Jonsac'ın kıza zorla tecavüze kalkışmadığını gösteren bir kanıt yoktu.

Her şeyden çok bu düşünce Jonsac'ı bunalttı. Önceki yıl Atina'dayken bir zabıta olayı olmuştu. Zengin bir mülk sahibi, küçük kızları evine almış ve bir daha kızları gören olmamıştı. Bu korkunç olay her yerde anlatılıyordu. Jonsac, sanığın gazetelerdeki resmini gördüğü zaman duyduğu rahatsızlığı hatırladı. Oysa resimdeki adam herkes gibi biriydi. Yüzü kendisinininkinden bile daha normaldi. Raslantı bu ya, o da monokl takıyordu. Tutukluluğunun birinci günü pantolon kayışıyla kendini asmıştı. Jonsac'ın nefesi kesilir gibi oldu. Kendini içkiye verdi. Arnavut, "Müftü Bey geliyor!" dedi.

Ayak sesleri duyuldu. Evet, gelen Müftü Bey'di. İçeri girdi. Cenaze evine girer gibi ciddi ve sessizdi.

"Selim Bey burada değil mi?"

“Henüz gelmedi.”

“Bana telefon etti. Geleceğini söylemişti. İyi akşamlar Nouchi.”

Her zamanki gibi kızı alnından öptü. Oturdu, Jonsac’a döndü ve içini çekerek, “Ne oluyor?” dedi.

“Tevfik’ten haber bekliyoruz.”

Aşağı yukarı yarım saat sonra haber geldi. Leyla kendine gelmiş, ancak şiddetli ağrıları için morfin verilmişti. Viyanalı doktorun uçakla geldiği söyleniyordu.

Selim Bey de geldi. Herkes rakı içiyordu. Şişe boşaldığı zaman Arnavut para istedi ve yenisini almak için mahalle bakkalına koştu.

Sessizce oturuyorlardı. Selim Bey kurutulmuş balıktan atıştıırıyordu. Birden Nouchi’ye dönerek, “Ortaya çıkman gerekmezdi!” dedi.

O da Nouchi’ye “sen” diye hitap ederdi. Kızın gözbebekleri birbirine yaklaştı, burnu inceldi. Buruk bir sesle, “Evimden başka bir yerde yapılabilirdi,” dedi.

Jonsac’ın kılı kıpırdamadı. Yaşadığı bulanık kâbusun içinden Nouchi’nin kıskançlığını seziyordu.

“Ömer Paşa araya girmezse soruşturma açacaklar.”

Jonsac bir kez daha Atina canavarını düşündü. Sorguda en lehine olan olaylar aleyhine dönmüştü. O da kendisi gibi esrar içiyordu. İddia makamı onu esrarkeş olarak göstermişti.

Saat on bir olmalıydı. Üçüncü rakı şişesi açılmıştı. Kapının önünde bir araba durdu. Ömer Paşa geldi. Oldukça kaygılı görünüyordu. Nouchi’nin elini tuttu, Jonsac’ı görmezden geldi.

“İçişleri Bakanlığı’na telefon ettim. Kimseyi bulamadım. Gazi’nin köşkünde bir suare var.”

“Tevfik on ikide geleceğini söyledi. Ondan alırsız haberleri.”

Bazıları divanlara, bazıları da yerdeki minderlere uzanmıştı. Bu sıkıntılı bekleyişte sürekli içki içiyorlardı. Kalmuk yüzlü olanı

da oradaydı. Hiçbir şey söylemeden bir köşeye çekilmiş, çeyrek saat içinde gözleri içkiden şişmişti.

Ömer Paşa, “Çok kalamayacağım,” dedi.

Jonsac, hipodrom olayını belli belirsiz hatırlıyor, ancak bundan söz etmeye cesaret edemiyordu. Her şeyden korkuyordu, düşünmekten bile... İçki bu akşam onu hiç sarhoş etmiyor, yalnızca bunaltıcı bir durgunluğa itiyordu. Sözleri ancak bölük pörçük işitebiliyordu.

“Bilinmesi gereken şey, ailesinin davacı olup olmayacağıdır.”

“Leyla ergin yaştadır. Fazla fazla... Stolberg’in yalısında soyunmakla bunu kanıtladı...”

“Sahi, Stolberg burada değil!”

“Tehlikenin geçtiğini öğrendiği zaman gelir...”

Biri Arnavut’un doldurduğu pipoyu içiyor olmalıydı. Tatsız bir esrar kokusu ortalığı sardı.

Jonsac bir ara sızacak gibi oldu. Kelimeler ve hayaller birbirine karışıyordu. Kafası karmakarışık.

“Kalça kırığı tehlikeli midir?”

Tevfik Bey’in geldiğini duydular. Herkes başını kaldırdı. Bütün gece çalışmış olmasına rağmen yüzü ötekilerden daha canlıydı. “Her şey iyi gidiyor,” dedi. “Stolberg yok mu?”

“İyi giden nedir?”

“Biraz önce gazetede aile dostlarından biriyle görüştüm. Bu olaydan artık söz edilmemesi için bütün gazeteleri dolaştı. Bu demektir ki ailesi davacı değil. Ve polis susmayı kabul ediyor.”

Ömer Paşa ayağa kalktı. “O halde gidiyorum,” dedi. “Giyinmek ve Gazi’nin suaresine katılmak için hâlâ vaktim var.”

Aceleyle çıktı. Selim Bey arkasından alaylı bir biçimde “Ah şu ikisi!” diye söylendi.

“Ne ikisi?” diye sordular.

“Bizi bırakan iki yakın arkadaş. Görüyorsunuz ki Stolberg hâlâ gelmedi.”

Stolberg az sonra telefon etti. Her şeyin iyi gittiğini öğrendi ve telefonu kapattı. On dakika sonra kapıdaydı. “Bu kadar çabuk nasıl geldiniz?”

“*Rejans*’taydım.”

Rejans oraya en yakın lokantaydı. Olayın neticelenmesini orada beklemişti!

“Hep bu işin yoluna gireceğini düşündüm. Her yerde bu olaydan söz ediliyor, biliyor musunuz?”

Jonsac, giderek daha az işitiyordu. Bazen birinin gittiğini seziyor ama kim olduğunu öğrenmek için fazla çaba harcamıyordu.

Dördü Müftü Bey’in evinde kaldılar: Müftü Bey, Arnavut, Nouchi ve Jonsac.

Jonsac uyandığı zaman saat ondu. Arnavut yiyecek bir şeyler almak için dışarı çıkmıştı. Diğer ikisi hâlâ uyuyordu.

XI

Büyükelçi, “En azından iki aylık izin alsanız iyi olur,” dedi.

İşlerin çok olmadığı bir zamandı. Medeni görünümlü, alçakgönüllü, Türk dilini ve sosyal hayatını iyi bilen bir çevirmen bulmak kolay değildi.

Büyükelçi, Jonsac’ı ilk kez monoklsüz görüyordu. Jonsac’a Nouchi’den söz edildiği zaman başını çeviriyordu. Gözleri şişmişti.

“Bundan böyle tatsız ve üzüntülü olaylardan kaçınacağınızı sanırım.”

Müftü Bey birkaç haftadır Yunanistan'daydı. Savaştan önce ailesinin sahip olduğu topraklarla ilgili on yıldır süren umutsuz bir davası vardı.

Ömer Paşa uzun süredir görünmüyordu. Dışişleri bakanının yanında Washington'a gitmişti. Gitgide geleceğin devlet adamı gibi söz ediliyordu ondan.

Tevfik Bey İstanbul'dan ayrılmamıştı.

Selim, tatile gitmektense Ankara'da kısa bir süre kalmak istemişti. Bakanlıklarda birtakım işleri vardı. Yurtdışında bir görev almanın peşindeydi. Ama işi olmadı.

Uzun, ortalıkta görünmüyordu. Sonbahara doğru Berlin'de dolandırıcılıktan tutuklandığı duyuldu.

Tuhaf bir yazdı. Bunalıcı ve sıcak günlerin ardından iki üç gün süren şiddetli yağmurlar oldu. Büyükelçi yıllık izninde Viçhy'ye gitmişti. Büyükelçilik haftalardır boş gibiydi.

Jonsac, “Çiftliğimi kiraya vermek için Fransa'ya gitsem iyi olacak,” diyordu.

Buğdayını satamayan yarıcısının çekip gittiğini öğrenmişti. Topraklar ekinsiz kalacaktı.

“Birkaç gün içinde gideceğim!” diyordu. Ama hemen hemen hiçbir işi olmadığı halde gitmiyordu. Yaptığı tek iş, arada bir İstanbul'a gelen Fransızlar'a rehberlik yapmaktı. Geri kalan zamanlarında Avrenos'a ya da *Pera Palas*'ın barına gidiyor, gözünde monoklü saatlerce İstiklal Caddesi'nde dolaşıyordu. Ara sıra Ahbad Kardeşler'le karşılaşıyordu. Onlar da tatile gitmemişlerdi.

Nouchi'yle ilgilenen yalnızca Stolberg'ti. Her gün onu görüyor ve giderek ona âşık oluyordu.

Nouchi, “İsteseydim benimle evlenirdi,” diyordu.

Jonsac'la Nouchi'nin evini kullandıkları İsveçli diplomat Türkiye'ye dönmeyecekti. Evdeki tüm eşyalar ve biblolar için belli bir meblağ istemişti.

Jonsac, Nouchi'nin diktesi altında yazdığı mektupta, "Yavaş yavaş öderiz," diyordu.

Ama henüz bir şey ödememişlerdi. Ödemeye de niyetleri yoktu.

Düşünmeden, güñübirliğine yaşıyorlardı. Tek tasaları yalnız kalmamaktı. Stolberg küçük bir miras işi için İsveç'e gittiğinde tutamaksız kaldılar.

Jonsac, aylardır Nouchi'yle birlikte yaşıyor ama ondan bir yakınlık görmüyordu, başka kadınları düşündüğü de yoktu. Bir akşam her zamankinden erken yatmışlardı, zira kentte arkadaşları kalmamıştı. Nouchi dalgın bir sesle Jonsac'a "Çok mu mutsuzsun?" diye sordu.

"Hayır."

"Artık beni istemiyor musun?"

Jonsac yanıt vermedi. Nouchi konuşmasını sürdürdü, "Beni kaybetmekten o kadar korkuyorsun ki hiçbir şey söylemiyorsun. Açıkça söyle bunu."

Nouchi her zaman evde yarı çıplak dolaşırdı. Aynanın önüne gitti, iki eliyle göğüslerini tutarak baktı. Kalçasını sıvazladı.

"Çok mutsuz olduğunu bilseydim..."

"Eee?"

"Bilmiyorum... belki..."

Jonsac, eskiden olsa kızın üstüne atılırdı. Şimdi ise bekliyordu. "Aslında bir erkeğin bir kadını sevebileceği kadar seviyorsun beni, belki de daha çok..."

Kızın sesinde bir zafer edası vardı ama şefkat de eksik değildi.

"Bensiz yaşayamazsın artık. Ne istersem yaparsın, itiraf et bunu."

Jonsac somurtmaya başladı.

“Açıkça söyle. Belki ödüllendirilirsin.”

“Doğru!” dedi.

Nouchi, üstündekileri çıkararak Jonsac’ın yanına yattı.

“Lambayı söndür!”

O anda, Jonsac’ın Viyana’nın dış mahallelerindeki çitleri ve onların arkasında duran küçük kız çocuğunu düşünmesinin sebebi neydi?

Az kalsın reddedecekti. Bir an durakladı, sonra deli gibi kızın üzerine atıldı.

Nouchi’nin gülümsediğini gördü. Uzak ve gururlu bir gülümseme. Ama sevecen. Jonsac başını yastığa koyduğu zaman “Mutlu musun?” diye sordu.

Onu kollarının arasında sıkmak, ona bir şeyler mırıldanmak isterdi, bir kahkaha tufanıyla karşılaşmaktan çekindi. “Ötekilerde bu bile yok!” dedi.

Az sonra Jonsac uyuklarken Nouchi’nin sesini duydu, “Leyla’yı gördüm.”

Jonsac da görmüştü. Boğaz’dan geçerken yalının bahçesinde küçük bir arabanın içindeydi, dizlerinin üstünde bir kitap vardı.

“İsteseydin onunla evlenmene izin verirdim.”

Jonsac’ın uykusu gelmişti. Kızın söylediklerini güçlkle anlıyordu.

“Yanınızda olmam ve birinci sırada sayılmam kaydıyla.”

Jonsac, “Bunlar belki de uzun zaman sonra yapılan bir aşk itirafıdır,” diye düşündü. Sevgisinden her zaman kuşkusu vardı. Onu kaçırmaktan, kaybetmekten o kadar korkuyordu ki! Soru sorma cesaretini kaybetmişti. Nouchi’ye ihtiyacı vardı, tıpkı güneşli bir günde uyanmaya, öğleyin Avrenos’un müşterileriyle buluşmaya, akşamları Tophane’nin küçük kahvesinde Müftü ya da Ahbad’larla oturmayla, Selim Bey ya da Tevfik’in okuduğu

mısraları dinlemeye. Arnavut'un doldurduğu pipodan esrar içmeye, hep birlikte geçmişin göz kamaştırıcı kalıntılarına bakarak büyük hayallere dalmaya ihtiyacı olduğu gibi.

Birer birer döndüler. Önce, topraklarının geri verilmesini engellediği için Milletler Cemiyeti'ne küsen Müftü Bey, ardından gruba sonradan katıldığı halde haftada iki üç kez Nouchi'yle çıkan Ömer Paşa. Daha sonra, tekrar memleketinin aksanıyla konuşmaya başlayan Stolberg döndü.

Jonsac, büyükelçiliğin işleri için vilayete gittiğinde yabancılar servisi şefi ona, "Her şey çok iyi çözümlendi," dedi.

Kahve ve sigara ikram etti. "Kentimiz kolay terk edilmiyor, değil mi?"

Tuhaf, yarı yumuşak yarı alaycı bir gülümsemesi vardı.

"Milyonlar da gülüyorsa..."

Jonsac birden harap evini ve bahçelerini düşündü. Perigord Vadisi'ndeki çiftliğe hırsızlar dadanmıştı. Varlığı milyonlar etmiyordu. Ama yine de bir şeydi. Fransa'ya gitmek için sekiz günlük gemi yolculuğunu göze alamıyordu.

"Burada hayat kendi akışına bırakılıyor. O bizden daha güçlü."

Memur hem konuşuyor hem de iri kehribar tespihini çekiyordu. Belki onun da sırları, istekleri, kusurları vardı. "Yabancılar bunu her zaman anlamaz."

Avludan yeni bir tutuklu daha geçiriliyordu. Pasaportsuz yakalanan bir İtalyan'dı bu.

"Bir sigara daha almaz mısınız?"

Sigarada esrar tadı varmış gibi geldi. Ortalığı kaplayan duman daha önce geçirdiği bazı geceleri hatırlattı ona.

"Madam Jonsac iyidirler umarım."

Jonsac şaşırdı. Bu deyimle alışmamıştı. Başını kaldırdı. Türk memur rahatsız olmuştu. Çünkü geleneklerine karşı gelmişti.

"Özür dilerim, sizin için fazlasıyla meraklıyım."

Jonsac kızardı, monoklünü düzeltti.

“Teşekkür ederim.”

“Uzun süre aramızda kalacaksınız umarım.”

“Her zaman,” diyebilirdi.

Bundan sonra nereye gidecekti?

Boğaz’dan Marmara’ya, Adalar’dan, İstanbul’dan Galata’ya, eski mahallelerden Beyoğlu’na, incir ağacının altındaki alaturka kahvelerden İstiklal Caddesi’ndeki pastaneye, *Pera Palas*’ın barından *Maksim*’e, *Kara Kedi*’ye dolanıp duracaktı.

Nouchi çemberi kıracağına sanmıştı. Yapamadı. Onun da Boğaz’daki sandal gezintilerine, Eyüp’teki mehtap sefalarına, Haliç’teki kızıl günbatımlarını seyretmeye ihtiyacı vardı.

Memur çok ciddi bir tavır takındı.

“Genç kızın ailesi onu Fransa’ya, Berck dediğiniz yere göndermek istedi. Sanırım orada kemik hastalıkları tedavi ediliyor,” dedi. “Ancak kız kabul etmedi,” diye sürdürdü. Her ay kontrole gelen Viyanalı doktor, kalçasının bir yıl alçıda kalacağını söylemiş.

Memur sürekli tespih çekiyor ve gülümsüyordu.

“Türkiye’yi bırakmak istemedi...”

Gururlanmıştı.

“Bisikleti andıran, kendi başına hareket ettirebileceği bir araba ısmarlamışlar.”

“İyileşecek mi?”

“Hiçbir zaman başkaları gibi yürüyemeyecek. Ama o kadar önemli mi? Sonuçta zengin biri...”

Jonsac dudaklarını ısırdı. Ayrılmak için izin istedi.

Bu insanların hepsini İstanbul’da görebilirsiniz. Yalnız Pastore öldü. Göğsündeki ağrılar aslında enfarktösmüş. Bir sabah tıraş olurken sırtüstü düştü.

Leyla çift bastonla yürüyor. Başka türlü gezemiyor artık. Kalçalarından biri ötekine göre iki misli çıkık kaldı. Birkaç ay içinde yüzü çok değişti. Annesiyle kardeş gibi duruyorlar. Garip huylar edindi. Yayımlanan tüm Fransızca kitap ve gazeteleri okuyor. Türkiye ile ilgili olan yazılara yanıtlar veriyor. Boğaz'daki evinin önünden vapurların geçişine bakıyor. Oradan yatlar da geçiyor. Kataş Bey'in yatı en güzel yatlardan biridir. Yatta hep aynı insanlar var. Bunlar Nouchi'nin çevresinde bir halka oluşturuyorlar.

Nouchi için bazıları, "İstanbul bakiresi," diyor.

Bazıları ise, "Üç kocalı kadın..."

Dört, beş, altı da diyebilirlerdi. Zira kızın çevresindeki kişilerin sayısı altıdan da fazlaydı. Aslını gruptakiler de bilmiyordu. Bazı akşamlar, Stolberg Müftü Bey'i ya da Ömer Paşa'yı kiskanır. Öteki de, kendi kendine, aldatılıp aldatılmadığını sorar, kendini en akıllı sayan Selim Bey'in de "Kimsenin değil o!" dediği olurdu. Bazen "Jonsac ne yaptığını biliyor. Güzel bir evi ve rahat bir hayatı var," derdi.

Oysa Jonsac günlerce bekler, yalvarıp yakarırdı. "Nouchi!"

"Ne var?"

Sıkılarak kızın yatağına geçerdi.

"Nouchi, isterdim ki... Bilmem..."

Nouchi isteksizce kendini bırakırdı.

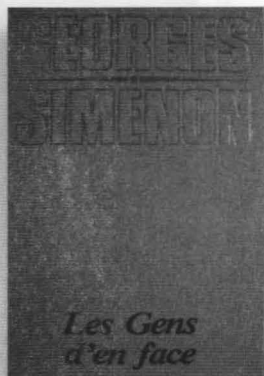
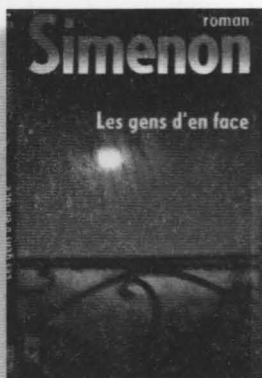
Hayat geçip gidiyordu.

Georges Simenon, İstanbul, Haziran 1933

*Karşı
Penceredeki
İnsanlar*

Türkçesi: Selahattin Bağdatlı

1

“Demek beyaz ekmeğiniz de var!”

İran Konsolosu ile karısı salona giriyordu. Konsolosun karısı sandviçlerle donatılmış masaya hayranlığını belirtti.

Oysa az önce Adil Bey “Batum’da sadece üç konsolosluk var; sizinki, İranlılarınki ve bizimki. Ama İran Konsolosluğu gidip gelmeye değmez,” dendiğini işitmişti.

Bunları söyleyen, İtalyan Konsolosu’nun karısı Madam Pendelli’ydi. İtalyan Konsolosu bir koltuğa gömülmüş, kırmızı uçlu, ince bir sigara içiyordu. İki kadın salonun ortasında gülümseyen yüzleriyle yerlerini aldılar; güneşin aydınlattığı kentin belli belirsiz gürültüsü giderek arttı. Birden sokağın başından bir bando sesi yükseldi.

Salondaki herkes korteji seyretmek için verandaya koştu.

İçlerinde yeni tanıştıkları bir tek Adil Bey vardı; o kadar ki, Batum’a daha bu sabah ayak basmıştı. Türkiye Konsolosluğu’nda geçici görevle Tiflis’ten gelmiş bir memurla karşılaşmıştı.

Akşam gidecek olan bu memur, Adil Bey’i iki meslektaşıyla tanıştırmak için İtalyanlar’a getirmişti.

Dışarıdan gelen müziğin sesi giderek artıyor, bakırdan yapılmış nefesli çalgılar güneş altında parlıyordu. Çaldıkları pek

neşeli olmayan ama yine de canlı parça her şeyi titretiyor gibiydi: havayı, evleri, kenti.

İran Konsolosu'nun şöminenin yanında Tiflisli memurla alçak sesle konuşması Adil Bey'in dikkatini çekti.

Adil Bey, daha sonra korteji seyretmeye koyuldu; bandonun arkasında, kırmızıya boyanmış tabut altı kişinin omuzları üzerinde taşınıyordu

Madam Pendelli'ye dönerek safiyane bir biçimde, "Bir cenaze töreni mi?" diye sordu.

Madam Pendelli gülmemek için dudaklarını ısırdı. Adil Bey şaşırıp kalmıştı.

Bu, Adil Bey'in Sovyetler Birliği'nde gördüğü ilk cenaze töreniydi. Bando takımı, tıpkı jimnastik kulübü üyeleri gibi, beyaz giysiler içindeydi; ayaklarında espadriller ve göğüslerinde kırmızı kokartlar vardı. Tabut kötü rendelenmiş bir ahşaptandı ve kötü boyanmıştı ama kırmızı renk göz alıcıydı. Cenazenin arkasından yürüyen insanlar tıpkı herhangi bir bandoyu izler gibi cenazeyi izliyorlardı. Kortej, gömlek ve hırka giymiş erkekler ve beyaz pamuklu elbise giymiş çıplak bacaklı kadınlardan oluşuyordu. Yalnızca iki kişi takım elbiseli ve kravatlıydı. Bunlar da herhalde yöneticiler grubundan olmalıydılar. Arka sırada, genç bir adam yeni ve güzel bir bisiklete binmiş, dengesini korumak için zikzaklar çiziyor, ara sıra elini genç bir kızın omzuna koyuyordu.

Konsolosluk binasının önünden geçerken herkes başını kaldırmış verandadaki yabancılara bakıyordu.

Adil Bey, "Acaba ne düşünüyorlar?" diye mırıldandı.

Bunu işiten İran Konsolosu'nun karısı, kuralları hiçe sayarak, biraz da alayla, "Beyaz ekmek yiyeceğimizi," diye karşılık verdi. Gülüyordu. Geçit törenindeki insanlar gülen kadına bakıyordu, yüzlerindeki ifadede bir değişiklik yoktu. Yürümeye devam ettiler. Müziğe ayak uydurmuş, kırmızı tabutun ardından gidiyor-

lardı. Üzgün olup olmadıkları anlaşılmıyordu. Adil Bey sıkıldı ve salona doğru yürüdü. Ardından gelen İran Konsolosu'nun karısı, "Kenti gezdiniz mi?" diye sordu.

"Henüz hiçbir yeri görmedim."

"Tanrı'nın unuttuğu bir yer."

Kadın, Adil Bey'in gözlerinin içine bakıyordu. Bu bakış, Türk'ün bugüne dek gördüğü en küstah bakıştı. Şimdiye kadar hiç kimse onu böyle incelememişti, kendisine satın alınacak bir eşya gibi bakıyordu. Daha da kötüsü, düşünceleri yüzünden okunuyordu. Adil Bey hakkında muhtemelen, "Ne iyi, ne kötü, belki biraz saf," diyordu içinden.

Sonunda yüksek sesle, "Biliyorsunuz ki aylar, hatta yıllar boyunca birlikte yaşamaya mahkûmuz. *Standard*'dan John dahil olmak üzere toplam altı kişiyiz. Ama John her zaman sarhoştur. Aklıma gelmişken, acaba gelmeyecek mi sevgili dostum?" dedi.

Kortejin sonu sokakta kaybolurken, terastakiler de salona döndüler. Hava her zamanki gibi ağır ve rutubetliydi.

Madam Pendelli, Tiflisli memurun izin istemesine şaşırdı.

"Gidiyor musunuz?"

"Bir saat sonra trenim hareket ediyor."

İtalyan kadın İran Konsolosu'na dönüp "Siz de mi gidiyorsunuz?" diye sordu.

"Ben döneceğim. Yalnız bir süre için izin istiyorum. Onunla bir şey konuşmam gerekiyor..."

Adil Bey etrafında olan bitene dahil olabilmek için henüz çok yeniydi. Bir fincan çay aldı, İtalyan ve İranlı kadının arasında bir koltuğa oturdu. Karşısında oturan Konsolos Pendelli, bunaltıcı sıcaktan ve kilolarından mütevellit öfleyip pöflüyordu.

Salon büyüktü. Halılar, duvarlarda tablolar, her salonda görülen türden mobilya vardı. Masanın üzerinde sandviçler, pastalar ve bir şişe votka duruyordu. Koya bakan pencere güneş alan bir

terasa açılıyordu, içeri sıcak hava doluyor, beraberinde sokağın havasını, kokusunu taşıyordu.

Madam Pendelli'nin fincanı tabağa dokununca çınladı. Konsolos Pendelli içini çekerek mırıldandı:

“Rusça biliyor musunuz?”

Ortaya sorulmuş bir soruydu. Pendelli sandviçlere bakıyordu ama Adil Bey yine de soruyu yanıtladı.

“Tek kelime dahi bilmiyorum.”

“Çok daha iyi.”

“Neden daha iyi?”

“Çünkü Rusça bilmeyen konsolosları tercih ediyorlar. Bu her zaman sizin faydanıza bir durumdur.”

Konsolos Pendelli, kibirli bir edayla, tepeden bakarak konuşuyordu. İranlı kadın Adil Bey'i incelemeyi sürdürdü. Madam Pendelli ise ev sahibesi rolünde güleryüzlü olmaya çalışıyordu.

“Ununuzu herhalde bu vapurlar getiriyor size.”

Adil Bey müzik seslerini yeniden duyar gibi oldu, ama bu kez sesler sanki evin arka tarafından geliyordu. İranlı kadın tutumunu hınzırca sürdürüyordu:

“Herkes İtalya konsolosu olup da her hafta gelen kargo gemilerinden faydalanamaz elbette. Gelen gemilerde düzenlenen akşam ziyafetlerini saymıyorum bile...”

Adil Bey'in fincanına çay koyan Madam Pendelli, “İnsan yorgun düşüyor,” dedi.

Adil Bey üzüntülü bir ifadeyle, “Hiç Türk gemisi gelmiyor mu?” diye sordu.

Konsolos Pendelli koltuğunda kıpırdandı. Amaçsız ve aldırış etmeyen bir şekilde hareket etti, ama bir şey söylemek istediği anlaşıyordu.

“Türkler'in gemisi var mı ki?”

Gülmüyordu. Dudakları yarı aralık, gözleri kapalıydı.

Adil Bey olacıklardan haberdar değildi, fakat şimdiden gözleri parlamış, yanakları kızarmıştı.

“Ne demek istiyorsunuz?”

Madam Pendelli fincana iki şeker koydu. Mösyö Pendelli uslu çocuk havası takındı.

“Kızmayın canım. Kaptanı Türk olan bir gemiyi düşündüm de...”

“İlkel olduğumuzu söylüyorsunuz, öyle mi?”

Birden ortaya çıkan bir durumdu bu. Adil Bey ayağa kalkmıştı. Çevresindeki eşyaları ve insanları net bir şekilde göremeyecek haldeydi.

“Yok canım! Oturunuz. On yıla yakın bir zamandır kimseyi idam etmiyorsunuz...”

Madam Pendelli kibirli bir şekilde gülümsüyordu.

“Çayınız, Adil Bey,” dedi.

“Teşekkür ederim, almayayım Madam.”

“Kocam şaka yapıyor, sizi temin ederim...”

“Olabilir, ama ben şaka yapmıyorum. Biz genç bir cumhuriyetiz. Biliyorum, bazı eksikliklerimiz var. Fakat...”

“Fakat size dünyanın en büyük ulusu gibi davranılsın istiyorsunuz!”

Konunun nasıl olup da buralara geldiği bir muammaydı. Bu sırada İran Konsolosu sessizce geri gelmişti.

“Ömer, şöyle gel! Yeni gelen dostumuz şakadan anlamıyor. Kızdığı zaman da pek eğleniyor insan. Neyse... Briç oynuyormusunuz Adil Bey?”

“Hayır.”

Adil Bey sert bir şekilde sözlerini sürdürdü. “Bir Türk için fazla rafine bir oyun!”

Madam Pendelli ortamı yatıştırmaya çalıştı,

“Yemin ederim ki, kocam şaka...”

“Kocanız İtalya’nın dünyadaki tek ülke olduğuna inanıyor.”

İranlı kadın gülümseyerek, “Kaç yaşındasınız?” diye sordu.

Sesinden hâlâ öfkeli olduğu anlaşılan Adil Bey, “Otuz iki,” diye cevap verdi. “Ülkem için Çanakkale’de savaştım. Daha sonra Kurtuluş Savaşı’nda Anadolu’ya geçtim. Hiç kimsenin karşıma geçip...”

“Nerede doğdunuz?” diye sordu, yeni bir sigara yakan Pendelli.

“Selanik’te.”

“Artık Türkiye’ye ait değil. Yunanlar’ın orayı güzel bir şehir haline getirdikleri söyleniyor...”

Adil Bey boğulacak gibi oldu. Kapının ne tarafta olduğunu unuttu, dolaba doğru yürüdü. İran Konsolosu’nun karısı kendini tutamayıp yüksek sesle güldü. Adil Bey kızgınlıkla öyle bir bakış attı ki kadın mendiliyle gözlerini silmek zorunda kaldı.

Yola çıkana kadar kendinde değildi. Madam Pendelli’nin kendisini kapıya kadar geçirdiğini, koridordan geçerken elini omuzuna koyarak, “Kocamın söylediklerini ciddiye almayın. Şaka anlayışı böyle,” gibi sözler söylediğini şöyle böyle hatırlıyordu.

Şapkasını aldı ve güneşli sokağın içine daldı. Sokak fırın gibiydi. On beş dakika boyunca amaçsız bir şekilde yürüdü, gözü bir şey görmüyordu, öfkesi yeniden kabardı. Sonra tartışma sırasında kullanılan cümleleri hatırlamaya çalıştı.

Başaramıyordu. Buna karşılık, görüntüleri, özellikle de Pendelli’nin iri, yağlı cüssesiyle koltuğa kurulmuş, ince kadın sigarası içen halini canlandırabiliyordu zihninde. İtalyan Konsolosu kendini beğenmişlik mi taslıyordu? Güzel bir evi vardı. Terası, salonu, kuyruklu piyanosu vardı. Piyanoyu karısı çalıyor olmalıydı. Avrupa’dakiler gibi güzel sandviçler sunuyordu. Beyaz ekmeği vardı.

“Bir de İranlılar’ı görüşmeye değer bulmaması var,” diye söylendi Adil Bey.

Aslında kendisi de İranlılar'ı sevmiyordu. İran Konsolosu'nun karısının kendisini baştan aşağı süzüşündeki pervasızlığına kızmıştı. Konsolosa gelince, bir diyeceği yoktu. Sıradan, zayıf bir adamdı, siyah ince bıyıkları vardı, kötü dikilmiş takım elbise giyyordu, ayakkabıları cilalıydı.

“Bana kasten böyle davrandılar!”

Rusya'da hafta sonu tatiliydi. Adil Bey limana doğru yürürken yol boyunca gezinen insanlarla karşılaşuyordu. Kızgınlığına rağmen giderek artan bir merakla çevresine bakınmaya başladı.

Ama daha çok insanlar kendisine bakıyordu. Yoldan geçerken herkes ona dönüyor ve uzun süre gözleriyle onu izliyordu. Olağandışı bir şeyi mi vardı?

Gök daha kızışmış, gölgeler daha mavileşmişti. Saat sekize gelmiş olmalıydı. Kalabalık aynı yöne doğru ilerliyordu, Adil Bey de kalabalığın izinden gitti. Limana geldiler. Bütün kent halkı rıhtıma akmıştı. Hareketli bir hayatın ardından, yol boyunca hissedilen şey, boşluk duygusuydu... Bir yerlerden yine müzik sesleri geliyordu. Az önce Odesa'dan bir gemi gelmiş, yüzlerce yolcu indirmişti. Yüzlerce kişi de gelenleri seyrediyordu.

Gök ve deniz kızıla bürünmüştü şimdi. Gemi direkleri siyah silüetlere dönmüştü. Sandallar suyun üzerinde sessizce salınıyordu.

Kadınlar ve erkekler sıkılmadan, sürekli olarak, Adil Bey'e bakıyordu. Hatta çocuklar bile, onu daha iyi görebilmek için arkasından yürüyorlardı.

Körfez sağlı sollu ufak dağlarla sınırlanmıştı, arkada rıhtım uzanıyor ve insanlar buraya doluşuyordu. Limanda yedi veya sekiz, belki de daha fazla gemi sakin sulara demirlemişti.

Kente gelince, rıhtımın gerisinde sayısız küçük sokak, kötü döşenmiş yol, hatta hiç kaldırımı olmayan toprak yollar ve yol kenarlarında da harap evler vardı.

Adil Bey susamıştı. Kenarda kır kahvesi gibi bir yer gördü. Bir masaya oturdu. Bir garson ortada dolaşüyor, bira ve limonata servisi yapıyordu. Burada ruble ile ödeme yapılıyordu. Adil Bey yanında Rus parası olmadığını fark edince masadan kalkıp gitti.

Sokak lambaları yanmıştı. Gemilerin mavi ve kırmızı ışıkları da. İtalyan gemiciler yanlarında topukları aşınmış ayakkabılı kadınlarla yürüyordu. Bisikletli adam bisikletine oturttuğu genç kızla birlikte yavaşça yanından geçti. Kalabalık nedeniyle küçük turlar atıp dönüyordu.

Hava serinlemişti. İnce bir sis tabakası dağdan aşağılara inmeye başlamıştı.

Yükselen bir müzik sesi duyuldu. Tıpkı sokaktaki cenaze töreni sırasında olduğu gibi, ama böyle bir tören yoktu.

Birçok penceresi olan, büyük, yeni bir ev görülüyordu. Evin kapı ve pencereleri açıktı. Kenarlara genç kız ve erkekler oturmuşlardı; içerideki kâğıttan yapılmış süslemeler, Lenin ve Stalin portreleri, propaganda afişleri görülebiliyordu. Müzik sesi buradan geliyordu. Giriş katında, duvarları grafiklerle kaplı odalardan birinde, ceketsiz insanlar, masayı yumruklayarak konuşan bir yoldaşı dinliyordu.

Adil Bey'in sokaktaki cenaze törenini hatırlaması yalnızca müzikten dolayı değildi. Cenazenin ardında yürüyen insanlarla burada pencere önünde, yoldaşın yaptığı konuşmayı dinleyenler arasında, Adil Bey'e göre, ortak bir özellik vardı. Ama bu neydi, bir türlü anlayamıyordu.

Ne olabilirdi? İnsanların giyim tarzları bir grubu veya kurumu belirten şekilde değildi. Çoğu beyaz giysiliydi, gömlek yakaları açıktı. Erkeklerin çoğunun saçları kısacık kesilmişti. Kadınlar çorap giymiyordu, çoğu ayak bileklerine kadar gelen hafif şosetler ve açık renk pamuklu giysiler giymişti.

Adil Bey neden her şeyi bu kadar garip buluyordu? Bronzdan yapılmış, kısa boylu, bol pantolonlu, dünyayı simgeleyen kürenin üzerine ayaklarını koymuş Lenin heykelini turlayan bu kalabalık bile garipti onun için.

Kısa boylu esmer adamla, defalarca geçen ve Adil Bey'e gü-lerek bakan bu genç, uzun boylu kız ve erkekler arasındaki fark çarpıcıydı.

Adil Bey, bir kez daha kendi kendine sordu: "Tartışma nasıl başladı?"

Şu anda kederli bir haldeydi. Kendini yalnız hissediyordu. Vekaleten konsolosluk görevini yürüten Fikret, Tiflis'e dönmüş-tü. Ayrıca onu pek sempatik bulmamıştı. Kendisini isteksizce karşılamıştı.

"Bir ay önce, sizden önceki konsolosun ölümü üzerine burayı ne durumda devraldıysam, her şeyi aynı şekilde bulacaksınız," demişti.

"Önceki konsolos neden öldü?"

Tiflisli memur bu konuyu konuşmak istememişti.

"Yarın sabah sekreter gelecek. O buradaki her şeyi bilir, elbet-te ki kendisi Rus."

"Ondan sakınmalı mıyım?"

Tiflisli memur omuz silkmışti. Aynı ülkenin insanları ara-sında âdet olduğu üzere, ona biraz ipucu vermesi gerekmiyor muydu? Ayrıca, Adil Bey'e işleyiş hakkında bilgi vermesi, yeni görevine alışması için ona yardımcı olması gerekmez miydi?

Birden nerede yemek yiyebileceğini bile bilmediğini düşündü. Mutfakta servis yapan bir kadın ile ne iş yaptığını bilmediği bir adam görmüştü. Acaba kendi hizmetindeki insanlar mıydı bu kişiler?

Şimdi kimden yardım isteyecekti? İtalyanlar'la bozuşmuştu, büyük bir olasılıkla İranlılar'la da öyle.

Kalabalığın arkasından yürüyordu. Lenin heykelinden petrol rafinerisine kadar yürüdü. Balıkçı barınağının yakınında yeni yapılmış evler vardı. Bu evlerin etrafındaki boş arsalarda kadın, erkek ve çocuklar oturmuş ya da yatıp uzanmışlardı. Bu insanlar cenaze töreninde gördüğü insanlara ya da büyük evde gördüğü insanlara benzemedikleri gibi, sokakta yürüyen kalabalığa da benzemiyorlardı. Üstleri başları perişandı. Adil Bey birkaç Türkçe kelime duydu ve fark etti ki bunlar yırtık pırtık giysilerle Çingeneler gibi toz toprak içinde yatan en sefil kalabalığı oluşturuyordu.

Adil Bey yanlarından geçip gitmişti ama geri dönüp önlerinde durdu.

“Türk müsünüz?” diye sordu.

İlgisizce başlarını kaldırdılar. Baştan aşağı onu süzdüler. Sonra, yine aynı ağırkanlılık içinde yüzlerini çevirdiler. Hal böyleyken, bu insanlar onun lisanını konuşuyordu!

Önlerinde dikilip durması aptalca bir şeydi. Kendine hem kızdı hem de kendinden utandı.

Rıhtım boyunca en az altı yedi kez gidip geldi. Kalabalık dağılıyor gibiydi. Saat onu biraz geçmişti. Köşede birkaç kadın vardı, bunlardan biri, iki adım atarak ona doğru ilerledi, sonra geri döndü ve ötekilere katıldı.

“Madam Pendelli kocasından daha zeki olmalı,” diye düşündü.

Ama neye yarardı? Ona hiçbir güvence sağlayamazdı. Pencere önündeki genç kız ve erkekleri düşündü. Birkaç dakika bir müzik bulutu içinde yürüdü.

Önceki konsolosun neden öldüğünü kendi kendine sordu. Bu adam kimdi? Kaç yaşındaydı?

Konsololuğa dönerken iki kez yolunu kaybetti. Yağmurun ve kirli suların oyuklar açtığı şoseleri, taş yığınları, karanlık sundurmalar üzerindeki açık kaplarıyla sokaklar birbirine benziyordu.

Sonunda, birinci katını işgal etmiş olduğu binayı buldu. Merdiven aydınlatılmış değildi. Bir çifte çarptı, belli belirsiz sözcüklerle özürler mırıldandı.

Anahtarı vardı. Daha ilk adımda dairenin boş olduğunu anladı ve bu durumdan etkilendi. İtalyan Konsolosluğu'nda, bol ışıklı salonda sandviçler ve votkayla çene çalınabiliyordu. İran Konsolosu'nun eşinin parfümü salonun kadınsı bir havayla dolması için yeterliydi.

Karanlıkta elektrik düğmesini ararken, "Kimse yok mu?" diye seslendi.

Abajuru olmayan, çıplak bir ampulden zayıf bir ışık yayıldı. Adil Bey holdeki iki bankla, duvara asılmış resmî ilanlarla ve sefalet kokusuyla karşılaştı.

Bitişikteki oda kendi bürosuydu. Ayrıca bir de yemek salonu vardı. Tek ayaklı yuvarlak masa dikkatini çekti, nedenini hemen anlamadı. Daha sonra hafızasını yokladı. Sabahleyin burada bir gramofon ve plaklar görmüştü. Oysa şimdi gramofon yoktu. Divanın üzerindeki Türk halısı da yok olmuştü.

Güvenli olmayan bir sesle, "Kimse yok mu?" diye tekrar seslendi.

Ne kendi odasında, ne mutfakta birileri vardı. Mutfak lavabosu kirliydi. Her şey kir pas içindeydi. Duvarlar, tavanlar, eşyalar, kâğıtlar perişan haldeydi. Kimi dairelerde ve kışlalarda görülen, iç karartıcı bir kirlilik vardı etrafta. Büfede yiyecek hiçbir şey yoktu, yemekten kalan tabaklar yıkanmamıştı.

Adil Bey oturacak bir yer arayarak, "Türkiye'yi neden bu kadar aşağılamakta ısrar ediyorlar?" diye homurdandı.

Madam Pendelli'nin şeker maşasını tutan güzel elini hatırladı. Çok çekici bir kadındı. İpek mavi giysisi vücut hatlarını belli ediyordu; etine dolgun bir kadındı. Aralandığında bembeyaz dişlerini ele veren dudakları da dolgundu. Özellikle kendi salonunda, görgü kurallarına hâkim bir kadının güveni içinde hareket ediyordu.

“O esmer İranlı kadın gibi değil!” diye düşündü. “Önüne gelen her erkeğin boynuna sarılacak, o zeytin gibi sert tenli küçük yüzüne benzemiyor.”

Adil Bey yatağının nerede olduğunu bile bilmiyordu. Bavullarını açacak zaman bile bulamamıştı. Musluktan su içti. Suyun ilaçlı bir tadı vardı.

Üst katta gezinen birileri vardı. Pencereden baktı, karşıki evde dirseklerini pencereye dayamış insanlar gördü. Karanlıkta, hiç konuşmadan, serin havadan yararlanıyorlardı.

Konsoloslukta perde olmadığı için, karşıdakiler Adil Bey’in tüm hareketlerini görüyordu. Sabahleyin perde görmüş müydü? Hatırlayamıyordu. Yalnız apartmandakiler değil, sokaktaki tüm lambalar aynı anda söndüğü zaman, bir yere yerleşmeye çalışıyordu.

Karşı evdeki çift, hep orada, pencereye dirseklerini dayamış, kıpırdamadan duruyordu. Adil Bey, erkeğin beyaz gömleğini ve yüzlerindeki beyazlıkları gördü.

Lambalar tekrar yanmadı. Bu bir elektrik arızası değildi. Her gün, gece yarısında elektrik kesiliyordu. Yakındaki sokaktan ayak sesleri geliyordu. Bir kedi veya köpek sesi duyuldu.

İtalyan Konsolosluğu’nda da elektrikler kesilmiş miydi? En azından orada bu durumlar için hazırlanmış lambalar vardı. Adil Bey sigara içmiyordu, kibriti bile yoktu.

Canı sıkıldı. Çevresine bakınıyordu. Belli belirsiz bir hale karanlığa nüfus ediyor, beyaz bulutlar dağılıyordu.

Uyumaktan başka yapacak bir şeyi kalmamıştı. Üstünü çıkarmanın divana uzandı. Ay ışığının parıltısıyla sıçradı. Uyuya mı kalmıştı? Bilmiyordu. Pencereye koştu. Karşı pencereye baktı. Önce parlak bir nokta gördü; bu, yanan sigaranın parıltısıydı. Sonra bir gömlek kolu, kıvrılmış bir kol, bir erkek başı ve onun hemen yanında saçları omuzlarına dökülmüş bir kadın gözükü-

yordu. Ay ışığının yarattığı aydınlık, kadın ve erkeğin arkasındaki boşluğa kadar uzanıyordu; Adil Bey dikdörtgen şeklinde beyaz bir yatak gördü.

“Beni görüyorlar,” diye düşündü. “Görmemeleri olanaksız!”

Cesaret göstererek, başını cama dayadı, yamyassı burnuyla korkutucu mu, yoksa komik mi olduğunu düşünmedi.

2

Adil Bey güneş ışığıyla uyandı, biraz terlemişti; divandaki yerinden kalkmadan, başını bile kaldırmadan, gölgede kalmış olan karşiki evin penceresine göz attı.

Ve hemen yattığı yerden kalktı. Kızgın bir halde, ilk olarak saçlarını düzeltti. Sokağın öte yanındaki pencere açıktı. Bir kadın odayı derleyip topluyordu. Kadının davranışından Adil Bey’i ilk kez görmediği, onu daha önce de görmüş olduğu anlaşılıyordu.

Adil Bey, kadının kendisini göremeyeceğini düşünerek mutfağa yöneldi. Havlu olmadığı için, mendilini ıslattı ve yüzünü sildi. Bir yudum su içti, kravatını düzeltti ve tekrar pencereye gitti. Üzgün ve kaygılıydı. Akşamdan kalma olduğundan ağzında kekremsi bir tat vardı.

Karşı evdeki kadın geniş yatağın üstüne eğilmiş çarşafı düzeltiyordu. Yatakta iki yastık vardı. Adil Bey odanın sağ tarafında daha küçük ikinci bir yatağın bulunduğunu gördü.

Karşıdaki kadın bir kez daha kendisine baktı, göz göze geldiler, ama kadın ısrar etmedi, yüzünü öte yana çevirdi. Tipinden Gürcü olduğu anlaşılan, genç ve güzel bir kadındı. Bornoza veya ev içinde giyilen bir giysisi olmadığından, yapay ipekten jarse

bir elbise giyyordu. Bu sarı renk elbise kadının her hareketinde vücut çizgilerini ortaya koyuyordu.

Karşıdaki insanların evi bu odadan ibaretti. Üzerinde fincan ve tabakların bulunduğu bir masa, kitapların yer aldığı raflar ve üzerinde bir şey pişen gaz ocağı görölüyordu. Elbiseler bir duvara asılmıştı. Adil Bey'in bakışları bütün manzaranın odak noktası olan yeşil bir diske, yeşil bir kaskete takıldı: Bu bir OGPU* ajanı kasketiydi.

Sokaktan anlaşılmaz sesler yükseliyordu. Adil Bey başını eğerek baktı. En az iki yüz kişi, dar kaldırım üzerinde sıraya girmişti; bazıları oturmuş, bazılarıysa ayaktaydı. Sıranın başı tam karşıki evin önündeydi. Bir kooperatif dükkânı olmalıydı. Adil Bey pencereye tebeşirle yazılmış yazıları okuyamadı.

Karşıki eve baktı. Sarı elbiseli kadın, pencereyi kapatıyor ve bir eliyle de saçlarını çözüyordu.

Neden bu kadar yorgundu? Hiçbir şey düşünmeden bürosuna girdi ve bir süre şaşkın bir şekilde hareketsiz kaldı: İçeride sandalyelerde ve kanepede oturan, açık pencereye yaslanmış halde duran yirmiye yakın insan vardı, bir o kadarı da koridorda olmalıydı. Bu insanlar ona sakın bir şekilde bakıyor, selam bile vermiyordu. Sıranın başında yer alan, köylü kılıklı biriydi, açık şekildeki pasaportu masanın üzerine koydu.

Yalnızca küçük bir masanın başında oturan, siyah giysili sarı-sın genç kız belli belirsiz selam vererek ayağa kalkmıştı.

Kapıda öylece durmazdı artık. Yirmi çift göz üzerine çevrilmişti. Koltuğuna kadar yürüdü ve oturdu. Bu sırada köylü kılıklı adam pasaportunu uzattı. Burada garip ve ilginç olan şey herkesin suskun olmasıydı. Bu, saygıdan kaynaklanmıyordu. Çünkü

* 1922'de Sovyetler Birliği'nde devrim karşıtı hareketlerle mücadele için kurulan ÇEKA adlı komisyonun devamı. (ç.n.)

bazıları sigara içiyor, bazıları yerleri kirletiyordu. Bu insanlar ne kadar zamandan beri bekliyorlardı? Ne istiyorlardı?

Adil Bey Fransızca, “Matmazel?..” diye seslendi.

Siyah giysili sarışın kız, “Sonya,” diye karşılık verdi.

“Siz sekreterim olmalısınız?”

“Evet, konsolosluğun sekreteriyim.”

“Türkçe biliyor musunuz?”

“Biraz.”

Kız çok gençti ama hiç çekingen değildi. Kalem elinde, çalışmaya koyulacak biri gibi pasaporta bakıyordu. Adil Bey de pasaporta baktı. Ama hiçbir şey anlamadı. Çünkü bir Sovyet pasaportuydu bu. Okuyormuş gibi yaptı. Belli etmeden çevresine bakınıyordu. Böylece masasının üzerinde bir telefon olduğunu fark etti. Anladı ki buraya gelen insanlar yoksul kişilerdi. Giysileri yırtık. Bir kadın ortalık yerde bebeğini emziriyordu, onun yanında ihtiyar bir adam oturuyordu. Başında astragan bir başlık bulunan ihtiyarın ayaklarında ayakkabı yoktu.

“Matmazel Sonya...”

Kız zar zor başını kaldırdı.

“Lütfen buraya gelir misiniz.”

Adil Bey odasına geçti. Karşıdaki evin penceresi hâlâ kapalıydı. Genç kız odaya girince yatağın bozulmamış olduğunu fark etti.

“Matmazel Sonya, bugün bu insanlarla uğraşacak vaktim yok. Ne zamandır bekliyorlar?”

“Bazıları sabah altıdan beri burada, şu anda saat on.”

“Onlara söyleyin ki...”

“Konsolosluğun yarın açık olacağını mı?”

“Evet. Yarın... Yarın,” diye acele yanıt verdi.

Sonya, taş çatlasa on sekizindeydi. Solgun, küçük yüzü, sarı saçları ve açık renk gözleriyle ufak tefek bir kızdı. Bununla birlik-

te, konsolosu şaşırtan sakin ve bariz bir gücü vardı. Kapı yarı açık kalmıştı. Adil Bey, kızın kalabalığı dışarı çıkarmaya çalıştığını görmek için iki adım attı.

Genç kız, kalemi elinde, salonun ortasında dik bir şekilde duruyor, sesini yükseltmeden Rusça konuşuyor ve isteğini belirtiyordu. Kenarda bebeğini emziren kadına doğru gitmiş, bebeği göğsünden çekmiş ve kadının gömleğini iliklemişti.

Kalabalık, bir sürünün yürüyüşünü andıran bir ses çıkararak dışarı alınmıştı. İnsanlar son dakikada belki karar değişir umuyla arkalarına bakarak oyalanıyorlardı. Sonunda, kapı kapandığında geriye yoksulluk ve kir kokusu kaldı.

Sonya döndüğünde Adil Bey'i cesareti kırılmış bir halde oturmuş ve dirseklerini masaya dayamış halde gördü.

"Çayınızı içtiniz mi?" diye sordu.

"Hangi çayı?" dedi ve kendini tutamayarak devam etti Adil Bey. "Bu evde çay nerede. Hizmetçiler nerede? Gramofon nerede?.."

Bu sırada gramofondan söz etmesi komikti. Ama bu kayıpları kendisine yapılmış bir kötülük olarak görüyordu.

"Doğru. Hizmetçiler gitti."

"Neden?"

"Çünkü onları Mösyö Fikret gönderdi."

"Hangi hakla hizmetçileri gönderiyor? Hangi gerekçeyle?"

Sonya gülümsemiyordu, bakışları düşünceli ve soğukkanlıydı.

"Kendince sebepleri olmalı. Belki yeni bir hizmetçi bulabilirsiniz"

"Belki de ne demek? Bu, hizmetçisiz kalabilirim anlamına mı geliyor?"

"Hayır, size hizmetçi bulacağımı umuyorum."

"Buluncaya kadar ne olacak?"

"Zor olacak. Kooperatifin lokantasına gidebilirsiniz. Ama..."

Adil Bey, sanki geleceği bu genç kıza bağılıymış gibi onu dinliyordu. Sonya, “*Valuta*’nız var mı?” diye sordu.

“Neyim var mı?”

“*Valuta*, yani döviziniz, yabancı paranız. Eğer varsa Torgsin’den istediğinizi satın alabilirim. Torgsin, yabancıların dövizle alışveriş yaptıkları mağazadır. Orada Avrupa mağazalarında satılan her şey bulunur. Her kentte bu mağazalardan bir tane vardır.”

Adil Bey cüzdanını açtı. Türk parası çıkardı. Genç kız kaşlarını kaldırarak baktı.

“Bilmem kabul ederler mi acaba. Bir deneyeyim.”

“Nasıl? Kabul...”

Sonunu getirmedi. Sustu. İtalyan Konsolosluğu’ndaki konuşmalara tekrar girmenin gereği yoktu. Bununla birlikte, Türk lirasının dövizle alışveriş yapılan mağazalarda kabul görmediğini duyunca öfkeden kulakları kızardı.

“Ne yemek istiyorsunuz?”

“Ne olursa. Aç değilim.”

Doğruydı. Adil Bey aç değildi. Hiçbir şey istemiyordu. Yalnızca bir açıklama, yetkili birinden gelecek bir açıklama istiyordu. Şunların açıklanmasını istiyordu: Fikret giderken gramofonu neden götürmüştü, hizmetçileri neden göndermişti? İran Konsolosu onu neden istasyona kadar geçirmişti? İtalyan Konsolosluğu’ndakiler kendisine neden kötü davranmışlardı? Karşı evdeki insanlar sabah ikiye kadar neden pencerelerinin önünde kalıyorlardı? Neden....

Bu soruları belki de kabul görmeyecek olan Türk liralara kadar getirecekti.

Sonya, küçük siyah şapkasını aldı, Türk paralarını cüzdanına yerleştirdi, ve “Bir saate kadar dönerim,” diyerek çıktı.

Adil Bey yanıt vermedi. Biraz sonra pencereye kadar gitti. Beyaz önlüklü kadın kooperatiften çıkmış, kapıya ilan yapıştı-

rıyordu. Adil Bey yazılanları okuyamıyordu. Orada bekleyen insanlar ilanı okuyunca bir an hareketsiz kaldılar; sabah Adil Bey'in gönderdiği insanlar gibi, acaba doğru mu diye beklediler. Sonra yol boyunca yürümeye başladılar.

Ekmek veya patates mi kalmamıştı? İlane rağmen Sonya mağazaya girdi, aynı anda birinci katın penceresi açıldı. Sarı giysili kadın giyinmişti. Her zamanki gibi sarılar giyinmişti, fakat bu kez iç çamaşırı da vardı. Saçını yaptırmış, dudaklarına ruj sürmüş, gözlerine sürme çekmişti. Tırnaklarını düzeltiyordu, kapıya yöneldi. Gözleriyle birini izledi. Adil Bey hemen fark edemedi. Konuşuyordu. Kadının dudaklarının kıpırdadığını görüyordu. Yer değiştiren bir şeyin gürültüsünü işitti. Sonra odanın arkasındaki boş bir alandan Sonya'nın geçtiğini gördü.

Hepsi buydu. Bir dakika sonra, Sonya sokağa çıkmış, siyah giysileri içinde, omuzları dik, hızlı adımlarla yürüyordu.

Adil Bey başka ne yapabilirdi? Beceriksizce bavullarını boşaltmaya başladı. İç çamaşırlarını ve getirmiş olduğu öteki eşyalarını koyacak yer arıyordu. Sonuçta, yine en çok İtalyan Konsolosu'na kızılıyordu: Onu memnuniyetin ve rahatlığın simgesi olan koltuğuna kurulmuş, zar zor kıpırdayan, daha doğrusu, zehirli sözlerini saçmadan önce heyecandan titreyen halinden farklı bir şekilde hayal etmeyi bir türlü başaramıyordu.

İran Konsolosu'nun karısı ondan daha iyi miydi?

Tam onu düşünürken ayak sesleri duydu. Bir elinde valizden çıkardığı katlı gömlekler olduğu halde kapıyı açtı. Ve İranlı kadının gülyüzüyle karşılaştı. Kadın hoş bir sürpriz yaptığını düşünen biri gibi gülümsüyordu. Elini uzatıp, "Merhabalar size!" dedi.

Adil Bey elindeki gömlekleri bir sandalyenin üstüne koydu ve yavaşça ilerledi.

"Biliyor musunuz Adil Bey, siz harika birisiniz. Birileri bu insanlara ilk kez gerçekleri söylüyor ve siz bunu mükemmelen yaptınız."

“Oturunuz lütfen.”

Adil Bey ne diyeceğini bilmiyordu. İran Konsolosu’nun karısı oturmadı. Sıkıntılı bir hali vardı, sağa sola gidip geliyor, bir eşyayı bir yerden alıp başka bir yere koyuyordu.

“Kadın adamdan da beter,” dedi. “Hava atmakta üstüne yok, hem siz daha kızlarını görmediniz. Daha on yaşında ama şimdi-den annesinin bir kopyası.”

Kadın ancak bunları söyledikten sonra odaların boş olduğunun farkına varmıştı.

“Konsolosluğu kapattınız mı? İyi yapmışsınız. Her gün kapalı olsa bence daha iyi olur. Ömer’e her gün bunu söylüyorum. Örneğin bir yurttaşınıza çıkış vizesi almak için başınıza gelmedik kalmaz. Tam işin sonuna geldiğinizi düşünürken, Moskova’dan bir imza eksikliği veya buna benzer bir şey çıkar ve her şeye yeniden başlamak zorunda kalırsınız.”

Kadının bakışları karşıdaki pencereye yöneldi ve “İşte Nadya, süslenmeye başlamış bile!” dedi.

“Onu tanıyor musunuz?”

“Evet. OGPU deniz polisinin karısı. Memleketli sayılırız. Sınırdandır, annesi İranlı’dır. Başta, ilk tanıştığımızda çay içmeye davet ettim. Önce kabul etti. Sonra telefon etti ve gelemeyeceğini söyledi. İki üç kez böyle tekrarlandı. Şimdi sokakta karşılaştığımızda selamlaşmakla yetiniyoruz. Anlıyor musunuz?”

“Hayır.”

“Biz yabancıyız. Bizimle konuşmak başına iş açabilir. Siz burada daha yenisiniz. Zamanla göreceksiniz...”

Yerinde duramıyordu, her sözünü ya gülümseyerek ya da suratını buruşturarak vurguluyordu.

“Bundan sonra bizden başka görüşecek kimseniz kalmadı. Büyük cesaret gösterip İtalyanlar’a kapıyı kapattığınıza göre. Pişman mısınız?”

“Hayır, katiyen.”

Adil Bey korkmuştu. Kadın yerinde duramıyor ve sürekli konuşuyordu. Ayrıca ısrarlı bir şekilde kendisine bakıyordu.

“Bu kadar erken saatte buraya neden geldiğimi biliyor musunuz?”

“Hayır.”

“Çok hoşsunuz! Ortalığı yerleştirmenize yardım etmek için geldim. Bekârların halinden anlarım. Alın işte, şu sandalye üzerindeki gömlekler...”

Kadın sakince gömlekleri aldı ve odaya girdi.

“Burası Pendelli’lerin evine pek benzemiyor, değil mi? İki banyoları var. Hazır elleri değmişken neden bir üçüncüsünü yaptırmadılar diye düşünüyor insan.”

Kadın başındaki şapkayı çıkardı. Üzerinde kolsuz bir giysi vardı. Kollarını kaldırıncı koltuk altları rahatça görülüyordu.

“Bana sorarsanız yapacağınız ilk şey, buraya perde takmak olmalı. Özellikle karşı dairede bu insanlar varken!”

Adil Bey pencereye doğru baktı. Sarı giysili genç kadın tırnaklarını törpülüyordu. İranlı kadının gösterişli bir şekilde selam vermesi üzerine, öylesine hafifçe başını eğdi ki, bu hareketi isteyerek yaptığına inanamıyordu insan.

Bir süre sonra, Adil Bey tekrar bakınca, pencerenin kapatılmış olduğunu gördü.

“Güzel gömlekleriniz var. İstanbul’dan mı aldınız?”

“Onları Viyana’dan almıştım.”

Yan odadan ayak sesleri duyuldu. Adil Bey kapıyı açtı ve elinde paketlerle gelmiş olan Sonya’yı gördü.

“Gaz ocağı için ispirto aldım,” dedi kız.

Bunları söylerken İranlı kadından yayılan kokuyu soluyordu. Kaşlarını kaldırarak çevresine bakındı. Adil Bey kızardı.

Sonya, dairenin arka tarafında yer alan mutfağa gitmek için odadan geçmek zorundaydı. Odada İran Konsolosu'nun karısını valizlere eğilmiş halde gördü. Çok geçmeden tabak ve çanak sesleri duyular.

"Daha şimdiden samimi olmuşsunuz."

"Hizmetçiler gitmiş. Bana..."

İranlı kadın Adil Bey'i kolundan tuttu ve yavaşça büroya götürüp kapıyı kapattı.

"Bu kızın kim olduğunu biliyor musunuz?" diye kulağına fısıldadı.

Karşıdaki evi göstererek, "OGPU'nın deniz kuvvetleri şefi Kolin'in kız kardeşi. Şimdi anladınız mı sizden önceki meslektaşınızın neden öldüğünü? Kimse bilmiyor. Birkaç saat içinde öldü. Hiçbir hastalığı yoktu."

Adil Bey sararmış olmalıydı. Çünkü kadın gülüyordu. Ellerini dostça omuzlarına koydu.

"Zamanla alışırsınız. Göreceksiniz. Ama yaptıklarınız ve ağzınızdan çıkanlar konusunda dikkatli olmanız gerekiyor."

Adil Bey'in daha önce hiç duymadığı bir zil sesi evin içini doldurdu. Kapı açıldı. Sonya telefona uzandı. İranlı kadın beye "Telefona bakın," dedi.

Adil Bey telefondaki konuşmalardan bir şey anlamıyordu. Her iki kadın da yanında duruyordu.

"Rusça konuşuyorlar," dedi.

İran Konsolosu'nun karısı atik davrandı. Telefonu aldı. Birkaç kelime Rusça konuştu. Sonya bir adım geride duruyordu.

"Tiflis Konsoloslugu'yla bağlantı kuruluyor. İşte, şimdi Türkçe konuşacaksınız."

"Alo!... Sizi dinliyorum... Türkiye Konsolosu mu...?"

Adil Bey sesi iyi duyamıyordu. Ses uzaktan geliyordu ve çok net değildi. Sonunda birkaç cümle anlayabildi.

“Alo! Fikret efendi buraya gelir gelmez tutuklandı. Durumu size bildirmeyi uygun gördük...”

“Alo! Ne diyorsunuz? ...Şunu öğrenmek istiyorum...”

Telefon kapanmıştı. Ve hatta yine Rusça konuşuluyordu.

Adil Bey, kararsız bir şekilde iki kadına döndü. Sonya, emir bekleyen bir sekreter olarak, bir şey olmamış gibi Adil Bey’e bakıyordu. İranlı kadın bakışlarıyla “daha önce size söylediklerimi hatırlayın, kızı dışarı çıkarın,” der gibiydi.

“Gidebilirsiniz, önemli değil,” dedi.

“Yumurta yemek ister misiniz?”

“Olur, yerim.”

Mutfak kapısının kapanmasını beklediler.

“Bir şey anlamıyorum. Tiflis, Fikret’in tutuklanmış olduğunu bildiriyor.”

İranlı kadın öfkeyle parmaklarını şaklattı.

“İşin detayını sordum. Ama telefon kapandı. Ne yapacağım şimdi ben?”

İranlı kadın Adil Bey’den daha heyecanlıydı. Telefonu kaldırdı, sonra düşüncesini değiştirdi ve yerine koydu.

“Yapılacak hiçbir şey yok,” dedi kısaca. Onu unutmuş gibiydi. Yüzünde sert bir ifade belirdi, düşünceliydi, neredeyse çirkin yapıyordu onu bu hali.

“Resmî otoritelere başvuruda bulunmak gerekmiyor mu sizce?”

“Acaba bagajına el konmuş mu, biliyor musunuz?”

“Bana bir şey söylemediler. Beni dinlemediler bile.”

“Kahretsin!”

“Ne oldu?”

“Yok bir şey. Ona çok güzel üç gümüş semaver emanet etmiştik de. Onu düşünüyorum...”

Adil Bey olan bitenden bir şey anlamıyordu.

“Böyle bakmayın bana! Evet, üç semaver... Köylülerde hâlâ saklanmış halde böyle eşyalar bulunuyor. Bir parça ekmek fiyatına satın alınabiliyor. Sözgelimi böyle diyorum, çünkü unla alışveriş yapılıyor. Fikret salağı bu semaverleri İran’a geçirecekti. Durumu kocama bildirmem gerekiyor.”

Şapkası için çevresine bakındı, odada kalmış olduğunu hatırladı. Buradaki açık kalmış valizleri gördü. Hemen tavrını değiştirdi. Kaygılarını unutmış gibi yaptı, Adil Bey’in ellerini avuçlarına alarak, “Bana kızmıyorsunuz değil mi?” dedi.

“Neden?”

“Çünkü sizi bu halde bırakıp gidiyorum. Eminim iyi, çok iyi arkadaş olacağız.”

Sinirli bir şekilde adamın ellerini sıkmaya devam ediyordu.

“Arkadaş olmamızı istersiniz değil mi?”

Adil Bey “evet” dedi, çünkü başka bir şey diyemezdi. Ve aynı anda İranlı kadının dudakları hafifçe dudaklarına dokundu.

“Şişşt!.. Beni kapıya kadar geçirmeyin..”

Adil Bey başı önünde mutfığa gitti. Tava içindeki yumurtaların cızırtısı geliyordu kulağına. Sonya’nın şapkası başında, çantası elindeydi

“Size gerekecek her şey dolabın içinde. Ama dairede masa örtüsü yok, havlu yok, yatak çarşafı yok.”

“Bunlar daha önce var mıydı?”

“Tabii.”

“Kimindi bu eşyalar?”

“Bilmiyorum. Torgsin’den satın alabilirsiniz bunları. Yemeğe gideceğim. Saat kaçta dönmem gerekiyor?”

Adil Bey nereden bilsindi?

“Daha önce kaçta dönüyordunuz?”

“Saat üçte.”

Doğrudan kızın yüzüne bakmıyor, arada sırada kaçamak bakışlar atıyordu.

“Kaç yaşındasınız?”

“Yirmi.”

“Nerelisiniz?”

“Moskova’dan geliyorum.”

“Türkçeyi nerede öğrendiniz?”

Kız aynı sadelikle konuştu:

“Devrimden önce babam Türk elçiliğinde kapıcıydı. Yumurtalarınız yanacak. Ben gideyim.”

Bu yemek işi, Adil Bey’e savaş dönemini hatırlattı. Ama savaş atmosferi olmadan... Tek başına, küçük ahşap bir masanın başına geçti, tavanın içindeki yumurtaları yedi, bir kutu ton balığı açıp bir şişe bira içti.

Aç değildi, âdet yerini bulsun diye yemek yiyordu. Gözleri karşıdaki evin penceresine takıldı. Perdeler kapalıydı. İnce perdelerin arkasında bir veya iki gölgenin hareket ettiğini görür gibi oldu.

Ortalıkta kimse yoktu. Hava sıcaktı. Adil Bey’in uykusu vardı, ne yapacağını bilmiyordu. Toplamaya mecali olmayan masadan kalkmadı, başını iki elinin arasına almış, dirseklerini masaya dayamış bir halde kalakaldı.

3

Adil Bey ile Sonya, merdivenlerde onlarca kişinin bulunduğu kalabalığı geçip koridorun sonundaki kapıdan içeri girdi.

Burası, üçüncü kez birlikte geldikleri yabancılar servisiydi. Daha önceki gelişlerinde olduğu gibi, konsolos siyah deri bir çanta taşıyordu, çalışmaya başlar başlamaz sekreteri çantayı aldı.

Adil Bey artık belli bir düzen oturtmuş sayılırdı kendine. Önündeki, üzerine dosyalar yığılı masada oturan, Rus tipi gömlek giyen, kafası kazınmış adama elini uzattı. Daha sonra başka bir masada oturan kadın memuru selamladı.

Hava aydınlık ve sıcaktı. Ağarmış duvarlarda sıra sıra raf dizilmişti. Masanın bir ucuna oturmuş Sonya çantayı açtı.

Gerginlikten uzak, samimi bir ortam vardı. Adil Bey pencerenin yanında hasır bir koltukta oturuyordu.

“İlk gelişimizde verdiğimiz dosyadaki Ermeni’nin işini sorun önce.”

Yabancılar servisi şefi ne Türkçe ne de Fransızca biliyordu. Kırk yaşlarında dazlak kafalı biriydi. Tolstoy tarzı gömleği kendisine çilekeş bir görünüm verse de, mavi gözlerindeki yumuşak bakışlar daha güler yüzlü görünmesine sebep oluyordu.

Adil Bey konuştuğunda, anlamamasına rağmen, onu doğrularcasına gülümseyerek bakıyordu. Sonya, Adil Bey’in sözlerini Rusçaya çevirdi. Adam çaydan bir yudum aldı ve birkaç sözcükle yanıtladı.

“Moskova’dan emir bekliyorlar,” diye Türkçeye çevirdi Sonya.

“On beş gün önce o talimatın yollanmış, telgrafla cevabın gelmiş olması gerekirdi.”

Sonya bir şey söylemedi, diyecek bir şey olmadığını, beklemek gerektiğini ifade eden bir tavırla baktı.

“Ya mobilyalarına el konan kadın?”

Rusça konuşmadıkları zaman, memur kâh Adil Bey’e, kâh sekreterin getirmiş olduğu dosyalara bakıyordu. Yüzünde sonsuz bir sabır ve sınırsız bir iyi niyet ifadesi vardı. Sonya, “Ona yeni dosyalar getirsek iyi olur,” önerisinde bulundu.

“O halde, sor bakalım, önceki gün bu zavallıyı konsolosluktan çıkarken niye tutuklamışlar?”

Adil Bey, büyük bir dikkatle, söylediklerinin olduğu gibi çevrilip çevrilmediğine baktı.

“Ne diyor?”

“Böyle bir şeyi hiç duymamış.”

“Başkaları duymuşlar. Sorup öğrensin!”

Adil Bey hırçınlaşıyordu. Bütün gün bürosunda oturup insanların tekdüze şikâyetlerini dinliyor, Sonya da notlar alıyordu. Bu insanlar balık pazarının yanında toz toprak içinde yaşayanlardan da, Odesa gemisinde birbiri üzerine yığılmış halde duran ya da gece ve gündüz trende yer bulmak için istasyonlarda bekleyenlerden de farksızdı. Sonya soğuk bir ilgisizlikle:

“*Kulak'lar*,” diyordu.

Bunlar köylü insanlardı. Uzaklardan geliyorlardı, kimi zaman Türkistan'dan bile gelenler oluyordu, zira onlara Batum'da iş ve ekmek bulabilecekleri söylenmişti. Birkaç gün sokaklarda başıboş dolaşüyor, sonra başka bir *kulak* Türkiye Konsolosluğu'nun onlara yardım edebileceğini söylüyordu.

“Türk müsün?”

“Bilmiyorum.”

Birçoğu savaştan önce Türk'tü. Sonra, haberleri bile olmadan Rus olmuşlardı.

“Ne istiyorsun?”

“Bilmiyorum. Bize ne iş ne de ekmek verdiler...”

“Türkiye'ye gitmek ister misin?”

“Orada ekmek var mı?”

Bazıları yolda gelirken çocuklarını kaybetmişti, konsolosluktan bilgi istiyorlardı. Bazılarının üstlerinde bulunan eşyaya istasyonda memurlarca el konmuş, birkaç günlüğüne hapse atılmışlardı.

Nedenini bilmiyorlardı, sormak da istemiyorlardı. Ama yumuşak bir direnişle giysilerini geri istiyorlardı.

Adil Bey, gerçekten Türk yurttaşı olanlar için birer dosya hazırlamış ve Sonya ile birlikte yabancılar servisine başvurmuştu. Ve her seferinde yumuşak ifadeli, güleryüzlü memur tarafından karşılanıyordu.

“Ne diyor?”

Adam kirli tırnaklı ellerine bakarak, yavaş yavaş konuşuyordu. Evvelki gün, köylü bir karı koca konsolosluktan çıkmış, bir süre sonra kadın tek başına dönmüştü. Köşe başında yeşil kasketli görevlilerin kocasını alıp götürdüğünü, kendisini de arkasından gitmemesi için tekmelediklerini söylüyordu.

“Gelecek sefer size yanıt verebileceklerini söylüyor,” dedi Sonya.

“Ama bu kadının tek rublesi bile yok! Ailenin bütün serveti kocanın üstündeymiş.”

“Bu kadar serveti nereden kazanmış?”

“Büyük bir para değil. Kadın meteliksiz kalmış.”

“O halde, gitsin çalışsın!”

“Onu işe almıyorlar, istemiyorlar. Bütün geceyi kapı önlerinde geçiriyor.”

Görevli memur birtakım hareketler yaptı, bazı şeyler söyledi.

“Ne diyor?”

Sonya ilgisiz bir şekilde, “Kendi servisinin işi değilmiş. Bir not yazacakmış,” dedi.

“OGPU’ya telefon edebilir.”

Telefon masanın üstündeydi.

“Telefon çalışmıyor.”

Adam çayından bir yudum aldı.

Adil Bey kalkıp gitmek üzereydi. Elliye yakın dosya getirmişti. Sonuç alamıyordu. Kendisini güleryüzle karşılıyor, birkaç gün sonra da “Moskova’dan emir bekliyoruz” diyorlardı.

Bir ziyaretçi büroya girdi. Görevli memurla çene çalmaya başladılar. Sonya sabırla bekliyordu. O her zaman öyleydi: Burada da konsoloslukta da, siyah elbisesi, küçük şapkası, sarı saçları ve uslu görünümüyle her zaman aynıydı.

Başka bir masada, kadın bir memur hesap yapmakla meşguldü. Arada bir çayını yudumluyordu.

Ziyaretçi gitti. Sonya dosyalarını teker teker aldı. Her bir dosya için bir şey söyledi. Adil Bey umutsuz bir şekilde, “Acil olduğunu söylemeyi unutma!” dedi.

“Söyledim. Müdür yoldaş ‘tamam’ dedi.”

“Bana henüz bir hizmetçi bulmadı. Bu konuda ne söyledi?”

“Hep arıyor...”

“Tamam da... Sokakta dilenen insanlar görüyorum.”

“Onlar çalışmak istemeyenler...”

“Yüksek bir ücret ödeyeceğimi söylesem...”

“Onlara bu şekilde söylenmiştir zaten.”

“Rusçaya çevirin lütfen...”

Sonya Rusçaya çevirdi, adam olmaz anlamına gelecek bir tarzda omuz silkti.

“Otuz bin nüfuslu bir kentte dairemi çekip çevirecek birinin bulunamayışı kabul edilebilir bir şey değil!”

“Bulunacak kuşkusuz.”

“İstanbul’dan getirttiğim gramofonun, geldiğini fakat beraberinde gelecek plakların ortadan kaybolduğunu da iletin lütfen.”

Müdür gramofon sözcüğünü anlamış olmalıydı, üç dört sözcükle hemen yanıt verdi.

“Ne dedi?”

“Bu plakları Moskova’ya göndermeleri gerekmiş, çünkü içinde İspanyolca olanlar varmış.”

“Ne olmuş varsa?”

“Batum’daki müdüriyette İspanyolca bilen kimse yok.”

Adil Bey sinirli bir şekilde ayağa kalktı ve karşısındaki insana elini uzatmak için kendini zorladı. Sekreterine dönerek, “Haydi, gidelim!” dedi.

Koridorda herhangi bir büroya başvurmak için bekleyen uykusuz insanların üstünden atlamak zorunda kaldılar. Yırtık pırtık giysiler içinde yerde yatan insanlardı bunlar. Üstlerine basıldığında bile ses çıkarmıyorlardı.

Sokakta yan yana yürüyorlardı. Ama Adil Bey çantasını Sonya’dan almayı unutmuştu. Günün en zor saatiydi. Sıcaklık iki dağın arasına sıkışıp kalmıştı, Karadeniz’den hiçbir esinti gelmiyordu.

İtalyan Konsolosluğu’nun önünde güzel bir otomobil duruyor, konsolosa ait olan bu otomobil bütün dikkatleri üzerine çekiyordu. Kentte sadece üç otomobil vardı. Konsolosluğun birinci katında, balkonun gölgeli tarafında Madam Pendelli sabahlığının içinde, kızına ders veriyordu. Masada beyaz defter ve kitaplar, mürekkep hokkası ve buzlu limonatalar görülyordu.

Adil Bey, şüpheli bir sesle, “Sizce İtalyanlar benden daha avantajlı bir konuma mı sahip?”

Genç kız, “Böyle olması için hiçbir neden yok,” dedi.

Her zaman aynı şeydi, hiçbir karşılığı olmayan ama kesin bir mantığa dayanan yanıtlar.

Sokakta çok az insan vardı. Kenti kent yapan ne doğru dürüst dükkân, mağaza ne de trafik vardı.

Eskiden bu sokaklar İstanbul sokakları gibi, Samsun ya da Trabzon gibi, tüm Doğu kentleri gibi hareketli olmalıydı. Hâlâ küçük dükkânlar vardı ama boştu, kapı ve pencereleri kırık. Üzerlerinde silinmeye yüz tutmuş, Rusça, Ermenice, Türkçe, Gürcüce ve İbranice yazılmış yazılar vardı. Lokantaların önlerinde cızırdarak dönen kebaplar neredeydi? Demircilerin örsleri neredeydi, altın ve para alışveriş tezgâhları neredeydi? Eskiden,

çeşitli giysiler içindeki bu insanlar, yoldan geçenleri durdurarak mallarını satmaya çalışırlardı.

Batum artık sadece bir limandı. Boru hattının çevresinde yabancı bandıralı birkaç gemi grup halinde bekliyordu. Boru hattı Baküdeki petrolü Kafkas dağlarından geçirerek Batum'a taşıyordu. Lenin heykeli de, kendi büyüklüğünün aksine, küçük bir adam görünümündeydi. Bunların dışında, büyük sendika yapıları ve kulüpler vardı.

Sonya tek kelime konuşmadan ve çevresine bakmadan yürüyordu. Kaldırımın kenarında yaşlı bir kadının çöp kovağını karıştırarak yiyecek bir şey araması karşısında Adil Bey'in durmasına aldırmadı. Bacakları şişmiş, yanakları beyazlaşmıştı.

Sekreterinin tutumuna kızan konsolos, "Bu kadına yiyecek bir şey vermiyorlar mı?" diye sordu.

"Çalışan herkesin yiyeceği vardır."

"O halde bu durumu nasıl açıklıyorsunuz?"

"Herkes için iş de var," diye soğukkanlılıkla ekledi Sonya.

"Ya çalışamayacak durumdaysa?"

"Onlar için özel bakımevleri var."

Sonya, mekanik bir tonda sözlerini art arda sıralıyordu. Adil Bey bir soru sorduğunda bunu hemen yanıtlıyordu, ama bu yanıtların içi boştu, kendisini gerçekdışı bir dünyaya düşmüş gibi hissetmesine yol açıyorlardı sadece.

"Adil Bey, akşam yemeği için ne istiyorsunuz?"

Konsolosluğa yaklaşmışlardı. Hizmetçi olmadığı için, Sonya, her gün konsolosluğa yiyecek şeyler satın alıyordu.

"Ne istiyorsanız. Ayrıca, bir de doktor çağırın lütfen."

"Hasta mısınız?"

Adil Bey genç kızın kendisinin yaptığı gibi yanıt vermek istedi:

"Doktor çağırdığıma göre, büyük bir olasılıkla iyi değilim."

Kemerin altından geçti. Belki hasta değildi. Ama kendini iyi hissetmiyordu. Gerçekten tiksinti duyması için evinin kapısını itmesi yeterliydi. Hol ve bürodan pis kokular geliyordu. İki kez, sabah erken saatlerde bol suyla parkeyi yıkamıştı. Sahanlıkta bulunan ve müşterek olarak kullanılan musluktan üçüncü kovayı doldururken, insanlar Rusça bir şeyler söyleyerek engel olmuşlardı.

Bu musluğun önü her zaman kalabalık olurdu. Kiracılar su gereksinmelerini evlerinden değil koridordan karşılıyordu. İnanılmaz bir kalabalık vardı, bazı odalarda belki on kişi kalıyordu.

Adil Bey odasına girdi. Alışkanlıkla karşı yöne baktı. Pencere açıktı. Biraz önce eve gelmiş olan Kolin, yeşil kasketini yatağın üstüne atmış, karısıyla baş başa yemek yiyordu. Masada siyah ekmek dilimleri, elma, çay ve şeker vardı.

Adil Bey, “İnşallah aynı doktor gelir,” diye geçirdi içinden. Kendisinden önceki konsolosun doktorunun gelmesini istiyordu. İştahsızlıktan şikâyeti vardı. Mutfakta tek başına yediği konserve midesinde yanma yapıyordu. Öte yandan, Sonya ona yemek hazırlamışsa bulaşıkları yıkamadan bırakıyordu. Yatak odasını da toplamıyordu.

Sonya elinde paketlerle geldi. Ağabeyinin yengesiyle birlikte yediği yemekleri görmüş olmalıydı: siyah ekmek, üç elma ve çay. Bir konserve kerevit açtı, bir tabağa iste kurutulmuş ringa balığı, başka bir tabağa da peynir koydu.

Bu onu etkilemiyor muydu? Adil Bey’in tek başına yemeğe oturmasına kızmıyor muydu? Adil Bey acıkmış bile değildi. Kızın gidip gelmesine bakıyordu. Kendi kendine sormuştu, acaba kendisi evde yokken büfeyi ziyaret etmiyor muydu? Çok da önemli değildi. Ama hayır! Genç kız, daha çok, yiyecekleri çürümeye terk ediyordu. Bozulmuş şeyler atılacak ve yaşlı kadınlar çöp tenekesini eşeleyecekti.

“Doktor gelecek mi?”

“Birkaç dakika içinde gelir.”

Acaba kendisi hakkında ne düşünüyordu? Zaman zaman kendisine yönelik bakışları yakalıyordu. Ama bu bakışlar, kızın her şeye olan bakışları gibi tarafsızdı.

“Yemeğe gidebilirsiniz.”

Adil Bey, kızın karşıda sokağın öte yanındaki odaya girişini göreceğini, şapkasını çıkaracağını ve sırtı pencereye dönük bir şekilde oturacağını biliyordu. Onun oturma yeri belliydi.

Kendisinden söz ediyor muydu acaba? Söylediklerini, yaptıklarını ağabeyine ve yengesine anlatıyor muydu? Onların merakla dinler bir halleri yoktu. Ağır ağır yemek yiyorlardı. Kolin, sıcak çayı yudumlamadan önce ağzına şeker atıyordu. Daha sonra, bir çeyrek saat boyunca pencereye dirseklerini dayayıp kalıyordu. Saat bir gibi evlerine vuran gün ışığı, gömleğinin kollarında parlak bir leke oluştuyordu.

Kolin’in başka bir eğlencesi var mıydı acaba? Kimi zaman, akşamları karısıyla dışarı çıkardı. Kadın hep aynı sarı elbisesini giyerdi, tıpkı Sonya’nın her zaman siyah elbise giymesi gibi. Ama gece yarısından sonra, konuşmadan, serinlemek için pencerenin önünde oturur, ışığı yakmadan soyunup yatarlardı.

Bu, küçük kızın daha erken yatmış olmasından mıydı acaba? Sonya da ışığı yakmadan yatıyordu. Sabahleyin pencere açıldığında genç kız, yatağı düzeltilmiş ve başına şapkasını geçirmiş bir halde hazır olurdu. Evde boş boş dolaşan yalnızca yengesiydi, kimi sabah vaktinin bir kısmını yatakta kitap okuyarak geçirirdi.

“Giriniz!”

Gelen doktordu. Çanta ve şapkasını masanın üstüne koydu ve Adil Bey’e dönüp, “Fransızca biliyor musunuz?” diye sordu.

“Biraz,” dedi... “Kendimi iyi hissetmiyorum. Bulantım var. İştahım yok, uykum iyi değil.”

Yanıtı şikâyetlerinden doktor sorumluymuş gibi öfkeli bir tondaydı.

“Soyunun!”

Daha işin başında başarısızlığa uğramıştı. Adil Bey konuşmayı, kaygılarından kurtulmayı, bilgi edinebilmeyi umut etmişti. Ve sebepsiz yere şimdiden düşman gibi konuşmaya başlamışlardı.

Pencereden dolayı, odanın en karanlık yerine geldi ve ceketini çıkardı.

“Gömleğinizi de...”

Doktor, çıplak ve biraz da yağlanmış olan vücuduna, düşük omuzlarına ilgisizce bakıyordu.

“Daha önce hiç hastalık geçirdiniz mi?”

“Hayır.”

“Derin nefes alın... Öksürün... Nefes alın...”

Adil Bey, Sonya’nın sırtını, ağabeyinin profilini, Gürcü kadının gür siyah saçlarını görebiliyordu.

“Oturun.”

Doktor dizlerinin reflekslerine baktı. Daha sonra tansiyonunu ölçtü.

Adil Bey, olabildiğince doğal bir sesle, “Benden önceki konso-los neden öldü?” diye sordu.

“Unuttum,” dedi doktor. “Hasta kartına bakmam gerekiyor.”

Doktor, “Acaba başka nerelerini muayene etsem,” dercesine hastasına bakıyordu.

“Şöyle yatın bakalım!”

Karaciğerinde bir sorun olup olmadığına baktı. Muayeneyi bitirdi. Çantasını topladı.

“Ne durumdayım doktor?”

“Sinirleriniz bozuk, depresyon durumu var. Yatmadan önce biraz bromür alın.”

“Bromürü nereden alabilirim?”

“En iyisi Moskova’ya yazmak. Hafif şeyler yemelisiniz.”

“Tam olarak sorun nedir?”

“Hiçbir şey... ya da belki de her şey...”

Doktor, Adil Bey’in çıplak vücuduyla ve pantolon kayışı çözülmüş haliyle kendisini izlemesine aldırmadan kapıya yöneldi.

“Sizce ciddi bir şey mi?”

“Bir şey diyemem... Bromür içinse, yabancı olduğunuza göre, gemiyle getirtmeniz belki daha kısa sürer. Bizde ilâç bol değil.”

Adil Bey, kalbinde bir sorun olup olmadığını soracaktı. Ama geç kalmıştı. Doktor kapının önündeydi. Telefon çaldı. Adil Bey, sokağın ötesinde sırtı dönük bir halde duran Sonya’nın titrediğini görür gibi oldu.

“Aloo! Evet benim.”

İran Konsolosu’nun karısıydı. Hemen hemen her gün telefon ediyordu. Oysa Adil Bey onunla yalnız bir kez plajda karşılaşmıştı.”

Adil Bey Rusya’ya gelmeden önce, burada denize çıplak girildiğini sanıyordu. Güneşin ve dalgaların içinde bronzlaşmış vücutlar hayal etmişti. Oysa, çakıllı geniş plajlarda, toplama kamplarını andırır bir şekilde dikenli tellerle çevrilmiş iki bölüm vardı. Birinde kadınlar, öbüründe erkekler yüzüyordu. Giriş için yirmi beş kopek ödeniyordu.

Nejla Hanım, titreyen sesiyle ona, “Bakın hele, sizi sinsi sinsi gezerken yakaladım,” demişti.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Adil Bey gerçekten de tel örgüleri turlamıştı, belli etmeden onu görmeye çalışıyordu. Şimdi telefonda, “Bilin bakalım size hangi güzel haberi vereceğim?” diyen kadını.

“Bilmiyorum.”

“Tahmin edin?”

“Hükümetim beni Ankara’ya mı çağırıyor?”

“Ne hıncırsınız! Ömer bu sabah Tahran’a gitti, on günden önce dönmeyecek.”

“Ya!”

“Yanıtınız bundan mı ibaret?”

“Bilmiyordum.”

Adil Bey’in üstü hâlâ çıplaktı.

“Çay içmeye size gelmek istiyordum, ama madem öyle, gelmesem daha iyi olacak.”

“Ama lütfen!”

“Öyle mi diyorsunuz? Emin değilim. Özellikle de, koruyucu meleşinizle karşılaşma riskim de varsa.”

“Size söz veririm...”

“Onu uzaklaştırmaya söz vererseniz, belki olabilir!”

Tatsız bir ses çıktı, bir öpücük olmalıydı. Karşıda, Kolin pencerenin önüne oturmuştu, sigarasından duman yükseliyordu.

Akşam saat on bire doğru, deniz kuvvetleri mensubu, yani liman polisi şefi, kulüpten dönerek penceresini açtığı anda, konso losun penceresi de açıktı, o da pencereye dirseklerini dayamıştı. Kolin, karanlık odada ayakkabılarını çıkardı ve terliklerini giydi. Ceketinin cebinden sigara paketini çıkardı.

Karşı evdeki Adil Bey hareket etmeden duruyordu... Karanlığa gömülmüştü, ince gömleğinin içinde kolları üşümüştü.

Sokaktan geçen kimse yoktu, ama uzaktan gelen belli belirsiz ayak seslerini duyabiliyordu. Rüzgâr kuzeybatıdan estiğinden rıhtımda yabancı denizcilere hizmet veren bardaki müzik bile geliyordu kulağına.

Kolin sigarasını yaktı. Adil Bey gözlerini hareket eden aleve dikti. Az sonra, Gürcü kadın gelip kocasının yanına oturdu. Aralarında, alçak sesle, kısa bir konuşma oldu. Sonya, demir karyolasında, görünmeden uyuyor muydu? Adil Bey onu göremese de duvarın sağında bir yerlerde olduğunu düşünüyordu.

Hava yumuşaktı, bunda dağların tropikal bitki örtüsünün etkisi vardı. Gürcü kadın kocasına sokulmuştu; yataktan çıktığına göre vücudu sıcak olmalı, diye düşündü Adil Bey.

Arkada bir gürültü oldu. Adil Bey döndü, Nejla'ydı bu. Kadın derin bir nefes aldı, yatak örtüsünü geriye itti ve kıpırdandı. Parfümünden yayılan hava tüm odayı kaplamıştı. Adil Bey, "acaba karşıdaki insanlar bu kokuyu alıyorlar mı," diye kendi kendine soruyordu. İranlı kadının parfümü son derece ağırdu, teninin kokusunu gizlemek istiyordu muhtemelen.

"Yatağa gel," diye mırıldandı kadın.

Acaba karşıdakiler onları duyuyorlar mıydı? Çok yakındılar. Sokak aralığı geniş değildi. Kolin kollarını karısının beline dolamış uyuyordu.

Adil Bey uyumak istemiyordu. Nejla'nın yakıcı vücudunun yanına yatmak da istemiyordu. Nejla'yı düşünmüyordu bile. Düşündüğü kişi Sonya'ydı. Karşı evdeki karı kocanın arkasında onun uyumuş olup olmadığını düşünüyordu; acaba uykusunda da yüzünde aynı aldırılmaz ifade mi vardı? Bugün öğleden sonra Adil Bey ona "Çıkabilirsin, gez dolaş" dediğinde, acaba gerçeği anlamış mıydı? Genç kız az sonra elindeki plaj havlusuyla dışarı çıkmış ve sokağın başında İranlı kadınla karşılaşmıştı.

"Gel hadi Adil!"

"Suss!"

Adil Bey pencereyi kapatmak istemiyordu, hava çok sıcaktı. Tansiyonuna bakılmasından sonra, sanki damarlarındaki kan daha hızlı akıyordu ve devam eden bu nabız atışları onu korkutuyordu. Yemek yememişti. Hastaydı. Gelir gelmez Nejla'ya bunu söylemiş, kadın da sadece beş dakikalığına hastabakıcıyı oynamıştı.

Keşke evine dönmeyi kabul etmiş olsaydı... Hizmetçisi ya kocası döndüğünde ona her şeyi anlattırsa?

"Kocanız kıskanç mı?"

Nejla gülerek “Bir kaplan kadar!” diye yanıtlamıştı soruyu.

Sürekli gülüyordu. Sinirli bir gülüşü bu. Neşesinden mi, sinirinden mi gülüyordu? Yoksa kışkırtmak için mi?

Neden evine dönmeyip kalıyordu? Hatta neden gelmişti? Nejla iki kez ışığı yakmış, Adil Bey söndürmek için mücadele etmişti. Gerçek bir mücadele, bileğini bükmeye varıncaya kadar!

“Küçük casustan korkuyorsun...” dedi kadın, kıs kıs gülüyordu. “Bu şapşal halini seviyorum.”

Adil Bey, karşı evdeki sigaranın kırmızı küçük bir leke halindeki koruna baka baka, tütünden nefret ettiği halde, neredeyse sigara içmeyi düşünecekti. Keyfin, huzurun simgesi olmuştu artık sigara.

Gece yarısına doğru fırtına bekleniyordu. Nejla’nın düzenli soluk alıp verişlerini duymayacak hale gelmişti. Artık düşünmüyordu. Rüyada gibiydi. Gecenin ortasında yok olmuştu. Belirli bir şeye bakmıyordu.

Birden baştan ayağa kendini saran bir şey hissetti. Kendine gelmeye çalıştı. Nejla iyice üstüne yapışmıştı. Karşıdaki adam gibi, onun da ağzında bir sigara vardı: “Yakar mısın?”

Yanında kibrit yoktu. Sigarasını yakmak isteyip istemediğini de bilmiyordu. Karı koca Kolin’ler hareket etmiyorlardı. Gözleri fark edilmiyordu, ama önlerine bakıyor olmalıydılar. Belki de Nejla’nın yarı çıplak göğüslerini görüyorlardı. Gerçekten, Nejla’nın fındık gibi esmer bir teni vardı. Vücudu sıkıydı, öyle ki göğüsleri pencerenin pervazına dayandığında bile deforme olmuyordu.

“Sigaramı yakar mısın?”

Masanın üstündeki kibriti almak için kalktı. Küçük bir alev, karşı evdekine benzer şekilde odayı aydınlattı. Onlar da, karşıdakiler gibi pencereye dayandılar.

Epeyce zaman geçti. Bardan gelen müzik sesi kesildi. Sokakta kimse kalmadı. İri yağmur damlaları yere düşerken saat belki de bire gelmişti. Kolin ailesi ancak o zaman içeri girdi. Pencereleeri kapandı. Bir yağmur damlası Nejla'nın koluna düştü. Adil Bey'e dönerek, "OGPU'dan olduklarını düşünmek seni eğlendirmiyor mu?" diye sordu.

Karanlık pencere artık görünmez olmuştu. Üstündeki perdeler beyaz filigranlı desenler çiziyordu.

4

Adil Bey Sonya'yı ilk kez fark ettiğinde, genç kız iki arkadaşının kollarına girmiş, kalabalığı takip ediyordu. Kız arkadaşlarından biri beyaz, öteki açık mavi elbise giymişti. Kızların bacaklarında çorap yoktu, saçları toplanmamıştı. Sonya onları dürterek uyarmış olmalıydı, çünkü on metre uzaklıktan kendisine bakıyorlardı, fakat diğerlerinin hep yaptığı gibi gülerek değil, ciddi bir merakla.

Adil Bey yürüyüp geçti, geri bakmaya da cesaret edemedi. Yağmur yeni dinmişti. Güneşin batışı su birikintilerine koyu bir renk veriyordu. Her akşam olduğu gibi, insanlar sokaktaydı. Rıhtım boyunca bir yukarı bir aşağı yürüyorlardı. Birkaç dakika içinde aynı yüzler tekrar karşılaşıyordu. Bisikletli genç adam da, yanına aldığı aynı kızla birlikte burada tur atıyordu.

Adil Bey, Sonya ve arkadaşlarını uzaktan tekrar görünce kendi kendine acaba beni mi konuşuyorlar, diye düşündü. Henüz onların tam karşısına gelmemişti; yakası açık gömlek giymiş genç bir adam kızlara yaklaşıyor ve ellerini sıkıyordu. Şimdi dört kişi olmuşlardı. Kalabalık yürüyordu. Adil Bey duramazdı. Yürüyüp

gitti. Uzaktan dörtlü grubu aynı yerde gördü. Genç adam gülüyordu. Öteki iki kızıdan çok Sonya ile konuşuyordu.

nceki gün olsa, olayın üstünde durmayabilirdi. Ama o sabah bir şey olmuştu, belli belirsiz, fakat onda iz bırakan bir şey.

Sekize doğru Nejla gözlerini açar açmaz cama vuran yağmuru görmüştü, tek yaptığı i geçirmek ve "Bana kahve yap," demek olmuştu. Adil Bey sabırsızlıkla kahve yaptı. Durmadan saatine bakıyordu. Sonuna kadar umudunu korudu.

Boşuna umut etmişti. Saat dokuzda Sonya konsolosluğa geldi. Nejla odada yeniden uykuya dalmıştı. Sonya, her zaman olduğu gibi, getirdiği yiyecekleri mutfağa bırakmaya yöneldi. Adil Bey, onunla göz göze gelmemeye çalışarak, yolunu kesmeye mecbur kaldı:

"Verin bana, ben taşırım..."

Bütün bir sabah sıkıntı ve beceriksizliklerle geçmişti. Adil Bey, konsolosluğa gelen iş sahiplerini dinlerken, bir yandan da odaya kulak veriyor, oraya gitmek için bahaneler yaratıyordu.

"Okuyacak bir şeyin yok mu?"

Nejla tembel tembel sıcak yatağın içinde oyalanıyordu. Gidecek gibi değildi. Büroda ise kısa boylu, pasaklı, yara izleriyle dolu sakallı garip bir kişi yaşam öyküsünü anlatıyordu; onu dikkatle dinleyen bir tek Sonya'ydı. Bu garip adam Türk't, Üsküdar'da doğmuştu. Savaş sırasında Ruslar tarafından esir alınmış ve Sibirya'ya sürülmüştü. Burada, teki esirler gibi, köylülere karışmış, bozkırda çalışmıştı. Burada evlenmişti, on yedi yaşında bir kızı vardı. Birdenbire, bunca zaman sonra, harekete geçmişti; parası ve belgeleri yoktu. Adil Bey'in karşısında ısrarla, "lkeme dönmek istiyorum. İlk karımı ve öteki çocuklarımı görmek istiyorum," diyordu.

Israr ediyordu. Kendisine bu işin uzun sürebileceği ve belki de olanaksız olduğu söylendiğinde kızılıyordu. Sonya, adamı g bela dışarıya çıkarmayı başardı.

Sağanak halindeki yağmur yağmaya devam ediyordu. Bu, Batum'da her zaman görülen tropikal yağışların devamıydı. Kentin üstünü gerçek bir su tabakası ile örten yağmur insanların sokağa çıkmasını engelliyordu.

Adil Bey, yağmura rağmen Nejla'ya "Gitmen gerek," diyordu.

Bu onun için bir saplantı haline gelmişti. Ter içindeydi, sırf onun yatakta olduğunu düşünmek bile terlemesine yetiyordu.

"Dinleyin! Sekreterimi çarşıya göndereceğim. Bu zaman içinde..."

Adil Bey, Sonya'yı çağırdığında öğle olmuştu. "Bu mektubu postaya verin," dedi.

Sonya ona baktı. Tek kelime etmeden kalktı. Şapkasını aldı. Mektubu çantasına koydu. On beş dakika sonra döndüğünde, Adil Bey yatak odasından çıkıyordu. Kızın sırlıslıklam hale gelmiş olduğunu gördü. Elbisesi bir kuşun kanatları gibi bedenine yapışmıştı.

Sonya, hınç duymadan ona baktı. Adil Bey söyleyecek bir söz ararken kapı açıldı ve Nejla görüldü. Saçları dağınıktı.

"Tarak nerede Adil?" diye sordu.

Nejla bunları kasten mi yapıyordu? Sonya gülümsemedi bile. Yerine oturdu ve işine devam etti.

Olan biten bundan ibaretti. Şimdi ise, Adil Bey, Lenin heykelinin önünden döndükten sonra, Sonya'yı ve arkadaşlarını arıyordu. Aynı yerde değildiler. Onları daha uzak bir yerde gördü.

Güneş yağmurun oluşturduğu havuzların ve denizin üzerinde batmaya başlamıştı. Adil Bey'in şimdiye kadar adımını atmadığı, yabancılara ait barda caz başlıyordu. Daha önceleri, sekreterine "İlginç bir yer mi?" diye sormuştu. Sonya da hafif bir küçümsemeyle yanıt vermişti.

Şimdi, onu görmeden, rıhtım boyunca üçüncü kez gidip geliyordu. Başını gelişigüzel, büyük sendika ve kulüp binalarına

çevirmişti. Sonya'yı gördü; birinci kattaki pencerenin yanında, genç bir adamın karşısında oturuyordu.

Sonya ve karşısındaki genç, yukarıda kalabalığa ve körfeze hâkim bir noktadaydılar. Bu, Sonya'nın parlak ama boşluğa dalmış gözlerinden okunuyordu. Genç adam, hafif öne eğilmiş konuşuyordu. Sonya, kuşkusuz onu dinliyordu ama kendisini görmeden. Belki de kelimeleri işitmeden... Yüzünde inceden inceye bir memnuniyet ifadesi okunuyordu.

Limanda yük gemileri uzun kırmızı lekeler oluşturuyordu. Yunan bandıralı bir yelkenli önceki gece gelmişti; geminin üç direği dağın yeşillğinde karaltı halinde görülüyordu.

Kalabalık, adımlarını sürüyerek ve düzenli bir ses çıkararak iki koldan ilerliyordu. Adil Bey, aşağıdaki insanlara bir bakış attı, hızlıca, onlardan korkmuş gibi.

Kentin geri kalanı boştu. Geçerken çamurlu ve lağım gibi siyah renkte sokaklar çarpıyordu göze. Rafineriden gelen hava petrol kokusu taşıyordu. Bu genç insanların, bu genç kızların, bu kafaları kazanmış kişilerin tümü, petrol sanayisini, petrol dünyasını oluşturan insanlardı. Giriş katındaki salonda görüşme yapan işçiler, konuşmacının grafik üzerinde sopa ile işaret ettiği petrol üretimini simgeleyen mavi ve kırmızı renkleri izliyorlardı.

Kız arkadaşıyla birlikte bisiklete binmiş olan uzun boylu çocuğun uzman olması gerekirdi. Başka türlü bir bisiklete sahip olunamazdı.

Adil Bey, Sonya'nın onu Rusça bir not eşliğinde yolladığı lokantada yemek yedi. Burası tüm ofisler gibi kireç badanalı bir yerdi. Masalar beyaz ahşaptı. İnsanlar kısa kollu gömlekleriyle, dirseklerini masaya dayayıp, konuşmadan, çalışma havası içinde yemeklerini yiyordu. Yedikleri şeyler çorba, haşlanmış buğdayla birlikte biraz kıyma et ve bir dilim siyah ekmekten ibaretti. Genç bir kız servis edilen tabakları sayıyordu. Başka bir genç kız ise,

garsonların ona verdiği yeşil biletleri metal çubuğa geçiriyordu. Mutfakta çalışan başkaları da olmalıydı.

Adil Bey, bu insanlara baktığında akşam gezintilerinden anladığından fazla bir şey anlamıyordu. Ancak ev önlerinde insanların tavra oynadıklarını ve yaşlı bir adamın nargile içtiğini gördüğünde rahatladı.

Etrafta fazla yaşlı yoktu, olanlar da daha çok konsolosluğa gelenlere benziyordu. Kalabalığın içinde olmakla birlikte ona dahil değil gibiydiler. Kimsenin görmediği iğrenç hayaletlerdi bunlar. İçlerinden biri yere düşecek olsa, eşyaymış gibi çevresinden dolanırlardı.

Adil Bey, rıhtım boyunca iki üç tur daha attı. Gece yarısı olmuştu. Sendika binalarındaki pencerelerin çoğu aydınlatılmıştı. Biri saksafon çalıyordu. Sonya kımıldamamıştı. Hep gölgedeydi ve genç adam onunla alçak sesle konuşuyordu.

Adil Bey artık şunu biliyordu: Kentteki bütün evlerde bir veya iki aile tek odada kalıyordu. *Kulak*'lar veya *kulaklar*'ın çocukları hariç. Çünkü onlar dışarıda yatıp kalkıyordu. Sabahleyin, kooperatiflerin önünde kuyruklar oluşuyordu. Patatesin, unun veya nişastalı sebzelerin bittiği tabelaya yazılana kadar kuyruk uzamaya devam ediyordu.

Şimdi, birdenbire, herhangi bir kentte görüldüğü gibi, birkaç metre yükseklikte *Bar* sözcüğü ışıklandırılmıştı.

Adil Bey kapıyı itip içeri girdi. Girişteki görevli şapkaları alıyordu. Arka sırada belli belirsiz olarak çiftler görülüyordu.

Adil Bey gördüğü ilk masaya oturdu ve çevresine bakındı. Tango için lambalar söndürüldü. İçinde elektrik lambaları bulunan büyük bir kasadan ışık geliyordu. Bu sistem kıvılcıktan oluşan büyük bir ay ışığı yaratıyordu. Çiftler bu ışığın önünden geçiyordu. Adil Bey, aynı tango müziğini Viyana'da ve İstanbul'da da duymuştu. Aynı donuk ışıklar ve aynı müzisyenlerden...

İstanbul'da da yabancı denizciler, kötü biçilmiş ipekli giysiler içinde kadınlar, kahkahalar, fısıltılar, alkol ve parfüm kokuları, masalarla ilgilenen beyaz ceketli garsonlar olurdu.

“Ne içersiniz?”

Garson Fransızca sordu. Şarap listesini uzattı, listenin şampanya sayfası açtı. Bu sırada, komşu masadaki biri kendisine işaretler yapıyordu. En gürültülü masaydı bu. Viski ve şampanya çevresinde toplanmış yarım düzine kadar insan vardı. Beyaz takım elbiseli, gömlek yakası açık biri, söylediklerini jestlerine uydurmaya çalışarak ve neredeyse devrilecek gibi olan sandalyeden kalkmadan, “Şöyle gelin dostum!” dedi.

Adil Bey biraz duraksadı; sonra ayağa kalktı ve masaya gitti. Karşısındaki, iri elleriyle elini sıktı.

“*Standard*’dan John. Siz de yeni gelen konsolos olmalısınız. Pendelli’lerde sizden söz ettik. Garson! bir kadeh!”

Masada oturan denizcileri göstererek, “Arkadaşlar!” dedi. “Burada herkes arkadaş. Viski mi içersiniz, şampanya mı?”

Sarhoştı. Her zaman öyleydi. Her zaman beyazlar giyerdi. Güçlü boynundaki gömlek yakası her zaman açıktı. Arabasını da her zaman aynı şekilde kullanırdı. Viraja hızla girerdi. Ancak bir çocuğa veya ihtiyar bir kadına çarpacağı anda aracını durdururdu. Kadehini boşaltmasının ardından:

“Nejla kaltağından ne haber?” diye sordu bardağındakini bir dikişte içtikten sonra.

Sarhoşluk perdesinin ardından bakışlarıyla Adil Bey’i izliyordu. Şişman, gevşek yüz hatları vardı. Göz altları torbalıydı. Çoğu kez, nemden parlayan gözbebeklerini sabitleyemezdi. Bir nesneye takılınca da ağzı kapanır, kibirli bir tavır takınırdı.

“Yatıp kalktınız mı bari?” diye sordu.

Karşısındakinin şaşırmasını, yanıt aramasını görünce omuz silkti.

“Aptal!”

“Nasıl?”

Fakat John onun kızmasına meydan vermezdi. Aptal deyişi herhangi birininkine benzemiyordu.

“Onunla yatıp kalkmayan kalmadı ki! Barmen, bir şişe daha soğut!”

“En azından, kendinizi riske atacak bir şey söylemediniz, umarım?”

“Anlamadım.”

Dansa kalkmış olan Flaman, yanında bir kadınla döndü. Yan yana oturdular fakat konuşamıyorlardı. Flaman, gecenin geri kalanında kadına gülümseyerek bakıp, arada kadının kolunu okşamakla yetindi.

Adil Bey Amerikalı’ya dönerek, “Uzun süreden beri mi buradasınız?” diye sordu.

“Dört yıldır.”

“Sevdiniz mi burayı?”

John güldü. Derin bir iç çekti. Ciğerlerindeki havayla beraber dudaklarına yapışan tütün parçasını da dışarı soludu. Ama bundan rahatsız olmadı: Sevimli veya nazik olmayı düşünmüyordu.

“Sağlığınıza! Ta ki sağlıktan geberip gidene dek!”

Sarhoşluğunun derecesi belli olmasın diye, bira bardağına koyduğu viskiyi içiyordu. Masasında devam eden bir sohbet yoktu. Zaman zaman arkadaşları kendi aralarında konuşuyordu, bazıları dans etmek için kalkıyordu. John bakışlarıyla konsolosu ölçüp biçmeyi bırakmıştı. Kimi zaman derin, kimi zaman anlaşılmaz bir şekilde bakıyordu.

“Canınız mı sıkılıyor?”

“Hayır. Biraz şaşırmış bir haldeyim.”

“Eğer bir gün bir sıkıntınız olursa, bana gelin. Yerimi biliyor musunuz? Kentin bitiminde, boru hattının yanında.”

“İzin verirsiniz bir-iki şey soracağım. Az önce Nejla’dan söz ettiniz. Onun OGPU’dan mı olduğunu düşünüyorsunuz?”

Bu soru John’u sinirlendirmişti.

“Size bir öğüt vermemi ister misiniz? Kimseye böyle şeylerden söz etmeyin. İşte bize servis yapan garson. Buradaki bütün kadınlar. Kapıdaki görevli ve tüm hizmetçiler. Hepsi onlardandır.”

Sesini kısımıyordu. Arkasındaki müzisyenler kıpırdamadan onu dinliyordu.

“Hiç soru sormayın, anlıyor musunuz? Tam gelmesi gereken bir koli yarı yarıya azalmışsa ses çıkarmayın. Eğer bir şeyiniz çalınmışsa sorup soruşturmayın. Gece yarısı sokakta saldırıya uğrarsanız ve cüzdanınız çalınırsa, sessiz bir şekilde evinize gidin. Eğer büronuzda biri ölürse, almaları için bekleyin. Telefonunuz çalışmıyorsa öyle olması gerektiği için çalışmıyordur.”

“Ben buraya gelmeden önce, vekaleten konsolosluğun işlerine bakan memur Tiflis’e gittiğinde tutuklanmış.”

“Bundan size ne?”

“Benden önceki konsolosa gelince, bana söylenen o ki...”

John, içki kadehini önüne sürerek, susmasını işaret etti.

“İçin!” dedi. “Bırakın saatler geçsin, sonra günler geçsin, sonra haftalar, aylar. Belki bir gün hükümetiniz sizi hatırlayacak ve sizin yerinize başka birini gönderecek.”

Tüm bunları hırçın bir palyaço sesiyle söylüyordu.

“Buraya çok sık gelmeyin. Yabancı memurlarla da sık görüşmeyin.”

“Ama siz?”

“Ben, azizim, ben *Standard*’danım!”

Aslında, onda da aynı gururlu hal vardı. Pendelli İtalya derken nasıl gururlanıyorsa, John da “ben *Standard*’danım” derken aynı şekilde gururlanıyordu.

“Yeni bir şişe, garson!”

Ve yanındaki gemi kaptanıyla İngilizce konuşmaya başladı.

Adil Bey üç büyük kadeh viski içmişti; eşyalar boşlukta hafiften dalgalanıyordu şimdi. Artık kendisiyle ilgilenmeyen, bir sırrını açmak istediği Amerikalı'ya kızgınlıkla baktı.

Söylemek istediği şeyi tam olarak bilmiyordu, ama sözü sekreterine getirmek istiyordu. John onu tanıyor olabilirdi. Öfkeden çılgına dönmüştü. Kendi kendine soruyordu. Sonya hâlâ sendika binalarındaki pencere önünde miydi acaba? Beceriksiz davranışları ve gülüşleriyle dans eden makyajlı köylü veya işçi kadınlarının bulunduğu bardan söz ettiğinde, kızın suratını niçin astığını anlıyordu.

Çiftlerden bazıları ortadan kaybolmaya başlamıştı. Bir başka çift köşede, onları bakışlardan koruyan perdenin arkasında büyük yaygara çıkarıyordu.

Adil Bey yanında oturan Belçikalı kaptana sordu, “Batum’a sık geliyor musunuz?”

“Bizim yolumuz bir Batum’a, bir Teksas’a...”

“Petrol mü?”

“Evet, petrol.”

“Amerika daha mı eğlenceli?”

“Aynı şey. Belki daha az eğlenceli. Boru hattı kentten uzakta. Dolum altı saat alıyor. Sinemaya gidecek zamanı bile zor buluyor insan.”

“Uğradığınız liman oluyor mu?”

“Hayır. Hiç olmaz.”

Karşısında oturan başmakiniist, Almanca ve İngilizce sözcüklerle ve özellikle de hareketlerle bir kadına öykü anlatıyor, kadın gülüyor, başmakiniist ondan çok gülüyordu.

Çok genç bir denizci, yeşil bir elbise giymiş olan, kendisinden uzun ve güzel bir kadınla dans ediyordu. John geçerken onu durdurunca irkildi.

John İtalyanca, “Onu değil,” dedi.

“Neden?”

“Onu götürmemeni söylüyorum!”

Ve John başka tarafa döndü. Adil Bey çekingen bir sesle, “İzin verirseniz, ben ısmarlıyorum,” dedi.

“Haydi yatmaya git!” dedi John. “Söylediklerimi unutma. Boru hattı yakınında oturuyorum. İyi geceler!”

Adil Bey kendini kulüp binasından, rıhtımdan, Lenin heykeli çevresinde dönen insanlardan uzakta hissediyordu. Donuk ışıkları, müziği ve özellikle de kadeh tokuşturma eşliğinde, üç dört dilde konuşmaların yapıldığı çevreyi terk etmekte kararsızdı.

Bununla birlikte, dünyanın bütün kabarelerinin kopyası olan bu atmosfer içinde de, kaygıları peşini bırakmıyordu. İnsanları gözlüyordu, yabancı denizcileri veya garsonları, John’u ve müzisyenleri. Onları sinsice gözlüyor olmaktan utanç duyuyordu. Haksız mıydı?

Dışarıda birkaç kadın vardı. Bir an kararsız kaldı. Müzik ve kabarenin sıcaklığı üstüne yapışmıştı. Karanlıklar içindeki rıhtıma, durgun sulara yapışıp kalmış sandalların akislerine çevirdi boş bakışlarını.

Önünden kızılsımsı bir parıltı geçti. Bir süre, anlamadan durdu. Etrafta koşuşanlar vardı. Kısa bir patırtı oldu ve kadınlar iki üç adım ilerlediler. Ve durdular. Adil Bey az önce gördüğü sahneyi kavıyordu. Olay kısa sürmüştü, öyle ki ne geçmişi ne de şimdisi vardı.

Bir adam koşuyordu. Başka bir adam arkasından ateş etti; ateş eden adamın yeşil kasketi vardı. Öndeki adam birkaç adım daha attı, öne doğru eğilmişti, sessizce yere yığıldı.

Ateş eden kişinin adımları yankılanıyordu sokakta. Bir kadın, el hareketiyle Adil Bey’in ilerlemesini engelledi. Elli metrelik bir mesafe ancak vardı aralarında. OGPU görevlisi yerdeki adamı inceledi.

Bir yerlerden iki gölge belirdi; tek kelime söylemeden ve gereksiz bir hareketle bulunmadan yaralıyı veya ölüyü kaldırdılar, kollarından tuttukları adamın bacakları cansız bir şekilde sürüklendi.

“Ne oldu?”

Kadınlar bu sorudan bir şey anlamıyordu. Adil Bey, farkında olmadan Türkçe sormuştu. Kadınlar ona gülümsemeye başlamışlardı bile.

Tekrar yola koyulduğu zaman dizlerinin titrediğini hissetti. Sarhoştı. Sendika binası oldukça uzaktaydı ve kapılarını kapatmıştı. Barın aydınlatılmış çevresi dışındaki sokaklar karanlık ve tenhaydı. Su birikintileri içinde bata çıka yürüyordu. İki kez irkilerek sıçradı, duvarda gölgeler görür gibi olmuştu. Evine ulaşmasına on metre kadar kala yeniden hızlandı, neredeyse koşuyordu. Anahtarını kilide sokacağı sırada elleri titredi. Epeydir elektrikler kesikti. Sadece kabarelere elektrik veriliyordu ya da onların kendi sistemleri vardı. Kent zifiri karanlıktı. İnsanlar girip çıkıyorlardı, gece ya da sabahleyin gelen gemiciler bir gün sonra dönüyordu, hantal ayak sesleri gemilere doğru giderek uzaklaşıyordu. John “bütün kadınlar OGPU’dandır” demişti. İçeride olanlar ve dışarıda olanlar! İçeridekilerin iyi giyimleri vardı. Çiftler nereye gidiyorlardı? Adil Bey duvarın çok yakınından geçerken onlara hafifçe değmemiş miydi?

Yağmurdan sonra topraktan yükselen buhar nedeniyle hava daha da ısınmıştı. Adil Bey pencereleri açtı, ceketini çıkardı ve içinde büyük bir boşluk hissetti.

Boş olan sadece odası değildi; kentte de ancak barın bulunduğu sıcak ve ışıklı bölge canlılığını sürdürüyordu.

Herkes uyuyor muydu? Biraz önce rıhtımda aylak aylak dolaşan insanlarda, fısıldaşan çiftlerde, uyumadan önce kitap okuyan adamda, hasta bir çocuğa bakan kadında, bir kentin çarpan yüreğinde bir hayat işareti yok muydu?

Nejla'nın odaya sinmiş kokusu ona John'u, sonra İtalyanlar'ın evindeki ilk geceyi, özellikle ince bıyıklı, cilalı ayakkabılı Konso-los Ömer'i hatırlattı. Şömineye dayanmış, Fikret'le fısıldaşıyordu. Ömer, daha sonra onu istasyona kadar geçirecekti.

Karşıdaki evin pencereleri sonuna kadar açıktı, iki pencereyi birden ilk kez açık görüyordu. Ay ışığı parlıyordu. Adil Bey'in gözleri göz alıcı röllyefte beyaz lekeler oluşturan bu dağınık ışığa alışmaya başlamıştı.

Adil Bey, Madam Kolin'in yastığını ve dağınık siyah saçlarını görüyordu. Küçük halının üstünde açık renkli bir giysi vardı.

Sonya'nın demir karyolasını görebilmesi için başını azıcık çevirmesi ve biraz öne eğilmesi yeterliydi. Karyola dikdörtgen biçiminde ve beyazdı. Bembeyaz bir karyolaydı bu, hiçbir lekesi ve eğriliği yoktu.

Yatak bozulmamıştı! Demek ki Sonya dönmemişti! Madam Kolin yatağın içinde hareket ediyordu. O kadar yakındı ki Adil Bey, yatak yaylarının çıkardığı sesi duydu.

Kentin sonsuz karanlığı içinde, demek ki biri uyumuyordu. Herhangi bir ufuk noktasında, tuğlalardan örülmüş küçük evlerden birinde biri hâlâ uyanıktı. Ve o biri, ciddi ve solgun yüzüyle Sonya'ydı.

5

Örneğin, suyu neden kesilmişti? Mutfakta kendine ait bir musluğu vardı. Bu musluk birkaç gün çalışmış, sonra suyu kesilmişti.

Sonya önce "Tamir için kesilmiştir. Birkaç gün bekleyelim," dedi.

Daha sonra açıklamasını değiştirdi. “Su tesisatı eskimiş olmalı. Tesisatçısının gelip bakmasını isteyeceğim.”

Doğal olarak, tesisatçı gelmedi. Sürekli gelmesi gerektiği söylendi. Ama hiçbir zaman gelmeyeceği belliydi.

“Adresi yanlış anladı herhalde,” diyordu Sonya.

Ya da:

“Bugün tatil. Yarın gelir.”

Adil Bey yataktan kalkar kalkmaz, pantolonunu giyiyor ve güğümü eline alıyordu. Sahanlıktaki musluğun başında en az altı kişi olurdu. Kadınlar saçlarını yıkıyorlarsa, epey bir zaman beklerdi. Adil Bey, onların arkasında hareketsiz kalırdı. Ona bir şey soran olmazdı. Yüzüne bakmazlardı bile. Oysa, biliyordu ki, bu insanlar apartmanın yönetim komitesinin üyeleri ydi. Ve suyunu kestirenler onlardı.

Güğüm elinde büroya döndüğünde, konsolosluğun kapısının önünde bir kalabalık birikmiş olurdu. Saçları dağınık, ayaklarında terlikler... Ama ne yapabilirdi? Sabahleyin çay içmiyordu. Çünkü çay yapmak çok zaman alıyordu. Kahvaltıda süt içiyordu. İçinde koyulmuş süt olan tenekeye iki delik açıyor ve bunu içiyordu.

Türkiye’den getirdiği tek bir temiz gömlek kalmıştı. Öteki gömleklerin hepsi kirli ydi. Bunları yıkayacak birini bulabilir miydi, bilmiyordu. Karşıdaki evin pencereleri kapalı ydı. Sis yüzünden güneş perdelenmişti bu da boğucu bir havanın ya da iki günde bir görüldüğü gibi, fırtınanın habercisi ydi.

Adil Bey kolonya dökerek saçlarını taradı, ceketini giydi ve bir gürültü işittiği bürosuna girdi.

Öteki günlerden sonra yeni bir gün başlı ydı. Sonya yerine oturmuştu. Saçları düzgün, yüzü canlı ydı ve her zamanki gibi:

“Günaydın, Adil Bey,” dedi.

Güneş bürodan içeriye kadar girmişti. Adil Bey kâğıtlarla oyalandıktan sonra, “İçeriye alabilirsiniz,” dedi.

Başı ağrıyordu. Oda son derece sefil, ilkel, vahşi insanlarla dolmuştu. Bu kadar insanın her gün nereden geldiğini merak etti Adil Bey, kökenlerini tahmin etmeye çalışsa yanılırdı. Bazılarının konuştuğu dili kimse anlayamazdı. Uzun süren başarısız açıklama çabalarından sonra, cesaretleri kırılmış bir halde geri gidiyorlardı. Kimi Ermenistan tarafındaki dağlardan inip geliyordu, kimi İran'dan. Nedenini Tanrı bilir, Türkistan sınırlarından, hatta Sibiry'a'dan gelenler bile oluyordu. Her birinin sonu gelmez anlatacakları olurdu. Sabrı tükenen Adil Bey sonunda, "Ne istiyorsun?" diye parlardı.

"Yeni bir eşek için para istiyorum."

Oysa, eşek, adamın o âna kadar sözünü etmediği tek şeydi.

Adil Bey bugün dinlemek bile istemiyordu. Bunalmıştı. Bu komedi ne işe yarıyordu? Sonuç olarak, en ciddi durumlarda bile, yetkililerden hiçbir şey elde edemiyordu. Karşıdaki evin pencerelerinin kapalı olduğunu görmek onu şaşırtıyordu. Bir köylünün sıızlanmalarının tam ortasında, Sonya'ya dönerek, "Yengeniz hasta mı?" diye sordu.

Sonya eve bir göz attı. Konsolosun ne demek istediğini anladı.

"Hayır. Çalışıyor," diye yanıtladı elinde kalemle.

Bu, adamın daha yüksek tonda konuşmasına engel değildi.

"İlk kez mi?"

"Evet. Bugün devlete ait rafineride muhasebeci olarak çalışmaya başladı."

Siyah gözlerini ondan ayırmayan köylünün yakınmaları devam ediyordu. Ama Adil Bey'in dinleyecek hali kalmamıştı.

"Dün gece çok sıcaktı."

Sonya, hiç rahatsız gözükmeden, başıyla onayladı.

"Sizin evin iki penceresi de açıktı."

"Evde yoktum."

"Biliyorum."

Köylünün yılgınlığı güneş yanığından kararmış yüzünden okunuyordu.

Adil Bey konuşmayı sürdürmek amacıyla:

“Seni dinliyorum,” dedi.

Sessizlik içinde belki de aynı soruları sorma cesareti bulamayacağını düşünmüştü.

“Açık havada mı uyudunuz?”

“Hayır, bir arkadaşın evinde.”

“Gördüğüm genç adamın evinde mi?”

“Evet.”

Yanıt kesin ve açıktı. O kadar kesindi ki, Adil Bey acaba genç kızla adam arasında bir şey mi var diye kendi kendine sordu.

“Onu seviyor musunuz? Nişanlınız mı?”

“Hayır. Bir arkadaş.”

Adil Bey köylüye döndü ve başka bir gün gelmesini söyledi. Yaşlı bir kadın yaklaştı; boşanmak istiyordu ama nedenini açıklayamıyordu. Görüşüleceklerin sayısı on beş yirmi kadardı şimdi. Adil Bey bırakıyordu konuşunlar, kendisi yazı yazan Sonya’nın ellerini, solgun saçlarını, siyah giysilerini ve zayıf omuzlarını seyre dalıyordu ne de olsa.

Hava sıcaktı. Kalabalık halkın yırtık giysilerinden ekşi bir koku yükseliyor, buna Adil Bey’in kolonyası da eklenince iyice çekilmez bir durum ortaya çıkıyordu. Yine de en iyi saatler, günün en çekilebilir saatleriydi bunlar. Zaman ilerliyordu. Bekleyen insanların sonuncusuna aşağı yukarı bir saat sonra sıra gelirdi.

Ama sonra ne olacaktı? Yapacak neyi vardı ki? Yatağında uzanacak ve uyumayacaktı, çünkü gece fazlasıyla uyumuştı. Öğleden sonra sokaklar hamam gibi sıcaktı. Bazıları karanlık, bazılarıysa güneşten kaynıyor olurdu, kendisini bu sokaklarda sürükleyecek duvarların arasında yapayalnız dolaştıracak hali yoktu.

Rıhtımda gezinme saatini beklemekten başka çare yoktu. Bu gezinti sırasında kalabalık artık kendisine bakmıyordu. Sonra yatmak için eve dönüş, ertesi sabah süt kutusunda iki delik açarak yapılan kahvaltı ve sahanlıkta sıraya giriş!

“Yengeniz işinden memnun mu?”

“Neden memnun olmasın?”

“Çalışmayı kendisi mi istedi?”

Sonya duymamış gibi yaptı ve hızla yazısını sürdürdü. Bunun üzerine, Adil Bey, belirli bir neden olmadan ayağa kalktı, çevresine kötücül bir bakış attı ve “Konsolosluk kapanmıştır,” dedi. “İsteyenler yarın gelebilir.”

Kız başını kaldırdı, kararsızdı, belki de karşı koyacaktı. Ama Adil Bey, yanıt beklemeden odasına girdi ve lavabodaki aynada yüzüne baktı. Göz altları torbalanmıştı. Donuk, kederli ve kararsız bir hali vardı. Bitişikteki gürültüye kulak verdi; insanlar çıkış kapısına doğru ilerliyordu. Yeniden büronun kapısını açtı. Nereye gittiğini düşünmeden yürüdü. Sonya yerinde oturuyordu. Genç kız sakın bir sesle, “Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz?” diye sordu.

“Çok kötüyüm!”

“Doktor çağıralım mı?”

“Zehirlenmek istemiyorum.”

Adil Bey Sonya’nın güldüğünü sandı ve hızla başını ona doğru çevirdi, ama genç kız her zamanki halindeydi.

“Benden önceki konsolos burada ne kadar kaldı?”

“İki yıl, sanırım. Ben onu ikinci yılında tanıdım.”

Adil Bey oturdu, ayağa kalktı, kâğıtları bir kenara koydu.

“Bundan sonra sizin evde işleri kim yapacak?”

“Herkes kendi üzerine düşeni yapar.”

“İtiraf edin, karısı çalışsın istendi değil mi? Evin içinde burjuva bir kadına benziyordu...”

“Çalışması doğal değil mi?”

“Ya çocuğu olsaydı?”

“O zaman, üç ay ücretli izin hakkı olacaktı, daha sonra her gün için üç buçuk saatlik emzirme izni.”

“Ya sizin bir çocuğunuz olsaydı?”

Adil Bey kızda bir ürperme bekliyordu, böyle bir şey olmadı.

“Tümüyle aynı şey olurdu.”

“Evli olmasanız da mı?”

“Evet. Neden olmasın?”

Ne anlatıyordu? Böyle şeyleri konuşmaya neden gereksinim duyuyordu? Yine de devam etti. Pencerenin önünde ayakta duruyordu. Sonya’yı çağırdı.

“Buraya gelin.”

Karşı kaldırımda kooperatif kapısının önünde, güneşin altında bekleyen insanları gösterdi. Bisküvi kutularını boşaltıyorlardı. Patlamış kutulardan dışarı dökülen bisküvileri beş altı kadın eğilmiş toplamaya çalışıyordu.

Sonya, “Ne var bunda?” diye sordu.

“Bu insanların açlıktan ölmediklerini mi söyleyeceksiniz?”

“Yaşadıklarına göre, ölmüyorlar demek ki. Sizin ülkenizde yoksul insanlar yok mu? Amerika’da, Almanya’da ve başka ülkelerde milyonlarca işsiz insan yok mu?”

Adil Bey, onu önceki gün kulübün penceresinin önünde genç bir adamla birlikte gördüğünü hatırladı; konferans dinleyen işçileri hatırladı. Saksafon seslerini duyduğunda kendisi tek başına sokakta aylak aylak dolaşıyordu.

“Kazandığınız dört yüz ruble ile ne alabilirsiniz?”

“Ne demek istiyorsunuz? İhtiyacım olan her şeyi alırım.”

“Daha önce de söylemiştiniz. Ama şimdi fiyatları biliyorum. Sizinkilere benzer bir çift ayakkabının fiyatı üç yüz elli ruble. Elbiseniz en az üç yüz ruble. Bir parça et...”

“Et yemiyorum.”

“Ağabeyiniz de mi yemiyor?”

“Yalnızca kooperatif lokantasında et yer.”

“Onun aylığı ne kadar?”

“Onun aylığı da dört yüz ruble. Parti üyeleri daha fazlasını kabul etmez.”

Sesinde hafif bir titreme hissedilir gibi oldu.

“Mutsuz değiliz.” dedi.

“Buradakiler gibi kuyrukta beklemek zorunda kalsanız?”

“Beklerdim.”

Aradığı cevap başkaydı, kafasındaki ilk fikre geri döndü ve korkusuzca soruverdi:

“OGPU’dan olduğunuzu itiraf edin!”

“Partidenim. Parti üyesiyim.”

Adil Bey’in konsoloslukta iş takip eden insanları geri gönderirken tasarlanmış hiçbir düşüncesi yoktu. Bu komik konuşmayı önceden planlamamıştı. Ama Sonya’nın yüzünü görmek istiyordu, her zamanki güvenli ifadesi olmaksızın.

“Kaç yaşındasınız?”

“Yirmi yaşındayım, biliyorsunuz.”

“Dün neden o adamın arkasından gittiniz?”

“Neden gitmeyeyim ki?”

“Onu seviyor musunuz?”

“Siz Madam.... Onu seviyor musunuz?”

Kadının adını söylemedi, ama bakışıyla odayı gösteriyordu.

“Aynı şey değil!”

Komik oluyordu, utanç vericiydi hali. Alnından ter akıyordu. Kaşları çatıldı, gözlerini kaçırıyordu. Sonya’nın arkasında durdu, az kalsın onu kollarına alacak, kuvvetle sıkacak ve istediklerini sayacaktı. Cesaret edemedi. Bunu yapmasının imkânı yoktu.

Karşı evdeki iki kapalı pencereye, sıcaktan yanan sokağa, mavi gökyüzüne ve boş bürosuna öfkeyle baktı.

Derken tutumunu değiştirdi, aldırılmaz bir tavırla, “Bana hizmetçi kadın bulmaktan vaz mı geçtiniz?”

“Hâlâ arıyorum.”

“Çok iyi biliyorsunuz ki bulamayacaksınız.”

“Bulmam epey zor olacak.”

“Çünkü yabancıyım, değil mi? Yabancı birinin yanında çalışmak bir Rus için zordur. Hatta bu durum OGPU’nun ondan kuşkulanası için yeter de artar bile.”

Sonya gülüyordu.

“Bunu inkâr edemezsin, değil mi?”

Bütün bunlar, söylemek istediklerinin tam tersiydi. Ağlayacak gibi oldu.

“Dinleyin Sonya...”

“Dinliyorum.”

Ona yardımcı olması gerekmiyor muydu? Hiçbir şey söyleme, hiçbir şey yapma gereği duymamıştı. Kızın daha az sakin olması, daha az kendine güvenmesi Adil Bey’e yetecekti. Sonya’nın büroda yerini alması bu tehlikeyi savmak için değil miydi?

“Benden nefret ediyorsunuz!”

“Hayır. Neden nefret edeyim?”

“Benim hakkımda ne düşünüyorsunuz?”

“Ülkenize dönseniz daha iyi olur, diye düşünüyorum.”

Adil Bey, birden şaşırды.

“Burada yaşayamayacağımı mı söylemek istiyorsunuz? Tüm bu örgütlerinizden ve onu kuşatan gizliliklerden etkilendiğimi mi söylüyorsunuz? Düşüncelerinizi biliyorum. Ama başka yerlerde de yaşadım, buna inanın! Çanakkale’yi duydunuz mu? Orada üç yıl siperlerin içinde kaldım. Kimi zaman kat kat cesetlerin üzerine basarak yürüdük. Orada hizmetçi olmadığı gibi içecek süt de yoktu...”

Sonya her zamanki ciddi tavrıyla Adil Bey'e bakıyordu. Adamın birden, bire kabaran bu gururuna gülebilirdi. Ama hayır! Genç kız ilgiyle karşısındakine bakmayı sürdürdü.

"Kafamda hâlâ çıkarılmamış bir kurşun var. Hiçbir zaman çıkarılmayacak. Devrim sırasında Anadolu'da Mustafa Kemal'e nasıl katıldığımı biliyor musunuz? Altı metrelik kayık içinde üç kişi haftalar boyu Karadeniz'de dalgalarla boğuştuk. Mevsim karakıştı."

Bunları anlatmaya ihtiyacı vardı. Ancak coşkusu içinde birden durdu, söyleyecek başka bir şeyi kalmamıştı.

Genç kız neden konuşmuyordu acaba?

Adil Bey, hava almak ve sakinleşmek için pencerenin önüne oturdu. Geriye dönüp baktığında sekreterinin sabahki notları sıraya koyduğunu gördü.

"Sonya!"

"Efendim."

"Dün geceyi çok kötü geçirdim."

"Neden?"

"Çünkü yatağınız boştu. Anlamadım."

"Neyi anlamadınız?"

"Bu adamın arkasından gittiğinizi. Başka kaç kişinin arkasından gittiniz?"

"Bilmem."

"Ne zamandan beri?"

"İki yıla yakın bir zamandan beri."

Kızın profilini görüyordu ve karmakarışık birçok şey aklından geçiyordu: Sonya'nın kazandığı dört yüz ruble. Kara ekmek, çay, ağabeyinin evindeki demir karyolası. Sabahları girdiği su sırasına rağmen iyi biçilmiş elbisesi. Kararlı yüzü...

Yine önceki haftaya benzer bir hava vardı: Fırtına gelecek gibiydi. Gök rengini yitirmişti. Sıcak bir buğu kenti sarmıştı, ağır bir hava soluyorlardı.

“Neyiniz var Adil Bey?”

Adil Bey, gömleğinin yakasını açmış, kravatını gevşetmişti. Tuhaf bir şekilde, büronun ortasında ayaktaydı.

“Oturmalısınız.”

İstemediği şey tam da buydu. Çünkü onu kollarına almaktan hâlâ vazgeçmiş değildi. Zaman zaman kararlı bir şekilde kıza yaklaşıyor, sonra uzaklaşıyordu.

Telefon çaldı. Sonya telefonu aldı, sonra Adil Bey’e uzattı.

“Hayır...Hayır... diye söylendi. “Bu imkânsız... İyi değilim... Kimseyi göremem... Size hayır diyorum. Kendi köşemde hasta bir köpek gibi kalmak istiyorum. Hoşça kalın!”

Telefon eden Nejla’ydı.

Sonya, herhangi bir heyecan göstermeden, “Gerçekten kendinizi hasta mı hissediyorsunuz?” diye sordu.

“Hiçbir şey bilmiyorum.”

Her tarafı dökülüyordu. Ateşi vardı. İştahı yoktu. Midesine kramp girmişti.

“Yapmanız gereken ne biliyor musunuz? Plaja gidin ve yüzün. Daha sonra botanik bahçesine yürüyün. Şimdiye kadar orayı görmediniz. Yabancılar göre dünyanın en güzel yeri. Kestirmeden giderseniz altı kilometre uzaklıkta bir yer.”

“Eee sonra, ne olacak?”

“Ondan sonra yorulacaksınız ve uyuyacaksınız.”

“Bu programı siz kendiniz uyguladınız mı?”

“Evet.”

“Yalnız başınıza mı?”

“Neden olmasın?”

Tokat istiyor olmalıydı. Bir başına, botanik bahçesi için güneşin altında gidiş geliş on iki kilometre yol kat etmek demekti!”

“Kuşkusuz benimle gelmeyi reddedeceksiniz?”

“Evet. Reddetmek zorunda kalacağım.”

“Çünkü benimleyken sıkılacağınızı düşünüyorsunuz.”

“Tam olarak öyle değil.”

“Hep aynı şeyler. Çünkü yabancıyım. Şüpheleri üzerinize çekmiş olursunuz. Ah! Anlamaya başlıyorum. *Bar*’da denizcilerle giden kadınları gördüm. Ama biliyorum ki bu kadınlar OGPU’ya bağlıdırlar. İtiraf edin!”

“Neden olmasın? Poliste sorguya çekilebilirler.”

“Siz de mi?”

“Bunu söylemedim.”

“Ama aksini de söylemiyorsunuz! Bu gece bir kişiyi öldürdüler. Olay elli metre yakınımda gerçekleşti.”

Genç kız merakla yüzüne baktı.

“Silah çeken kişi yeşil kasketli biriydi.”

“Sizde polis hiç silah kullanmaz mı?”

“Belki, olabilir. Ama arada fark var. Orada olayı görenler bir tepki verir, olan bitene karşı kaygılarını dile getirir. Dün oradaki kişiler bir adım bile atmadı.”

“Çünkü olay onları ilgilendirmiyordu.”

Açık renkli gözlerinde belli belirsiz bir gülümseme vardı. Bir tür düzeltmeye benziyordu. En azından yanıtın içe dokunan sadeliğini bir parça hafifletiyordu.

“Sonya...”

“Üçüncü kez adımı anıyor ve bir şey söylemiyorsunuz.”

“Bir şeyler eklememi mi isterdiniz?”

“Hayır.”

Adil Bey de gülümsedi. İlk kez sakinleşiyordu. Ansızın, birbirlerinden çok da uzakta olmadıklarını düşündü.

İndirilen bir kepenk sesi duyuldu. Kooperatifin stokları bitmiş olmalıydı. Adil Bey, her gün olduğu gibi, kırk kadar insanın boş filelerle geçtiğini gördü.

Genç kız ayağa kalkarak, “Çamaşırınızı söylemeyi unuttum,” dedi.

Karşıdaki evin pencereleri açılıyordu. Önce Kolin gelmişti, yeşil kasketi portmantoya asılmıştı. Bir sigara yaktı ve karanlıkta odaya girdi, yiyecek paketlerini açtı ve masaya dizdi. Konsolosluğun penceresine bakmadı.

Adil Bey, “Onu bu sabah gördünüz mü?” diye sordu.

“Evet. Tabii.”

“Bir şey söylemedi mi?”

“Ne söyleyecek ki? Çamaşır diyordum. Onları bana verin. Bizimkilerle birlikte çamaşırhaneye göndereceğim. Bugün çamaşır günü.”

Büro ve oda arasındaki kapı açıldı, içeri girdi. Yatak hâlâ dağınıktı ve Adil Bey’in pijaması yerdeydi. Onu yerden aldı.

“Bu dolabın içinde mi?”

“Evet Sonya... Size bir şey sormak istiyorum.”

“Yine o gece konusunda mı? Sizi anlamıyorum. Önemsiz şeylere komik değerler yüklüyorsunuz.”

“Söz konusu olan o adam değil.”

“Ya nedir?”

“Ben... Eğer sizden istesem ki...”

Alçak sesle konuşuyordu. Karşı pencere açık olduğundan, sesinin karşıdan duyulabileceğini düşünüyordu. Sonya’nın elinde çamaşırlar vardı. Adil Bey genç kızla sokak arasındaydı. Madam Kolin’in eve gelişini duydu, tabakların sesi işitildi.

“Acele edin. Yemeğe oturacağız...”

Bu son fırsattı. Sonya gidiyordu. Henüz birkaç dakikası vardı, sonra çok geç kalmış olacaktı.

Genç kız “hayır” dememişti. Ne kızmış ne de gülmüştü. Odanın pencereleri ile büronun birinci penceresi arasında bir duvar boşluğu vardı. Sonya, Adil Bey’in neden orada durduğunu

nu anladı. Buradan geçmeliydi ve orası karşıdan görünmüyordu. Geri çekilmedi.

“Sonya!”

Adil Bey genç kızı kollarına aldı. O kadar heyecanlıydı ki, hemen öpmeye kalkışmadı. Kızı omuzlarından tutuyordu. Zayıf bir kızdı. Vücudu çok diri değildi. Boynuna eğildi, yanaklarını okşadı. Sarı saçlarını düzeltti. Kızın kendisini teslim ettiği düşüncesine şaşırmıştı.

“Sonya...”

Dudaklarına dokundu ve kızı öptü. Öyle ki, az kalsın genç kızın dengesi bozulacak ve arka üstü düşecekti. Genç kız doğrulduğunda Adil Bey hareketsiz kaldı, kafası karışmıştı. Sonya, çamaşır paketi ni elinden bırakmamıştı. Tuhaf bir şekilde gülümsüyordu. Bir eliyle saçlarını düzelterek, “Neden parfüm kullanıyorsunuz?” diye sordu.

“Kolonya bu. Sevmez misiniz?”

“Bilmem... Size füme balık ve koyun peyniri aldım.”

Sonya duvarın karşıdan görünmeyen bölgesinden çıkmıştı. Pencereden baktı; ağabeyi ve yengesi yemeğe oturmuşlardı.

“Görüşmek üzere.”

Adil Bey yalnız kaldı. Ne mutlu ne de neşeliydi. Kızın masaya bıraktığı paketleri açtı. Ama yemeğin görünüşü iştah açıcı değildi. Sokaktan Sonya’nın ayak sesleri duyuldu, ama eğilip bakma isteği duymadı.

Kolin siyah ekmeğine yağ sürüyor ve höpürdeterek çay içiyordu. Karısı hızlı hızlı konuşuyordu; herhalde işteki ilk gününün ayrıntılarını anlatıyordu. Sonya odaya girdi, çamaşırları bir kenara koydu, siyah şapkasını yatağın üstüne atarak sırtı pencereye dönük bir şekilde, her zamanki yerine oturdu.

Sonya da bu yöne dönmeyecek mi? Adil Bey onu gözlüyor-du. Bekledi. Odanın gerisinde büzülmüştü. Aradaki mesafeye

rağmen bir baş hareketi fark etti. Genç kız, ağzı dolu olarak, bu tarafa dönmüştü. Gözlerini masaya dikti.

“Yemek yemiyor musunuz?” der gibiydi.

Bu sahne iki saniye sürmüştü. Sonra ağabeyi baktı. Ardından yengesinin gülme sesi geldi. Adil Bey, sonunda, köşesinden ayrıldı ve pencereyi kapattı.

Kendini aşağılanmış gibi hissetti. Sanki bir hiçti. Başka bir insanmış gibi aynada kendisine baktı. Gerçekten hasta olduğunu düşündü.

Sonunda, İstanbul’a bir mektup yazarak, bol miktarda bromür ısmarladı.

6

Adil Bey sık sık bu ânı düşünmüş olmalıydı. Sonya’nın bir yandan yemek yerken bir yandan da dönüp gözleriyle onu araştırdığı ânı. Oysa bu sırada ağabeyi ve yengesi de ona bakıyorlardı. Kendisi hareketsiz duruyordu ve kız buna gülüyordu. İşte bu ânı düşünmüş olmalıydı.

Gerçekten bu, bütün bir dönemin sonu oldu, başka bir dönemin de başlangıcı. Ama o sırada bunu bilmiyordu. Homurdanıyordu, henüz fırtına patlamamıştı.

Çalışmak istemiyordu. Sonya döndüğünde, o, yatağının kenarına oturmuş ve her zaman kızın kendisine bir şeyler sorabileceğini umarak, odasına kapanmıştı. Ama öyle olmadı. Saat dörde doğru, saçını tarayıp bürosuna girdi.

Sonya, “Uyudunuz mu?” diye sordu.

“Hayır.”

Adil Bey, ilk anda, anormal bir şey hissetmişti. Ama ne olduğunu kestiremiyordu. Koltuğuna oturduğunda, çalışmakta olan Sonya’ya baktı. Kendi kendine “niye homurdanıyorum” diye sordu.

Çünkü Sonya neşeliydi, çok neşeli. Ama bu durumu açık bir şekilde yansıtmıyordu. Yazı yazarken, her zaman olduğu gibi, çocuksu yüzünü takınıyordu. Gözlerinin içi gülüyordu. Adil Bey, kız başını kaldırıncı yüzünde altın pullar gördü.

Kızdaki çok derinden gelen bu neşeyi anlamıyordu. Sonya kimseyle alay etmiyordu: Yüzünün ifadesini değiştirmek için odasına giren Adil Bey dahil olmak üzere insanlara güleryüzle yaklaşıyordu.

Üç dört kez bürosuna geldi ve gitti. Her gelişinde Sonya'nın siyah elbisesinden yükselen ince ve beyaz boynuna bakıyor, kimi zaman ellerini seyrediyor, kimi zaman da gözlerindeki parıltıları inceliyordu.

Saat beşte Sonya kâğıtları düzene sokmak için ayağa kalktı. Aralarında üç cümlelik bir konuşma bile olmamıştı. Saat beş buçukta, her zamanki gibi, şapkasını aldı. Çıkış anında kararlı bir biçimde Adil Bey'e doğru yöneldi.

Sonya işlerin nereye varacağını öğrenmeliydi. Adil Bey çekingen, kararlı ve üzgün bir halde ilerledi. Kızı omuzlarından tutarak sabahki köşeye getirmek istedi.

“Dinleyin, Sonya...”

Kız dimdik duruyordu, iki eliyle çantasının sapını tutuyordu. Küçük bir çocuk gibiydi.

“Bunu gerçekten istiyor musunuz?”

Sonra, sağ elini kapı mandalına doğru uzatarak, aynı tonda:

“Bu akşam geleceğim. Işığı yakmayın,” dedi.

Adil Bey, daha sonra Sonya'yı plajdan dönüp ağabeyi ve yengesiyile yemek yerken gördü. Lambalar yakılmış ve pencereler kapatılmıştı.

Konsoloslukta, Adil Bey karanlıkta yürüyor, oturuyor, kısa bir süre sonra yeniden gezinmeye başlıyordu.

Sonunda Sonya gelmişti. Ayak seslerini tanıdı. Kapıyı açmış ve kaparken koridoru kolaçan etmişti. Adil Bey sadece kızın yüzünü, boynunu ve ellerini görüyordu. Karşıda hep ışık vardı. Gökten kurtulan su damlaları nihayet şehre yağmaya başlamıştı.

Adil Bey hiçbir şey söylemedi, bir harekette de bulunmadı. Sonya, çantasını masaya koydu, şapkasını çıkardı ve Adil Bey'e yaklaşarak, "İşte geldim!" dedi.

Sonya, on beş gün içinde kaç kez gelmişti? Belki on kez? Adil Bey akşamları iş dönüşünde ona bakmaya alışmıştı. Genç kız her zaman aynı gülümsemeyle ya başıyla evet işareti yapıyor ya da:

"Hayır!" diyordu.

Ve hayır dediği zaman, yalvarışlarını dinlemiyor, kararı kesin oluyordu.

Sonya hava kararır kararır geliyordu. Ağabeyinin her zamanki alışkanlığıyla sigarasını içip pencerenin önünden ayrıldığı sırada evine dönüyordu.

İlk akşam kapı vurulmuştu. İkisi de karanlıkta sessiz kalarak adımların uzaklaşmasını beklemişti. Az sonra telefon çalmış ve Sonya Adil Bey'in telefona yanıt vermesine engel olmuştu.

Karşıdaki evde, Madam Kolin yattığı zaman, yağmura rağmen pencereler açıldı; kocası tek başına serinliyordu.

Birbirlerine çok yakındılar. Sonya çok sakindi. Öyle ki, Adil Bey kızın neden geldiğini kendi kendine sordu. Titriyordu. Kızı kollarına aldı. Siyah elbisesini çıkardı. Vücudu yeni geliyor gibiydi. İşve ve tutku ifadeleri yoktu.

"Neden bu kadar heyecanlısınız?"

Adil Bey kızın gözlerini yakından görüyordu. Kendisine merakla ve endişeyle bakıyordu.

"Tuhaf bir adamsınız."

Sonya bunu çok sonra, ayakkabılarını çıkarırken söyledi. Adil Bey bu sırada alnını cama dayamıştı.

Şimdi, üç hafta sonra, daha çok şey mi biliyordu sanki? Daha mı mutluydu, yoksa daha mı mutsuz? Gün boyunca, sık sık, sakın ve özenli kıza bakıyordu. Aralarında hiçbir konuşma geçmiyordu.

Sonya'yı özellikle karşı evde masada oturduğu zamanki haliyle inceliyordu; Kolin ve karısını inceliyordu ve bu, canını daha çok sıkıyordu. Bilmemelerine olanak var mıydı? Biliyorlarsa, Kolin konsolosluğa neden ilgisiz tavırlarla baksındı ki?

Sonya, ya "siz" yerine "sen" demeye çalıştı, ama başaramadı. Kızı kollarına aldığı anda çoğu kez ansızın bir sıkıntı basıyordu içini. Genç kız da gülümseyerek, "Ne var?" diye soruyordu.

Adil Bey'e ne olmuştu? Bu durumda olmaktan sıkılıyordu ve boş yere gerçek bir yakınlık arıyordu.

"Beni sevmiyorsunuz, Sonya."

"Bu, sevgiden ne anladığınıza bağlı."

Sonya müşfikti, ona sarıldığı da oluyordu. Adil Bey hemen hemen hiç dışarı çıkmıyordu. Bir gün Nejla, sabah saat on civarında konsolosluğa geldi ve "Hani beni görmeye gelecektin?" diye seslendi.

Büro kalabalıktı. Adil Bey sıkıldı, Sonya'ya baktı. Genç kızın gözleri önce kâğıtların üzerinde duran kalemine, sonra da odanın kapısına takıldı.

"Kocamın gelecek hafta döneceğini bilmiyor musunuz?"

"Siz miydiniz telefon eden?"

"Hayır. İtiraf edin ki sizden haber beklemeye hakkım var!"

O halde, ilk gece kim telefon etmiş olabilirdi? Kapıyı çalan kimdi?

"Neyiniz var bilmiyorum Adil, ama sizi değişmiş gördüm."

Nejla şapkasını ve eldivenlerini çıkardı, aynada yüzüne baktı.

"Geçen günden beri ne yaptınız?"

"Hiç."

"Beni öpmeyecek misiniz?"

Kapının öteki tarafında, Sonya konsolosluğa gelen insanları dinliyordu. İranlı kadın ancak iki saat sonra gitti. Canı sıkılmış bir haldeydi, sanki kavga etmiş benziyorlardı.

“Benim hakkımda birçok hikâye duyduunuz, haydi itiraf edin!” deyivermişti.

“Yemin ederim...”

“Kimlerle görüşünüz?”

“Kimseyle.”

“Ama sizi *Bar*’da görmüşler!”

“Evet, bir kez gittim oraya.”

Nejla büroya geçince Sonya ona bakmadı bile. Adil Bey kol-tuğuna oturdu. Sekreteri ona köşede oturmuş olan kılıksız birini gösterdi.

“Özel olarak sizinle görüşmek istiyor.”

“Buraya gel!” dedi konsolos.

“Ötekilerin işi bittikten sonra.”

Sonya, her zamanki gibi, notlar alıyordu.

“Şimdi sıra sende!”

Ama adam genç kıza dikkatle baktıktan sonra Türkçe homurdandı:

“Açıkça konuşabileceğimi mi düşünüyorsunuz?”

Sonya, adamın dediklerini anlamıştı. Kalkmaya hazırlanarak talimat bekledi,

“Kalın lütfen... Konuşabilirsiniz.”

Adam, sonunda, gömleğinin içinde sakladığı kirli kâğıtları uzattı.

“Pasaportun mu bu?”

“Hayır. Ölen adamın pasaportu. Başına bir iş gelirse, İzmir’de oturan kız kardeşine bildirilmesi için kâğıtlarını buraya teslim etmemi söylemişti.”

Sonya not almaya gerek olmadığını anlıyor ve bu aralıktan yararlanarak kâğıtlarını sıraya koyuyordu.

“Anlat bakalım.”

Adam kapıyı açıp baktı, dinleyen birinin olmadığından emin olmak istiyordu.

“Altı kişiyi dağlardan aşırarak Anadolu’ya geçirdim. Tam işimiz bitmek üzeriydi ki, üstümüze ateş açtılar; biri kaldı.”

“Böyle çok insan geçirdin mi?”

Adam yanıt vermedi. Yün başlığını aldı ve çıktı. Biraz söylen-dikten sonra:

“Kâğıtların gereğini yerine getirirsiniz artık dedi.”

Sabah mesaisi bitmişti. Büro boşalmıştı. Sonya şapkasını almak üzereydi. Adil Bey, “Kızmadınız ya?” diye sordu.

“Neden?”

“Bu kadın yüzünden...”

“Başka türlü hareket edemezsiniz. Öğleden sonrası için izin istiyorum. Deniz filosofunun ziyareti var.”

“Peki.”

Öpmesi veya birkaç hoş söz söylemesi olanaklı mıydı acaba, genç kız karşısında sağlam ve açık bir şekilde durmaktaydı. Bir yandan da, konsolosluktan çıkan adamı ve öfkeyle parfümünü burnuna çektiği Necla’yı düşünüyordu.

“Yarın görüşürüz Adil Bey!”

“Güle güle.”

Adil Bey, bütün bir öğleden sonra, garip bir şekilde, bir sokak-tan ötekine girip çıktı. Filonun yapacağı tören konusunda hiçbir şey bilmiyordu. Evden dışarı adım atmasının ardından, daha ilk kavşakta yolu kesmiş olan atlı polislerle karşılaştı.

Başka bir sokağa girdi. Yaya kaldırımı boyunca ve sokakta iki sıra halinde dizilmiş meraklı insan grubu vardı, ellerinde fenerler

ve kızıl bayraklar tutuyorlardı. Evler arasında, üzerlerinde yazılar bulunan şerit flamalar asılmıştı. Sağda solda evlerin damlarına kadar çıkan büyük bezler üzerinde Stalin portreleri görölüyordu.

Kortejin başı olduğu sanılan yerde atlı polislerin kırbaçla halkı geriye çektiği görölüyordu. Adil Bey bir evin giriş bölümünde sıkışıp kalmıştı.

Hemen hemen hiçbir şey göremiyordu. Gördüğü tek şey, ellerinde Lenin portreleri ve bayraklar bulunan ve sıra halinde yürüyen insanlardı. Müzik çalıyordu. Daha sonra denizcilerin geçit töreni oldu. Deniz askerlerinin beyaz üzerine mavi yakalı giysileri vardı, berelerinin uzun kurdeleleri sırtlarına kadar iniyordu.

Kimse bağırıyordu. Kimse konuşmuyordu. Derin sessizliği bozan şey çeşitli müzik sesleriydi.

Kortej geçti, arkasındaki insan kalabalığı kaldı. Meraklılar aynı yöne giden otobüslere yöneldi. Adil Bey, çok uzakta, kırmızı kadifeyle kaplanmış bir kerevet gördü, ama yeniden geriye düştü ve kendini deniz kenarında buldu.

Kıyıda, yabancı yük gemileri arasında beş savaş gemisi duruyordu. Hücumbotlar parlayan denizin üstünde uğultular yaymaktaydı. Sendika binalarının ve kulüplerin önünde genç insanlar kocaman yazılar oluşturacak ampullerin sonuncularını takıyordu.

Adil Bey klakson sesiyle sıçradı. Bu sırada John direksiyon başında otomobilini kenara çekiyor ve Adil Bey'in korkmasına gülüyordu.

“Ne haber?”

Yüzü kızarmıştı, yakası bağı açıldı.

“Ne tarafa gidiyorsunuz? Atlayın...”

Arabanın kapısını açmıştı, Adil Bey hayır diyemedi.

“Şölene davetli değil misiniz? Bu akşam donanma subayları onuruna balo ile birlikte büyük bir yemek veriliyor.”

John kendisiyle veya ötekilerle alay mı ediyordu, yoksa ciddi mi söylüyordu?

“Birini kurşuna dizmekle başladılar işe!”

“Bir ne?”

“Bir insan! Benim evin yakınında, OGPU kışlası avlusunda oldu. Adamı saat ikiye doğru getirdiler; aptallaşmış bir hali vardı. Duvara dayadılar ve birkaç kurşun sıktılar. Sınırdan yurtdışına adam kaçırdığı sanılan bir köylü.”

Rafinerinin yakınlarına gelmişlerdi.

“Nerede inmek istiyorsunuz?”

“Burada ineyim.”

Adil Bey sararmıştı. Bir an basamağın yanında kararsız kaldı.

“Adamın bıyıkları var mıydı?” diye sordu.

“Sizin köylülerde olduğu gibi, siyah güzel bıyıkları vardı.”

“Teşekkür ederim.”

“Nejla ne oldu?”

Ama Adil Bey artık duymuyordu. Güneş altında hızla yürüyordu. Sinek bulutu içinden geçiyormuşçasına başı uğultular içindeydi. Polis engeli nedeniyle yeniden durdu. Çeşitli dolambaçlı yollardan geçti. Sonunda, kendini sık sık gittiği yabancılar servisi binasının önüne buldu. Kapı açıktı. İçerideki bütün kapılar da açıktı. On, on iki büroya girip çıktığı halde hiç kimseyi görmedi.

Kendini yeniden sokakta bulduğu zaman tören bitmiş olmalıydı; kalabalık akın akın geri dönüyordu. Üç dört kişilik gruplar halinde dolaşan yüzlerce denizciye rastladı, yüzleri ve pembe yaknaklarıyla iyi beslenmiş genç insanlardı bunlar. Hepsisi sarışın, uzun boylu, geniş omuzlu, bir parça şişman gençlerdi. Bunlar Kuzeyli, Baltık kıyılarından gelmiş insanlardı. Kentte, güneş içinde, kızıl bayrak ve flamalar altında güleryüzle varlıklarını sürdürüyorlardı.

Gerçekten de tatildi. Limanda ve rafineride çalışan beyaz giysiler içindeki kızlarla yan yana yürüyen kimi insanlar vardı. Adil

Bey Sonya'yı arıyordu. Onun evde olmadığından emin olmak için konsolosluğa döndü ve Kolin'lerin evine baktı. Pencerelelerin kapalı olduğunu gördü. Sonra, birden İtalyan Konsolosluğu'na doğru yürüdü.

"Kartımı Mösyö Pendelli'ye verir misiniz?"

Terasta toplanmışlardı. Kapı görevlisi "yukarı buyurun" dedi. Madam Pendelli gözüktü. Aralarında hiçbir şey geçmemiş gibi, yumuşak ve kibardılar. Krem rengi ince kumaştan yapılmış takım elbisesi içinde koltuğunda oturan Mösyö Pendelli ayağa kalktı. Başka bir ses yükseldi:

"Bana bir merhaba yok mu?"

Bu, kuru pasta yemekte olan Nejlâ'nın sesiydi.

Pendelli alaylı bir tavır takınmadan, "Uzun süredir bizi dışladınız," diye konuştu.

Teras aydınlıktı. İlk kez geldiğinde olduğu gibi, yine çay içiyorlardı. Adil Bey, balkonda İtalyan bayrağı ile Sovyet bayrağının yan yana dalgalandığını fark etti.

Şaşırmış bir halde:

"Onların bayrağını da mı astınız?" diye sordu.

"Bu bir zorunluluk. Hükümetimiz Sovyetler'i tanımış olduğuna göre! Ya siz ne yapıyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Size sormaya geldim."

Madam Pendelli'nin omuzları güneşten bronzlaşmıştı. Adil Bey'e dönerek,

"Çay mı, portakal suyu mu? Ne içersiniz?" diye sordu.

"Mersi. Bir adamın kurşuna dizildiğini söylediler. Vatandaşlarımızdan biri. Adam bu sabah büroma gelmişti."

Pendelli aldırmayan bir hava içinde ince bir sigara yaktı ve dumanını savurdu.

"Ne öğrenmek istiyorsunuz?"

"Önce bu haberin doğru olup olmadığını. Sonra..."

Pendelli zile bastı. Gözlüklü bir görevli içeri girdi. Konsolosla İtalyanca konuştular. Görevli Adil Bey'e baktı ve başıyla haberi doğruladı.

"Doğru," dedi konsolos. "Tiflis trenini beklerken istasyonda yakalamışlar."

Madam Pendelli, "Oturun rica ederim," diye ısrar etti.

Düşünmeden oturdu. Ama yerinde duramıyordu. İçini rahatlatmak istiyordu. Görevlinin çıkmasının ardından, sıkıntılı bir şekilde çevresine bakındıktan sonra, "Bu sabah, adam Türkiye'ye gitmek isteyenleri sınırdan geçirdiğini bana söylemişti."

"Yaaa?"

"Büromda yalnızca bana söyledi."

"Yalnız mıydınız?"

"Evet, yalnızdım. Yani sekreterim vardı..."

Nejla kahkahayı patlattı.

"OGPU Deniz Kuvvetleri Şefi'nin kız kardeşinden bahsediyor," dedi.

Pendelli omuz silkti.

"Ne söylememi istiyorsunuz?"

"Adamın uzun süreden beri izlendiğini düşünüyor musunuz?"

"Hayır."

"Neden?"

"Öyle olsaydı, size kadar gelmesine izin vermezlerdi."

"Pasta alır mısınız, Adil Bey?"

"Hayır Madam. Özür dilerim. İlk kez..."

"İlk kez kurşuna dizilmiş birinden söz ettiğimi mi duyuyorsunuz?" diye sordu Pendelli. "Ama sevgili dostum, bu hareket içinde her ay birkaç insan kayboluyor. Kimsenin bundan kaygı duyduğunu mu sanıyorsunuz? Gözünün önünde oğlunun tutuklandığını gören bir baba bile bunun nedenini soramaz!"

"Benim yerimde olsaydınız ne yapardınız?"

“Hiçbir şey! Adam öldü, değil mi? Sekreterinizle olabildiğince iyi geçinin ve bu olaydan ona hiç söz etmeyin.”

Nejla bir süredir dikkatle Adil Bey’e bakmaktaydı. İğneli bir tonda, “Dostumuz bu sekreterle fazla yakındı,” diye söylendi.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Çok sevimli bir kız! Ve ilk kez bir Rus daktilo kızın patronunun ev işleriyle de ilgilendiğini görüyorum.”

Pandelli gülüyordu. Karısı, “Adil Bey’e takılmayın. Biliyorsunuz, o böyle şakalardan hoşlanmaz,” dedi.

Nejla konuyu şöyle bağladı:

“Eğer bu şaka değilse, daha sonu gelmedi,” dedi.

Pandelli bu kez şaka yapmıyordu, Adil Bey’in ciddi olduğunu anladığı bir tavırla “Büronuza gidin ve kızıl bayrağı çekin,” dedi.

“Teşekkür ederim. Uygun olmayan bir zamanda gelip sizi rahatsız ettim.”

“Rica ederim. Kapımız her zaman size açıktır.”

Bununla birlikte, Adil Bey sokağa çıktığında, yine Nejla’nın kahkahasını, ardından da konsolosun alçak sesle “Yavaş ol, duyabilir!” uyarısını duydu.

“Sanki benim de çok umurumda!” diye yanıtladı Nejla.

Atlı polisler gösteriden dönüyordu. At nalları dar sokağı inletiyordu. Mavi yakalı denizciler, beyaz elbiseli kızlar, bütün bir kalabalık güneşin altında limana doğru gidiyordu. Adil Bey aralarından geçip konsolosluğa gitmeli ve Sovyet bayrağını çekmeliydi.

Bu kez, karşı evin penceresi açıldı. Sonya aynanın karşısında ayakta duruyordu, üstünde yeni bir elbise vardı. Yengesi diz çökmüş, ağzında toplu iğnelerle genç kızın giyimine yardımcı oluyordu. Sonya’nın giydiği, siyah satenden, etekleri fırfırlı bir elbiseydi.

Bayrak çekilirken hafif bir ses işitildi, Sonya o tarafa başını çevirdi ve gülümsedi. Kaçamak, hafif bir gülümsemeydi bu, sonra pencereyi kapamak için kalkan yengesiyle konuştu.

Bando takımı hâlâ sokaklardaydı, Adil Bey az kalsın telefon sesini duymayacaktı. Ahizeyi kaldırdı ama öbür taraftan yanıt veren olmadı.

7

Madam Pendelli oyun kâğıtlarını çekmeceye yerleştirirken, “Biliyor musunuz Adil Bey, her gün daha iyi bir briç oyuncusu oluyorsunuz,” dedi.

Adil Bey, Madam Pendelli’nin bu sözlerine itiraz etmediği gibi, gülümsedi de.

Mösyö Pendelli koltuğunu çekerek arkasına yaslandı ve kırmızı uçlu bir sigara yaktı. Genel olarak gözlerini yarım kapayıp esnediği ve gitme zamanını haber verdiği saatlerde yaptığı davranıştı bu. Bugün ise, aksine, açık yakalı gömleğiyle oturan John’a dönerek, “Bir viski daha alın lütfen,” dedi.

Kocaman bir çini soba yanıyordu. Dışarıdan yağmur sesleri ve boşalan bir oluktan ara sıra çıkan su sesleri geliyordu. Salon petrol lambalarıyla aydınlatılıyordu, zira bu saatte elektrikler çoktan kesilmiş olurdu.

John kadehini kaldırarak, “İranlı dostumuz sabah treniyle mi gönderildi?” diye sordu.

Pendelli keyifli bir şekilde, “Yanında iki adamla birlikte,” diye yanıtladı. “Bir yıldan kısa süre içinde ne kadar halı kaçırdığını biliyor musunuz? Tam yüz seksen adet. Semaverleri, ikonları, öteki sanat eserlerini saymıyorum.”

Adil Bey’e döndü ve “Sizin memurunuz Fikret’in yardımıyla... Bu salonda şöminenin başında görüşüyorlardı. Hatırladınız mı? Ertesi gün Fikret kayboldu. Ömer’e gelince... Sovyet yöneticileri

İran hükümetinden Ömer'in derhal geri çağrılmasını istediler. Ve bu sabah Ömer iki korumayla gönderildi," dedi.

Madam Pendelli, "Karısının burada kaldığı doğru mu?" diye sordu.

"O kadın karısı değil. Ömer Moskova'da elçilik sekreteriymen, orada tanıdığı bir kadın. Onunla İran'a gidemedi."

Hava ılık ve yumuşaktı. Pendelli, kendini bırakmış ve bacaklarını uzatmıştı.

"Bir gün daha geçirdik!" diye şükretti.

"Noel'de İtalya'ya mı gideceksiniz?"

"*L'Aventino* gemisi ayın yirmi ikisinde Cenova'ya varıyor, yirmi üçünde Roma'da olacağız." Cenova'dan, Roma'dan ve evinden söz edip neşesini buluyordu. İki aylık izne çıkıyordu. Bu durum, uykusunun açılmasına ve Rusya işlerinden uzaklaşmasına yetiyordu. Hatta gitme sevincini artırmak için üzerine konuşma ihtiyacı duyuyordu.

"Novorossiysk'ten döndünüz mü John? Geçen hafta bazı çocukların yendiği haberi doğru mu?"

"Olay şöyle olmuş," dedi John. "Polise bir ihbarda bulunmuşlar. Polis verilen adrese gitmiş. Mahzende bir adamın oturduğunu görmüşler. Yanındaki küpün içinde karısı ve kızının kalıntılarını bulmuşlar. Adam bu kalıntıları malı olarak görüyor ve vermemek için direniyormuş. Delirmiş. Elinden almak için öldürmeleri gerekmiş."

"Bu işe ne diyorsunuz Adil Bey?"

"Hiçbir şey."

Madam Pendelli, "Adil dostumuz üç ay içinde çok değişti," diyerek hayranlığını belirtti. "İlk günler, bunun olmayacağını sanıyordum. Oysa iyi uyum sağladı. Öyle sanıyorum ki biraz da şişmanladı."

Şişmanladığı doğruydu. Ama bu sağlık durumunun iyi olduğunun göstergesi değildi. Vücudu kalınlaştıran ve gevşeten yaşlılık alameti bir şişmanlamaydı. Bakışları durgun ve bulanıktı.

“Sonuç olarak, konsolosluk camiasını temsil edecek bir siz kalıyorsunuz Adil Bey!” dedi.

Adil Bey’in yüzünde nazik bir gülümseme belirdi. Madam Pendelli ve briç oynamak için her hafta geldiği İtalyanlar da kendisine her zaman nazik davranırdı. Kadın onu korumasına almış gibiydi; Adil Bey’i kocasının takılmalarına karşı koruyordu.

John viski kadehini boşalttıktan sonra İtalyanlara dönerek, “Gidelim artık. Sanırım, gidişinizden önce görüşürüz. Ben zaten gemiye geleceğim. Geliyor musunuz Adil?”

John, her zaman olduğu gibi, yarı sarhoştı. Su geçirmez pardösülerini ve çizmelerini giydiler, çamurlu yolda bata çıka yürümeye başladılar, yağmur suları yüzlerine sıçrayıp duruyordu. Sonbaharın başından beri her gün durmadan yağmur yağıyordu, bazı sokaklar iyice suya batmıştı.

“Anlat bakalım Adil.”

Zaman zaman parlayan iki siluet birbirine çarpıyordu; ya su birikintilerinin üstünden atlıyorlar ya da ikisinden birinin ayağı kaymış oluyordu.

“Dinliyorum.”

“Çok içiyorsunuz değil mi?”

“Hayır! Neden sordunuz?”

“Nedeni yok! Bar’a uğrasak mı?”

Adil Bey, John’un düşündüklerini çok iyi biliyordu. Madam Pendelli’nin söylediği gibi değişmişti ve Amerikalı bu değişikliğin alkolden olduğunu sanıyordu.

Hiç de öyle değildi. Adil Bey’in kendisi bile tam olarak nasıl olduğunu söyleyemezdi. Sınırdan adam kaçırın Türk’ün öldüğü gün başlamıştı bu durum. O zaman Adil Bey sakin olmaktan çok uzaktı, sonra birdenbire sakinleşti, sanki içinden bir şey kopmuştu.

Ertesi gün Sonya’ya hiçbir şey dememişti. Bütün gün onunla konuşmamıştı. On beş gün boyunca bir kez kendisine gelmesini söylememişti.

Yüzündeki ifade mutlak yalnızlıktan yavaş yavaş aldırmaazlığıa dönüşüyordu ve John bu durumu yarı-sarhoşlukla karıştırmaktaydı.

Başka bir şeydi bu. Ne duyarsızlık, ne de taraf tutmaydı.

Batum'a gelir gelmez Pendelliler'le tanıştırılmıştı, onlarla bazı şeyleri paylaşmaya hazırdı, fakat düşmanca bir ortamla karşılaşmıştı. Sokaklarda başıboş dolaşmış, kalabalığın içine girmişti. Halk ona aldırmadan yanından uzaklaşıyor, geçmesi için yer açıyordu. Sonya'ya umutsuz bir şekilde ve öfkeyle bağlıydı. Metresi olduktan sonra onun kendisinden hiç bu kadar uzak olduğunu görmemişti.

Çünkü kendisi Türk'tü, onlar İtalyan veya Rus, öyle mi? İranlı bile kendisine karşı mesafeliydi!

Yoksa, çok basit bir şekilde, Adil Bey olduğu için mi?

Ne olursa olsun, Adil Bey "yaşamak" diye adlandırdığı şeyi denemeye her yönelişinde ağır bir şekilde duvara çarpıyordu.

Öyle ki, istemediği halde, duyarsız bir hale gelmişti. Belki de çevresindeki insanlardan daha ileri derecede. O kadar basitti ki bu, kendiliğinden oluyordu. Kendi yalnızlığını her yere götürüyordu. Pendelliler'e, yabancılar servisi bürosuna, her yere. İnsanlarla birlikteyken bile yalnızlığını götürüyordu.

Bu, koruyucu bir tabakaydı, insan bu tabakanın içinde kapalı yüzle yürümekteydi. İlk gün buradaki insanların her birinin bu şekilde kapalı olduğunu nasıl anlamamıştı. John alkolle kendini kapatıyordu. Pendelliler gittikleri çöl bile olsa sahip oldukları burjuva tarzı konforu da beraberinde götürüyorlardı.

Sonya! Kolin! Acaba Kolin, işten eve dönünce karısıyla içten bir ilişki yaşayabiliyor muydu?

Kooperatif lokantasında, herkes kendi köşesine çekilmiş, kendi düşüncesiyle baş başa, yemek yiyordu. Acaba halk ne yapıyordu? Halk denen kalabalık sadece sokaklarda gezinen ve Lenin heykelinin yanından yarım tur atan insanlardan mı ibaretti?

Adil Bey de herkes gibi biriydi. Hepsi bu! Bir köşesi vardı ve şimdi bu köşeden yalnız bir hayvanın güvensizliğiyle bakıyordu insanlara.

Adil Bey ve John, karanlıkta bata çıka yürümeyi sürdürdüler. *Bar'a* geldiklerinde eşikte yine üç kız vardı. Amerikalı, eliyle onları selamladı.

“Kızları tanıyor musunuz?”

Her şeye rağmen konuşabiliyor, hatta briç bile oynuyorlardı. Ama inanmadan, herkes kendi payına...

Güzel bir dekordu. Adil Bey'in sevmeye başladığı gibi iyice hüznü bir dekor: çamurlu bir sokağı aydınlatan ışıklı dükkân tabelası, ince uzun yollar halinde akan yağmur suları, kauçuk botlar giymiş üç kız, siyah kapı, birkaç gemi ışığı. John eşige varınca durdu ve Adil Bey'e baktı muzipçe.

İkisi de yakışıklı görünüyordu. Bu saatte, ıslanmış bir halde, yüzleri süzölmüş, vücutları sıkıntıdan hasta düşmüştü. Dikkatle izliyorlardı. Yukarıdan bakıyorlardı. John kızlara baktı, sonra Adil Bey'e dönerek, “Hepsini tanıyorum,” dedi.

Kentin duvarları arasından görünmez birçok odayı görmek ister gibi bir hali vardı.

“Yüzlercesini Adil Bey! Hesap edin! Her gün biri olsa dört yıl boyunca...”

John, kapıyı itip içeri girdi ve yağmurluğunu kapı görevlisine verdi. Adil Bey henüz bunu düşünmemişti. Arkadaşının yaptıklarına bakıyordu. John'un koluna bir kız takıp içeriye geçeceğinin hayalini kuruyordu.

“Onlara para olarak ruble mi veriyorsunuz?”

“Dolar tercih ederler. Çünkü dolarla Torgsin'de alışveriş yapabiliyorlar. Torgsin'de ruble geçmiyor. Orada her zaman ekmek ve istenen her şey bulunuyor.”

Adil Bey, “Yüzlercesi!” diye tekrarladı. Barda iki üç kız görmüştü. Sokakta da küçük bir grupla karşılaşmıştı.

Adil Bey ve John, birkaç denizcinin bulunduğu salonla ilgilenmiyorlardı, kırmızı renkle kaplı duvarın yanında ayakta duruyorlardı.

John neden tıpkı Pendelli’nin yaptığı gibi Adil Bey’le tepeden bakarak konuşuyordu?

“Tanımadığım daha yüzlerce kadın var... Sizin sekreter gibi ancak dört yüz ruble geliri olan ve dudaklarına ruj süren. Sizden önceki konsolosun döneminde, gece hayatı olan sadece ikimizdik. Zaman zaman, ikimiz de birileriyle birlikte, aynı sokakta, aynı evde, hatta aynı koridorda karşılaştık. Senin küçük hanımla karşılaşmamışsak şaşarım.”

Salon sarı ışıklarla aydınlatılmıştı. Sadece masa örtüleri az ışıklı ortamda beyaz renkte görünüyordu. Kadınlar kırmızı ya da mavi giysileriyle geçtiklerinde renkler vitray renklerinde olduğu gibi gerçekdışı görünüyordu

“Viski mi içiyoruz?”

“Nasıl isterseniz.”

John alaylı bir sevinçle ona baktı, Adil Bey’in yüzü değişmedi, sarı ışık düzenini seyretmeye dalmıştı.

Kendisi de, Amerikalı gibi, kadınların arkasından mı koşmalıydı? Yoksa Pendelliler gibi konforlu burjuva hayatı mı sürmeliydi? Birincisi de, ikincisi de kolaydı. Peki neden yapmıyordu?

Yakınında tanıdık bir ses duydu!

“Merhaba azizim Adil!”

Nejla’ydı. Elini uzatmış, yaptığı sürprizden dolayı gülüyordu

“Oturabilirim, değil mi? Bomba gibisiniz, koca yaramazlar! Garson! Bana bir likör! Adil Bey, size ihtiyacım olacak. Resmî bir iş, Türkiye’nin temsilcisi olmanız nedeniyle...”

John acımasızca güldü ve Nejla onu eski bir arkadaş ya da suç ortağı olarak tanık gösterdi.

“Anlatmış mıydınız ona? ...İşte Adil. Durum şöyle: Siz her zaman beni İranlı olarak tanıdınız. Oysa ben aslında Rusya’da doğmuş olsam da, Türk’üm. Büyükbabam Ankaralı’ydı ve adı Ahmet’ti. Gerekli kâğıtları bir araya getirip bir pasaport verme konusunda bana yardımcı olacaksınız...”

Adil Bey, kadehini dikerek, “Bakarız...” dedi.

Sakin bir şekilde Nejla ve John’a bakıyordu. Kendi kendine, “şimdi onlar birlikte dans etme cesareti gösterebilecekler mi?” diye düşündü. Bir yıldan daha kısa bir süre önceydi; Viyana’da aynı müzik vardı, benzer bir atmosfer içinde bütün bir gece boyunca dans etmişti.

Artık canı istemiyordu. Ne rahatça yanında götürebileceği Nejla’yı ne de burada bulunan –ve ikisi gerçekten güzel olan– kızları!

Acaba bütün bunlar yorgunluktan mı kaynaklanıyordu?

“Ne zaman gelebilirim size?”

“Ne zaman isterseniz.”

“Küçük beyaz fareniz her zaman yanınızda mı?”

Kadının ne demek istediğini anlamadı, şaşkınlıkla yüzüne baktı.

“Genç Rus kızı!” diye açıklama getirdi Nejla.

“Evet.”

“Memnun musunuz?”

“Kimden?”

“Rus kıزدan.”

Bıkkın bir şekilde omuz silkti, John da aynı hareketi yaptı. Bütün bunların hiçbir anlamı yoktu. Kadın laf olsun diye konuşuyordu, kendisinin canı konuşmak bile istemiyordu. Alkolden ve müzikten uyuşmuştu. Burada saatlerce kalabilirdi. Ama daha şimdiden garson masaları toplamaya başlamıştı.

Kalktılar. Nejla konsolosun koluna girmek istediye de adam ustalıkla uzaklaştı.

“Beni eve bırakmayacak mısınız?”

“Hayır.”

“Ya siz John? Arabanız yok mu?”

“Yok.”

Herkes kendi yoluna gidecekti. Girişte kadınlar kalmamıştı. Tabeladaki lambalar söndürüldü.

Adil Bey yağmurun yüzünü ıslatmasına aldırımıyordu. Adım attığı yerlere bakmıyordu. Pantolonu dizlerine kadar ıslanmış ve çamura batmıştı. Sağında güröldeyen denizi duyabiliyor, fakat bir şey göremiyordu, denizin üzerinde tek bir ışık bile.

Şimdi artık kentin bütün sokaklarını biliyordu. Hatta bütün kapı sundurmalarını da. Buralarda, başıboş gezen serseriler birbirlerinin üstüne yığılmış halde uyurdu.

Adil Bey bu serserileri de tanırdı! Herkesi tanırdı! Kooperatiflere girmişti, dükkânlara girmişti, bürolara girmişti.

Hiçbir şey onu ilgilendirmiyordu. O, Türkiye’nin konsolosuydu. Tek yapması gereken kendi yurttaşlarının işleriyle en iyi şekilde ilgilenmekti.

Bununla birlikte, bu bir gereksinme ve tutku haline gelmişti. Kent, onun için canlı bir varlıktı, bir kimlikti ve Adil Bey’i kabul etmeye yanaşmıyordu. Daha doğrusu, onu yadsımıştı. Uyuz bir köpek gibi onu yalnız kalmaya ve başıboşluğa bırakmıştı.

Kentten nefret ediyordu. Bir erkek bir kadına yaklaşmak ister ve kabul görmeyince kadından nasıl nefret ederse, Adil Bey de kentten öyle nefret ediyordu. Kusurlarını keşfetmeye dört elle sarıldı. Hüzünlü bir tutkuydu bu, karşılıklı olarak birbirlerinden hoşlanmıyorlardı.

Sonya, “herkes çalışabilir, herkes doyasya yiyebilir” diyordu. Genç kız tam da bu kentin somutlaşmış örneğiydi. O da onun

gibi soğuktu ve aynı şekilde sır vermeyen cinstendi. Kız okşamalarına izin veriyordu. Halkın kendisine, akşamları başıboş dolaşmasına, Lenin heykelinden rafineriye kadar gidip gelerek gezinmesine izin verdiği gibi.

Her şeyden kuşku duyan Adil Bey pazarda dolaşıyordu. Yaşlı bir kadın, üzerindeki yırtık bir elbiseyle yağmur altında, gelip geçen insanlara yarı yarıya çürümüş üç balığı satmaya çalışıyordu. Kadın umutsuzluğa kapılmıyordu. Kim bilir, belki de hiç umudu yoktu.

Adil Bey yaşlı kadına:

“Balık kaç?” diye sordu.

Adil Bey, Rusça bir sözlük ve gramer kitabı edinmiş, biraz Rusça öğrenmişti.

“Beş ruble, yoldaş.”

Kırk yaşlarında bir adam, bütün bir gün boyunca, sigara paketindeki yirmi sigarayı teker teker satmaya çalışıyordu.

Adil Bey acı bir alayla gülümsedi. Çünkü iyi beslenmiş denizcileri, Sonya'nın kulübünü, onun donanma balosu için giydiği siyah saten elbisesini, sakın yanıtlarını, kurşuna dizilen sınır kaçakçısını düşünüyordu. Konsolosluga dönmek için acele etti. Vardığında genç kıza doğru dönme gereği bile duymadan sordu:

“Karadeniz’de çok balık var, değil mi? Bu durumda, balık ucuzdur sanırım.”

“Evet, çok ucuz.”

“Kilosu kaç?”

“Kilosu bir veya iki ruble kadar.”

“Tuhaf şey! Pazarda üç adet kötü balığın beş rubleye satıldığını gördüm.”

Adil Bey genç kızın kaygılı bir bakış fırlatacağını biliyordu. Kâğıtları buruşturduğunu duydu.

“Çünkü serbest pazar. Biz ticareti ortadan kaldırmak istiyoruz. Oysa kooperatifte...”

“Kooperatifte balık satılmıyor, daha yeni oradaydım!”

“Genelde satılıyor.”

“On beş günde bir kez bile değil.”

“Balığın avlanmasına bağlı.”

Adil Bey ilk kez genç kızı ağlarken göreceğini ummuştı. Sebebini bilmiyordu ama bu onu yatıştıracaktı. Aynı günün akşamı eve gelmesini istemiş, kız da uslu ve sakin bir şekilde gelmişti.

Neden gelmişti? Kurşuna dizilecek başkalarını keşfetmek için mi? Belki de kendisinin kurşuna dizilmesini sağlayacak şeyler bulmak içindi.

Kendi kollarında ya da başka birinin kollarında olması genç kız için neyi değiştirdi? Hiç kimseyi sevmiyordu. Masum veya son derece sapkın, açık renkteki çocuk gözlerini insanların ve eşyaların üzerine dikerek, burnunun doğrultusunda, düzenli adımlarla sert ve gururlu bir şekilde gidiyordu.

Adil Bey, günler boyunca kent içinde yaptığı başıboş dolaşmalarında birçok şey keşfetmişti. Dışarıda gidip oturacak yerlerin, kafelerin olmaması onu yoruyordu. Sorduğu sorular karşısında insanlar ürkerek uzaklaşıyordu. Bazıları da alelacele cevap verip hemen ayrılıyordu yanından. Adil Bey küçük bir çocuğa bir ruble vermişti. Biraz uzaklaşınca, bunu gören biri çocuğa bir tokat atmış ve rubleyi dereye fırlatmıştı.

Arada sırada korktuğu da olurdu, bunun dışında kendisine utanç veren bir tutkuyu tatmin etmeye çalışan bir adam gibi hissediyordu kendini.

Ona neden yalan söylüyorlardı?

Her seferinde yeni bir ganimetle, öfkeyle dönüyordu evine.

“Üç haftadır Batum’da kimse patates yemedi. Bu süre içinde, yüksek rütbeli devlet görevlilerinin kaldığı Lenin Oteli’nde taze havyar, Fransız şampanyası ve şaşlık servisi yapılıyordu.”

“Orası yabancıların kaldığı bir otel.”

“Yılda iki yabancı bile gelmiyor!”

“Sizin ülkenizde bakanlar, su taşıyan insanlardan daha iyi yemekler yemiyor mu?”

Adil Bey’in her şeyin nasıl başladığını hatırlamaya çalışması nafileydi. Nereden bakılırsa bakılsın, OGPU tarafından kurşuna dizilen adamla başlamıştı her şey. Bu dram neredeyse konsoloslukta gerçekleşmişti. Adam Sonya’nın önünde konuşmak istememişti. Rus kızın dışarı çıkmasına Adil Bey’in kendisi engel olmuştu.

Belki de kızı kapının önüne koyması gerekirdi. Ama bu neye yarardı ki?

Adil Bey, o zamandan beri sıkıntılı, kötü, cesareti kırılmış ve bazen de panik yüzünden acılı bir halde genç kızın çevresinde dönüyordu. Zamanla kendisinden nefret edecekti nasılsa! Adil Bey, kızın gözlerinde bu kini arıyor, kendine rağmen bu hissi kıskırtıyordu.

John onun içtiğine inanıyordu! Madam Pendelli ise daha iyi görüldüğünü söylüyor ve briçte kaydettiği gelişmeyi övüyordu!

Adil Bey kapısını itti ve bir mum yaktı, sonra aynı düzen içinde, her gün yaptığı hareketleri tekrarladı. Kurallara uygun bu davranışlar bir tür sarnimiyet ve büyü vazifesi görmüyor muydu?

Önce koltuğa oturdu, pardösüsünü ve ayakkabılarını çıkardı. Sonra bir süre çorapları ayağında karşıdaki evde hareket eden gölgelere, mumun ışığına, evin cephesine bakıp durdu.

Sonya uyuyordu. Ağabeyi de. Yengesi de.

Yarın Novorossiyskli adamın öyküsünden söz etmeliydi. Süzölmüş yüzüyle sekreteri bu apaçık gerçeğe karşı savaşıyordu. Madam Pendelli, bu akşam, John’un gelmesinden az önce, ne demişti? Ah evet! İtalya’da yapacakları tatilden söz ediyordu ve şu gözlemde bulunmuştu:

“John dört yıldır burada. Rusya’dan hiç ayrılmadı. Bunu biraz garip bulmuyor musunuz?”

Sonra başka yöne dönerek devam etmişti: “Olan bitenler konusunda bizden daha bilgili ve hiçbir zaman kaygılı değil.”

Acaba John da mı örgüttendi? Neden olmasın? İşte Nejla da Ömer’in karısı değilmiş, Moskovalı bir hayat kadınıymış!

Sonuç olarak, elinden ne gelirdi ki? Öteki insanlar gibi yapacak, onları taklit edecekti. Herkesi, sokaktaki insanları, bürodaki insanları, hatta Kolin ve karısını örnek alacak ve hiçbir şey söylemeyecekti! Kendine bir çukur kazıp içine girecekti. Alışkanlıklar yaratacak. Hatta rüyada olduğu gibi, bulanık bir şekilde bölük pörçük hale gelecekti düşünceleri.

On beş gün önce, Adil Bey yabancılar servisine gittiği zaman, birdenbire, “Size hizmetçi kadın bulduk,” demişlerdi.

Adil Bey cümleyi Sonya Türkçeye çevirmeden önce anlamıştı. Sesini çıkarmamış, teşekkür etmekle yetinmişti.

Bu hizmetçi kadına gelince, onunla henüz hiç konuşmamıştı. Kadın sabahleyin geliyordu. Büroyu temizler gibi yapıyor, güğümleri suyla dolduruyordu. Öğle yemeğine kadar odada ve mutfakta kalıyordu; konsolosluktan ayrıldığında her yer eskisi kadar kirliydi.

Adil Bey, öğleden sonra, habersiz geri döndüğünde, kadını konsoloslukta başka kadınlarla veya bir adamla birlikte görüyor ama fark etmemiş gibi yapıyordu.

Onu gözetlemek için artık Sonya’yı yeterli görmüyorlar mıydı acaba?

Koltuğundan kalkmadan kravatını çözdü ve gömlek yakasını açtı. Hesap etti; Sonya’yı akşam eve çağırmayalı tam üç hafta olmuştu.

Böylesi çok daha iyiydi! Birincisinde ancak on beş gün dayanabiliyordu. Kız oradayken duygulanmamış, kötü bir kucaklaşmanın ardından, “Dışarı çıkmam gerekiyor,” demişti.

Ve her hafta Pendelliler’de briç öğrenmeye çalıştı. Madam Pendelli onu sever, “Siz Türkler başkasınız, gizemli insanlarsınız,” derdi.

Adil Bey’in eğer bromürü olsaydı, gece boyunca uyuyabilirdi. İstanbul’dan ona bromür göndermişlerdi. Yabancılar bürosundan aramışlar ve orada yüz gramlık paketi göstermişlerdi. Paket ünlü bir eczanenin markasını taşıyordu. Adil Bey onun yakınlarında iki yıl yaşamıştı.

“Ne yapacaksınız bunları?”

“Uykusuzluk çekiyorum. Bromürü doktorunuz tavsiye etti.”

“Egzersiz yapmanız, yatmadan önce uzun yürüyüşler yapmanız?”

“Size doktorunuzun kararı olduğunu söylüyorum.”

“Doktor size yüz gram alın demedi.”

“Gerçekten öyle, ama yedek olarak bulundurmak için istedim.”

“Bu durumda paketi doktora teslim edeceğiz. O size gerektiği kadarını azar azar verecektir.”

Karşı koymadı. Bununla birlikte, doktor kendisine içinde beyaz tozlar bulunan küçük paketler verdiği zaman onları sobaya atmıştı. İhtiyatlı olmak gerektiğini düşünüyordu.

Sonuçta sabah ikilere üçlere kadar koltukta oturuyordu. Mumu yarısına kadar yakıyordu. Tam yarıya geldiği zaman mumu söndürüp yatıyordu. Sabahleyin, hizmetçi kadının hazırladığı çayı döküyor, eskiden yaptığı gibi, süt kutusunu açıyor ve onu içiyordu.

İki saat rasgele geziniyordu, şileplerin yüklerini boşaltmalarını seyretmeye gidiyordu, kimsenin bakmadığından emin olduğu bir sırada, burada çalışan kadınlardan birine Rusça sorular sormuştu. Konsolosluga döndüğünde Sonya’ya sordu:

“İskelede çalışan bir kadın ne kadar para alıyor?”

“Günde en az on ruble.”

“Bu para geçinmeye yeter mi?”

“Elbette. Ayrıca onların süslenme masrafları da yoktur.”

“Peki ya üç ruble geçinmeye yeter mi?”

Genç kız yanıt vermekte zorlandı.

“Çok zor değil mi? Bu kızların giydiği gibi sadece pamuklu bir elbise ve don giyseler bile! Evet! Bu kızlar üç ruble alıyor”

“Kim söyledi size?”

Adil Bey yanıt vermedi, büronun içinde dolaşmaya devam etti. Ara sıra gizlice kıza bakıyor, onun solgun yüzünü, dar omuzlarını inceliyordu. Kızın vücudunun sıkı olmamasının da kötü beslenmeden kaynaklandığını bilmiyor muydu?

Bir gün, Sonya, tereddütlü bir sesle:

“Adil Bey, size bir öğüt vermeme izin verin,” dedi. “Her gün konserve kutuları açıyorsunuz. Tek bir sardalye, biraz ton balığı yiyorsunuz, hatta bazen bunlara elinizi sürmediğiniz bile oluyor. Bu kötü bir izlenim bırakıyor.”

“Ya acıkmadıysam?”

“Saklayın onları. Bir yerlere atın!”

Bu kez Sonya başını çevirmişti ve Adil Bey az kalsın heyecana kapılacaktı. Yine de kendini tuttu ve “Benim olmadığım zamanlarda bunları kendi aralarında paylaştıkları için mi?” diye mırıldandı.

“Kim?”

“Habersiz olarak eve geldiğimde karşılaştığım insanlar.”

“Elbette ki hayır! Onlar kuşkusuz hizmetçi kadının ailesinden olan kişiler. Yetişkin bir oğlu olduğunu biliyorum.”

“Dosyalarımı karıştıran büyük oğlan!”

“Ne biliyorsunuz karıştırdığını?”

“Çünkü gördüm!”

Kızın buna sadece bir cevabı olabilirdi, hep aynı olan:

“Sizin ülkenizde hizmetçiler meraklı değiller midir?”

Sonya doğal olarak solgundu, ama Adil Bey onun daha da sararmış olduğundan emindi. Son defasında, Sonya bir süre direnmişti. Bir saat kızın çevresinde dolandıktan sonra akşam gelmesini söyleyecekti. Sonya anlaşılabilir bir şekilde:

“Bunu gerçekten istiyor musunuz?” diye sormuştu.

“Hayır,” diye yanıtlamıştı. “Bu üç hafta önceydi.”

Mum yarıya inmişti, Adil Bey kalktı, rahat bir şekilde yatak odasına geçti ve soyunmaya başladı. Pencereye perde koydurmamıştı. Yağmur damlalarının pencere camı üzerinde kayışını görebiliyordu. Orman içinde akıyormuş gibi bir sesle sokak ortasından akan bir dere vardı. Karşı pencere yarı açıktı.

Mumu söndürdü ve yatağa yattı. Her akşam olduğu gibi gözleri açıktı. Pendelli’yi gözünde canlandırıyordu. Adam keyiften dört köşeydi, ertesi gün *Aventino* gemisiyle yola çıkıyordu.

Pendelli’ninki ile birlikte gördüğü ikinci kişi Novorossiyskli adam oldu. Adam yanına oturduğu küpleri davetsiz misafirlere karşı korkusuzca savunuyordu.

Ertesi gün Sonya’ya bundan söz etmeyi unutmamalıydı. Ama şimdiden biliyordu ki, genç kız buna da mutlaka bir yanıt bulurdu. Ne yanıt bulacaktı? Başka yerlerde de açlık olur? Bu durumda, içinden yiyecek taşan dükkânlarıyla İstanbul pazarlarının fotoğraflarını gösterecekti... Sokak ortasında şişlere geçirilmiş bütün bir kuzunun döner kebab olarak çevrildiğini hiç görmüş müydü? Birkaç kuruşa bu kebaptan bir tabak alınabilirdi!

Sonya ayda kaç kez et yiyebiliyordu? Kadınların serpilip geliştiği yaşlardaydı. Küçük göğüsleri şimdiden sarkmaya başlamıştı. Rengi solgundu.

Neden kesin bir tavır alıyordu?

Neden kendisine meydan okuyordu? İyi arkadaş olabilirlerdi, açık yürekli, içtenlikle konuşabilirlerdi! Neden kendisine böyle merakla bakıyordu? Hatta bazen, onu kollarının arasına aldığı zaman, gizli bir merhamet duyar gibi oluyordu.

Adil Bey'in heyecandan gözleri buğulanıyordu. İkisini birbirlerine sokulmuş ve büzülmüş halde düşünmek onu duygulandırıyor-du. Tam bu sırada genç kız, "Neyiniz var Adil Bey?" diye soruyordu.

Kendisi bilirdi! Bu böyle sürmeyecekti!

Sonya artık eskisi gibi değildi. Göz altlarında koyu renkli halkalar belirmişti. Arkasından ani olarak onun sesini duyduğunda titriyordu. Kış mevsiminde yazın giydiği aynı siyah elbiseyi giyiyordu. Önceki yıl almış olduğu İskoç yününden yapılmış ince mantoyla birlikte, aynı eski şapkayı kullanıyordu. Adil Bey, onu birkaç kez konsoloslukta gizlice yün eldiven örerken yakalamıştı.

Bardaki kadınlar iyi besleniyordu. John ona söylememiş miydi? Bu kadınlar iki üç aylık görevden sonra Moskova'ya gönderiliyorlardı. Muhtemelen yakın ilişkiler içine girmelerini önlemek için. Yine John'un anlattığına göre, bu kızlardan biri tabancayla vurulup ölmüştü: Kızın Belçikalı bir deniz subayına bazı gizli bilgiler verdiği söyleniyordu. Adil Bey, Sonya'ya bundan bahsetmeyi unutmuştu. Kızın bunu bilmesi gerekiyordu. O aslında her şeyi biliyordu. Ama Adil Bey kendi ağzından duysun istiyordu.

Bazı anlarda yağmur hızını artırır, kısa bir süre sonra sağanak şeklinde yağardı. Akan suların gürültüsü aynı şekilde yoğunlaşır, bu durum birkaç dakika sürerdi. Sonra yağmur tekrar, eski monoton halini alırdı.

Karşıdaki ev aydınlıktı; bir tek, Adil Bey'in yatağından görebildiği pencerenin yarısında siyah bir delik vardı.

Sonya bu siyah delikteydi. John ona kızdan söz etmişti, Nejla da. Herkes onun sözünü ediyordu. Sanki kentte bu solgun kızdan başka kız yoktu.

Yüzlercesi vardı! Bunu da artık biliyordu.

Sonya'ya gelince, tükeniyordu, bu kesindi. Adil Bey'den önce zayıf düşen oydu.

Adil Bey dik bir yamaçtan kayıyormuş gibi yönünü değiştirdi ve uykuya daldı. Fakat yağmur damlalarının sesi onu uykusunda da takip etti, şimdi bu sesler daktilo sesine dönüşmüştü ve gözlerinin altındaki koyu halkalarla sekreter söyleyeceklerinin sonunu bekleyerek, ara sıra ona doğru yarım dönüşler yapıyordu.

Ona Novorossiysk'teki adamdan söz etmeyi unutmamalıydı.

8

Ertesi gün Sonya'ya hiçbir şey söylemedi. Kendi kendine söz verdiği şeyleri söylemediği gibi, Novorossiysk'teki adamdan da söz etmedi.

Gece boyunca çok terlemişti. Oysa çok hafif örtünmüştü. Ve bu sık sık oluyordu. Kimi zaman, kendi kendine, eskiden de böyle terleyip terlemediğini soruyordu. Hatırlamaya çalışıyordu. Ama böyle hafif yatak çarşafı içinde terli uyandığını hiç hatırlamıyordu. Hatırlamadığı bir başka şey ise yorgun uyanışlarıydı. Kendine gelmek ve yaşam gücü kazanmak için uzun süre bekliyordu. Kendini çirkin buluyordu. Ağzı, daha önce hiç bilmediği şekilde, acıyla doluydu.

Sabahleyin alnı ve şakakları terlemişti. Kalkıp tualete gitti. Yağmur sürüyordu. Pencere aralığından sızan hava nemliydi. Karşiki evde, perdelerin arkasında Madam Kolin'in giyinmeye çalıştığını sezebiliyordu.

Adil Bey, güğümünü alıp küvete su dökmeyi beklerken aynada kendine baktı. Sakalının eskiye oranla şimdi daha gür çıktığını

gördü. Kendi kendine “bu imkânsız” dedi. Sonra ölülerin sakallarının da çok hızlı bir şekilde uzadığını hatırladı.

Burnunu sildi, mendiline tükürdü. Bir anda donup kaldı. Büyük bir paniğe kapıldı; karnına bir şey saplandı, midesine kramp girdi.

Mendilindeki kırmızı lekeye bakmaya cesaret edemiyordu. Korkulu gözlerle aynaya baktı. Hizmetçi kadının bürodaki hareketlerini izliyordu. Az sonra Sonya büroya girdi. Hizmetçi kadınla Rusça konuştular. Bir şey anlamadı, çünkü kendisine göre çok hızlı konuşuyorlardı. Sonya’nın çantayı koymasını, siyah şapkasını asmasını ve galoşlarını çıkarışını gördü.

Adil Bey buruşuk pijaması ve çorapsız ayağına geçirdiği terlikleriyle içeri girdiğinde Sonya irkildi. Adil Bey onun bu durumunu fark edip sevindi, kızı korkuttuğunu düşündü.

“Hemen bana bir doktor çağırın!”

“Hasta mısınız, Adil Bey”

“Bilmiyorum.”

Tıraş olmadı, üstünü giymedi, yüzünü bile silmedi. Tuvaletin önünden her geçişinde gizlice kendine göz atıyordu. Bir süre sakin halini korudu. Başı önünde, elleri arkasında onlarca adım attı. Birden, mendilini görür görmez aynı paniğe kapıldı. Çenesi sabırsızlıktan kasılmıştı. Gözünü kapıdan ayırmıyordu: Buradan bir doktor yaratıp çıkarmak gücüne sahipmiş gibi.

“Ama bu bir Rus doktoru!” diye homurdandı.

Az sonra, sesini yükselterek, “Neyse göreceğiz!” dedi.

Sonra kendi kendine konuşmayı sürdürdü:

“Doktora bir şey söylemeyeyim, hastalığımı kendisi bulsun!”

Sonya ve doktor içeri girdiler. Adil Bey doktoru odasına aldı ve kapıyı anahtarla kapadı.

“Beni muayene edin!”

Adil Bey böyle derken yüzünde acı bir gülümseme belirdi, sanki karşındakine bir oyun oynuyordu.

“Kendinizi iyi hissetmiyorsunuz galiba?”

“Çok kötüyüm.”

“Nereniz ağrıyor?”

“Her yanım.”

“Dilinizi çıkarın... Hımm!.. Soyunun...”

Doktor kulağını göğsüne koyunca, Adil Bey neredeyse kızgınlıktan bağıracaktı.

“Nefes alın... Öksürün... Daha kuvvetli...”

Doktorun yüzü ciddileşmişti

“Bromürü fazla kaçırmadığınızdan emin misiniz?”

Adil Bey bıyık altından güldü, ama hiç bromür almadığını itiraf etmedi.

“Bütün organlar yorgun düşmüş durumda. Sanki...”

“Sanki?”

“Sanki uzun bir süredir bir şeyi, uyuşturucu madde veya alkol... İçki içiyor musunuz?”

“Hiçbir zaman... Başka ne olabilir?”

“Bilemiyorum. Ağrıyan bir yeriniz var mı?”

Adil Bey, küçümseyen bir tavırla, mendilini gösterdi.

“İşte bende olan!” dedi.

Adil Bey’in beklediğinin aksine, doktor fazla önemsemeden mendile baktı.

“İlk kez mi oldu böyle? İlginç ama bu sizin verem olduğunuzun kanıtı olamaz. Kulağımı dayayıp göğsünüzü dinlediğimde hiçbir belirtiye rastlamadım. Fakat iyice emin olmanız için hastanede göğüs filmi çektirmeniz gerekiyor.”

Doktor masanın üstündeki su bardağını neden almıştı? Bar dağı koklamış ve Adil Bey’e dönmüştü. Adil Bey henüz üstünü giymemişti, omzunu silkti.

“Ne tavsiye ediyorsunuz, doktor?”

“Her şeyden önce bromürü bırakmanız gerekiyor. Yemeğinizi burada mı yiyorsunuz? Geçerken gördüğüm hizmetçi kadın mıydı?”

Doktor entrika arayan bir hava içinde, canı sıkılmış gibi sağa sola baktı. Adil Bey gözleriyle onu izliyordu. Kestirmeye çalışıyordu. Beklediği bir yorum vardı ama bir türlü çıkmıyordu ağızdan.

“Yediğim şeylerden mi kaynaklanıyor?”

“Bunu söylemedim. Yiyeceklerden olması için hiçbir neden yok.”

“Peki neden?”

“Yarın hastaneye gelin. Daha ciddi bir şekilde araştırılalım.”

“Düşündüklerinizi söylemek istemiyor musunuz?”

“Şimdilik hiçbir şey düşünmüyorum.”

Gerçeği söylemiyordu. Kapıya yöneldiğinde elinin kapı tokmağını bulamamış olması bunun kanıtıydı. Bununla birlikte, büroda durmuş, Sonya’ya ve hizmetçi kadına bakmıştı. Arkasından gelen Adil Bey’e dönerek, “Hastanede!” diye tekrarladı.

Konsoloslukta takip edilecek işleri olanlar bekliyordı. Sonya başını kaldırarak, Adil Bey’e “Bugün gelenleri kabul edecek misiniz?” diye sordu.

“Evet.”

Bu “evet”i baskı altındaymış gibi söyledi. Kararlı bir şekilde giyindi, bir yandan da aynada kendisine bakıyordu. Kısa bir süre sonra masasının başına geçti ve “Birinci sıradaki!” diye seslendi.

Adil Bey hiç bu kadar kesin bir tavırla hareket etmemişti.

“Kızınızın kaybolduğunu söylüyorsunuz. Ve kızınızı bir Türk’ün kaçırdığını düşünüyorsunuz. Bunun için bir şey yapamam Madam. Ben burada kaçırılan kızları aramak için bulunmuyorum. Sonraki gelsin!”

Bir yandan, hizmetçi kadının odasını temizlerken çıkardığı gürültüyü dinliyordu; gözleri Sonya'nın üzerindeydi. Hiçbir şeyi kaçırmıyordu. Algıları açıktı. Kendi yüzü kadar solgun olan sekreterinin yüzünü inceliyordu. Ama aynı solgunluk değildi! Ayrıca kızın cildi kuruydu. Oysa Adil Bey en küçük harekette hava sıcak olmasa bile terlerdi.

Sonya yazı yazıyordu. İki üç kez başını kaldırarak Adil Bey'e baktı. O ise bunun doğal olmadığını açıkça hissetti. Genç kız, her hareketinden önce bir çaba harcıyordu.

Adil Bey, adamların yaptıkları uzun açıklamaları kesiyordu.

"Birkaç kelimeyle, rica ederim."

Böylelikle büro saat on birde boşalmıştı.

Adil Bey sert bir şekilde Sonya'ya "Akşam ne yaptınız?" diye sordu.

Genç kız duraksadı, belki de sorunun tonundan dolayı şaşır-mıştı.

"Kulübe gittim."

"Sonra?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Nerede yattınız? Evinizde mi, yoksa sizin deyiminizle, bir arkadaşın evinde mi?"

"Bir arkadaşın evinde."

Genç kız bakışlarını Adil Bey'in üzerine dikti, bu bakışlarının arkasında durmaya hazırdı. Ama bu bakış da pencerenin üstünden akan su gibi akıp gitti.

"Gidebilirsiniz."

"Saatim gelmedi."

"Size gidebileceğinizi söylüyorum!" diye bağırdı. "Bugün öğleden sonra size ihtiyacım olmayacak!"

Adil Bey odasına girdi ve bir dakika sonra döndü. Kız şapkasını almak üzereydi.

“Hâlâ gitmediniz mi?”

Yanıt vermedi. Adil Bey, dar omuzları ve kauçuk botlar içinde şekilsiz hale gelmiş silüetiyle uzaklaşan kızı gördü.

Kız, “Eğer bana ihtiyacınız...” diye başlamıştı ki gerekli görmediği için sustu.

Adil Bey, sözlükte “zehir” sözcüğünü aradı, sonra “zehirleme” ve “zehirlenme” sözcüklerini aradı. Ve her defasında büyük bir öfkeyle:

“Aptal!” diye söylendi.

Aptal olan sözlüktü ya da sözlüğü hazırlayan kişiydi. Çünkü “zehirler” ya da “zehirlenme” başlığı altındaki açıklamalar hiçbir anlam ifade etmiyordu. “Striknin” ve “arsenik” sözcüklerini aradı. Sonra her gün yemekten sonra ağzında kalan tadı tanımlamaya çalıştı.

Yavaş yavaş zehirlenmekte olduğunu düşündü. Bu kesindi. Acaba ne zamandan beri? Bu konuda hiçbir şey bilmiyordu. Belki de geldiği günden beri. Kendisinden öncekini de zehirlememişler miydi?

Adil Bey ayrıntıları hatırlıyordu. Konservelerin yol açtığı bulantıları da hatırlıyordu. Ama savaş sırasında da konserve yemişti, hatta bozulmuş konserveleri bile yemiş olduğu halde hastalanmamıştı.

Şimdiki hali hastalık değildi. Daha kötü bir şeydi. Azar azar enerjisi çekiliyordu. Bitkin ve pörsümüş bir hale geliyordu. Sabahleyin aynaya baktığı zaman kendisinden iğreniyordu.

Bu, arsenik veya başka bir şeydi ama bir zehirdi! Doktor bunu o kadar iyi biliyordu ki, hemen bromürden söz etmiş ve su bardağını koklamıştı.

Adil Bey çevresine baktı, hiçbir şey fark etmedi, daha doğrusu kokusundan emin olamadı. Çünkü şimdi eskisinden daha fazla koku alıyordu. Kendi derisini kokluyor ve acımsı bir koku duyar gibi oluyordu.

“İşte!” diye söylendi. “Bu daha iyi.”

Hiç değilse biliyordu! Harekete geçiyordu! Kendi kendine bir şeyler mırıldanarak apartmanların arasından yürüyordu. Zaman zaman karşıdaki pencereye meydan okuyarak bakıyordu. Bakışı telefon etme düşüncesiyle kesildi.

Kime telefon edebilirdi? Pendelli ailesi valiz yapmakla meşgul olmalıydı, bir saat içinde gidiyorlardı.

John’a mı? Amerikalı onu bulanık bakışlarıyla inceleyecek ve viski içerek dinleyecekti. Madam Pendelli’nin de söylediği gibi, neden hiç izin almadan ve hatta hiç gitmekten söz etmeden dört yıldan beri Batum’daydı? Bütün yabancılar her dakika gözetim altında oldukları halde, Sovyetler onu neden bu kadar serbest bırakıyordu?

“Aloo! Bana hastaneyi bağlar mısınız?”

Doktoru arıyordu.

“Siz misiniz doktor? Ben Adil. Hayır fena değilim. Söyler misiniz, acaba bu sabah size çok terlediğimi belirtmiş miydim? Düşünemedim. Terleme olayı birkaç haftadır sürüyor. Bunun dışında, bir tür sürekli sıkıntı, sanki zaman zaman kalbim duracakmış gibi oluyor. Bitirmeme izin verin! Ne dediğimi biliyorum. Benden önceki konsolos kalpten ölmüştü değil mi? Bunun arsenikten ağır ağır zehirlenme nedeniyle olmadığını çekinmeden söyleyebilir misiniz?”

Adil Bey aldığı yanıtın bir şey anlamadı. Doktor telefonun öbür ucunda heyecanlanmış olmalıydı. Arka plandan konuşmaya başka sesler de karışıyordu. Doktor, kuşkusuz kaygılanmamasını, röntgen sonucunu beklemesini ve buna benzer şeyler söylüyordu. Ama telefondaki ses alışmış olduğu ses değildi.

Adil Bey telefonu kapattı. Memnundu. Şimdi bunları yapanları bulması gerekiyordu. Kimleri? Hepsini.

Her şeyden önce sakın olmak gerekiyordu. Sakindi! Hatta halini aynanın önünde inceleyip hayran oldu. Sonra öğle yemeği niyetine bir kutu süt açtı.

“Şimdi iş zehri vücuttan atmaya kalıyor!”

Bunun nasıl olacağını tam olarak bilmiyordu. Açık hava ve sporun iyi gelmesi gerekiyordu. Yağmurluğunu ve kauçuk botlarını giyip evden çıktı, üç saat boyunca yürüyüş yaptı. Yorgunluğuna rağmen, uygun adımlarla sistemli bir şekilde yürüyordu. Yine ter atıyordu. Nabızı hızlıydı. Ara sıra, soluklanmak için yolda herhangi bir yerde durduğunda insanlar merakla ona bakıyordu. Bu bakış hiç umurunda değildi. İstedikleri kadar bakabilirlerdi. Kendisi ne yaptığını biliyordu.

Yağmur hiç durmadan yağmaya devam etti. Yağmur suları kaldırım taşları olmayan sokaklarda akıp gidiyordu. Yol boyunca çukurlar, toprak ve taş yığınları, kimi zaman da el arabası, boş fiçı ya da eski tahtalar vardı.

Adil Bey yoldaki bir at ölüsünün çevresinden dolaşmak zorunda kaldı. Hayvanın derisi ıslak ve parlaktı, iskeletindeki her kemik ortaya çıkmıştı.

Rıhtımda, hâlâ gelip geçen birkaç kişi vardı ama çalışma yoktu; gemiler terk edilmiş gibi sisler içindeydi.

Uzaktan Pendelliler'i gördü. Siyah-beyaz renkli küçük bir gemi olan *Aventino*'nun merdivenlerinden çıkıyorlardı. Kaptan küçük Pendelli'yi taşıyordu, konsolos en arkadaydı ve tombul eliyle ıslak tutamağa sıkıca sarılmıştı.

Denize gelince, ne denize benziyordu ne de başka bir şeye. Dipsiz bir grilik. Rutubetli nefesini üfleyen bir boşluk. Deniz çok durgundu. Göl gibiydi. Yağmur damlacıkları bu durgun su üzerinde, ufka kadar, Türkiye'ye varıncaya kadar, belki de daha ötelere varan milyarlarca küçük daireler çiziyordu.

Yağmurluk sıcak tutuyordu. Ayağındaki kauçuk ayakkabılar ağırdı. Bir su birikintisinde ayakkabısı su almış, çorapları ıslanmıştı.

Bu saatlerde bar kapalı olurdu. Sendika binalarının pencere-leri açıktı, boş salonlarda ancak birkaç insan silüetinin hareket ettiği görülüyordu. Gemilerin tahliyesinde çalışan kadınlardan biri, başına şapka gibi koymuş olduğu bir sepetle, yalınayak geçip gitti yanından.

Sokaklar boştu. Adil Bey'in adlarını bilmediği belki elli sokak vardı. Kaldırımla döşenmemiş dar sokakların çoğunda yaya kaldırımı yoktu. Bu sokakların kıyısında terk edilmiş gibi duran büyük evler sıralanıyordu. Evlerin boyaları dökülmüştü, pencerelerindeki camlar eksikti, kornişler sarkmıştı, yağmur suları kırık oluklardan akıyordu. Her birinin çıkmalı, açık ve ıslak bir kapısı vardı. Odalarda insanlar görülüyordu. Ama bu insanlar ne yapıyordu? Evet, tüm bu odalarda, yerlere serilmiş yatakların ve döşeklerin arasında ne yapıyorlardı? Pişirecekleri bir şey olmadığına göre, kadınlar yemek pişiremiyordu. Dikiş de dikmiyorlardı, çünkü her gün aynı elbiseleri giiyorlardı.

Bekliyorlardı belki de? Evet, ama ne bekliyorlardı? Adil Bey'in odasında yalnızken yaptığı gibi, ne bekliyorlardı? Saatlerin geçmesini mi?

“Daha fazla su içmemeliyim.”

Adil Bey bunu yüksek sesle söyledi, sonra omuzlarını silkti. Bir yerde okuduğuna göre, arseniğin acı bir tadı vardı, çok az dozunda bile bu acılık hissedilirdi. Suyun içinde bunun hissedilmemesi olanaksızdı. Gerçi hizmetçi kadının hazırladığı çayı da içmiyordu. Kahveyi zaten hiç içmezdi.

Kendini atın ölmüş olduğu yerin yakınında buldu. Şaşkınlıkla baktı. Bu mahalleyi bilmiyordu.

Bu günlük bu kadar yetmez miydi? Gücünü iyi kullanması gerekiyordu. Özellikle de soğukkanlılığını korumalıydı. Bütün sorun buradaydı. Evet, soğukkanlıydı. Gezinmeleri sırasında sadece  kez paniğe kapılmıştı. İradesi dışında bir olaydı. Fiziksel bir şeydi. Başka bir şey düşündüğü zaman bile onu alıp götürüyordu. Acı gibi bir şeydi ama acı değildi. Vücudunun belirsiz bir yerinde ve adalelerinde anlaşılmaz bir şekilde kasılmalar oluyordu; bu durum ellerinde, burun deliklerinde ve ayak parmaklarında bile grlyordu.

“Haydi bakalım!...” dedi. Kendi kendine konuşuyordu.

“Sonya merak etmiştir...”

Kızı ğleden sonra, hiçbir açıklama yapmadan, evine göndermişti. Doktora muayene olduktan sonra sağlık durumu konusunda ona bir şey söylememişti. Acaba eski konsolosu o mu zehirlemişti?

“O zamanki hizmetçi acaba benim hizmetçim olan kadın mıydı, bunu öğrenmem gerek.”

İşte bunları sakın bir şekilde düşünüyordu ve uygun adımlarla yürüyordu. Madam Pendelli kendisi için “ok iyi briç oyuncusu olacak,” derken haklıydı.

Ama yine de yalnızdı! Evinde yalnız! Kentte yalnız! Her yerde yalnızdı! İtalyan Konsolosluğu’nda kimse yoktu! İran Konsolosluğu’nda kimse yoktu!

Adil Bey, birçok insanın cam yerine kartonla kapatılmış pencerelerin arkasında dışarıya kapalı yaşadığı bu ıslak kentin ortasında yalnızdı.

“nce evin sıkı bir biçimde denetlenmesinden başlamalı; her eşyanın yeri gerektiğinde işaret edilmek suretiyle saptanmalı...”

Bir süre düşündüğü gibi, kalbinden bir rahatsızlığı yoktu, ama arsenik bünyesini bozmuştu. lmemiş olduğuna göre, artık tek gayesi bu arsenik denen zehri yenmektir. Bundan sonraki bütün sorun daha fazlasının vücuda alınmamasıydı.

Güçlükle merdivenleri  ıktı. Koridorda, musluğun yanında hizmetçi kadını gördü; iki kadınla birlikteydi.    kadın konuşmadan ona baktılar, herhangi bir yakınlık göstermeden ve onu selamlamadan geçtiler. Tam da hayvanların yaptığı gibi. Hayvanlar hiç değilse birbirlerinin yanından geçerken koklaşırdı.

Her yerde aynıydı. Hizmetçi kadın ne sabah, ne de akşam selam verirdi. Adil Bey onun hangi saatte işi bırakıp gittiğini bile bilmezdi. Kadın evindeydi, kendisi için çalışıyordu. Adil Bey de ona para ödüyordu. Ama  nemi yoktu. Kadın geliyor, evde iste-diğini yapıyor ve sonra da gidiyordu.

Yüzlerce kez rastlamış olduğu komşular, sanki garip yaratıklar gibi hiçbir iletişim kurmuyor, yanından geçerken omuz atıyor-lardı.

Herkes kendi köşesindeydi. Adil Bey de, kendi köşesinde, onlardan daha yalnız bir şekilde yaşıyordu; karşısındaki başka bir köşeye, akvaryumdaki balıklara bakar gibi Kolin'lere bakarak yaşıyordu..

Bir tek farkla, biri onun evine gizlice arsenik sokuyordu. Kentin bir köşesinden yaşayan biri, eve giriyor ve belli bir tarihte öleceğine karar veriyordu.

Kendisine ne kadar ömür bi ilmişti? Çünkü bu bir doz işiydi. Arsenik bulunduran kişi, Adil Bey'in kaderi hakkında kendisinin bilmediği bir şeyi biliyordu. En gizemli olan şeyi: Ölüm tarihini.

Bu kişi, Adil Bey'in şişmanladığını ama bunun sağlıklı bir şişmanlama olmadığını görüyordu. Onun şişmanladığını Madam Pendelli fark etmişti. Oysa Pendelliler'in evinde Adil Bey her hafta Türk kahvesi içiyordu. Kahveyi,  zel olarak onun için ya-pıyorlardı. Madam Pendelli'den ş phelenmiyordu, fakat mantıklı olarak düşünürse şüphelenmemesi için de bir sebep göremiyordu. Hatta Adil Bey'in öleceği zaman burada bulunmamak için İtal-ya'ya gitmiş bile olabilirdi.

Neden Türk konsolosu seçilmişti? Neden Pendelli zehirlenmiyordu? Hatta Ruslar'ı soyduğu halde neden İran Konsolosu Ömer zehirlenmiyordu?

Adil Bey bürosuna girdi. Düşünceli bakışlarla ayakta duran Sonya'ya baktı. Kızın bakışları o kadar düşünceliydi ki, Adil Bey, "acaba normal olmayan bir şey mi var?" diye, kendi kendine sordu.

Öyle ya! Gelmemesini söylediği halde neden buradaydı?

Sonya sıkılıyor, kaygıyla Adil Bey'e bakıyordu.

"Çok ıslanmışsınız," dedi.

Sırtında mantosu, ayaklarında ıslanmış kauçuk botları vardı. Şapkasını çıkarmamıştı.

"Burada ne yapıyorsunuz?"

Sonya duraksadı. Açık renk gözlerini Adil Bey'den ayırmaksızın, "Daha da kötülemediğinizden emin olmak istedim," dedi.

"Gerçekten mi?"

Kızın bakışı gerçekten sıkıntı verecek derecede derindi. Şimdiye kadar hiç böyle bakmamıştı. Adil Bey, bir an kızın çok yumuşamış olduğunu, neredeyse kollarına atılacağını sandı.

"Eh, artık gidebilirsiniz."

Sonya bir süre daha öyle hareketsiz kaldı. İki eliyle çantasının kilidini tutuyordu. İnce boynu elbiselerindeki siyah renkten dolayı daha belirgin bir biçimde ortaya çıkıyordu.

Adil Bey onu geçip odasına yönelecekti. Sonya rahatlamıştı, o da kapıya doğru gitmeye hazırlanıyordu. İkisi de aynı anda hareket ediyordu, mantıken hareketlerini durduracak hiçbir sebep yoktu ki... Adil Bey ani bir hamle yaptı. İkisi de donup kalmıştı.

Sonya'nın elinden kapmış olduğu çantayı tutan tombul ellerine bakıyordu. Kız da ona bakıyor ve bekliyordu. Adil Bey çantaya bakmasına karşın, nefes nefese kalan kızın göğsünün elbisesinin altında yükselip alçaldığını görebiliyordu. Bu durum Adil Bey'e, Arnavutluk'ta bir taşın altında yakalamış olduğu sülünün avuçlarına aldığı zamanki titreşimlerini hatırlattı. Beceriksiz bir hareketle çantayı açtı.

Çantanın aşınmış astarı içinde, kötü kalite bir dolmakalem, bir mendil, pudra ponponu, iki anahtar ve birkaç kâğıt ruble vardı. Sonya bir sandalyenin yanında ayakta duruyordu. Adil eşyaları karıştırırken sessizce oturdu. Adil Bey şimdi çantada bulduğu ve hatırlamadığı, kendine ait bir fotoğrafa bakıyordu. Fotoğraf Viyana'da tenis kulübünün yanında bir yerde çekilmişti. Gri renkte flanel takım, elinde raket, dirseklerini küçük spor bir otomobile dayamıştı. Direksiyondaki, dışışlerinden bir memurun kızıydı. İkisi de çok neşeliydi ve hafifçe gülümseyerek objektife bakıyordu.

Etraflarında laleler vardı, fotoğraf makinesini kullanan kızın kardeşinin gölgesi düşüyordu üzerlerine. Bu gölgeden, bu gülümsemelerden, "dikkat kımıldamayın" sözlerini kestirmek zor değildi. Sonra gülmeler, kırmızıya boyanmış spor pistinde tenis oyunu.

Sonya bekliyordu. Adil Bey fotoğrafı masanın üstüne koyduktan sonra, tek kelime söylemeden, çantadan küçük, cam bir tüp çıkardı ve bir kenara koydu.

Neden çantayı alelacele kapatmış ve kıza geri vermişti? Bunun nedenini kendisi de bilmiyordu. Derin bir soluk aldı. İki kez pencereye gidip geldi, sonra kıpırdamadan oturan Sonya'nın karşısında durdu.

"Yani?"

Genç kız onu izliyordu, gözleri şiş, yüzü solgun ve ifadesi katıydı. Ne yapacağını kestiremiyordu. "Yani?" diyordu ama bir yanıt beklemiyordu. Tüpü masanın üstünden aldı, içindekini bilmek için koklamaya gerek yoktu.

Kızabilir miydi, bağırıp çağırabilir miydi, tehdit edebilir miydi? Sonya kımıldamıyordu bile. Ağlamıyordu da. Beyaz yüzü ve

iki siyah gözbebeğiyle uysal, belki de ilgisiz bir şekilde öylece duruyordu..

Adil Bey, on kez konuşacak gibi oldu ve on kez vazgeçti. Çünkü bu sözleri söylemeye hazır değildi. Sakinleşmeye ihtiyacı vardı. Bir şey yapması gerekiyordu. Bilinçsiz bir şekilde, çevresinde esinlenecek bir şey aradı, mürekkep hokkasını gördü, işe onu alıp yere fırlatarak başladı.

“Yaşamak için ne kadar zamanım kaldı?” sorusunu sormayı başarmıştı. Heyecanını kristalize eden bu kelimeler ölümden dönmelerini hatırlatmaktan başka bir şeye yaramamıştı; Sonya’ya kin duyan biri gibi değil, hasta veya ağır yaralı biri gibi umutsuzlukla bakıyordu.

“Yanıt verin!”

Genç kızın bakışları Adil Bey’i bırakmıyordu, bununla birlikte bütün bedeni hareketsizdi.

“Benden önceki konsolosu siz öldürdünüz. İtiraf edin! Bugünlerde bir gün, ben de onun gibi öleceğim.”

Derin nefesler alıyor, yumruklarını sıkıyordu, Sonya’yı karşısında böyle soğukkanlı görmek onu çıldırtıyordu.

“Konuşun. Bir şeyler söyleyin. Ne olursa olsun söyleyin. Beni duyuyor musunuz? Konuşun diyorum size!”

Onu sarsmaya hazırlanıyordu, belki de dövecekti. Kapı açıldı. Hizmetçi kadın mutfığa gitmek için bürodan geçti.

“Söyle burayı terk etsin. Bugün onu burada görmek istemiyorum.

Ve Sonya konuştu. Hizmetçi kadının yanına gitti. Rusça, her zamanki ses tonuyla Adil Bey’in emirlerini tekrarladı.

Hizmetçi kadının gitmesini beklediler. Sonya yine soğuk tavrını takınmıştı. Adil Bey pencere camlarının üzerinden su damlacıklarının akışını görüyordu ve kendini güçten düşmüş hissediyordu.

“Sonya...”

Genç kız Adil Bey’e doğru döndü. Bu şekilde bakması şaşırtıcıydı. Yanıt vermiyordu. Ne dudakları titriyor, ne ürperme alameti gösteriyor, ne de en ufak bir şekilde kılmıyordu. Burada olduğunu, Adil Bey’in söylediklerini işittiğini, bunlar için ne düşündüğünü gösteren hiçbir belirti yoktu yüzünde. Sonya, sanki Adil Bey’e başka bir dünyadan gelmiş gibi bakıyordu.

“Benden bu kadar mı nefret ediyorsunuz?”

Adil Bey, kendine rağmen ağzından dökülen bu sözler nedeniyle ağlayacak gibi oluyordu. Başını çevirdi. Masa üstündeki dosyaları kenara doğru itti, dengeleri bozulan dosyalar yere düştü. Kâğıtlar etrafa saçıldı.

“Dinleyin, Sonya! Bir karar almamız gerekiyor.”

Birden geriye döndü, kuşkulandı. Kızın korktuğunu sanıyordu. Hayır! Kıpırdamıyordu.

“Sizi polise teslim edebilirdim.”

Adil Bey sustu. Pencere önüne gelmişti. Karşıkı evde işten dönen ve bir kalemin ucunu açmaya çalışan Kolin’i gördü. Sokakta yaşlı bir adam iki bastonla yürümeye çalışıyordu. O kadar yavaş gidiyordu ki, istediği yere vardığını hayal etmek güçtü.

Adil Bey polisten mi söz ediyordu? Polise ne diyecekti ki? Kendisini zehirlemek istediklerini mi?

Pencerenin önünden ayrıldı. Aklında kurduğu şeyler bir kez daha değişmişti. Sonya’nın önünde durdu, elini omzuna koydu, bu temas onda dokunaklı bir heyecan yarattı, kızın gözlerinin içine kederle baktı.

“Ne yaptınız benim küçük Sonyacığım? Biraz önce söylediklerime inanmayın. Biliyorsunuz ki sizi ihbar edemem. Ama konuşmanız gerekir, açıklamalısınız ki...”

Sonya'nın ağzı kenetlenmişti, yüzü bembeyazdı; bu gerginlik, zaman zaman yüze yansımayan bir gülümseme, patlamaya hazır bir kahkaha izlenimi veriyordu.

“Konuşmayacak mısınız? Susmaya devam mı edeceksiniz?”

Sabır taşıyordu. Sesini yükselterek:

“Elbette!” dedi. “Bana söyleyebileceklerinizi düşünebiliyorum! Bana geldiğiniz akşamı düşündüğüm zaman, sizi kollarıma aldığımda, ‘benim güzel Sonya’m’ demiştim... Çünkü sizi seviyordum, şimdi bunu size söyleyebilirim! İstediğim yalnızca kucaklama değildi. Ne yazık ki geriye kalan elimden kayıyordu ve boş yere ‘neden’ diye kendime soruyordum. Bu sırada siz, her hafta, her gün beni ölüme yaklaşıtırdınız...”

Adil Bey boğulacak gibi oldu. Hareket etme ihtiyacı duyuyordu. Birkaç adım attı ve sert bir şekilde duvarı yumrukladı.

“Bütün hayatım sizin etrafınızda dönerken, işte siz bunun peşindeydiniz!”

Adil Bey bunu hiçbir zaman bu kadar apaçık görememişti. Ama gerçek buydu, yalın gerçek!

Rusya'ya geldiğinden beri, Sonya'nın etrafında dolanmaktan, Sonya'yı anlamaya çalışmaktan, Sonya'ya yaklaşmaktan başka ne yapmıştı?

Ve kimi zaman da ondan nefret etmişti! Onu üzmeğe çalışmıştı! Bu aşkı! Adil Bey buna böyle karar vermişti. Sokaklarda başıboş, hırçın ve meraklı bir şekilde dolaşırken gördüklerini anlatmak hep onu üzmeğe içindi:

“Yine çöp ve süprüntü yemeye çalışan insanlar gördüm.”

Sonya da onu üzmemiş miydi? Gecelerini sendika evinde geçirdiği zaman Adil Bey her şeyi biliyordu. Orada genç kızlar ve erkekler samimiyet ve coşku içinde yaşamıyorlar mıydı? Kız gece evine geldiği zaman bile Adil Bey çılgına dönüyordu. Genç kız banyo yapmaya giderken bile çileden çıkıyordu.

Kıs kıs güldü:

“Sizi anlamak için saatlerce gözetliyordum. Bir yeniyetme delikanlının yapacağı gibi, odamın anahtar deliğinden sizi gözetliyordum, çünkü doğal halinizi görmek istiyordum. Konumuza dönelim: arseniği neyin içine koyuyordunuz? Sanıyorum arsenik olacak, değil mi?”

Tüpü aldı, kapağını açtı, sonra kapattı; az kalsın sobaya atıyordu. Sonya hareketsiz onu izliyordu.

“Verilen emir uyarınca mı yapıyordunuz bunu? Yanıt verin! Hiçbir şey söylemek istemiyor musunuz? OGPU’daki meslektaşlarınızdan mı korkuyorsunuz? Ah! Bizim sınır kaçakçısını ihbar ettiğinizi bilmiyor değilim! Size bundan söz etmedim bile. Sonuçta bu sizin görevinizdi...”

Kendini bir yorgun, bir enerjik hissediyordu şimdi, ama yorgunluk ağır basıyordu. İnsanı yere düşürecek bir yorgunluktu. Kederli bir sesle konuşuyordu. Hep umut içindeydi. Kendi kendine:

“İçini dökcek, konuşacak,” diyordu.

Adil Bey daha sonra düş kırıklığına uğradı, bağırıp çağırmaya başladı, odaya saçılmış olan kâğıtları tekmeledi.

“Ne hayaller kurmuştum... Kendi kendime sizi Türkiye’ye götüreceğimi söylüyordum. İkimizi İstanbul’da, Boğaz’da hayal ediyordum.”

Gözleri karıncalanıyordu. Ama ağlamak istemiyordu.

“Sanırım bütün bunları yapabilirdim... Gerekirse burada da kalırdım.... Gerekirse... Daha neler yapabileceğimi bilemiyorum..!”

Sonya’nın burnunun ucunda zor zapt ettiği yumruğu titriyordu.

“Alçak!”

Sonya hafifçe geri çekildi.

“Bak sen! Dayaktan korkuyorsun demek?”

İki eliyle genç kızı omuzlarından yakaladı ve sarsmaya başladı:
“Alçağın alçağı!”

Sonya kıpırdamıyordu. Başlı kısa aralıklarla omuzlarına yapılan baskı sonucu sağa, sola, öne ve arkaya sallanıyordu ama gözleri sabitti, ağzı kilitlenmişti.

“Sonya, bir şeyler söyle! Aksi halde seni ben öldüreceğim. Duyuyor musun beni? Bunu yapabilirim...”

Adil Bey konuşurken aynı zamanda da ağlıyordu. Bu bir ağlama mıydı? Göğsü dolmuş, boğazı şişmişti. Ağzında acılık vardı...

Kızı harekete geçirecek enerjisi kalmadı. Bıraktı. Bir adım geri çekildi. Ve birdenbire gözleri fal taşı gibi açıldı ve gözleri Sonya'nın yanaklarındaki parıldayan bir lekede sabitlendi. İnanamıyordu buna. Emin olmak istiyordu. Kızın gözkapağı yavaşça açılıp bir damla yaş tereddüt içinde avucuna düştüğünde artık emindi.

“Sonya!”

Allak bullak olmuştu. Kızı omuzlarından tutmak istiyordu. Ama yaklaşıncı kız ayağa kalktı, gözlerinde öfke vardı.

“Bırakın beni!” dedi.

“Gelin... Sizi bırakmayacağım!..”

Biri merdivenin üstünden onları gördü ama ilgilenmedi. Adil Bey kızı bürosuna aldı ve kapıyı anahtarla kapadı.

“Neden ağlıyorsunuz?”

“Ağlamıyorum.”

Söylediği hemen hemen doğrudu. Sakinleşmişti. Ancak yanaklarındaki yaş izleri duruyordu.

“Ağlamışsınız. Yine ağlamak istiyorsunuz. Bana söylemenizi istiyorum...”

“Söyleyecek bir şeyim yok.”

“Demek öyle! Benden öncekini zehirlediniz. Aynı şekilde beni de öldürmeye çalışıyorsunuz. Ayrıca metresim olacaksınız. Ve sizden açıklama yapmanızı isteyince de, söyleyecek bir şeyim yok diyorsunuz. Şaşılacak bir şey! Anlayışsızlık abidesi ya da edepsizlik!”

Bu şekilde kızıp sinirlenmesi, her şeye bağırıp çağırması gülünç oluyordu. Sonya gülümsedi. Dudakları bir iki saniye kıvrıldı. Genç kız daha sonra kendini koltuğa attı, başını ellerinin arasına aldı, omuzları titriyordu.

Gülüyor muydu? Ağlıyor muydu? Adil Bey, çok yaklaşımadan, kuşkuyla bakıyordu.

“Sonya! Ayağa kalkın! Yüzünüzü görmek istiyorum...”

Akşam oluyordu, hava kararmaya başlamıştı.

“Biliyorum! Aptalım! Her zaman aptallık ettim, değil mi? Sizi sevmek aptallıktı! Sizi kollarıma aldığımda gözlerim dolacak kadar duygulanarak düştüğüm bir aptallık! Sizi kıskanmak aptallık! Aynaya baktığım zaman kendimi yeterince güçlü hissetmediğim için endişelenmem de aptallık!

Sonya elleri yüzünde:

“Susun!” diye yalvardı.

“Çünkü doğruları söylüyorum, değil mi? Hep susuyordum. Sizi benden öncekiyle bu büroda, akşamları ise yatak odamda hayal edebiliyordum.”

Sonya yüzünü açtı. Beklenmedik bir şekilde “Size susun diyorum!” diye bağırды.

Adil Bey, kızın bu kadar sararmasına, kısa süre içinde yüzünün bu kadar değişmesine inanamadı.

Bu aynı Sonya değildi. Gözleri şişmişti, gözkapakları ıslaktı. Burun kanatları şişmiş, burnunun şekli değişmişti, dudakları çekilmiş, kırmızı iki kıvrım ya da tomurcuk haline gelmişti.

Sonya bu haliyle güzel değildi, Adil Bey iniltiyle “Sonya...” diyebilirdi.

“Hayır. Bırakın gideyim.”

Genç kız, yüzünü kapatacak kadar bile kendinde değildi. Zor nefes alıyordu. Mendil için çantasını aradı, Adil Bey hemen kendi mendilini verdi.

“Teşekkür ederim.”

“Konuşmamız gerek Sonya. Fakat önce sakinleşmelisin.”

Genç kız sakinleşemiyordu, aksine! Yeni bir bunalımın içine giriyordu. Çocuk gibi ağlamaya başladı. Yüzünün bütün adaleleri kasıldı, nefes alamaz hale geldi. İnsanın içine dokunacak haldeydi. Adil Bey önce bir elini, sonra ötekini tutuyor, alnını okşuyordu. Sonya onu itiyor, dili dolaşarak, “Bırakın beni!” diye söyleniyordu.

Bir süre sonra, Sonya kendi ellerini öyle kuvvetle sıktı ki, parmakları morardı.

“Yalvarırım Sonya!”

Kızın hasta olmasından korkuyordu. Sonya’nın gözyaşları kendi gözyaşlarına benzemiyordu, daha önce gördüklerine de. Ağlaması daha trajikti. Bütün vücudu titriyor, çırpınıyordu. Geriliyor, kendi üstüne kapanıyordu.

Sonya teselli edilmek istemiyordu. Adil Bey’i gözlerindeki kinle itmeye çalışıyordu.

“Böyle devam edemezsiniz, Sonya! Sakinleşmeniz gerekiyor! Konuşmak sizi sakinleştirecektir.”

Adil Bey sinirden titriyordu. Karşiki evde Madam Kolin perdeleri çekiyordu, herhalde ışıkları yakacaktı.

“Size kötü sözler söyledim belki, haksızlık ettim Sonya. Beni zehirlemeye çalışmadınız, bunu biliyor olmam gerekirdi ve sizden kuşkulanmamam...”

Gözyaşlarının arkasından yeniden bir gülümseme belirdi. Sonya biraz sakinleşti. Tuhaf bir şekilde Adil Bey'e bakıyordu. Bu bakışlarda özellikle ortaya çıkan şey merhametti.

“Öyle mi? Yanılıyor muyum? Söyleyin!.. Size inanacağım! Söyleyeceğiniz her şeye inanacağıma yemin ediyorum. Sizi çok fazla seviyorum! Anlamıyorsunuz. Boşlukta yalnız başına dolaşan biri izlenimi vermiş olabilirim... Böyle düşündünüz... Fakat aslında ben sizin etrafınızda dönüyordum. Merkez sizdiniz...”

Sonya değişik bir sesle, “Susunuz!” dedi.

Kız biraz daha iyiceydi. Ama gerçekten yıkılmıştı. Alçak sesle, cansız bir şekilde konuşuyordu.

“Neden susmamı istiyorsun? Hatalı mıyım?”

“Evet.”

“Sizi sevdiğim için mi hatalıyım?”

“Evet.”

Sonya'nın gözkapakları kızarmış ve şişmişti, yanakları da al al olmuş, hatta mora çalar bir renk almıştı.

Adil Bey kıza yakın olabilmek için diz çökmüştü. Böylece kız ona daha uzak ve yukarıdan, başka bir dünyadan bakıyor gibiydi.

“Bunları yapmadınız mı Sonya?”

Alçak bir sesle, “Yaptım,” diye yanıt verdi.

“Neden yaptınız?”

“Bunu anlayamazsınız.”

“İnanın anlarım. Artık susmamanız gerekir. Size soru sormama izin verin. Benden önceki?..”

Sonya “evet” anlamına gelecek bir şekilde gözlerini kırptı. Yüzünde solgun bir gülümseme ve ince bir alay vardı.

“Ya ben? Hemen başladınız mı? Hayır mı? Ne zaman metre sim oldunuz? Neden kabul ettiniz? Beni sevmiyor muydunuz?”

Sonya başını eğdi, derin nefes aldı, çaresiz bir şekilde ellerini kaldırdı, “Bir faydası yok,” diye söylendi.

“Neyin faydası yok?”

“Konuşmamızın... Bırakın gideyim. İstedığınız gibi düşünün. Ülkenize dönün.”

Sonya, Adil Bey’in gözlerinin sabitleştiğini ve kötüleştiğini gördü. Yeniden sert hareketler yapacağını, bağırıp çağıracağını hissetti. Elini alnına götürdü:

“Hayır. Sakin olun!”

“Sizi dinliyorum.”

“Karşıma oturun. Bana dokunmaya kalkışmayın.”

Birbirlerini güçlkle görüyorlardı, hava iyice kararmıştı. Eve yansıyan tek ışık, karşı dairenin pencerelerinden yansıyor. Bir oluktan su sesi geliyordu. Çinkodan yapılmış kapı sundurmasının üzerine eşit zaman aralıklarıyla iri damlalar düşüyordu.

“Ee? Sonya?”

“Anlamıyor musunuz?”

Adil Bey’in gördüğü kadarıyla yeni bir ağlama nöbetinin kıyısında idi ama yine de direniyor, gülümsemeye çalışıyordu.

“John’la çıktınız sanıyorum.”

“Bunun konumuzla ne ilgisi var?”

“Sizden önceki konsolos gecelerini aşağı yukarı onun gibi geçiriyordu. *Bar*’da içki içerdi. Ondan sonra sokaktan ya da başka bir yerden herhangi bir kadın bulurdu, işçi, memure, çocuk veya ev kadını.”

Adil Bey bitkin bir halde ve şaşkınlıkla kıza bakıyordu.

“Bizim için bir dolar, birkaç lira veya birkaç frank büyük paradır. Bu parayla Torgsin’den yiyecek alınabilir. Burada her zaman her şey bulunur. Kooperatiflerin boşalmış olduğu zamanlarda bile!”

Suluk soluğa konuşuyordu.

“Siz diyordunuz. Bana sık sık tekrar ediyordunuz: Burada açlıktan ölen insanlar var! Ama başkaları da var, görüyorsunuz. Bir şeye inanan, inanmak isteyen insanlar...”

Sonya’nın sesi yükseliyordu. Boynu uzadı, Adil Bey’e doğru eğildi. Sesinde kırgınlık, acı ve hıçkırıklar vardı.

“Hâlâ anlamıyor musunuz? Sizin her gün açtığınız ve dolapta çürüttüğünüz sardalye kutusunu satın alması için bir Rus’un kaç saat çalışması gerektiğini biliyor musunuz? Tam bir gün! Sizin deyiminizle, sizden “önceki”, cebine bu sardalye kutularını, şekerleri ve bisküvileri koyar, onlara verirdi. Karşılığında ise bu kadınlar onu evlerine alırdı. Bazen kocaları bile buna ses çıkarmazdı. Benim de peşime düşmüştü., masaya oturduğunda bana:

“Bunu çantana koy, küçük hanım! İyi gelir. Senin yaşındaki kızların güce kuvvete ihtiyacı olur,” derdi.

Adil Bey, karanlıkta soluk bir benek haline gelen kıza baktı, sonra yolun öte kıyısında ışıkları yanan iki pencereye yöneldi.

“Evet, yememi söylerdi. Kendisi için önemsiz bir şey olduğunu eklemeyi de unutmazdı. Ülkesinde... Ülkesinde...Her zaman ülkesinde!.. Siz de durmadan ülkenizden söz ediyorsunuz. Ülkenizde insanlar açlıktan ölmüyor. Ülkenizde insanların istediği kadar ekmek var... Ülkenizde...”

Eh işte, ben istemiyorum..! İstemiyorum...Yirmi yaşını geçtim. Hayatımın bir başarısızlıktan ibaret olmasını istemiyorum... Annem sefaletten öldü... Evet, bildiğiniz gibi, burada insanlar sokakta ölebiliyor. Siz yoksulluğumuzdan epeyce söz etmiştiniz...”

“Kıskanıyordum...” dedi karanlıkta duran Adil Bey’in sesi.

Sonya sinirli bir gülüşle karşılık verdi.

“Kıskanılacak bir şey yoktu, zira artık çok geçti!”

“Ne için çok geç?”

Benim için! Öğrenmek istediniz! Ötekini, eğer böyle denebilirse, bile isteye öldürdüm. Her saniye, nefes alır gibi, tüm duygularımı yaralıyordu... Beni buraya ilk kez çağırdığında, akşam..."

Adil neyin kıpırdadığını duydu.

"Evet, akşam vaktiydi," dedi. "Buluşmanın yüz türü yoktur. Bütün yemekleri kendi elleriyle hazırlamıştı. Masa donatmakla övünürdü. Bana yemekleri göstererek 'Bu yiyeceklerin ne olduğunu bile bilmediğinize bahse girerim,' demişti. Yemeklere saldırmadığımı görünce de şaşırdı... Masanın kendi başına yeterli olacağını düşünmüştü!

"Bunları bana hatırlatmayın... Bir yabancıyı yakından görmemişim. Rusçadan başka bir gazete okumamıştım. Bu adamı öldürmek Rusya'yı kurtarmak gibi bir şeydi benim için..."

"Ya ben?" diye sordu karşısındaki yas tutan bir sesle.

"Siz!"

Yağmur damlaları aynı tempoyla çinko üzerinde patlıyordu. Karşı evin penceresi açıldı ve Kolin dönüp sokağın iki yönüne de baktı. Kız kardeşinin dönmemiş olmasına şaşırmıştı. Sonra pencere kanatlarının kapanma sesi duyuldu.

"Benden de mi nefret ediyorsunuz?"

Sonya sesini çıkarmadı.

"Neden?"

"Hiçbir şey anlamayışınız tuhaf! Bilinci olmayan bir çocuk gibisiniz. Belki de bunun için..."

"Bunun için ne?"

"Hiç! Gitmeme izin verin. Bazı şeyleri daha sonra anlayacaksınız. Neden sizden nefret ettiğimi, öteki gibi sizi de neden zehirlemeye kalkıştığımı öğrenmek istiyorsunuz. Öteki yaşayabilirdi! Bunu ancak şimdi fark ettim. Ondan nefret ediyordum. Söylediklerine inanmak istemiyordum. Size gelince, siz geri kalan her şeyi yıktınız...Ve şimdi..."

“Evet şimdi?”

Adil Bey kımıldamaya cesaret edemiyordu, çok incelmış olan bir telin kopmasından korkuyordu.

“Artık bundan söz etmeyelim. Eve gitmem gerekiyor. Gördüğünüz gibi ağabeyim merak ediyor.”

“Beni öldürecek miydiniz?”

“Bilmiyorum. İlk kez, konserve balıkların yanındaki sıvı yağa arsenik kattım...”

“Ne zaman oldu bu?”

“O kadın buraya gelmişti.”

“Nejla mı?”

Sonya, karanlıkta Adil Bey’in mutlu gülümsemesini göremiyordu. Soğuk bir şekilde, “Kıskanç değildim,” dedi. “İlişkimizi kesecek gibi olmuştum. Ama ben kulüp penceresindeyken limana doğru geçtiniz.”

“Ne oldu geçince?”

“Neden ayrıntıları istiyorsunuz? Eğer kadın olsaydınız ya da sadece bir Rus olsaydınız anlardınız! Kulüpte tartışmalarımıza, sevinçlerimize ve okumalarımıza çok da inanmıyordum. Kokmuş balıkların satıldığı pazardan söz ettiniz bana. Ve ben sizin arsenik nedeniyle daha solgun, daha cansız hale geldiğinizi görüyordum. Nerdeyse açlık çeken insanlar kadar gevşemiştiniz...”

Sonya ayağa kalktı, boğuk bir sesle, “Bırakın gideyim!” diye bağırdı. “Siz bir korkaksınız, korkak, korkak! Beni konuşturdunuz ve şimdi sevinç içindesiniz! Çünkü tüm söylediklerime bayıldınız. Yaşamak isteyen zavallı bir genç kızı sakatladınız ve...”

Sonya sert bir hareketle çantasını aldı. Adil Bey genç kızın yüzünü sildiğini görür gibi oldu. Yavaşça ayağa kalktı. Kız kapıya doğru gidiyordu. Adil Bey’in arkasından geldiğini hissetti. Bir iki hızlı adım attı. Ama gerçekten gitmek istiyor muydu? Adil Bey kapıyı açmasına meydan vermeden, ani bir hareketle elini tuttu,

öpmedi. Hiçbir şey söylemedi. Kıza sarılarak durdu. Sonya'nın kapıyı tutan parmakları yavaş yavaş gevşiyordu.

Karşiki evde, Kolin, ikinci kez eğilip pencereyi açıyor, boş ve bir kanal gibi parıldayan sokağa bakıyordu.

10

“Bakanlık istifa etmemi istese bile, herhangi bir yerde ayda yüz liralık bir iş bulurum.”

“Yüz lira kaç ruble ediyor?”

Adil Bey gülümsedi. Sonya ciddiydi. Bunu çıkarlarını düşün-
düğünden değil, bu konular hakkında ilk kez soru sorabildiği için
merak ediyordu.

Adil Bey Frère'lerin okulunda okumuştı. Yeni bulmuş olduğu
sözcükleri kendi kendine tekrarlıyordu: Bu bir affedişti.

Adil Bey affetmişti! Bunun nedenini ve nasıl olduğunu açık-
layacak durumda değildi, ama içinden gelen samimi inanç buydu.
Her şey basit ve açıktı. Sonya'yı odasına doğru götürürken, kız
yarım bir gülücükle “Bugün olmaz!” diye mırıldandı.

“Şışttt!”

Adil Bey de gülümsedi. Kız kardeşini yatırır gibi kızı yatağa
yerleştirdi onu, hatta gözlerini silmek için havlunun bir ucunu
ıslatmayı bile düşündü.

“Alnının üstüne koy. İyi gelir.”

Sonya'nın gözleri karşıdaki eve yönelmiş ve yüzünde kaygılı
bir ifade belirmişti. Bunun üzerine, Adil Bey pencereyi kaplamak
için bürodan büyük gri kâğıtlar alıp cama yapıştırdı.

“İşte! Şimdi evimizdeyiz!”

İkisi de yorgundu. Gözleri hâlâ tutkuyla parlıyordu. Bir felaketten kurtulmuş ve hâlâ titreyen insanlar gibi gülümsüyorlardı.

Bu bir affetme haliydi! Adil Bey artık Sonya'ya düşüncelerini sormuyordu. Sonya kendisine güleriyle davranıyor, bu da onun mutlu olmasına yetiyordu.

Kızın uykusu gelmişti. Gözleri kapanıyordu. Ama Adil Bey susunca ona “devam et” diye işaret ediyordu.

“Benim alacağım parayı rubleye çevirmek bir şey ifade etmiyor. Yüz lira ile İstanbul'un modern bir mahallesinde güzel bir apartmanda oturabilir, karnımızı doyurabilir, her hafta tiyatroya gidebiliriz. Ayrıca kendine güzel giysiler de alabilirsin.”

“Akşam sokakta bir şeyler okunabilir mi, sokaklar o kadar aydınlatılmış mı?”

“Bütün bir gece. Boğaz kıyılarında tavernalar var, buralarda mezeler eşliğinde rakı içerek Türk müziği dinlenir.”

“Meze ne oluyor?”

“Her şeyden bir miktar vardır. Hamsi balığı, zeytin, salatalık, isli et ve balıklar... Müzik dinleyerek ve geçen sandalları seyrederek...”

O gece başka nelerden söz etmişlerdi? Sonya uyumuştı. Adil Bey onu iyice görebilmek için üzerine eğilmiş bakıyordu. Uyurken yüzü iyice solgun ve açık bir şekilde görünüyordu. Bu küçük çehre neden onu bu kadar kaygılandırıyordu? Ve aylar boyunca neden çatışmışlardı? Oysa her şey çok açıktı. Adil Bey kapının önünde, “İkimiz birlikte gidiyoruz Sonya,” demişti.

Ve genç kız da iki elini kısaca sıkarak yanıt vermişti. Şimdi dışarıdaki karanlık ve rutubetli sokaktan gelen yağmur sesi çok önemli değildi. Daha sonra bu sokağı görmeyeceklerdi. Zaman zaman karşı evin penceresi açılıyordu. Kolin'in uykusu kaçmıştı. Birkaç dakika dışarıya bakıyor, sonra yatağında yatan karısının yanına gidiyordu.

Sonya gözlerini açar açmaz birkaç saniye içinde düşüncelerini topladı ve sonra dikkatle Adil Bey'in yüzüne baktı.

"Uyumuyor musunuz?"

"Sonra uyuyacağım."

"Beni çok kıskandığınız doğru mu?"

"Çevrendeki herkesi kıskanıyordum, hatta ağabeyini bile; rahatlığını, davranış şeklini, akşam pencere önünde oturmasını bile"

"Çok çalışıyor," dedi.

"Yaptıklarına inanıyor mu?"

"İnanmak istiyor. Öyle şeyler var ki hiçbir zaman konuşulmaz, hatta kardeşler arasında, karı koca arasında bile; öyle şeyler ki insan kendi kendine bile itiraf edemez..."

Sonya konuyu değiştirerek, "İstanbul'da çok tramvay var mı?" diye sordu.

"Önemli sokaklardan her yarım dakikada bir tramvay geçer."

Sonya gülümsedi, "Orada arkadaşlarınız var mı?"

"Eskiden vardı. Ama artık onları görmek istemiyorum."

"Neden?"

"Çünkü onları kıskanırsınız, tıpkı benim kulübü, hatta duvara asılı Stalin portresini kıskandığım gibi."

Kendinden emindi. Artık kafasında hiçbir şüphe kalmamıştı. Yağmur yağmaya devam ediyordu. Yapışkan ve soğuk havada, böyle korunaklı bir yerde her şeyden uzakta olmak olağanüstüydü.

Adil Bey ve Sonya uzanıp yatmışlardı. Kapı vuruldu. Hemen başlarını kaldırdılar. Yanıt vermemeleri gerekiyordu. Hiç gürültü çıkmamalıydı. Esrarengiz kişi yeniden kapıya vurdu. Kapıyı açmaya çalıştı ama açamadı.

Kilidi zorlamış mıydı? Adil Bey Sonya'ya sımsıkı sarılmıştı. Adımlar uzaklaşınca kıza baktı.

“Korktum,” dedi kız.

Vücudu korkudan ter içinde kalmıştı. Adil Bey kıza sokuldu. Onu sanki ilk kez kollarına alıyordu. Öteki kucaklamaları saymıyordu. Onları unutmuştu.

“Uyuyalım!”

Sonya’nın garip bir kendi içine kapanma hali vardı, başını omuzlarının arasına aldı.

Sabahleyin gri bir ışık belirdi. Camlar kâğıtla kaplanmış olduğu için güçlkle fark ettikleri bir ışık. Evde hayat sürüyordu. Koridorda elini yüzünü yıkayan insanlar vardı.

Sonya uyandığında Adil Bey bir süreden beri ayaktaıdı. Kızın yüzü, duruşu yorgun olduğunu gösteriyordu.

“Bu harika olurdu!” diye mırıldandı kız.

“Ne?”

“Başka bir hayat! İstanbul’da ya da herhangi bir yerde... Fotoğraftaki gibi bir hayat!”

Bu cevabı tam olarak anlayamadı, hatta belli belirsiz bir kıskançlık sezdi Adil Bey.

“Evet iyi *olacak*.”

“Evet. *Olacak*. Nasıl yapacaksınız?”

“Henüz bilmiyorum. Ama bir yolunu bulacağım.”

Adil Bey, az kalsın safça “sınır kaçakçısının kurşuna dizilmesi yazık oldu” diyecekti. Bu işin konuşulmaması daha iyiydi. Bununla birlikte, olanlardan Sonya’yı sorumlu tutmuyordu. Davranışlarını doğal buluyordu.

“İzin verin giyineyim!”

Sonya eskiden önünde giyinirdi. Ama şimdi ona büroya gitmesini ve beklemesini söylüyordu. Adil Bey pijamalarıyla büroda gezindi. Kırık mürekkep hokkasına, yere saçılmış dosyalara baktı. Kendinden hoşnut olarak esnedi, karşiki evde tül perdenin gerisinde uzun saçlarını tarayan Madam Koline bakarak gülümsedi.

Sonya'nın odada gezindiğini duyuyordu. Onun hareketlerini seziyordu. Genç kız siyah giysileri içinde, şapkası başında, kapının önünde belirince hiç olmadığı kadar heyecanlandı.

“Yazık ki gidiyorum,” dedi kız endişeli bir sesle.

“Neden gidiyorsunuz?”

“Gitmem gerekiyor.”

“Evlenme işlemlerini Rusya’da yapsak?”

Bu düşünce Adil Bey’in aklına o anda gelmişti ve hemen açıklıyordu.

“Bu, işleri kolaylaştırmaz. Rus vatandaşlığım devam eder ve pasaport isteğim geri çevrilir.”

“Ne yapacaksınız?”

“Görünmeden çıkmaya çalışacağım. Sonra eve gideceğim. Kahvaltı edeceğim. Saat dokuzda dönerim.”

Adil Bey konsolosluğu unutmuştu. Dağınık kâğıtlara bir kez daha baktı ve bütün bunların önemli olmadığını düşündü.

“Ben yola çıkışla ilgileneceğim. Haklısın, büronun açık olması daha iyi.”

Adil Bey hiçbir şeyin yoluna koyulmamış olduğunu anladı, maddi sorunları hiç düşünmemişlerdi.

“Birazdan görüşürüz, Adil Bey!”

Sonya her zamanki gibi gitmeye hazırlanıyordu; Adil Bey’i sebepsiz bir korku aldı. Çok heyecanlandığı zamanlarda olduğu gibi dili dolaştı, “Sonya...”

“Efendim? Dokuzda dönmüş olacağım.”

“Evet... Biliyorum...”

Adil Bey Sonya’nın elini bırakmıyordu. Kızın gitmesine izin vermekte zorlanıyordu.

“Gitmeseniz olmaz mı?”

Sonya karşiki evi gösteriyordu. Kapının önünde geriye dönüp baktı ve kısa bir gülümsemeyle ayrıldı.

“Saat dokuzda!”

Adil Bey ağır ağır tıraş oldu. Artık unutmuş olduğu hizmetçi kadının ayak seslerini duydu.

Nihayet giyinip bürosuna girdiğinde hizmetçi kadını gördü. Kadın, Sonya’nın çantasını elinde tutuyordu. Adil Bey şaşırmadı. Kadın, “Sekreter hanım çantasını unutmuş,” dedi.

“Teşekkür ederim. Birazdan gelecek.”

Adil Bey, insanlar gelmeden önce konsolosluktan çıkıp gitmeyi tercih ederdi. Kafasında belirsiz bir plan vardı. Daha doğrusu, önce nereye gideceğini biliyordu.

Hava soğuktu. Yağmur sise dönüşüyordu. Rıhtımdan bakıldığında gemi havuzunun suyu güçlkle fark ediliyordu. Bir gemi limana girerken düdüğü çalıyordu. İnsanlar hızlı hızlı yürüyordu.

Adil Bey, *Standard*’ın bürolarının bulunduğu kırmızı tuğladan yapılmış binaya girdi. Ruslar burada Amerikalı bir ortamda çalışıyorlardı.

“Mösyö John burada mı?”

Üst katta olduğunu söylediler. Adil Bey birinci kata çıktı. Burada birçok kapı vardı. Bunlardan birini çaldı. Karışık bir ses geldi. Adil Bey içeri girdi.

John hâlâ yataktaydı, perdeler çekilmişti. Yarı aydınlık içinde ziyaretçiyi tanıdı, gözlerini ovuşturdu, başını kaşıdı.

Adil Bey, aceleyle, “Sizden yardım istemeye geldim,” dedi. “Çok önemli ve acele.”

Amerikalı’nın önünde büyük bir bardak dolusu maden suyu vardı.

“Bir Rus genç kızı ülke dışına çıkarmam gerekiyor. Kızın pasaportu yok.”

John hiç heyecanlanmadan sordu, “Şu küçük mü?”

“Hangi küçük?”

“Küçük fare sekreterin?”

“Evet. Kesin olarak gizli kalmasını istiyorum! Onun için ne kadar tehlikeli olduğunu benim kadar siz de biliyorsunuz.”

“Dinleyin. Tanıdığım Belçikalı bir kaptan var. Ona sormam gerekiyor. Bu akşam gelebilir misiniz?”

John bacaklarını yataktan dışarı çıkarmış, keyifsizce çevresine bakınarak, zayıf bir sesle konuşuyordu.

“Kaptanınızı daha önce görmenizin bir yolu yok mu?”

“Adil Bey, bu çocuğun gerçekten gitmek istediğinden emin misiniz? Çünkü kız umurumda değil ama Belçikalı kaptanı umursamamazlık edemem. Çok kötü bir durumda kalır, anlıyor musunuz!”

“Sonya için kefil olabilirim.”

“Eh doğal olarak!”

“Neden öyle diyorsunuz?”

“Ceketinizin üzerinde hâlâ sarı saçlar var. Terliklerim nerede?” John perdeyi açtı ve duşa girdi. Üstünü giydi, sakın ve keyifsizdi.

“Sizi uyarmıştım.”

“Hangi konuda?”

“Burada uzun süre kalmayacağınızı söylemiştim. Yaptığınız şey aptalca ama bu sizin bileceğiniz bir şey. Buradan çekip gitmek istiyorsanız yalnız gitmeniz daha iyi olur...”

Sabah kahvaltısı yerine, yanındakinin kızarmasına bakmadan, bir bardak viski yuvarladı.

“Her tür saçmalığı yapacak noktadasınız. Şimdi sizi kentin ortasına bıraksam, inanıyorum ki tutuklanmak için bir yol bulursunuz. Ceketim nerede? Bu arada, Pendelliler’in size selamları var. Şu saatlerde sizin ülkenizde Samsun dolaylarında olmalılar. Geliyor musunuz?”

John bürosuna tatsız bir göz attıktan sonra birlikte ıslak sokağa çıktılar. Limanın bu tarafı petrol kokuyordu. Her elli metrede bir yeşil kasketli bir nöbetçi, Amerikalı’yı selamlıyordu.

“Bu gemi mi?”

“Hayır, onun arkasındaki. Bu akşam yük alacak ve gece yola çıkacak. Yolcu için bir kabini de var. Geçiş belgeniz var mı?”

“Ne belgesi?”

“Limanda dolaşmak ve gemiye binmek için gerekli izin belgesi.”

“Hayır, yok.”

“Bekleyin!”

John, üniformalı muhafızlar grubu içinde birileriyle konuşmaya gitti. Adil Bey onu bu insanlara sigara dağıtırken görür gibi oldu.

“Gelin!” diye seslendi dönüşünde. “Yarım saatten fazla kalmayalım, çünkü nöbetçi değişecek.”

Kaptanı gördüler. Üzerinde yalnızca gömlek vardı, geminin üst tarafındaki kaptan köşkünde oturmuş mektup yazıyordu. John oturdu ve Adil Bey’i tanıttı:

“Türkiye Konsolosu! Mutluluğu ya da mutsuzluğu için bir şey yapılabilir mi, açıkça söyleyin ona.”

Gemi sise gömülmüştü, metal parmaklıkların üzeri damlacıklarla kaplıydı. Kaptan çenesini okşayarak dinliyor, arada bir konsolosa göz atıyordu.

“Küçük bir Rus kızına vuruldu, onu ülkeden çıkarmak istiyor.”

Adil Bey, “Bu mümkün mü?” diye sordu.

Kaptan, “Her şey mümkün,” diye yanıtladı. “Fakat bu zor.”

“Neden?”

“Birini gizlice gemiye almak ve kontrol sırasında onu saklamak kolay mı sanıyorsunuz?”

“Daha önce yaptınız mı?”

“Tanrım! Elbette!”

Kaptan ayağa kalktı. Bir dolap açtı. İçinde askıya asılmış üniformalar, mantolar, yağmurluklar vardı.

“İşte! Ayakların aşağıdan gözükmemesi gerekiyor.”

“Nasıl yapıyorsunuz bunu?”

“Saklanacak kişi askı hizasında kollarından asılıyor. Ruslar genellikle giysilerine dokunmuyorlar. Aşağıdan şöyle bir bakmakla yetiniyorlar.”

“Ya dolabı ararlarsa?”

Kaptan omuz silkti.

“Bu iş ne kadar sürüyor?”

“Dolabın içinde beklemek mi? Bir saat sürebilir, kimi zaman bir gün de sürebilir. Son defasında, öğleden akşam dokuza kadar gemide kaldılar.”

“Yeter miktarda hava alınabiliyor mu?”

Adil Bey sorularıyla adamların canını sıktığının farkındaydı ama sormadan edemiyordu.

“Matmazel bayılmadan dolapta kalabiliyordur umarım?”

“Kendisine kefilim.”

John dolaptan bir şişe bira almış içiyor, nazik ve acıyan gözlerle onu izliyordu.

“Hep böyle derler!”

“Sizi temin ederim. Sıradan bir kız değil!”

“Kuşkusuz! Bir bardak bira içer misiniz? Hakiki bir Pilsen.”

Bira umurunda değildi. O tam bir atılım içindeydi, derhal bir karar vermesi gerekiyordu.

“Sanırım İstanbul’a uğrayacaksınız?”

“Her zaman olduğu gibi Boğaz’dan geçeceğiz. İstanbul’da bir saat kalacağız ama transit geçtiğimiz için kimseyi indiremeyiz.”

“Nerede ineceğiz?”

“Anvers’te. Yirmi gün sonra orada olacağız.”

Her neyse! Adil Bey San Francisco deseler kabul diyecekti!

“Sizin için uygun mu? Gerekli kâğıtlarınız varsa siz yolcu kabinine geçebilirsiniz. Şu tarafta.”

“Kızı gemiye nasıl alacağız?”

“Bu başka bir hikâye ve aslında tamamen ona bağlı. Yüzme biliyor mu?”

Adil Bey’in kesin bir bilgisi yoktu. Ama kızın sık sık plaja gittiğini biliyordu. Sakince, “Evet,” dedi.

“Bu durumda, en iyisi, akşam hava iyice karardıktan sonra kızın sessiz bir şekilde yüzerek, iskeleden uzatacağımız halata tutunmasıdır. Gemiye yanaştığı zaman yukarı çekilecektir. Kıyıda görülürse veya bir şey duyulursa, bir an bile tereddüt etmeden kurşunu sıkarlar.”

Adil Bey ayağa kalkarak, “O halde bu akşam için anlaştık,” dedi.

Kaptanla John birbirlerine baktılar. Adil Bey teşekkür etmeyi bile akıl edemedi: Sonya’ya haber ulaştırmak için acele etmesi gerekiyordu. John rıhtıma kadar onunla birlikte geldi.

“Sizce çok mu tehlikeli?”

“Evet, tehlikeli.”

Adil Bey’in durumu açıklığa kavuşturmaya ihtiyacı vardı, ama John başka yöne bakmakla yetindi.

“Siz de gemide olacak mısınız?” diye sordu.

“Bilmiyorum.”

Çevresindeki insanlar neden böyle ilgisizdi? Yardıma ihtiyacı vardı. Onlara bağırarak istiyordu:

“Bunun önemli olduğunu anlamıyor musunuz? Benim ve bir kadının hayatı söz konusu.”

Anlamazlardı. Sadece kendi işlerini düşünürlendi. Ona aşırı heyecanlı, hasta bir adam gibi davranmakta ısrar ederlerdi.

John rafinerilerin girişinde ondan ayrılırken, “Seni bu halde görmelerine izin verme, bir şeylerden şüphelenebilirler,” diye öğüt verdi. “Eğer akşama kadar bir aksilik olursa ben bürodayım. Ondan sonra da barda.”

Adil Bey yağmur altında nefesi kesilerek yürüdü. Rıhtımın sonu gelmeyecekmiş gibi geliyor, evine hiç gidemeyeceğini düşünüyordu. Bugün hayatının en uzun günüydü. Yapması gereken ne kalıyordu? Vize isteminde bulunmak. Bunu da hemen yapmalıydı. Türkiye’de acil olarak ameliyat olması gerektiğini ileri sürecekti.

Sonya’ya gelince, onun yanına almasına gerek olan hiçbir şey yoktu. İşleri karmaşık hale getirmemek lazımdı. Hızla hareket etmek! Bitirmek! Ve geminin demir aldığını işiteceği zaman...

Merdivenleri koşarak çıktı, eşiği geçmeden bir anlığına durakladı.

“Sonya..!”

Büroda kimse yoktu. Konsoloslukta iş takibine gelmiş olan insanlar sandalyelerde oturuyorlardı. En ön sıradaki, elinde kâğıtlar olduğu halde ayağa kalktı.

Adil Bey odasına doğru gitti, burada hizmetçi kadın yatağı düzeltiyordu.

“Sekreterim?”

“Gelmedi.”

Saat on bir olmuştu. Sonya dokuzda geleceğini söylemişti!

Adil Bey odanın ortasında ayakta hareketsiz durdu. Bakışları yavaşça karşıki eve yöneldi, pencereler kapalıydı. Karanlık camlar soluk renkli çiçekli perdelerin desenini almıştı.

Saatler geçiyordu, gökyüzünde değişen bir şey yoktu; öğle olmuştu buna rağmen şafak vaktinin kederli havası egemenliğini sürdürüyordu. Bu hava, insana bir tren kazası manzarasını veya yoksul bir mahallede sabahleyin keşfedilen bir cinayeti düşündürüyordu.

Adil Bey karşıki evden çıkıyordu. Hiçbir şey bilmeden buraya girmişti. Birinci katın kapısını çalmış, kimse kapıyı açmamıştı. Kapının açılma olasılığı daha da korkutucuydu. Yanıt veren olmadı. Sokakta yürüyordu, düşünüyordu, kimi zaman izlenmediği konusunda kendi kendine telkinde bulunuyordu.

“Önce benim vize işini konuşsam iyi olacak. Gerisini ustalıkla öğrenmeye çalışmalı.”

Genellikle Sonya ile birlikte gittiği büyük bina, yağmurdan ıslanmış, bekleyen insanlarla doluydu. Ama Adil Bey tanıdık olduğu için kapıyı itip büroya girdi. Dazlak kafalı memur masasında oturuyordu. Karşısında bir ziyaretçi vardı. Girip girmemekte kararsız kaldı. Biraz beklemesi için işaret ettiler.

Bu daha önce olmamıştı. Bu büroda başka kimseyi gördüğü olmamıştı. Şimdi, merdiven sahanlığında, yere oturmuş insanlarla birlikte dakikalarca bekliyordu! On beş dakika sonra, yine sıkışmış vaziyette, oradaydı. Kapı açılınca kendiliğinden kapıya yöneldi. Dazlak kafalı memurun ziyaretçisi çıktı. Memur boşalan sandalyeyi, yarım yamalak bir gülücükle, Adil Bey'e işaret etti.

Çevirmen olarak Sonya yoktu. Konsolos pasaportunu masanın üzerine koydu. Kötü Rusçasıyla vize almak istediğini söyledi. Adil Bey bir şaşkınlık ifadesi ve çeşitli sorular bekliyordu. Karşısındaki memur, çayını içmeyi sürdürerek pasaportunun sayfalarını çevirdi, hepsini okudu, sonra kaşeyi son sayfaya bastı.

Gidiş güvenceye alınmıştı, Adil Bey hızla pasaportunu cebine yerleştirdi. Bu ortamda Sonya'dan söz etmek güç olacaktı. Kızardı. Sözcükleri birbirine karıştırdı. Bir şey söylemiyordu. Özür diledi. Ama öğrenmek de istiyordu... Emin değildi... Belki de... Memur ilgiyle onu inceledi:

“*Sprechen Sie Deutsch?*” diye sordu.

“*Ja wohl!*”

Bu adam Almanca bildiğini neden daha önce söylememişti? Sonya, aylar boyunca konuşmalarını kelime kelime çevirmişti, oysa meğer ortak olarak bildikleri bir dil varmış.

Adil Bey gemi aزیaya aldı, konuştuğu konuştu. Sekreterinin sabahleyin işe gelmediğini, onu mutlaka görmesi gerektiğini söyledi.

“Gidiyor musunuz, yoksa gitmiyor musunuz?”

“Gidiyorum... Yani...”

“Başka türlü sorayım. Yarın sabah için size başka bir sekreter bulmamı ister misiniz?”

“Benim sekreterime ne olduğunu öğrenmek istiyorum. Ben konsolosum. Uluslararası kurallar...”

Adil Bey daha ileri gitme konusunda kararsızdı. Şefin yüzünde hafif bir gülümseme belirdi.

“Ne söylememi istiyorsunuz? Büronuzda belgeler mi kayboldu? Sekreterinizin işi bırakmak için haklı nedenleri mi vardı? Ben sadece yabancılarla ilgileniyorum...”

“O halde beni bilgi alabileceğim kişiye götürün...”

Karşısındaki adam kalktı, bir kapıdan çıktı. Adil Bey on beş dakika yalnız başına sinirden çılgına döndü, ikide bir cebindeki pasaportu çıkarıp geri koydu.

Ya bu arada Sonya büroya dönmüşse? Gereksiz yere çatışmaya girmiş olmaz mıydı? Arkasında duran memur bazı hesap işleri yapıyordu.

Sonunda servis Şefi göründü:

“Yoldaş Rabinovitch birkaç dakika içinde sizi kabul edecek. İzninizle.”

Adam masasına oturmuş dosyaları inceliyor, bazı kâğıtları imzalıyordu. Yeni bir çay getirdiler. Adil Bey’e de çay önerdiler, istemedi. Ayaĝa kalktı, bir ara pencereden dışarıya baktı, bir si-gara yaktı.

“Benimle gelir misiniz lütfen?”

Neden kesin olarak Şimdi? Hiçbir zil  almamıŐtı. Saate bakmamıştı. O halde, konsolosu sırf bekletmiŐ olmak için bekletiyorlardı.

BitiŐik masada yalnız başına, kısa boylu, tel gözlüklü, sakallı bir Yahudi oturuyordu.

“Fransızca konuşmayı tercih eder misiniz?” diye sordu.

O  na kadar Adil Bey kentte kimsenin Fransızca bilmediĝi düŐüncesindeydi. Bu bir keŐif günü oldu. Ama bunu düşünecek zamanı yoktu. Konuşmaya başladı:

“Sabahleyin kaybolan sekreterime ne olduĝunu  ĝrenmek istiyorum.”

“Neden  ĝrenmek istiyorsunuz?”

G zl k ona bakan gözleri ölçüsüz derecede irileŐtiriyor ve gözlere Şaşırtıcı bir saflık ifadesi kazandırıyor.

“  nk ... o benim sekreterim... ve...”

“Bana s ylendiĝine göre bu akşam veya yarın gidiyormuşsunuz.”

“Evet,  yle planlamıŐtım ama...”

“Yani gitmiyor musunuz?”

Adil Bey korktu, iri gözler sürekli olarak üzerindeydi.

“Gidiyorum canım!”

“Bu durumda sekretere gereksinmeniz olmayacak. Eğer onu alıp sizinle götürmek istiyorsanız, o zaman da bunu bize söylemeniz gerekecek.”

“Sizi temin ederim... Alıp götürmek söz konusu değil.”

“O halde, her şey mükemmel! Öyle değil mi? Sizin için yapabileceğim başka bir şey var mı?”

Her şeyi biliyorlardı, bu kesindi! Üstelik, kapının yakınında duran yabancılar servisi şefi, Fransızca konuşulmuş olsa da, bütün konuşmaları dinlemişti.

“Bu arada, hangi vapurla gidiyorsunuz?”

“Henüz bilmiyorum.”

“Umarım Batum’da sizi tekrar görmek onuruna sahip oluruz.”

Adamın gözlerinde korkutucu bir saflık vardı. Daha çok hayvan gözlerini hatırlatıyordu.

Bir yanda Rabinovitch, bir yanda dazlak kafalı adam. Ve dönerken, Adil Bey konuşmalara şahit olan üçüncü bir kişiyi fark etti. Bir an içinde, bu üç kişinin kendisini kuşattığı ve gitmesini engelleyeceği şeklinde delice bir düşünceye kapıldı.

“Allahaismarladık beyler!”

“İyi yolculuklar!”

Gitmesine engel olmadılar, ama yolcu da etmediler. Üç kişi, kendisiyle ilgili konuşmak için büroda kaldı.

Konsoloslukta, Adil Bey merdiven başında kendi halindeki insanların arasından geçip içeri girdi. Hızla yürüdü, Sonya’nın durumundan emin olmak istiyordu. Karşıdaki pencere kapalıydı. Rüyada boş yere bir trenin arkasından koşarken veya basamaklara dokunmadan merdivenden inerken hissedilen hayal kırıklığına benzer bir acı duydu.

Sonya’yı bulsa, hareket için zamanı olacak mıydı? Gitmesi gerekiyordu! Şimdi Batum’da kalması olanaksız hale gelmişti. Özellikle de Rabinovitch ziyaretinden sonra. Aslında herhangi

bir suç işlediği yoktu. Bununla birlikte, bir suçlu gibi hareket ediyordu. Bir karar vermesi gerekiyordu. Ülkeden ayrılmasına daha saatler vardı ve bu vakti iyi değerlendirmeliydi.

Yeniden yürümeye başladı, su birikintilerinin üstünden atlayarak, soluğu kesilinceye kadar rıhtım boyunca yürüdü, hızını kesmeden *Standard* bürosuna ulaştı.

“Mösyö John yerinde mi?”

“Yukarıda yemek yiyor.”

John’un yemek salonunu hiç görmemişti. Onu konforlu bir salonda görmek bir sürpriz oldu. Beyaz ceketli, kolalı göğüslük giymiş bir garson servis yapıyordu.

John, gömlek kollarını sıvamıştı, gözleri yarı açık bir halde elini uzattı.

“Ne var ne yok?”

“Sonya kayboldu.”

John garsona dönerek, “Bir servis daha açın,” dedi.

“Aç değilim. Acelem var.”

“Boşver.”

“Başına ne geldiğini mutlaka öğrenmeliyim. Size gerçeği anlatabilirim. Gece bende kaldı. Bu sabah çıkarken saat dokuzda geleceğini söyledi. Yabancılar servisinde garip bir şekilde karşıladılar beni; biraz alaylı, biraz tehditkâr bir şekilde.”

Adil Bey öyle hızlı konuşuyordu ki neredeyse nefesi kesilecekti. John ise yemeğine devam ediyordu. Sonra ağzı yemekle dolu olduğu halde kalktı, Adil Bey’i pencerenin önüne çekti, ona taşla döşenmemiş, siyah topraktan bir avlu gösterdi, arkasında üç katlı dikenli tel olan bir duvar vardı.”

“Neresi burası?”

Tuğla binalarla çevrelenmiş avluda kimse görünmüyordu. Adil Bey önce anlamadı. Birden sınır kaçakçısını hatırladı.

“Burası mı?”

Adil Bey sarsıldı ama tahmin ettiği kadar şiddetle değil. Sonuç olarak, sabahdan beri Sonya'nın iyiliği için uğraşıyordu. Onun içindi tüm koşuşturması! Bununla birlikte, uğursuz avluya bakarak kızın yüzünü hatırlamaya çalıştı, başaramadı. Çehresini, ifadesini zihninde bir araya getirmeye çalıştı, imkânsızdı. Sanki Rus kızı kendisinden uzakta, çok uzakta kalmıştı.”

“Onu kurşuna dizmemişlerdir değil mi?”

“Bu sabah silah sesi duymadım. Ötekilerden daha küçük olan şu binayı görüyor musunuz, avlunun sol tarafında? Orada oluyor bu işler.”

Bina gerçekten, kuvvetli ışık altında, gazete fotoğraflarında görülen bir dekor gibi görünüyordu. Adil Bey savaş sırasında çektiği bir fotoğrafı hatırladı; top mermisinin yol açtığı çukurlar, günün ilk saatlerinde yakın plandan görülen ölmüş bir askerin botları..

“Ne yapacağız?”

“Yemeğinizi yiyin.”

John'a gelince, masadan bir dilim soğuk et alıp ağzına attı ve telefona uzandı. Adil Bey'in bilmediği bir numarayı bağlamalarını istedi, düzgün bir Rusça ile uzun bir konuşma yaptı.

Rusça bildiğini hiç söylememişti. Telefonda nazik konuşuyordu. Gülümsüyordu. Karşısındakinin hal ve hatırını soruyor olmalıydı. Yanıtları dinlerken kendine bir kadeh viski doldurdu. İfadesi yavaş yavaş daha ciddi bir hale geldi, başını eğerek:

“Da!.. Da!.. Evet!.. Evet!” diyordu.

Telefonu kapatınca, alışılmamış yavaşlıkla, bardağını boşalttı.

“Kime telefon ettiniz?”

“OGPU Şefi'ne, büyük şefe.”

“Ne söyledi?”

“Neden yemek yemiyorsunuz? Bu işle ilgilenmememi öğütledi. Israr ettim. Gerçeği söylemesini istedim.”

“Ne dedi?”

“Hiçbir şey! Dediğine göre, yapacağınız en iyi şey, bu akşam gemiye binip gitmek.”

“O halde, kızı öldürdüler!”

“Sanmıyorum. Bu sabah avluda kuşku uyandıracak hareketler görmedim.”

“Söyleyin bana John, onun için yapabileceğim bir şey yok mu? Açıkça söyleyin. Her şeyi yapmaya hazırım...”

Terden sıırıslıklamıdı. Karşıındakının verdiği tek cevap ona bir bardak viski koymak oldu.

“İçin şunu.”

“Onu terk edemem! Aylardan beri benim metresim olduğunu söylemem gerek size...”

“İçin!”

John marmelattan bir miktar aldı, dirseklerini masaya dayadı, gözlerini masa örtüsünün desenine dikti.

“Onu bırakıp gitmek alçaklık olur... Beni anlamalısınız... Ya da emin olmalıyım ki...”

On kez aynı şeyi değişik sözcüklerle yineledi. Yemeğe başladığının farkına varmamıştı. Acaba John onu dinliyor muydu? Adil Bey konuştuğka konuşuyordu, Ruslar’ın ofislerinde konuşmamıştı. Ara sıra saatine bakıyordu, gece yarısına daha çok vardı.

“Kime başvuracağımı bilmem gerekiyor...”

John bir puro yaktı, karşıındakinin bardağına içki koydu ve koltuğuna yaslandı.

Adil Bey, alnı ter içinde, yalvaran gözlerle uzun konuşmasını sona erdirince, John, “Yapmanız gereken şey şu: Evinize gidecek ve bavullarınızı hazırlayacaksınız. Eşyalarınızı rıhtıma taşıtacak ve gümrük işlemlerini yaptıracaksınız. Gemi gece yarısı hareket ediyor. Saat ona doğru, kaptanla birlikte barda olacağım. Oraya gelirsiniz. Yeni bir haber çıkarsa size söylerim.”

“Sizce bir şeyler öğrenmiş olur musunuz?”

“Belli olmaz. Elimden geleni yapacağım.”

“Fakat nasıl? Kime başvuracaksınız?”

“Siz bunları bana bırakın” dedi.

Ve puro kutusunu ona doğru sürdü.

Adil Bey, sis içinde barın ışıklarını gördüğü ve müzik seslerini işittiği zaman adımlarını ağırlaştırdı. Şamandıraya yaklaşan bir yüzücünün yavaşlaması gibi rahatladı.

Dayanma gücünün sonuna gelmişti. Saatler süren çalkantılar yaşamış, sınırlı ve sabırsız bir halde kalmıştı. Kent içinde yalnızdı ve artık kendini güvence içinde görmüyordu. Bu açıktı. John bile itiraf etmişti. Adil Bey tehdit altındaydı.

Sonya dönmediği gibi, hizmetçi kadın da sebepsiz yere işe gelmemişti. Karşıdaki evin pencereleri gün boyunca açılmamıştı.

Çevresinde önceden tasarlanmış bir dışlama ve sessiz kalma hali vardı. Örneğin, sokakta bagajları taşımak için bir hamal aramış, yağmur altında uzun süre yürümüşü. Hiç kimse ona yanıt vermemişti! Valiz ve eşyalarını kendi kendine taşımak zorunda kalmıştı. Merdivenden indirmek zordu. Kiracılardan biri yardım edebilirdi. Oysa kimse görünmedi.

Kaldırımın kenarında bagajlarıyla birlikte ne yapacaktı? Taksi ya da araba yoktu! Onu dışlıyorlardı, onu kuşatıyorlardı, onu boşluk içinde boğmak istiyorlardı!

Bir şantiyede el arabası bulmuştu. Adil Bey o haliyle el arabasını bütün bir rıhtım boyunca itip durdu. Gümrüğü kaçıramazdı. Ne pahasına olursa olsun bu kentte bir gün daha duramazdı.

Bronzdan yapılmış Lenin heykelinin önünden bu el arabasıyla geçti. Daha sonra da sendika binalarının önüne geldi, burada kimseyi görmedi. Pencerenin önünde daha önce görmüş olduğu Sonya’yı gözünün önünde canlandırmayı denedi. Ama bir kez

daha başarısız oldu. Yapacak ve düşünecek çok şeyi vardı. Gümrükte masadan masaya gönderdiler. Kimse yardımcı olmuyordu. Rutubetten ıslanmış, karanlık evlerin sıralandığı o sokaklara, memurlarının korkutucu gülümsemeleriyle o devlet dairelerine dönmektense geminin yanında, limanda kalmayı tercih ederdi.

Şimdiyse başıboş dolaşma ve koşturma sona ermişti. Müziğin içine giriyordu. Şapka ve pardösüsünü aldılar. Masada üç kişi onu bekliyordu. Biri John öteki de Belçikalı kaptandı, aradaki kadının sırtı dönüktü. Bu Nejla'ydı.

"Viski mi?" diye sordu John.

Ve sıkıntılı soruların önünü almak için hemen ekledi:

"Biliyor musunuz, yeni hiçbir şey öğrenemedim."

Müzisyenlerin bulunduğu yerin üstündeki saat onu gösteriyordu. Nejla mutlu ve heyecanlı görünüyordu, Adil Bey'e dönerek:

"Duyduğumuza göre, gidiyormuşsunuz Adil Bey," dedi.

"Henüz bilmiyorum."

"Haydi! Haydi! Bagajlarınız gemiye alınmış bile!"

Nejla, kaptana, sonra da ayağa kalkmış olan John'a anlamlı bir şekilde baktı. John lavaboya giderken Adil Bey'e "benimle gel" anlamında bir işaret yaptı. Yalnız kaldıklarında Adil Bey:

"Yapacak bir şey yok mu diyorsunuz?" diye sordu.

"Hiç yok."

"Ya daha sonra? Yarın, öbür gün?"

"Hayır yok."

"Bunu nasıl biliyorsunuz?"

"Bugün öğleden sonra avluya o kamyonet geldi."

"Ne kamyoneti?"

Adil Bey söylenenlerden bir şey anlamıyordu, ama bir felaket olduğunu sezmeye başlamıştı.

“Demir levhadan yapılmış, kapalı, havalandırma delikleri olan kamyonet.”

Bir iki kez görmüştü. Bu araç görünür görünmez, bir yerde kaldırılacak bir ceset olduğu gelirdi akla.

“Kamyonet kışlaya gelip avlunun içine girdiği zaman... Sakin olun, azizim!”

John dostça Adil Bey’in sırtına dokundu. Adil Bey hareketsiz duruyordu. Ağlamıyordu. Yalnız kürek kemiklerinin arasında bir soğukluk hissetti.

“Sonya için olduğundan emin misiniz?”

Sesi normaldi. Bakışı, öğleden öncekine oranla daha kararlıydı.

“Gelin, yerimize dönelim. Burada ne yaptığımızı merak edecekler.”

John yerine oturdu ve kaptanla Nejla arasındaki konuşmayı kesen Adil Bey’i gözlemeyi sürdürdü.

“Saat kaçta hareket ediyoruz?”

“Bire doğru. Gece yarısından önce gemide olmamız gerekiyor.”

Beklemek için daha bir saatten fazla zaman vardı ve John, Adil Bey’in kaçamak bakışlarını izliyordu. Bu bakışlar durmadan bir kişiden diğerine geçiyor, hatta salonun bir bölümünü ayıran perdeye kadar gidiyordu.

“İçin! İyi gelir!”

“Öyle mi dersiniz?”

Nejla da kaygıyla Adil Bey’e bakıyordu. Kaptanı ayağıyla dürterek, “Ona söylediniz mi?” diye fısıldadı.

“Henüz söylemedik.”

Bir saat çok uzun bir zamandı. Eğer Sonya kurşuna dizilmişse... ki ağabeyi OGPU’da çalışıyor... Anlaşılan o ki...

Kaptan biraz sıkılmış bir haldeydi. İçmişti. Yanakları kızarmıştı. Adil Bey kaptanın Nejla'nın elini tuttuğunu gördü.

"Mademki tanıdığınız kişi gelemiyor ve her şey hazırlanmış durumda..."

Yanındakilerin işitmediğini fark etti. John parmaklarıyla cazın ritmine uygun tempo tutuyordu.

"...onun yerine matmazeli almaya karar verdim. Artık gemiye gitsek iyi olacak. Yarım saat sonra matmazel bize katılacak... Garson!"

Hesabı ödemek istiyordu ama John onu durdurdu ve garsona Rusça, "Benim hesaba!" dedi.

Yağmur dinmişti. Kadınlar, her akşam olduğu gibi, eşikte bekliyorlardı. Ama üç kişiye gülümsemediler bile. John elini Adil Bey'in omuzuna koymuştu. Vıcık vıcık çamurlu yollardan geçerek ve petrol koklayarak rıhtıma geldiler.

Polis henüz gelmemişti. Geçip gittiler. Adil Bey kendini kaptanın kamarasında buldu, yanında John vardı.

"Burada daha sakinsiniz, değil mi?"

Uysal bir şekilde onayladı, bardağına konan birayı içti. Sonra kendi kendine kaptanın nerede olduğunu sordu, hemen ardından başka bir şey düşündü.

Biraz sonra merdivenden ayak sesleri geldi. Kapı açıldı. Nejla içeri girdi; ıslanmış, elbisesi vücuduna yapışmıştı.

"Banyoda üstünüzü değiştirmek ister misiniz?"

İşler sessiz film gibi cereyan ediyordu. Adil Bey tümüyle bu oyunun dışındaydı. John'un bakışlarını üzerinde hissettiği zaman, gülümseyerek ona güvence veriyordu. Bu iş bitmişti. Ya da bitmiş gibi görünüyordu. Ama hiçbir şey kesin değildi. Çünkü polis henüz gemiye gelmemişti.

Kaptan, Nejla'yla yandaki kamaraya girdi. Az sonra Necla bornozla dışarı çıktı ve elbise dolabının içine yerleşti.

İkinci kaptan içeri girdi ve “Aşağıdalar!” diye haber verdi.

Adil Bey neden Sonya’nın tek bir ifadesini bile hatırlayamıyordu. Onun siyah silüetini, ince ve beyaz boynunu, şapkasının biçimini ve hatta yüzünün süt rengi lekesini bile yeniden görüyordu. Ama hepsi buydu! Neden?

Geminin yemek salonunda yeşil kasketli üç kişi bir masaya oturmuştu. Onlara bira ikram edilmişti. Masanın üstünde yığınla pasaport vardı ve gemi mürettebatı duvara dizilmişti. Kışlada olduğu gibi, isimleri seslenerek çağırıyorlardı. Pasaportlara bakan kişi Kolin’di. Öne çıkan kişi ile pasaporttaki fotoğrafını karşılaştırıyordu.

“Peeters...”

“Burada!”

Kolin işini yavaşça, bilinçli bir şekilde yapıyordu. Adil Bey, sıranın sonundan, Kolin’in yakasına takmış olduğu iki parmak enindeki siyah kurdeleye bakıyordu.

“Van Rompen...”

“Burada!”

Her biri pasaportunu teslim alıyordu.

“Nielsen...”

“Burada!”

“Adil Zeki Bey.”

Hemen bir yanıt gelmedi. Kolin başını kaldırdı ve kıpırdamadan, hatta nefes bile almadan, ısrarla yakasındaki yas kurdelesine bakan Türk’ün şişmiş yüzünü gördü.

“Kaptan Cauwelaert...”

“Burada!”

Sona ermişti. Adil Bey’e pasaportu verildi. Parmakları nerdeyse Kolin’in parmaklarına değecekti ve hiçbir şey olmadı. Şimdi denetim başlıyordu. Gemi mürettebatı salonda kalacaktı. Kolin

adamlarıyla birlikte çıktı, kaptan onların arkasındaydı. Denizciler oturdu. İçlerinden biri kalan biraları bitirdi.”

“Ee azizim?”

John, alık alık Adil Bey’e bakıyordu.

“Ee, hiç!”

Yüzünde acı bir gülümseme belirdi.

“Siyah kurdeleyi gördünüz mü?”

“Evet! Ve gözlerini de. Onun yerinde olsam sizi öldürürdüm...”

John nasıl tahmin etmişti? Karşı pencerede, gece boyunca sigarasını içen Kolin... Adil Bey’in camlara yapıştırdığı gri renkteki kâğıtlar... Sokağı denetlemek için on kez eğilip bakan Rus...”

“Gemiden inme zamanım geldi. Size iyi şanslar!”

“Batum’da uzun süre kalacak mısınız?”

John, yalnız kendisinin yapmasını bildiği bir tarzda, yumuşaklık içindeki tuhaf bir keskinlikle Adil Bey’e baktı.

“Muhtemelen ömrüm boyunca.”

“Neden?”

Kapı açılmıştı. Islak rıhtım ve uzaktaki barın ışıkları görünüyordu; irili ufaklı tüm kirli sokakları hayal edebiliyordu şimdi.

John basitçe şöyle yanıt verdi:

“Alışkanlık!.. Allahımsarladık!”

Kolin ve adamları iskeleden iniyordu. Kolin, çantasını koltuğunun altına kısırmıştı. Kaptan, Adil Bey’in önünden geçerken gözüyle bir işaret yaptı. Sonra gidiş gelişler oldu, manevralar ve emir veren sesler geldi, demir alma gürültüsü işitildi.

Acaba Kolin evine dönünce pencereye dirseklerini dayayıp karşıdaki kör pencereye bakacak mıydı?

Adil Bey güvertede tırabzanlara dirseklerini dayamış duruyordu. Kâinat hareket halindeydi. Işıklar yer değiştiriyordu. Tay-

falar koşturarak önünden geçtiler. Zaman zaman makinelere emirler geçen telgraf zilleri çınıyordu.

Yağmur mu yağıyordu, yoksa sis mi vardı? Teni nemli, güverte ıslaktı. Motorun soluması yoğunlaşıyordu.

Gemiyi önce yeşil bir ışık sıyrıp geçti, ardından kırmızı bir ışık.. Hızlanmadan önce düdüğünü üç kez öttürdü.

Batum mu? Artık görünmez olmuştu. Bir burundan dönmüşlerdi ve göğün karanlık kısmını oluşturan Anadolu'nun dağları görülebiliyordu şimdi.

“Kaptan sizi kamarasına bekliyor...”

Kamarot uzaklaştı. Adil Bey merdivenden çıktı. İçeriden sesler geliyordu.

“Girin!”

Canlı bir ışık vardı. Nejla, pembe pijamalar giymiş, hem gülüyor hem de gramofona yeni bir iğne takıyordu. Kaptan ceket düğmelerini çözmüştü. Kamarot şampanya getirdi.

“Bizimle bir kadeh bir şey içersiniz diye düşündüm....”

Gramofonda çalınan tango her akşam barda çalınan parçaydı. Nejla şarkıya eşlik ediyor, parlak gözleriyle iki adama bakarak dans ediyordu. Sonra kaptanın koltuğunun kenarına oturdu. Daha sonra...

Yine şampanya geldi. Nejla gülüp duruyordu. Dans etti. Kaptanı öptü, sonra Adil Bey'i öptü, onu zorla dansa kaldırdı.

Zaman zaman ona göz kırptıyordu, özellikle de Belçikalı'yı okşarken. Kimi zaman göğüsleri pijamasından dışarı taşıyor ve o durumu anında fark edemiyordu.

Gemi düzgün bir şekilde sallanıyordu. Çok hafif bir çalkantı vardı. Buna rağmen Adil Bey rahatsız oldu.

Sonya'yı nasıl canlandıracaktı zihninde? Siyah bir giysiden, botlardan ve bir şapkadan başka bir şey gelmiyordu aklına.

Kaptanın keyfi yerindeydi. Ayağa kalktığı zaman vakit çok geç olmuştu.

“Haydi yatalım!”

Adil Bey’in hafif terli elini sıktı. Nejla kamaradan çıkmadı, kapı kapandı. Hâlâ gülme sesleri geliyordu.

Daha sonra, lombozun kapakları kapandı; Adil Bey’in midesi bulanmıştı, küpeşteye koştu ve kustu, içindekileri boşalttı.

Çisentiye rağmen geminin üstü süt gibi beyazdı. Geriye kalan ise siyah.

Dışişleri Bakanı ona ne diyecekti? Herhangi bir doktor vücudundaki arsenik kalıntılarını bulabilirdi! Ülkeyi çok iyi tanıyan John ona kesin olarak gitmesini öğütlemişti.

Ayrıca, Çanakkale’de savaşmış, daha sonra da Mustafa Kemal’e katılmıştı. Yerini Pendelli’ye bırakmakta tereddüt etmemişti.

Kaptanın kamarasında kahkaha devam ediyordu. Adil Bey, kamarasındaki elektrik düğmesini çevirdi. Bir şey düşünmeksizin lomboza baktı. Artık karşısında pencerelerin olmadığından emin olmalıydı.

